

Bertsio informatiko honen egilea: Josu Lavin; Urkiola, 1-1C 48990 - Getxo (Bizkaia).

Klasikoen Gordailuan:

<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/L/LeizarragaTesta.htm>

IESUS KRIST GURE IAUNAREN TESTAMENTU BERRIA

Joanes Leizarraga

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira, eta, Jabego Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

**IESUS KRIST
GURE IAUNAREN
TESTAMENTU
BERRIA**

MATTH. XVII.

*Haur da ene Seme maitea, zereinetan neure atsegin ona
hartzzen baitut, huri beba zakizkizote.*

ROXELLAN.

Pierre Hautin, Inprimizale

1 5 7 1

A tresillustre Dame Jeanne d'Albret, Roine de Nauarre, Dame souueraine de Bearn, &c. son treshumble & tresobeissant seruiteur Iean de Liçarrague de Briscous desire grace & paix en Iesus Christ.

Madame, ie seroye à bon droit blasmé de temerité, de ce que vous estant comme incogneu i'ay esté si hardi que de vous dedier ceste translation Basque du nouveau Testament, si pour le moins ie n'amenoye quelque excuse de ceste miene hardiessse. Entre les autres raisons qui m'ont induit à ce faire, cestes-cy m'ont esmeu le plus, assauoir, vostre tresrenommee humanité & pieté. Quant à l'humanité, encores que ma condition soit telle, qu'il sembloit qu'elle ne deust iamais paruenir iusques à moy, toutesfois i'en ay senti infinis effects, mesmement en ce qu'il a pleu à vostre Maiesté m'ordonner gages, & me faire entretenir en vostre pays de Bearn: mayant par ce moyen donné grande occasion & ouuerture pour sortir des perplexitez d'esprit ausquelles i'estoye presque du tout plongé, & de la captiuité où i'estoye detenu, la souuenance de laquelle me fait encores dresser les cheueux en la teste. Quant à la pieté, elle a engendré vne si grande reuerence de vous és cœurs des gens de bien, que mesme ceux qui ne vous cognoissent point de face, ne peuuent assez admirer vostre vertu, pour les louanges qu'on vous donne à bon droit d'estre tant affectionnée à restablir les ruines du temple de Dieu: lequel ayant esté presque du tout abbatu & demoli, est reedifié par vostre moyen, & reprend son ancienne beauté qu'il a eue autresfois du temps des Apostres. Pour le moins ie puis mettre en auant vostre pays de Bearn, lequel ayant esté autant farouche & rebelle à la parole de Dieu, qu'autre qu'on pourroit alleguer, neantmoins auiourd'huy, par la grace de Dieu, qui s'est serui de vostre zele, prudence & magnanimité, est si bien apprinoisé, que la parole de Dieu y est paisiblement & en grande edification preschee, & la discipline ecclesiastique deuément exercee. Mais quoy? ce n'est pas à moy d'entrer si auant au discours de vos louanges, de peur que la clarté d'icelles soit aucunement obscurcie par l'insuffisance de mon style. M'arrestant donc ici, encores m'oseie promettre que ce qui a esté dit me pourra defendre contre quelques vns, qui font profession de mesdire & blasmer mesmes les plus droites & entieres volontez. Car y peut-il auoir petitesse de condition ou autre telle chose, qui m'ait deu empescher de dedier vne œuure si sainte à vne Roine dont le saint zele & la pieté sont tant recommandez par tout le monde? Si on replique qu'un autre eust mieux fait cela que moy, ie pourray faire seruir à ma defense ce que dit vn iour vn nommé Pædaretus, lequel ayant failli à estre esleu au nombre des trois cens Magistrats de la ville de Sparte, s'en retoutna tout ioyeux en sa maison, disant qu'il s'esionissoit de ce qu'il s'estoit trouué en la ville trois cens hommes meilleurs que luy. Aussi puis-ie bien dire, que s'il se feust trouué mille personnes qui m'eussent releué de ceste miene peine, qui est plus grande qu'on ne penseroit point de prime face, i'en eusse esté autant ioyeux, que i'ay esté marri

de ce qu'autre que moy ne s'est mis en auant pour commencer. De ceci pourront rendre tesmoignage ceux qui principalement m'ont incité à prendre ceste charge. Et afin que ie die ce qui en est, encores que voz grandes vertus, Madame, & principalement celles desquelles i'ay parlé, & les exhortations vehementes de monsieur de Gramont (qui estoit pour lors vostre Lieutenant general) ensemble les frequentes sollicitations de messieurs de Belsunce & de Meharin, & de quelques autres mes amis, ne fussent que trop suffisantes pour m'esmouoir: toutesfois quand ie consideroye que mesme de nostre temps tant de sçauans personnages se sont employez à la traduction du nouveau Testament tant en Latin, François qu'en autres langues fort riches & vitées: & que depuis les mesmes traducteurs, & apres eux les autres ont trouué plusieurs choses à redire, tant au sens qu'au langage, me voyant moins que rien en comparaison d'eux, n'ayant que le seul zele & desir de profiter: & craignant que l'effect ne peust responce à ma volonté, ie m'arrestoye tout court: & peu s'en fallut que ie ne desistasse entierelement, voyant mon entreprise d'autant plus grande, que la langue en laquelle i'ay escrit est des plus steriles & diuerses, & du tout inusitee, pour le moins en traduction. Toutesfois m'asseurant que les Basques, entre toutes autres nations, n'estoyent point si barbares que de ne pouuoir recognoistre le Seigneur en leur langue, & voyant, l'occasion qui se presentoit, esperant aussi qu'il y auroit de plus suffisans que moy qui tiendroyent la main à l'œuure (comme il s'est trouué quand par ordonnance du Synode de vostre pays de Bearn, it a esté question de reueoir & conferer la besoigne) m'appuyant apres Dieu sur vostre autorité, accompagnée d'infinies vertus, à la fin ie me resolu de faire ce qui seroit en moy, & rapporter de bon cœur ce qu'il a pleu à Dieu me donner pour l'edification de son Eglise. Mais encores ce qui me donna plus grande assurance, fut l'esperance que i'eu que par ce moyen la pure parole de Dieu auroit entree & accroissement au pays des Basques, & que pour ce faire ceci vous seruiroit comme d'une trompette, par laquelle Dieu vous appelle pour faire la guerre à Satan en vostre royaume de Nauarre, aussi bien que vous l'auez faite & continuez en tous les autres lieux de vostre domination. Au reste, quant à la diligence que i'ay prise, & au fruict qu'elle peut apporter les autres en ingeront. Je diray seulement ceci, que me souuenant tousiours de l'expres commandement de Dieu, qui est de ne rien oster ni adions-ter à sa parole, ie l'ay fait le plus fidelement qu'il m'a esté possible. Il reste que ie supplie vostre Maiesté de prendre le tout en bonne part, regardant plustost à la grandeur & dignité de l'œuure, qu'aux imperfections & à la petitesse du Translateur. Cependant ie prie Dieu, Madame, qu'il vous maintienne longement pour se seruir de vous à sa gloire, & au salut de vos poures suiets, vous gouvornant en toutes choses par son saint Esprit, avec Monsieur & Madame vos heureux enfans. A la Rochelle le vingt deuxieme d'Aoust, 1 5 7 1.

GUZIZKO ANDRE NOBLE Ioana Albrete Nafarroako Regina Bearnoko Andre gehien &c, denari, bere zerbitzari guzizko xipiak eta guzizko obedientak, Ioanes Leizarraga Beraskoi&zkoak, Jesus Kristen gratia eta bakea desiratzen.

ANDREA, zeren ni zure ezagun gabea bezala naizelarik, Testamentu berriaren heuskarazko translatione hunen zure Maiestateari dedikatze-
ra ausartu izan naizen, merezi onez arintasunez akusa ahal neinde, baldin
neure ausartgoa hunez zerbait exkusa bereren eman ezpaneza. Bada, niri
haur eragin draudaten anhitz berze razoinen artean izan dirade, zure
humanitate handi jende prestu guziez laudatua, eta Iainkoazko zure zelo
handia. Zure humanitateaz den bezenbatean, ene manera halako bazen
ere, non ezpaitzuen irudirik ere zure humanitatea sekulan enegana hel
ahal leitela, guziagatik ere anhitz alde zura baliatu izan zait, eta prinzi-
palki, zure maiestatearen plazera hala izanik gaje ordena lekidan, zure
Bearnoko herrian entretenitu izan naizen bezenbatean: ezen halaz eman
izan zait, ithoa bezala azpitik nendukaten gogo-arranguretarik, eta orhoi-
tzeak ere buruko biloa latz eraziten drautan kaptibitatezko suiektionetik
ilkiteko okasione eta moien. Eta zure zelo Iainkoazkoaz den bezenbatean,
hark du enjendratu zu baithara jende prestuen bihotzetan halako rebe-
rentia bat, non are zure ezagutzea ez tutenek ere ezin asko mirets baitezake-
kete zure berthutea, zuri zuzen onez emaiten zaizkizun laudorioakgatik
zeren hain afektionatu erakusten zaren Iainkoaren tenpleko gauza gaizki-
tuen drezatzen, eta zeren hark, kuasi desegin eta arrasatu izanik, orain
zure moienez reedifikatzen delarik, rekrubatu baitarama bere leheneko
edertasun Apostoluen denboran ohi zuena. Hunetakotzat exenplutan
frangoki allega ahal dezaket zure Bearnoko herria: hura behin berze erran
ahal daitenik batre bezain Iainkoaren hitzaren rezebitzera behatu gaitze-
tako eta rebelerakutsi izanik. guziagatik ere, Iainkoa zure zeloaz, zuhur-
tziaz eta gogo-handitasunaz zerbitzatu izanik halakara mansotu eta ematu
izan da, non egungo egunean Bearnoko guzian Iainkoaren hitza paisibleki
eta edifikasione handitan predikatzen baita, baieta disziplina eklesiastikoa
egiazki eta bide bezala obserbatzen. Baina zer? etzait niri eman zure lau-
dorien aipatzez hain aitzina abanzatzea, hetango klaretatea neure minza-
tzekeo insufizientiaz ilhun eztezadantz. Baina hunetan jelditzen naizela
ere, esporzu dut ezen, ahal lirakeen borondaterik zuzenenez eta hobe-
nez ere gaizki minzatzeaz berze ofiziorik egiten ez tuten batzuetarik, ia
erran izan denak ere defenda ahal nezakela. Ezen ahal datekea ene kon-
dizionezko baxotasunik ezpa hunelako berze gauzarik batre, ni hain obra
saindu baten, bere zelo eta afekzione sainduagatik mundu guzietan han-

bat laudorio emaiten zaion Regina bati dedikatzetik gibeleratzeko nuenik?
Eta baldin edozeinek replikatu nahi balu eta erran, ezen egin izan dena,
nik baino hobeki berze batek egin ukan lukeela: hunetan, aplika ahal deza-
ket neure defensionetan Pædaretus deitzen zen Esparta hiriko batek egun
batez erran ukan zuena: zakusanean ezen hiriko hirur-ehun majistratueta-
rik bat izatera, etzela hura elejitu izan biltzarretik alegeraki bere etxerat
itzuli izan zen, zioela, ezen atsegin handia luela zeren hirur-ehun gizon
hura baino prestuagorik hirian eriden izan ziraden. Segur nik ere erran
ahal dezaket ezen milla eriden izan balirade ere, ni arindu nendukeitenik
pena hunetarik (zein izan baita nehork lehen bizitik estima ahal lizakeen
baino handiago) nik ukan nukeela hanbat atsegin nola ukan baitut atseka-
be zeren nizaz berzerik hatse baten egitera abanzatu izan ezten. Hunezaz
testimoniaje ekar ahal diezakede prinzipalki kargu hunen hartzera inzita-
tu ukan nautenek. Eta dena den bezala erran dezadantz, Zure berthute
handiak, Andrea, eta prinzipalki nik orain aipatu ditudanak, baieta orduan
zure Loktenent jeneral-Agramondeko Iaunaren ezhortatione handiak, eta
Belzunzeko eta Meharineko Iaunen eta zenbeit berze ene adiskideren
sollizitate ardurazkoak, ene goga eraziteko asko eta sobera izanagatik:
hala ere konsideratzen nuenean, nola gure denboran ere anhitz personaje
iakinsurik Testamentu berriaren translationean enplegatu izan den, han-
bat Latinez, Franzesez, nola anhitz berze lengoaje abratsez eta pratikatuz:
eta gero nola Translatazale berek eta haien ondoan berzek anhitz gauza-
tan, bai sensuan bai lengoajeaz zer erran eriden ukan duten: eta ikusirik
ezen halakoekin konparatzera ez-deus baino ezdeusago ninzela, eta neure
buruari kuasi gogo nahiaz eta probetxu egiteko desiraz berzerik eznaku-
solarik, eta nik hala borondate ukanagatik, beldurrez gauza ez ledin mol-
dez burutan ilki: karguaren hartzera bathirik ezin naidikeen, eta guti falta
zedin non ezpainendin xoil gibelera, nakusanean hanbatez ene entrepre-
sa handiago, zenbatez nik eskribatu dudana lengoaje mota baita, esterile-
netarik eta dibersenetarik: eta oraino, translationetan behinatz, usatu
gabea. Alabaina segur izanez ezen Heuskaldunak berze natione guzien
artean ezgarela hain basa, non gure lengoajeaz ezin ezagut eta lauda deza-
gun gure Iainko Iauna: eta ikusirik ezen okasionea presentatzen zela, bai-
ta esperanzaz ezen ni baino sufizientagorik ere izanen zela obran esku
edukiren luenik (nola eriden ere izan baita Bearnoko sinodoaren orde-
nanzaz lan egina bisitatu eta koneritu behar izan denean) azkenean, Iain-
koaz landan, zure anhitz berthuterekilako autoritate handian esporzu
harturik, gogo egin nezan, neure ahal guziaren egitera, eta Iainkoak eman
plazer ukan drautan guziaren borondate onez haren Elizaren edifikatio-

netan enplegatzer. Baina are gehienik bihotz eman ukan zerautana zen nik nuen esperanza, ezen moien hunez Iainkoaren hitz purak ukanen luela sartze eta abanzamendu Heuskal-herrian: eta hunetakotzat zu Andrea, hunez zerbitzaturen zinadela tronpeta baten anzora, zeinez Iainkoak deitzen baitzaitu hala zure Nafarroako resuman ere Satani gerla egi-tera, nola egin eta egiten ere baitraukazu zure dominationeko berze leku guzietan. Goitikora, nik obra hunetan ezarri ukan dudan dilijentiaz eta penaz baieta hunetarik ethor ahal daitekeen emendioaz den bezenbatean, berzek iujeaturen dute. Haur bai erranen dut, ezen bethi orhoitik nola Iainkoaren manu expresa den haren hitzari deus edeki eztakion ez era-txeki: hala egin ahal dudan fidelkiena egin ukan dudala. Hunen, gainean zure maiesteari suplikamenduz nagoka, dena onetakotz othoi rezebitu nahi duzun, obraren handitasunera eta dignitatera behatzenago duzularik ezen ez Translatazalearen inperfektionetara eta xipitasunera. Hanbatekin Iainkoari othoitz egiten draukat, Andrea, nahi zaituen othoi bere Espiritu sainduaz bethi illuminatzen zaituelarik, zure dohain-onetako haur Iaun Andrekin batean, bere gloriaren abanzamendutan eta zure suieten edifi-kationetan luzaki konserbatu. Roxellan Agorriaren 22, 1 5 7 1.

Aduertissement à ceux qui ne sçauent point le Basque, pour le sçauoir lire.

Les mots Basques se prononcent avec toutes leurs lettres, à la façon Latine, comme ils s'escriuent: u voyele se prononce à pleine bouche comme si c'estoit ou.

HEUSKALDUNEI

Heuskarazko hitzak, nola eskribatzen, hala letra guziekin Latinen anzora pronuntiatzen ere dirade: eta u bokala, betheki, ou baliz bezala. Berzalde Testamentu berriaren heuskarazko translatione hunetan hitz bakoitz batzu letra xehegoz textu artean ezarri ikan dirade, ezagun den-zat ezen hek teztuan aditzen diraden hitzak izanagatik, eztiradela ordea textu gorputz berekoak, baina deklaragarri iarriak. Gainerakoaz den bezenbatean, batbederak daki heuskal herrian kuasi etxe batetik berzera ere minzatzeko maneran zer diferentia eta dibersitatea den: razoin hune-gatik sensu egiazkotik aldaratu gabe, lengoajeaz den bezenbatean ahalik gehiena guziei adi eraziteari iarreiki izan gaitzaitza, eta ez xoil edozein leku iakineko lenhoaje bereziri: eta badakigu ezen denborarekin anhitz hitz eta minzatzeko manera, eridenen dela obra hunetan berzela hobeki erran zatenik: halakoetan, gauka zeren den dakitenetarik batbedera, orhoituren da, othoi, ezen hunelako gaukak, guziz lengoaje oraino usatu gabe batetan, ezin behingoaz halako perfektionetan iar daitezkel, nola behar bailizateke: guziagatik ere minzatzeko maneran anhitz arrastatu gabe, Iainkoaren hitz purari iarreikiteko desira dutenek, esporzu dugu eridenen dutela (suporturekin) zerzaz kontenta. Eta baldin esperanza dugun bezala, oraindrano egin den hunetan heuskaldunak gozorik edo edifikat-ionerik hartzen badu, hunetan enplegatu izan diradenek bihotz harturen dute, oraindanik gogo ere duten bezala, egin denaren berriz ikusteko eta korrijitzeko: baieta, baldin Iaunak hala plazer badu, pasaje difizilenen deklaragarri anotacionen ezarteko. Iainkoak othoi, haren desohoretako den doktrina guzia ekagut erazirik eta konfunditurik, haren ohoretako dena bethi entreteni eta abanza dezala Iesus Krist bere Seme gure Iauna-ren izenean. Amen.

BATBEDERAK LAKITEko, eta maiç irakurtzeko duen Adbertimendua nola Iesus Krist den Iainkoaren Legearen fina, eta gure salbatzeko moien bakoitza.

Iainko gauza guzien Kreazale eta obrero guzizko perfektoak eta exzellentak, bere goitiko kreaturretan mirakuluzko baino mirakuluzkoago erakutsi izanik, are berze guzien gaineko eta bere obra guzien monstra-buru bezala, kreatu ukan zuen gizona ere, guzizko exzellentia perfektio-netako bat hura baithan kontenpla ahal ledinzat: ezen kreatu ukan zuen

bere imajinara eta irudira, halako manieraz non Iainkoaren gloriatzko klaritateak hura baithan klaroki argitzen baitzuen. Eta perfektionetako estatu ezarri izan zen hunetan irauin erazi ahal zezakeon moienan zen, bethi humilia ledin Iainkoaren maiestate sainduaren aitzinean, hura bethi remerziamenturekin magnifikatzen eta laudatzen luelarik: eta ezlezan bere burua baithan bere gloriarik batre bilhatzera presumi: baina nola gauza guzia garaitik eman izan baitzen, hala goiti bethi beha lezan, laudorio guzia apartenitzen zaion Iainkoa baithan glorifika ledinzat. Baina dohakabeak bere baithan zerbait izan nahiz, bertan has zedin ezagutze gabetzen, eta nondik ona heldu zaion ahanziten, eta ingratusenezko hautenete batez bere Kreazalaren eta gratia guzien emalearen kontra entrepreni zezan urgulutsuturik alxatzera. Eta halakotz trebuka zedin bere galtzapenetan, bere lehen kreationeko dignitate eta exzellentia guzia gal zezan, bere gloria guziaz billuz eta gabe zedin, hura baithan ezarri izan ziraden donoetarik aldara eta erauz zedin, bere urguluan konfus izateko, eta bortxaz sendi lezan amorioz aditu nahi ukan etzuena, nola bere-berez etzen ez egundano ere izan banitate baizen, berthute guzitako Iauna asistitu eta baliatu izan zaion bezenbatean baizen. Hunen gainean has zedin Iainkoa haren begitan hartzen, eta (nola merezi ere baitzuen) bere obratan desaboatzen, ikusirik ezen haren imajina eta irudia hura baithan ez ezatatu izan zela, eta haren ontasunezko gratia guziak irauingi izan ziradela. Eta nola Iainkoak gizona ezarri eta ordenatu ukan baitzuen, aita bat bere haur guzizko maitean bezala, hura baithan delekta ledin eta atsegin har ahal lezanzat: berzaldara bere desobedientiaran kausaz hiragun zekion, eta abominationetan eta begitan har zezan, halako manieraz non hura baithan lehen laket eta plazent zaion guzia, egin baitzekion desplazent, eta delektatzen ohi zuenak tharrita baitzezan: aitatatsunezko begi eme batez behatzen ohi zuena detestationetan harturik eta abhorriturik begietako ere sobera izan zaio. Eta labur erraitera, gizona zena zen bezala bere apertentia, dependentia, bere egitate bere pensamendu, bere minzate eta izate guziarekin gaizetsi ukan du Iainkoak, bere etsai eta kontrast espezial anzo: bai erraiterano ezen urriki zuela zeren gizona egin ukan luen. Eta konfusione hunetara iraitzi izan zen ondoan bere irudiko jenerationean enjendratzeko abundant izan da bere hazi maradikatuan, arraza biziatuan, gaixtoan, korrupituan, ontasun oroz desprobedituan, gaixtakeriaz abratsean eta abundantean. Guziagatik ere Iaun miserikordiosoak (zeinek ezpaitu onhesten solament, baina bera baita onherizte eta karitate) bere ontasun handiagatik onhetsi izateko digne etzena ere onhetsi nahiz eztitu xoil galdu sunsitu ez abismatu ukan gizonak, haien iniki-

tateak merezi bezala: baina emetasunez eta patientiaz sustengatu eta suportatu ukan ditu, harengana konbertitzeko eta aldaratu izan ziraden obedientiaran itzultzeko espazio eta leku emanez. Eta Iainkoak irudirik batre egin gabe, haie manifestatu nahi ezpaltzaue bezala, gizonak ixilik utziten baitzuten ere zein bere desiren eta guthiziazko afekzionen ondoan ioaitera, deus bere hitzazko legerik ez gaztigurik ez korrekzionerik ez gidamendurik batre gabe, guziagatik ere hek haren bide bezala bilhatzera erideitera, ezagutzera eta ohoratzeran inzitatu behar ziratekeen abertimendurik asko eman ukan draue. Ezen leku orotan eta gauza guzietan drezatu eta altxatu ukan ditu bere enseiñak eta armoriak, bai hain gauza klarotan, non ezin baitzateken nehor, hain frangoki bere magnifizentia erakusten zuen Iaun subirano baten bide bezala ezagutu gabeaz ekusarik batre ahal lukeenik. Ezen munduko ingurune eta kornier guzietan bai zeruan bai lurtean eskribatu eta engrabatu bezala ukan du bere puisanzaren, ontasunaren, kuhurtziaren eta eternitatearen gloria. Eta S. Paulek egiazki erran ukan du ezen Iauna, bere hitzaren ezagutzea igorri ukan etzeraren jendeak baithara ere, ezteela egundano berarrazko testimonioje gabe izan: ikusirik ezen lurraren alde batetik berzeranoko kreatura guziak ahal ziratekeela Iainkoaren gloriatzko testimonio eta mezu gizon guziak bait-hara, haren bilha eraziteko, eta eriden ondoan, hain Iaun onaren, hain puisanzaren, hain zuhurraren eta eternalaren dignitateari zaion bezala rezebi eta ohora eraziteko, eta inkisitione hunen egiteko kreatura hetarik batbederak zerbizatzen zuen. Ezen xoritxoek ere kantatzen zeraukaten Iainkoari: abre guziak, zein bere legean beharra zutenaren peituia ezaguturik, hari aiuta eskez bezala zaizkan: Elementek beldur eta obedientia erakusten zeraukaten: mendiek bere hotsaz laudorio emaiten zeraukaten: errekek eta ithurriek, zeinek bere moldean begitharte eta dilijentiarekin obedientia erakusten eta rendatzen zeraukaten: belharrek eta lorek bere propietatetan eta usainetan abanzamendu eta leialtate elegranzarekin erakusten zeraukaten. Eta ezagutze hunen ukaitera hain urrun ioan gabarik ere gizonetarik batbederak bere baithan eriden ahal zezakeen, gu guziok haren berthute gutan habitatzen denaz substantiatzen eta konserbatzen garen bezenbatean. Eta are bere klementia eta ontasun infinitoa gizonen artean manifesta lezanzat, etzaio asko izan, erran den kreaturezko manera hunetan guzien instruitzea: baina are bere boza espezialkiago adi erazi drauka edozein populu bereziri, zein bere borondate onez eta liberalitate gratiazkoz lurreko natione guzien artean elejitu eta hautatu ukan baitzuen eta hek ziraden Israeleko haurrak, haie espezialki eta klaroki bere hitzaz manifestatu izan zaie, eta bere obra mirakuluzkoek deklaratu ukan draue

zer zakian egiten: ezen hek Egipteko rege Faraoren suiektionean marruskatuak esklabo zeuden lekutik idokirik, largoan eta libertate osoan ezarri ukan ditu: eta lagundu izan zaie bera ere haien artean ihesi balebila bezala: hazi eta substantiatu ukan ditu desertuan: lur prometatuz zeraueneko posesor egin ukan ditu: triunfa eta biktoria eskuetara eman ukan draue. Eta berze nationendako deus ezpaliz bezala Israeleko Iainko expresuki eta bereziki deithu nahi izan den bezala, nahi ukan du Israel ere haren populu berezi dei ledin, baina halako konditionerekin, non ezlezaten berze Iaunik ezagut ez berze Iainkorik rezebi. Eta alianza haur iragan eta konfirmatu izan da Testamentuzko instrument autentikoz eta hark berak eman ukan drauen testimoniaje expresez: guziakgatik ere gizonak, nola bere arraza maradikaturat aurditen baitute guziek, eta nola bere Aita Adamen sukzesor eta primu baitirade: erran diraden eta anhitz berze egin izan zaie remonstranzaz eztute konturik egin: eta Iainkoak adbertimenduz eman zerauen doktrinari etzaizka behatu nahi izan. Kreatura guzietan Iainkoaren magnifizentia eta gloria eskribatua bezala testifikatzen eta erakusten bazen ere, etzaie Jentilei deus probetxatu izan halakotz Iainkoaren glorifika eraziteko. Legeak ez Profetek eztute deus autoritatearik ukan Iuduak baithara, haien bide zuzenera erekarteko eta gidatzeko. Guziak izan dirade itsu argira, gor adbertimenduetara, eta gogortuak manamenduetara. Salbu, mirakulu etsirik, eta ardura rezebitzen zituzten ungi handiez garaithu izanik, Jentilei bortxa izan baitzaie, hanbat on emaiten zerauen ungitzile subiranoaren ezagutzera. Baina hek ere bide zen gloria Iainko egiazkoari eman bidean imajinatu ukan dute Iainko bat bere plazerera, eta beren fantasia erhoak bere banitatean eta gezurrean burutan eman zerauenaren araura. Eta ez Iainko bat solament, baina haien otrekuidanza eta ausartgoa erhoak imajinatu eta egin ukan ahal duen bezenbat ere bai: hanbatetarano non ezpaitzen populurik ez rejionerik on irudi zaionaren araura Iainko berririk egiten etzuenik Eta handik idolatria traidoreak eta maradikatuak hartu ukan du bere boga, eta hark itzuli ukan ditu Iainko egiazkoaganik: eta berek plazer zuten moldera egin ukan zituzten imajinen ondoan irion izan dirade. Eta Iuduez den bezenbatean, Iauak bere zerbitzariez igorten zerauzten adbertimenduak rezebitu, akzeptatu eta landatu ukan badituztere: bertan hautsi eta falsifikatu ukan draukate fedea Iainkoari, eta aldaratu izan dirade harenganik arinzki: eta hautsi eta menospreziatu ukan dute haren Legea, eta hura hiragundurik gogongaraitik hari iarreiki irudi egin ukan dute: estranjertu eta urrundu izan dirade Iainkoaren etxetik: eta haren borondatearen kontra Jentilen manera berean idolatratuz hek ere Iainko arrotzen ondoan disolutoki las-

ter egin ukan dute. Kausa hunegatik gikonek, hanbat Iuduek nola Jentilek Iainkoagana hurbiltzeko moienik ukaitekotz behar eta nezesario izan da Alianza berri bat, segurik eta hauts ezin leitenik egin ledin: eta haren fundatzeko eta konfirmatzeko, bi partiden, Iainkoaren eta gizonen artean akordu ezartera iar leiten ararteko eta moienazale baten beharra izan da: berzela, gizona bethi Iainkoaren hiran eta indignationea, gelditzen zen: eta etzuen trebukatu eta erori izan zen malediktionea, miseria eta konfusione handitik hura releba ez idoki ahal lezakeen moienik batre. Behar handi eta ondikozko hunen remediagarri Ararteko iarri behar izan dena da, Iesus Krist gure Iaun eta Salbadore Iainkoaren Seme bakoitz egiazkoa eta eternala: hura bere Aitare partez gizoni behar izan zaie igorri eta eman, berzela galdua eta desolatua gelditzen zen mundua redemi lezanzat: eta munduaren hatseandantik bethiere hura baithan izan da Adam lehen gizonen egin izan zen perditionearen reparatzeko esperanza guzia eta bakoitza: Adami berari ere, erori izan zen sarrienaz, konsola eta konfortagarri hala prometatuz izan zaion, deklaratu izan kaionean, nola emaztearen sabeletiko haziak sugearen burua porroskaturen eta zathituren zuen: eta hura erran nahi zen nola birjina baten sabeletik sorthurik Iesus Kristek Satanen puisanza guzia abatituren eta deseginen zuen. Gero promes hura bera largokiago arranberritu izan zaion Abrahami, Iainkoak erran ukan zeraukanean, ezen lurreko natione guziak haren hazian benedikatuak izanen liradela: eta hunez erran nahi zuen, ezen Iesus Krist haragiaren araura Abrahamen hazitik ethorriko zela: eta haren benediktioniaz eta reparuaz sanktifikatuak izanen liradela hura rezebituren luten guziak.

Manera berean eta hitz beretan Abrahamen seme Isaak-i ere kontinuatuz izan zaion. Gero anhitz Profetaren testimoniajez eta anhitz aldiz denunziatu, arranberritu eta konfirmatu izan da promes hura bera: bai hanbaterano, non konfidanza eta seguranza handiagogarri, klaroki aitzinetik deklaratu izan baitzen, norenganik, zer denboratan eta zer lekutan Iesus Krist sortzeko zen, zer afliktionea eta zer herio mota sufritu behar zuen, zer gloriatan resuszitaturen zen haren resuma zerik izanen zen: eta bereak zer salbamendutara gidaturen zituen.

Lehenik Esaias Profeta baithan, nola Iesus Krist Iauna birjina bataganik sorthuren zen aitzinetik erran izan zen, liuela, Huna birjina izorratuena da eta erdiren seme batez, eta hari eritziren zaio Emmanuel. Moises baithan errana zegoen zer denboraz, Iakob onak zioenean, Iudaren leinutik ezta eszeptroa edekiren, ez haren exerzitoaren gidaria, non igorteko dena igor eztadin: eta hura date jenden ustekaria eta esporzua. Eta

haur hala berifikatu eta eriden izan da Iesus Krist ethorri izan den denboran. Ezen Romanoek gobernamentu oroz Iuduak billuzirik hogei eta hamazazpi urtheren ingurunea aitzinetik, ordenatu ukan zuten Herodes haien gaineko rege, estranjer zelarik, Antipater Idumeakoaren Seme, eta haren ama zen Arabiako. Zenbeit orduz lehen ere gerthatu izan zen Iuduak rege gabetu izan baitziraden, baina egundano etziraden Konseiller, Gobernadore ez Lege ezarlerik gabe ikusi izan orduan bezala. Berze deskriptione bat ere egiten da Daniel baithan hirurogei eta hamar astezko kontuaren gainean. Mikeasek haren sortzeko lekua klaroki erakusten drauku, dioenean, Eta hi Bethlehem Efrata, ezaiz xipiena milla Iudakoen artean, hireganik ilkiren ziaitadak Israelen dominazale izanen dena: eta haren ilkitea duk eternitateko egunen hatseandantik. Eta gure delibrantzatan sufritu behar zituen afliktionez, eta gure redenptionetan iragan behar zuen herioaz den bezenbatean, Esaias eta Zakarias seignalatuki eta largoki minzatu izan dirade. Haren resurrekzioneko gloriáz eta haren resumaren kalitateaz, eta hark bere populuari ekarri behar zeraukan salbamendu gratiazkoaz Esaiasek, Hieremiasek, bai eta Zakariasek betheki eta klaroki traktatu ukan dute. Eta Iainkoaren Espirituaz konplitu izanik persona saindu hauek testifikatu eta deklaratu ukan dituzten promes hautan, Iainkoaren haurrak eta elejituak repausatu eta konsolatu izan dirade: eta halaz hazi, sustengatu eta entretenitu ukan dute bere esperanza, Iaunak prometatzen zerauenaren konplimenduaren beha zaudelarik eta konplimendu hunen ikusteko desira ukan dute anhitz regek eta profetak: baina desir zutena begiz ezin ikusiagatik fedez eta espirituaz konprehenditzen eta ardiesten zutelarik. Eta are Mesias handi hunen ethortea desir handirekin berant esten zutenak, Iainkoak manera oroz konfirmago litzanzat eman ukan draue bere Legea eskribuz, anhitz zeremonia eta anhitz purifikatone eta sakrifizio hartan konprehenditzen zelarik: eta hek guziak etziraden Kristen moienez ethorteko ziraden on handien figura eta seignale baizen: ezen figura haien gorputza, egia eta konplimendu guzia Krist bera zen. Ezen Legeak ezin nehor perfektionetara hel ahal zezakeen: baina solament Krist erakusten zuelarik harengana nehor drezatzen eta gidatzen zuen: ezen S. Paulek dioen bezala, Krist zen xedea, fina eta konplimendu guzia. Halaber anhitz aldiz eta anhitz sasoinz igorri ukan draue edozein Rege, Prinze eta Kapitain hek etsaien menetik delibraturik, bake onetan governa litzanzat, eta edeki izan zaizten gauzak rekrubaturik, haien resumaren triunfa erazitako berze populu guzieren artean haien balentiaz aipa eta lauda erazitako: Mesias handi hunetarik rezebitzeko zituzten gratia mirakuluzkoetarik zerbeit gozo moien harzaz rendi erazi liezanzat,

nola hura baithan desplegatu behar baitzen Iainkoaren resumaren bertute eta puisanza guzia Baina denboraren konplimendua, eta aitzinetik Iainkoak ordenatu ukan zuen terminoa ethorri izan denean, Mesias handi hanbat prometatu eta hanbat desiratu haur ethorri izan da: eta akabatu eta konplitu ukan du gure redenptionetan eta salbamendutan behar izan den guzia. Eta hura eman izan zaie ez Israelekoei solament, baina natione eta rejione orotako jende mota guziei, haren moienez natura humanoa Iainkoarekin rekonzilia eta bake ledinzat. Eta gauza hauen deklarazale Iesus Iaunak, nola bera baitzen fundament bakoitza ordenatu ukan ditu bere Apostoluak, eta mundu unibersoan bere gratiaren publikatzeko kargu eta manamendu eman ukan draue. Gero Apostoluek bere karguaz bidezki eta konplitudi akita eta deskarga litezanzat, eztute bere enbaxadoregoaren ahozko predikationez exekutatzan pena eta diljencia ezarri ukan solament: baina are Moisesen eta Profeten exenplura predikatzen zuten doktrinaren memoria bethiereko utzi lezanzat, eskribuz ere hura ezarri eta utzi ukan dute: eta bere eskribuetan deklaratu ukan dute lehenik Iesus Krist gure Iaunak gure salbamendukotzat egin eta sufritu ukan duena: gero erakutsi ukan dute hark zer montatzen duen, eta hartarik zer probe-txu rezebitzen dugun, bai eta zer moldez hartzeko eta aplikatzeko dugun. Eta somario haur guzia deitzen da Testamentu berria: eta berri deitzen da Testamentu zaharraren respektuz: eta zaharra, berrira raportatu eta itzuli behar zen bezenbatean, bere baithan infirmo eta imperfekt zen: harren iragan eta abolitu izan da figura baizen etzen bezenbatean. Baina haur da berria eta eternala, eta hunetako Arartekoa Iesus Krist denaz geroz, iagoitik zaharturen ez faltaturen eztena, ezen hark ratifikatu eta konfirmatu ukan du bere herioaz, eta herio harzaz beraz leheneko Testamentuaren azpian restanza gelditzen ziraden transgresione guzieren barkamendua betheki konplitu ukan du. Eskripturak Testamentu berri haur Ebanjelio ere deitzen du, zein erran nahi baita hanbat nola berri ona eta alegera: zeren hunetan erakusten eta deklaratzan baita, nola Iesus Krist Iainko biziaren Seme bakoitza naturala eta eternala, Iainko bere Aitaren adoptionezko haur gu egin genzanzat, gizon egin izan den. Hura da bada gure Salbadore bakoitza, eta hura baithan dugu osoki eta konplitudi gure redenptione, bake, iustitia, sanktifikatone, salbamendu, bizitze eta izate guzia: hura hil izan da gure bekatuagatik, resusztatatu gure iustifikatoneagatik, igan izan da zeruetara guri han sartzeko entrada egitera, guretako eta gure izenean posesione hartzera, bethi bere Aitaren aitzinean gure Adbokat eta Sakrifikadore anzo asistitzera: haren eskuinean da iarria Rege anzo, gauza guzieren gaineko Iaun eta Iabe ezarri izanik, bai zeruan bai lurrean gauza

guziak repara litzanzat. Eta ez Aingeru ez Patriarka ez Profeta, ez Apostolu guziek gauza hautarik batre ezin egin ahal zukeiten: ez tirade hartakotzat Iainkoaz ordenatu izan. Eta nola Testamentu zaharrean anhitz Profetaren testimoniajez, anhitz aldiz Mesiasa prometatu izan baitzen: halaber testimoniaje segurez eta gerthuz deklaratu izan da Iesus Krist zela Mesias hura, eta ez berzerik: eta hura zela ethorri behar zen hanbat desiratu. Ezen Iainko Iauak bere bozaz eta Espirituaz, bere Aingeruez, Profetez eta Apostoluez bai eta bere kreatura guzietz hanbat konplutuki zertifikatu eta seguratu ukan gaitu, non nehorere Iainkoaren puisanza klaroki manifestatuaren eta deklaratuaren kontra iakiara alxatzen lizela eta hari resisititzen leraukala baizen ezin kontrasta bailaite. Lehenik Iainko eternalak bere boz propiaz (baita dudarik batre gabe egia reboka ezin daitena) testifikatu ukan drauku, zioela, Huna ene Seme maitea zeinetan hartzen baitut neure atsegin ona huni beha zakizkiote. Espiritu sainduak ere testifikatzen drauku guri zein gure bihotzetan S. Ioanek dioen bezala. Halaber Aingeru Gabrieleke, Maria birjinari harengana igorri izanik, erran zeraukan, Horra konzebituren dun eure sabelean, eta erdiren aiz seme batez, eta deithuren dun haren izena Iesus: ezen hura izanen dun handi, eta eritziren ziaion subiranoaren Seme: eta emanen diraukan Iainko Iauak bere Aita Dabid-en thronoa: eta regnaturen din Iakob-en etxearen gainean eternalki, eta haren resumaren finik eztun izanen. Mandatalgoa haur bera sustantiaz egin izan zaion Iosefi: halaber artzainei ere erran izan zaienean, nola Salbadorea sorthu izan zaien zein baita Krist Iauna: eta etzen Aingeru batez ber ekarri izan berri haur, baina aprobatu ere bai Aingeruezko konpainia handi batez, eta hek guziek eman ziezoten gloria Iaunari: eta deklaratu ezaten bakea lurrean. Simeon iustoak ere profetiazko espirituz haur bera klaroki eta goraki ezagutu eta aboatu ukan du: ezen haurra besoetan zadukala erran ukan zuen, Iauna, orain uziten duk eure zerbitzaria eure hitzaren araura bakez: ezen ikusi die ene begiek hire salbagarria, zein preparatu baituk populu guzietz begitharte aitzinean. Ioanes Baptista ere, zakusanean Iesus harengana ethorten zela Iordanean, bide bezala minzatu izan zen, zioela, Huna Iainkoaren Bildotsa, munduaren bekatuak kenzen dituen. Apostoluek ere aboatu, predikatu eta testifikatu ukan dute, nola gure salbamendutako behar zen guzia, eta aitzinetik Profetez erran izan ziraden gauka guziak konplitu izan diraden Iesus Krist Iainkoaren Seme egiazkoan. Eta Iaunak gure denborarano tzestimonio izateko ordenatu ukan zituenek ere halaber irakatsi ukan dute bere eskribuez, irakurzalek klaroki ezagut ahal dezaketzen bezala. Testimoniajez hauk iunktatzen eta bardinzen dirade guziak hanbat ungi eta xuxenki, non

hain konformitate handitik ageri baita klaroki, ezen erran den guzia segur delo eta egiazko: ezen ezlizate posible gezurrean hunelako konsentimendu bat eta konformitate bat ahal lizaten. Baina are ez solament Aitak, Semeak, Espiritu sainduak, Aingeruek Profetek eta Apostoluek ekarri ukan dute Iesus Kristez testimoniajerik asko, baina haren obra bere ere erakusten dute haren berthute guzizko exzellenta eta mirakuluzkoa. Eriek, mainguek, itsuek, gorrek, mutuek, paralitioek, sorhainoek, lunatikoeke, demoniatuek, bai eta harzaz resusztatatu izan diraden hilek ere asko seignale klarorik eman ukan dute Iesus Kristez: berzalde, hura bere berthutez resusztatatu izan da, bere izenean bekatuak barkatu ukan ditu. Eta hunetarakotz etzuen kausa gabe erraiten, ezen asko testimonio on zituela bere Aitak egitera eman zerautzan obrak. Are gehiago, gaixtoak eta haren gloriaren etsai berak ere egiaren klaretateaz benzutu izanik bortxatu izan dirade anhitz gauzaren konfesatzera eta aboatzera, hala nola, Kai-fas, Pilate, haren emaztea eta anhitz berzerik. Ezta zertako nehorik hemen deabruen ez espiritu satsuen testimoniajerik allega dezan, Iesus Kristek berak haien testimoniajea iraitzi ukan duenaren gainean. Bada, hitz gutitan erraitera, elementek eta kreatura guziek Iesus Krist Iaunari gloria eman ukan draukate. Haren manura haizeak zesatu izan dirade, itsaso gaiztua ematu, arrainak bere sabelean didrakma ekarri, harriak hari testimoniaje ekartera urratu izan dirade, tenpleko bela artetik erdiratu, iguzkia ilhundu, monumentak ireki, eta anhitz gorputz resusztatatu. Eta ezta deus izan ez zeruan, ez lurrean Iesus Krist bere Iainko bere Iaun bere Iabe ezagutu eta aboatu eztuenik eta hura dela salbamendu humanoaren egitera Iainko Aitak huna beherera igorri ukan duen Enbaxadore handia. Gauza hauk guziak deklaratu, erakutsi, eskribatu eta signatu izan zaizkigu Testamentu hunetan, zeinez Iesus Kristek bere Iainko Aitaren resumako herederok egiten baikaitu eta testamentu egiten duen batek bere herederok bezala, bere borondatea deklaratzan drauku obratan ezar dezagunzat. Eta guziak deitzen gara heretaje hunetara personezko akzeptionerik ez konsiderationerik batre gabe, arra ala emea, xipia ala handia, zerbitzaria ala nabusia, majistrua ala diszipulua, bereterra ala laikoa. Hebraikoa ala Grekoa, Franzesa ala Latina igorten zaiona egiazko konfidanzarekin rezebituren duenik, ez presentatzen zaiona besarkaturen duenik batre ezta arbuiatzen ez iraitzen denik: eta labur erraitera, bere Aitaz emaiten den anzora Iesus Krist ezaguturen, aboaturen eta rezebituren duenik batre ezta iraitzirik izanen. Bada hain zinez eta hain zudu handiaz guziei bardinzki dohakunaz geroz eta guziak Kristino estimatzen garenaren gainean, sufrituren dugu hain iustoki eta hain zuzen onez guziei bardin apar-

tenitzen zaikun Testamentu konplitu haur edeki, estal, korrunpi edo ezeztadakigun? Helas, Testamentu haur gabe, Iainkoaren resuman parterik ez ikustekorik batre ezin dukegu: haur gabe, Iesus Kristek egin drauzkigun on handiez eta promesez, bai eta hark preparatu draukun gloriar eta dohainontasunaz eskaz eta ignorant gelditzen gara: haur gabetarik ezin dakikegu zer Iainkoak manatzen draukun ez zer defendatzen: haur gabetarik, ona gaixtotik, ez klaretatea ilhunik, ez Iainkoaren manamenduak gizonen ordenanzetarik ezin diszerni ez berez ahal ditzakegu. Ebanjelioa eta haren ezagutzea gabe, guziak gara inutil eta bano: Ebanjelioa eta haren ezagutzea gabe kristino ezin garate: hura gabe abratsasun guzia paubrezia baizen ezta eta gizonen zuhurtzia guzia, erhogoa Iainkoaren aitzinean: eta puisanza guzia, flakatasun: eta gikonen aitzinean iustificagarri dena, Iainkoaren aitzinean kondemngarri. Baina Ebanjelioaren ezagutzeaz, Iainkoaren haur egiten gara, eta Iesus Kristen haurride, sainduen burjeskide, zeruetako resumako habitant, Iainkoaren herederu Iesus Kristekin. Eta Ebanjelioaren ezagutze hunez paubreak, abrats bilhatzen dirade: flakuak, botheretsu: erho estimatuak, zuhur: bekatoreak dirade iustificatzen, desolatuak konsolatzen, dudan zeudenak segurutzen, suiektionean ziradenak libertatean iarten. Ebanjelioa da bizitzeko eta egiazko hitza: hura da Iainkoaren puisanza, sinhesten duten guzien salbatzekotzat: hura da Iainkoaren eszientiazko gako zeruetako resumako bortha fidelei, bekatutarik laxatzen dituelarik, irekiten drauena, eta sinheterik eztatenei, beren bekatuetan estekatzen dituelarik, ersten drauena. Dohatsu dirade hura enzuten eta begiratzen duten guziak, ezen halaz erakusten dute Iainkoaren haur diradela? Baina maradizatu dirade hura enzun nahi eztateneak eta hari iarreiki nahi etzaizkonak, ezen halaz erakusten dute beabruarenak diradela. O Kristinoak, adi othoi hemen, eta ikas ezazue, ezen segura da, ignoranta bere ignorantiarekin galduren dela, eta itsuari iarreikiten zaion itsua, bereitsu-aitzinekoarekin batean hobira eroriren dela. Ezta bide bat, egia bat bizitze bat eta salbamendu bat baizen, eta hura da fedea eta Iainkoaren promeszeko seguranza, baina hura nehork ezin duke Ebanjelioa gabe, haren enzutetik eta intellijentiatik fede bizia emaiten da esperanza segurerekin, Iainkoa baitharako karitate perfektorekin, eta hurkoa baitharako amorio egiazko batekin. Non dela bada, edo zertan dela erran ahal daite zuen esperanza, baldin Ebanjelio saindu hunen enzuteaz, ikusteaz, irakurtzeaz eta memoriotan harturik obratan ezarteaz errekeiturik ez konturik egiten ezpaduzue? Mundu hunetako traktuetan bere afekzioneak ezarten dituztenek, eriden edo pensa ahal dezaten moien oroz ez gorputzik ez onik batre gupida eztatularik, bere borondate pausatua iragaiteari eta

konplitzeari darreitza, eta guzia, begi erts-ireki arte baten seguranzarik eztuen gorputz miserable eta gaixo hunen zerbitzateagatik Eta damnatione eternalaren menetik ilkirik bizitze eternalaren ukaiteko eta sekulakotz zeruetako resumane heretatzeko moiena Ebanjelioan irakasten zaikunaren gainean, hain erraxki ahal daidigularik, denbora duguno, hain inportantia eta mengoa handitako Ebanjelio, huni iarreikiteaz eta behatzeaz errekeiturik eztugu eginen? Mundu hunetan bizi beharrezko moien xipitako ofizioetan ere, badakusagu zenbat denbora eta zenbat pena nehork ezarten duen: eta estatu handiagotako nahi diradenak, anhitz denbora eta on despendatzen dutelarik, gau eta egun tormentatzen dirade nondik mundu hunetako eszientia haize eta lanho baizen eztatzen abanza ahal daitezkeen. Eta gu zenbatez zinezago enplegatzeo gara Iainkoak bere Ebanjelio saindu hunetan rebelatu eta deklaratu drauzkigun misterio eta sekretu handi hautako ezagutzearen ukaiten? Eri denak edo zenbeit atxakia gorputzean duenak, enzun ez pensa ahal dezan remediatzeko moienik eztu enseiatu gaberik utziten: eta gure arimetako eritasunen eta atxakia handien sendatzeko eta remediatzeko moien bakoitza, eta behar dugun on guziaren konplimendua Ebanjelioan presentatzen baitzaiku, hain behar handian eta ondikoakoan notxalente eta ansikabe izanen gara? Ez segur, Iainkoaren diradenak. Ezen ezta deus Ebanjelio saindu hunetarik Iainkoaren haurrak erauz, ez harzara ez urrund ahal ditzakenik: ez gaitzesi edo menospreziatu izatek: ez eskarniok, ez mundu hunetako onen eta ohoren galtzek. Badakigu bide haur bera dela Iesus Krist Iauna iragan den bidea, haren diszipulu nahi bagara, hari iarreiki behar gaitzaitza: eta Ebanjelioari iarreikiteagatik gizonez iniuriatu, menospreziatu, gaitzerran eta iraitzi izatea, etzaiku gaitzi izateko ez eztugu refusatzeo, Iainkoaren iujemenduan ohoratuak prezatuak eta glorifikatuak izanen gara seguranza emaiten zaikunaren gainean. Bada ezagutze hunetarik gibelera tzeko gaitu persekutionek edo azotatu eta iraitzi izatek edo abratsasunen edo onhasunen galtzek? Ez: ezen badakigu gu herri batetarik iraitziak izanagatik Iaunarena dela lurra: eta lur guzitik iraitziak garen orduan ere, alabaina Iainkoaren resumatik ezigarela iraitziak izanen: eta pillatuak eta paubretuak garen orduan ere, Aita bat badugula gure hatzeko asko abratsik segur gara: eta are Iesus Krist paubre egin izan dela haren paubre izateari patientiarekin iarreiki gakitzonzat. Bada seguranza hunetarik aldaratuen gaitu aflikzionek presoindetik, estiratu izatek, edo berze tormentak? Ez, ezen badakigu haur dela Iesus Kristen exenplura Iainkoaren haurren gloria eternalera heltzeko bidea, eta eztela heriorik ere egiazko bizitzea edeki ahal diezakegunik. Ezta zer, Iesus Krist Iauna bethi iabeturen zaizu

promes draukun bezala, ezen segurutzen gaitu munduaren finerano gurekin izanen dela, eta hura gurekin denaren gainean, ezin hel dakidugu hain munduko egitate gaitzik ez malediktione handirik, non gure probetxutan benedikatua eta sanktifikatua ezten, ez hain gaitz handirik, non gure emendiotan ea gure hobeagoatik ezten. Ezgaitzezela bada deskonforta, mundu guzia bere bothere eta indar ororekin gure kontra altxatua ikus genezan orduan ere: ezen promesak ezin falta daidi, zeinetan erraiten baitzaiku ezen Iauna garaitik trufaturen dela, haren kontra altxaturen diraden biltzarre eta enseiu guziez. Eta Iainkoaren zerbitzari egiazkoak gure begien aitzinean esteiari hiltzen edo martirizatzen dakuskiunean ere ezgaitzezela, esperanza guzia galdu baliz bezala, deskonsola: ezen latinez lehen eskribatu duen doktor kristinoetarik batek, Tertulianek, egiazki erran ukan duen bezala, Elizaren aitzinaratzeko eta abanzatzeko hazia Iainkoaren hitzaren sustengatzeagatik hiltzen diraden Martirioren odola da: eta hala bethi forogatu izan da, eta munduaren finerano hala izanen ere da. Are badugu konsolatione handiago bat eta fermuago bat ere, eta hura da, mundu hunez etsirik, eta gure espirituko begiak ikus ahal daitezkeen gauza orotarik retiraturik, gure afektione prinzipal guzia sekulako izate gloriakoan sosega eta pausa dezagun, bethi patientiarekin Iainkoaren iujemendu handi, gizonen entrepresa guziak moment batez berzaldera itzuliren dituenaren beha gaudelarik. Haur izanen da, Iainkoaren resuma orain esperanzaz dakusaguna, klaroki manifestaturen denean: eta Iesus Krist munduaren iujeatzera bere maiestate handian bere Aingeruekin agerturen denean. Orduan itzurterik batre gahe Rege handi hunen throno iudizialaren aitzinean konparitu behar ukanen dute on eta gaixto guziek personalki. Eta Testamentu hunetan fermu egon diratenak, eta Iainko Aitaren borondatearen, begiratzen enplegatu diratenak, izanen dirade eskuineko aldean egiazko haur anzo, eta rezebituren dukeite ukan dukeiten fedearen fina, baitate salbamendu eternala. Eta nola Iesus Krist eta haren doktrina menospreziatzen ziradela zakusatenean ezirate haren aithortzera eta konfesatzera ahalke izan, hala partizipant ere izanen dirate haren glorian, eta harekin batean eternalki koroatuak, Baina Ebanjelio saildu haur menospreziatu eta iraitzi dukeiten gaixto desobedientak eta reprobatuak: halaber, bere ohoren, abrastasunen eta estatu handien entretenitzeagatik, Iesus Kristekin humiliatu eta beheratu nahi izan eztratenak: eta gizonen beldurragatik Iainkoaren beldurra utzi ukan dukeitenak, Aita egiazkoaren desobedient eta bastard anzo, izanen dirate ezkerreko aldean eta, iraitziren dirate malediktionetara, eta bere desleialtatearen rekonpensamendutan rezebituren dukeite damnatione eternala. Orain bada othoi,

Kristinoak aditzen duzenaz geroz, nola Iesus Kristek presentatzen drauzuen bere Ebanjelioa, zeinetan baita Iainkoaren promes eta gratia guzien konplimendua, deklaritzen drauzuelarik nola bere Aitaz igorririk lurrera iausti izan den, eta gizonen artean konbersaturik, aitzinetik haren Legean eta Profetetan erran izan zen bezala, nola gure salbamendutako behar izan den guzia konplitu ukan duen, segur baino segurago izateko zarete, ezen Ebanjelioan paradisuksu thesaur guziak zabaltzen eta irekiten zaizkizuela, eta Iainkoaren on handiak desplegatzen, bai eta bizitze eternala erakusten eta emaiten.

Ezen haur da bizitze eternala, Iainko egiazkoaren beraren eta Iesus Krist hark igorri duenaren ezagutzea: Iesus Krist haur baithan ordenatu ukan drauku Iainkoak gure salbamenduaren hatsea, artea eta fina. Haur da bere Aitaren seme maite sakrifiziota Isaak sakrifikatua, eta halere ezpaita herioaren puisanzaren meneko gelditu izan. Haur da begiraz dituen ardiez arrangura handia duen Iakob artzain iratzarria. Haur da bere gloria guziarekin bere anaie baxoen eta on-beharren ezagutzea eta rezebitzea laido izan etzaion Iosef anaie gogabera eta ona. Haur da bethierekottzat behingoaz sakrifizio egin ukan duen Melkisedek Sakrifikadore eta Ipizpiku handia. Haur da bere Legea gure bihotzezko tauletan bere Espirituaz eskribatzen duen Moises Lege-earle subiranoa. Haur da lur prometatura gure gidatzeko Kapitain eta Gidazale Iehosuak fidela. Haur da puisanza desobedient guzia bere suiektonera erekartan duen Dabid biktorioso eta noblea. Haur da bake eta prosperitate onetan bere resuma gobernatzen duen rege Salamon triunfanta eta magnifikoa. Haur da bere herioaz bere etsaiak akablatu eta desegin dituen Sanson erskona eta bertutetsua. Eta gehiago dena, Iesus Krist haur baithan berean erideiten da nehork pensa edo desira ahal lezakeen on guziaren konplimendua. Ezen haur humiliatu eta beheratu izan da, gure exaltatzeagatik eta goratzeagatik: suiet egin izan da, gure libertatetan ezarteagatik: paubre egin izan da. gure abratseagatik: saldu izan da, gure redemitzeagatik: kaptibo egin izan da, gure delibratzeagatik: kondemnatu izan da, gure kondemnationetarik idokiteagatik: malediktione egin izan da, gure benedikatzegatik: bekatuen kausazko sakrifizio egin izan da, gure iustificatzegatik: desfiguratu izan da, guri itxura emaitagatik: hil izan da, guri bizitze ligunzat. Halako maneraz non hunen beraren moienez izan baita gogorgoa ematu, haserretasuna amatigatu, ilhuna klartu, iniustitia iustificatu, flakeza indartsutu, deskonfortua konfortatu, bekatua enpatxatu, menosprezioa menospreziatu, beldurra aseguratu, zorra kitatu, nekea aisetu, trailla arindu, tris-

titia alergeratu, maledikioea benedikatu, ezina erraxtu, desordrea aren-gatu, zathitua unitu, laidoa anoblitu, desobedientia asuietitu, mehatxua mehatxatu, enbuskada enbuskatu, garaita garaitu, bortxa bortxatu, konbata konbatitu, mendekioa mendekatu, tormentua tormentatu, damnatio-nea kondenatu, abismea abismatu, ifernua enferratu, herioa heriotara eman, mortala inmortalitu: eta labur eraitera, hurrupatu eta iretsi ukan du miserikordiak miseria guzia, eta ontasunak dohakabetasun guzia. Ezen gure kontra konbatitzeko deabruaren harma eta gure kontra kolpatzeko herio ezten ohi ziraden gauza guziak Iesus Kristez egin izan zaizkigu, gure probetxua ahal daidikegun bezalako exerzitio: halako maneraz non, glorifika ahal baitezke Apostoluarekin, diogula, O ifernua, non da orain hire biktoria? o herioa, non da hire eztena? Bada elejitu guziei prometatu izan zaien Kristen Espiritu hunetarik heldu da, ezpaikara gu gehiagorik bizi, baina Krist bizi baita gutan, eta espirituz ia oraindik iarriak baika-za zeruetan diradenean artean, mundua gehiagorik mundu etzaikun bezenbategan, hartan oraino konbersatzen badugu ere, baina kontentamendu dugularik gauza guzietan, herriz, lekuz, bizitzeko konditionez, habillamenduz, biandaz eta berze hunelako gauzaz: ezagutze hunekin konfortatuak erideiten gara tribulationean, alegera tristetan, dohatsu gaitzetsiak eta menospreziatuak garenean abundos eta bihotz onetako, paubrezian eta peituan: finean bizi erideiten gara herioan ere. Bada hitz gutitan eraitera, guzaz onik izatekotz, Eskriptura guzian dilijentki bilhatu eta eriden behar duguna da. Iesus Krist gure Jauna, eta haren moienez Iainko Aitaz presentatzen eta emaiten zaizkigun on gratiazkoak eta konplituak ungi eta egiazki ezagut ditzagun. Ezen nehor Legea eta Profeta guziak ungi mira eta konsidera ditzanean, ezta eridenen hitz bat ere hunetara beha eztago- enik eta hunetara gidatzen ezgaituenik. Bada intellijentiatako eta zuhurtziatako thesaur guziak Iesus Krist Jaunean gordeak diradenez geroz eztagu zertako berze, xedetara buru dagigun, baldin gure nahi propiz iakiara eta dakusagularik, egiazko argitik aldaraturik eta erauzirik, gezur- rrezko ilhunbeari, gure damnationetan iarreiki nahi ezpagaizkio. Eta hunetaketat dio S. Paulek ezen eztuela deus iakitera ez ezagutzera estimatu ukan Iesus Krist baizen, eta hura kruzifikatua. Ezen haragiaren opi- nioneri ezagutze hunen beharkia gauza komuna eta gauza baxoa dela iruditzen bazaio ere, halakoa da, non asko baita eta merezi baitu, gure mende guzia hartara gogoatuki aplika dezagun. Eta eztagu gure den- bora galdu, gure adimendu eta afektioe guzia hartan probexatzera eta abanzatzera enplegatu dukegun orduan. Iainkoaren ezagutze egiazko haur hain konplimendu handitako denaz geroz, hunen egiazki ukaita baizen,

gure arimen doktrina espiritualarenzat, zer berzerik mundu hunetan desi- ra ahal genezake? hunez Iainkoaren imajinara transformatzen garela, eta haren iustotasunean partizipant egin izanik, haren irudi gloriatzkoa gutan inprimitzen dela, eta Iesus Kristen moienez haren haur eta herederu egi- nik zeruetako resuma konplituak posedituren dugula segurutzen garena- ren gainean? Bada egundanoz geroztik Iainkoa bethi ezagutzera eman izan da eta kontenplazera: baina guzietako klarokiena Iesus Kristen begihartean. Harren ezta sori Iainkoak eman draukun moien hunetarik den gutiena ere aldara ez erauz gaitzen. Baina da guziz nezesario gure adimendua bere ahal guziaz Eskripturan arrasta eta funda dadin, ikas dezagunzat Iesus Krist Jaunaren, gure remedio bakoitzaren ezagutzen, harzaz Iainko Aita perfektioe guzia bera baitan duenagana gida gait- zenzat ezen hura da bidea, egia eta bizitzea, nehor ezta haren moienez baizen Aitagana ioaiten. Bada berriz eraitera, huna non konsistitzen den sekula hunetan gizonek konprehendi ahal dezaketen eta ikasi behar duten sapientia: zeini ez Aingeruk ez gizonek, ez hilek ez bizik ezpaitrauka deus eratzekiteko ez edekiteko. Haur da bada xedea, non gure adimendua arrastatu eta pausatu behar baitugu, deus hunekin guretik nahastekatu gabe, ez eta huri eratzeki lekidion doktrinarik batre rezebitu gabe. Ezen gure salbamenduko beharkian, hunetan irakasten zaikunaz berzalde silla- ba baten ere irakastera iarten lizatena, behar da maradikatutan eduki Iain- koaren eta haren Elizaren aitzinean.

TESTAMENTU ZAHARRAK

eta berriak irakasten draukuten guziaren somarioa.

Testamentu zaharreko liburuek irakasten gaituzte ezen Adamek, Noek, Abrahamek, Isaak-ek, Iakob-ek, Dabid-ek eta berze gure Aitek adoratu ukan duten Iainkoa, dela egiazko Iainko bat bera, bothere guzita- ko eta eternal: bere ontasun handiagatik zerua eta lurra eta hetan diraden gauza guziak bere Hitzaz kreatu dituen, zeinaganik gauza guziak heldu baitirade, eta hura gabe deusek izaterik ezta. Zeinek egiten baitu iustitia eta miserikordia, baita goitiko gauza guziak gauza guzietan eta leku guzietan, berak plazer duen bezala. Eta ezta nehor hain ausartik izateko, non hari derron, zergatik egiten duena, hunela edo hala egiten duen.

Gehiago, liburu hek deklaritzen draukute, nola Iainko guzizko gorak eta bothere guzitakoak, berze gauzak kreatu zituen ondoan, kreatu ukan zuen Adam lehen gizona, bere irudi eta imajina espiritualera, hura egiten zuelarik gauza guzieren iabe lurrian. Baina deabruaren inbidiaz eta enganioz desobedientian eror zedin Adam bere Kreazalearen manamenduaren iragaitz eta haustez: eta bere bekatuaz halako kotsua eta pozoina mundura eman ukan du, non haren arrazatik heldu garen guziok gure naturaz Iainkoaren hiraren eta punitionearen digne baikara: herioaren eta damnationearen suiet, eta deabruaren tiraniaren eta botherearen meneko egin izanik.

Halaber, liburu noble eta exzellent hetarik ezagutzen dugu, nola Iainkoak lehenago prometatu ukan zerauen Adami, Abrahami, Isaak-i, Iakob-i, Dabid-i, eta anhitz berze lehenagokori, ezen igorriren luela dohain onezko hazia, Iesus Krist bere Seme gure Salbadorea: eta hark delibraturen eta idokiren lituela bekatutarik eta deabruaren tiraniatik eta suiektionetik, fede biziz eta obratzen luen sinhestez promes hek sinhestiren lituzten guziak, hura baithan berean ezarten lutelarik bere konfidanza eta esperanza guzia, eta prometatu izan zaien bezala delibraturen eta libertatetan ezarriren ere baliradela.

Gehiago liburu hek aditzera emaiten draukute eta irakasten gaituzte nola lehenagoko Aita Israelitak, prometatu izan zaien delibrantzaren begira zeuden bizkitartean (zeren gizona baita hanbat natura fierretako eta korrupitutumak, non ezpaitu bere burua hain bekatore ezagutu nahi non Redentore prometatuaren behar den) Iainko Iaunak eman ukan zuen bere Legea Moisesez, bi harrizko taulatan eskribatua: harraz gizonak ezagut lezatenzat zer den bekatua eta gizonaren bihotzeko eta gogoko malitia eta gaixtatasuna, halatan afektionatukiago eta ondikoazago Iesus Kristen ethorte desira lezatenzat, hark bekatuaren menetik delibra eta redemi litzanzat, Legeak ez Legeko sakrifizioek ezin zitzakeiztenaz geroz, ezen hek deus etzuten zerbitzatzan Iesus Kristek bekatuaren abolitzeko eta iraungiteko bere gorputz propriaz egin behar zuen egiazko oblationearen representatzeko baizen.

Testamentu berriko liburuez den bezenbatean, hek aditzera eta ezagutzera emaiten draukute, nola Iesus Krist Rege eta Mesias handi prometatu izan zena (zein baita Iainko egiazko gauza guziaren gainetik laudatzekoa) Testamentu zaharreko liburuetan figuratua eta representatua, nola azkenekotz haren Aitak bere baithan ordenatu eta arrastatu zuen

denboran mundu hunetara igorri ukan duen: baitzen inikitate eta gaixta-keria guziak regnatzen zuen denbora. Bada Iesus Salbadorea igorri izan da, eta haragi humano harturik, eta herio eta pasione iraganik resusizitatu izan da: ez nehorik egin ahal litukeen obra onen kausaz (ezen guziak zira-den bekatore) baina bere erranetan eta eginetan bethiere egia den Iainkoak bere gratia prometatu zuenaren abastasun handiak eman lietzagunzat, eta bere miserikordiaz salba genzanzat.

Bada Testamentu berrian klaroki erakusten zaiku, nola Iesus Krist egiazko Bildotsa, eta gizonen bekatuak edekiten dituen egiazko oblationea, ethorri izan den bere Aitaren eta gure artean bakearen egitera, eta harekin gratiatan eta amoriotan gure ezartera: gure bekatuak bere odolaz ikuzirik eta garbiturik, eta gu deabruaren suiektionetik delibraturik eta idokirik adopta eta Iainkoaren haur egin genzanzat, eta bere Aitaren Resuma zabaleko eta konplituko herederokide berekin egin genzanzat.

Eta Iainkoak egin drauzkigun on handi eta exzellent hauk ezagut ditzagunzat, emaiten drauku bere Espiritu saindua, zeinek sinhests eraziten baitrauku Iainko Aita baithan, eta hark igorri duen Rege eta Mesiasa baithan. Ezen segur, Espiritu sainduaren operationea gabe (zeinek instruitzen eta sinhesten dugun gauza guziaz zertifikatzen eta seguratzan baikaitu) ezin sinhests genezake nola Mesiasa igorri ukan duen Iainkoak mundu hunetara, ezeta nola Mesias hura Iesus den. Ezen S. Paulek erraiten duen bezala, Nehork ezin egiazki konfesa dezake, Iesus Iainko eta Iaun dela eta hark salbatzeko botherea duela, baldin Espiritu sainduaren moienez eta inspirationez ezpada. Espiritu hunek berak testifikatzen eta sinhests eraziten drauka gure espirituari, ezen Iainkoaren haur garela, eta erausten eta zabaltzen du gure gainera S. Paulek Korinthianoetaratko epistolan eskribatzen duen karitate eta amorio handia. Fedez eta karitatez berzalde, Espiritu hunek berak emaiten drauku esperanza ukaiteko berthutea, baita seguranzarekin bizitze eternalaren eta sekulakoaren begira egoite bat, eta bizitze hartako seguranza emaiten drauku, prestuzko beharkian bahi on batek seguranza emaiten duen anzora: eta anhitz berze dohain eta gratia espiritual ere emaiten drauku S. Paulek Galatianoetaratko epistolan erraiten duen bezala. Bada fedearen fruktua eta irabazia ezta guti estimatzeko, ez berthute xipitako: ezen Iesus Krist Iauna baithara dugun fedez (zein karitatezko obrez erakusten baita, hartara nehor inzitatzan duelarik) iustificatzen eta santifikatzen gara: erran nahi da, ezen Iainkoak, Iesus Krist gure Iaunaren Aitak (zein gure Aita ere baita, Iesus Kristez egin izan zaikun adoptionearen kausaz) bere gratia puragatik eta

ontasunagatik iusto eta saindu gadutzala Iesus Krist bere Seme gure Iau-naren merezitua eta satisfakzioaren berthutez, gure bekatuez estimationerik ez konturik batre egiten eztuelarik, eta haien kausaz eta respektuz herio eta pena eternalera kondenatzen ezgaituelarik.

Gehiago, ethorri izan da mundu hunetara Iesus Krist, harzaz eta hartan hure bekatuetarik purgaturik eta santifikaturik, ungi egiteko enenplu hura baithan har genezanzat, haren borondateari iarrekiz, obra onik eginez, haragiaren obra eta egitate guziez renuntiatuz, eta gogo eta borondate prest eta deliberatu batez Iauna, berak manu bezala, zerbitzatu, gure bizi guzian iustoki eta sainduki gure izatea iraganez: gu iaio gabe Iainkoak guzaz eginen ziradela preparatu eta ordenatu zituen obra onez bethi erakusten dugularik ezen fedezko gratia eta dohain hunetara deit-huak garela. Eta obra on hauk egiten eztituenak, erakusten duke klaroki, ezen eztukeela hark Iesus Kristek gutarik batbederaganik galdegiten duen fedea.

Salbadore hunegana bada ioan eta retiratu behar gara, huni bihotz on eta libre batez iarreiki behar gaitzaitza, irakats gaitzanzat: ezen hura da gure Majistrua eta Iabea emerik eta gogaberarik, baieta gure enenplua eta patroina, harenganik ungi bizitzeko manera ikasi behar dugu.

Eta berzalde, hura da gure arimen Ipizpikua eta Pastora, hura da berak bere borondate propriz guregatik bere odola isuri duen Sakrifikadore handia, Iainkoaren eta gure arteko Arartekoa eta bake ezarlea, Iainko Aitaren eskuinean iarria dena, gure Adbokat eta Ararteko guregatik interzeditzen eta othoitz egiten duena: eta gauza segura eta gerthua da, berak seguratu eta irakatsi gaituen bezala, ezen hark bere Aitaganik inperaturen duela, zerere hari berari edo haren izenean haren Aitari eska bagakitza, baldin eskez gaudenean sinhesten badugu, hala eginen draukula: ezen hala promes drauku eta bere hitzaren Iabe da. Bada bekatutan eror bagaitze, eztagigula dudarik egiazko dolorekin (zeinetara bere predikationen hatseandantik Iesus Kristek gomitatzen eta exhortatzen baikaitu) eta egiazko federekin throno realera ioaitera, non hura baita iarria, ez rigorez usat dezanzat, baina eskaturen diradenei gratia dagienzat: eta halatan miserikordia eginen drauku: ezen hura ethorri izan da mundura, bere gratiaz bekatoreak salba ditzanzat.

Iesus Krist haur bera da bere Aitaz determinatu eta ordenatu izan zaion denboran, ethorriren ere dena, eta bere thronoan maiestate handirekin iarriarik, gizon guziak iujeaturen dituen, eta batbederari ungia bada

gaizkia bada, egin dukeenaren araura rendaturen draukana. Eta bere eskuinekoeci, bizitze eternalaren begira egon diratenei, erranen draue, Zatozte, bizitze eternalaren ukaiteko ene Aitaz elejitu izan zaretenak, har ezazue posesione munduaren kreationetik preparatu eta asignatu izan zaitzuen resuman. Eta berzaldera, haren ezkerrean diratenei, erranen draue, Parti zaitzete eneganik, kreatura maradikatuak eta reprobatuak, eta zoazte deabruari eta haren aingeruei prest eta paratua dauen su eternalera. Eta orduan date munduaren fina, Iesus Kristek bere etsai guzien gainean biktoria ukanik, Iainko bere Aitari, orain harenganik dadukan resuma rendatu eta eman draukeonean.

Eta erran diraden gauza hauk ezagut ditzagunzat, Iainkoaren borondate ona izan da, haren Espiritu sainduaz eman lekizkigun Bibleko liburuak eskribuz, eta hetango doktrinaren predikationea lizen, eta doktrinarekin Sakramenduak, doktrina hartango egia zigilatua bezala lizenzat. Bada hauk guziak egin izan dirade ezagut eta sinhets dezagunzat ezen ezte Iainko egiazko bat eta prometatu bezala hark igorri duen Iesus Krist bat baizen, eta sinhestez bizitze eternala Iesus Krist hunez dugunzat.

Hunez berze fundamentik ezin nehorik ezar dezake Iesus Kristen Elizan, zeinen gainean Eliza fundatua baita, eta S. Paulek desiratzen du, hunez berze federik, edo Iesus Kristez den salbamenduaz berzerik predikaturen duen guzia Iainkoak desegin, abisma eta sunsi dezan, are zerutik ethorri Aingeru bat baliz ere.

Bada Iainko Aitari, zeinaganik eta zeinez eta zeinenak baitirade gauza guziak, eta Iesus Krist haren Seme gure Iaun eta redentoreari, eta Espiritu sainduari dela ohore eta gloria sekula sekulakotz. Amen.

TESTAMENTU BERRIKO

liburuen izenak.

Ebanjelioa S. Mattheuen araura. 28 kap. Ebanjelioa S. Mark-en araura. 16 kap. Ebanjelioa S. Luk-en araura. 24 kap. Ebanjelioa S. Ioanen araura. 21 kap. Apostoluen Akteak. 28 kap. S. PAULEN EPISTOLAK.

Romanoetara. 16 kap.. 1 Korinthianoetara. 16 kap. 2 Korinthianoetara. 13 kap. Galatianoetara. 6 kap. Efesianoetara. 6 kap. Filipianoetara. 4

kap. Kolosianoetara. 4 kap. 1 Thesalonizeanoetara. 5 kap. 2 Thesalonizeanoetara. 3 kap. 1 Timotheogana. 6 kap. 2 Timotheogana. 4 kap. Titegana. 3 kap. Filemongana. 1 kap. Hebraikoetara. 13 kap.

EPISTOLA KATHOLIKOAK.

S. Iakesek. 5 kap. 1 S. Pierrisek. 5 kap. 2 S. Pierrisek. 3 kap. 1 S. Ioanek. 5 kap. 2 S. Ioanek. 1 kap. 3 S. Ioanek. 1 kap. S. Iudak. 1 kap. Apokalipsea. 22 kap. *Guzjetan*. 260 kap.

IESUS KRISTEN EBANJELIO SAINDUA S. MATHEUEN ARAURA

KAP. I.

*1 Iesus Kristen burhaso eta haragiaren arauzko aitzi-nekoak. 18
Nola bura Espiritu sainduaganik konzebiturik, Maria birjina
Iosefen emazteaganik iaio izan den. 21 Zergatik izen eman zaion
Iesus. 23 Emmanuel.*

1 Iesus Krist Dabid-en semearen, Abrahamen semearen jeneratoneko Liburua.

2 Abrahamek enjendra zezan Isaak. Eta Isaak-ek enjendra zezan Iakob. Eta Iakob-ek enjendra zitzan Iuda eta haren anaieak.

3 Eta Iudak enjendra zitzan Fares eta Zara Thamarganik. Eta Faresek enjendra zezan Esrom. Eta Esromek enjendra zezan Aram.

4 Eta Aramek enjendra zezan Aminadab. Eta Aminadab-ek enjendra zezan Naason. Eta Naasonek enjendra zezan Salmon.

5 Eta Salmonek enjendra zezan Booz Rakabganik. Eta Boozek enjendra zezan Obed Ruthganik. Eta Obed-ek enjendra zezan Iese.

6 Eta Iesek enjendra zezan Dabid regea. Eta Dabid regeak enjendra zezan Salomon uriasen *emazte izanaganik*.

7 Eta Salomonek enjendra zezan Roboam. Eta Roboamek enjendra zezan Abia. Eta Abiak enjendra zezan Asa.

8 Eta Asak enjendra zezan Iosafat. Eta Iosafatek enjendra zezan Ioram. Eta Ioramek enjendra zezan Ozias.

9 Eta Oziasek enjendra zezan Ioatham. Eta Ioathamek enjendra zezan Akaz. Eta Akazek enjendra zezan Ezekias.

10 Eta Ezekiassek enjendra zezan Manase. Eta Manasek enjendra zezan Amon. Eta Amonek enjendra zezan Iosias.

11 Eta Iosiasek enjendra zezan Iazim. Eta Iazimek engrendra zitzan Iekonias eta haren anaieak, Babilonerat eraman izan ziradenean.

12 Eta Babilonerat eraman izan ziraden ondoan, Iekoniasek enjendra zezan Salathiel. Eta Salathielek enjendra zezan Zorobabel.

13 Eta Zorobabelek enjendra zezan Abiud. Eta Abiud-ek enjendra zezan Eliazim. Eta Eliazimek enjendra zezan Azor.

14 Eta Azorek enjendra zezan Sadok. Eta Sadok-ek enjendra zezan Akim. Eta Akimek enjendra zezan Eliud.

15 Eta Eliud-ek enjendra zezan Eleazar. Eta Eleazarek enjendra zezan Mathan. Eta Mathanek enjendra zezan Iakob.

16 Eta Iakob-ek enjendra zezan Iosef Mariaren senharra, zeinaganik iaio izan baita Iesus, zein erraiten baita Krist.

17 Bada Abrahamganik Dabidganano jeneratione guziak, *dirade* hamalaur jeneratione. Eta Dabidganik Babilonerat eraman izan ziraden arteranokoak, hamalaur jeneratione. Eta Babilonerat eraman izan ziradetik Kristgananoak, hamalaur jeneratione.

18 Bada Iesus Kristen sortzea hunela izan da. Ezen Maria haren ama Iosefekin fedatua zela, hek elkargana gabe, izorra eriden zedin Espiritu sainduaganik.

19 Orduan bere senhar Iosefek, zeren iusto baitzen eta ezpaitzuen hura difamatu nahi, sekretuki utzi nahi ukan zuen.

20 Baina gauza hauk gogoan zerabiltzala, huna, Iaunaren Aingerua ager zekion ametsarik, zioela, Iosef Dabid-en semea, ezaizela beldur eure emazte Mariaren hartzera: ezen hartan konzebitu dena, Espiritu sainduaganik duk.

21 Eta erdiren duk seme batez eta deithuren duk haren izena Iesus. Ezen hark salbaturen dik bere populua haien bekatuetarik.

22 Bada haur guzia egin izan da, Iaunak Profetaz erran ukan zuena konpli ledinzat, zioela,

23 Huna, birjina bat izorra izanen da, eta erdiren da seme batez, eta deithuren dute haren izena Emmanuel, zein erran nahi baita hanbat nola, Iainkoa gurekin.

24 Lotarik iratzarturik bada Iosefek egin zezan Aingeruak manatu zeraukan bezala, eta har zezan bere emaztea.

25 Eta etzezan hura ezagut, bere lehen semeaz erdi zedino: eta deizezan haren izena Iesus.

KAP. II.

1 Krist Bethlebemen iaio. 11 eta Orientetik etborri Zuhurrez adoratu. 13 Gero Iosefek bala manamendu ukanik Iesus eta haren ama Maria harturik Egiptera ibes egiten. 16 Herodesek haur xipiak biltzen. 21 Iosef ama-semekin Egipetetik itzulirik, Nazarethera ethorten.

1 Iaio zenean bada Iesus Bethlehem Iudeakoan rege Herodesen denboran, huna, Zuhurrak Orientetik ethor zitezen Ierusalemara,

2 Zioitela, Non da Iuduen rege iaio dena? ezen ikusi dugu haren iza-ria Orientean, eta etborri gara hura adora dezagunzat.

3 Bada rege Herodes enzunik *bori* trubla zedin, eta Ierusalemeko guzia harekin.

4 Eta bildurik Sakrifikadore prinzipal guziak eta populuaren Eskribak, informa zedin hetarik non Krist sortzeko zen.

5 Eta hek erran ziezoten, Bethlehem Iudeakoan, ezen hunela eskribatua duk Profetaz,

6 Eta hi Bethlehem Iudako lurra, ezaiz Iudako gobernadore arteko xipiena, ezen hireganik ilkiren duk, Israel ene populua bazkaturren duen gobernadora.

7 Orduan Herodes sekretuki Zuhurrak deithurik informa zedin hetarik dilijentki, izarra agertu izan zaien denboraz:

8 Eta hek Bethlehemerat igorririk, erran ziezen, Ioanik informa zaitzte dilijentki haurtxoaz: eta eriden dukezuenan, iakin erazi iezadakue, nik ere ethorririk adora dezadan hura.

9 Hek bada regea enzunik parti zitezen: eta huna, Orientean ikusi ukan zuten izarra haien aitzinean ioaiten zen, haurtxoa zen lekuaren gainera ethorririk geldi zedino.

10 Eta izarra ikusirik bozkario handiz boz zitezen hagitz.

11 Eta etxera sarthurik eriden zezaten haurtxoa bere ama Mariarekin: eta ahozpey adora zezaten hura, eta bere thesaurak desplegaturik presenta zietzoten estrenak, urhe, enzenu, eta mirha.

12 Eta dibinoki ametsetan adbertitu izanik ezlitezen Herodesgana itzul, berze bidez retina zitezen bere komarkarat.

13 Bada hek retiratu eta, huna, Iaunaren Aingerua agertzen zaio Iosefi, dioela, Iaikirik har itzak haurtxoa eta haren ama, eta ihes egik Egiptera: eta aizen han *nik* darrakeadano: ezen Herodesek bilhaturen dik haurtxoa hiltzeko.

14 Iosefek bada iratzarri eta, har zitzan haurtxoa eta haren ama gauaz, eta retina zedin Egiptera.

15 Eta egon zedin han Herodesen finerano, Iaunak Profetaz erran zuena konpli ledinzat, zioela Egiptetik deithu ukan dut neure Semea.

16 Orduan Herodesek ikusirik nola Zuhurrez enganatu izan zen, aserre zedin hagitz: eta *bere jendea* igorririk hil zitzan Bethlehemen eta haren aldiri guzietan ziraden haur bi urthetako eta behereko guziak, Zuhurretarik dilijentki informatu izan zen denboraren araura.

17 Orduan konpli zedin Iaunak Hieremias Profetaz erran ukan zuena, zioela,

18 Boza Rhaman enzun izan da, deithore eta nigar eta auhen handi. Rakel bere haurrakgatik nigarrez egon, eta ezta konsolatu nahi izan, zeren eztiraden.

19 Baina Herodes hil eta, huna, Iaunaren Aingerua ager zekion ametsetan Iosefi Egipten,

20 Zioela, iaikirik har itzak haurtxoa eta haren ama eta ioan adi Israeleko lurrerat, ezen haurtxoaren arimaren ondoan zabiltzanak hil izan dituk.

21 Hark bada iratzarri eta, har zitzan haurtxoa eta haren ama, eta ethor zedin Israeleko lurrera.

22 Baina enzunik ezen Arkelausok regnatzen zuela Iudean bere aita Herodesen lekuan, beldur zedin hara ioaitera: eta ametsetan dibinoki adbertiturik retina zedin Galileako bazterretarat.

23 Eta *hura* ethorririk habita zedin Nazareth deitzen den hirian: Profetez erran izan zena konpli ledinzat, ezen Nazareno deithuren zela.

KAP. III.

1 Ioanesek penitentia eta Kristen ethortea predikatzen. 4 Ioanesen beztidura eta bianda. 6 Bekatuen konfesionea. 7 Ioanesek Fari-seuak reprotxatzen. 8 Penitentiazko fruktuak. 9 Abrahamen haur. 10 Aizkora arbore erroan. 11 Urez eta Espiritu sainduazko Baptismoa. 12 Babea eskuan, lastoa surako, eta bibia granerako. 13 Krist batheiatu.

1 Bada denbora hartan ethor zedin Ioanes baptista, predikatzen zuela Iudeako desertuan:

2 Eta zioela, Emenda zaitzte: ezen zeruetako resuma hurbil da.

3 Ezen haur da Esaias Profetaz erran izan zena, zioela, Desertuan oihuz dagoenaren boza *da*, Apain ezazue Iaunaren bidea, zuzen itzazue haren bideskak.

4 Ioanes hunek bada zuen bere abillamendua kamellu biloz, eta larruzko gerrikoa bere gerrunzean inguru: eta haren bianda zen othiz eta basa eztiz.

5 Orduan ethor zedin harengana Ierusalem eta Iudea guzia, eta Iordanaren inguruko komarka guzia.

6 Eta batheiatzen ziraden harenganik Iordanean, bere bekatuak konfesatzen zituztela.

7 Ikusirik bada anhitz Fariseuetarik eta Sadduzeuetarik ethorten ziradela haren baptismora, erran ziezen, Bipera kasta, nork abisatu zaituzte hira ethortekoari ihes dagiozuen?

8 Egin itzazue bada frukuak emendamenduaren digneak.

9 Eta eztezazuela presumi zeurok baithan erraitera, Abraham dugu aita: ezen badiotsuet, Iainkoak harri hautarik ere Abrahami haur suszita ahal diezakeola.

10 Bada ia aizkora arboren errora ezarria da: beraz arbore fruktu onik egiten eztuen guzia pikatzen da eta sura egoitzen.

11 Egia da, nik batheiatzen zaituztet urez emendamendutara: baina ene ondoan ethorten dena, ni baino borthitzago da, zeinen zapaten ekar-teko ezpainaiz digne: hark batheiaturen zaituzte Espiritu sainduaz eta suz.

12 Bere bahea bere eskuan du, eta garbituren du bere larraina: eta bilduren du bere ogibihia granerera: baina lastoa xoil erreren du behinere hiltzen ezten suan.

13 Orduan ethor zedin Iesus Galileatik Iordanera Ioanesgana, harenganik batheia ledinzat.

14 Baina Ioanesek hagitz enpatxatzen zuen hura, zioela, Nik behar diat hireganik batheiatu, eta hi ethorten aiz enegana ?

15 Eta ihardesten zuela Iesusek erran ziezon, Utzak oraingotz: ezen hunela konplitu behar diagu iustitia guzia. Orduan utzi zezan *egitera*.

16 Eta Iesus batheiatu zenean, bertan ilki zedin uretik: eta huna, ireki izan zaizkan zeruak, eta ikus zezan Iainkoaren Espiritua uso kolun-ba baten gisan iausten eta haren gainera ethorten

17 Eta huna boz bat zerutik, zioela, Haur da ene Seme maitea, zeinetan neure atsegin ona hartzen baitut.

KAP. IIII.

1 Krist desertuan barur egin ondoan Satanez tentatu. 11 Eta Aingeruez zerbitzatu. 17 Predikatzen hasi. 18 Gero Pierris eta

Andriu, Iakes eta Ioanes deitburik. 23 Ebanjelioa du Galilean predikatzen eta eri anhitz sendatzen.

1 Orduan Iesus eraman zedin Espirituaz desertura, deabruaz tenta ledinzat.

2 Eta barurtu zituenean berrogei egun eta berrogei gau, finean gose zedin.

3 Eta ethorririk harengana tentazaleak erran zezan, Baldin Iainkoaren Semea bahaiz, errak harri hauk ogi egin ditezten.

4 Baina hark ihardesten zuela erran zezan, Eskribatua duk, Ezta gizona ogi beretik biziko, baina Iainkoaren ahotik ilkiten den hitz orotarik.

5 Orduan hura du eramaiten deabruak Zibitate saindura, eta du ezarten tenpleko pinakle gainean.

6 Eta diotso, Baldin Iainkoaren Semea bahaiz, egotzak eure burua beherera: ezen eskribatua duk, Ezen kargu emanen drauela hizaz bere Aingeruei, eta bere eskuetan eramaten autela, eure oinaz harrian behaztopa ezadinzat.

7 Erran ziezon Iesusek, Berriz eskribatua duk, Eztuk tentaturen eure Iainko Iauna.

8 Berriz hura du eramaiten deabruak guzizko mendi gora batetara, eta erakusten drautza munduko resuma guziak eta hetako gloria:

9 Eta diotso, Hauk guziok emanen drauzkiat, baldin ahozpepe adora banezak.

10 Orduan diotso Iesusek, Habil Satan, ezen eskribatua duk: Eure Iainko Iauna adoraturen duk, eta hura bera zerbitzaturen duk.

11 Orduan utziten du hura deabruak: eta huna, Aingeruak ethor zitezten, eta zerbitzatzen zuten hura.

12 Eta enzun ukan zuenean Iesusek, ezen Ioanes presoner zela, retira zedin Galileara.

13 Eta utzirik Nazareth, ethor zedin eta habita Kapernaum itsas aldekoan, Zabulongo eta Nefthalingo bazterretan:

14 Konpli ledinzat Esaias Profetaz erran izan zena, zioela,

15 Zabalongo lurra eta Neftalingo lurra itsasorrako bide *aldean* Iordanaz berze aldetik, Jentilen Galilea:

16 Populu ilhunbean zetzanak argi handi ikusi ukan du: eta herioaren rejioan eta itzalean zeunzanei argi altxatu izan zaie.

17 Orduan-danik has zedin Iesus predikatzen, eta erraiten, Emenda zaitzte: ezen hurbil da zeruetako resuma.

18 Eta Iesusek Galileako itsas aldean zabilala, ikus zitzan bi anaie, Simon, Pierris erraiten dena, eta Andriu haren anaia, egoitzen zutela sarea itsasora (ezen peskadore ziraden.)

19 Eta dioste, Zatozte ene ondoan, eta eginen zaituztet giza peskadore.

20 Eta hek bertan utzirik sareak iarreiki izan zaizkan.

21 Eta handik aitzinago iraganik, ikus zitzan berzerik bi anaie, Iakes Zebedeoren *sema*, eta Ioanes haren anaia, unzi batetan bere aita Zebedeorekin, bere saren adobatzen ari ziradela: eta dei zitzan.

22 Eta hek bertan unzia eta bere aita utzirik iarreiki izan zaizkan.

23 Eta inguratzen zuen Galilea guzia Iesusek, haien sinagogetan irakasten ari zela, eta resumako Ebanjelioa predikatzen zuela, eta sendatzen zuela eritasun mota guzia, eta langore mota guzia populuaren artean.

24 Orduan io zezan haren famak Siria guzia: eta presenta zietzoten gaizki zeuden guziak, eritasun dibersez eta tormentaz edukiak, eta demoniatuak, eta lunatikoak, eta paralitikoak: eta sendatzen zituen.

25 Eta jendetze handi iarreiki zekion Galileatik, eta Dekapolistik, eta Ierusalemetik, eta Iudeatik, eta Iordanaz berze aldetik.

KAP. V.

3 Dohatsuak zein diraden. 13 Apostoluak deitzen lurreko gatz eta munduko argi. 14 Mendi gaineko zibitate ezin estal, eta nehorke ez kandela bizia gaitzurupean ezarten. 16 Obra onak. 17 Krist zertara etborri. 19 Fidelekin eginbidea. 21 Hilitzekaz, gaitzeriteaz, adulterioaz. 29 Eskuineko begiaz eta eskuaz. 31 Senbar

emazten separationeaz. 33 Ez iniuriatzeko. 39 Iniuria sufritzeko.

44 Etsaiak onbesteko, eta persekutatzaleakgatik otboitz egiteko.

48 Perfektioea.

1 Iesus bada ikusirik jendetzeak, igan zedin mendi batetara: eta iarri zenean hurbildu izan zaizkan bere diszipuluak.

2 Eta bere ahoa irekirik irakasten zituen, erraiten zuela,

3 Dohatsu *dirade* *espirituz* paubreak: zeren haien baita zeruetako resuma.

4 Dohatsu *dirade* nigarrez daudenak: zeren hek konsolaturen baitirade.

5 Dohatsu *dirade* emeak: zeren hek lurra heretaturen baitute.

6 Dohatsu *dirade* iustitiaz gose eta egarri diradenak: zeren hek aseren baitirade.

7 Dohatsu *dirade* miserikordioak: zeren haien miserikordia eginen baitzaie.

8 Dohatsu *dirade* bihotzez xahu diradenak: zeren hek Iainkoa ikusiren baitute.

9 Dohatsu *dirade* bakea prokuratzen dutenak: zeren hek Iainkoaren haur deithuren baitirade.

10 Dohatsu *dirade* iustitiagatik persekutatzen diradenak: zeren haien baita zeruetako resuma.

11 Dohatsu izanen zarete nehork iniuria erran draukezuenen, eta persekutatu zaitukeztenen, eta hitz gaixto guzia erran dukeitenean zuen kontra, gezurrez ene kausaz.

12 Boz eta alegera zaitzte, zeren zuen saria handi baita zeruetan: ezen hala persekutatu ukan dituzte zuen aitzineko Profetak.

13 Zuek zarete lurreko gatz: eta baldin gatz gatz badadi, zertzaz gazituren da? ezta gehiagorik deusgai kanporat iraitzeko eta gizonez ohondikatu izateko baizen.

14 Zuek zarete munduko argia. Ezin estal daite zibitate mendi gainean iarria.

15 Eta eztute iraxekiten kandela eta hura ezarten gaitzurupean, baina kandelerean, eta argi egiten draue etxeko guziei.

16 Hala argi begi zuen argiak gikonen aitzinean, zuen obra onak ikus ditzatentzat, eta glorifika dezaten zuen Aita zeruetan dena.

17 Eztuzuela uste ezen Legearen edo Profeten abolitzera ethorri naizela: eznaiz ethorri abolitzera, baina konplitzera.

18 Ezen egiaz diotsuet, iragan daiteno zerua eta lurra, iota bat edo puntu huts bat ezta Legetik iraganen, gauza guziak egin diteno.

19 Nork ere beraz hautsiren baitu manamendu xipien hautarik bat, eta irakatsiren baititu hunela gizonak, xipien deithuren da *hura* zeruetako resuman: baina nork ere eginen baititu eta irakatsiren, hura handi deithuren da zeruetako resuman.

20 Ezen erraiten drauzuet, baldin abundosago ezpada zuen iustitia Eskribena eta Fariseuena baino, zuek etzaretela sarthuren zeruetako resuman.

21 Enzun ukan duzue nola erranizan izan zaien lehenagokoei, Eztuk hilen: eta nork ere hilen baitu, *hura* iudizioz punitu izateko digne date.

22 Baina nik erraiten drauzuet, ezen nor ere aserretzen baitzaio bere anaieri kausa gabe, iudizioz punitu izateko digne datela: eta nork ere erranen baitrauka bere anaieri, Raka, *hura* konseilluz punitu izateko digne datela: eta nork ere erranen baitrauka, Erhoa, suzko gehennaz punitu izateko digne datela.

23 Beraz baldin eure oblationea eramaiten baduk aldarera, eta han orhoit bahadi ezen hire anaiek baduela zerbait hire kontra,

24 Utzi ezak han eure oblationea aldare aitzinean, eta habil: lehen apoin-tadi eure anaierekin, eta orduan ethorririk presenta ezak eure oblationea.

25 Aizen adiskide eure partida kontrastarekin fitetz, harekin bidean aizeno, ezemon eure partida kontrastak iujeari, eta iujeak ezemon sarjeantari, eta presoinean ezar ezadin.

26 Egiaz erraiten drauat, ezaiz ilkiren handik, renda diroano azken pelata.

27 Enzun ukan duzue ezen lehenagokoei erran izan zaiela, Eztuk adulteriorik iaukiren.

28 Baina nik erraiten drauzuet, Nork ere begiesten baitu emazterik, hura guthizia dezantat, hanbatez adulteratu dukeela harekin bere bihotzean.

29 Bada baldin eure begi eskuinak trebuka eraziten bahau, idoki ezak hura, eta iraitzak eureganik: ezen hobe duk hiretako, gal dadin hire menbroetarik bat, eta eztadin hire gorputz guzia egotz gehennara.

30 Eta baldin eure esku eskuinak trebuka eraziten bahau, trenka ezak hura, eta iraitzak eureganik: ezen hobe duk hiretako, gal dadin hire menbroetarik bat, eta eztadin hire gorputz guzia egotz gehennara.

31 Halaber erran izan da, Nork ere utziren baitu bere emaztea, bemo separationeko letra:

32 Baina nik diotsuet, ezen nork ere utziren baitu bere emaztea, salbu paillardizaren kausaz, adulterio egin eraziten draukala: eta nor ere utziarekin ez konduren baita, hark adulterio iaukiten duela.

33 Berriz enzun ukan duzue, ezen lehenagokoei erran izan zaiela, Ezaiz desperiuraturen, baina rendaturen drautzak Iaunari eure iuramendu prometatuak.

34 Baina nik diotsuet eztezazuen iura batre, ez zeruaz, ezen Iainkoaren thronoa da.

35 Ezeta Lurraz, ezen haren oinetako alxia da: ezeta Ierusalem, ezen rege handiaren zibitatea da.

36 Halaber eure buruaz eztuk iuraturen, ezen bilo bat xuri ezpa beltz ezin daidik.

37 Baina biz zuen hitza bai, bai: ez, ez: eta hauzaz goitiko, gaixto-tik da.

38 Enzun ukan duzue, ezen erran izan dela, Begia begiagatik, eta hortza hortzagatik.

39 Baina nik erraiten drauzuet, Eztiezozuela resisti gaizkiari: baina baldin norbeitek io baheza eure eskuineko mathelan, itzul iezok berzea ere.

40 Eta hiri auzi egin nahi drauanari, eta eure iaka edeki, utzi iezok mantoa ere.

41 Eta nork ere nahi ukanen baihou bortxatu lekora baten *egitera*, albeindoa harekin biga.

42 Eskatzen zaiari emok: eta hireganik maillebatu nahi duena eztezala iraitz.

43 Enzun ukan duzue ezen erran izan dela, On eritziren draukak eure hurkoari, eta gaitz eritziren draukak eure etsaiari.

44 Baina nik erraiten drauzuet, Onhets itzazue zuen etsaiak, benedikaitzazue maradikatzen zaituztenak, ungi egiezue gaitz daritzuenei: eta othoitz egizue oldartzen zaizkizuenakgatik, eta persekutatzen zaituztenakgatik.

45 Zuen Aita zeruetan denaren haur zaretzat: ezen *hark* ilki eraziten du bere iguzkia gaixtoen eta onen gainera, eta igorten du uria iustoen eta iniustoen gainera.

46 Ezen baldin zuei on daritzuenei on badaritzezue, zer sari ukanen duzue? eztute publikanoek ere hori bera egiten?

47 Eta baldin zuen anaiei solament begitharte egiten badrauezue, zer gehiago egiten duzue? eztute publikanoek ere horrela egiten?

48 Zareten bada zuek perfekt, zuen Aita zeruetan dena perfekt den bezala.

KAP. VI.

1 Eremosinaz. 5 Othoitzaz. 14 Elkarri nola barkatzeko. 16 Baruraz. 19 Thesaur egitez. 24 Iainkoa eta abrustasunak ezin zerbitza. 25 Bizitze tenporalaz artharik ez ukaiteko. 33 Iainkoaren resuma eta hartarako egimbidea lehenik bilbatzeko.

1 Begirauzue zuen elemosina eztagizuen gizonen aitzinean hezaz ikus zaiteztenzat: ezpere saririk eztuzue ukanen zuen Aita zeruetan dena baithan.

2 Bada elemosina egiten duanean, eztezala tronpeta io erazi eure aitzinean, hipokritek egiten duten bezala sinagogetan eta karriketetan, gizonez estima ditezenzat: egiaz diotsuet rezebitzen dutela bere saria.

3 Baina hik elemosina egiten duanean, ezalbeileki hire ezkerak, zer egiten duen hire eskuinak.

4 Hire elemosina sekretuan denzat: eta eure Aita sekretuan dakusanak, rendaturen drauk agerrian.

5 Eta othoitz egiten duanean, ezaizela hipokritak bezala: haie laket ziaiek kongregationetan eta karrika kantoinetan zutik daudela othoitz egitea, gizonez ikus ditezenzat: egiaz erraiten drauzuet ezen rezebitzen dutela bere saria.

6 Baina othoitz egiten duanean, sar adi eure ganberatxoan, eta eure bortha ertsirik, othoitz egiok eure Aita sekretuan denari: eta eure Aita sekretuan dakusanak rendaturen drauk agerrian.

7 Bada othoitz egiten duzueanean, eztezazuela anhitz edas Paganoe bezala: ezen uste dute bere anhitz edasteaz enzunen diradela.

8 Etzaretela beraz hetarat irudi: ezen badaki zuen Aitak zeren behar zareten, eska zakizkioten baino lehen.

9 Hunela beraz zuek othoitz egizue, Gure Aita zeruetan aizena, santifika bedi hire izena:

10 Ethon bedi hire resuma. Egin bedi hire borondatea zeruan bezala lurrean ere.

11 Gure eguneko ogia iguk egun.

12 Eta kita ietzaguk gure zorrak, nola guk ere gure zordunei kitatzen baitrauegu.

13 Eta ezgaitzala sar erazi tentationetan, baina delibra gaitzak gaixtotik. Ezen hirea duk resuma, eta puisanka, eta gloria sekulakotz. Amen.

14 Ezen baldin barka badietzezue gizonei bere faltak, barkaturen drauzue zuei ere zuen Aita zerukoak.

15 Baina baldin barka ezpadietzezue gizonei bere faltak, zuen Aitak ere eztraukizue barkaturen zuen faltak.

16 Gehiago, barur dagizueanean, etzaretela itxura tristetako hipokritak bezala: ezen desgisatzen dituzte bere begithartean, barur diradela

gizonei ageri diradentzat: egiaz erraiten drauzuet, ezen rezebitzen dutela bere saria.

17 Baina hik barur egiten duanean unka ezak eure burua, eta ikuz ezak eure begithartea:

18 Gizonei barur aizela ageri ezakienzat, baina eure Aita sekretuan denari: eta eure Aita sekretuan dakusanak rendaturen drauk agerrian.

19 Eztitzazuela egin zuen thesaurak lurrian, non zerrenak eta herdoillak goastatzen baititu, eta non ohoinek zulhatzen eta ebaisten baitituzte.

20 Baina egin itzazue zuen thesaurak zeruan, non ez zerrenek ez herdoillak ezpaitu goastatzen, eta non ohoinek ezpaitute zulhatzen ez ebaisten.

21 Ezen non baita zuen thesaura, han izanen da zuen bihotza ere.

22 Gorputzaren argia da begia, beraz baldin hire begia sinple bada, hire gorputz guzia argi datek:

23 Baina baldin hire begia gaixto bada hire gorputz guzia ilhun datek: beraz baldin hitan den argia ilhunbe bada, ilhunbe hura zein handi *date?*

24 Nehork bi nabusi ezin zerbitza ditzake: ezen edo batari gaitz eritziaren drauka, eta berzeari on: edo batarekin edukiren du eta berzea menospreziaturen. Ezin zerbitza ditzakezue Iainzoa eta abrastasunak.

25 Halakotz erraiten drauzuet, eztuzuen artharik zuen bizitzeaz, zer ianen duzuen eta zer edanen: ezeta zuen gorputzaz, zerzaz beztituren zarenten: ezta bizia bianda baino gehiago, eta abillamendua baino gorputza?

26 Konfideraitzazue zeruko xoriak, ezen eztute ereiten, ez errekeitzaten, ezeta graneretara biltzen, eta zuen Aita zerukoak hatzen ditu hek: etzarete zuek anhitzez hek baino exzellentago?

27 Eta nork zuetarik artha ukanez eratxeki, ahal diezakeo beso bat bere handitasunari?

28 Eta beztiduraz zergatik zarete arthatsu? ikas ezazue nola landako floreak handitzen diraden : ez nekatzen dirade, ez iruten dute.

29 Baina erraiten drauzuet are Salomon ere bere gloria guziarekin eztela beztitu izan hetarik bat bezala.

30 Bada baldin landako egun belhar dena, eta bihar labeen ezarten dena, Iainkoak hala inguru beztitzen badu: eza zuek anhitzez areago, fede xipitakoak?

31 Eztuzuela beraz artharik erraiten duzuela, Zer ianen dugu, edo zer edanen dugu, edo zerzaz beztituren gara?

32 (Ezen gauza hauk guziak Paganoeak bilhatzen dituzte) ezen bada-ki zuen Aita zerukoak, ezen gauza hauen guzion beharra baduzuela.

33 Baina bilha ezazue lehenik Iainkoaren resuma eta haren iustitia, eta gauza hauk guziak emanen zaizkizue gainerako.

34 Etzaretela bada arthatsu biharamunaz: ezen biharamunak beretako artha ukanen du: egunak asko du bere afliktioneaz.

KAP. VII.

1 Ez indikatzeke. 6 Gauza saindua orei ez emaiteko. 7 Eskatzeke, bilhatzeke, bulkatzeke. 12 Eskripturaren somarioa. 13 Bortha bersia eta zabal. 15 Profeta falsuak. 16 Arborearen fruktua. 21 Aita zerukoaren borondatea eginen duena salbaturen. 22 Mirakulu falsu egilez. 24 Hartoka edo sable gaineko etxeaz.

1 Eztezazuela iudika, iudika etzaitzentzat.

2 Ezen zer iujemenduz iudikaturen baituzue, iudikaturen zarete: eta zer neurritz neurthuren baituzue, aldiz neurthuren zaizue.

3 Eta zergatik behatzen duk eure anaieren begiko fitsera, eta eure begiko gapirioari ezatzaio ohartzen?

4 Edo, nola diotsok eure anaieri, Uztak idoki dezadan fitsa hire begitik, eta horra, gapirioa hire begian?

5 Hipokrita, idokak lehenik gapirioa eure begitik, eta orduan behaturen duk, idoki dezan fitsa eure anaieren begitik.

6 Ezteiezuela gauza saildua orei, eta ez titzazuela egotz, zuen perlak urden aitzinera: bere oinez ohondika ez titzaten, eta itzulirik zathika etzaitzaten zuek.

7 Eska zaitzete eta emanen zaizue: bilha ezazue, eta eridenen duzue: bulka ezazue, eta irekiren zaizue.

8 Ezen eskatzen den guziak, rezebitzen du: eta bilhatzen duenak, erideiten du : eta bulkatzen duenari, irekiren zaio.

9 Ezen nor da zuetarik gizona, baldin bere semea ogi eska badakio, harri emanen draukana?

10 Eta, baldin arrain eska badakio, ala suge bat emanen drauka?

11 Beraz zuek gaixto zaretelarik baldin badakizue gauza onen zuen haurrei emaiten: zenbatez areago zuen Aita zeruetan denak emanen drauzte gauza onak eskatzen zaizkionci?

12 Bada gizonek zuei egin dietzazuen nahi dituzuen gauza guziak, egin ietzazue zuek ere haiei halaber: ezen haur da Legea eta Profetak.

13 Sar zaitzete bortha hersitik: ezen bortha largoa eta bide zabala da perditionetara irioiten duena, eta anhitz dirade hartarik sartzen diradenak.

14 Ezen bortha hersia da eta bide hersia bizitzera eramaiten duena: eta guti dirade hura erideiten dutenak.

15 Begirauzue bada profeta falsuetarik, zein ethorten baitirade zue-tara ardi abiturekin: baina barnean otso harrapari dirade.

16 Bere fruktuetarik ezaguturen dituzue hek. Ala biltzen dute elhorrrietarik mahatsik, edo karduetarik fikorik?

17 Hala arbore on guziak fruktu onak egiten ditu, eta arbore gaixtoak fruktu gaixtoak egiten ditu.

18 Arbore onak fruktu gaixtorik ezin daidi, eta arbore gaixtoak fruktu onik ezin daidi.

19 Frukto onik egiten eztuen arbore guzia pikatzen da eta sura egoizten.

20 Bere fruktuetarik beraz ezaguturen dituzue hek.

21 Niri Iauna, Iauna, erraiten drautan guzia ezta sarthuren zeruetako resuman, baina ene Aita zeruetan denaren borondatea egiten duena.

22 Anhitzek erranen draut egun hartan, Iauna, Iauna, eztugu hire izenean profetizatu, eta ez titugu hire izenean deabruak egotzi kanpora, eta eztugu hire izenean berthute anhitz egin?

23 Eta orduan erranen drauet klaroki, Egundano etzaitzitet ezagutu: parti zaitzete eneganik inikitate egiten duzuenok.

24 Nork ere bada enzuten baititu ene hitz hauk, eta hek egiten, hura dut konparaturen gizon zuhur bere etxea arroka gain batetan edifikatu duenarekin:

25 Eta erori izan da uria, eta ethorri izan dirade ur sobernak, eta eraunsi ukan dute haizek, eta io ukan dute etxearen kontra: eta ezta erori izan: ezen arroka gainean fundatua zen.

26 Eta nork ere enzuten baititu ene hitz hauk, eta ezpaititu egiten, konparaturen da gizon erho bere etxea sable gainean edifikatu duenarekin.

27 Eta erori izan da uria, eta ethorri izan dirade ur sobernak, eta haizek eraunsi ukan dute, eta io ukan dute etxe haren kontra, eta erori izan da, eta haren desegitea handi izan da.

28 Eta gerta zedin propos hauk akabatu zituenean Iesusek, populua miraz baitzegoen haren doktrinaz.

29 Ezen irakasten zituen autoritate zuenak bezala, eta ez Eskribek bezala.

KAP. VIII.

2 Sorbaioa. 5 Zenteneraren muthil eria eta fedea. 11 Jentilen bokationea eta Induen iraiztea. 13 Sinbestea. 14 Pierrisen ama ginharreba, baieta anbitz demoniatu eta eri sendatu. 19 Kristi iarreikiteko borondate zuen Eskriba. 21 Bere aita obortze beharrez konjit eskez zegoen diszipulua. 24 Itsasoko tenpestatea Kristek zesa eraziten. 28 Eta bi demoniatu sendaturik, deabruai urdetara ioaitera konjit emaiten.

1 Eta menditik iausti zenean jendetze handi iarreiki zekion.

2 Eta huna, sorhaio batek ethorririk adora zezan hura, zioela, Iauna, baldin nahi baduk, xahu ahal nirok.

3 Eta eskua hedaturik hunki zezan hura Iesusek, zioela, Nahi diat, aizen xahu. Eta bertan xahu zedin haren sorhaiotasuna.

4 Orduan diotso Iesusek, Begirauk nehoi ezterroan: baina habil, eta erakutsiezok eure burua Sakrifikadoreari, eta presenta ezak Moisesek ordenatu duen oblationea, haei testimoniajetan *denzat*.

5 Eta sarthu zenean Iesus Kapernaumen, ethor zedin harengana Zentener bat othoitz egiten zeraukala,

6 Eta zioela, Iauna, ene muthilla diatzak etxean paralitiko, gaizki tormentatua.

7 Eta diotso Iesusek, Nik ethorririk sendaturen diat hura.

8 Eta ihardesten zuela Zentenerak erran zezan, Iauna, ez nauk digne ene atharbean sar adin: baina errak solament hitza, eta sendaturen baita ene muthilla.

9 Ezen ni ere gizon nauk *berzeren* meneko, ditudalarik neure azpiko jendarmesak, eta erraiten diarokat huni, Oha, eta ioaiten duk: eta berzeari, Athor, eta ethorten duk: eta neure zerbitzariari, Egik haur, eta egiten dik.

10 Eta *haur* enzunik Iesusek mirets zezan: eta dioste zarreizkonei, Egiaz erraiten drauzuet, eztudala Israelen ere hain fede handirik eriden.

11 Baina badiotsuet ezen anhitz Orientetik eta Okzidentetik ethorriren diradela, eta iarriren diradela Abrahamekin Isaak-ekin eta Jakobekin zeruetako resuman:

12 Eta resumako semeak egotziren diradela kanpoko ilhunbera: han izanen da nigar eta hortz garraskots.

13 Eta erran ziezon Iesusek Zentenerari, Oha eta sinhetsi duan bezala egin bekik. Eta senda zedin haren muthilla ordu hartan berean.

14 Eta Iesusek Pierrisen etxera ethorririk, ikus zezan haren ama-gin-harreba ohean zetzala, eta helgaitzak zadukala.

15 Eta hunki zezan haren eskua, eta utzi zezan helgaitzak, eta iaiki zedin, eta zerbitza zitzan.

16 Eta arratsa ethorri zenean, presenta ziezoten anhitz demoniatu: eta egotz zietzen kanpora espirituak hitzaz, eta gaizki zeuden guziak senda zitzan:

17 Konpli ledinzat Esaias profetaz erran izan zena, zioela, Hark gure langoreak hartu ukan ditu, eta gure eritasunak ekarri ukan ditu.

18 Eta ikusirik Iesusek jendetze handi bere inguruan, mana zitzan *diszipuluak* ioan litezen berze aldera.

19 Eta hurbildurik Eskriba batek erran ziezon, Majistrua, iarreikiren natzaik hiri, norat ere ioanen baitaiz.

20 Eta diotso Iesusek, Azeriek zulhoak zitie eta zeruko xoriek oha-tzeak, baina gizonaren Semeak ez tik non bere burua reposa dezan.

21 Gero bere diszipuluetarik, berze batek erran ziezon, Iauna, per-metiiezadak behin ioan nadin neure aitaren ohorztera.

22 Eta Iesusek erran ziezon, Arreit niri, eta uzki hilak bere hilen ohorztera.

23 Eta unzian sarthu zenean iarreiki izan zaizkan bere diszipuluak.

24 Eta huna, tormenta handi bat altxa zedin itsasoan, hanbat non unzia bagaz estaltzen baitzen: baina bera lo zetzan.

25 Eta hurbildurik bere diszipuluek iratzar zezaten, ziotela, Iauna, begira gaitzak, galdu gihoazak.

26 Eta dioste, Zergatik zarete izi fede xipitakoak? Orduan iaikirik mehatxa zitzan haizeak eta itsasoa: eta sosagu handia egin zedin.

27 Orduan jendek mirets zezaten, ziotela, Zerik da haur, non haizek ere eta itsasoak obeditzen baitute?

28 Eta iragan zenean berze aldera, Jerjesenen rejionera, aitzinera ethorri izan zaizkan bi demoniatu thunbetarik ilkirik, guzizko terribleak, hanbat non nehor ezin iragan baitzaiten bide hartarik.

29 Eta huna, heiagora egin zezaten, zioitela, Zer da gure eta hire artean, Iesus Iainkoaren Semea? ethorri aiz huna ordu baino lehen gure tormentatzera?

30 Eta zen hetarik urrun urdalde handi bat alha zenik:

31 Eta deabruak othoiztez zaizkan, zioitela, Baldin kanpora egoizten bagaituk, permeti iezaguk urdalde hartara ioaitera.

32 Eta dioste, Zoazte. Hek bada ilkirik ioan zitezen urdaldera: eta huna, urdalde hura guzia oldar zedin garaitik behera itsasora, eta hil zitezen uretan.

33 Orduan urdaineke ihes egin zezaten: eta ethorrorik hirira, konta zitzaten gauza guziak, eta zer demoniatuei heldu izan zaien.

34 Eta huna, hiri guzia ilki zekion Iesusi aitzinera: eta ikusi zutenean hura, othoitz egin ziezoten retina ledin haien komarketarik.

KAP. IX.

2 Iesusek paralitikoa sendatzen. 9 Mattheu deitzen. 12 Fariseuei ibardesten. 14 Baieta Iobanesen diszìpului. 22 Odola zarion emaztea sendatzen. 27 Itsu bi argitzen. 32 Demoniatu mutua sendatzen. 35 Hor emen ari predikatzen eta sendatzen. 38 Gero du Ebanjelioaren abantzamendutan othoitz egitera exhortatzen.

1 Orduan sarthurik unzira iragan zedin berze aldera, eta ethor zedin bere hirira.

2 Eta huna, presenta ziezoten paralitiko bat ohean zetzanik: eta ikusirik Iesusek haien fedea, erran ziezon paralitikoari, Auk bihotz on, seme, barkatu zaizkik eure bekatuak.

3 Eta huna, Eskribetarik batzuk erraiten zuten bere baithan, Hunek blasfematzen du.

4 Eta ikusirik Iesusek haien pensamenduak, erran zezan, Zergatik gaixtoki pensatzen duzue zuen bihotzetan?

5 Ezen zein da erratxago, erraita, Barkatu zaizkik eure bekatuak: ala erraita, Iaiki adi eta ebil adi?

6 Dakizuenzat bada ezen gizonaren Semeak baduela autoritate lurrean bekatuen barkatzeko (orduan diotso paralitikoari) Iaiki adi, har ezak eure ohea, eta habil eure etxerat.

7 Orduan iaikirik ioan zedin bere etxerat.

8 Eta jendetzek *hori* ikusirik mirets zezaten, eta glorifika zezaten Iainkoa, zeinek eman ukan baitraue halako autoritatea gizonari.

9 Eta handik iragaiten zela Iesusek ikus zezan gizon bat peaje lekuan iarria Mattheu deitzen zenik, eta diotso, Arreit niri. Eta iaikirik iarreiki zekion:

10 Eta gertha zedin Iesus *haren* etxean mahainean iarrik zegoela, huna, anhitz publikano eta bizitze gaixtotakorik ethorrorik, iar baitzitezen mahainean Iesusekin eta haren diszìpuluakin.

11 Eta *hori* ikusirik Fariseuek erran ziezzen haren diszìpului, Zergatik publikanoekin eta bizitze gaixtotakoekin iaten du zuen majistruak?

12 Orduan Iesusek *hori* enzunik erran ziezzen, Oso diradeneke ztute medikuren beharrik, baina eri diradeneke.

13 Baina zoazte, eta ikas ezazue zer den, Miserikordia nahi dut eta ez sakrifizio. Ezen eznaiz ethorri iustoen deitzera, baina bekatoren, emendamendutara.

14 Orduan ethor zitezen harengana Ioanesen diszìpuluak, zioitela, Zergatik guk eta Fariseuek barur egiten dugu maiz, eta hire diszìpuluak ezpaitute barurik egiten?

15 Eta erran ziezzen Iesusek, Ezkonduaren ganberako jendek dolurik ekar ahal dirote, ezkondua hekin deno? Baina ethorriren dirade egunak edekiren baitzaie ezkondua eta orduan barur egingen baitukeite.

16 Halaber nehork eztrauka eratxekiten oihal pedazu latz bat abillamendu zar bati: ezen konpligarri eratxekiak edekiten du abillamendutik, eta gaizkitzenago da ethendura.

17 Eta ztute ezarten mahatsarno berria zahagi zarretan: ezpere lehertzen dirade zahagiak, eta mahatsarno isurten, eta zahagiak galtzen: baina mahatsarno berria zahagi berrietan ezarten dute, eta biak begiratzen dirade.

18 Gauza hauk haie erraiten zerauztela, huna, iaun batek ethorrorik adora zezan hura, zioela, Ene alaba orain hil izan duk: baina ethorrorik ezarrak eure eskua haren gainean, eta biziko baita.

19 Eta iaikirik Iesus iarreiki zekion, eta haren diszìpuluak.

20 (Eta huna, hamabi urthez odol iariatzez eri zen emazte batek gibeletik ethorriarik hunki zezan haren abillamendu ezpaina.

21 Ezen erraiten zuen bere baithan, Baldin solament hunki badezat haren abillamendua, sendaturen naiz.

22 Orduan Iesusek itzulirik eta hura ikusirik erran zezan, Aun bihotz on, alaba, eure fedek salbatu au. Eta senda zedin emaztea ordu berean).

23 Eta Iesusek ethorriarik iaun haren etxera eta ikusirik soinulariak, eta jendetzea tumultu ari zela,

24 Dioste, Retira zaitzte, ezen ezta hil neskatz: baina lo datza. Eta trufatzen ziraden harzaz.

25 Eta idoki izan zenean jendetzea, sarthurik, har zezan haren eskua: eta iaiki zedin neskatz.

26 Eta laster zegian fama hunek lur hartan guzian.

27 Eta Iesus handik iragaiten zela, iarreiki izan zaizkan bi itsu oihuz zeudela, eta zioitela, Auk pietate guzaz, Dabid-en semea.

28 Eta ethorri zenean etxera, ethor zitezen harengana itsuok, eta dioste Iesusek, Sinhesten duzue hori ahal daididala? Diotsote, bai Iauna.

29 Orduan hunki zitzan haien begiak, zioela, Zuen fedearen araura egin bekizue.

30 Eta ireki zitezen haien begiak, eta debeta zitzan mehatxurekin Iesusek, zioela, Begirauzue nehork eztakian.

31 Baina hek ilkirik barreia zezaten haren fama herri hartan guzian.

32 Eta hek ilkiten ziradela, huna, presenta ziezoten gizon mutu demoniatu bat.

33 Eta deabrua kanpora egotzi izan zenean, minza zedin mutua: eta mirets zezaten jendetzek, zioitela, Egundano ezta agertu hunelako gauzarik Israelen.

34 Baina Fariseuek erraiten zuten, Deabruen prinzearen partez kanpora egoizten ditu deabruak.

35 Eta inguratzen zituen Iesusek hiri eta burgu guziak, irakasten ari zela haien sinagoetan, eta predikatzen zuela resumako Ebanjelioa eta sendatzen zuela eritasun mota guzia eta langore mota guzia populan.

36 Eta ikusirik *Iesusek* jendetzeak, konpasione har zezan hezaz, zeren baitziraden errebelatuak eta barreiatuak ardi artzainik eztutenak bezala.

37 Orduan dioste bere diszipuluei, Segur uzta handi da, baina langile guti.

38 Othoitz egiozue bada uzta Iabeari, irion ditzan langileak bere uztara.

KAP. X.

1 Sendatzeko dohainak. 2 Apostoluen kontua eta izenak. 7 Hek igorri predikatzerara. 11 Bakea haien rezebitzalen. 16 Zubur eta simple izateko. 17, 21 Persekutionez. 20 Espiritu saindua Apostoluetan minzo. 27 Ilhunbean eta beharrira errana. 28 Noren nebor beldur izateko den. 29 Bi parra-xori. 30 Gure biloak kontatuak. 32 Kristen aboatzeaz, edo ukatzeaz. 34 Bakeaz, ezpataz. 35 Disensioez. 37 Ahaidei baino Kristi hobe eritziteko. 38 Nork bere krutzea hartzeko eta Kristi iarreikiteko. 39 Bizziaren galtzea edo begiratzea. 40 Profeten rezebitzea.

1 Orduan bere hamabi diszipuluak beregana deithurik, eman ziezen bothere espiritu satsuen kontra, haien kanpora egoizteko, eta eritasun mota guziaren eta langore mota guziaren sendatzeko.

2 Bada hamabi Apostoluen izenak dirade hauk: lehena, Simon erraiten dena Pierris, eta Andriu haren anaia: Iakes Zebedeoren semea, eta Ioanes haren anaia.

3 Filipe eta Bartholomeo: Thomas eta Matheu publikanoa: Iakes Alfeoren semea eta Lebeo, izen goitikoz Thaddeo.

4 Simon Kananeo, eta Judas Iskariot, hura traditu ere zuena.

5 Hamabi hauk igor zitzan Iesusek, eta eman ziezen manamendu, zioela, Jentiletarat etzoaztela, eta Samaritanoen hiritan etzaitzela sar:

6 Bainaitzitik zoazte Israeleko etxeko ardi galduetara.

7 Bada partitu eta, predika ezazue, erraiten duzuela, Zeruetako resuma hurbil da.

8 Eriak senda itzazue, sorhaioak xahu itzazue, hilak resuszita itzazue, deabruak kanpora egotz itzazue: dohainik rezebitu duzue, eta dohainik emazue.

9 Eztagizuela probisionerik urhez, ez zilharrez, ez kobrez zuen gerrikoetan:

10 Ezeta maletaz bidekotzat, ez bira arropaz, ez zapataz, ez uhez, ezen langilea bere biziaren digne da.

11 Eta zein ere hiritan edo burgutan sarthuren baitzarete, informa zaitzte nor den hartan dignerik, eta zaudete han parti zaitzeten.

12 Eta zenbeit etxetan sarthuren zaretenean, saluta ezazue hura.

13 Eta baldin etxea digne bada, ethor bedi zuen bakea haren gainera: baina baldin digne ezpada, zuen bakea zuetara itzul bedi.

14 Eta nork ere rezebituren ezpaitzaituzte, eta ez zuen hitzei behaturen, etxe edo hiri hartarik ilkitean iharros albeitzinezate zuen oinetako erhautsa.

15 Egiaz erraiten drauzuet, emekiago traktaturen diradela Sodoma-ko eta Gomorhako lurrekoak iudizioko egunean, ezen ez hiri hura.

16 Huna, nik igorten zaituztet zuek, ardiak otsoen artera bezala: zairen bada zuhur sugeak bezala, eta simple uso kolunbak bezala.

17 Eta begira zaitzte gizonetarik: ezen liuraturen zaituzte konsistorioetara, eta bere sinagogetan azotaturen zaituzte.

18 Eta gobernadoregara eta regetara eramanen zarete ene kausaz, hek eta Jentilek testimoniaje *haur dutenzat*.

19 Baina liura zaitzeten, eztuzuela artharik nola edo zer minzaturen zairen: ezen ordu hartan berean emanen zaizue zer minza zaitzeketen.

20 Ezen etzarete zuek minzo zairen, baina zuen Aitaren Espiritu zuetan minzo dena.

21 Eta liuraturen du anaieak anaiea heriotara, eta aita haurra: eta altxaturen dirade haurrak aita-amen kontra, eta hil eraziren dituzte.

22 Eta guziez gaitzetsiak izanen zarete, ene izenagatik: baina nork ere perseberaturen baitu finerano hura salbaturen da.

23 Eta persekutaturen zaituztenean hiri hartan, ihes egizue berze batetara: ezen egiaz erraiten drauzuet, ezituzue inguraturen Israeleko hiri guziak, non ethor eztadin gizonaren Semea.

24 Ezta diszipulua majistruaren gaineko, ezeta zerbitzaria bere iaunaren gaineko.

25 Asko du diszipuluak bere majistrua bezala den: eta zerbitzariak, bere iauna bezala: baldin Aitafamilia bera Beelzebub deithu badute, zenbategi gehiago haren domestikoak?

26 Etzaretela beraz haien beldur: ezen ezta deus estalirik agerturen eztenik, ezeta deus sekreturik iakinen eztenik.

27 Ilhunbean erraiten drauzuedana, errazue argian: eta beharriaren enzuten duzue, predika ezazue etxe gainetan.

28 Eta etzaretela beldur gorputza hiltzen dutenen, eta arima ezin hil dezaketenen: bainaitzitik zairen beldur arima eta gorputza gehennan gal ahal ditzakenaren.

29 Bi parra-xori eztirade dirutxo batetan saltzen? eta hetarik bat ezta lurrera eroriren, zuen Aita gabe.

30 Etare zuen buruko bilo guziak kontatuak dirade.

31 Etzaretela beraz beldur: parra-xoriek baino zuek gehiago balio duzue.

32 Bada nork ere aboaturen bainau gizonen aitzinean, aboaturen dut nik ere hura ene Aita zeruetan denaren aitzinean.

33 Baina nork ere ukaturen bainau gizonen aitzinean, ukaturen dut nik ere hura ene Aita zeruetan denaren aitzinean.

34 Eztuzuela uste ezen bakearen ezartera, ethorri naizela lurrera: eznaiz ethorri bakearen ezartera, baina ezpataren.

35 Ezen ethorri naiz gizonaren bere aitaren kontra gudutan ezartera, eta alabaren bere amaren kontra, eta errenaren bere ama-ginharreba-
ren kontra.

36 Eta gizonaren etsai beraren domestikoak *izanen dirade*.

37 Aita edo ama ni baino maiteago duena, ezta ene digne: eta semea edo alaba ni baino maiteago duena, ezta ene digne.

38 Eta bere krutzea hartzen eztuena, eta niri ondotik eztarreitana, ezta ene digne.

39 Bere bizia begiraturen duenak, galduren du hura: eta bere bizia galduren duenak ene kausaz, begiraturen du hura.

40 Zuek rezebitzen zaituztenak, ni rezebitzen nau: eta ni rezebitzen nauenak, ni igorri nauena rezebitzen du.

41 Profetaren izenean Profeta bat rezebitzen duenak, Profetaren saria rezebituren du: eta iustoaren izenean iusto bat rezebitzen duenak, iustoren saria rezebituren du.

42 Eta nork ere edatera emanen baitrauka beire bat ur hotz huts xipi hautarik bati diszipuluren izenean: egiaz diotsuet, eztuela bere saria galduren.

KAP. XI.

2 Ioanes Baptistak Kristgana igorten. 3 Haren mandatalgoa. 13 Legea eta Profetak. 14 Elias. 16 Merkatuan iarririk dauden haurrak. 18 Kristezko eta Ioanesezko reputationea. 20 Korazini, Bethsaidari, eta Kapernaumi egiten zaien reprotxua eta mehatxua. 24 Sodoma. 25 Xipiei Ebanjelioa deklaratu. 26 Nekatuak eta kargatuak Kristek beregana deitzen. 29 Haren uztarria.

1 Gero gertha zedin Iesusek bere hamabi diszipuluei manamendu emaitea akabatu zuenean, parti baitzedin handik irakats eta predika lezanzat haien hirietan.

2 Eta Ioanesek presoindegian enzunik Kristen obrak, igorrikerik bere diszipuluetarik biga,

3 Erran ziezon, Hi aiz ethorteko zen hura, ala berze baten begira gaude?

4 Eta ihardesten zuela Iesusek erran ziezen, Zoazte eta konta ietozozue Ioanesi, enzuten eta ikusten dituzuen gauzak:

5 Itsuek ikustea rekrubatzen dute, eta mainguak badabiltza, sorhaioak xahutzen dirade, eta gorrek enzuten dute, hilak resusztatzen dirade, eta Ebanjelioa paubrei denuntiatzen zaie.

6 Eta dohatsu da eskandalizaturen eztena nitan.

7 Eta hek ioaiten ziraden bezala, has zedin Iesus erraiten populuari Ioanesez, Zeren ikustera ilki izan zarete desertura? haizeaz erabilten den kanabera baten?

8 Baina zeren ikustera ilki izan zarete? gizon abillamendu preziosoz beztitu baten? huna, abillamendu preziosoak ekarten dituztenak, regen etxetan dirade.

9 Baina zeren ikustera ilki izan zarete? Profeta baten? bai diotsuet eta Profeta bainoagoaren.

10 Ezen haur da zeinez eskribatua baita, Huna, nik igorten diat neure mandataria hire begitharte aitzinean, zeinek hire bidea apainguren baitu hire aitzinean.

11 Egiaz erraiten drauzuet, ezta ilki emaztetarik iaio diradenen artean nehor, Ioanes Baptista baino handiagorik: guziagatik ere zeruetako resumako xipiena hura baino handiago da.

12 Eta Ioanes Baptistaren egunetarik oraindrano, zeruetako resumari bortha egiten zaio, eta keixuek harrapatzen dute hura.

13 Ezen Profeta guziek eta Legeak Ioanesganano profetizatu ukan dute.

14 Eta, baldin nahi baduzue rezebitu, haur da Elias ethorteko zena.

15 Enzuteko beharrikerik duenak, enzun beza.

16 Baina norekin konparaturen dut jeneratione haur? Merkatuan iarririk dauden, eta bere lagunei oihuz dagozten haurtxoak bezalako da,

17 Zeinek baitioite, Xirula soinu egin drauzuegu, eta etzarete danzatu: eresiz kantatu drauzuegu, eta eztuzue deithorerik egin.

18 Ezen ethorri da Ioanes iaten ez edaten eztuela, eta erraiten dute, Deabrua du.

KAP. XII.

19 Ethorri da gizonaren Semea iaten eta edaten duela, eta dioite, Horra, gizon gormanta eta hordia, publikanoen eta bizitze gaixtotakoen adiskidea. Baina iustificatu izan da sapientia bere haurrez.

20 Orduan has zekien *hanela* reproxatzen haren berthuterik anhitz egin izan zen hiriei, zeren emendatu etziraden:

21 Malediktione hiri Korazin, malediktione hiri Bethsaida: ezen baldin Tiren eta Sidonen egin izan balirade zuek baithan egin izan diraden berthuteak, aspaldi zakurekin eta hautsekin emendatu ziratekeen.

22 Etare diotsuet, Tir eta Sidon iudizioko egunean zuek baino emekiago traktatuak izanen diradela.

23 Eta hi Kapernaum zerurano altxatu izan aizena ifernurano behe-raturen aiz: ezen baldin Sodomian egin izan balirade hi baithan egin izan diraden berthuteak, egungo egunerano egun zatean.

24 Etare badiotsuet, ezen Sodomakoak hi baino emekiago traktatuak izanen diradela iudizioko egunean.

25 Denbora hartan ihardesten zuela Iesusek erran zezan, Aita, zeruko eta lurreko Iauna, eskerrak rendatzen drauzkiat, zeren estali baitrauztekin gauza hauk zuhurrei eta adituei, eta manifestatu baitrauztekin haur xipiei.

26 Bai Aita, zeren hala izan baita hire plazer ona.

27 Gauza guziak niri neure Aitaz eman zaizkit: eta nehork eztu ezagutzen Semea Aitak baizen: ezeta Aita nehork eztu ezagutzen Semeak baizen, eta nori ere Semeak manifestatu nahi ukanen baitrauka.

28 Zatozte enegana fatigatuak eta kargatuak zareten guziak, eta nik pausu emanen drauzuet zuei.

29 Har ezazue ene uztarria zuen gainera, eta ikas ezazue eneganik ezen eme naizela eta bihotzez humil: eta zuen arimenzat pausu eridenen duzue.

30 Ezen ene uztarria aisit da, eta ene karga arin.

1 *Diszipuluak Sabbath egunean buruka idokiten ari.* 7 *Miserikordia eta Sakrifizioa.* 8 *Sabbathoa.* 13 *Esku eiharduna sendatu.* 11 *Ardi lezera eroria.* 15 *Kristek eriak sendatzen.* 21 *Jentilen esperanza.* 22 *Demoniatua sendatu.* 24, 31 *Blasfemia.* 25 *Resuma zabitua.* 28 *Iainkoaren Espiritua.* 33 *Arbore ona edo gaixtoa.* 39 *Ionasen signoa.* 41 *Ninibakoak.* 42 *Egu-erdi aldeko regina.* 43 *Espiritu gaixtoak.* 49 *Kristen egiazko abaideak zuein.*

1 Denbora hartan ioaiten zen Iesus ereinzetan gaindi Sabbath egun batez: eta haren diszipuluak ziraden gose, eta has zitezen buruka idokiten, eta iaten.

2 Eta Fariseuek ikusirik erran ziezoten, Horra, hire diszipuluek egin ten die Sabbathoan egin sori eztena.

3 Baina hark erran ziezen, Eztuzue irakurri Dabid-ek gosez egin zuena eta harekin ziradenek?

4 Nola sarthu izan zen Iainkoaren etxean, eta propositionezko ogiak ian zituen: hetarik iatea ez haren, ez harekin ziradenen, Sakrifikadoren baizen sori etzelarik?

5 Edo eztuzue irakurri Legean, nola Sabbath *egunetan* Sakrifikadorek tenplean Sabbath eguna hausten duten, eta hogen-gabe diraden?

6 Bada erraiten drauzuet, ezen tenplea baino handiago bat hemen dela.

7 Eta baldin bazinakite zer den, Miserikordia nahi dut eta ez sakrifizio, etzintukezten kondemnatu hogen-gabeak.

8 Ezen Sabbathoaren ere Iaun da gizonaren Semea.

9 Eta handik partiturik haien sinagogara ethor zedin.

10 Eta huna, zen *han* gizon bat eskua eihar zuenik: eta interroga zezaten, ziotela, Sori da Sabbath *egunean* sendatzea? *haur zjoiten*, hura akusa lezatenzat.

11 Eta hark erran ziezen, Nor izanen da zuetarik gizona, ardi bat duenik: eta, baldin hura Sabbathoan lezera eror badadi, harturen eta altxaturen ezтуena?

12 Eta zenbatez da gizona ardia baino gehiago? Beraz sori da Sabbathoetan ungi egitea.

13 Orduan diotso gizon hari, Heda ezak eure eskua. Eta heda zezan, eta berzea bezain senda zedin.

14 Eta Fariseuek ilkirik har zezaten konseillu, haren kontra, nolatan hura hil lezaketen.

15 Baina Iesusek *hori* ezaguturik leku egin zezan handik: eta iarreiki zekion jendalde handia, eta hek guziak senda zitzan.

16 Eta mehatxurekin debeta zitzan ezlezaten manifesta.

17 Konpli ledinzat Esaias profetaz erran izan zena, zioela,

18 Huna, ene zerbitzari elejitu dudana, ene maitea, zinetan hartzen baitu bere atsegin ona ene arimak: ezarriren dut neure Espiritua haren gainean, eta iujemendu Jentilei predikaturen draue.

19 Eztu ihardukiren, ezeta oihurik eginen, eta nehork ezту karriketant haren boza enzunen.

20 Kanabera zarthatua ezту xehaturen, eta kea darion lihoa ezту iraungiren: iujemendua biktorian ilki erazi diroeno.

21 Eta haren izenean Jentilek esperanza ukanen dute.

22 Orduan presentatu izan zaio demoniatu itsu eta mutu bat: eta senda zezan hura, halako maneraz non itsu eta mutu *zena* minzo baitzen eta ikusten baitzuen.

23 Eta espanta zedin populu guzia, eta erraiten zuen, Ezta haur Dabid-en semea?

24 Baina Fariseuek *hori* enzunik, erraiten zuten: Hunek ezтиту deabruak kanpora egoizten Beelzebub deabruen prinzearen partez baizen.

25 Baina Iesusek ezaguturik haien pensamenduak, erran ziezen, Bere kontra partitua den resuma guzia, deseginen da: eta bere kontra partitua den hirik edo etxek, ezту iraunen.

26 Eta baldin Satanek Satan kanpora egoizten badu, bere kontra partitua da: nolatan beraz iraunen du haren resumak?

27 Eta baldin nik Beelzebub-en partez kanpora egoizten baditut deabruak, zuen semek noren partez kanpora egoizten dituzte? Halakotz hek zuen iuje izanen dirade.

28 Baina baldin nik Iainkoaren Espirituaz kanpora egoizten baditut deabruak, beraz ethorri da zuetara Iainkoaren resuma.

29 Ezpa nolatan nehor sar ahal daite borthitz baten etxera, eta haren ostillamendua pilla, baldin lehen esteka ezpadeza borthitza? eta orduan haren etxea pillaturen duke.

30 Enekin eztena ene kontra da, eta enekin biltzen ari eztena barreiatzen ari da.

31 Halakotz erraiten drauzuet, bekatu eta blasfemio guzia barkaturen zaie gizonei: baina Espirituaren *kontretako* blasfemia barkaturen etzaie gizonei.

32 Eta nor ere minzaturen baita gizonaren Semearen kontra, barkaturen zaio hari: baina nor ere minzaturen baita Espiritu sainduaren kontra, etzaio barkaturen hari ez sekula hunetan, ez ethorteko denean:

33 Edo egizue arbore ona, eta haren fruktua on: edo egizue arbore ustela, eta haren fruktua ustel: ezen fruktutik arborea ezagutzen da.

34 Biperen kasta, nolatan ungi minza ahal zaitezketе gaixto zaretelarik? ezen bihotzeko abundantiatik ahoa minzo da.

35 Gizon onak bihotzeko thesaur onetik idokiten ditu gauza onak: eta gizon gaixtoak thesaur gaixtotik idokiten ditu gauza gaixtoak.

36 Baina badiotsuet, ezen gizonek erran dukeiten hitz alfer guziaz, kontu rendaturen dutela iudizioko egunean.

37 Ezen eure hitzetarik iustificaturen aiz, eta eure hitzetarik kondemnaturen aiz.

38 Orduan ihardets zezaten Eskribetarik eta Fariseuetarik batzuk, zioitela, Majistrua, nahi gendikek hireganik zenbeit signo ikusi.

39 Baina hark ihardesten zuela erran ziezen, Nazione gaixtoa eta adulteroa signo eskez dago: baina signorik etzaio emanen, Ionas profetaren signoa baizen.

KAP. XIII.

40 Ezen hala nola Ionas balenaren sabelean hirur egun eta hirur gau izan baitzen: hala izanen da gizonaren Semea lurraren bihotzean, hirur egun eta hirur gau.

41 Ninibako gizonak iaikiren dirade iudizioan natione hunekin, eta kondemnaturen dute haur: zeren hek emendatu baitziraden Ionasen predikationera, eta huna, Ionas bainoagoa hemen.

42 Egu-erdiko regina iaikiren da iudizioan natione hunekin, eta *bark* kondemnaturen du haur: zeren ethor baitzedin lurraren bazterretik Salomonen sapientiaren enzutera, eta huna, Salomon bainoagoa hemen.

43 Bada espiritu satsua ilki denean gizonaganik, leku leihorrez dabil, pausu bilha, eta eztu erideiten.

44 Orduan erraiten du, Itzuliren naiz neure ilki naizen etxera. Eta ethorri denean, erideiten du hutsa, eskobaturik eta apaindurik.

45 Orduan ioaiten da, eta hartzen ditu berekin berzerik zazpi espiritu bera baino gaixtoagoak, eta sarthurik habitatzen dirade han, eta gizon haren fina hatsea baino gaixtoago da: hala natione gaixto huni ere helduren zaio.

46 Eta hura oraino populuari minzo zaiola, huna, haren ama eta anaieak zeuden lekorean, harekin minzatu nahiz.

47 Eta zenbeitek erran ziezon, Hara, hire ama eta hire anaieak lekorean diaudek, hirekin minzatu nahiz.

48 Baina hark ihardesten zuela erran ziezon *hura* erran zionari, Nor da ene ama, eta nor dirade ene anaieak?

49 Eta hedaturik bere eskua bere diszipuluen gainera, erran zezan, Huna ene ama eta ene anaieak.

50 Ezen nork ere eginen baitu ene Aita zeruetan denaren borondatea, hura da ene anaie, eta arreba, eta ama.

3 *Hazj ereillearen konparationea*. 18 *Haren deklarationea*. 10, 14 *Zergatik Krist konparationez minzo den*. 21 *Persekutionea*. 22 *Mundua, abastunak*. 24 *Hirakaren konparationea*. 31 *Mustarda bibiarena*. 33 *Altxagarriarena*. 44 *Thesaur landan gordearena*. 45 *Perlana*. 47 *Itsasora egotzi sarena*. 54 *Krist bere berrian menospreziatu*.

1 Egun hartan berean Iesus etxetik ilkirik, iar zedin itsas kostan.

2 Eta bil zedin harengana jendetze anhitz, hanbat non unzi batetara sarthurik iar baitzedin: eta jendetze guzia itsas kostan zegoen.

3 Eta erran ziezen anhitz gauza konparationez, zioela, Huna, ereille bat ilki zedin ereitera.

4 Eta ereitean *bazitik* batzu eror zitezen bide bazterrera: eta xoriak ethorri izan dirade, eta iretsi ukan dituzte hek.

5 Eta batzu erori izan dirade leku harrizuetara, non ezpaitzuten heuragi lurrik: eta bertan ilki zitezen, zeren ezpaitzuten lur barnerik.

6 Gero iguzkia goratu eta, erre izan dirade, eta zeren ezpaitzuten errorik, eiarthu izan dirade.

7 Eta batzu erori izan dirade elhorri artera: eta handitu izan dirade elhorriak, eta itho ukan dituzte hek.

8 Eta batzu erori izan dirade lur onera: eta fruktu renda zezaten, batak ehun, berzeak hirurogei, eta berzeak hogeit hamar.

9 Enzuteko beharrik duenak, enzun beza.

10 Orduan hurbildurik diszipuluek erran ziezoten, Zergatik konparationez minzo atzaie?

11 Eta hark ihardesten zuela, erran ziezen, Zeren zuei eman baitzazue zeruetako resumako sekretuen ezagutzea, baina haei etzaie eman.

12 Ezen nork ere baitu, hari emanen zaio, eta hanbatez gehiago ukanen du: baina nork ere ezpaitu, hari duena ere edekiren zaio.

13 Halakotz konparationez minzo natzaie: zeren dakusatararik ezpaitute ikusten, eta enzuten dutelarik ezpaitute enzuten, ez aditzen.

14 Hala konplitzen da hetan Esaiasen profetia, zeinek baitio, Enzutez enzunen duzue, eta ez adituren: eta dakusazuela ikusiren duzue eta etzaizkiote oharturen.

15 Ezen gizendua da populu hunen bihotza, eta beharriez gogorki enzun ukan dute, eta begiak ertsi ukan dituzte: begiez ikus, eta beharriez enzun, eta bihotzaz adi eztezaten, eta konberti eztezen, eta senda ezteztadan.

16 Bada dohatsu dirade zuen begiak, ezen ikusten dute: eta zuen beharriak, ezen enzuten dute.

17 Ezen egiaz erraiten drauzuet, anhitz Profetak eta iustok desiratu ukan dutela ikustera *zuek* ikusten dituzuen gauzen, eta ezpaitutze ikusi: eta enzutera, enzuten dituzuen gauzen, eta ezpaitutze enzun.

18 Zuek bada enzuzue ereillearen konparationea.

19 Noiz ere nehork enzuten baitu resuma hartako hitza, eta ez aditzen, ethorten da Gaixto hura, eta harrapatzen du haren bihotzean erein zena: haur da bide bazterrean hazia rezebitu duena.

20 Eta leku harrizuetara hazia rezebitu duena, haur da, hitza enzuten, eta hura bertan bozkarioekin rezebitzen duena:

21 Baina eztu errorik bere baithan, halakotz da iraute gutitako: eta tribulationerik edo persekutionerik hitzagatik heltzen denean, bertan eskandalizatzen da.

22 Eta elhorri artera hazia rezebitu duena, haur da hitza enzuten duena, baina mundu hunetako arthak, eta abrastasunezko enganioak ithozten dute hitza, eta frukturik ezte giten.

23 Baina lur onera hazia rezebitu duena, haur da hitza enzuten eta aditzen duena, zeinek fruktu ekarten baitu eta egiten, batak ehun, eta berzeak hirurogei, eta berzeak hogeit hamar.

24 Berze konparatione bat proposa ziezen, zioela, Konparatu da zeruetako resuma hazi ona bere landan erein duen gizonarekin.

25 Baina gizonak lo zeunzala, ethor zedin haren etsaia, eta erein zezan hiraka, ogi artean: eta ioan zedin.

26 Eta handitu zenean belharra, eta fruktu egin zuenean, orduan ager zedin hiraka ere.

27 Orduan ethorririk aitafamiliaren zerbitzariak erran ziezoten, Iauna, eztuk hazi ona erein eure landan? nondik du beraz hiraka?

28 Eta hark erran ziezen, Gizon etsaiak hori egin du. Eta zerbitzariak erran ziezoten, Nahi duk bada goazen eta bil dezagun hura?

29 Eta hark erran ziezen, Ez: hirakaren biltzean ogia ere idoki eztezazuen harekin batean.

30 Utzitzazue biak elkarrekin handitzera uzta-arterano: eta uzta denboran, erranen drauet biltzalei, Bil ezazue lehenik hiraka, eta hers ezazue azautoz erratzekotzat: baina ogia bil ezazue ene granerera.

31 Berze konparatione bat proposa ziezen, zioela, Konparatu da zeruetako resuma, mustarda bihi gizon batek harturik bere landan erein duenarekin.

32 Zein baita hazi guzietako xipiena, baina handitu denean, berze belharrak baino handiago da: eta arbore bilhatzen da, hanbat non ethorten baitirade zeruko xoriak, eta ohatzeak egiten baitituzte haren adarretan.

33 Berze konparatione bat erran ziezen, *zioela*, Konparatu da zeruetako resuma altxagarriarekin, zein emazte batek harturik hirur neurri irinen barnean gorde ukan baitu, guzia altxa dadin arterano.

34 Gauza hauk guziak erran zietzen Iesusek konparationez jendetzei, eta konparatione gabe etzaien minzaten.

35 Konpli ledinzat Profetaz erran izan dena, zioela, Irekiren dut konparationez neure ahoa: deklaraturen ditut munduaren fundatzetik gorderik egon izan diraden gauzak.

36 Orduan utzirik populua ethor zedin etxera Iesus: eta ethorri izan zaizkan bere diszipuluak, zioitela, Deklara iezaguk landako hirakaren konparationea.

37 Eta hark ihardesten zuela erran ziezen, Hazi ona ereiten duena da gizonaren Semea.

38 Eta landa da mundua: eta hazi ona, resumako haurrak dirade: eta hiraka, Gaixtoaren haurrak dirade:

39 Eta hura erein duen etsaia, da deabrua: eta uzta, munduaren fina da: eta uzta biltzaleak, Aingeruak dirade.

40 Bada hala nola biltzen baitute hiraka, eta suan erratzen, hala izanena da mundu hunen finean.

41 Igorriren ditu gizonaren Semeak bere Aingeruak, eta bilduren dituzte haren resumatik eskandalo guziak, eta inikitate egiten dutenak.

42 Eta egotziren dituzte labe daixekanera: han izanena da nigar eta hortz garraskots.

43 Orduan iustook argituren dukeite iguzkiak bezala, bere Aitaren resuman. Enzuteko beharirik duenak enzun beza.

44 Berriz konparatu da zeruetako resuma thesaur landa batetan gorderik dagoenarekin, hura eridenik gizon batek estali ukan du: eta harzazko bozkarioz ioaiten da, eta duen guzia saltzen du, eta landa hura erosten.

45 Berriz konparatu da zeruetako resuma gizon marxant perla ederrren bilha dabilanarekin

46 Zeinek prezio handitako perla bat eriden zuenean, ioanik sal baitzezan zuen guzia, eta eros baitzezan hura.

47 Berriz konparatu da zeruetako resuma sare itsasora egotzi batekin, eta gauza mota guzietarik biltzen duenarekin:

48 Zein bethe izan zenean idoki baitzezaten ur ezpondara: eta iarririk bil zitzen onak unzietara, eta gaixtoak kanporat iraitz zitzen.

49 Hala izanena da munduaren finean: ethorriren dirade Aingeruak, eta separaturen ditukeizte gaixtoak iustoen artetik.

50 Eta egotziren ditukeizte labe daixekanera: han izanena da nigar eta hortz garraskots.

51 Erraiten draue Iesusek, Aditu dituzue gauza hauk guziak? Diotsate, Bai Iauna.

52 Eta hark erran ziesen, Halakotz Eskriba zeruetako resuman irakatsia den guzia, konparatu da zenbeit aita familia bere thesauretik gauza berririk eta zaharrik idokiten duen batekin.

53 Eta gertha zedin konparatione hauk akabatu zituenean, Iesus iragan baitzedin handik.

54 Eta ethorri zenean bere herrira, irakasten zituen hek beren sinagoetan: *banbat* non espantatuak baitzeuden, eta erraiten baitzuten, Nondik huni sapientia haur eta berthuteak?

55 Ezta haur xarpanter-seme? ezta horren ama Maria deitzen, eta horren anaiek Iakes eta Ioses eta Simon eta Iuda?

56 Eta horren arrebak eztirade guziak gu baithan? nondik bada huni gauza hauk guziok?

57 Eta eskandalizatzen ziraden hartan. Eta Iesusek erran ziesen, Ezta Profetarik ohoregabe bere herrian eta bere etxean baizen.

58 Eta etzezan egin han berthute anhitzik, haien inkredulitatearen kausaz.

KAP. XIII.

2 Herodesek Kristez duen opinioea. 3, 10 Ioanes Baptistaren batzamaiteko eta biltzeko kausa. 13 Krist desertura retiratzen. 17 Borz ogiezko eta bi arruinezko mirakulua. 23 Mendian Kristek othoitz egiten. 26 Eta itsas gainez zabilala. 30 Pierris hunditetik begiratzen. 31 Fedea dudagabe izateko.

1 Denbora hartan enzun zezan Herodes Tetrarkak Iesusen fama:

2 Eta erran ziesen bere zerbitzariei, Haur Ioanes Baptista da, hura resusizatu izan da hiletarik, eta halakotz berthute obratzen dute hunetan.

3 Ezen Herodesek hatzamanik Ioanes esteka zezan, eta presoindagian ezar, Herodias haren anaie Filiperen emaztearen kausaz.

4 Ezen erraiten zeraukan hari Ioanesek, Eztuk sori hori duan.

5 Eta hura hil nahi zuelarik populuaren beldur zen, zeren Profeta bezala baitzadukaten hura.

6 Bada Herodesen sor eguneko besta egiten zenean, danza zedin Herodiasen alaba artean: eta Herodesen gogara egin zezan.

7 Nondik iuramendurekin prometa baitziezon, emanen zeraukala zer ere eska bailedi.

8 Hark bada aitzinetik amaz instruitu izanik, Indak (dio) hemen platean Ioanes Baptistaren burua.

9 Eta triste zedin rege: baina zinaren, eta harekin mahainean iarririk zeudenen kausaz, mana zezan eman lekion.

10 Eta igor zezan Ioanesi presoindegian buruaren edeki erazitera.

11 Eta ekarri izan da haren burua platean, eta eman zekion neskatxari, eta *hark* presenta ziezon bere amari.

12 Gero ethor zitezen haren diszipuluak, eta eraman zezaten haren gorputza, eta ohortz zezaten: eta ioanik konta ziezoten Iesusi.

13 Eta *hori* enzunik Iesus parti zedin handik unzi batetan leku desertu batetara apart: eta enzunik jendetzeak oinez iarreiki izan zaizkan hirietarik.

14 Eta ilkirik Iesusek ikus zezan jendetze handi bat eta konpacione har zezan hezaz, eta haien arteko eriak senda zitzan.

15 Eta arrats aldean ethorri izan zaizkan bere diszipuluak, zioitela, Leku desertua duk haur, eta ordua ia iragan, eiek konjit jendetzei, burguetarat ioanik iateko eros dezatenzat.

16 Baina Iesusek erran ziezen, Eztute ioaiteko mengoarik, eiezue zeurok iatera.

17 Eta hek diotsote, Eztiagu hemen borz ogi eta bi arrain baizen.

18 Eta hark erran ziezen, Ekaztazue huna.

19 Eta populua belhar gainean iartera manaturik, eta borz ogiak eta bi arrainak harturik, begiak zerurat goititurik, gratiak renda zitzan, eta hautsirik eman zietzen diszipuluei ogiak, eta diszipuluek jendetzei.

20 Eta ian zezaten guziek, eta resasia zitezen: eta goiti zitzaten zathi soberatuetarik hamabi saski betherik.

21 Eta ian zutenak ziraden borz milla gizonen ingurua, emazteak eta haurrak gabe.

22 Eta bertan Iesusek bortxa zitzan bere diszipuluak unzian sartzera, eta haren aitzinean berze aldera iragaitera: populuari konjit lemon bizkitartean.

23 Eta konjit emanik populuari, igan zedin mendira bereziki, othoitz egin lezanzat. Eta arrastu zenean ber-bera zen han.

24 Eta unzia ia itsasoaren artean zen, bagez tormentatua: ezen haize kontra zen.

25 Eta gauaren laurgarren beillan ioan zedin hetara Iesus, itsas gainez zabilala.

26 Eta hura ikusirik itsas gainez zabilala, diszipuluak trublak zitezen, erraiten zutela, Fantasma bat da, eta beldurtiz oihu egin zezaten.

27 Baina bertan minza zekien Iesus, zioela, Esporza zaitezte: ni naiz etzaretela beldur.

28 Eta ihardesten zeraukala Pierrisek erran zezan, Iauna, baldin hi bahaiz, mana nezak hiregana ethortera ur gainez.

29 Bada hark erran zezan, Athor. Eta iautsirik unzitik Pierris ioan zedin ur gainez, Iesusgana ethor ledinzat.

30 Baina haizea sendo ikusirik, izit zedin: eta hundatzen hasi zenean oihu egin zezan, zioela, Iauna, salba nezak.

31 Eta bertan Iesus eskua hedaturik lot zekion, eta diotso, O fede xipitakoa, zergatik dudatu duk?

32 Eta sarthu ziradenean unzira, sosega zedin haizea.

33 Orduan unzian ziradenean ethorririk adora zezaten hura, zioitela, Egiazki Iainkoaren Seme aiz.

34 Eta berze aldera iraganik ethor zitezen Jenesaretko lurrera.

35 Eta hura ezagutu ukan zutenean leku hartako gizonak, igor zezaten inguruko aldiriz guzietara, eta presenta zietzoten eri ziraden guziak.

36 Eta othoitz egiten zeraukaten solament hunki lezaten haren abillamendu ezpaina, eta hunki ukan zuten guziak, senda zitezen.

KAP. XV.

3 *Gizonen doktrina*. 12 *Eskandalizatzeaz*. 13 *Landare erroetarik idokiren denaz*. 18 *Zerk nebor satsutzen duen. Kananearen alaba sendatu*. 24 *Krist norgatik igorri izan den*. 26 *Haurren ogiaz*. 28 *Fedear*. 30 *Kristek eriak sendatzen*. 36 *Zazpi ogiezko mirakulua*.

1 Orduan ethorten dirade Iesusgana Ierusalemetar Eskriba eta Fariseu batzu, dioitela,

2 Zergatik hire diszipuluek iragaiten dute aitzinekoen ordenanza? ezen ezititiek ikutzen bere eskuak ogia iaten dutenean.

3 Eta hark ihardesten zuela erran ziezen, Eta zuek zergatik iragaiten duzue Iainkoaren manamendua zuen ordenanzaz?

4 Ezen Iainkoak manatu ukan du, dioela, Ohoraitzak eure aita eta ama. Eta, Aita edo ama maradikaturen duena, herioz hil bedi.

5 Baina zuek diozue, Nork ere erranen baitrauka aitari edo amari, Eneganik den dono guzia probetxaturen zaik: ohora ezpadeza ere bere aita edo bere ama *bogen gabe date*.

6 Eta ezdeustu ukan duzue Iainkoaren manamendua zuen ordenanzaz.

7 Hipokritak, ungi profetizatu ukan du zuezaz Esaiasek, dioela,

8 Populu haur ahoz hurbiltzen zait, eta ezpainez ohoratzen nau: baina hauen bihotza urrun da eneganik.

9 Baina alferretan ohoratzen naute, irakasten dituztela doktrinatzat gizonen manamenduak.

10 Eta populua beregana deithurik erran ziezen, Enzun ezazue eta adi ezazue.

11 Eztu ahoan sartzen denak satsutzen gizona: baina ahotik ilkiten denak satsutzen du gizona.

12 Orduan hurbildurik bere diszipuluek erran ziezoten, Ezagutu duk nola Fariseuak propos hori enzunik eskandalizatu izan diraden?

13 Eta hark ihardesten zuela erran zezan, Ene Aita zeruetakoak landatu eztuen landare guzia erroetarik idokiren da.

14 Utzitzazue, itsurik itsuen gidari dirade: baldin itsuak itsua gida badeza, biak hobira eroriren dirade.

15 Orduan ihardesten zuela Pierrisek erran ziezon, Deklaraiezaguk konparatione hori.

16 Eta Iesusek erran zezan, Oraino zuek ere adimendu gabe zarete?

17 Oraino eztuzue aditzen ezen ahoan sartzen den guzia, sabelera ioaiten dela, eta reitretiera egoitzen dela?

18 Baina ahotik ilkiten diradenak, bihotzetik partitzen dirade, eta hek satsutzen dute gizona.

19 Ezen bihotzetik partitzen dirade pensamendu gaixtoak, hiltzekak, adulterioak, paillardizak, ohoinkeriak, testimoniaje falsuak, gaitzerraitekak.

20 Hauk dirade gizona satsutzen dutenak: baina eskuak ikuzi gaberiko iteak, eztu gizona satsutzen.

21 Eta ilkirik handik Iesus ioan zedin Tireko eta Sidongo komarketarat.

22 Eta huna, emazte Kananea bat aldiri hetarik ilkirik, oihuz iar zedin, ziotsola, Auk pietate nizaz Dabid-en seme Iauna, ene alaba duk deabruaz gaizki tormentatua.

23 Baina hark etziezon ihardets hitzik. Orduan hurbildurik bere diszipuluek othoitz zegoiten, zioitela, Emok konjite: ezen oihuz diaok gure ondoan.

24 Eta hark ihardesten zuela erran zezan, Eznaiz igorri Israeleko etxeko ardi galduetara baizen.

25 Eta hark ethorrik adora zezan hura, zioela, Iauna, aiuta nezak.

26 Eta hark ihardesten zuela erran zezan, Eztun gauza bidezkoa haurren ogiaren hartzea, eta xakurrei egoiztea.

27 Baina hark erran zezan, Hala duk, Iauna, baina xakurrek ere bere nabusien mahainetik erorten diraden apurretarik iaten die.

28 Orduan ihardesten zuela Iesusek erran ziezon, O emaztea, handi dun hire fedea: egin bekin nahi dunan bezala. Eta senda zedin haren alaba orduandanik.

29 Eta partiturik handik Iesus ethor zedin. Galileako itsas aldera: eta iganik mendira, iar zedin han.

30 Orduan ethor zedin harengana anhitz jendetze, zutela berekin maingurik, itsurik, muturik, hebainik eta anhitz berzerik: eta ezar zitzaten Iesusen oinetara, eta senda zitza.

31 *Hala* non populuak mirets baitzezan zakuskianean mutuak minzaten, hebainak sendaturik, mainguak zabiltzala, itsuek ikusten zutela: eta glorifika zezaten Israeleko Iainkoa.

32 Orduan Iesusek beregana deithurik bere diszipuluak erran zezan, Konpasionen dut populu hunezaz: ezen ia hirur egun du enekin dagoela, eta eztute zer ian dezaten: eta eztitut barurik igorri nahi, bidean flaka ezтитеzenzat.

33 Eta bere diszipuluek diotsote, Nondik guri hanbat ogi desertuan hunanbat jenderen resasiatzeke?

34 Eta dioste Iesusek, Zenbat ogi dituzue? Eta hek erran ziezoten, Zazpi, eta arraintxo batzu.

35 Orduan mana zezan populu lurrean iartera.

36 Eta harturik zazpi ogiak eta arrainak, gratiak rendaturik hauts zitza, eta eman zietzen bere diszipuluei: eta diszipuluek populari.

37 Eta ian zezaten guziek, eta resasia zitezen: eta goiti zitzaten zathi soberatuatarik zazpi saski betherik.

38 Eta ian zutenak ziraden, laur milla gizon, emazteak eta haurrak gabe.

39 Orduan konjit emanik jendetzeari, igan zedin unzi batetara: eta ethor zedin Magdaleko bazterretara.

KAP. XVI.

4 Ionasen signoa Farisenei emaiten. 6 Haien altxagarria. 13 Jendek Kristez duten reputationea. 16 Krist prometatut izan zena, nola Iesus den. 17 Fedea Iainkoaganik beldu. 18 Harriaren gai-

nean Elizua. 19 Gakoak. Lotzua. Laxatzua. 21 Kristek aitziñetik bere herioa erraiten. 23 Pierris Sathan deithu. 24 Kristi iarreiki nahi zaiónak zer egiteko. 25 Bizitzearen galtzua edo erideitea.

1 Eta ethorririk Fariseuek eta Saduzeuek, tentatzen zutela rekiri zezaten zenbeit signo zerutik erakuts liezen.

2 Baina hark ihardesten zuela erran ziezen, Arratsean, erraiten duzue, Denbora eder *eginen du*: ezen gorri da zerua.

3 Eta goizean *diozue*, Egun tenpestate *eginen du*: ezen zerua orzgorri gaitz da. Hipokritak, zeruaren irudiaz, iujeatzen dakizue, eta denboretako signoez ezin dirozue?

4 Jeneratione gaixtoa edo adulteroa signo eskez dago, eta signorik etzaio hari emanen Ionas profetaren signoa baizen. Eta hek utzirik ioan zedin.

5 Eta ethorri ziradenean haren diszipuluak berze aldera, ahantz zekien ogi hartzera.

6 Eta Iesusek erran ziezen, Gogoazue eta begira zaitezte Fariseuen eta Saduzeuen altxagarritik.

7 Eta hek ihardukiten zuten bere artean, zioitela, *Hori dio*, zeren ogirik hartu eztugun.

8 Eta Iesusek ezagaturik erran ziezen, Zer dihardukazue zeuron artean, fede xipitakoak, zeren ogirik hartu eztuzuen?

9 Oraino eztuzue aditzen, eta etzarete gehiagorik orhoit borz milla *gizonen* borz ogiez, eta zenbat saski goitutu zintuzten?

10 Ezeta laur milla *gizonen* zazpi ogiez, eta zenbat saski goitutu zintuzten?

11 Nola eztuzue aditzen ezen eztrauzuedala ogiz erran, begira zin-deizten Fariseuen eta Saduzeuen altxagarritik?

12 Orduan adi zezaten ezen etzuela erran, begira litezen ogi altxagarritik, baina Fariseuen eta Saduzeuen doktrinatik.

13 Eta ethorri zenean Iesus Zesareako bazter Filiperenetara, interroga zitza bere diszipuluak, erraiten zuela, Ni nor naizela dioite gizonen, gizonaren Semea?

14 Eta hek erran zezaten, Batzuk, Ioanes Baptista: eta berzek, Elias: eta berzek, Hieremias, edo Profetearik bat.

15 Dioste, Eta zuek nor naizela diozue?

16 Ihardesten zuela Simon Pierrisek erran zezan, Hi aiz Krist Iainko biziaren Semea.

17 Eta ihardesten zuela Iesusek erran ziezon hari, Dohatsu aiz Simon Ionaren semea: ezen haragiak ez odolak eztrauk *hori* rebelatu, baina ene Aita zeruetan denak.

18 Baina are nik erraiten drauat, ezen hi aizela Pierris, eta Harri hunen gainean edifikaturen dudala neure Eliza: eta ifernuko borthak etzaizkala hari garaithuren.

19 Eta hiri emanen drauzkiat zeruetako resumaren gakoak, eta zer ere lothuren baituk lurrean, lothua izanen duk zeruetan: eta zer ere laxaturen baituk lurrean, laxatua izanen duk zeruetan.

20 Orduan mana zitzan expresuki bere diszipuluak nehoi ezlerroten, hura zela IESUS KRIST.

21 Orduandani has zedin Iesus bere diszipuluei deklaritzen, ezen behar zuela ioan Ierusalemara, eta anhitz sufritu Anzianoetarik eta Sakrifadore prinzipalearik, eta Eskribetarik, eta heriotara eman *behar zela*, eta hereneko egunean, resusztatatu.

22 Eta hura apartaturik has zekion Pierris reprotxatzen, zioela, Euroraz auk pietate, Iauna: etzaik hiri hori helduren.

23 Eta hark itzulirik erran ziezon Pierrisi, Gibelerat adi eneganik Satan, enpatxu atzait: ezen eztituk aditzen Iainkoaren *diraden* gauzak, baina gizonen *diradenak*.

24 Orduan Iesusek erran ziezen bere diszipuluei, Baldin nehor ene ondoan ethorri nahi bada, renuntia beza bere buruaz, eta har beza bere krutzea, eta berrait niri.

25 Ezen nork ere nahi ukanen baitu salbatu bere bizia, galduren du hura: eta nork ere galduren baitu bere bizia ene kausaz, eridenen du hura.

26 Ezen zer probetxu du gizonak baldin mundu guzia irabaz badeza, eta bere arima gal badeza? edo zer emanen du gizonak bere arimaren rekonpensamendutan?

27 Ezen gizonaren Semea ethorriren da bere Aitaren glorian bere Aingeruekin: eta orduan rendaturen drauka batbederari bere obren araura.

28 Egiaz diotsuet, badirade hemen present diradenetarik batzu, herioa dastaturen ez tutenik, gizonaren Semea bere resumara ethorten ikus diroiten.

KAP. XVII.

2 Krist transfiguratu. 5 Hura enzuteko. 11 Elias. 13 Ioanes Baptista. 15 Lunatikoa sendatu. 17 Apostoluen inkredulitatea. 20 Fedearen botherea. 21 Orationea eta barura. 22 Kristek bere pasionea aitzinetik erraiten. 25 Tributa pagatzen.

1 Eta sei egunen buruan, har zitzan Iesusek Pierris eta Iakes eta Ioanes haren anaia, eta eraman zitzan apart mendi gora batetara.

2 Eta transfigura zedin haien aitzinean, eta argi zedin haren begithartea iguzkia bezala, eta haren abillamenduak xuri zitezen argia bezala.

3 Eta huna, ikus zitzaten Moises eta Elias harekin minzo ziradela.

4 Eta ihardesten zuela Pierrisek erran ziezon Iesusi, Iauna, on duk gu hemen garen: nahi baduk, egin ditzagun hemen hirur tabernakle, bat hire, eta bat Moisesen, eta bat Eliasen.

5 Oraino hura minzo zela, huna, hodei argi batek estal zitzan hek: eta huna boz bat hodeietik, zioela, Haur da ene Seme maitea, zeinetan neure atsegin ona hartzen baitut: huni beha zakizkiote:

6 Eta *hori* enzunik diszipuluak eror zitezen, bere begitharten gainera, eta izit zitezen hagitz.

7 Orduan ethorririk Iesusek hunki zitzan hek, eta erran ziezen, Iaiki zaitezte, eta etzaretela beldur.

8 Eta goititurik bere begiak nehor etzezaten ikus Iesus bera baizen.

9 Eta menditik iausten ziradela, mana zitzan Iesusek, zioela, Nehori ezterrozuela bisionea, gizonaren Semea hiletarik resuszita daiteno.

10 Eta interroga zezaten bere diszipuluek, zioitela, Zergatik beraz Eskribek erraiten dute ezen Elias behar dela lehen ethorri?

11 Eta ihardesten zuela Iesusek erran ziezen, Elias ethorriren bada lehen, eta bere estatutako ditu gauza guziak:

12 Baina erraiten drauzuet ezen Elias ia ethorri dela, eta hura eztute ezagutu ukan, baina egin dute harzaz nahi ukan duten guzia: hala gizonaren Semeak ere sufrituren du hetarik.

13 Orduan adi zezaten diszipuluek ezen Ioanes Baptistaz erran zerauela.

14 Eta ethorri ziradenean populuagana, ethor zedin harengana gizon bat, haren aitzinean belhaurikatzen zela,

15 Eta zioela, Iauna, auk pietate ene semeaz, ezen lunatiko duk eta gaizki tormentatzen: ezen maiz erorten duk sura, eta maiz urera.

16 Eta presentatu diraeat hura hire diszipuluci, eta ezin sendatu die.

17 Eta ihardesten zuela Iesusek erran zezan, O natione sinheste gabea eta bihurria, noizdrano finean zuekin izanen naiz? noizdrano finean suportaturen zaituztet? ekardazue hura huna.

18 Eta mehatxa zezan deabrua Iesusek, eta ilki zedin harenganik: eta senda zedin muthilla orduandanik.

19 Orduan ethorririk Iesusgana apart diszipuluek erran ziezoten, Zergatik guk ezin kanpora egotzi ukan dugu hura?

20 Eta Iesusek erran ziezen, Zuen sinheste gabeagatik: ezen egiaz diotsuet, baldin mustarda bihi bat *den* bezenbat fede baduzue, erranen draukazue mendi huni, Iregan adi hemendik hara: eta iraganen da, eta etzaizue deus inposiblerik izanen.

21 Baina *deabru* mota haur ezta ilkiten orationez eta barurez baizen.

22 Eta hek Galilean usatzen zutela, erran ziezen Iesusek, Izanen da, gizonaren Semea liuraturen baita gizonen eskuetara:

23 Eta hilen dute hura: baina hereneko egunean resusztaturen da: eta triste zitezen hagitz.

24 Eta ethorri izan ziradenean Kapernaumera, ethor zitezen Pierrisgana didrakmak rezebitzen zituztenak, eta erran ziezoten, Zuen majjistruak didrakmak eztitu pagatzen?

25 Dio, Bai. Eta etxean sarthu izan zenean, aitzin zekion IESUS, zioitela, Simon, zer irudi zaik? Lurreko regek norenganik hartzen dituzte tributak eta taillak? bere haurretarik, ala berzetakoetarik?

26 Diotsa Pierrisek, Berzetakoetarik. Diotsa Iesusek, Beraz libre dituk haurrak.

27 Baina eskandaliza eztitzagunzat, itsasora ioanik, egotzak amua: eta lehen iganen den arraina har ezak, eta haren ahoa irekirik eridenen baituk estatara bat: harturik hura eman iezeke enegatik eta hiregatik.

KAP. XVIII.

1 Zeruetako resuman nor gebien. 4 Humilitatea. 5 Xipiaren rezebitzea Kristen izenean. 6 Ez nehor eskandalizatzeke. 10 Xipiak ez menospreziatzeke. 11 Zertara Krist ethorri. 12 Ardi errebelatua. 15 Korrektionen fraternala. 17 Exkomunikationea. 21, 35 Barkatzea. 23 Bere zerbitzarietako kontu eskez dauen regearen konparationea.

1 Ordu hartan berean ethor zitezen Iesusgana diszipuluak, zioitela, Nor da handiena zeruetako resuman?

2 Eta deithurik haurtxo bat beregana Iesusek, ezar zezan hura haien artean.

3 Eta erran zezan, Egiaz erraiten drauzuet, baldin konberti ezpazaitzte, eta haurtxoak bezalaka ezpazaitzte, etzarete sarthuren zeruetako resuman.

4 Nork ere bada bere burua humiliaturen baitu haurtxo haur *den* bezala, hura da handiena zeruetako resuman?

5 Eta nork ere rezebituren baitu hunelako haurtxo bat ene izenean, ni rezebitzen nau.

6 Baina nork ere eskandalizaturen baitu ni baithan sinhesten duten xipi hautarik bat, hark hobe luke urka lekion bere lepoan asto-errota harri bat, eta hunda ledin itsas hundarrean.

7 Malediktione munduari eskandaloen kausaz: ezen nezesario da eskandaloak datozen, badarik ere malediktione gizon hari, zeinez eskandalo ethorten baita.

8 Baldineta eure eskuak edo eure oinak trebuka eraziten bahau trenka ezak hura eta iraitzak eureganik, hobe duk hire, maingurik edo esku-bakoitzdun bizitzean sar adin, ezen ez bi eskuak edo bi oinak dituala suko gehennara iraitz adin.

9 Eta baldin eure begiak trebuka eraziten bahau, idokak hura, eta iraitzak eureganik: hobe duk hire, begi batarekin bizitzean sar adin, ezen ez bi begiak dituala suko gehennara iraitz adin.

10 Begirauzue menosprezia eztezazuen xipi hautarik bat: ezen erraiten drauzuet hauen Aingeruek bethiere dakusatela ene Aita zeruetan denaren begithartea.

11 Ezen ethorri izan da gizonaren Semea galdu zenaren salbatzera.

12 Zer irudi zaizue? baldin gizon batek ehun ardi baditu, eta hetarik bat errebela badadi, ezitu laurogei eta hemeretziak utziten, eta mendieta-ioanik eztu errebelatu zena bilhatzen?

13 Eta baldin gertha badadi eriden dezan hura, egiaz erraiten drauzuet ezen bozkario gehiago duela harzaz, ezen ez laurogei eta hemeretzi errebelatu etziradenez.

14 Halaber ezta zuen Aita zeruetan denaren borondatea xipi hautarik bat gal dadin.

15 Eta baldin hire anaiek hire kontra faltatu badu, oha eta reprehendi ezak hura, hire eta haren beraren artean: baldin behatzen bazaik, irabazi duk eure anaiea.

16 Baina baldin behatzen ezpazaik, har itzak eurekin oraino bat edo biga: biga edo hirur testimonioren ahoan hitz guzia fermu denzat.

17 Eta baldin haiei behatzen ezpazaie, errok Elizari: eta baldin Elizari behatzen ezpazaio, albeiheduka pagano eta publikano bezala.

18 Egiaz erraiten drauzuet, zer ere lothuren baituzue lurrean, lothua izanen da zeruan: eta zer ere laxaturen baituzue lurrean, laxatua izanen da zeruan.

19 Berriz diotsuet ezen baldin zuetarik bigek konsenti badezate lurraren gainean, eska ditezen gauza guzia eginen zaiela ene Aita zeruetan denaz.

20 Ezen non baitirade biga edo hirur bildurik ene izenean, han naiz haien artean.

21 Orduan harengana hurbildurik Pierrisek erran zezan, Iauna, zenbatetarano bekatu eginen du ene kontra ene anaiek, eta barkaturen draukat? *ala* zazpitarano?

22 Diotso IESUSEK, Eztiosat zazpitarano, baina zazpitan hirurogei eta hamarretarano.

23 Halakotz da konparatu zeruetako resuma bere zerbitzariekin kontu egin nahi ukan duen rege batekin.

24 Eta kontu egiten hasi zenean, presenta zekion bat, hamar-milla talent hari zor zeraukanik.

25 Eta zeren hark ezpaitzuen nondik paga, mana zezan haren iaunak sal ledin hura, eta haren emaztea, eta haurrak, eta zituen gauza guziak: eta *zorra* paga ledin.

26 Halakotz zerbitzari hunek bere burua lurrera egotzirik suplikatzen zuen hura, zioela, Iauna, auk patientia enegana, eta guzia pagaturen drauat.

27 Orduan konpasion harturik zerbitzari haren iaunak, utzi zezan, eta zorra kita ziezon.

28 Baina ilkirik zerbitzari hunek eriden zezan bere zerbitzari kidetarik bat, ehun dinero zor zeraukanik: eta hura hatzamanik ithotzen zuen, zioela, Paga nezak zor duanaz.

29 Eta bere zerbitzari-kideak haren oinetara bere burua egotzirik othoitz egiten zeraukan, zioela, Auk patientia enegana, eta guzia pagaturen drauat.

30 Baina hark etzuen egin nahi ukan, aitzitik ioanik ezar zezan hura presoinean, zorra paga liroeno.

31 Bada ikusirik haren zerbitzari-kidek zer egin izan zen, triste zitezzen hagitz: eta ethorrik deklaratu ziezoten bere iaunari egin izan zen guzia.

32 Orduan hura deithurik bere iaunak diotsa, Zerbitzari gaixtoa, zor hura guzia kitatu drauat, zeren othoitz egin baitrautak:

33 Ez-auena hik ere eure zerbitzari-kideaz pietate ukan behar, nik ere hizaz pietate ukan dudan bezala?

34 Orduan aserreturik bere iaunak sarjeantei hura eman ziezen, hari zor zeraukan guzia paga liezakeono.

35 Hala ene Aita zeruetan denak ere egingen drauzue zuei, baldin bat-bederak bere anaieri gogotik faltak barka ezpadietzozue.

KAP. XIX.

2 Eriak sendatu. 3, 7 Separationezko letra. 12 Xikiratua. 13 Eskuen inpositionea. 14 Haur xipiak. 17 Manamenduen begirtzea. 21 Perfekt izatea. 23 Abratsak. 29 Guzija Kristgatik utzi dukeenaz.

1 Eta gertha zedin, Iesus propos hau akabaturik parti baitzedin Galileatik, eta ethor baitzedin Iudeako bazterretara, Iordanaren berze aldeaz.

2 Eta iarreiki zekion jendetze handi, eta senda zitza han.

3 Orduan ethor zitezen harengana Fariseuak tentatzen zutela, eta ziotsatela, Utzi ahal diro gizonak bere emaztea ezeinere kausagatik?

4 Baina hark ihardesten zuela erran ziezen, Eztuzue irakurri ezen Kreazaleak hatsetik egin zituela arra eta emea?

5 Eta erran zuela, Halakotz utziren ditu gizonak aita eta ama, eta iunktaturen zaio bere emazteari, eta izanen dirade biak haragi bat.

6 Bada gehiagorik eztirade biga, baina haragi bat. Beraz Iainkoak iunktatu duena, gizonak eztezala separa.

7 Diotsate, Zergatik beraz Moisesek manatu ukan du separationeko letraren emaitera, eta haren utzitera?

8 Dioste, Moisesek zuen bihotzeko gogortasunagatik permetitu drauzue zuen emazten utzitera: baina hatsetik etzen hala.

9 Eta erraiten drauzuet ezen nork ere utziren baitu bere emaztea, paillardizagatik baizen, eta berze batekin ez konduren baita, adulterio iaukiten duela: eta utzi denarekin ez konduren datenak adulterio iaukiten dukeela.

10 Diotsate bere diszipuluek, Baldin horlako bada gizonaren emaztearekilako beharkia, eztuk on ezkonzea.

11 Baina hark erran ziezen, Eztute guziek ardiesten hitz haur, baina eman izan zaienek.

12 Ezen badirade xikiratuak amaren sabeletik hala iaio izan diradenak: eta badirade xikiratuak, gizonex xikkiratu izan diradenak: eta badirade xikiratuak zeruetako resumagatik bere buruak xikiratu ukan dituztenak. Har ahal dezanak, har beza.

13 Orduan haurtxoak presentatu izan zaizkan eskuak gainean ezar lietzenzat eta othoitz legianzat: eta diszipuluek mehatxa zitza ten.

14 Baina Iesusek dioste, Utzitzazue haurtxoak, eta enegana ethortetik eztitzazuela enpatxa: ezen hunelakoen da zeruetako resuma.

15 Eta eskuak gainean ezarri zerauztenean, parti zedin handik.

16 Eta huna, zenbeitetik hurbildurik erran ziezion, Majistru ona, zer ungi egingen dut bizitze eternala dudanzat?

17 Eta hark erran ziezion, Zergatik deitzen nauk on? eztuk nehor onik bat baizen, *eta hura*, Iainkoa: baldin bizitzean sarthu nahi bahaiz, begiraitzak manamenduak.

18 Diotso, Zein? Eta Iesusek erran zezan Eztuk hilen, Eztuk adulteraturen, Eztuk ebatsiren, Eztuk testimoniaje falsurik erranen.

19 Ohoraitzak aita eta ama. Eta, Onhetsiren duk eure hurkoa eure burua bezala.

20 Diotso gizon gazteorrek, Horiak guziak begiratu zitiat neure gatzetasunetik: zer oraino falta zait?

21 Diotso Iesusek, Baldin perfekt izan nahi bahaiz, oha, sal ezak duana, eta eman iezeke paubrei: eta ukanen duk thesaur bat zeruan: eta athor, arreit niri.

22 Eta enzun zuenean gizon gazteorrek hitz hori, ioan zedin triste-rik: ezen on handiak zituen.

23 Orduan Iesusek erran ziezen bere diszipuluei, Egiaz erraiten drauzuet, ezen abratsa nekez sarthuren dela zeruetako resuman.

24 Eta berriz diotsuet, erraxago dela kable bat orratzaren xulhotik iragan dadin, ezen ez abratsa Iainkoaren resuman sar dadin.

25 *Gauza bank* enzunik haren diszipuluak espanta zitezen hagitz, zioitela, Nor da beraz salba ahal daitenik?

26 Eta Iesusek *betarat* behaturik, erran ziezen, Gizonak baithan hori imposible da: baina Iainkoa baithan gauza guziak posible dirade.

27 Orduan ihardesten zuela Pierrisek erran ziezion, Huna, guk utzi zitiagu gauza guziak, eta iarreiki gaitzaizkik hiri: zer izanen da beraz gure?

28 Eta Iesusek erran ziezen, Egiaz diotsuet, ezen zuek niri iarreiki zaizkidatenok, rejenerationean iarriren denean gizonaren Semea bere maiestatearen thronoan, iarriren zaretela zuek ere hamabi thronoen gainean, iujeatzen dituzuela Israeleko hamabi leinuak.

29 Eta nork ere utzi baituke etxerik, edo anaierik, edo arrebarik, edo aita, edo ama, edo emaztea, edo haurrik, edo landarik ene izenaren kausaz, ehunetan hanbat rezebituren duela, eta bizitze eternala heretaturen.

30 Baina anhitz lehen *diradenak*, izanen dirade azken: eta azkenak, lehen.

KAP. XX.

1 *Langileak mahastira alokatzen.* 15 *Begi malignoa.* 18 *Bere pasionea Iesusek aitzinetik deklaratzan.* 20 *Zebedeoren emaztearen rekesta.* 28 *Krist gure ministre eta redenptore.* 30 *Itsu bi argitzen.*

1 Ezen, konparatu da zeruetako resuma aitafamilia batekin, zein ilki izan baita argiaren begian langile alokatzera bere mahastikotzat.

2 Eta langilekin akordaturik dinero batetan eguneko, igor zitzan bere mahastira.

3 Eta ilkirik hirur orenen inguruan, ikus zitzan berze alfer zeuden batzu plazan.

4 Eta erran ziezen, *Zoazte* zuek ere *ene* mahastira, eta bide datena emanen drauzuet.

5 Eta hek ioan zitezen. Berriz ilkirik sei eta bedratzi orenen inguruan, egin zezan molde berean.

6 Eta hameka orenen inguruan ilkirik, eriden zitzan berze alfer zeuden batzu, eta dioste, Zergatik hemen zaudete egun guzian alfer?

7 Diotsate, Zeren nehork ezpaikaitu alokatu. Dioste, *Zoazte* zuek ere *ene* mahastira, eta bide datena rezebituren duzue.

8 Eta arrastu zenean, erran ziezion mahasti iabeak bere rezebidoreari. Dei itzak langileak, eta paga izek alokairua, hasirik azkenetarik lehenetarano.

9 Eta ethorri ziradenean hameka orenen inguruan *alokatua* rezebi zezaten dinero bana.

10 Eta ethorririk lehenek ere, uste ukan dute gehiago rezebituren zutela: baina rezebi zezaten hek ere dinero bana.

11 Eta rezebitu zutenean, murmuratzen zuten aitafamilaren kontra,

12 Zioitela, Azken hauk oren bat egin die *lanean*, eta gure bardin egin dituk, ekarri baitugu egunaren karga, eta beroa.

13 Eta hark ihardesten zuela hetarik bati erran ziezion, Adiskidea, eztrauat hiri bidegaberik egiten: ez aiz dinero batetan enekin akordatu?

14 Har ezak hire dena, eta habil: baina nahi diarokat azken huni eman, hiri bai bezenbat.

15 Ala eznaiz haizu nahi dudanaren egitera neure onez? ala hire begia gaixto da, zeren ni on bainaiz?

16 Hala izanen dirade azkenak, lehen: eta lehenak, azken: ezen anhitz dirade deithuak, baina guti elejituak.

17 Eta Iesusek Ierusalemara igaitean, har zitzan hamabi diszipuluak apart bidean, eta erran ziezen,

18 Huna, igaiten gara Ierusalemara, eta gizonaren Semea liuraturen zaie Sakrifikadore prinzipalei eta Eskribei, eta hura kondemnaturen dute hiltzera:

19 Eta hura dute liuraturen Jentilei, eskarnia, eta azota, eta kruzifika dezatenzat: baina hereneko egunean resusziaturen da.

20 Orduan ethor zedin harengana Zebedeoren semen ama bere semekin, gurtzen, eta zerbait eskatzen zaiola.

21 Eta hark erran ziezon, Zer nahi dun? Diotso, Ordena ezak iar ditezen ene bi seme hauk, bata hire eskuinean, eta berzea ezkerrean, hire resuman.

22 Eta ihardesten zuela Iesusek erran zezan, Eztakizue zeren eskez zaudeten: edan ahal dirozue nik edateko dudan kopa? Eta batheia ahal zaitezketen ni batheiatuena naizen baptismoaz? Diotsote, Bai.

23 Orduan dioste, Ene kopa edanen baduzue, eta ni batheiatuena naizen baptismoaz batheiatuena bazarete: baina ene eskuinean edo ezkerrean iartea, ezta ene emaiteko, baina *emanen zaie* ene Aitaz apaindurik dauenei.

24 Eta *hura* enzunik *berze* hamarrak bekaitz zitezen bi anaiez.

25 Iesusek bada hek beregana deithurik, dio, Badakizue ezen natio-netako prinziek seignoriatzen dutela haien gainean: eta handiek autoritatez usatzen dutela haien gainean.

26 Ordea ezta hala izanen zuen artean: baina nor ere handi nahi izanen baita zuen artean, biz zuen muthil:

27 Eta nor ere nahi izanen baita zuen artean lehen izan, biz zuen zerbitzari.

28 Hala nola gizonaren Semea ezpaita ethorri zerbitzatu izatera, baina zerbitzatzera, eta bere biziaren ranzoinetan anhitzengatik emaitera.

29 Eta hek Ierikotik partitzen ziradela, jendetze handi iarreiki zekion.

30 Eta huna, bi itsu bide bazterrean zeudenek, enzunik ezen Iesus iragaiten zela, oiuhu egin zezaten, zioitela, Auk pietate guzaz Dabid-en seme Iauna.

31 Eta jendetzeak mehatxatzen zituen hek ixil litezenat, baina hek oiuhu gehiago egiten zuten, zioitela, Auk pietate guzaz Dabid-en seme Iauna.

32 Eta gelditurik Iesusek dei zitzaizun, eta erran zezan, Zer nahi duzue dagizuedan?

33 Diotsote, Iauna, gure begiak ireki ditezen.

34 Eta konpasione harturik Iesusek hunki zitzaizun haien begiak: eta bertan ikustea rezebi zezaten haien begiek, eta hari iarreiki zekizkion.

KAP. XXI.

7 Kristek Ierusalem bere sartzea egiten. 12 Saltzaleak eta erosleak tenpletik egoizten. 14 Eriak sendatzen. 16 Bere rezebitzaleak sustengatzen. 19 Fikotzea eihartzen. 22 Fedearen indarra orationean. 25 Ioanesen Baptismoa. 31 Iainkoaren borondatea egiten dutenak. 32 Iudu inkredulak. 33 Mahasti alokairutan emanaren konparationea. 42 Har kantoin nabusia. 43 Iuduak irautzen, eta Jentilak rezebitzen.

1 Eta Ierusalem aldera ziradenean, eta ethor zitezenean Bethfajera, Olibatzetako mendi aldera, orduan Iesusek igor zitzaizun bi diszipulu,

2 Erraiten zerauela, Zoazte zuen aurkako burgura, eta bertan eridene duzue asto eme bat estekatua, eta ume bat harekin: laxaturik ekar ietzadazue.

3 Eta baldin nehork deus badarrazue, errazue ezen Iaunak behar dituela: ezen bertan igorriren ditu hek.

4 Bada haur guzia egin izan da Profetaz erran zena konpli ledinatz, zioela,

5 Errozue Siongo alabari, Huna, eure regea ethorten zain mansorik, eta asto emearen, eta uztarrikoaren ume arraren gainean iarria.

6 Diszipuluak bada ioan zitezen, eta egin zezaten Iesusek ordenatu zerauen bezala.

7 Eta ekar zitzaten astoa eta umea, eta ezar zitzaten haien gainean bere abillamenduak, eta iar erazi zezaten haien gainean.

8 Eta jendetze handik heda zitzaten bere abillamenduak bidean, eta berzek adarrak pikatzen zituzten arboretarik, eta bidean hedatzen.

9 Eta aitzinean ioaiten eta iarreikiten zen populua oihuz zegoen, zioela, Hosanna Dabid-en semea: benedikatu *dela* Iaunaren izenean ethorten dena, Hosanna leku gorenetan *aizena*.

10 Eta sarthu zenean hura Ierusalemen, zibitate guzia mobi zedin, zioela, Nor da haur?

11 Eta populuak erraiten zuen, Haur da Iesus Profeta Galilean *den* Nazaretoko.

12 Eta sar zedin Iesus Iainkoaren tenplean, eta egotz zitza kanpora tenplean saltzen eta erosten ari ziraden guziak: eta kanbiadoreen mahainak itzul zitza, eta uso kolonbak saltzen zituztenen kadirak.

13 Eta dioste, Eskribatua da, Ene etxea, orationetako etxe deithuren da: baina zuek hura gaixtagin leze egin duzue.

14 Orduan ethor zitezen harengana itsuak eta mainguk tenplean: eta senda zitza hek.

15 Baina ikusirik Sakrifikadore prinzipalek eta Eskribek *hark* egin zituen mirakuluak, eta haurrako oihuz zeudela tenplean, eta erraiten zute-la, Hosanna Dabid-en semea: gaitzi zekien.

16 Eta erran ziezoten, Badanzuk hauk zer dioiten? Eta Iesusek erran ziezen, Bai: eztuzue egundano irakurri, Haurren eta edoskiten dutenen ahotik konplitu ukan duk laudorioa.

17 Eta hek utzirik, ilki zedin hiritik kanpora Bethaniarat: eta ostatu har zezan han.

18 Eta goizean hirirat itzultzen zela, gose zedin.

19 Eta ikusirik fiktotze bat bidearen gainean, ethor zedin hartara, eta etzezan deus hartan eriden historik baizen: eta diotsa, Gehiago frukturik hireganik sor eztadila sekulan. Eta eihar zedin bertan fiktotzea.

20 Eta hori ikusirik diszipuluek mirets zezaten, zioitela, Nolatan bertan eihartu izan da fiktotzea?

21 Eta ihardesten zuela Iesusek erran ziezen, Egiaz erraiten drauzuet, baldin fede baduzue, eta duda ezpadezazue, ez solament fiktotzeari *egin izan zaiona* eginen duzue, baina are baldin mendi huni badarrozue, Khen adi, eta iraitz adi itsasora eginen da.

22 Eta zerere galde eginen baituzue orationean sinhesten duzuela, rezebituren duzue.

23 Eta ethorri zenean tenplera, Sakrifikadore prinzipalak eta populuko Anzianoak, hura irakasten ari zela, ethor zitezen harengana, zioitela, Zer autoritatez gauza horiak egiten dituk? eta nork hiri eman drauk autoritate hori?

24 Ihardesten zuela Iesusek erran ziezen, Interrogaturen zaituztenik ere zuek gauza batez, zein badarradazue nik ere erranen drauzuet, zer autoritatez gauza hauk egiten ditudan.

25 Ioanesen Baptismoa nondik zen? zerutik ala gizonetarik? Eta hek bazihardukaten berak baithan, zioitela, Baldin erran badezagu, Zerutik: erranen drauku, Zergatik bada hura eztukue sinhetsi?

26 Eta baldin badarragu, Gizonetarik: beldur gara komunaren: ezen guziek dadukate Ioanes Profetatan.

27 Eta ihardesten zeraukotela Iesusi, erran zezaten, Etzeakiagu. Erran ziezen hark ere, Eztrauzuet nik ere erraiten zer autoritatez gauza hauk egiten ditudan.

28 Baina zer irudi zaizue, Gizon batek zituen bi seme: eta hurbildurik lehenagana, erran zezan, Seme habil, egun travailla adi ene mahastian:

29 Hark ihardesten zuela erran zezan, Eztiat nahi: baina gero urrikiturik, ioan zedin.

30 Gero hurbildurik berzeagana, erran ziezon halaber. Eta hark ihardesten zuela erran zezan, Ni *niboak* iauna, Eta etzedin ioan.

31 Bi hautarik zeinek egin zuen *bere* aitaren borondatea? Diotsate, Lehenak. Dioste Iesusek, Egiaz erraiten drauzuet ezen publikanoak eta paillardak aitzinzen zaizkizuela Iainkoaren resumara.

32 Ezen ethorri da Ioanes zuetara iustitiazko bidez, eta eztuzue hura sinhetsi: baina publikanoek eta paillardak sinhetsi ukan dute: eta zuek *hori* ikusirik, etzarete emendatu gero, haren sinhestera.

33 Berze konparatione bat enzuzue. Zen aita familia bat, zeinek landa baitzezan mahasti bat, eta hura hesiz ingura baitzezan, eta hartan hobi bat egin zezan lakotzat, eta edifika zezan dorre bat, eta aloka ziezen laborariei: eta kanporat ioan zedin.

34 Bada fruktuen sasoina hurbildu zenean, igor zitzan bere zerbitzariak laborarietara, fruktuen rezebitzera.

35 Eta laborariak harturik haren zerbitzariak, bata zaurt zezaten, eta berzea hil, eta berzea lapida.

36 Berriz igor zezan berze zerbitzariak lehenak baino gehiago, eta haiei halaber egin ziezen.

37 Azkenean igor zezan hetara bere semea, erraiten zuela, Ondratu-ren dute ene semea.

38 Baina laborariak ikusirik semea erran zezaten bere artean, Haur da primua, zatozte, hil dezagun haur, eta gatxetzan hunen heretajeari.

39 Eta harturik hura iraitz zezaten mahastitik kanpora, eta hil zezaten.

40 Dathorreanean bada mahasti iabeak zer egingen draue laborari haiei?

41 Diotsate, Gaixto hek gaizki deseginen: eta bere sasoinen fruktua renda dietzoioten berze laborari bere mahastia alokaturen.

42 Dioste Iesusek, Egundano eztuzue irakurri Eskripturetan, Edifikazalek arbuiatu duten harria kantoin buru egin izan da: Haur Iaunaz egin izan da, eta da gauza miragarria gure begien aitzinean?

43 Halakotz diotsuet ezen edekiren zaiuzela Iainkoaren resuma, eta emanen zaiola, hartako fruktua egingen dituen populuari.

44 Eta harri haren gainera eroriren dena, zathikaturen da: eta noren gainera eroriren baita, hura du xehaturen.

45 Eta enzun zitzatenean Sakrifikadore prinzipalek, eta Fariseuek haren konparationeak, ezagut zezaten ezen hezaz minzo zela.

46 Eta hatzaman nahi zutelarik, populuaren beldur izan ziraden, zeren Profeta bezala hura baitzadukaten.

KAP. XXII.

2 Ezteien konparationea. 9 Jentilen bokationea. 11 Ezteietako arropa. 17 Tributak nori emateko. 23 Resurrekzionaz Kristeaz interrogatzen. 32 Iainkoa, bizien Iainko. 36 Legeko manamendu handia. 37 Iainkoaganatko eta burkoaganatko amorioa. 41 Iesusek Fariseuak Kristeaz interrogatzen.

1 Orduan Iesus ihardesten zuela, berriz minza zekien konparationez, zioela.

2 Konparatu da zeruetako resuma, bere semearen ezteiak egin zituen rege batekin.

3 Eta igor zitzan bere zerbitzariak ezteietara gomitatuen deitzera: baina etziraden ethorri nahi izan.

4 Berriz igor zezan berze zerbitzariak, zioela, Errezue gomitatuei, Huna, aprestatu dut neure barazkaria, ene zezenak eta harakei gizenduak harakeitatu dirade, eta guzia prest da: zatozte ezteietara.

5 Baina hek konturik egin gabe ioan zitezten: bata bere bordarat, eta berzea bere merkatalgoarat.

6 Eta berzek hatzamanik haren zerbitzariak iniuria eta hil zitzaten.

7 Eta rege enzunik *bori* aserre zedin: eta igorrikerik bere jendarmesak, desegin zitzan gizerhaile hek, eta haien hiria erra zezan.

8 Orduan dioste bere zerbitzariak, Ezteiak prest badirade, baina gomitatu ziradenak, eztrade dige izan.

9 Zoazte bada bide kantoinetara, eta eridenen dituzuen guziak dei itzazue ezteietara.

10 Eta zerbitzari hek ilkirik bidetara, bil zitzaten eriden zituzten guziak, hanbat gaixtoak nola onak: eta bethe zedin ezteien lekua, mahainean iarririk zeudenez.

11 Eta sarthu zenean rege mahainean iarririk zeudenen ikustera, ikus zezan han gizon bat eztei arropaz beztitua etzenik.

12 Orduan diotsa, Adiskidea, nola huna sarthu aiz eztei arropa eztuala? Eta ahoa boza zekion.

13 Orduan erran ziezen regek zerbitzariet, Oinetan eta eskuetan estekaturik, ken ezazue, eta egotzazue kanpoko ilhunbera: han izanen da nigar eta hortz garraskots.

14 Ezen anhitz dirade deithuak, eta guti elejituak.

15 Orduan apartaturik Fariseuek konseillu har zezaten nola hura hatzaman liroitzen hitzean.

16 Eta igorten dituzte harengana bere diszipuluak Herodianoekin, dioitela, Majistrua, bazeakiagu egiati aizela, eta Iainkoaren bidea egiazki irakasten duala, eta nehoren ansiarik eztuala: ezen ezago gizonen aparentiara beha:

17 Erraguk bada, zer irudi zaik? bidezko da Zesari tributaren emaita, ala ez?

18 Eta ezaguturik Iesusek haien malitia, dio, Zergatik tentatzen nauzue hipokritak?

19 Erakustazue tributeko moneda. Eta hek presenta ziezoten dinero bat.

20 Eta erraiten draue, Norena da imajina haur eta eskribua?

21 Diotsate, Zesarena. Orduan erraten draue, Renda itezozue beraz Zesaren diradenak, Zesari: eta Iainkoaren diradenak, Iainkoari.

22 Eta *hori* enzunik, mirets zezaten: eta hura utzirik ioan zitezzen.

23 Egun hartan ethor zitezzen harengana Saduzeuak, resurrektionerik eztela dioitenak, eta interroga zezaten,

24 Zioitela, Majistrua, Moisesek erran dik, Baldin norbeit hil bada haurrik ukan gabe, haren anaieak alianzagatik harturen du haren emaztea, eta leinu eginen drauka bere anaieri.

25 Eta zituan gure artean zazpi anaie: eta lehena ezkondurik hil ziedian: eta leinurik etzuenaren gainean, utzi ziezozan bere emaztea bere anaieri.

26 Eta halaber bigarrenak eta hirugarrenak, zazpigarrenerano.

27 Eta guzien ondoan hil ziedian emaztea ere.

28 Resurrektionean bada, zazpietarik zeinen emazte izanen da? ezen guziek ukan die hura.

29 Eta ihardesten duela Iesusek dioste, Huts egiten duzue Eskripturak eta Iainkoaren berthutea iakin gabez.

30 Ezen resurrektionean eztu nehork emazterik hartzen ez emaiten ezkonzaz: baina dirade Iainkoaren Aingeruak zeruan bezala.

31 Eta hilen resurrektioneaz den bezenbatean, eztuzue irakurri zer Iainkoaz erran izan zaizuen, dioela,

32 Ni naiz Abrahamen Iainkoa, eta Isaak-en Iainkoa, eta Iakob-en Iainkoa? Iainkoa, ezta hilen Iainkoa, baina biziena.

33 Eta *hori* enzunik jendetzeak espanta zitezzen haren doktrinaz.

34 Fariseuak bada, enzunik ezen Saduzeuak ixildu zituela, bil zitezzen elkargana.

35 Eta interroga zezan hetarik batek, Legeko doktorak, tentatzen zuela hura, eta zioela,

36 Majistrua, zein da manamendu handia Legean?

37 Eta Iesusek erran ziezozan, Onhetsiren duk eure Iainko Iauna eure bihotz guziaz, eta eure arima guziaz, eta eure pensamendu guziaz.

38 Haur duk manamendu lehena eta handia.

39 Eta bigarrenak hura irudi dik, Onhetsiren duk eure hurkoa eure burua bezala.

40 Bi manamendu hautarik Lege guzia eta Profetak dependitzen dituk.

41 Eta bildu ziradenean Fariseuak, interroga zituan Iesusek,

42 Zioela, Zer irudi zaizue Kristez? noren seme da? Diotsate, Dabid-en.

43 Eta dioste, Nola beraz Dabid-ek Espirituz deitzen du hura Iain? dioela,

44 Erran drauka, Iainak ene Iainari, Iar adi ene eskuinean, ezar ditzakedano hire etsaiak hire oinen eskabellara.

45 Beraz baldin Dabid-ek deitzen badu hura Iaun, nola da haren seme?

46 Eta nehor ezin ihardets ziezoion hitzik: ez nehor etzekion benu-tura gehiagorik egun harraz harat interrogatzera.

KAP. XXIII.

2 Irakastunetarik zer hartu behar den. 4 Karga pizuen emaitiaz. 5 Fariseuek zergatik obrak egiten. 8 Doktor bakoitzak Krist. 9 Iainkoa gure Aita. 10 Doktorak. 13 Zeruetako resumaren erstea. 16 Tenpleaz iuratzea. 23 Mentaren detxematzea. Iujemendua. Misericordia. 27 Sepulkre xurituak. 31 Iuduek hil Profetak. 36 Iuduen destruktioea.

- 1 Orduan Iesus minza zekien jendetzei eta bere diszipuluei.
- 2 Zioela, Moisesen kadiran iarten dirade Eskribak eta Fariseuak:
- 3 Zerere bada erranen baitrauzue begira dezazuen, begira ezazue eta egizue: baina haien obren araura eztagizuela: ezen erraiten dute, eta ez egiten.
- 4 Ezen karga pizuak eta iasan ezin daitezkenak biltzen dituzte, eta ezarten gizonen soinetara: baina bere erhiaz hunki nahi eztituzte.
- 5 Eta bere obra guziak egiten dituzte gizonez ikus ditezenzat: ezen zabaltzen dituzte bere filakterioak, eta luzatzen dituzte bere beztimendeta-ko bazterrak.
- 6 Eta on darizte lehen plazei banketetan, eta lehen kadirei sinagogetan,
- 7 Eta salutationei merkatuetan, eta gizonez deithu izateari Majistrua, Majistrua.
- 8 Baina zuek etzaitzela dei Majistru: ezen bat da zuen doktora, Krist: eta zuek guziok, anaie zarete.
- 9 Eta zuen aita etzezazuela nehor dei lurrean: ezen bat da zuen Aita, zeruetan dena.

10 Eta etzaitzela dei doktor: ezen bat da zuen doktora, Krist.

11 Baina zuen artean handien dena, biz zuen zerbitzari.

12 Ezen bere burua goraturen duena, beheraturen da: eta bere burua beheraturen duena, goraturen da.

13 Baina malediktione zuen gainean Eskriba eta Fariseu hipokritak: zeren ersten baituzue zeruetako resuma gizonen aitzinean: ezen zuek etzarete sartzen, eta sartzen diradenak eztituzue utziten sartzera.

14 Malediktione zuen gainean Eskriba eta Fariseu hipokritak, ezen iresten dituzue *ema* alhargunen etxeak, are luzaki othoitz egin irudiz: hala-kotz duzue kondemnatione handiagoa rezebituren.

15 Malediktione zuen gainean Eskriba eta Fariseu hipokritak, ezen itsasoa eta leihorra inguratzen dituzue, proselito bat dagizuenzat, eta egin denean, gehennako seme egiten duzue doblaz zeurok baino areago.

16 Malediktione zuen gainean gidariitsuak, zeinek baitiozue, Nork ere iuraturen baitu tenpleaz, ezta deus: baina nork ere iuraturen baitu tenpleko urheaz, zordun da.

17 Erhoak etaitsuak, zein da handiagor urhea, ala urhea sanktifikatzen duen tenplea?

18 Eta *erraiten duzue*, nork ere iuraturen baitu aldareaz, ezta deus: baina nork ere iuraturen baitu haren gainean den oblationeaz, zordun da.

19 Erhoak etaitsuak, zein da handiagor oblationea, ala oblationea sanktifikatzen duen aldarea?

20 Beraz aldareaz iuraten duenak, iuraten du harraz, eta haren gainean diraden gauza guziez.

21 Eta nork ere iuraten baitu tenpleaz, iuraten du harraz, eta hanttan habitatzen denaz.

22 Eta iuraten duenak zeruaz, iuraten du Iainkoaren thronoaz eta haren gainean iarririk dagoenaz.

23 Malediktione zuen gainean Eskriba eta Fariseu hipokritak: ezen detxematzen dituzue menta eta anisa eta kuminoa, eta utziten dituzue Legeko gauza pizuagoak, *bala nola*, iujemendua eta misericordia eta leialtatea: gauza hauk egin behar ziraden, eta hek ez utzi.

24 Gidariitsuak, eltzoa irazten duzue: eta kamelua iresten.

25 Malediktione zuen gainean Eskriba eta Fariseu hipokritak: ezen koparen eta plataren kanpoko aldea zahutzen duzue: baina barnetik dirade arrauberiaz, eta ekzesez betheak.

26 Fariseu itsua, xahu ezak lehenik koparen eta plataren barnekoa, haien kanpoko ere xahu dadinatzat.

27 Malediktione zuen gainean Eskriba eta Fariseu hipokritak: ezen sepulkre xurituak irudi duzue, hek kanpotik eder erakusten dirade: baina barnetik hilen hezurrez eta satsutasun oroz betheak dirade.

28 Halaber zuek ere kanpotik gizonei erakusten zarete iusto, baina barnean hipokrisiaz eta inikitatez betheak zarete.

29 Malediktione zuen gainean Eskriba eta Fariseu hipokritak: ezen Profeten sepulkreak edifikatzen dituzue, eta iustoen monumentak ornatzen.

30 Eta diozue, Baldin gure aiten egunetan izan bagina, ezkinen haien lagun izanen Profeten odolean.

31 Halatan testifikatzen duzue zeuron buruen kontra, ezen Profetak hil dituztenen seme zaretela.

32 Zuek ere betha ezazue zuen aiten neurria.

33 Sugeak, bipera kastak, nola itzuriren zaizkiote gehennako iujemenduari?

34 Halakotz huna, nik igorten ditut zuetara Profetak eta Zuhurrak eta Eskribak eta hetarik *batzu* hilen dituzue eta kruzifikaturen: eta hetarik batzu azotaturen dituzue zuen sinagogetan, eta persekutaturen hiritik hirira:

35 Dathorrenzat zuen gainera lurraren gainean isuri izan den odol iusto guzia, Abel iustoaren odoletik, Zakaria Barakiaren semearen odole-ranokoa, zein hil ukan baituzue tenplearen eta aldarearen artean.

36 Egiaz diotsuet, ethorriko dirade gauza hauk guziak natione hunen gainera.

37 Ierusalem, Ierusalem, Profetak hiltzen eta hiregana igorriak lapidatzen dituana, zenbatetan bildu nahi ukan ditut hire haurrak, oilloak bere xitoak hegalen azpira biltzen dituen bezala, eta ezpaituk nahi ukan?

38 Horra, gelditzen zaizue zuen etxea desert.

39 Ezen badiotsuet, eznauzue ikusiren hemendik harat derrakezueno, Benedikatu *dela* Iaunaren izenean ethorten dena.

KAP. XXIII.

2, 15 Iuduen destruktioea. 3 Kristen adbenimendua. 5, 24 Krist falsuak. 6, 29 Munduaren fineko signoak. 12 Inikitatea, Karitate. 13 Perseueraturen duena. 14 Ebanjelioaren predikatioea. 31 Aingeruek bilduren elejitak. 32 Fikotzearen konparatioea. 35 Iainkoaren hitza egiazko. 37 Noeren egunak. 39 Dilubioa. 42 Beillatzeke. 43 Gauazko ohoina. 45 Zerbitzari leiala. 48 Zerbitzari gaixtoa.

1 Eta tenpletik ilkirik Iesus retiratzen zen: eta hurbildu izan zaizkan bere diszipuluak tenpleko edifizioen hari erakustera.

2 Eta Iesusek erran ziezen, Eztakuskizue gauza hauk guziak? egiaz erraiten drauzuet, ezta geldituren hemen harria harriaren gainean, desegin ezta din.

3 Eta hura iarririk zegoela Olibatzetako mendi gainean, ethor zekizkion diszipuluak apart, zioitela, Erraguk, noiz gauza hauk izanen dirade? eta zer signo hire ethortearenik eta munduaren finarenik *izanen da?*

4 Eta ihardesten zuela Iesusek erran ziezen, Begirauzue nehorik seduzi etzaitzaten.

5 Ezen anhitz ethorriren dirade ene izenean, erraiten dutela, Ni naiz Krist: eta anhitz seduzituren dute.

6 Eta enzunen dituzue gerlak eta gerla hotsak: begirauzue trubla etzaitzeten: ezen gauza *hauk* guziak egin behar dirade, baina ezta oraino izanen fina.

7 Ezen altxaturen da nationea nationearen kontra, eta resuma resumaren kontra: eta izanen dirade izurriteak, eta goseteak, eta lur ikaratzek lekutik lekura.

8 Baina hauk guziak dolore hatseak *dirade*.

9 Orduan liuraturen zaituzte afliktionetara, eta hilen zaituzte, eta jende guzietz gaitz etsiak izanen zarete ene izenagatik.

10 Eta orduan eskandalizaturen dirade anhitz, eta batak berzea tradituren du, eta batak berzea gaitzetsiren du.

11 Eta anhitz profeta falsu altxaturen dirade eta seduzituren dute anhitz.

12 Eta zeren multiplikaturen baita inikitatea, hozturen da anhitzen karitatea.

13 Baina nork perseueraturen baitu finerano, hura salbaturen da.

14 Eta resumako Ebanjelio haur predikaturen da mundu unibersotan, nazione guziei testimoniajatan: eta orduan ethorriko da fina.

15 Dakusazuenean bada desolationearen abominationea, Daniel profetaz erran izan dena, leku sainduan dagoela (irakutzen duenak adi beza)

16 Orduan Iudean *dirateneke*, ihes albeilegite mendietarat:

17 Eta etxe gainean *datena*, ezalbeiledi iauts deusen bere etxetik eramaitera:

18 Eta landan *datena*, ezalbeiledi gibelerat itzul bere abillamenduen hartzera.

19 Dohain-gaitz emazte izorren eta eredoskiten dukeitenen egun hetan.

20 Othoitz egizue bada zuen ihes egitea ezten neguan, ezeta Sabbath *egunean*.

21 Ezen tribulatione handia orduan izanen da, nolakorik ezpaita izan munduaren hatsetik oraindrano, ez izanen.

22 Eta baldin laburtu izan ezpalirade egun hek nehor salba ezlaite, baina elejituakgatik, egun hek laburturen dirade.

23 Orduan baldin nehor badarrazue, Huna hemen Krist, edo han: ezalbeitzinezate sinhets.

24 Ezen altxaturen dirade krist falsuak, eta profeta falsuak, eta eginen dute signo handi eta mirakulu: bai posible baliz, elegituen ere seduzigarri.

25 Huna, aitzinetik erran drauzuet.

26 Beraz baldin nehor erran badiezazue, Hara, desertuan da, etzaitzela ilki, Hara, ganbratxoetan *da*: eztezazuela sinhets.

27 Ezen hala nola xistmista ilkiten baita Orientetik, eta erakusten Okzidenterano: hala izanen da gizonaren Semearen ethortea ere.

28 Ezen non ere izanen baita sarraskia, hara bilduren dirade arranoak ere.

29 Eta bertan egun hetako tribulationearen ondoan, iguzkia ilhunduraren da, eta eztu emanen ilhargiak bere ergia, eta izarrak eroriren dirade zerutik, eta zeruetako berthuteak ikaraturen dirade.

30 Eta orduan agerturen da gizonaren Semearen signoa zeruan: eta orduan plaignituren dirade lurreko leinu guziak, eta ikusiren dute gizonaren Semea datorkela zeruko hodeietan bothere eta gloria handirekin.

31 Eta igorriren ditu bere Aingeruak tronpeta soinu handirekin, eta bilduren dituzte haren elejituak laur haizetarik, zeruen bazter batetik haien berze bazterrererano.

32 Bada fikotzetik ikas ezazue konparationea, ia haren adarra ninkatzen denean eta hostatzen, badakizue uda hurbil dela.

33 Hala zuek ere dakuskizuenean gauza hauk guziak, albeitzinekite ezen borthan hurbil datela.

34 Egiaz erraiten drauzuet, eztela iraganen mende haur, gauza hauk guziok egin daitezkeno.

35 Zerua eta lurra iraganen dirade, baina ene hitzak eztirade iraganen.

36 Baina egun harzaz eta orenaz den bezenbatean, nehor eztaiki, ez zeruetako Aingeruek ere, ene Aitak berak baizen.

37 Baina nola *baitziraden* Noeren egunak, hala izanen da gizonaren Semearen ethortea ere.

38 Ezen hala nola dilubioaren *aitzineko* egunetan iaten baitzuten eta edaten, ezkonzen baitziraden eta ezkonzaz emaiten, Noe arkan sar zedin egunerano.

39 Eta ezpaitzezaten ezagut dilubioa ethor zedino, eta guziak eraman zitzakeeno: hala izanen da gizonaren Semearen ethortea ere.

40 Orduan biga izanen dirade landan: bata rezebituren da, eta berzea utziren.

41 Bigek ehoren dute errotan: bata rezebituren da, eta berzea utziren.

42 Beilla ezazue bada, ezen eztakizue zer orduz zuen Iauna ethorteko den.

43 Eta hura iakizue, ezen baldin baleaki aitafamiliak zein goait aldiz ohoina ethor leiten, beilla liroela, eta ezliroela bere etxea zulhatzera utzi.

44 Halakotz zuek ere zaudete prest: ezen uste eztuzuen orduan gizonaren Semea ethorriren da.

45 Eta zein da zerbitzari leiala eta zuhurra, nabusiak muthillen konpainiaren gaineko ezarri duena, haei denboran bitanza deienzat?

46 Dohatsu *da* zerbitzari hura bere nabusiak dathorreanean, hala egi-ten eridenean duena.

47 Egiaz erraiten drauzuet, ezen bere on guzien gaineko hura ezarriren duela.

48 Bada baldin erran badeza zerbitzari gaixto hark bere bihotzean, Luzatzen du ene nabusiak ethortera:

49 Eta has badadi zerbitzari lagunaren zehatzen, eta iaten eta edaten hordiekin:

50 Zerbitzari haren nabusia ethorriren da hark uste eztuen egunean, eta eztakian oreanean:

51 Eta bereziren du hura, eta hipokriten kontuan ezarriren: han izanen da nigar eta hortz garraskots.

KAP. XXV.

1 *Hamar birjinak.* 13 *Beillatzeko.* 15 *Zerbitzariari eman izan zaitzen talentak.* 18, 24 *Zerbitzari gaixtoa,* 31 *Azken indizioa.* 34 *Iainkoaren benedikatuak.* 35 *Miserikordiazko obrak.* 41

Maradikatuak.

1 Orduan konparaturen da zeruetako resuma hamar birjina bere lanpak harturik esposoaren aitzinera ilki diradeneekin:

2 Eta hetarik borzak ziraden zuhur, eta borzak erho.

3 Erhoek, bere lanpen hartzean, etzezen har oliorik berekin.

4 Baina zuhurrek har zezaten olio bere unzietan bere lanpekin.

5 Eta nola esposoak ethortera beranzen baitzuen, guziak logale zitezzen, eta loak har zitzen.

6 Eta gau-herditan oihu egin zedin, Huna, esposoa heldu da, ilki zaitzte haren aitzinera.

7 Orduan iaiki zitezzen birjina hek guziak, eta apain zitzaten bere lanpak.

8 Eta erhoek zuhurrei erran ziezzen, Iguzue zuen oliotik: ezen gure lanpak iraungiten dirade.

9 Baina ihardets zezaten zuhurrek, zioitela, Ez, beldurrez asko eztugun gure eta zuen: baina aitzitik zoazte saltzen dutenetara, eta erosazue zeurondako.

10 Eta hek eroatera ioaiten ziradela, ethor zedin esposoa: eta prest ziradenak sar zitezzen harekin ezteietara, eta erts zedin bortha.

11 Gero bada ethorten dirade berze birjinak ere dioitela, Iauna, iauna, ireki iezaguk.

12 Baina hark ihardesten duela, dio, Egiaz diotsuet, etzaitzuet ezagutzen.

13 Beilla ezazue bada: ezen eztakizue gizonaren Semea ethorriren den eguna ez orena.

14 Ezen *gauza haur* gizon bat bezala *da*, zeinek lekorerat ioaiten dei baitzitzan bere zerbitzariak, eta bere onak eman baitzietzen.

15 Eta batari eman zietzon borz talent, eta berzeari biga, eta berzeari bat: batbederari bere anziaren araura: eta ioan zedin lekorrerat bertan.

16 Eta ioan zedin borz talentak rezebitu zituena, eta trafika zezan hezaz, eta egin zitzen berze borz talent.

17 Halaber biga *rezebitu* zituena ere, irabaz zitzen berze biga.

18 Baina bat rezebitu zuenak ioanik aitzur zezan lurrean, eta gorde zezan bere nabusiaren dirua.

19 Eta denbora handiaren buruan ethorten da zerbitzari haien nabusia, eta kontu egiten du hekin.

20 Orduan ethorririk borz talentak rezebitu zituenak presenta ziezton berze borz talent, zioela, Nabusia, borz talent eman drauzkidak, huna, berze borz talent irabazi zitiat hezaz.

21 Erran ziezton bere nabusiak, Ungi, zerbitzari ona eta leiala: gauza gutian izan aiz leial, anhitzaren gaineko ezarriren aut: sar adi eure nabusiaren alegrian.

22 Gero ethorririk bi talentak rezebitu zituenak ere diotsa, Nabusia, bi talent eman drauzkidak, huna, berze biga irabazi zitiat hezaz.

23 Erran ziezton bere nabusiak, Ungi, zerbitzari ona eta leiala, gutiaren gainean izan aiz leial, anhitzaren gaineko ezarriren aut: sar adi eure nabusiaren alegrian.

24 Baina ethorririk talent bat rezebitu zuenak ere diotsa, Nabusia, ezagutzen nian ezen gizon gogorra inzela, erein eztuan lekuan biltzen duala, eta barreiatu eztuan lekuan elkarganutzen duala.

25 Hunegatik beldurrez ioanik gorde diat hire talenta lurrean: huna, baduk eurea.

26 Eta ihardesten zuela bere nabusiak erran ziezton, Zerbitzari gaixtoa eta laxoa, bahakian ezen biltzen dudala erein eztudan lekuan: eta elkarganutzen dudala barreiatu eztudan lekuan.

27 Beraz behar erauen eman ene dirua kanbiadorei, eta ethorririk nik rezebitu bainukeen neurea lukurekin.

28 Edeki ezozue bada huni talenta, eta emozue hamar talentak dituenari.

29 Ezen duen guziari emanen zaio, eta hanbat gehiago ukanen du: baina deus eztuenari, duena ere edekiren zaio.

30 Eta zerbitzari alferra egotzazue lekoreko ilhunbera: han izanen da nigar eta hortz garraskots.

31 Bada gizonaren Semea dathorreanean bere glorian, eta Aingeru saindu guziak harekin, orduan iarriren da bere gloriaren thronoan.

32 Eta bilduren dirade haren aitzinera natione guziak, eta bereziren ditu batak berzetarik, artzainak ardiak akerretarik beretzen dituen bezala.

33 Eta ezarriren ditu ardiak bere eskuinean, eta akerrak bere ezkerrean.

34 Orduan erranen draue Regek bere eskuinekoei Zatozte ene Aita-ren benedikatuak, hereta ezazue munduaren fundationetik preparatu zai-zuen resuma.

35 Ezen gose izan naiz eta eman drautazue iatera: egarri izan naiz, eta eman drautazue edatera: arrotz ninzen, eta rezebitu nauzue,

36 Billuzi, eta beztitu nauzue: eri, eta bisitatu nauzue: presoindegan ninzen, eta enegana ethorri izan zarete.

37 Orduan ihardetsiren draukate iustoeak, dioitela, Iauna, noiz ikusi augu gosarik, eta bazkatu augu: edo egarririk eta edatera eman drauagu?

38 Eta noiz ikusi augu arrotz, eta rezebitu augu? edo billuzi, eta beztitu augu?

39 Edo noiz ikusi augu eri, edo presoindegan eta ethorri gara hiregana?

40 Eta ihardesten duela Regek erranen draue, Egiaz diotsuet, ene anaie xipien hautarik bati egin draukazuen bezenbatean niri egin drautazue:

41 Orduan erranen draue ezkerrekoi ere, Maradikatuak, parti zaitezte eneganik sekulako sura, deabruari eta haren aingeruei preparaturik dauenera.

42 Ezen gose izan naiz, eta eztrautazue eman iatera: egarri izan naiz, eta eztrautazue eman edatera.

43 Arrotz ninzen, eta eznauzue rezebitu: billuzi, eta eznauzue beztitu: eri eta presoindegan, eta eznauzue bisitatu.

44 Orduan hek ere ihardetsiren draukate, erraiten dutela, Iauna, noiz ikusi augu gose edo egarri, edo arrotz, edo billuzi, edo eri, edo presoindegan, eta ezaugu zerbitzatu?

45 Orduan ihardetsiren draue, erraiten duela, Egiaz diotsuet xipien hautarik bati egin eztraukazuen bezenbatean, niri ere eztrautazue egin.

46 Eta ioanen dirade hauk tormenta eternalera: baina iustoak bizitze eternalera.

KAP. XXVI.

1 *Iesusek aitziñetik erraiten nola hil bebar zuen.* 3 *Haren kontra konseillu edukeiten.* 14 *Iudasek hura saltzen.* 17 *Kristek Bazkoa iaten.* 26 *Zenaren institutioea.* 30 *Kantikoa ian ondoan.* 31 *Apostoluen eskandalizatzea.* 34, 70 *Pierrisen ukatzea.* 37 *Triste Krist.* 40 *Diszípuluak lo.* 41 *Beillatzeo eta othoitz egiteko.* *Espiritua eta haragia.* 48 *Iudasek Krist traditzen.* 57 *Krist Kafasgana eraman izan.* 59 *Testimonio falsuak.* 63 *Iesusek Krist dela aithortzen.* 67 *Iesus thustatzen eta bufetatzen.*

1 Eta gertha zedin akabatu zituenean Iesusek propos hauk guziak, erran baitziezen bere diszípuluei.

2 Badakizue ezen bi egunen buruan Bazko egiten dela, eta gizonaren Semea tradituren dela kruzifika dadinzat.

3 Orduan bildu izan dirade Sakrifikadore prinzipalak eta Eskribak eta populuko Anzianoak Sakrifikadore prinzipal Kaifas deitzen denaren salara.

4 Eta konseillu eduki zezaten fineziaz Iesusen hatzamaiteko eta hiltzeko.

5 Baina erraiten zuten, Ez bestan, tumultorik eztenzat populuaren artean.

6 Eta Iesus Bethanian Simon sorhaioaren etxean zela,

7 Ethon zedin harengana emazte bat, boeita bat ungentu prezio handitakorik zuela, eta huts zezan, hura iarririk egon eta, haren buru gainera.

8 Eta *hori* ikusirik, haren diszípuluei gaitzi zekien zioitela, Zertako da goastu haur?

9 Ezen ungentu haur *prezio* handitan saldu ahal zatekeen, eta eman paubrei.

10 Eta *hori* ezagaturik Iesusek dioste, Zergatik fatigatzen duzue emazte haur? ezen obra on bat enegana obratu du.

11 Ezen bethiere paubreak ukanen dituzue zuekin: baina ni eznauzue bethi ukanen.

12 Ezen hunek ungentu hunen ene korputz gainera hustea ene ohorztekotzat egin du.

13 Egiaz erraiten drauzuet, non ere predikaturen baita Ebanjelio haur mundu guzian, hunek egin duena ere kontaturen da hunen memoriotan.

14 Orduan ioan izan da hamabietarik bat Iudas Iskariot deitzen zena, Sakrifikadore prinzipaletara.

15 Eta dioste, Zer eman nahi drautazue, eta nik hura zuei liuraturen baitrauzuet? Eta hek asigna zietzoten hogei eta hamar diru *peza*.

16 Eta geroztik aizina bilha zabilan, hura tradi lezanzat.

17 Eta altxagarri gaberiko ogien bestako lehen *egunean* ethor zitezen diszípuluak Iesusgana, ziotsatela, Non nahi duk apain diazagun iatera Bazkoa?

18 Eta hark erran ziezen, Zoazte hirira edozeingana, eta errozue, Majistruak zio, Ene denbora hurbil duk, hi baithan eginen diat Bazkoa neure diszípuluekin,

19 Eta diszípuluek egin zezaten Iesusek ordenatu zerauen bezala, eta apain zezaten Bazkoa.

20 Bada arrastu zenean, iar zedin mahainean hamabiekin.

21 Eta hek alha ziradela, erran zezan, Egiaz erraiten drauzuet, ezen zuetarik batek tradituren nauela.

22 Orduan triste zitezen hagitz, eta has zekion hetarik batbedera erraiten, Ala ni naiz, Iauna?

23 Baina hark ihardesten zuela erran zezan, Nork ezarten baitu enekin eskua trenpatzeko platean, hark tradituren nau.

24 Segur, gizonaren Semea badoa harzaz eskribatua den bezala: baina malediktione gizon haren gainean zeinez gizonaren Semea traditzen baita: on zukeen gizon hark baldin sorthu izan ezpaliz.

25 Eta ihardesten zuela Iudasek, zeinek hura traditzen baitzuen, erran zezan, Majistrua, ni naiz? Diotsa, Hik erran duk.

26 Eta hek alha ziradela har zezan Iesusek ogia, eta gratiak rendaturik, hauts zezan, eta eman ziezen bere diszipuluei, eta erran, Har ezazue, ian ezazue, haur da ene gorputza.

27 Eta harturik kopa, eta gratiak rendaturik, eman ziezen, erraiten zuela, Edan ezazue hunetarik guziok.

28 Ezen haur da ene odol Testamentu berrikoa anhitzengatik isurten dena bekatuen barkamendutan.

29 Eta badiotsuet, ezen eztudala edanen hemendik harat aihen fruktu hunetarik, zuekin berririk neure Aitaren resuman hura edanen dudan egunerano.

30 Eta kantikoa erranik ioan zitezen Olibatzetako mendirat.

31 Orduan dioste Iesusek, Zuek guziok gau hunetan eskandalizaturen zarete nitan: ezen eskribatua da, Ioren dut artzaina, eta barreiatoren dirade arthaldeko ardiak.

32 Baina resuszita nadin ondoan, zuen aitzinean ioanen naiz Galileara.

33 Eta ihardesten duela Pierrisek diotsa, Guziak hitan eskandaliza baditez ere, ni iagoitiek eznaitek eskandaliza.

34 Diotsa Iesusek, Egiaz erraiten drauat, ezen gau hunetan oillarrak io dezan baino lehen hiruretan ukaturen nauala.

35 Diotsa Pierrisek, Are baldin hirekin hiltzera behar badakit ere, ez aut ukaturen. Halaber diszipulu guziek ere erran zezaten.

36 Orduan ethor zedin Jesus hekin Jethsemene deitzen den leku batetara: eta dioste diszipuluei, Iar zaitzete hemen, haraxe ioanik othoitz daididano.

37 Eta harturik Pierris eta Zebedeoren bi semeak, has zedin tristetzen eta guziz keixatzen.

38 Orduan dioste Iesusek, Alde guzietarik triste da ene arima heriorano: zaudete hemen, eta beilla ezazue enekin.

39 Eta aitzinaxiago ioanik, ahozpez iar zedin, othoitz egiten zuela, eta zioela, Ene Aita, baldin posible bada, iragan bedi eneganik kopa haur: guziagatik ere ez nola nik nahi baitut, baina nola hik.

40 Gero ethorten da diszipuluetara, eta erideiten ditu lo daunzala: eta diotsa Pierrisi, Horrela oren bat ezin beillatu duzue enekin?

41 Beilla ezazue eta othoitz egizue, sar etzaitzeten tentationetan: ezen espiritua prompto da, baina haragia flaku.

42 Berriz bigarren aldian ioan zedin, eta othoitz egin zezan, erraiten zuela, Ene Aita, baldin posible ezpada kopa haur iragan dadin eneganik, hura edaten dudala baizen: egin bedi hire borondatea.

43 Gero itzulirik erideiten ditu berriz lo daunzala: ezen haien begiak sorthatuak ziraden.

44 Eta utzirik hek, berriz ioan zedin, eta othoitz egin zezan heren aldian, hitz berak erraiten zituela.

45 Orduan ethorten da bere diszipuluetara, eta dioste, Lo egizue gaurgero, eta reposa zaitzete: huna, hurbildu da orena, eta gizonaren Semea liurutzen da gaixtoen eskuetara.

46 Iaiki zaitzete, goazen: huna, hurbildu da ni traditzen nauena.

47 Eta hura oraino minzo zela, huna, Judas hamabietarik bat, ethor zedin, eta harekin jendetze handia ezpatekin eta uhekin, Sakrifikadore prinzipalen eta populuko Anzianoen partez.

48 Eta hura traditzen zuenak, eman zerauen seignale, zioela, Nori ere pot eginen baitraukat, hura da: zatxetzate hari.

49 Eta bertan hurbildurik Iesusgana, erran zezan, Majistrua, Ungi hel dakiala. Eta pot egin ziezon.

50 Orduan Iesusek erran ziezon Adiskidea, zertan aiz hemen? Orduan hurbildurik ezar zitzaten eskuak Iesusen gainean, eta lot zekizkion.

51 Eta huna, Iesusekin ziradenetarik batek, abanzaturik eskua, idoki zezan bere ezpata, eta iorik Sakrifikadore prinzipalaren zerbitzaria, edeki ziezon beharria.

52 Orduan diotsa Iesusek, Itzul ezak eure ezpata bere lekura: ezen ezpata harturen duten guziak, ezpataz hilen dituk.

53 Uste duk ezin othoitz daidiodala orain neure Aitari, eta baitinguzket bertan hamabi lejione baino gehiago Aingeru?

54 Nolatan beraz konpli litezke Eskripturak, *diotenean*, ezen hunela behar dela egin?

55 Ordu hartan berean erran ziezen Iesusek jendetzei, Gaixtagin baten ondoan bezala ilki izan zarete ezpatekin eta uhekin, ene hatzamai-

tera: egun oroz zuen artean iarten ninzen, irakasten ari ninzela tenplean, eta eznauzue hatzaman.

56 Baina haur guzia egin izan da, konpli litezenat Profeten Eskripturak. Orduan diszipulu guziek, hura abandonaturik, ihes egin zezaten.

57 Baina Iesus, hatzaman zutenek, eraman zezaten Kaifas Sakrifikadore subiranoagana, non Eskribak eta Anzianoak bilduak baitziraden.

58 Eta Pierris iarreikiten zaion urrundarik Sakrifikadore subiranoaren salarano, eta barnera sarthurik, iar zedin zerbitzariekin, fina ikus lezanzat.

59 Eta Sakrifikadore prinzipalak eta Anzianoak eta konseillu guzia testimoniaje falsu bilha zabiltzan Iesusen kontra, hil erazi lezatenzat:

60 Eta etzezaten eriden: eta anhitz testimonio falsu ethorri bazen ere etzezaten eriden *moldezkorik*. Baina finean ethorririk bi testimonio falsuk erran zezaten,

61 Hunek erran du, Desegin ahal dirot Iainkoaren tenplea, eta hirur egunez hura reedifika.

62 Orduan iaikirik Sakrifikadore subiranoak erran ziezon, Eztuk deus ihardesten? zer *da* hauk hire kontra testifikatzen dutena?

63 Eta Iesus ixilik zegoen. Orduan ihardesten duela Sakrifikadore subiranoak diotsa, Adiuratzan aut Iainko biziaren partez, erran diezaguan, eia hi aizenez Krist Iainkoaren Semea.

64 Diotsa Iesusek, Hik erran duk: baina are diotsuet, Hemendik harat ikusiren duzue gizonaren Semea iarririk dagoela *Iainkoaren* botherearen eskuinean, eta zeruko hodeietan ethorten dela.

65 Orduan Sakrifikadore subiranoak erdira zitzan bere abillamenduak, erraiten zuela, Blasfematu du, zer gehiago testimonio behar dugu? huna, orain enzun ukan duzue hunen blasfemia.

66 Zer irudi zaizue? Eta hek ihardesten zutela, erran zezaten. Hil merezi du.

67 Orduan thu egin ziezoten begithartera, eta bufeta zezaten, eta berzek zihorrez ukaldi eman ziezoten,

68 Zioitela, Krist, profetiza iezaguk, nor den io auena.

69 Eta Pierris iarririk zegoen lekorean salan: eta ethor zekion nes-kato bat, zioela, Hi ere Iesus Galileanoarekin inzen.

70 Baina hark uka zezan guzien aitzinean, zioela, Etzeakinat zer dionan.

71 Eta hura korralerat ilkiten zela ikus zezan berze *neskato* batek: eta erran ziezzen han ziradenei, Haur ere Iesus Nazarenorekin zen.

72 Eta berriz uka zezan iuramendurekin, *zioela*, Etzezagut gizona.

73 Eta apur baten buruan ethor zitezzen present izan ziradenak, eta erran ziezoten Pierrisi, Egiazki hi ere hetarik aiz: ezen eure minzatzeak ere deklaratzan au.

74 Orduan has zedin maradikatzen eta arnegatzen, *zioela*, Etzezagut gizona. Eta bertan oillarrak io zezan.

75 Orduan orhoit zedin Pierris Iesusek erran zeraukan hitzaz, zeinek erran baitzeraukan, Oillarrak io dezan baino lehen, hiruretan ukaturen nauk. Eta kanporat ilkirik nigar egin zezan mingi.

KAP. XXVII.

2 Krist Pilatgana eraman izan. 5 Iudasek bere burua urkatu. 16
21 Barabbas. 26 Krist azotatu eta kruzifikatzeko luratu. 29
Elhorri^z koroatu. 30 Thustatu eta eskarniatu. 34, 48 Binagrez
eta behazunez eradan. 38 Bi gaixtaginekin kruzifikatu. 45 Herri
guzia ilundu. 46 Kristek krutzean othoitz^z egin. 50 Espiritua
rendatu. 51 Haren herioko mirakuluak. 54 Zentenera. 60 Iose-
fek Krist obortze. 64 Sepulkreko goardak.

1 Gero goiza ethorri zenean, konseillu eduki zezaten Sakrifikadore prinzipal eta populuko Anziano guziek Iesusen kontra, hura heriotara eman lezatenzat.

2 Eta estekaturik eraman zezaten, eta liura ziezoten Pontio Pilate gobernadoreari.

3 Orduan Iudasek, hura traditu zuenak, zakusanean hura kondemnatu zela urrikiturik, itzul zietzen hogei eta hamar diruak Sakrifikadore prinzipalei eta Anzianoei.

4 Zioela, Bekatu egin dut, odol inozentaren traditzez. Baina hek erran zezaten, Zer dohaku guri? hik dakusala.

5 Eta diruak iraitzirik tenplean, retira zedin, eta ioanik, urka zezan bere burua.

6 Orduan Sakrifikadore prinzipalek diruak harturik erran zezaten, Ezta sori hauk thesaurean ezar ditezen, ezen odol prezioa da.

7 Eta konseillu harturik, eros zezaten hezaz topinagile baten landa estranjeren ohortz leku.

8 Halakotz deithu izan da landa hura, odol-landa, egungo egunerano.

9 Orduan konpli zedin Hieremias profetaz erran izan zena, zioela, Eta hartu ukan dituzte hogei eta hamar diruak, estimatu izan denaren prezioa, zein estimatu izan baita Israeleko hurrez:

10 Eta eman dituzte hek tupinagile baten landaren erosteko, Iaunak niri ordenatu zerautan bezala.

11 Eta Iesus eraman zedin Gobernadorearen aitzinera, eta interroga zezan Gobernadoreak, zioela, Hi aiz Iuduen Regea? Iesusek erran ziezon, Hik diok.

12 Eta akusatu izanik Sakrifikadore prinzipalez eta Anzianoez, deus etzezan ihardets.

13 Orduan diotsa Pilatek, Eztanzuk zenbat gauza hire kontra testifikatzen duten?

14 Eta etziezon ihardets hitz batetara ere: *hala* non miresten baitzuen Gobernadoreak hagitz.

15 Bada bestan kostumatu zuen Gobernadoreak populuari berek nahi zuten presoner baten largatzera.

16 Eta orduan bazuten presoner notable bat, Barabbas deitzen zenik.

17 Bildu ziradenean bada hek, erran ziezten Pilatek, Zein nahi duzue larga diezazuedan? Barabbas, ala Iesus, deitzen dena Krist?

18 Ezen bazeakian inbidiaz hura liuratu zutela.

19 Eta hura alki iudizialean iarririk zegoela, igor ziezon bere emazteak, zioela, Eztuala hik deus iusto horrekin, ezen anhitz iragan diat egun ametsetarik horrengatik.

20 Orduan Sakrifikadore prinzipalek eta Anzianoek burutan eman ziezoten populuari Barabbasen eska litezen, eta Iesus hil erazi lezaten.

21 Eta ihardesten zuela Gobernadoreak erran ziezen, Biotarik zein nahi duzue larga diezazuedan? Eta hek erran ziezoten, Barabbas.

22 Erran ziezen Pilatek, Zer eginen dut beraz Iesusez Krist deitzen denaz? Diotsate guziek, Kruzifika bedi.

23 Eta Gobernadoreak dioste, Baina zer gaizki egin du? Orduan hek ohiu gehiago egiten zuten, erraiten zutela, Kruzifika bedi.

24 Eta ikusirik Pilatek ezen etzuela deus probetxatzen, baina tumultoa handitzenago zela, ur harturik ikuz zitza eskuak populuaren aitzinean, zioela, Inozent naiz ni iusto hunen odoletik: zuek ikusazue.

25 Eta ihardesten zuela populu guziak erran zezan, Horren odola dela gure gainean eta gure haurren gainean.

26 Orduan larga ziezen Barabbas: eta Iesus azotaturik liura ziezen kruzifika ledinatzat.

27 Orduan gobernadorearen jendarmesek eramanik Iesus pretoriora, bil zezaten haren aitzinera banda guzia.

28 Eta billuzi zutenean eman ziezoten soinera eskarlatatzko manto bat.

29 Eta elhorrizko koroa bat plegaturik ezar zezaten haren buru gainean, eta kanabera bat haren eskuinean: eta haren aitzinean belhaurikatuz trufatzen ziraden harzaz erraiten zutela, Ungi hel dakiala, Iuduen Regea.

30 Eta thu eginik haren kontra, har zezaten kanabera hura, eta haren buruari zeraunatsen.

31 Gero harzaz trufatu ziradenean, eraunz ziezoten mantoa, eta bezti zezaten bere abillamenduez: eta eraman zezaten kruzifikatzera.

32 Eta ilki ziradenean eriden zezaten gizon Zireniano Simon deitzen zenbat: haur bortxa zezaten haren krutzearen eramaitera.

33 Eta ethorri ziradenean Golgotha deitzen den lekura (zein erran nahi baita hanbat nola bur-hezur lekua)

34 Eman ziezoten binagre edatera behazunarekin nahastekaturik: eta dastatu zuenean etzuen edan nahi ukan.

35 Eta kruzifikatu zutenean parti zitzaten haren abillamenduak, zorthe egotzirik: konpli ledinzat Profetaz erran zena, Partitu ukan dituzte ene abillamenduak, eta ene arroparen gainean zorthe egotzi ukan dute.

36 Eta iarririk zeudela begiratzen zuten hura han.

37 Eta ezar zezaten haren buru garaian haren kausa eskribaturik, HAUR DA IESUS IUDUEN REGEA.

38 Orduan kruzifikatu izan dirade harekin bi gaixtagin bata eskuinetik eta berzea ezkerretik.

39 Eta iragaiten ziradenek iniuriatzen zuten hura, bere buruak higitzten zituztela,

40 Eta zioitela, Hik tenplea desegiten duanorrek, eta hirur egunez edifikatzen, enpara ezak eure burua: baldin Iainkoaren Semea bahaiz, iaunts adi krutzetik.

41 Halaber Sakrifikadore prinzipalek ere trufatzen ziradela Eskribekin eta Anzianoekin, erraiten zuten.

42 Berzeak enparatu ditu, bere burua ezin enpara diro: baldin Israeleko Rege bada, iaunts bedi orain krutzetik, eta sinhetsiren dugu hori.

43 Fida da Iainkoa baithan, enpara beza orain, baldin haren gogarako bada: ezen erran du, Iainkoaren Semea naiz.

44 Hura bera, harekin kruzifikatu ziraden gaixtaginek ere reprotxatzen zeraukaten.

45 Baina sei orenetarik bedratzi orenetarano lur guziaren gainean ilhunbe egin zedin.

46 Eta bedratzi orenen inguruan oihuz iar zedin Iesus ozengi, zioela, Eli, Eli, lama sabaxthani? erran nahi baita, Ene Iainkoa, Ene Iainkoa, zeren abandonatu nauk?

47 Eta han present ziradenetarik batzuk *bori* enzunik, zioiten, Elias deitzen du hunek.

48 Eta bertan laster eginik hetarik batek, eta esponjia bat harturik binagrez betherik, eta ezarririk kanabera baten inguruan, edatera eman ziezon.

49 Eta berzek erraiten zuten, Utzak, dakusagun, eia ethorriren denez Elias horren enparatzera.

50 Eta orduan Iesusek berriz ozengi oihu eginik, espiritua renda zezan.

51 Eta huna, tenpleko bela erdira zedin bi zathitara, garaitik behere-rano, eta lurra ikara zedin, eta harriak, erdira zitezen.

52 Eta monumentak ireki zitezen, eta anhitz Saindu lo zeunzanan gorputzak iaiki zitezen.

53 Eta monumentetarik ilkirik haren resurrektione ondoan, sar zitezen zibitate saindura, eta ager zekizkien anhitzi.

54 Eta Zentenera, eta harekin Iesusen begirale zeudenak, *lur* ikaratzeta eta egin izan ziraden gauzak ikusirik, izi zitezen hagitz, erraiten zutela, Egiazki Iainkoaren Semea zen haur.

55 Han ziraden halaber anhitz emazte urrundani beha zeudela, zein iarreiki izan baitzaizkan Iesusi Galileatik, hura zerbitzatzen zutela.

56 Hetarik zen, Maria Magdalena, eta Maria Iakesen eta Ioesen ama, eta Zebedeoren semen ama.

57 Eta arrastu zenean, ethor zedin gizon abrats bat Arimathiatik, Iosef deitzen zenik, hura ere Iesusen diszipulu izan zen.

58 Haur ethor zedin Pilatgana, eta eska zekion Iesusen gorputzaren: orduan mana zezan Pilatek renda ledin gorputza.

59 Eta gorputza harturik Iosefek mihise xuri batetan barna ezar zezan.

60 Eta ezar zezan bere monument berri arroka batetan ebakia zue-nean: eta harri handi bat monument borthara itzulirik, ioan zedin.

61 Eta Maria Magdalena eta Maria berzea ziraden han iarriak sepulkre aurkan.

62 Eta biharamunean, zein baita *Sabbathoaren* preparatione ondoan, bil zitezen Sakrifikadore prinzipalak, eta Fariseuak Pilatgana.

63 Erraiten zutela, Iauna, orhoitu gaituk nola abusari hark bizi zela erran zezan, Ondoko heren egunean resusztaturen naiz.

64 Mana ezak bada begira dadin sepulkrea heren egunerano, haren diszipuluek gauaz ethorririk, hura ebats eztezaten, eta populuari derrotan, Resuszitate da hiletarik: eta *balaz* baitate azken errorea lehena baino gaixtoago.

65 Eta erran ziezen Pilatek, Badituzue goardak: zoazte, segura zaitzte dakizuen bezala.

66 Hek bada ioanik segura zezaten sepulkrea, harria zigilatuturik, goardekin.

KAP. XXVIII.

1 Emazteak sepulkreara ethorri. 2 Lurra ikaratu, eta Aingerua zerutik iausti. 6 Krist resuszitate. 9 Emaztei bidera ilki. 17 Diszipuluei agertu, eta bezaz adoratatu. 19 Bere Apostoluak predikatzen eta batheiatzen artzera igorri.

1 Eta Sabbath azkenzean asteko lehen argitu behar zen *egunean*, Maria Magdalena eta Maria berzea ethor zitezen sepulkrearen ikustera.

2 Eta huna, lur ikaratze handi bat egin zedin: ezen Iaunaren Aingerua iausti zedin zerutik, eta ethorririk aldara zezan harria borthatik, eta iarririk zegoen haren gainean.

3 Eta zen haren ikartzea xistmista bezala, eta haren abillamendua xuri elhurra bezala.

4 Eta haren beldurrez, izi zitezen goardak, eta hilak bezalaka zitezen.

5 Baina ihardesten zuela Aingeruak erran ziezen emaztei, Zuek eztuzuela beldurrik: ezen badakit Iesus kruzifikatu izan denaren bilha zabilatzatela:

6 Ezta hemen: ezen resuszitate izan da, erran zuen bezala: zatozte ikusazue Iauna ezarri izan zen lekua.

7 Eta bertan ioanik errezue haren diszipuluei, ezen resuszitate dela: eta huna, zuen aitzinean doa Galileara: han hura ikusiren duzue. Huna, erran drauzuet.

8 Eta bertan partiturik monumentetik iziaper eta bozkario handirekin, laster egin zezaten haren diszipuluei deklaratzera.

9 Baina hek haren diszipuluei deklaratzera zioazela, huna, Iesus aitzinera ethor zekien, zioela, Ungi hel dakizuela. Eta hek hurbildurik lot zekizten haren oinei, eta adora zezaten hura.

10 Orduan dioste Iesusek, Eztuzuela beldurrik: zoazte, deklaratu iezezue ene anaiei, doazen Galileara: eta han ikusiren naute.

11 Hek partitu eta, huna, goardetarik batzu ethor zitezen hirira, eta deklaratu zietzen Sakrifikadore prinzipalei egin izan ziraden gauza guziak.

12 Orduan bildurik Anzianoekin, eta konseillu harturik, diru soma ona eman ziezen jendarmesei:

13 Zioitela, Errazue, Haren diszipuluek gauaz ethorririk, hura ebausti ukan dute gu lo gaunzala.

14 Eta baldin hori gobernadoreak enzun badeza, guk sinhets eraziren draukagu, eta egitekotarik idokiren zaituztegu.

15 Eta hek dirua harturik egin zezaten irakatsi izan ziraden bezala: eta publikatu izan da propos haur Iuduen artean egungo egunerano.

16 Baina hameka diszipuluak ioan zitezen Galilearat, mendira, non ordenatu baitzarauen Iesusek.

17 Eta hura ikusirik adora zezaten: eta batzuk duda zezaten.

18 Eta hurbildurik Iesus minza zekien, zioela, Eman izan zait niri bothere guzia zeruan eta lurrian.

19 Zoazte bada eta irakats itzazue jende guziak: batheiatzen dituzuela Aitaren eta Semearen eta Espiritu sainduaren izenean:

20 Irakasten dituzuela *nik* manatu drauzuedan guziaren begiratzen: eta huna, ni zuekin naiz bethiere munduaren finerano. Amen.

IESUS KRISTEN EBANJELIO SAINDUA

S. MARK-EN ARAURA

KAP. I.

4 *Baptismoa*. 5 *Konfesionea*. 6 *Ioanesen beztidura eta ianbaria*. 9 *Kristek, batheiatu*, 13 *eta tentatu izan den ondoan*, 14 *Predikatzen*: 17, 19 *Apostoluak deitzen*: 21, 39 *Sinagoetan irakasten*. 24 *Deabruak hura ezagutzen*. 25 *Gero Kristek demoniatua, eta* 30 *Pierrisen ama-ginbarreba sendatzen*. 35 *Desertuan othoitz egiten*, 40 *Sorbaioa sendatzen*.

1 Iesus Krist Iainkoaren Semearen Ebanjelio hatsea:

2 Eskribatua den bezala Profetetan, Huna, nik igorten diat neure mandataria hire begitharte aitzinean, zeinek apainduren baitu hire bidea hire aitzinean

3 Desertuan oihuz dagoenaren boza *da*, Apain ezazue Iaunaren bidea, plana itzazue haren bideskak.

4 Batheiatzen ari zen Ioanes desertuan, eta predikatzen zuen emendamendutako baptismoa bekatuen barkamendutan.

5 Eta ioaiten zen harengana Iudeako herri guzia eta Ierusalemekoa: eta batheiatzen ziraden guziak harengatik Iordaneko flubioan, bere bekatuak konfesatzen zituztela.

6 Eta zen Ioanes beztitua kamelu biloz, eta larruzko gerriko batez bere gerrunzean inguru, eta othi eta basezti iaten zuen.

7 Eta predikatzen zuen, zioela, Ethorten da ni baino borthitzago dena ene ondoan, zeinen zapatetako hedearen beheititurik ezpainaz laxatzeko digne.

8 Egia da, nik batheiatzen zaituztet urez, baina hark batheiatzen zaituzte Espiritu sainduaz.

9 Eta gertha zedin egun hetan, Iesus ethor baitzedin Nazareth Galileakotik, eta batheia baitzedin Ioanesganik Iordanean.

10 Eta bertan ilkiten zela uretik, ikus zitzan zeruak erdiratzen, eta Espiritu saindua uso kolunba bat bezala haren gainera iausten.

11 Eta boz bat egin zedin zeruetarik, zioela, Hi aiz ene Seme maitea zeinetan hartzen baitut neure atsegin ona.

12 Eta bertan Espirituak irion zezan hura desertura.

13 Eta egon zedin han desertuan berrogei egun, tentatzen zela Satanez: eta zen basa bestiekin, eta Aingeruek zerbitzatzen zuten.

14 Eta Ioanes hatzaman ikan zenean, ethor zedin Iesus Galileara, predikatzen zuela Iainkoaren resumaren Ebanjelioa:

15 Eta zioela, Konplitu da denbora, eta hurbil da Iainkoaren resuma: emenda zaitzte, eta sinhets ezazue Ebanjelioa.

16 Eta Galileako itsas bazterrean zabilala ikus zitzan Simon eta Andriu haren anaiea, sareak itsasora egoizten zituztela (ezen peskadore ziraden)

27 Eta erran ziezen Iesusek, Zatozte ene ondoan eta eginen zaituztet giza peskadore.

18 Eta bertan utzirik bere sareak iarreiki izan zaizkan.

19 Eta handik aitzinaxiago ioanik, ikus zitzan Iakes Zebedeoren *semea* eta Ioanes haren anaiea, hek ere unzian bere sareak adobatzen zituztela.

20 Eta bertan dei zitzan hek: eta bere aita Zebedeo unzian utzirik langilekin, iarreiki izan zaizkan.

21 Gero sartzen dirade Kapernaum-en, eta bertan Sabbath *egunean* sarthurik sinagogan, irakasten ari zen.

22 Eta espantaturik zeuden haren doktrinaz, ezen irakasten zituen autoritate zuenak bezala, eta ez Eskribek bezala.

23 Eta zen haien sinagogan gizon bat espiritu satsua zuenik, eta oihuz iar zedin,

24 Zioela, Ah, Zer da hire eta gure artean Iesus Nazarenoa? gure desegitera ethorri aiz? ba zeakiat nor aizen, *hi aiz* Iainkoaren saindua.

25 Eta mehatxa zezan hura Iesusek, zioela, Ixil adi, eta ilki adi horrenganik.

26 Eta espiritu satsua hura zathiturik, eta ozengi oihuz iarririk, ilki zedin harenganik.

27 Eta espanta zitezen guziak, hala non bere artean galdez baitzeuden, zioitela, Zer da haur? zer doktrina berri da haur? autoritatez espiritu satsuak ere manatzen baititu eta obeditzen baitute?

28 Eta io zezan haren famak bertan Galilea inguruko komarka guzia.

29 Eta bertan sinagogatik ilkirik, ethor zitezen Simonen eta Andriuen etxera Iakesekin eta Ioaneseekin.

30 Eta Simonen ama-ginharreba zetzan helgaitzarekin: eta bertan minzatu izan zaizkan harzaz.

31 Orduan hurbildurik goiti zezan hura eskutik harturik, eta bertan utzi zezan helgaitzak: eta *bark* zerbitza zitza.

32 Eta arratsean, iguzki sartzean, ekarten zerautzaten geizki zeuden guziak eta demoniatuak.

33 Eta hiri guzia borthara bildua zen.

34 Eta senda zitza erharzun dibersez eri ziraden guziak: eta anhitz deabru kanpora egotz zezan, eta etzituen deabruak minzatzera utziten nola hura ezagutu ukan luten.

35 Gero goizean oraino ilhun handia zela iaikirik ilki zedin, eta ioan zedin leku desertu batetara, eta han othoitz egiten zuen.

36 Eta iarreiki izan zaizkan Simon eta harekin ziradenak.

37 Eta eriden zutenean, erran ziegoten, Guziak hire bilha diabilzak.

38 Orduan dioste Goazen hurbilengo burguetara: han ere predika dezadanzat: ezen hartakotzat ilki izan naiz.

39 Eta predikatzen zuen haien sinagogetan, Galilea guzian: eta deabruak kanpora egoizten zituen.

40 Eta ethor zedin harengana sorhaio bat, othoitz egiten zeraukala, eta hari belhaurikaturik ziotsala, Baldin nahi baduk xahu ahal nezakek.

41 Orduan Iesusek konpasione harturik *eta* eskua hedaturik, hunki zezan hura, eta erran ziegon, Nahi diat, aizen xahu,

42 Eta *bori* erran zuenean, bertan ioan zedin harenganik sorhaiotatuna, eta xahu zedin.

43 Eta hura mehatxaturik bertan igor zezan kanporat:

44 Eta erran ziegon, Begirauk nehorio deus ezterroan: baina oha, eta erakuts akio Sakrifikadoreari, eta presenta itzak eure garbitzeagatik Moisesek manatu dituen gauzak haiei testimoniajetan.

45 Baina hura ilkirik has zedin anhitz gauzaren publikatzen, eta beharkiaren manifestatzen, hala non gehiagorik agerriz Iesus ezin sar baitzaiten hirira, baina lekorean leku desertuetan zen, eta ethorten ziraden harengana alde guzietarik.

KAP. II.

3 Kristek paralitikoak sendatzen. 5 Bekatuak barkatzen. 14 Mattheu, eta 17 Bekatoreak deitzen. 19 Ezkondua. 20 Barur eta afliktione ethorri beharrez. 21 Abillamendu zarrako pedazu gogorraz. 22 Zabagi zurretako mahatsarno berriaz. 23 Diszipuluak Sabbathoan buruka idokiten ari. 25 Dabid-ek 26 Propositioneoko ogiez. 27 Sabbathoaz.

1 Eta berriz sar zedin Kapernaumen *zenbeit* egunen buruan, eta enzun izan da ezen etxean zela.

2 Eta bertan anhitz bildu izan dirade *hanbat* non bortha aldiriek ere ezin eduki baitzitzakeizten: eta deklaritzen zerauen hitza.

3 Orduan ethor zitezen *batzu* herengana, ekarten zutela laurez eramaiten zen paralitiko bat.

4 Eta zeren ezin hurbil baitzakidizkion jendetzearen kausaz, ager zezaten Iesus zen etxe gaina, eta hura zulhaturik, erauts zezaten paralitikoak zetzan ohea.

5 Orduan Iesusek haien fedea ikusirik, erran ziegon paralitikoari, Seme, barkatu zaizkik eure bekatuak.

6 Eta Eskribetarik batzu ziraden han iarriak, eta ihardukiten zuten bere bihotzetan, *hunela*,

7 Zergatik haur hunela blasfemio erraiten ari da? Nork bekatuak barka ahal ditzake Iainkoak berak baizen?

8 Eta bertan ezaguturik Iesusek bere espirituaz, ezen hala ziharduketela berak baithan, erran ziezen, Zergatik horrelako gauzez dihardukazue zuen bihotzetan.

9 Zein da erratzago, erraitea paralitikoari, Barkatu zaizkik bekatuak, ala erraita, Iaiki adi, eta har ezak eure ohea, eta ebil adi?

10 Dakizuenzat bada ezen gizonaren Semeak baduela bothere bekatuen barkatzeko lurrean (diotsa paralitikoari)

11 Hiri diosat, Iaiki adi, eta har ezak eure ohea, eta habil eure etxerat.

12 Eta bertan iaiki zedin, eta ohea harturik, ilki zedin guzien presentian: hala non guziak espantatuak baitzeuden, eta glorifikatzen baitzuten Iainkoa, erraiten zutela, Egundano hunelako gauzarik eztugu ikusi.

13 Eta ilki zedin berriz itsas alderat: eta populu guzia ethorten zen harengana, eta irakasten zituen hek.

14 Eta urruti iragaiten zela, ikus zezan, Lebi Alfeoren semea peaje lekuan iarririk, eta erran ziezon, Arreit niri. Eta iaikirik iarreiki zekion.

15 Eta gertha zedin, Iesus haren etxean mahainean iarririk zegoela, anhitz publikano eta jende bizitze gaixtotako iar baitzedin Iesusekin eta haren diszipuluekin, ezen anhitz ziraden eta iarreiki izan zaizkan.

16 Eta Eskribek eta Fariseuek ikusirik publikanoekin eta jende bizitze gaixtotakoekin iaten zuela, erran ziezen haren diszipuluei, Zergatik publikanoekin eta bizitze gaixtotakoekin iaten du eta edaten?

17 Eta *haur* enzunik Iesusek dioste, Oso diradenek eztute medikuren beharrik: baina eri diradenek: *ezen* ez naiz ethorri iustoen deitzera: baina bekatoren, emendamendutara.

18 Eta Ioanesen eta Fariseuen diszipuluek barur egiten zuten: eta *hek* ethorten dirade eta diotsate, Zergatik Ioanesen eta Fariseuen diszipuluek barur egiten dute, eta hire diszipuluek ezpaitute barurik egiten?

19 Eta erraiten draue Iesusek: Ezteietako jende barurik ahal daidite ezkondua hekin deno ? ezkondua berekin duteno barurik ezin daidite.

20 Baina ethorriren dirade egunak edekiren baitzaie ezkondua, eta orduan barur eginen dute egun hetan.

21 Eta nehork oihal pedazu latz bat eztu iosten abillamendu zar batetan, ezpere haren konpligarri berri hark edekiten drauka zarrari, eta gaizkoatzenago da ethendura.

22 Halaber nehork eztu ezarten mahatsarno berria zahagi zarretan: ezpere mahatsarno berriak lehertzen ditu zahagiak eta mahatsarno isurten da, eta zahagiak galtzen dirade baina mahatsarno berria zahagi berrietan ezarri behar da.

23 Eta gertha zedin hura iragaiten baitzen Sabbath *egun batez* ereinetan gaindi, eta has zitezzen haren diszipuluak bidean zioazela buruka idokiten.

24 Eta Fariseuek erran ziezoten, Horra, zergatik egiten dute Sabbathoan egin sori eztena?

25 Eta hark erran ziezen, Eztuzue egundano irakurri ukan, zer egin zuen Dabid-ek nezesitate zuenean, eta gosetu zenean bera eta harekin ziradenak?

26 Nola sarthu izan zen Iaunaren etxean Abiathar Sakrifikadore prinzipalaren denboran: eta propositioneko ogiak ian ukan zituen, Sakrifikadoren baizen iateko sori etziradenak, eta *nola* harekin ziradenei ere eman zerauen?

27 Gero erran ziezen: Sabbathoa gizonagatik egin izan da, ez gizona Sabbathoagatik.

28 Bada gizonaren Semea Sabbathoaren ere iabe da.

KAP. III.

1 *Esku eiarba sendatzen.* 6 *Konseillu Kristen kontra* 10 *Eriak sendatzen,* 11 *Espiritu satsuek Krist ezagutzen.* 14 *Kristek Apostoluak predikatzeke ordenatzen.* 16 *Apostoluen izenak.* 22 *Blasfemio.* 24 *Resuma zatbitua.* 29 *Espiritu sainduaren kontratoko blasfemioa.* 35 *Kristen egiazko abaideak zein diraden.*

1 Gero sar zedin berriz sinagogan, eta zen han gizon bat eskua eihartua zuenik.

2 Eta gogoatzen zuten eia Sabbathoan sendaturen zuenez akusa lezatenzat.

3 Eta diotsa gizon esku eihartua zuenari, Iaiki adi artera.

4 Gero dioste, Sabbathoan ungi egitea da sori, ala gaizki egitea? persona baten enparatzea, ala hiltzea: baina hek ixilik zeuden.

5 Eta hetarat inguru behaturik aserrerekin, eta haien bihotzeko obstinationeaz kontristaturik, diotsa gizonari, Heda ezak eure eskua: Eta heda zezan, eta haren eskua, berzea bezain senda zedin.

6 Orduan ilkirik Fariseuek, bertan Herodianoeekin konseillu eduki zezaten haren kontra, hura hil lekatenzat.

7 Baina Iesus bere diszipuluekin retina zedin itsas alderat: eta iarreki zekion jendetze handia Galileatik eta Iudeatik.

8 Eta Ierusalemetik, eta Idumeatik, eta Iordanaz berze aldetik: eta Tireko eta Sidoneko inguruetan habitatzen ziradenetarik jendetze handi, ezenunik zein gauza handiak egiten zituen, ethor zitezen harengana.

9 Eta erran ziezen bere diszipuluei unzixo bat bethi prest eduki lekion, jendetzearen kausaz, hers ezlezatenzat.

10 Ezen anhitz sendatu ukan zuen, *hala* non afliktionetan ziraden guziak oldartzen baitziraden harengana hunki lekatenzat.

11 Eta espiritu satsuek hura ikusten zutenean, haren aitzinera bere buruak egoizten zituzten, eta oiuhu egiten zuten, zioitela, Hi aiz Iainkoaren Sem 12 Bain

12 Baina hark hagitz mehatxatzen zituen, manifesta ez lezatenzat.

13 Gero igan zedin mendi batetara, eta dei zitzan beregana nahi zituenak: eta ethor zitezen harengana.

14 Eta ordena zitzan hamabi harekin izateko, eta predikatzeraz igorteko:

15 Eta luten bothere eritasunen sendatzeko, eta deabruen kanpora egoizteko.

16 Lehenik Simon, (zeini izen eman baitziezon Pierris:)

17 Eta Iakes Zebedeoren *semea*, eta Ioanes Iakesen anaiea, (eta haiei izen eman ziezen Boanerjes, erran nahi baita, igorziri semeak)

18 Eta Andriu eta Filipe, eta Bartholomeo, eta Matheu, eta Thomas, eta Iakes Alfeoren *semea*, eta Thadeo, eta Simon Kanancoa,

19 Eta Iudas Iskariot, zeinek bera traditu ere baitzuen.

20 Eta ethor zitezen etxera: eta berriz jendetze handi bat bil zedin, hala non ogiaren iateko *artea* ere ezin har baitziroiten.

21 Eta *haur* enzun zutenean haren ahaideak ilki zitezen hatzaman lezatenzat: ezen erraiten zuten, zoratu zela.

22 Eta Ierusalemetik iausti izan ziraden Eskribek erraiten zuten, ezen Beelzebub zuela, eta deabruen prinzearen partez deabruak kanpora egoizten zituela.

23 Eta hek beregana deithurik, erran ziezen konparationez, Nolatan Satanek Satan kanpora egotz ahal dezake.

24 Ezen baldin resuma bat bere kontra partitua bada, ezin dauke resuma hura.

25 Eta baldin etxe bat bere kontra partitua bada, ezin dauke etxe hura.

26 *Hala* baldin Satan ere altxa badadi eta partitua bada bere kontra, ezin dauke, baina fin du.

27 Ezin nehork borthitz baten ostillamenduak, haren etxera sarthurik, pilla ahal ditzake, baldin lehen borthitza esteka ezpadeza: eta orduan haren etxea pillaturen du.

28 Egiaz erraiten drauzuet, ezen bekatu guziak gizonen semei barkaturen zaiztela, eta blasfematu ditukeizten blasfemio guziak:

29 Baina nork ere blasfematuren baitu Espiritu sainduaren kontra eztu barkamendurik ukanen sekulan, baina izanen da kondemnatione eternalaren hogodun.

30 Ezen erraiten zuten, Espiritu satsua du.

31 Ethorten dirade bada haren anaieak eta haren ama: eta lekorean zeudela igor zitzaten *batzu* harengana, haren deitzera.

32 Eta iarririk zegoen haren inguruan jendetzea, eta *hek* erran ziezoten, Huna, hire amak eta hire anaiek lekorean galdegiten aute.

33 Orduan ihardets ziezen, zioela, Nor da ene ama, edo ene anaieak?

34 Eta inguru behatu zuenean haren inguruan iarririk zeuden diszipluetara, dio, Huna ene ama, eta ene anaieak.

35 Ezen nork ere egine baitu Iainkoare borondatea, hura da ene anaie eta ene arreba, eta ama

KAP. IIII.

3, 14 *Ereillearen konparationea*. 18 *Elhorriak*. 19 *Abrastasuk, Guthiziazak*. 21 *Kandela eraxekia*. 24 *Neurria*. 26 *Hazj lurrera egotzia*. 31 *Mustarda bibia*. 38 *Kristek unzia lo egiten*.
39 *Haizea eta itsasoa zesa eraziten* 40 *Fedea*.

1 Gero berriz has zedin irakasten itsas bazterrean: eta bil zedin harengana jendetze handi, hala non bera unzira sarthurik, iarririk baitzegoen itsasoan: eta populu guzia itsas kostan leihorrean zen.

2 Eta irakasten zerauen konparationez anhitz gauza, eta erraiten zerauen bere doktrinan,

3 Enzun ezazue, Huna, ereille bat ilki zedin ereitara.

4 Eta gertha zedin ereitean, parte bat eror baitzedin bide bazterrera, eta ethor zitezen zeruko xoriak, eta irets zezaten hura.

5 Eta berze *parte bat* eror zedin leku harrizuetara, non ezpaitzuen lur anhitzik: eta bertan ilki zedin, zeren ezpaitzuen lur barnetasunik.

6 Baina iguzkia goratu zenean, erre zedin: eta zeren errorrik ezpaitzuen, eihar zedin.

7 Eta berze *parte bat* eror zedin elhorri artera, eta elhorriak handi zitezen, eta itho zezaten hura, eta etzezan frukturik eman.

8 Eta berzea eror zedin lur-onera, eta eman zezan fruktu goratzen eta handitzen zenik, eta ekar zezan *bibi* batak hogei eta hamar, eta berzeak hirurogei, eta berzeak ehun.

9 Orduan erran ziezen, Enzuteko beharirik duenak, enzun beza.

10 Eta bera zela, interroga zezaten haren inguruan hamabiekin zira-denek, konparationez.

11 Eta erran ziezen, Zuei eman zaizue Iainkoaren resumako sekretuaren ezagutzea: baina lekorean diradenei konparationez gauza guziak traktatzen zaizte:

12 Dakusatela ikus dezatenzat, eta eztakizkion ohart: eta danzutela enzun dezaten, eta adi eztezen: konberti eztitezen eta bekatuak barka ezakizkien.

13 Eta erran ziezen, Eztakizue konparatione haur? Eta nolatan konparatione guziak ezagutiren dituzue?

14 Ereilleak hitza ereiten du.

15 Bada hauk dirade bide bazterrera *hazja rezebitzen* dutenak, zeinentan ereiten baita hitza: baina enzun dutenean, bertan ethorten da Satan, eta kenzen du haien bihotzetanerein zen hitza.

16 Eta hauk dirade halaber leku harrizuetara hazia rezebitzen dutenak: eta enzun dutenean hitza, bertan bozkarioekin rezebitzen dute hura.

17 Eta eztute errorrik berak baithan, baina iraute gutitako dirade: gero heltzen denean tribulationerik edo persekutionerik hitzagatik, bertan eskandalizatzen dirade.

18 Eta hauk dirade elhorri artera hazia rezebitzen dutenak, hauk dirade, *diot*, hazia enzuten dutenak:

19 Baina mundu hunetako ansiek, eta abrasasunezko enganioak, eta berze gauzetako guthiziek barnerarik ithotzen dute hitza, eta fruktu gabetzen da.

20 Eta hauk dirade lur onera hazia rezebitu dutenak, zeinek hitza enzuten baitute, eta rezebitzen, eta fruktu ekarten, batak hogei eta hamar, eta berzeak hirurogei, eta berzeak ehun.

21 Erran ziezen halaber, Ala kandela ekarten da gaitzurupean, edo ohapean ezar dadinzat? eza kandelerean ezar dadinzat?

22 Ezen ezta deus sekreturik agerturen eztenik, edo estal ahal daite-nik: baina kanpora ethorri *bebar da*.

23 Baldin nehork enzuteko beharirik badu, enzun beza.

24 Gehiago erran ziezen, Gogoazue zer enzuten duzuen: zer neu-rriz neurturen baituzue, neurturen zaizue, eta emendaturen zaizue, zuei enzuten duzuenoi.

25 Ezen duenari, emanen zaio: eta deusik eztuenari, duena ere ede-kiren zaio.

26 Gehiago erraiten zuen, Iainkoaren resuma da, gizon hazia lurre-ra egotzirik gau eta egun lo etzaten eta iaikiten lizaten baten anzora.

27 Eta hazia ilkiten eta hatzen lizen, hark ezlakiala nola,

28 Ezen bere buruz lurrak fruktu ekarten du, behin belhar, gero buru, gero ogi bihi bethea buruan.

29 Eta agertu denean fruktua, bertan *gizonak* du ezarten igiteia: zeren prest baita uzta.

30 Gero zioen, Zer irudi duela erranen dugu Iainkoaren resumak? edo zer konparationez konparaturen dugu hura?

31 *Hura da* mustarda hazi bihi bat bezala, zein lurrean ereiten denean, baita lurrean diraden hazi guzietako xipiena:

32 Baina erein den ondoan, goratzen da, eta *berze* belhar guzietako handiena egiten da: eta adar handiak egiten ditu *hala* non zeruko xoriek ohatzeak egin ahal baititzakeizte haren itzalean.

33 Eta anhitz hunelako konparationez traktatzen zerauen hitza, enzun ahal ziroitenaren araura.

34 Eta konparatione gabe etzaien minzaten: baina apartean bere diszipuluei deklaritzen zerauzten gauza guziak.

35 Eta erran ziezen egun hartan, arrastu zenean, Iragan gaitezen *ura-
ren* berze aldera.

36 Eta populua utzirik har zezaten hura unzian zen bezala: baina berze unzitxoak ere baziraden harekin.

37 Orduan altxa zedin haize buhunba handi bat, eta bagak sartzen ziraden unzira, *hala* non ia bethatzen baitzen.

38 Eta hura unziaren gibelego aldean zetzan lo bururdi baten gai-nean: orduan iratzartzen dute, eta diotsate, Majistrua, eztuk ansiarik zeren galduak goazen?

39 Eta iratzarri zenean mehatxa zezan haizea, eta erran ziezoin itsa-soari, Ixil adi, eta geldi adi. Orduan zesa zedin haizea, eta trankilitate handi egin zedin.

40 Eta erran ziezen Zergatik zarete horrela izior? nola eztuzue federik?

41 Eta izi zitezen izidura handiz: eta erraiten zuten elkarren artean, Baina nor da haur, haizeak eta itsasoak, ere obeditzen baitute?

KAP. V.

2 *Demoniatua sendatzen.* 7 *Deabruak Krist ezagutzen* 9 *Lejio-
nea.* 13 *Deabruak permissionerekin urdetara sartzen.* 25 *Odol
iariatzen erri zen emaztea.* 26 *Haren dispendio medikuetan egina.*
34 *Haren fedea.* 39 *Lo datzala erraiten hil denaz.* 41 *Iairusen
alaba resusztatzen.*

1 Eta ethor zitezen itsasoaren berze aldera, Gadarenoen komarkara.

2 Eta ilki zenean unzitik, bertan aitzinera ethor zekion thunbetarik espiritu satsua zuen gizon bat:

3 Zeinek *bere* egoitea baitzuen thunbetan, eta kadenaz ere nehork ezin esteka ziroen.

4 Zeren anhitzetan zepoz eta kadenaz estekatu izan zenean hauts baitzitzan kadenak, eta zathika zepoak: eta nehork ezin zeba zezakeen.

5 Eta bethiere egun eta gau mendietan eta thunbetan zen oihuz zegoela, eta bere buruari harriz zeraunsala.

6 Eta ikusi zuenean Iesus urrundarik, laster egin zezan eta gur zekion:

7 Eta oihuz boz goraz erran zezan, Zer da hire eta ene artean, Iesus Iainko subiranoaren Semea? adiaratzen aut Iainkoaren *partez* eznezan tormenta.

8 (Ezen erraiten zeraukan, Ilki adi espiritu satsua, gizon horrenganik)

9 Orduan interroga zezan hura, Nola *da* hire izena? Eta ihardets zezan, zioela, Lejio *diat* izen: ezen anhitz gaituk.

10 Eta othoitz handi egiten zeraukan, ezlitzan igor komarka hartarik kanpora.

11 Eta zen han mendi aldean urdalde handi bat alha zenik.

12 Eta othoitz egin ziezoten deabru *hek* guziek, zioitela, Igor gaitzak urdetara, hetara sar gaitezenzat.

13 Eta permeti ziezen bertan Iesusek. Eta ilkirik espiritu satsuak lar zitezen urdetara, eta oldar zedin urdaldea gaintik behera itsasora (eta baziraden bi millaren ingurua) eta itho zitezen itsasoan.

14 Eta urdeak bazkatzen zituztenek ihes egin zezaten, eta ekar zitza- ten berriak hirira eta kanpokoetara: Orduan ilki zitezen ikustera zer egin izan zen.

15 Eta ethorten dirade Iesusgana, eta ikusten dute demoniatu izan zena iarririk eta beztiturik eta zenzaturik, lejionea ukan zuena *diot*: eta izi zitezen.

16 Eta *haur* ikusi zutenek erran ziezen haiei, nola demoniatuari heldu izan zaion, eta urdez.

17 Orduan *hek* has zekizkion othoitz egiten parti ledin haien komarketarik.

18 Eta hura sarthu zenean unzira, othoiztez zaion demoniatu izan zena harekin lizen.

19 Baina Iesusek etziezon permeti, aitzitik erran ziezon, Habil eure etxerat euretara, eta konta iezeke zein gauza handiak Iaunak egin drauz- kian, eta *nola* hizaz pietate ukan duen.

20 Ioan zedin bada, eta has zedin predikatzen Dekapolisen zein gauza handiak egin zerautzan Iesusek: eta guziek miresten zuten.

21 Eta iragan zenean Iesus unzian berriz berze aldera, populu handi zedin harengana, eta zen itsas bazterrean.

22 Eta huna, ethor zedin sinagogako prinzipal Iairus deitzen zenbat, eta ikusi zuenean hura, egotz zezan bere burua haren oinetara.

23 Eta othoitz handi egiten zeraukan, zioela, Ene alabatxoa hurre- nean duk: *othoitz egiten drauat*, ethor adin, eta ezar ditzan eskuak haren gai- nean, senda dadinzat eta bizi den.

24 Eta ioan zedin *Iesus* harekin, eta populu handi zarreion, eta her- tsen zuten.

25 Eta emazte bat zen odol iariatzea hamabi urthe *betan* zuenik:

26 Eta anhitz sufritu ukan zuen anhitz medikutarik, eta berea guzia despendatu zuen, eta etzen deus probetxatu, baina gaizkoatuago izan zen.

27 *Hura* Iesusez minzaten enzunik, ethor zedin jendetzean gibeletik, eta hunki zezan haren arropa.

28 Ezen erraiten zuen, Baldin haren abillamenduak hunki baditzat ber, sendaturen naiz

29 Eta bertan agor zedin haren odol ithurria: eta sendi zezan *bere* gorputzean sendatu zela plaga hartarik.

30 Eta bertan Iesusek bere baithan ezagaturik harenganik ilki izan zen berthutea, itzulirik jendetzean, erran zezan, Nork hunki ditu ene abillamenduak?

31 Eta erran ziezoten bere diszipuluek, Badakusak jendetzeak her- tsen auela, eta diok, Nork hunki nau?

32 Eta inguru behatzen zuen, haur egin zuena ikus lezanzat.

33 Eta emaztea beldurrik eta ikararik, nola baitzakian hura baithan egin izan zena, ethor zedin, eta egotz zezan bere burua haren aitzinera, eta erran ziezon egia guzia.

34 Eta hark erran ziezon, Alaba, eure fedea salbatu au, habil bake- rekin, eta aizen sendo eure plagatik.

35 Oraino hura minzo zela ethor zitezen *batzu* sinagogako prinzipa- larenetik, zioitela, Hire alaba hil duk, zergatik fatigatzen duk Majistrua?

36 Eta Iesusek erraiten zen hitz haur enzun zuen bezain sarri, dio- tsa sinagogako prinzipalari, Eztuala beldurrik, sinhetsak solament.

37 Eta etzezan permeti nehor iarreiki lekion Pierris, eta Iakes, eta Ioanes Iakesen anaiea baizen.

38 Gero ethor zedin sinagogako prinzipalaren etxera, eta ikus zitzan tumultoia, eta nigarrez zeudenak, eta dolu handi ekarten zutenak.

39 Eta sarthurik dioste, Zergatik tormentatzen zarete, eta nigarrez zaudete? neskata ezta hil, baina lo datza.

40 Eta irriz zeuden harzaz: baina hark guziak idokirik kanpora, har zitzan neskatxaren aita eta ama, eta harekin ziradenak, eta sartzen da neskatxa zetzan lekura.

41 Eta harturik neskatxaren eskua, diotsa, Talitha-kumi: erran nahi baita, Neskatxa (hiri diosnat) iaiki adi.

42 Eta bertan iaiki zedin neskatxa, eta bazabilan: ezen hamabi urt-hetakoa zen: eta espantamendu handiz espanta zitezen.

43 Eta hagitz manatu ukan ditu, nehork haur ezlakian: eta erran zezan iatera neskatxari eman lekion.

KAP. VI.

2 Krist bere herrian ez rezebitzen. 3 Baina harzaz dirade eskandalizatzen. 6 Nazarenoen inkredulitatea. 7 Apostoluak igorten.

12 Emendamendua. 13 Oliostatzea. 17 Ioanes presoner egin. Herodias. 20 Herodes Ioanesen beldur. 27 Ioanesi burua edeki. 29 Haren gorputza obortze. 30 Apostoluak predikatzeetik itzuli. 35 Borx ogiezko mirakulua. 48 Apostoluen itsasoko tormenta. 49 Fantasma. 50 Fedea. 56 Eriak sendatu.

1 Gero parti zedin handik, eta ethor zedin bere herrira, eta bazareitza bere diszipuluak.

2 Eta ethorri zenean Sabbathoa, has zedin sinagoga irakasten, eta enzuten zutenetarik anhitzek miresten zuten, zioitela, Nondik huni gauza hauk? eta zerik da huni eman izan zaion sapientia haur, eta are hunelako berthuteak hunen eskuz egiten baitirade?

3 Ezta haur xarpanter? Mariaren seme, Iakesen eta Iosesen eta Iudaren eta Simonen anaie? ez tirade hunen arrebak ere hemen gu baithan? Eta eskandalizatzen ziraden hartan.

4 Eta erraiten zerauen Iesusek, Ezta Profeta bat desohoratzen bere herrian, eta ahaiden artean, eta bere etxean baizen.

5 Eta ezin egin zuen han berthuterik batre, zenbeit eri bakoitz, eskuak haien gainean ezarririk, senda baitzitzan baizen.

6 Eta miraz zegoen haiek inkredulitateagatik, eta inguratzen zituen burguak inguru, irakasten ari zela.

7 Orduan dei zitza hamabiak, eta has zedin haien igorten bira: eta eman ziesen bothere espiritu satsuen gainean.

8 Eta mana zitza ezlezaten deus har bidekotzat, makila hutsa baizen: ez maletarik, ez ogirik, ez dirurik gerrikoan.

9 Baina sandaleak iaunziak lituzten eta bira arropaz ezlitzeten bezi.

10 Eta erraiten zerauen, Non ere sarthuren baitzarete etxe batetarra, zaudete han handik ilki arterano.

11 Eta nor ere rezebituren ezpaitzaituzte, eta zuek ez enzunen, handik partitzean, iharros ezazue zuen oinen azpiko erhautsa, testimonijetan haien kontra. Egiaz diotsuet, emekiago traktatuak izanen diradela Sodomakoak eta Gomorhakoak iudizioko egunean, ezen ez hiri hura.

12 Eta *hek* partiturik predikatzen zuten *batbedera* emenda ledin.

13 Eta deabru anhitza kanpora egoizten zuten: eta unktatzen zuten olioan anhitza eri, eta sendatzen zituzten.

14 Eta enzun zezan rege Herodesek minzaten (ezen haren izena zen famatua) eta erran zezan, Ioanes batheiatzen ari zena, resusztatua izan da hiletarik, eta halakotz berthutek obratzen dute hartan.

15 Berzek zioiten, Elias da: Eta berzek zioiten, Profetada, edo Profetetarik bat bezalako.

16 Bada *hori* enzunik Herodesek dio, Haur da Ioanes nik burua edeki draukadana, hura resusztatua da hiletarik.

17 Ezen Herodes hunek jende igorriarik har zezan Ioanes, eta esteka zezan presoindagian, Herodias bere anaie Filiperen emaztearen kausaz, zeren hura emazte hartu baitzuen.

18 Ezen erraiten zeraukan Ioanesez Herodesi, Eztuk sori euri anaie-ren emaztea duan.

19 Halakotz Herodias aher zaion, eta hil erazi nahi zuen, baina ezin zezakeen.

20 Ezen Herodes beldur zaion Ioanesi, ezagaturik ezen hura *zela* gizon iustoa eta saildua, eta ohore ekarten zeraukan: eta hura enzunik anhitz gauza egiten zuen, eta gogotik hura enzuten zuen.

21 Bada egun karazkoa ethorri zenean, Herodesek bere sor eguneko banketa egiten zerauenean prinziei eta kapitainei eta Galileako prinzipalei:

22 Eta sarthurik Herodiasen alaba danzatu zenean, eta Herodesi eta harekin mahainean iarririk zeudenei atsegin egin zerauenean, Regek diotsa neskatxari, Eska akita zer ere nahi baitun, eta emanen draunat.

23 Eta zin egin ziezon: Eskaturen aitzaitadan guzia emanen draunat, neure resumaren erdirano.

24 Eta hark ilkirik erran ziezon bere amari, Zer eskaturen naiz? Eta hark erran zezan, Ioanes Baptistaren buruaren.

25 Eta bertan sarthurik afektionatuki Regegana, eska zekion, zioela, Nahi diat orain bertan eman diezadan platean Ioanes Baptistaren burua.

26 Eta Regek hagitz tristeturik, zinagatik eta harekin mahainean iarririk zeudenakgatik, eztu iraitzi nahi ukan.

27 Eta bertan Regek, igorririk borroera, mana zezan ekar ledin haren burua: hark bada ioanik edeki ziezon burua presoindegan.

28 Eta ekar zezan haren burua platean, eta eman ziezon hura neskatxari, eta neskatxak eman ziezon bere amari.

29 Eta *hori* enzunik haren diszipuluak ethor zitezzen, eta eraman zezaten haren gorputza, eta ezar zezaten thunban.

30 Eta bil zitezzen Apostoluak Iesusgana, eta konta ziezoten egin eta irakatsi zuten guzia.

31 Eta erran ziezzen, Zatozte zeurok apart leku desertu batetara, eta reposa zaitezte guti bat: ezen anhitz ziraden ethorten eta ioaiten ziradenak: eta iateko aizinarik ere etzuten.

32 Ioan zitezzen bada leku desertu batetara unzian apart:

33 Baina ikus zitzan populuak ioaiten, eta ezagut zezaten hura anhitzek: eta oinez hiri guzietarik laster egin zezaten hara, eta aitzin zekizten haiei, eta bil zitezzen harengana.

34 Orduan ilkirik ikus zezan jendetze handia Iesusek, eta konpasio-ne har zezan hezaz: ezen ardi artzain gabeak bezala ziraden: eta has zekien anhitz gauzaren irakasten.

35 Eta nola ia berandua baitzen, ethorri izan zaizkan bere diszipuluak, erraiten zutela, Desertu duk leku haur, eta ia berandua duk:

36 Eiek konjtit, inguruko herrietarat eta burguetarat ioanik, beren ogi eros dezatenzat: ezen zer ian dezaten ezti.

37 Eta hark ihardesten zuela erran ziezzen, Eiezue zuek iatera. Orduan diotsate, *Ala* ioanik erosiren dugu ber-ehun dineroren ogia, eta emanen drauegu iatera?

38 Eta hark dioste, Zenbat ogi dituzue? zoazte eta ikar ezazue. Eta iakin dutenean dioite, Borz, eta bi arrain.

39 Orduan mana zitzan, iar erazi litzaten guziak mahaintaraz belhar ferde gainean.

40 Eta iar zitezzen arenkaz, ehuna, eta berrogei eta hamarna.

41 Eta borz ogiak eta bi arrainak hartu zituenean, begiak zerurat altxaturik, gratiak renda zitzan, eta hauts zitzan ogiak: eta eman zietzen bere diszipuluei, haiei aitzinera ezar lietzenzat: eta bi arrainak parti zietzen guzi.

42 Eta ian zezaten guziek, eta resasia zitezzen.

43 Eta goiti zezaten zathietarik hamabi saskitara, eta arrainetarik *zerbait*.

44 Eta ian zutenak ziraden borz milla gizonen ingurua.

45 Gero bertan bere diszipuluak sar erazi zitzan unzira, eta aitzinean ioan erazi *itsasoaren* berze aldera Bethsaida alderat, berak populuari konjtit lemon bizkitartean.

46 Eta hek igorri zituenean, mendira ioan zedin othoitz egitera.

47 Eta arrastu zenean, unzia zen itsasoaren erdian, eta hura bera leihorrean.

48 Eta ikus zezan pena zutela, aurtzikiten: (ezen haize-kontra zuten) eta gauaren laurgarren beilla irian ethor zedin hetara, itsas gainez zabilala: eta nahi zituen hek iragan.

49 Baina hek hura ikusirik itsas gainez zabilala, uste zuten fantosma bat zela: eta oihu egin zezaten,

50 Ezen guziek ikusten zuten hura, eta trubla zitezen: baina bertan minza zekien, eta erran ziezen, Esporza zaitezte, ni naiz, etzaretela beldur.

51 Orduan igan zedin hetara unzira: eta sosega zedin haizea: non are tinketz espantago baitzitezen berak baithan, eta mirets zezaten.

52 Ezen etzuten aditu ogiez *egin izan zena*: zeren haien bihotza gogortua baitzen.

53 Eta berze aldera iragan ziradenean, ethor zitezen Jenesarethko lurrera, eta portu har zezaten.

54 Eta unzitik ilki ziradenean, bertan ezagut zezaten hura.

55 Eta laster egin zutenean inguruko komarka hura guzia, has zitezen ohetan erien ekarten, non zela hura enzuten baitzuten, *hara*.

56 Eta nora ere sar baitzedin burguetara, edo hirietara, edo parro-pioetara, plazetan ezarten zituzten eriak, eta othoitz egiten zeraukaten haren arropa ezpaina berere hunki lezaten: eta hunkitzen zuten guziak sendatzen ziraden.

KAP. VII.

2 Eskuak ikuzi gaberik iatea. 4, 8 Gizonen manamenduak eta doktrina. 10 Aitametaratko eginbidea. 15 Nehor satsutzen duten gauzak zain. 21 Bihotzetik heldu diraden gauzak. 25 Kananea. 27 Haurren ogia. 32 Gor eta mothel zena sendatu. 36 Iesus laudatu eta magnifikatu.

1 Orduan bil zitezen harengana Fariseuak, eta Ierusalemetik ethorri izan ziraden Eskriba batzu.

2 Eta *hek* ikusi zutenean haren diszipuluetarik batzuk esku komunez (erran nahi baita, ikuzi gabez) iaten zutela ogia, arrangura zitezen.

3 Ezen Fariseuek eta Iudu guziek, maiz eskuak ikuzirik baizen, eztute iaten, aitzinekoen ordenanzak edukiten dituztela.

4 Eta merkatutik *itzultzen, diradenean*, ikuziak ezpadirade, eztute iaten. Anhitz berze gauzarik ere bada begiratzeko hartu dutenik, nola baitirade goporren ikutzeak, eta kubenak, eta kobrezko unzienak, eta ohenak.

5 Gero interrogatzen dute Fariseuek eta Eskribek, Zergatik hire diszipuluak eztabiltza aitzinekoen ordenanzen araura, baina eskuak ikuzi gabe iaten dute ogia?

6 Baina hark ihardesten zuela erran ziezen, Segurki ungi profetizatu ukan du Esaiasek zuegaz hipokritoz, eskribatua den bezala, Populu hunek ezpainez ohoratzen nau, baina haien bihotza urrun da eneganik.

7 Baina alferretan zerbitzatzen naute, irakasten dituztela doktrinatzat gizonen manamenduak.

8 Ezen Iainkoaren manamendua utzirik, gizonen ordenanza edukiten duzue, *hala nola*, kuben eta goporren ikutzeak: eta hunelako berze gauzarik anhitz egiten duzue.

9 Erraiten zerauen halaber, Ungi *nonbait* irazitzen duzue Iainkoaren manamendua, zuen ordenanza begira dezakuenzat.

10 Ezen Moisesek erran du, Ohoraitzak eure aita eta eure ama: eta, Aita edo ama maradikaturen duena, herioz hil bedi.

11 Baina zuek diozue, Baldin norbeitek aitari edo amari baderro, Eneganik *izanen den* korbana (erran nahi baita donoa) probetxaturen zaik, *bogen gabe date hura*.

12 Eta eztuzue permetitzen hark deus gehiagorik egin diezon bere aitari edo bere amari:

13 Ezdeusten duzuela Iainkoaren hitza *zeurok* ordenatu duzuen ordenanzaz: eta hunelako berze gauzarik anhitz egiten duzue.

14 Gero deithurik populu guzia beregana, erran ziezen, Beha zakizkidate guziak, eta adi ezazue.

15 Ezta deus gizonaren kanpotik, hura baithan sartzen denik, hura satsu ahal dezakenik: baina harenganik ilkiten diraden gauzak dirade, gizona satsutzen dutenak.

16 Nehork enzuteko beharirik badu enzun beza.

17 Gero etxean sarthu zenean populutik *retiraturik* interroga zezaten bere diszipuluek konparazioneaz.

18 Eta dioste, Horrela zuek ere adimendu gabe zarete? Eztuzue aditzen, ezen kanpotik gizona baithan sartzen diradenetarik deusek, ezin hura satsu dezakela?

19 Ezen ezta sartzen haren bihotzera, baina sabelera, eta ilkiten da kanpora reitreteria, xahutzen dituela bianda guziak.

20 Ziosten bada, Gizonaganik ilkiten dena da, gizona satsutzen duena.

21 Ezen barnetik, gizonen bihotzetik ilkiten dirade pensamendu gaixtoak, adulterioak, paillardizak, hiltzekak,

22 Ohoinkeriak, abaritiak, gaixtakeriak, enganioa, insolentia, bekaizteria, gaitzerraitea, superbia, erhotasuna:

23 Gaixtakeria hauk guziak barnetik ilkiten dirade, eta satsutzen dute gizona.

24 Eta handik iaikirik ioan zedin Tireko eta Sidongo komarketarat: eta etxe batetan sarthurik, etzuen nahi nehork iakin lezan: baina ezin estali izan da.

25 Ezen harzaz enzunik emazte batek, zeinen alabatxoak baitzuen espiritu satsua, ethorririk egotz zezan bere burua haren oinetara,

26 (Eta emaztea zen Grek, nationez Sirofenisiana) eta othoitz egiten zeraukan kanpora egotz lezan deabrua haren alabaganik.

27 Eta Iesusek erran ziezon, Utzan behin haurrak resasia ditezen: ezen eztun gauza bidezkoa haurren ogiaren hartzea, eta xakurrei egoiztea.

28 Eta hark ihardets zezan, eta erran ziezon, Hala duk Iauna: bada-rik ere xakurrek iaten die mahain azpian haurren apurretarik.

29 Orduan erran ziezon, Hitz horrengatik oha, ilki dun deabrua hire alabaganik.

30 Eta ioan izan zenean bere etxera, eriden zezan deabrua ilki zela, eta alaba ohe gainean zetzala.

31 Gero partiturik Tireko eta Sidongo koarteretarik, ethor zedin Galileako itsasora, Dekapolisko komarken arteaz.

32 Orduan presentatzen draukate gor nekez minzo zenbat, eta othoitz egiten eskua gainean ezar liezon.

33 Eta hura jendetzetik apart harturik, ezar zitzan bere erhiak haren beharrietan: eta thu eginik, hunki zezan haren mihia.

34 Gero zerurat begiak altxaturik suspirio egin zezan, eta erran ziezon Effata, erran nahi baita, Ireki adi.

35 Eta bertan ireki zitezzen haren beharriak, eta laxa zedin haren mihiko etxekidura, eta minzo zen klaroki.

36 Eta mana zitzan nehori ezlerroten: baina zenbat ere hark defenda baitziesen, ungiz gehiago publikatzen zuten.

37 Eta guziz mirakulu esten zuten, zioitela, Ungi gauza guziak egin ditu: gorrei enzun eraziten draue, eta mutuak minza eraziten ditu.

KAP. VIII.

5 Zazpi ogiezko mirakulua. 11 Farisenak signo eskez egon. 15 Fariseuen eta Herodianoen altxagarria. 22 Itsua sendatzen. 27 Kristezko reputationea. 29 Iesus dela Krist. 31 Kristek bere pasio-nea aitzinetik deklaratzan. 33 Pierris Satan deitzen. 34 Kristi iarreikitea, Krutzgearen ekartea. 35 Bizziaren salbatzea eta gal- tzea. 38 Kristez abalke izatea.

1 Egun hetan, guzizko jendetze handia zen bekala, eta ezpaitzuten zer ian lezaten, dei zitzan beregana Iesusek bere diszipuluak, eta erran ziezon,

2 Konpasiona dut populuaz: ezen ia hirur egun du enekin daudela, eta eztute zer ian dezaten.

3 Eta baldin igor baditzat barurik *zein* bere etxerat, flakaturen dirade bidean: ezen horietarik batzu urrundarik ethorri izan dirade.

4 Eta ihardets ziezoten bere diszipuluek, Nondik hauk hemen nehork resasia ahal litzake ogiz desertuan?

5 Eta interroga zitzan, Zenbat ogi dituzue? Eta hek erran zezaten, Zazpi.

6 Orduan mana zezan populua iar ledin lurrean: eta harturik zazpi ogiak, gratiak rendatu eta, hauts zitza, eta eman zietzen bere diszipuluei, presenta litzatzen: eta presentatu zituzten populuaren aitzinean.

7 Bazituzten halaber arrain guti batzu, eta gratiak rendaturik, erran zezan hek ere presenta litzaten.

8 Ian zezaten bada, eta resasia zitezen: eta altxa zitzaten zathi sobe-ratuetarik zazpi saskitara.

9 Eta ian zutenak ziraden laur millaren ingurua, gero eman ziezen konjit.

10 Eta bertan unzira sarthurik bere diszipuluekin, ethor zedin Dal-manutha bazterretara.

11 Eta ethor zitezen Fariseuak, eta has zitezen harekin ihardukiten, hari zenbeit signoren zerutik galdez kaizkala, hura tentatzen zutela.

12 Orduan barnadanik bere espirituari suspirio eginik, erran zezan, Zergatik jeneratione haur signo galdez dago? egiaz diotsuet jeneratione huni signorik etzaiola emanen.

13 Eta hek utzirik, unzian berriz sarthurik iragan zedin berze aldera.

14 Eta ogi hartzera *diszipuluei* ahanz zekien: eta ogi bat baizen etzuten berekin unzian.

15 Eta mana zitzan, zioela, Gogoauzue *eta* begira zaitezte Fariseuen altxagarritik, eta Herodesen altxagarritik.

16 Eta bazihardukaten elkarren kontra, zioitela, Zeren ogirik eztu-gun *da hori*.

17 Eta *hori* ezagutu zuenean Iesusek, erran ziezen, Zer dihardukazue, zeren ogirik eztuzuen? oraino eztuzue konsideratzen ez aditzen? oraino gogortua duzue zuen bihotza.

18 Begiak dituzelarik, eztakusazue? eta beharriak dituzelarik, eztanzuzue? eta etzarete orhoit?

19 Borz ogiak hautsi nerazutenean borz milla *gizonei* zenbat saski zat-hiz beterik altxatu zentuzten? Diotsate, Hamabi.

20 Eta zazpiak laur milla *gizonei hautsi nerazutenean* zenbat saski zat-hiz betherik altxatu zentuzten? Eta hek erran ziezoten, Zazpi.

21 Eta erran ziezen, Nola eztuzue aditzen?

22 Eta ethor zedin Bethsaidara: eta presenta ziezoten itsu bat, eta othoitz zegioten, hura hunki lezan.

23 Orduan itsuaren eskua harturik, eraman zezan burgutik kanpora: eta haren begietara thu eginik, eta eskuak haren gainean ezarririk, interroga zezan, deus balakusanez.

24 Eta *hark* begiak altxaturik erran zezan, Badiakuskiat gizonak, ezen ohartzen nitziaiek arboreak diruditela dabiltzala.

25 Gero berriz ezar zitzan eskuak haren begien gainean, eta *berriz* goiti beha erazi ziezon: eta senda zedin, eta ikusten zituen urrundarik ere klaroki guziak.

26 Orduan *Iesusek* igor zezan hura bere etxerat, zioela, Ezadila bur-gura sar, eta nehori ezterroala burguan.

27 Eta Iesus eta haren diszipuluak *handik* ilkirik ethor zitezen Fili-peren Zesarea *deitzen deneko* burguetara: eta bidean interroga zitzan bere diszipuluak, zioitela, Nor naizela ni dioite gizonak?

28 Eta hek ihardets zezaten, Ioanes Baptista, eta berzek Elias, eta berzek Profetetik bat.

29 Orduan hark dioste, Eta zuek ni nor naizela diozue? Eta ihardesten duela Pierrisek diotsa, Hi aiz Krist.

30 Orduan debeta zitzan mehatxurekin nehori *huru* ezlerroten harzaz.

31 Eta has zedin haien irakasten, ezen behar zela gizonaren Semeak anhitz sufri lezan, eta reprobata ledin Anzianoez, eta Sakrifikadore prinzipalez, eta Eskribez, eta hil ledin, eta hereneko egunean resuztita ledin.

32 Eta klaroki propos hunez minzaten zen. Orduan aparta zezan Pierrisek, eta has zekion reprotzatzen.

33 Eta hark itzulirik, eta bere diszipuluetarat behaturik reprotxa zezan Pierris, zioela, Gibelerat adi eneganik Satan: ezen eztituk aditzen Iainkoaren diraden gauzak, baina gizonen *diradenak*.

34 Gero populua beregana deithurik bere diszipuluekin, erran ziezen, Nork ere nahi baitu ene ondoan ethorri, renuntia beza bere buruaz, eta har beza bere krutzea, eta berrait niri.

35 Ezen nork ere nahi ukanen baitu bere bizia salbatu, galduren du hura: baina nork ere galduren baitu bere bizia enegatik eta Ebanjelio-gatik, salbaturen du hura.

36 Ezen zer probetxu du gizonak, baldin mundu guzia irabaz badeza, eta bere arima gal badeza?

37 Edo zer emanen du gizonak bere arimaren rekonpensamendutan?

38 Ezen nork ere ahalke izanen baita nizaz eta ene hitzez jeneratio-ne adultera eta bekatore hunetan, gizonaren Semea ere ahalke izanen da harzaz, dathorreanean bere Aitaren glorian Aingeru sainduekin.

KAP. IX.

2 *Kristek transfigurutzen. 7 Hari behatzera bodeietik manatzen.*

11 *Elias, Ioanes Baptista. 17 Demoniatua. 23 Sinbestea. 29*

Othoitzia eta barura. 31 Kristek bere pasionea aitzinetik erraiten.

36 *Haur bat besoetara hartzen. 41 Kristen izenean emaita. 43,*

45, 47 *Eskandalizatzen duen eskua, oina, eta begiaz. 44 Hil-*

tzen ezten harraz. 50 Bakez izateko.

1 Erraiten zerauen halaber, Egiatz erraiten drauzuet, ezen badiradela hemen present diradenotarik batzu, herioa dastaturen ez tutenik, Iainkoaren resuma bothererekin ethorririk dakuskeiteno.

2 Eta sei egunen buruan har zitzan Pierris, eta Iakes eta Ioanes, eta eraman zitzan mendi gora batetara apart hek berak, eta transfigura zedin haien aitzinean.

3 Eta haren abillamenduak argi zitezen, eta hagitz xurrit elhurra beza-la, halaka non bolazalek lurraren gainean ezin hain xuri egin bailezake.

4 Gero ager zekien Elies Moisesekin, eta minzo ziraden Iesusekin.

5 Orduan Pierrisek hitza harturik diotsa Iesusi, Majistrua, on duk gu hemen garen: egin ditzagun bada hirur tabernakle, bat hire, eta bat Moisesen, eta bat Eliasen.

6 Eta zer minzo zen etzakian: ezen izituak ziraden.

7 Eta egin zedin hodei bat hek estali zituenik: eta ethor zedin boz bat hodeietik, zioela, Haur da ene Seme maitea: huni beha zakizkiote.

8 Eta bertan inguru behaturik, etzezaten ikus nehor gehiagorik, Iesus bera baizen berekin

9 Eta hek menditik iausten ziradela, mana zitzan, nehor ezlietzoten erran ikusi zituzten gauzak, gizonaren Semea hiletarik resusztatatu lizenean baizen.

10 Eta *hek* erran haur eduki zezaten berak baithan, elkarri galde egiten zeraukatela, zer erran nahi zuen, hiletarik resusztatze hark.

11 Gero interroga zezaten, ziotela, Zergatik dioite Eskribek ezen Elias lehen ethorri behar dela?

12 Eta hark ihardesten zuela erran ziezen, Segur Eliasek lehen ethorririk bere estatutako ditu gauza guziak: eta eskribatua den bezala gizonaren Semeaz, *behar da* anhitz sufri dezan, eta ezdeusetan eduki dadin.

13 Baina erraiten drauzuet ezen Elias ethorri izan dela, eta hari egin nahi zeraukaten guzia, egin draukatela, harzaz eskribatua den bezala.

14 Eta diszipuluetara ethorririk, ikus zezan jendetze handi bat haien inguruan, eta Eskribek hekin zihardukatela.

15 Eta bertan jendetze guzia, hura ikusirik, espanta zedin: eta *haren-gana* laster eginez saluta zezaten.

16 Orduan interroga zitzan Eskriba hek, Zer dihardukazue zuen artean?

17 Eta ihardesten zuela jendetzekoetarik batek, erran zezan, Majistrua, ekarri diat neure semea hiregana, zeinek baitu espiritu mutu bat.

18 Eta non ere har baiteza, zathikatzen dik: eta orduan haguna diariok, eta garraskots bere hortzez egiten dik, eta eiarthu dihoak: eta erran diraeat hire diszipuluei egotz lezaten kanpora, eta ezin egin die.

19 Eta hark ihardesten zuela erran zezan, O natione sinheste gabea, noizdrano finean zuekin izanen naiz? noizdrano finean suportaturen zaituztet? ekarzue hura enegana.

20 Orduan ekar zezaten harengana: eta ikusi zuenean, bertan espirituak zathika zezan hura, eta lurrera eroririk iraulzkatzen zen haguna lariola.

21 Orduan interroga zezan *Iesusek* haren aita, Zenbat denbora du haur heldu zaiola? Eta hark diotsa, Haurra-danik.

22 Eta anhitzetan sura egotzi dik eta urera, desegin lezanzat: baina deus ahal badagik, hel akigu, guzaz konpacione harturik.

23 Eta Iesusek erran ziezon, Baldin hori sinhets ahal badezak, gauza guziak dituk posible sinhesten duenaren.

24 Eta bertan haur aitak oihuz zegoela nigarrekin erran zezan, Sinhesten diat, Iauna, hel akio ene inkredulitateari.

25 Eta ikusirik Iesusek ezen populua lasterka elkarganutzen zela, mehatxa zezan espiritu satsua, ziotsala, Espiritu mutua eta gorra, nik aut manatzen, Ilki adi horrenganik, eta gehiagorik ez adila sar hori baithan.

26 Eta *espiritua* oihu eginik eta hura gaizki zathikaturik, ilki zedin: eta *haurra* hila bezalaka zedin, *bala* non anhitzek erraiten baitzuten ezen hil zela.

27 Baina Iesusek haren eskua harturik, xuxent zezan hura, eta iaiki zedin.

28 Eta etxean sarthu zenean, bere diszipuluek interroga zezaten apart, Zergatik guk hura ezin kanpora egotzi dugu?

29 Eta erran ziezon, *Deabru* mota hura berzela ezin ilki daite orationez eta barurez baizen.

30 Eta handik ilkirik, elkarrekin zabiltzan Galilean gaindi: eta etzuen nahi nehork iakin lezan.

31 Ezen irakasten zituen bere diszipuluak, eta ziosten, Gizonaren Semea liuraturen da gizonen eskuetara, eta hilen dute: baina hilik, here-neko egunean resusztatzen da.

32 Baina hek erran haur etzuten aditzen, eta beldur ziraden haren interrogatzera.

33Eta ethor zedin Kapernaumera: eta etxera zenean, interroga zitzan, Zer bidean ihardukiten zenduten elkarren artean?

34 Eta hek ixil zitezen: ezen elkarren kontra iharduki zuten bidean, zein *zen* berzeak baino handiagoa.

35 Eta iarri zenean, dei zitzan hamabiak, eta erran ziezon, Baldin nehor lehen izan nahi bada, guzietako azkenen izanen da, eta guzien zerbitzari.

36 Eta haurtxo bat harturik ezar zezan haien artean, eta hura beso-
etara harturik, erran ziezon,

37 Nork ere hunelako haurtxoetarik bat rezebituren baitu ene izenean, ni rezebitzen nau: eta nork ere ni rezebitzen bainau, ez nau ni rezebitzen, baina ni igorri nauena.

38 Eta ihardets ziezon Ioanesez, zioela, Majistrua, ikusi diagu zenbeit hire izenean deabruak kanpora egoizten zituenik, zein ezpetarreiku guri: eta debetatu diagu hura, zeren ezpetarreiku guri.

39 Eta Iesusek dio, Eztezazuela hura debeta: ezen ezta nehor ene izenean berthuterik egiten duenik, eta bertan nizaz gaizki minza ahal daitenik.

40 Ezen gure kontra eztena, gure alde da.

41Ezen nork ere edatera emanen baitrauzue beire bat ur ene izenean, zeren Kristenak zareten, egiaz diotsuet, eztuela galduren bere saria.

42 Eta nork ere eskandalizaturen baitu ni baithan sinhesten duten xipi hautarik bat, hobe luke errota harri bat haren lepoaren inguruan ezar ledin, eta itsasora egotz ledin.

43 Eta baldin eure eskuak trebuka eraziten bahau, trenka ezak hura: hobe duk hire, esku bakoitzdun bizitzean sar adin, ezen ez bi eskuak dituala: gehennara ioan adin, behin ere iraungiten ezten sura.

44 Non haien harra ezpaita hiltzen, eta sua ez iraungiten.

45 Eta baldin eure oinak trebuka eraziten, bahau, trenka ezak hura, hobe duk hire, maingurik bizitzean sar adin, ezen ez bi oinak dituala gehennara egotz adin, behin ere iraungiten ezten sura.

46 Non haien harra ezpaita hiltzen, eta sua ez iraungiten.

47 Eta baldin eure begiak trebuka eraziten bahau, idokak hura, hobe duk hire, begi bakoitzdun Iainkoaren resuman sar adin, ezen ez bi begiak dituala suko gehennara egotz adin:

48 Non haien harra ezpaita hiltzen, eta sua ez iraungiten.

49 Ezen batbedera suz gazituren da: eta sakrifizio guzia gatzez gazituren da.

50 Gauza ona da gatza, baina baldin gatza gezat badadi zerzaz hura gazituren duzue? Auzue zeurok baithan gatz, eta bake auzue elkarren artean.

KAP. X.

2 Senbar emazten separationeaz. 13 Kristi presentatu izan zaizkan baurrez. 16 Eskuen inpositioneaz. 21 Kristi iarreikiteaz. 33 Kristek aitzinetik deklaratzan nola bil behar den. 35 Zebedeoren semen rekesta. 45 Krist gure ministre. 46 Itsua argitu.

1 Gero handik partiturik, ethor zedin Iudeako aldirietara Iordanaren berze aldeaz: eta berriz jendetze bil zedin harengana: eta ohi bezala berriz irakasten zituen.

2 Orduan ethorririk Fariseuek interroga zezaten tentatzen zutela, Sori da gizonak bere emaztea utzi dezan?

3 Baina hark ihardesten zuela erran zezan, Zer manatu drauzue Moisesek?

4 Eta hek erran zezaten, Moisesek permetitu dik separationeko letraren eskribatzera, eta emaztearen utzitera.

5 Eta ihardiesten zuela Iesusek erran ziezen, Zuen bihotzeko gogortasunagatik eskribatu drauzue manamendu hori.

6 Baina kreatione hatsetik, arra eta emea egin zituen Iainkoak.

7 Hunegatik, utziren ditu gizonak bere aita eta ama, eta iunktaturen zaio bere emazteari.

8 Eta biak izanen dirade haragi bat. Beraz gehiagorik eztrade biga, baina haragi bat.

9 Bada Iainkoak iunktatu duena gizonak eztezala separa.

10 Eta etxean berriz diszipuluek gauza harzaz beraz interroga zezaten.

11 Eta hark erran ziezen, Nork ere utziren baitu bere emaztea, eta berze bat emazte harturen, adulterio iaukiten du haren kontra.

12 Eta baldin emazteak utzi badeza bere senharra, eta berze batekin ezkon badadi, adulterio iaukiten du.

13 Orduan presenta zietzoten haurtxo batzu, hek hunki litzanzat: baina diszipuluek mehatxatzen zituzten, hek presentatzen zituztenak.

14 Eta hori ikus zezanean Iesusek, faska zedin eta erran ziezen, utzizazue haurtxoak enegana ethortera, eta ezitizazuela enpatxa: ezen horlakoen da Iainkoaren resuma.

15 Egiatz erraiten drauzuet, nork ere ezpaitu rezebituren Iainkoaren resuma haurtxo anzo, ezta hartan sarthuren.

16 Eta hek besoetara harturik, eskuak haien gainean ezarririk, benedikita zitzan.

17 Eta hura ilkiten zela bideari lekionzat, norbeitek harengana laster eginik, eta haren aitzinean belhaurikaturik, interroga zezan, Majistru ona, zer eginen dut bizitzea eternala hereta dezadanzat?

18 Eta Iesusek erran ziezon, Zergatik deitzen nauk on? eztuk nehor onik bat baizen, eta hura, Iainkoa.

19 Manamenduak badakizkik, Eztezala adultera, Eztezala hil, Eztezala ebats, Eztezala testimoniaje falsurik erran, Damurik eztagioala nebori, Ohoraitzak eure aita eta ama:

20 Eta hark ihardesten zuela erran ziezon, Majistrua, horiak guziak begiratu zitiat neure gatzetasunetik.

21 Eta Iesusek harenganat behaturik, onhets zezan, eta erran ziezon, Gauza baten peitu aiz, habil, dituanak sal itzak, eta eman ietzek paubrei: eta ukanen duk thesaur bat zeruan: eta athor, arreit niri, krutzea harturik.

22 Eta hura faskaturik hitz hunez, ioan zedin tristerik: ezen on handiak zituen.

23 Orduan inguru behaturik Iesusek dioste bere diszipuluei, O zein nekez onhasundunak, Iainkoaren resuman sarthuren diraden!

24 Eta diszipuluak espanta zitezen hitz hauzaz. Baina Iesusek berriz ihardesten zuela erran ziezen, Haurrak, zein gaitz den abrasasunetan fida diradenak, Iainkoaren resuman sar ditezen.

25 Erraxago da kable bat orratzaren zulhotik iragan dadin, ezen ez abratsa Iainkoaren resuman sar dadin.

26 Baina hek are espantago zitezen, bere artean zioitela, Eta nor salba ahal daite?

27 Baina hetarat behaturik Iesusek dio, Gizonak baithan inpossible da, baina ez Iainkoa baithan: ezen gauza guziak posible dirade Iainkoa baithan.

28 Orduan Pierris has zedin hari erraiten, Huna, guk utzi zitiagu gauza guziak, eta iarreiki gaitzaizkik hiri.

29 Eta ihardesten duela Iesusek dio. Egiatz diotsuet, nehor ezta utzi duenik etxea, edo anaieak, edo arrebak, edo aita, edo ama, edo emaztea, edo haurrak, edo landak, ene eta Ebanjelioaren amorekatik.

30 Rezebi eztezan orain denbora hunetan ehunetan hanbat, etxe eta anaie, eta arreba, eta ama, eta haur, eta landa, persekutionekin, eta sekula ethortekoan bizitze eternala.

31 Baina anhitz lehen *diradenak*, izanen dirade azken: eta azkenak lehen.

32 Eta ziraden bidean igaiten ziradela Ierusalemara: eta haien aitzinean ioiten zen Iesus, eta espantatzen ziraden, eta zarreizola ziraden beldur. Eta harturik berriz hamabiak, has zekien ethorri behar zaizkan gauzen erraiten:

33 *Ziela*, huna, igaiten gara Ierusalemara: eta gizonaren Semea liuraturen da Sakrifikadore prinzipalen eta Eskriben eskuetara, eta hiltzera kondemnatuaren dute, eta Jentilen eskuetarako dute:

34 Eta *hek* eskarniatuaren dute hura, eta azotatuaren, eta thu eginen draukate, eta hilen dute: baina hereneko eguncan resusziatuaren da.

35 Orduan ethorten dirade haregana Iakes eta Ioanes Zebedeoren semeak, dioitela, Majjstrua, nahi gendikek zer ere eskatuaren baikara, egin iezagun.

36 Eta hark erran ziezen, Zer nahi duzue dagizuedan?

37 Eta hek erran ziezoten, Eman iezaguk, bata hire eskuinean, eta berzea hire ezkerrean iar gaitezen hire glorian.

38 Eta Iesusek erran ziezen, Eztakizue zeren eskez zaudeten: edan ahal dirozue nik edaten dudan kopa, eta ni batheiatzen naizen baptismoaz batheia ahal zaitezket?

39 Eta hek erran ziezoten, Bai. Eta Iesusek erran ziezen, Nik edaten dudan kopa edanen baduzue, eta ni batheiatzen naizen baptismoaz batheiatuaren bazarete:

40 Baina ene eskuinean edo ene ezkerrean iartea, ezta ene emaiteko, baina *emanen zai*e preparatu izan zaienei.

41 Eta *bori* enzunik hamarrak has zitezen faskatzen Iakesez eta Ioanesez.

42 Baina Iesusek hek beregana deithurik dioste Badakizue ezen nationen gainean seignoriatzea laket zaienek, haien gainean seignoriatzen dutela, eta haien artean handi diradenek autoritatez usatzen dutela haien gainean.

43 Baina ezta hala izanen zuen artean: aitzitik nor ere nahi izanen baita handiena izan zuen artean, izanen da zuen zerbitzari.

44 Eta nor ere nahi izanen baita zuen artean izan ehen, izanen da guzien zerbitzari.

45 Ezen gizonaren Semea ere ezta ethorri zerbitzatu izatera, baina zerbitzatzera, eta bere biziaren anhitzengatik ranzoinetan emaitera.

46 Orduan ethorten dirade Ierikora: eta hura Ierikotik ilkiten zela, eta haren diszipuluak eta jendetze handia, Bartimeo Timeoren seme itsua zegoen iarririk, bide bazterrean, eskez:

47 Eta enzunik ezen Iesus Nazareno zela, has zedin oihu egiten eta erraiten, Iesus Dabid-en semea, auk pietate nizaz.

48 Eta mehatxatzen zuten anhitzek ixil ledin: baina hark ungiz oihu gehiago egiten zuen, Dabid-en semea, auk pietate nizaz.

49 Orduan Iesusek gelditurik, mana zezan, dei ledin. Eta dei zezaten itsua, ziotsatela, Esporza adi, iaiki adi: deitzen au.

50 Eta hura, bere mantoa egotzi zuenean, iaikirik ethor zedin Iesusgana.

51 Eta ihardesten zuela erran ziezon Iesusek, Zer nahi duk dagiadan? Eta itsuak diotsa, Majistrua, ikustea rezebi dezadan.

52 Eta Iesusek erran ziezon, Oha, eure fedea salbatu au. Eta bertan rezebi zezan ikustea, eta iairreikiten zaion Iesusi bidean.

KAP. XI.

1. 15 *Kristek bere sartzea Ierusalemengatik egiten.* 13 *Fikotzea eibartzen.* 15 *Marxantak tenpletik iraitzen.* 17 *Etxe orationekoa.* 22 *Iainkoaren fedea,* 24 *nezesariorationean:* 25 *Othoitze egiterakoan barkatzeko.* 28 *Farisenek Krist tentatzen.* 30 *Ioanesen baptismoa.*

1 Eta Ierusalemera, Bethfaje eta Bethania Olibatzetako mendi aldekoetara hurbiltzen ziradenean, igor zitzan bere diszipuluetarik biga,

2 Eta erran ziesen, Zoazte zuen aurkan den burgura: eta hartan sartuhuren zaretan bezain sarri, eridenen duzue asto ume bat estekatua, nehor oraino gainean iarri izan etzaionik: laxaturik hura ekardazue.

3 Eta baldin nehork badarrazue, Zergatik hori egiten duzue? errazue ezen Iaunak duela haren beharra: eta bertan hura igorriren du huna.

4 Parti zitezen bada, eta eriden zezaten asto umea estekaturik, bortha aldean kanpotik bi bideren artean: eta laxa zezaten hura.

5 Eta han zeudenetarik batzuk erran ziesen, Zer ari zarete, laxatzen baituzue asto-umea?

6 Eta hek erran ziesen, Iesusek manatu zituen bezala: eta ioaitera utzi zitzaten.

7 Eta ekar zezaten asto-umea Iesusgana, eta ezar zietzoten beren abillamenduak gainean, eta iar zedin haren gainean.

8 Eta anhitzek beren abillamenduak heda zitzaten bidean: eta berzek adarrak ebakiten zituzten arboretarik eta bidean hedatzen.

9 Eta aitzinean zioazenek, eta iarreikiten ziradenek, oihu egiten zuten, zioitela, Hosanna, benedikatu dela Iaunaren izenean ethorten dena.

10 Benedikatu *dela* gure aita Dabid-en resuma Iaunaren izenean ethorten dena: Hosanna leku gorenetan *aitzina*.

11 Eta sar zedin Ierusalemengatik Iesus, eta tenplean: eta gauza guzietara inguru behaturik, eta ia berandua zela ilki zedin Bethaniarat hamabiekin.

12 Eta biharamunean ilki izan ziradenean Bethaniatik, gose zedin.

13 Eta urrundanik ikusirik fikotze hostodun bat, ethor zedin eia deus hartan eriden zezakenez: eta hartara ethorriarik, etzezan deus eriden hostorik baizen: ezen etzen fiko denbora.

14 Orduan ihardesten zuela Iesusek erran ziezon fikotzeari, Hemen-dik harat hireganik sekulan frukturik nehork ian etzezala. Eta *haur* enzun zezaten haren diszipuluek.

15 Eta ethorten dirade Ierusalemengatik: eta Iesus tenplean sarthurik, has zedin saltzen eta erosten ari ziradenean kanpora egoizten, eta kanbiadoren mahainak, eta uso kolunba saltzalen kadirak itzul zitzan.

16 Eta etzuen permetitzen nehork unzirik erabil lezan tenpletik.

17 Eta irakasten ari zen, zioitela. Ezta eskribatua, ezen Ene etxea orationetako etxe deithuren dela natione guzietan? baina zuek hura gaixtagin leze egin duzue.

18 Eta *haur* enzun zezaten Eskribek eta Sakrifikadore prinzipalek, eta bilha zabiltzan nolatan hura hil lezaketen: ezen beldur zaizkan, zeren populu guzia mirakuluz baitzegoen haren doktrinaz.

19 Eta arratsa ethorri zenean, ilki zedin *Iesus* hiritik.

20 Eta goizean aldetik iragaiten ziradela ikus zezaten fikotzea erroetarano eihartua.

21 Orduan orhoiturik Pierrisek erran ziezon, Majistrua, huna, *bik* maradikatu duan fikotzea eihartu duk.

KAP. XII.

22 Eta ihardesten zuela Iesusek erran ziezen, Auzue Iainkoaren fedea.

23 Egiaz erraiten drauzuet, nork ere erranen baitrauka mendi huni, Ken adi, eta iraitz adi itsasora: eta ezpaitu dudarik eginen bere bihotzean, baina sinhetsiren baitu ezen erraiten duena eginen dela, zer ere erranen baituke eginen zaio.

24 Halakotz erraiten drauzuet, zeren ere othoitz egiten duzuela eskaturen baitzarete, sinhetsazue ezen rezebituren duzuela: eta eginen zaizue.

25 Baina othoitz egiten iar zaiteztenean, barka ezazue baldin deus baduzue nehoren kontra: zuen Aita zeruetakoak ere, zuei barka dietzauen zuen faltak.

26 Ezen baldin zuek barka ezpadezazue: zuen Aita zeruetan denak ere eztrauzkizue barkaturen zuen faltak.

27 Orduan ethorten dirade berriz Ierusalemerra: eta tenplean zabilala, ethor zitezen harengana Sakrifikadore prinzipalak, eta eskribak, eta Anzianoak

28 Eta erran ziezoten, Zer autoritatez gauza horiak egiten dituk? eta nork eman drauk autoritate hori gauza horiak egin ditzan?

29 Eta Iesusek ihardesten zuela erran ziezen, Interrogaturen zaituztet nik ere zuek gauza batez: eta ihardestazue, eta erranen drauzuet zer autoritatez gauza hauk egiten ditudan.

30 Ioanesen baptismoa zerutik zen, ala gizonetarik? ihardestazue.

31 Eta bazihardukaten elkarren artean, zioitela, Baldin erran badezagu, Zerutik: erranen du Zergatik beraz eztuzue sinhetsi hura?

32 Baina baldin erran badezagu, Gizonetarik populuaren beldur gara: ezen guziek zadukaten Ioanes egiazko Profeta izan zela.

33 Eta ihardesten zutela erran ziezoten Iesusi, Etzeakiagu. Eta Iesusek ihardesten duela dioste, Nik ere eztrauzuet erranen zer autoritatez gauza hauk egiten ditudan.

1 Mahastia laborariei alokatu. 10 Harria edifikazalez arbuiatu.

14 Tributa pagatzeko denez. 20 Zazpi anaieren emazte izana.

25 Resurrektioneaz. 28 Manamendu prinzipalaz. 33 Iainkoaganatko eta burkoaganatko amorioaz. 35 Krist Dabid-en seme. 38

Eskribetarik eta Fariseuetarik begiratzeko. 42 Trunkora emaiten zuen alargunaz.

1 Gero has zekien konparazionez erraiten, Mahasti bat landa zezan gizon batek, eta ingura zezan hesiz, eta egin zezan hobi bat lakotako, eta edifika zezan dorre bat, eta aloka ziezen laborariei, eta kanporat ioan zedin.

2 Eta igor zezan laborarietara sasoinen zerbitzaria, laborarietarik rezebi lezanzat mahastiko fruktutik.

3 Baina hek hura harturik zaurt zezaten, eta igor zezaten hutsik.

4 Eta berriz igor zezan hetara berze zerbitzari bat eta harri ukaldiz hauts ziezoten burua, eta igor zezaten desonestki traktaturik.

5 Eta berriz berze bat igor ziezen, eta hura hil zezaten: eta anhitz berzerik, batzu zehatzen eta berzeak hiltzen zituztela.

6 Oraino bada bere seme maite bat ukan eta, hura ere igorri ukan du hetara azkenik, zioela, Ahalke izanen dirade ene semearen.

7 Baina laborari hek erran zezaten bere artean, Haur da primua: zatozte hil dezagun haur, eta gure izanen da heretajea.

8 Eta harturik hura hil zezaten, eta iraitz zezaten mahastitik kanpora.

9 Zer eginen du bada mahasti iabeak? Ethorriren da, eta deseginen ditu laborariak, eta emanen du mahastia berzeri.

10 Eta Eskriptura haur ere eztuzue irakurri? Edifikazalek arbuiatu duten harria, kantoin buru egin izan da:

11 Iaunaz egin izan da haur, eta da gauza miragarria gure begien aitzinean?

12 Aihar ziraden bada haren hatzamaitera, baina populuaren beldur ziraden: ezen ezagutu zuten haien kontra konparazione haur erran zuela: eta hura utzirik ioan zitezten.

13 Gero igor zituzten harengana Fariseuetarik eta Herodianotarik batzu, hura hatzaman lezatenzat hitzean.

14 Eta hek ethorririk diotsate, Majistrua, bazekiagu ezen egiati aize-la, eta nehoren ansiarik eztuala: ezen ezago gizonen aparentiara beha, baina egiazki Iainkoaren bidea irakasten duk: Bidezko da tributaren Zesari emaita, ala ez? emanen dugu, ala eztugu emanen?

15 Eta hark, ezaguturik haien hipokrisia, erran ziezen, Zergatik tentatzen nauzue? ekardazue dinero bat, ikus dezadanzat.

16 Eta hek presenta ziezoten: orduan dioste, Norena da imajina haur eta eskribua? Eta hek erran ziezoten, Zesarena.

17 Eta ihardesten zuela Iesusek erran ziezen, Renda ietozue Zesarenak Zesari: eta Iainkoarenak Iainkoari. Eta mirets zezaten haren gainean.

18 Orduan ethor zitezten harengana Saduzeuak, zeinek erraiten baitute eztela resurrektionerik, eta interroga zezaten, zioitela,

19 Majistrua, Moisesek eskribatu ukan diraukuk, baldin zenbeiten anaiea hil bada, eta utzi badu emaztea, eta haurrik utzi ezpadu, har dezan haren anaiak haren emaztea, eta egin diezoin leinu bere anaieri.

20 Zituan bada zazpi anaie: eta lehenak har ziezana emazte, eta hiltzean etziezan leinurik utzi.

21 Eta bigarrenak har ziezana hura, eta hil ziedian, eta hark ere etziezan leinurik utzi: eta hirugarrenak halaber.

22 Eta har ziezatean hura zazpiek, eta leinurik etziezatean utzi: guzietako azkenenik hil ziedian emaztea ere.

23 Resurrektionean bada, resusztatut diratenean hetarik zeinen emazte izanen da? Ezen zazpiek hura emazte ukan die.

24 Orduan ihardesten zuela Iesusek erran ziezen, Eztuzue halakotz huts egiten zeren ezpaitakizkizue Eskripturak, ezeta Iainkoaren berthutea?

25 Ezen hiletarik resusztatut diratenean, eztu nehork emazterik harturen, ez emanen ezkonzaz: baina izanen dirade zeruetako Aingeruak bezala.

26 Eta hilez den bezenbatean, ezen resusztatzen diradela, eztuzue irakurri Moisesen liburuan, nola berroan hari minzatu izan zaion Iainkoa, zioela, Ni *nai*z Abrahamen Iainkoa, eta Isaak-en Iainkoa, eta Jakob-en Iainkoa?

27 Ezta hilen Iainkoa, baina bizien Iainkoa: zuek beraz hagitz engatzen zarete.

28 Eta ethor zedin Eskribetarik zenbeit, hek disputatzen enzunik, eta ikusirik ezen ungi ihardetsi zerauela, *hark* interroga zezan, Zein da manamendu guzietako lehena?

29 Eta Iesusek ihardets ziezoin. Manamendu guzietako lehena *duk*, Behadi Israel, gure Iainko Iauna, Iaun bakoitz bat duk.

30 Onhetsiren duk bada eure Iainko Iauna, eure bihotz guziaz, eta eure arima guziaz, eta eure pensamendu guziaz, eta eure ahal guziaz: haur *duk* lehen manamendua.

31 Eta bigarrenak hura irudi *dik*, Onhetsiren duk eure hurkoa eure burua bezala: hauk baino berze manamendu handiagorik eztuk.

32 Orduan erran ziezoin Eskriba hark, Ungi, Majistrua, egiazki erran duk, ezen Iainko bat dela eta harzaz berzerik eztela:

33 Eta haren onhestea bihotz guziaz, eta adimendu guziaz, eta arima guziaz, eta indar guziaz: eta hurkoaren onhestea bere burua bezala, gehi-go dela ezen ez holokausta eta sakrifizio guziak.

34 Eta Iesusek ikusi zuenean ezen hark zuhurki ihardetsi zuela, erran ziezoin, Ezaiz urrun Iainkoaren resumatik. Eta nehor gehiagorik etzaion ausart interrogatzera.

35 Eta ihardesten zuela Iesusek erraiten zuen, tenplean irakasten ari zela, Nola dioite Eskribek ezen Krist Dabid-en seme dela?

36 Ezen Dabid-ek berak erran du Espiritu sainduaren inspirationez, Erran drauka Iaunak ene Iaunari, Iar-adi ene eskuinean, ezar ditzakedano hire etsaiak hire oinen eskabellak.

37 Beraz Dabid-ek berak deitzen du hura Iaun: nondik da beraz haren seme? Eta jendetze anhitzek enzuten zuen hura gogotik.

38 Eta erraiten zerauen bere doktrinan, Begirauzue Eskriba arropa luzekin ebili nahi diradenetarik, eta salutationei merkatuetan *on dariztenetarik*,

39 Eta lehen kadirei sinagogetan, eta lehen plazei banketetan:

40 Iresten dituztela *ema* alhargunen etxeak, are luzaki othoitz egin irudiz: hauk rezebituren dute kondemnatione handiagoa.

41 Eta Iesusek trunkoaren aurkan iarririk zegoela, gogoatzen zuen nola populuak diru emaiten zuen trunkora, eta anhitz abratsek emaiten zuten anhitz.

42 Eta ethorririk *emazte* alhargun paubre batek eman zitza bi peza xipi, baitziraden kadrant bat.

43 Orduan bere diszipuluak beregana deithurik erran ziezzen, Egiaz diotsuet, ezen alhargun paubre hunek gehiago eman duela ezen ez trunkora eman duten guziek.

44 Ezen guziek soberaturik zutenetik eman ukan dute, baina hunek eman du bere paubreziatik zuen guzia *baieta*, bere sustantia guzia.

KAP. XIII.

2, 14 *Ierusalemaren destruktioea*. 6 *Kristen adbenimenduko signoak*. 9 *Persekutioneak*. 10 *Natione guzietan Ebanjelioa predikatzeke*. 11 *Espiritu saindua minzaturen*. 22 *Mirakulu falsuak*. 26 *Kristen iudizioratko ethortea*. 31 *Hitzaren fermetatea*. 33 *Beillatzeke eta othoitz egiteke*.

1 Eta ilkiten zela tenpletik, erran ziezzen bere diszipuluetarik batek, Majistrua, ikuskik zer harriak eta zer edifizioak *diraden hauk*.

2 Orduan Iesusek ihardesten zuela erran ziezzen, Badakuskik edifizio handi hauk? eztuk geldituren harria harriaren gainean desegin eztadin.

3 Eta iarririk zegoela Olibatzetako mendian tenplearen aurkan, interroga zezaten apart Pierrisek eta Iakesek, Ioanesek eta Andriuek,

4 *Zioitela*, Erraguk noiz gauza horiak izanen diraden, eta zer signo *izanen den* gauza horiak guziak konplituren diradenean.

5 Eta Iesus, ihardesten zerauela, has zedin erraiten, Begirauzue nehork seduzi etzaitzaten:

6 Ezen anhitz ethorriren dirade ene izenean, dioitela, Ni naiz *Krist*: eta anhitz seduzituren dute.

7 Baina danzuzkizuenan gerlak eta gerla famak, etzaitzela trubla: ezen *gauza hauk* egin behar dirade: baina ezta oraino *izanen* fina.

8 Ezen alxtaturen da nationea nationearen kontra, eta resuma resumaren kontra: eta izanen dirade lur ikaratzeak lekutik lekura, eta goseteak eta nahastekamenduak: doloren hatseak, hauk.

9 Baina begira eiezue zuek zeuron buruei: ezen liuraturen zaituzte konsistorioetara eta sinagogetara: azotaturen zarete, eta gobernadore eta regen aitzinera eramanen zarete ene kausaz, haei testimoniajetan.

10 Eta natione guzietan behar da lehenik predikatu Ebanjelioa.

11 Eta hatzamanik eramanen zaituztenean etzaretela aitzinetik ansiantan zer erranen duzuen, eta ezalbeitzinezate medita: baina zer ere emanen baitzaizue ordu hartan, hura albeitzinarrate: ezen etzarete zuek minzo zaretanak, baina Espiritu saindua.

12 Orduan liuraturen du anaieak anaiea heriotara, eta aitak haurra: eta alxtaturen dirade haurrak aita-amen kontra, eta hil eraziren dituzte.

13 Eta gaitzetsiak izanen zarete guziez, ene izenagatik: baina nork ere perseberaturen baitu finerano, hura salbaturen da.

14 Dakusazuenean bada desolationearen abominationea, Daniel Profetaz erran izan dena, behar ezten lekuan dagoela (irakurtzen duenak adi beza) orduan Iudean diratenek, ihes albeilegite mendietarat:

15 Eta etxe gainean datena, ezalbeiledi iaustu etxerat, eta ezalbeiledi sar deusen bere etxetik eramaitera.

16 Eta landan datena ezalbeiledi gibelerat itzul, bere abillamenduarren hartzera.

17 Baina dohaingaitz *emazte* izorren eta eredoskiten dukeitenen egun hetan.

18 Othoitz egizue bada zuen ihes egitea ezten neguan.

19 Ezen izanen dirade egun hek *balako* tribulatione, nolakorik ezpaita izan Iainkoak kreatu dituen gauzen kreatze hatsetik oraindrano, eta ezpaita izanen.

20 Eta baldin Iaunak laburtu ezpalitu egun hek, nehor ezlaite salba: baina elejitu dituen elejituakgatik, laburtu ditu egun hek.

21 Eta orduan baldin nehork badarrazue, Huna hemen Krist, edo, Hara han: ezalbeitzinezate sinhets.

22 Ezen altxaturen dirade Krist falsuak, eta profeta falsuak: eta egiten dituzte signoak eta mirakuluak seduzitzeko, baldin posible baliz, elejituen ere.

23 Baina zuek begirauzue. Huna, aitzinetik erran drauzkizuet gauza guziak.

24 Halaber egun hetan tribulatione haren ondoan, iguzkia ilhundu-ren da: eta ilhargiak eztu bere argia emanen.

25 Eta zeruko izarrak eroriren dirade, eta zeruetan *diraden* berthu-teak ikaraturen dirade.

26 Eta orduan ikusiren dute gizonaren Semea datorkela hodeietan bothere eta gloria handirekin.

27 Eta orduan igorriren ditu bere Aingeruak, eta bilduren ditu bere elejituak laur haizetarik, lur bazterretik zeru bazterrerano.

28 Bada fikotzetik ikas ezazue konparationea. Haren adarra ia uster-tzen eta hostatzen denean, badakizue ezen uda hurbil dela.

29 Hala zuek ere ikus dezazuenean gauza hauk egiten diradela, iaki-zue ezen hurbil datela borthan.

30 Egiaz erraiten drauzuet, ezen eztela iraganen mende haur, gauza hauk guziak egin diteno.

31 Zerua eta lurra iraganen dirade, baina ene hitzak eztirade iraganen.

32 Baina egun harzaz eta orenaz nehork eztaki, *ez* eta zeruan diraden Aingeruek ere, *ez* eta Semeak ere, Aitak *berak* baizen.

33 Begirauzue, beilla ezazue eta othoitz egizue, ezen eztakizue den-bora noiz daten.

34 *Hala da* nola kanporat ioan lizen gizon batek, bere etxea utzirik, eta emanik bere zerbitzariei autoritate: eta zeini bere lana, borthal-zainari beilla lezan manatu balerauka.

35 Beilla ezazue beraz: ezen eztakizue noiz etxeko iauna ethorriren den, arratsean, ala gauherditan, ala oillaritean, ala goizean:

36 Ustegaberik dathorreanean, lo zaunzatela eriden etzaitzaten.

37 Eta zuei erraiten drauzuedana, guziei erraiten drauet, Beilla ezazue.

KAP. XIII

1 Konseillu Kristen kontra. 12 Bazkoa. 10, 18 Iudasek Krist traditzen. 22 Zenaren institutionea. 30 Pierrisi aitzinetik erraiten nola ukaturen zuen. 32 Krist baratzean. 34 Triste Krist. 38 Beillatzeko eta othoitz egiteko. 44 Iudasen pot egitea. 50 Apostoluek ibes egiten. 53 Kaijasgana Krist eraman izan. 61 Ixilik egoiten. 62 Hura dela Krist berak aithortzen. 65 Krist thustatzen eta bufetatzen.

1 Zen bada Bazkoaren eta ogi altxagarri gabekoen *besta* bi egunen buruan: eta Sakrifikadore prinzipalak eta Eskribak zabiltzan bilha nolatan hura fineziaz hatzamanik hil lezaketen.

2 Eta zioiten, Ez bestan, populan tumultorik eztenzat.

3 Eta *Iesus* Bethanian Simon sorhaioaren etxean zela eta mahainean iarririk zegoela, ethor zedin emazte bat aspik garbizko ungentu prezio handitako boeita bat zuela: eta hautsirik boeita, huts zezan haren buru gainera.

4 Eta ziraden batzu berak baithan gaitzi zaienik, eta erraiten zutenik, Zertako ungentu goastatze haur egin izan da?

5 Ezen haur hirur-ehun dinero baino gehiagotan saldu ahal zaten, eta eman paubrei. Eta bazadasaten haren kontra.

6 Baina Iesusek dio, Utzazue hori, zergatik faskatzen duzue? obra on bat enegana egin du.

7 Ezen paubreak bethiere ukanen dituzue zuekin, eta noiz ere nahi ukanen baituzue, haei ungi ahal daidiezue: baina ni eznauzue bethi ukanen.

8 Hunek ahal duena egin du: abanzatu da ene gorputzaren unkta-tzera ene ohorztekozat.

9 Egiaz erraiten drauzuet, non ere predikaturen baita Ebanjelio haur mundu guzian, hunek egin duena ere kontaturen da hunen memoriotan.

10 Orduan Iudas Iskariot hamabietarik bat ethor zedin Sakrifikadore prinzipaletara, hura liura liezenzat.

11 Eta hek *hori* enzunik alegera zitezen, eta prometa ziezoten diru emaitera: eta bilha zabilan nolatan hura denbora moldezkoz tradi lezakeen.

12 Eta altxagarri gabeko *ogien* lehen egunean, Bazkoa sakrifikatu behar zutenean, erran ziezoten bere diszipuluek, Non nahi duk ioanik apain dezagun ian dezanzat Bazkoa?

13 Orduan igor zitzan bere diszipuluetarik biga, eta erran ziezen, Zoazte hirira, non bathuren baitzaizue gizon bat, pegar bat ur daramala: zarriztate hari.

14 Eta nora ere sarthuren baita, errozue aitafamiliari: Majistruak ziok, Non da neure diszipuluekin Bazkoa ianen dudan ostatua?

15 Eta hark erakutsiren drauzue ganbera handi bat paratua *eta* apaindua: han apainiezaguzue.

16 Parti zitezen bada haren diszipuluak, eta ethor zitezen hirira: eta eriden zezaten erran zerauen bezala, eta apain zezaten Bazkoa.

17 Eta arrastu zenean, ethor zedin hamabiekin.

18 Eta hek mahainean iarririk zeudela, eta alha ziradela, dio Iesusek, Egiaz erraiten drauzuet, zuetarik batek tradituren nau, zeinek iaten baitu enekin.

19 Eta hek has zitezen tristetzen: eta hari erraiten bata berzearen ondoan, Ni naiz? eta berzeak, Ni naiz?

20 Eta hark ihardesten zuela erran ziezen, Hamabietarik batek, enekin platean trenpatzen duenek *tradituren nau*.

21 Segur gizonaren Semea badoa, harzaz eskribatu den bezala: baina malediktione gizon haren gainean, zeinez gizonaren Semea tradituren baita: on zukeen gizon hark baldin iaio ezpaliz.

22 Eta hek alha ziradela, har zezan Iesusek ogia *eta* gratiak rendaturik hauts zezan: eta eman ziezen, eta dio, Har ezazue, ian ezazue: haur da ene gorputza.

23 Eta kopa hartu zuenean, gratiak rendaturik, eman ziezen: eta edan zezaten hartarik guziek.

24 Eta dioste, Haur da ene odol Testamentu berrikoa, anhitzengatik isurten dena.

25 Egiaz diotsuet, ezen eztudala edanen hemendik harat aihenaren fruktutik, hura berririk Iainkoaren resuman edanen dudan egunerano.

26 Eta kantikoa erranik ioan zitezen Olibatzetako mendirat.

27 Orduan dioste Iesusek, Guziak eskandalizaturen zarete nitan gau hunetan: ezen eskribatua da, Ioren dut artzaina, eta barreiaturen dirade ardiak.

28 Baina resuszita nadinean aitzinduren natzaizue Galileara.

29 Eta Pierrisek erran ziezon, Baldin guziak eskandaliza baditez ere, ni ez ordea.

30 Orduan diotsa Iesusek, Egiaz erraiten drauat ezen egun, gau hunetan bigetan oillarrak io dezan baino lehen, hiruretan ukaturen nauala.

31 Baina hark ungiz hagitzago erraiten zuen, Baldin hirekin hil behar banu ere, ezaut ukaturen. Eta halaber guziek ere erraiten zuten.

32 Gero ethorten dirade Jethsemene deitzen den leku batetara: eta dioste bere diszipuluei, Iar zaitezte hemen, othoitz daididano.

33 Eta hartzen ditu Pierris eta Iakes eta Ioanes berekin, eta has zedin izitzen, eta guziz keixatzen.

34 Eta dioste, Alde guzietarik triste da ene arima heriorano: zaude-te hemen, eta beilla ezazue.

35 Eta aitzinaxiago ioanik, bere burua lurrera egotz zezan, eta othoitz egin zezan, baldin posible baliz iragan ledin harenganik oren hura:

36 Eta erran zezan, Abba, Aita, gauza guziak posible dituk hire: transporta ezak eneganik kopa haur: badarik ere ez nik nahi dudana, baina hik nahi duana.

37 Gero ethor zedin, eta eriden zitzan lo zeunzala: eta diotsa Pierrisi, Simon lo atza? oren bat ezin beillatu duk?

38 Beilla ezazue, eta othoitz egizue, sar etzaitetzten tentationetan: espiritua pronto *da*, baina haragia flaku.

39 Eta berriz ioanik othoitz egin zezan, eta propos bera erran zezan.

40 Gero itzulirik eriden zitzan berriz lo zeunzala: ezen haien begiak kargatuak ziraden, eta etzakiten zer ihardets zezakeoten.

41 Eta ethor zedin heren aldian, eta dioste, Lo egizue gaurgero, eta reposa zaitezte: asko da, ethorri da orena: huna, liuratzan da gizonaren Semea gaixtoen eskuetara.

42 Iaiki zaitezte, goazen: huna, ni traditzen nauena hurbildu da.

43 Eta bertan, hura oraino minzo zela, ethor zedin Iudas, baitzen hamabietarik bat, eta harekin jendetze handia ezpatekin eta uhekin, Sakrifikadore prinzipalaren, eta Eskriben, eta Anzianoen partez.

44 Eta eman zerauen, hura traditzen zuenak elkarren artean seignale, zioela, Nori ere pot eginen baitraukat, hura da, hari zatxetzate, eta eramazue segurki.

45 Eta ethorri zenean, bertan harengana hurbildurik diotsa, Majistra, Majistra, eta pot egin ziezon.

46 Orduan hek ezar zitzaten bere eskuak haren gainean, eta hatzaman zezaten.

47 Eta han ziradenetarik zenbeitek, ezpata idokirik io zezan Sakrifikadore prinzipalaren zerbitzaria, eta edeki ziezon beharria.

48 Eta ihardesten zuela Iesusek erran ziezen, Gaixtagin baten ondolan bezala ilki zarete ezpatekin eta uhekin ene hatzamaitera?

49 Egun oro zue artean ninzen tenplean irakasten ari ninzela, eta ez nauzue hartu. Baina *behar da* konpli ditezen Eskripturak.

50 Orduan hura utzirik *haren diszipulu* guziek ihes zegiten.

51 Eta gizon gazte bat iarreiki izan zaion *gorputz* billuziaren gainean inguru mihise batez estalirik, eta hatzaman zezaten hura gizon gazte batzuk.

52 Baina hura, utzirik mihisea, billuzgorririk itzur zekien.

53 Orduan eraman zezaten Iesus Sakrifikadore subiranoagana: eta bil zitezen harekin. Sakrifikadore prinzipal guziak, eta Anzianoak, eta Eskribak.

54 Eta Pierris urrundarik iarreiki zekion Sakrifikadore subiranoaren sala barnerano: eta zegoen iarririk zerbitzariekin, berotzen zela su bazterrean.

55 Eta Sakrifikadore prinzipalak, eta konsistorio guzia Iesusen kontra testimoniaje bilha zabiltzan, hura hil erazi lezatenzat: eta etzuten erideiten.

56 Ezen anhitzek falsuki testifikatzen zuten haren kontra: baina etziziraden konforme haien testimoniajeak.

57 Orduan batzuk iaikirik falsuki testifika zezaten haren kontra, zioitela,

58 Guk enzun dugu hori erraiten, Nik deseginen dut tenple eskuz egin haur, eta hirur egunez berze eskuz egin ezten bat edifikaturen dut.

59 Baina hala ere haien testimoniajea etzen konforme.

60 Orduan Sakrifikadore subiranoak artera iaikirik interroga zezan Iesus, zioela, Eztuk deus ihardesten? zer *da* hauk hire kontra testifikatzen dutena?

61 Baina hura ixilik zegoen, eta etzezan deus ihardets. Berriz Sakrifikadore subiranoak interroga zezan hura, eta erran ziezon, Hi aiz Krist *Iainko* Benedikatuaren Semea?

62 Eta Iesusek erran ziezon, Ni nauk, eta ikusiren duzue gizonaren Semea iarririk dagoela *Iainkoaren* botherearen eskunean, eta ethorten dela zeruko hodeietan.

63 Orduan Sakrifikadore subiranoak bere arropak erdiraturik erran zezan, Zer gehiago testimonio behar dugu?

64 Enzun duzue blasfemia: zer irudi zaizue? Eta hek guziek haren kontra iujea zezaten, hil merezi kuela.

65 Eta has zitezen batzu haren kontra thu egiten: eta haren begit-hartearen estaltzen, eta haren bufetatzen: eta hari erraiten, Profetiza ezak. Eta ofizierek zihor ukaldi emaiten zeraukaten.

66 Eta Pierris behereko salan zegoela, ethor zedin Sakrifikadore subiranoaren neskatoetarik bat:

67 Eta ikusi zuenean Pierris berotzen zegoela, hari begira iarririk erran zezan, Eta hi Iesus Nazarenorekin inzen.

68 Baina hark uka zezan, zioela, Eztinat ezagutzen, ez etzeakinat hik zer dionan. Eta ilki zedin korralerat, eta oillarrak io zezan.

69 Eta neskatoa berriz hura ikusirik, has zedin han ziradenei erraiten, Haur hetarik da.

70 Baina hark berriz uka zezan. Eta apur baten buruan berriz han ziradenek erran ziezoten Pierrisi, Egiazki hetarik aiz, ezen Galileano aiz, eta hire lengoajeak irudi dik.

71 Orduan hura has zedin maradikatzen eta arnegatzen, zioela, Eztut ezagutzen *zuek* diozuen gizon hori.

72 Eta berriz oillarrak io zezan: eta orhoit zedin Pierris Iesusek erran zeraukan hitzaz, Oillarrak bigetan io dezan baino lehen, hiruretan ukaturen nauk. Eta kanporat ilkirik nigar egin zezan.

KAP. XV.

1 *Kristek, pilatgana eraman izanik*, 2 *Iuduen rege dela aithortzen*. 7 *Barabbas*. 15 *Pilatek Barabbas largatzen, eta Krist kruzifikatzeke liuratzzen*. 19 29 *Krist eskarniatzen eta otrajeatzen*. 24 *Kruzifikatzen*, 27 *Gaixtaginekin*. 33 *Herri guzian ilundu*. 37 *Kristek espiritua rendatu*. 39 *Zentenera*. 40 *Emazteak*. 43 *Kristen sepultura*.

1 Eta bertan goizean konseillu edukirik Sakrifikadore prinzipalek Anzianoekin eta Eskribekin eta konsistorio guziarekin, estekaturik Iesus eraman zezaten, eta liura ziezoten Pilati.

2 Orduan interroga zezan, hura Pilatek, Hi aiz Iuduen Regea? Eta hark ihardesten zuela erran ziezzen, Hik diok.

3 Eta anhitz gauzaz akusatzen zuten hura Sakrifikadore prinzipalek.

4 Eta Pilatek berriz interroga zezan, zioela, Eztuk deus ihardesten? huna, zenbat gauzaz hire kontra testifikatzen duten.

5 Baina Iesusek deus etzezan gehiagorik ihardets: *hala* non miresten baitzuen Pilatek.

6 Eta bestan largatzen ohi zerauen presoner bat, zeinen ere eska bailitez.

7 Eta zen Barabbas deitzen zenbat presoner seditoneko lagunekin, heriotze mutinationez egin zuenik.

8 Eta oihuz iarririk populua has zedin eskatzen *egin liezen* bethiere egin ukan zerauen bezala.

9 Eta Pilatek ihardetsi zerauen, zioela, Nahi duzue larga diezazuedan Iuduen Regea?

10 (Ezen bazeakian nola hura inbidiaz liuratu zuten Sakrifikadore prinzipalek)

11 Eta Sakrifikadore prinzipalek inzita zezaten populua lehen Barabbas larga liezen.

12 Eta Pilatek ihardesten zuela, berriz erran ziezzen, Zer bada nahi duzue dagiodan Iuduen Rege deitzen duzuen huni?

13 Eta hek berriz oihu egin zezaten, Kruzifika ezak.

14 Eta Pilatek erraiten zerauen, Baina zer gaizki egin du? Eta hek hanbat oihu gehiago egin zezaten, Kruzifika ezak.

15 Pilatek bada populua gogara egin nahiz, larga ziezzen Barabbas, eta Iesus azotaturik liura ziezzen kruzifika ledinzat.

16 Orduan jendarmesek eraman zezaten hura sala barnera, zein baita pretorioa, eta dei zezaten banda guzia.

17 Eta bezi zezaten hura eskarlataz, eta inguru ezar ziezoten *buruan* elhorri plegatuzko koroa bat.

18 Eta has zitezen haren salutatzzen, *zjoitela*, Ungi hel dakiala, Iuduen Regea.

19 Eta bazeraunsaten haren buruari kanabera batez, eta thu egiten zuten haren kontra, eta belhaurikaturik reberentia egiten zeraukaten.

20 Gero harzaz trufatu ziradenean, eraunz ziezoten eskarlatazkoa, eta bezti zezaten bere abillamenduez: eta kanporat eraman zezaten kruzifika lezatenzat.

21 Eta bortxa zezaten bideazko Simon Zireniano *deitzen* zenbat, landatarik heldu zela, (zein baitzen Alexandreren eta Ruforen aita) haren krutzea eraman lezanzat.

22 Gero eraman zezaten Golgothako lekura, zein erran nahi baita, Bur-hezur lekua.

23 Gero eman ziezoten edatera mahatsarno mirharekin nahasteka, baina hark etzezan har

24 Eta kruzifikatu zutenean, parti zitzaten haren abillamenduak, zorth egotzirik haien gainean, nork zer ioan lezakeen.

25 Ziraden bada hirur orenak hura kruzifikatu zutenean.

26 Eta zen haren kausaren inskriptionea *hanela eskribatua*, IUDUEN REGEA.

27 Eta harekin kruzifika zitzaten bi gaixtagin: bata haren eskuinean, eta berzea ezkerrean.

28 Eta konpli zedin Eskriptura dioena, Eta gaizkigilekin estimatu izan da.

29 Eta iragaiten ziradenek iniuriatzen zuten bere buruak higitzen zituztela, eta zioitela, He, tenplea desegiten eta hirur egunez edifikatzen duana.

30 Enpara ezak eure burua, eta iautsi adi krutzetik.

31 Halaber Sakrifikadore prinzipalek ere eskarnioz elkarri erraiten zeraukaten Eskribekin, Berzeak enparatu ditu, bere burua ezin enpara dezake.

32 Krist Israeleko Regea iauts bedi orain krutzetik, ikus eta sinhets dezagunzat. Harekin kruzifikatu izan ziradenek ere iniuriatzen zuten.

33 Baina sei orenak ziradenean, ilhunbe egin zedin lur guziaren gainean bedratzi orenetarano

34 Eta bedratzi orenetan oihu egin zezan Iesusek ozengi, Eloi, Eloi, lammabachthani? erran nahi baita, Ene Iainkoa, Ene Iainkoa, zeren abandonatu nauk?

35 Eta han ziradenetarik batzuk enzun zutenean, zioiten, Huna, Elias deitzen du.

36 Laster egin zezan bada batek, eta esponjia bat betherik binagrez, eta ezarririk kanabera baten inguruan, eman ziezon edatera, zioela, Utzazue: dakusagun eia ethorriren denez Elias horren kenzera.

37 Eta Iesusek oihu handi bat eginik, espiritua renda zezan.

38 Eta tenpleko bela erdira zedin bi zathitara garaitik behererano.

39 Eta ikus zezanean haren aurkan zegoen Zentenerak, ezen hala oihu eginik espiritua rendatu zuela, erran zezan, Egiazki gizon haur Iainkoaren Semea zen.

40 Eta baziraden emazteak ere urrundarik beha zeudela, zeinen artean baitzen Maria Magdalena, eta Maria Iakes xipiaren eta Iosesen ama, eta Salome.

41 Eta hek, Galilean zenaz geroztik iarreiki izan zaizkan eta zerbitzatu ukan zuten: eta anhitz berze *emazte* harekin batean Ierusalemara igan izan ziradenik.

24 Eta arrastu zenean (zeren Sabbathoaren aitzinetik den preparatoneko eguna baitzen)

43 Ethorririk Iosef Arimatheakoa, konseiller ohoratua, hura ere Iainkoaren resumaren begira zegoena, ausart zedin Pilatgana sartzera, eta eska zekion Iesusen gorputzaren.

44 Eta Pilatek miresten zuen baldin ia hil baliz: eta Zentenera deiturik, interroga zezan hura, eia bazuenez heuragirik hil zela.

45 Eta *gauza* ezaguturik Zenteneraganik, eman ziezon gorputza Iosefi.

46 Eta *hark* mihise bat erosirik, eta hura erautsirik estal zezan mihi-seaz: eta ezar zezan arroka batetan ebakia zen monumentean: eta itzuliz ezar zezan harri bat monument borthan.

47 Eta Maria Magdalena eta Maria Iosesen *ama*, beha zeuden non ezarten zen.

KAP. XVI.

2 Emazteak sepulkarrera etborten. 6 Aingerua bei minzatzzen. 9 Krist Magdalenari agertzzen, 12 Gero bi bideaçkori, 14 eta Apostolu inkredulei. 15 Apostoluak ditu predikatçera eta batheiatçera igorten. 16 Sinbesteaç eta Baptismoaç. 17 Mirakulueç. 19 Kris-ten asçensioeaaç.

1 Eta Sabbathoa iragan zenean, Maria Magdalenak eta Maria Iakesen *amak* eta Salomek eros zitzaten ungentu aromatikoak, ethorririk hura enbauma lezatenzat.

2 Eta guziz goiz astearen lehen egunean ethorten dirade monumentera, iguzkia ia ilki zenean

3 Eta erraiten zuten elkarren artean, Nork aldaraturen drauku harria monument borthatik?

4 Eta miratu zutenean, ikus zezaten harria aldaratua zela: ezen guziz handia zen.

5 Gero monumentera sarthurik, ikus zezaten lagun gazte bat eskui-neko aldean iarria, abillamendu xuri luze batez beztitua: eta izi zitezen

6 Baina hark dioste, Etzaitzeltela izi: Iesus Nazareth kruzifikatu izan denaren bilha zabilzate, resusztatatu da: ezta hemen, huna lekua non ezarri ukan zuten.

7 Baina zoazte, erran iezezue haren diszipuluei eta Pierrisi, ezen zuen aitzinean ioaiten dela Galileara: han hura ikusiren duzue, erran drauzuen bezala.

8 Eta hek bertan partiturik ihes egin zezaten monumentetik: ezen ikarak eta iziapenek har zitzan: eta nehoi deus etzeraukaten erraiten: ezen beldur ziraden.

9 Eta Iesus resusztatatu zenean, asteko lehen egun goizean, ager zekion lehenik Maria Magdalenari, zeinetarik zazpi deabru kanpora egotzi baitzituen.

10 Hark ioanik konta ziezen, Iesusekin izan ziradenei, zeinek dolu ekarten baitzuten eta nigar egiten.

11 Eta hek enzun zezatenean ezen bizi zela, eta hark ikusi kuela, etzezaten sinhets.

12 Gero gauza hauen ondoan hetarik bi ioaiten ziradenei ager zekien berze formatan, kanporat partitzen ziradela.

13 Eta hek itzuli ziradenean konta ziezen berzei: baina etzitzaten hek ere sinhets.

14 Azkenik, elkarrekin iarririk zeudela hamekei ager zekien, eta reprotxa ziezen haien inkredulitatea, eta bihotz gogortasuna: zeren hura resusztatuturik ikusi ukan zutenak ezpaitzituzten sinhetsi.

15 Eta erran ziezen, Zoazte mundu orotara, eta predika iezozue Ebanjelioa kreatura guziari

16 Sinhetsiren duena eta batheiaturen dena salbaturen da: baina sinhetsiren eztuena kondemnaturen da

17 Eta signo hauk sinhetsi dukeitenei iarreikiren kaizte Ene izenean deabruak kanpora egotziren dituzte, lengoaje berriz minzaturen dirade:

18 Sugeak kenduren dituzte: eta baldin zerbait heriotarakorik edan badezate, eztraue kalterik eginen: erien gainean eskuak ezarriren dituzte, eta sendaturen dirade.

19 Eta Iauna gauza hauzaz haçi minzatu izan zaienean, goiti zerurat altxa zedin, eta iar zedin Iainkoaren eskuinean.

20 Hek ere partiturik predika zezaten leku guzietan, Iaunak hekin obratzen zuela, eta hitza konfirmatzen zuela iarreikiten ziraden signoez.

IESUS KRISTEN EBANJELIO SAINDUA

S. LUK-EN ARAURA

KAP. I.

1 *Zakarias, Elisabet.* 13 *Zakariasi, Ioanes eritziren zaiion seme bat prometatu.* 15 *Hura nolako izanen.* 20 *Zakarias bere inkredulitateagatik denboratakotz mututu.* 24 *Elisabethek konzebitu.* 28 *Aingeru Gabrieleke Maria salutatzen, eta Kristen konzebitzeaz eta sortzeaz adbertitzen.* 35 *Iainkoaren Semea.* 39 *Mariak Elisabeth bisitatzen, 46 eta kantikoaz Iauna laudatzen.* 68 *Zakariaren kantikoa.* 57 *Ioanesen sortzea.* 76 *Haren ofizioa.*

1 Zeren anhitzek esku ezarri baitu narratione baten eskribatzera konplutiki gure artean zertifikatu izan diraden gauzez,

2 Ezagutzera eman draukuten bezala lehen hatsetik ikusi dituztenek eta hitzaren ministre izan diradenek.

3 Niri ere on iruditu izan ziaitadak guzia hatsetik finerano dilijentki konprehenditurik, hiri punktuz puntu *bezaz* eskribatzera, o Theofile guzizko exzellentea:

4 Hobeki ezagut dezanzat ikasi dituan gauzen egia.

5 HERODES Iudeako regeren egunetan zen Zakarias deitzen zen Sakrifikadore bat, Abiaren araldetik: eta haren emaztea *zen* Aaronen alabarik, eta haren izena Elisabeth.

6 Biak ziraden iusto Iainkoaren aitzinean, Iaunaren, manamendu eta ordenanza guzietan reproxurik gabe zabilzanak.

7 Eta haurrik etzuten, zeren Elisabeth esteril baitzen, eta biak baitziraden adinez aitzinaratuak.

8 Gertha zedin bada, hark Iainkoaren aitzinean bere aldian sakrifikadoregoa exerzitzen zuenean,

9 Sakrifikadoregoaren ofizioko kostumaren araura, zorthea eror baitzekion Iaunaren tenplean sarthurik enzensamenduaren egiteko.

10 Eta populu guziak kanpoan othoitz egiten zuen enzensamendua egiten zen orduan.

11 Eta ager zekion Iaunaren Aingerua, zegoela enzensamenduko aldarearen eskuinean.

12 Eta Zakarias trubla zedin *hura* ikusirik, eta izidura bat eror zedin haren gainera.

13 Orduan erran ziekon Aingeruak, Eztualaa beldurrik Zakarias: ezen enzun izan duk hire othoitzza, eta Elisabeth eure emaztea erdiren zaik seme batez: eta hari izen emanen draukak Ioanes

14 Eta bozkario eta alegranza ukanen duk, eta anhitz haren sortzearen gainean alegeraturen dituk,

15 Ezen handi izanen duk Iaunaren aitzinean, eta mahatsarnorik ez *berze* arnorik ezтик edanen: eta Espiritu sainduaz betheren datek bere amaren sabeleandanik.

16 Eta anhitz Israeleko haurretarik konbertituren dik beren Iainko Iaunagana.

17 Eta hura ioanen duk haren aitzinean Eliasen espiriturekin eta berthuterekin, konberti ditzanzat aiten bihotzak semetara eta desobedientak iustoen zuhurtasunera: Iaunari populu ungi instruitu bat apain diezozat.

18 Orduan erran ziezon Zakariasek Aingeruari, Nolatan hori ezaguturen dut? ezen ni nauk zahar, eta ene emaztea duk bere egunetan aitzinaratua.

19 Eta ihardesten zuela Aingeruak erran ziezon, Ni nauk Gabriel Iainkoaren aitzinean asistitzen naizena, eta igorri izan nauk hirekin minzatzera, eta berri on hauen hiri deklaratzera.

20 Eta horra, mutu izanen aiz eta ezin minzaturen aiz, gauza hauk egin ditezen egunerano: zeren ezpaitituk sinhetsi ene hitz bere denboran konplituren diradenak.

21 Eta populua zegoen Zakariasen begira, eta miresten zuen nola hark hanbat beranzen zuen tenplean.

22 Eta ilki zenean ezin minza zekidien, eta ezagut zezaten ezen *zen-beit* bisione ikusi zuela tenplean: ezen keinuz aditzera emaiten zerauen, eta mutu gelditu ikan zen.

23 Eta gertha zedin, haren ofizioko egunak akabatu ziradenean, bere etxerat itzul baitzedin.

24 Eta egun haien ondoan haren emazte Elisabethek konzebi zezan: eta estal zedin borz hilebethez, zioela,

25 Segur, hunela egin ukan draut Iaunak, bisitatu nauen egunetan, ene laidoa gizonen artetik ken lezanzat.

26 Eta seigarren hilebethean igor zedin Gabriel Aingerua Iainkoaz Galileako hiri Nazareth deitzen denera:

27 Dabid-en etxetiko Iosef deitzen zen gizon batekin fedatua zen birjina batgana: eta birjinaren izena *zen* Maria.

28 Eta Aingeruak hura baithara sarthurik, erran zezan, Salututzen aut gratia egin zainana: Iauna *dun* hirekin, benedikatua hi emazten artean.

29 Eta hura, *Aingerua* ikusirik trubla zedin haren erranaren gainean, eta pensatzan zuen zerik lizen salutatione hura.

30 Orduan diotsa Aingeruak, Maria, eztunala beldurrik, ezen eriden dun gratia Iainkoa baithan.

31 Eta horra, konzebituren dun *enre* sabelean, eta erdiren aiz seme batez eta deithuren dun haren izena Iesus.

32 Hura izanen dun handi, eta eritziren ziaion Subiranoaren Seme: eta emanen diraukan Iainko Iaunak bere aita Dabid-en thronoa.

33 Eta regnaturen din Iakob-en etxearen gainean eternalki, eta haren resumaren finik eztun izanen.

34 Erran ziekon orduan Mariak Aingeruari, Nola izanen da hori, gizonik ezagutzen eztudanaz geroz.

35 Eta ihardesten zuela Aingeruak erran ziezon, Espiritu saindua hire gainera ethorriren dun eta Subiranoaren berthuteak itzal eginen draun eta halakotz hitarik sorthuren den saindua, Iainkoaren Seme deithuren dun.

36 Eta hara, Elisabeth hire lehen gusua, hark ere konzebitu din seme bat bere zahartzean, eta hil haur din seigarrena esteril deitzen zenak.

37 Ezen eztun deus inposiblerik izanen Iainkoa baithan.

38 Eta erran zezan Mariak, Huna Iaunaren neskatoa: egin bekit hire hitzaren araura. Eta parti zedin harenganik Aingerua.

39 Eta iaikirik Maria egun hetan ioan zedin mendietara lehiatuki Iudako hiri batetara.

40 Eta sar zedin Zakariasen etxera, eta saluta zezan Elisabeth.

41 Eta gertha zedin, enzun zezanean Elisabethek Mariaren salutationea, iauz baitzedin haurra haren sabelean, eta bethe zedin Espiritu sainduaz Elisabeth:

42 Eta oihuz iar zedin boz handiz, eta erran zezan, Benedikatua hi emazten artean, ezen benedikatua *dun* hire sabeleko fruktua.

43 Eta nondik haur niri, ethor dadin ene Iaunaren ama enegana?

44 Ezen huna, hire salutationearen boza ene beharrietara heldu izan den bezain sarri, iauzi izan dun bozkarioz haurra ene sabelean.

45 Eta dohatsu *aiz* sinhetsi baitun, zeren konplituren baitirade Iau-naz erran zaizkinan gauzak

46 Eta dio Mariak, Magnifikatzen du ene arimak Iauna.

47 Eta alegeratu da ene espiritua Iainko ene Salbadorea baithan.

48 Zeren behatu ukan baitu bere neskatoaren beheratasunera: ezen huna, hemendik harat dohatsu erranen naute jeneratione guziek.

49 Ezen gauza handiak egin drauzkit botheretsu denak: eta haren izena saindu *da*:

50 Eta haren miserikordia *da* jenerationetarik jenerationetara haren beldurra dutenetara.

51 Botheretsuki egin ukan du bere besoaz: desegin ditu superboak beren bihotzeko pensamenduan.

52 Egotzi ditu botheretsuak thronoetarik, eta goratu ditu xipiak.

53 Gose ziradenak bethe ditu onez: eta abratsak igorri ditu hutsik

54 Sustengatu ukan du Israel bere haurra, *bere* miserikordiaz orhoit izanez.

55 Gure aitei minzatu zaien bezala, Abrahami eta haren haziari iagoitikotz.

56 Eta egon zedin Maria harekin hirur hilebetheren inguru: gero itzul zedin bere etxerat.

57 Eta konpli zedin Elisabethen ertzeko denbora: eta erdi zedin seme batez.

58 Eta enzun zezaten haren auzoek eta ahaidek, nola frangoki Iau-nak bere miseriordia deklaratu zuen harengana, eta algeratzen ziraden harekin.

59 Eta gertha zedin, zortzigarreneko egunean ethor baitzitezen haurtxoaren zirkonziditzera, eta deitzen zuten hura bere aitaren izenaz, Zakarias.

60 Baina ihardesten zuela haren amak erran zezan, Ez, baina deit-huren da Ioanes.

61 Eta erran ziezoten, Eztun nehor hire ahaidetan izen horrez deitzen denik.

62 Orduan keinu egin ziezoten haren aitari, nola nahi luen hura dei ledin.

63 Eta *bark* tableta batzuren eskaturik eskriba zezan, zioela, Ioanes da horren izena. Eta mirets zezaten guziak.

64 Eta ireki zedin bertan haren ahoa, eta haren mihia *laxa zedin*: eta minzo zen laudatzen zuela Iainkoa.

65 Eta izidura ethor zedin aldiri hetako guzien gainera, eta Iudako herri mendizu orotan publika zitezen hitz hauk guziak.

66 Eta enzun zituzten guziek, ezar zitzaten bere bihotzean, erraiten zutela, Nor haurtxo haur izanen da? Eta Iaunaren eskua zen harekin.

67 Orduan haren aita Zakarias bethe zedin Espiritu sainduaz: eta profetiza zezan, zioela,

68 Laudatu *dela* Israeleko Iainko Iauna, zeren bisitatu eta redemitu baitu bere populua.

69 Eta alxatu baitrauku salbamendutako adarra Dabid bere zerbitzariaren etxean.

70 Nola minzatu izan baita bere Profeta saindu bethidanik izan diradenen ahoz.

71 Salbu izanen ginela gure etsaietarik eta guri gaitz zarizkuten guzien eskutik.

72 Gure aitei miseriordia legienzat, eta orhoit lizen bere allianza sainduaz:

73 *Eta* gure Aita Abrahami egin zeraukan iuramenduaz:

74 *Ezen* emanen zeraukula, beldur gabe gure etsaien eskuetarik delibraturik, hura zerbitza ginezan,

75 Saindutasunetan eta iustitiatan haren aitzinean, gure biziko egun guzietan.

76 Eta hi haurtxoa, Subiranoaren Profeta deithuren aiz: ezen ioanen aiz Iaunaren begitharte aitzinean, haren bideak apain ditzanzat,

77 *Eta* eman diezoanzat salbamenduko ezagutzea haren populuari, haien bekatuen barkamenduaz.

78 Gure Iainkoaren afekzione miseriordiosoaz, zeinez bisitatu ukan baikaitu, Orientak garaitik:

79 Argi dagienzat ilhunbean eta herioaren itzalean iarririk daudenei, gure oinen bakezko bidera xuxenzeagatik.

80 Eta haurtxoa handitzen eta espirituz fortifikatzen zen: eta egon zedin desertuetan Israeli manifestatu behar izan zaion egunerano.

KAP. II.

1 *Munduaren deskriptioea*. 10 *Krist Salbadorea sorthu dela artzainei deklaratzan*. 14 *Aingeruen kantikoa*. 21 *Krist zirkonziditu eta Iesus deithu*. 22 *Mariaren purgationea*. 28 *Krist Simeonek besoetara hartu, Simeonen kantikoa*. 36 *Ana profetesia*. 40 *Krist haurra*. 46 *Doktorekin disputatzan*. 48 *Haren haurgoaz*.

1 Eta gerta zedin egun hetan ethor baitzedin ordenanza bat Zesar Augustoren partez, eskribuz iar ledin mundua oro.

2 (Lehen deskriptioe haur egin zedin Zirenius Siriako gobernadore zenean)

3 Eta ioaiten ziraden guziak eskributan iartera, batbedera zein bere hirirat.

4 Igan zedin bada Iosef ere Galileatik, Nazaretheko hiritik, Iudeara, Dabid-en zibitate Bethlehem deitzen denera (zeren baitzen Dabid-en etxetik eta arrazatik)

5 Eskributan iar ledinzat Maria emaztetan eman izan zaionarekin, zein baitzen izorra.

6 Eta gertha zedin *hek* han ziradela, konpli baitzitezen haren ertze-ko egunak.

7 Eta erdi zedin bere seme lehen iaioaz, eta bandatoz troxa zezan hura, eta ezar zezan manjederan, zeren ezpaitzen haiendako lekurik ostalerian.

8 Eta ziraden komarka berean artzain kanpoetan zeunzanak, eta gauazko beillak bere arthaldearen gainean begiratzen zituztenak.

9 Eta huna, Iaunaren Aingerua ustegaberik ethor zekien, eta Iaunaren gloriak argi zezan haien inguruan, eta izidura handiz izi zitezen.

10 Orduan erran ziezen Aingeruak, Etzaretela beldur: ezen huna, ebanjelizatzen drauzuet bozkario handi populu guziaren izanen dena:

11 Ezen Dabid-en zibitatean iaio zaizuela Salbadorea, zein baita Krist Iauna.

12 Eta haur ukanen duzue seignale, eridenen baituzue haurra bandatoz troxatua, manjederan ezarria.

13 Eta bertan Aingeruarekin egin zedin armada zelestial multzo bat, laudatzen zutela Iainkoa, eta zioitela,

14 Gloria *zeru* guziz goretan Iainkoari, eta lurrean bake, gizonak baithara borondate ona.

15 Eta gertha zedin, hetarik Aingeruak zerurat ioan ziradenean, erran baitzezaten artzainek elkarren artean, Goazen bada Bethleheme-

rano, eta dakusagun egin izan den gauza haur, zein Iaunak iakin erazi baitrauku.

16 Eta ethor zitezen lehiatuki, eta eriden zitzaten Maria eta Iosef, eta haurtxoa manjederan ezarria.

17 Eta ikusi ukan zutenean, publika zezaten haurtxoaz erran izan zaiena.

18 Eta enzun ukan zituzten guziek mirets zezaten haei artzainez erran izan zaizten gauzen gainean.

19 Eta Mariak begiratzen zituen gauza hauk guziak, bere bihotzean chaiten zituela.

20 Eta itzul zitezen artzainak, glorifikatzen eta laudatzen zutela Iainkoa, enzun eta ikusi ukan zituzten gauza guziez, erran izan kaien bezala.

21 Eta konplitu izan ziradenean haurtxoaren zirkoziditzeko zortzi egunak, orduan deithu izan da haren izena Iesus, nola deithu izan baitzen Aingeruaz, sabelean konzebi zedin baino lehen.

22 Eta konplitu izan ziradenean Mariaren purifikatze-ko egunak Moisesen legearen arauetz, eraman zezaten haurtxoa, Jerusalemera, Iau-nari presenta liezotenzat.

23 (Nola baita eskribatua Iaunaren Legean, Ar ume-unzia irekiten duen guzia, saindu Iau-nari deithuren zaiio)

24 Eta eman lezatenzat oblationea, Iaunaren Legean erran denaren araura, turturela pare bat, edo bi uso kolunba ume.

25 Eta huna, zen gizon bat Jerusalemen Simeon deitzen zenik: *eta zen* gizon haur iusto eta Iainkoaren beldur, Israeleko konsolati-oiaren begira zegoena: eta Espiritu saindua zen haren gainean.

26 Eta denuntiatu izan zaion dibinoki Espiritu sainduaz, etzuela heriorik ikusiren, non lehen ikus ezlezan Krist Iaunarena.

27 *Hura* bada ethor zedin Espirituaz *mobiturik* tenplera: eta sartzen zutela Iesus haurra bere aita-amek, haren kausaz egin lezatenkat Legeko kostumaren araura:

28 Hark orduan har zezan hura bere besoetara, eta lauda zezan Iainkoa, eta erran zezan,

29 Iauna, orain utziten duk eure zerbitzaria, eure hitzaren araura bakez.

30 Ezen ikusi die ene begiek hire salbagarria,

31 Zein preparatu baituk populu guzien begitharte aitzinean.

32 Argi Jentilei argitzekoa, eta Israeleko hire populuaren gloria.

33 Eta haren aita eta ama miraz zeuden harzaz erraiten ziraden gauzez.

34 Eta benedika zitzan Simeonek, eta erran ziezon haren ama Mariari, Huna, ezarri izan dun haur anhitzen destruktionetan, eta anhitzen resurrektionetan Israelen, eta signotan zeini nehor kontrastaturen baitzaio:

35 Are eurorren arima ere iraganen din ezpata batek, ager ditezen-zat anhitz bihotzetako pensamenduak.

36 Bazen profetesa bat ere Ana *deitzen zenik* Fanuel-en alaba, Aseren leinuko, zein baitzen ia adin handitakoa, eta bizi izan zen senharrarekin zazpi urthez bere birjinitateaz geroztik.

37 Eta lauogei eta laur urtheren inguruko alharguna zelarik, etzen partitzen tenpletik, barurez eta orationez zerbitzatzen zuela *Iainkoa* gau eta egun.

38 Hunek ere bada ordu berean ethorririk, laudatzen zuen Iauna, eta harzaz minzo zaien redenptionearen begira Ierusalemen zeuden guziak.

39 Eta akabatu zutenean guzia Iaunaren Legearen araura, itzul zitezen Galileara, bere Nazaretheko hirira.

40 Eta haurtxoa handitzen zen eta espirituz fortifikatzen, eta bethatzen zen sapientiaz: eta Iainkoaren gratia zen haren gainean.

41 Eta ioaiten ziraden haren aita-amak urthe oroz Ierusalemera Bazko bestan.

42 Eta hamabi urthetara heldu zenean, igan zitezen hek Ierusalemera bestako kostumaren arauetz:

43 Eta *hartako* egunak konplitu ziradenean, hek itzultzen ziradela, azken zedin Iesus haurra Ierusalemen: eta etzakion ohart Iosef, ez bere ama:

44 Baina ustez hura konpainian zen, ioan zitezen egun baten bidean: eta haren bilha zabiltzan ahaiden eta ezagunen artean.

45 Eta erideiten etzutenean, bihur zitezen Ierusalemera, haren bilha zabiltzala.

46 Eta gertha zedin, hirur egunen buruan eriden baitzezaten hura tenplean, iarririk zegoela doktoren artean, haek behatzen zaiela eta hek interrogatzen zituela.

47 Eta espantatzen ziraden hura enzuten zuten guziak, haren iakinaren eta respostuen gainean.

48 Eta hura ikusirik espanta zitezen: eta erran ziezon bere amak, Seme, zergatik horrela egin draukuk? huna, hire aita eta ni keixurik hire bilha giniabiltzan.

49 Orduan dioste, Zergatik da ene bilha baitzinabiltzaten? etzinakiten ezen neure Aitaren egitekoetan *okupatua* behar dudala izan?

50 Baina hek etzezaten adi erran zerauen hitza.

51 Orduan iauts zedin hekin, eta ethor zedin Nazarethera: eta zen haien suiet: eta haren amak begiratzen zituen hitz hauk guziok bere bihotzean.

52 Eta Iesus abanzatzen zen sapientiaz eta handitzez, eta gratiaz Iainkoa baithan eta gizonak baithan.

KAP. III.

2 Ioanes predikatzen hatsen. 3 Penitentiatako Baptismoa. 6 Iainkoaren salbagarria. 8 Emendamendutako fruktua. Abrahamen haurrak. 9 Aizkora erroari. 11 Karitatea. 12 Publikanoak. 14 Jendarmesak. 16 Ioanesez Kristez testifikatzen. Ioanesen eta Kristen Baptismoa. 17 Babea. bibia. lastoa. 20 Herodesek Ioanes presoindegian ezarten. 21 Krist batheiatu, 23 haren jenealójia.

1 Eta Tiberio Zesaren enperadoregoaren hamaborzgarren urthean, Pontio Pilate Iudeako gobernadore zenean, eta Herodes Galileako tetrarka, eta haren anaie Filipe halaber Iturea eta Trakonite komarkako tetrarka, eta Lisania Abilineko tetrarka,

2 Eta Anas eta Kaifas Sakrifikadore subirano ziradenean: eman zekion Iainkoaren hitza Ioanes Zakariasen semeari desertuan.

3 Eta ethor zedin Iordanaren inguruko komarka guzira, predikatzen zuela emendamendutako Baptismoa bekatuen barkamendutan:

4 Nola baita eskribatua Esaias profetaren hitzen liburuan, dioela, Desertuan oihuz dagoenaren boza *da*, Apain ezazue Iaunaren bidea, plana itzazue haren bideskak.

5 Haran guzia betheren da, eta mendi eta mendiska guzia beheraturen da, eta makur diraden gauzak xuxenduren dirade, eta bide ikezuak planaturen,

6 Eta ikusiren du haragi guziak Iainkoaren salbagarria.

7 Erraiten zerauen bada harenganik batheia litezenzat ethorten zira-den jendetzei, Bipera kasta, nork abisatu zaituzte ethorteko den hirari ihes egiten?

8 Egin itzazue bada fruktu emendamenduaren digneak: eta etzaitzela has erraiten zeurok baithan, Abraham dugu aita: ezen badiotsuet, Iainkoak harri hautarik ere Abrahami haur suszita, ahal diezakeola.

9 Bada ia aizkora ere arboren errora ezarria da: beraz arbore fruktu on egiten eztuen guzia pikatzen da, eta sura egoizten.

10 Orduan interroga zezaten jendetzek, zioitela, Zer eginen dugu beraz?

11 Eta ihardesten zuela erran ziezen, Bi arropa dituenak eman biezo eztuenari: eta iatekorik duenak, halaber egin beza.

12 Ethor zedin publikanoetarik ere batheia litezenzat: eta erran zie-zoten, Majistrua, zer eginen dugu?

13 Eta hark erran ziezen, Deus ordenatu zaizuen baino gehiago eztezazuela erekar.

14 Interroga zezaten jendarmesek ere, zioitela, Eta guk zer eginen dugu ? Eta dioste, Nehor eztezazuela tormenta, ez iniuria: eta kontenta zaitzte zuen gajez.

15 Eta populua beha zegoela, eta guziek bere bihotzetan pensatzen zutela Ioanesez, eia hura lizatenez Krist,

16 Ihardets zezan Ioanesez, erraiten zerauela guziei, Egia da nik batheiatzen zaituztet urez: baina heldu da ni baino borthitzago dena, zeinen zapatetako hedearen laxatzeko ezpainaz digne: hark batheiatzen zaituzte Espiritu sainduaz eta suz.

17 Zeinen bahea haren eskuan *izanen baita*, eta garbituren du xahu bere larraina: eta bilduren du bihia bere granerera: baina lastoa xoil erre-ren du bihinere hiltzen ezten suan.

18 Bada anhitz berze gauzaz ere exhortatzen zuela ebanjelizatzen zeraukan populuari.

19 Baina Herodes tetrarka harzaz reprehenditzen zenean, Herodias bere anaie Filiperen emazteagatik, eta berak egin zituen gaixtakeria guziakgatik,

20 Eratxeki zezan haur ere *berze* guzien gainera, ezar baitzezan Ioanes presoindegian.

21 Eta gertha zedin populu guzia batheiatzen zela, eta Iesus batheiaturik othoiztez zegoela, ireki baitzedin zerua:

22 Eta iauts baitzedin Espiritu saindua forma Bisibletan uso kolun-ba baten gisan, haren gainera, eta boz bat zerutik egin baitzedin, zioela, Hi aiz ene Seme maitea, hitan hartzen diat neure atsegin ona.

23 Eta Iesus bera hatsen zen hogei eta hamar urtheren inguruko izaten, seme (estimatzten zuten bezenbatean) Iosefen, Iosef zen Heliren *seme*:

24 *Heli* Matthaten: *Matthat*, Lebiren: *Lebi*, Melkiren: *Melki*, Ianaren: *Iana*, Iosefen:

25 *Iosef*, Matthatiaren: *Matthatia*, Amosen: *Amos*, Nahumen: *Nabum*, Esliren: *Esl*, Nagjeren:

26 *Nagjer*, Maathen: *Maath*, Mattathiaren: *Mattathia*, Semeiren: *Semei*, Iosefen: *Iosef*, Iudaren:

27 *Iuda*, Iohanaren: *Iohana*, Rhesaren: *Rbesa*, Zorobabelen: *Zorobabel*, Salathielen: *Salathiel*, Neriren:

28 *Neri*, Melkiren: *Melki*, Adiren: *Adi*, Kosamen: *Kosam*, Elmodamen: *Elmodam*, Eren:

29 *Er*, Ioseren: *Iose*, Eliezeren: *Eliezer*, Ioramen: *Ioram*, Matthaten: *Matthat*, Lebiren:

30 *Lebi*, Simeonen: *Simeon*, Iudaren: *Iuda*, Iosefen: *Iosef*, Ionamen: *Ionam*, Eliazimen:

31 *Eliazim*, Melearen: *Melea*, Mainanen: *Mainan*, Mattatharen: *Mattatha*, Nathanen: *Nathan*, Dabid-en:

32 *Dabid*, Ieseren: *Iese*, Obed-en: *Obed*, Boozen: *Booz*, Salmonen: *Salmon*, Naasonen:

33 *Naason*, Aminadab-en: *Aminadab*, Aramen: *Aram*, Esronen: *Esron*, Faresen: *Fares*, Iudaren:

34 *Iuda*, Iakob-en: *Iakob*, Isaak-en: *Isaak*, Abrahamen: *Abraham*, Thararen: *Thara*, Naxoren:

35 *Naxor*, Saruk-en: *Saruk*, Ragauen: *Ragau*, Falek-en: *Falek*, Heberen: *Heber*, Saleren:

36 *Sale*, Kainanen: *Kainan*, Arfakad-en: *Arfakad*, Semen: *Sem*, Noeren: *Noe*, Lamek-en:

37 *Lamek*, Mathusalaren: *Mathusala*, Henok-en: *Henok*, Iared-en: *Iared*, Mahalaleel-en: *Mabalaleel*, Kainanen:

38 *Kainan*, Henosen: *Henos*, Seth-en: *Seth*, Adamen: *Adam*, Iainkoaren.

KAP. IIII.

2 *Krist* desertuan tentatu. 4 *Bizitz*ea Iainkoa baithan. 8 *Iainkoa* bera adoratzeko eta zerbitzatzeko, 12 eta ez hura tentatzeko. 21 *Kristezko* profetiak konplitu. 24 *Profetarik* bere herrian ez gogarakorik. 26 *Elias*. 27 *Naaman Sirianoa*. 28 *Nazarenoak* Kristez eskandalizatzen. 31 *Kristek Sabbathoez irakasten*, eta 38

demoniatua, Pierrisen ama ginharreba, 40 eta anhitz berzerik sendatzen. 41 *Deabruak* Krist ezagutzen eta aihortzen. 43 *Krist* zertara igorri izan den.

1 Eta Iesus Espiritu sainduaz bethea parti zedin Iordanetik, eta eraman zedin Espiritu beraz desertura,

2 Eta *han* tenta zedin deabruaz berrogei egunez: eta etzezan deus ian egun hek zirauteno, baina hek iragan eta, gero gose zedin.

3 Orduan erran ziezon deabruak, baldin Iainkoaren Semea bahaiz, errokat harri huni ogi bilha dadin.

4 Eta ihardets ziezon Iesusek, zioela, Eskribatua duk, ezen eztela ogi berez biziko gizona, baina Iainkoaren hitz guziaz.

5 Orduan eramanik hura deabruak mendi gora batetara, erakuts ziezton munduko resuma guziak denbora moment batez.

6 Eta diotsa deabruak, Emanen drauat bothere hori guzia, eta *resuma* horien gloria: ezen niri eman izan ziaitadak, eta nahi dudanari emaiten diarokat.

7 Hik bada baldin adora banezak, hire izanen dituk guziak.

8 Eta ihardesten zuela Iesusek erran ziezton, Gibelerat adi eneganik Satan: ezen eskribatua duk, Adoraturen duk eure Iainko Iauna, eta hura bera zerbitzaturen duk.

9 Orduan eraman zezan Ierusalemara, eta ezar zezan tenpleko pinakle gainean: eta erran ziezton, Baldin Iainkoaren Semea bahaiz, egotzak eure burua hemendik beherera.

10 Ezen eskribatua duk, bere Aingueruei kargu emanen drauela hizaz, hire begiratzeko:

11 Eta eskuetan eramanen autela, eure oinaz harrian behaztopa ezadinzat.

12 Baina ihardesten duela Iesusek diotsa, Errana duk, Eztuk tentaturen eure Iainko Iauna.

13 Gero tentatione guzia akabatu eta, deabrua parti zedin harenganik denbora batetaranokotz.

14 Eta itzul zedin Iesus Espirituaren berthutez Galileara: eta haren fama ioan zedin inguruko komarka orotara.

15 Eta hura ari zen irakasten haien sinagogetan, guziek ohoratzen zutela.

16 Ethor zedin bada Nazarethera non hazi izan baitzen: eta sar zedin bere kostumaren araura Sabbath egunean sinagogan: eta iaiki zedin irakurtzera.

17 Eta eman zekion Esaias profetaren liburua: eta desplegatu zue-
nean liburua, eriden zezan lekua, non eskribatua baitzen,

18 Iaunaren Espiritua da ene gainean, zeren unktatu bainau: paubrei ebanjelizatza igorri nau, bihotzez hautsien sendatza,

19 Kaptiboei larganzaren, eta itsuei ikustearen rekubramenduaren predikatza, eta zaurthuen delibrantzatan ezartera, eta Iaunaren urthe bozkariotakoaren predikatza.

20 Eta plegaturik liburua rendatu zeraukanean ministreati, iar zedin: eta sinagogako guzien begiak haren gainera finkatuak ziraden.

21 Orduan has zekien erraiten, egungo egunean konplitu da Eskrip-
tura haur zuen beharrietan.

22 Eta guziek testimoniaje emaiten zeraukaten, eta miraz zeuden haren ahotik ilkiten ziraden hitz gratiazkoez, eta erraiten zuten, Ezta haur Iosefen semea?

23 Eta erran ziezen, Frangoki erranen drautazue konparatione haur, Medikua, senda ezak eure burua: zerere gauza enzun baitugu egin izan diradela Kapernaum-en, egin itzak hemen ere eure hirian.

24 Eta dioste, Egiaz diotsuet, ezen Profetarik batre eztela gogarako-
rik bere herrian.

25 Baina egiaz erraiten drauzuet, anhitz *ema* alhargun zen Eliasen egunetan Israelen, zerua ertsi izan zenean hirur urthe eta sei hilebetheta-
kotz, *hala* non egin baitzedin gosete handia lur guziaren gainean.

26 Baina hetarik batetara ere etzen igorri izan Elias, Sarepta Sido-
niako *hirira* baizen, emazte alhargun batgana.

27 Eta anhitz sorhaio zen Israelen Eliseo profetaren denboran, baina hetarik batre etzen xahutu izan Naaman Siriakoa baizen.

28 Orduan bethe zitezen guziak aserretasunez sinagogan, gauza hauk enzuten zituztenean.

29 Eta iaikirik egotz zezaten hura hiritik kanpora, eta eraman zezaten mendi gainera (zeinen gainean haien hiria edifikatua baitzen) gainetik behera egotz lezatenzat.

30 Baina hura haien artetik iraganik, ioan zedin.

31 Eta iaits zedin Kapernaum Galileako hirira, eta han irakasten zituen Sabbathoetan.

32 Eta espantatuak zeuden haren doktrinaren gainean: ezen autho-
ritaterekin zen haren hitza.

33 Eta zen sinagogan gizon bat deabru satsuaren espirtua zuenik, eta iar zedin oihuz ozengi,

34 Zioela, Ah, zer da hire eta gure artean, Iesus Nazarenoa? gure desegitera ethorri aiz? bazeakiat nor aizen: *hi aiz* Iainkoaren saindua.

35 Eta mehatxa zezan hura Iesusek, zioela, Ixil adi, eta ilki adi horrenganik. Eta deabrua, hura artera egotzirik, ilki zedin harenganik, eta kalterik batre etziezoin egin.

36 Eta espantamendu iar zedin guzietan, eta minzo ziraden elkarren artean, zioitela, Zer hitz da haur, autoritaterekin eta bothererekin mana-
tzen baititu espirtu satsuak, eta ilkiten baitirade ?

37 Eta io zitzan haren famak herriaren inguruko komarka guziak.

38 Eta iaikirik Iesus sinagogatik, sar zedin Simonen etxean: eta Simonen ama-ginharreba edukiten zen helgaitz handi batez: eta othoitz zegoiten harengatik.

39 Eta haren garaitik zegoela mehatxa zezan helgaitza: eta utzi zezan hura *helgaitzak*: eta *hark* bertan iaikirik zerbitza zitzan.

40 Eta iguzki sartzean, anhitz eritasun motaz eririk zuten guziek ekar zitzaten harengana: eta hark eskuak hetarik batbederari gainera eza-
rririk senda zitzan.

41 Deabruak ere ilkiten ziraden anhitzenganik, oihuz zeudela, eta zioitela, Hi aiz Krist Iainkoaren Semea. Baina *hark* mehatxatzen zituela, etzituen utziten erraitera, ezen bazeakitela hura zela Krist.

42 Eta argitu zenean ilkirik ioan zedin leku desertu batetara, eta jendetzeak haren bilha zabitzan, eta ethor zitezen hura baitharano: eta bazadukaten hura hetarik parti ezledinzat.

43 Baina hark erran ziezen, Berze hiriei ere ebanjelizatu behar drauet Iainkoaren resuma: ezen hartakotzat igorri izan naiz.

44 Eta predikatzen zuen Galileako sinagogetan.

KAP. V.

3 *Kristek populua irakasten.* 5 *Arranzalek anbitz arrain hartu.*
13 *Kristek sorbaioa sendatu,* 16 *eta desertuan othoitz egiten.* 18 *Paralitikoa.* 20, 24 *Fedea. Bekatuen barkamendua.* 27 *Mattheu deitbu.* 31 *Oso diradenez.* 32 *Iustoez.* 34 *Ezkonduaz.*
35 *Baruraz.* 36 *Abillamenduko pedazu berriaz.* 37 *Mabatsarno berriaz,* 39 *eta zabarraz.*

1 Eta gertha zedin, populuak hura hertsen zuela Iainkoaren hitzaren enzuteagatik, bera Jenesarethko lak bazterrean baitzegoen:

2 Eta ikus zitzan bi unzi lak bazterrean zeudela: eta hetarik ilkirik arranzalek sareak ikutzen zituzten:

3 Eta sarthurik unzi hetarik batetara, zein baitzen Simonena, othoitz zegion lurretit retira lezan apur bat: gero iarririk unzitik irakasten zituen jendetzeak.

4 Eta minzatzetik ixildu zen bezala, erran ziezion Simoni, eramak barnago, eta largaitzazue zuen sareak hatzamaitera.

5 Orduan ihardesten duela Simonak diotsa, Majjstrua, gau guzian nekaturik eztiagu deus hartu: baina hire hitzera largaturen diat sarea.

6 Eta hori egin zutenean, enserra zezaten arrain mola handi bat: eta ethenzen zen haien sarea.

7 Eta keinu egin ziezen berze unziko lagunei, ethorririk lagun lekizten: eta ethor zitezen, eta bethe zitzaten bi unziak hundatzerano.

8 Eta *bori* ikusirik Simon Pierrisek egotz zezan bere burua Iesusen belhaunetara, zioela, Parti adi eneganik, Iauna, ezen gizon bekatorea nauk *ni*.

9 Ezen izidura batek har zezan hura eta harekin *ziraden* guziak, hartu zituzten arrain hatzamaitearen gainean, halaber Iakes eta Ioanes Zebedoren seme Simonen lagun ziradenak ere.

10 Orduan erran ziezion Simoni Iesusek, Eztuala beldurrik, oraindunik gizon hatzamaile izanen aiz.

11 Eta unziak leihorrera zituztenean guzia utzirik, hari iarreiki izan zaizkan.

12 Eta gertha zedin *bura* hiri batetan zela, huna, gizon sorhaiotasunez bethe bat *ethor baitzedin*: eta ikusi zuenean Iesus, bere burua begitharte gainera egotzirik othoitz zezan hura, zioela, Iauna, baldin nahi baduk, xahu ahal nezakek.

13 Eta *Iesusek* eskua hedaturik hunki zezan hura, zioela, Nahi diat, aizen xahu. Eta bertan sorhaiotasuna parti zedin harenganik.

14 Eta hark mana zezan nehorri ezlerren: baina oha, *diotsa*, erakutsiezok eure burua Sakrifikadoreari, eta presenta ezak eure xahutzeagatik Moisesek ordenatu duen bezala haei testimoniajetan.

15 Eta harzazko proposa geroago aitzinago hedatzen zen, eta jendetze handiak biltzen ziraden enzutera, eta bere eritasunetarik harzaz senda litezenzat.

16 Baina bera retiratua zegoen desertuetan, eta othoitz egiten zuen.

17 Eta gertha zedin egun batez hura irakasten ari zela, fariseuak eta Legeko doktorak baitzeuden iarririk, zein ethor baitzitezen Galileako eta Iudeako eta Ierusalemeko burgu guzietarik: eta Iaunaren berthutea zen haien sendatzeko.

18 Orduan huna batzu, dakarkeitela ohean gizon bat zein baitzen paralitiko: eta zabiltzan hura barnera ekarri nahaiz, eta haren aitzinean ezarri nahiz.

19 Eta erideiten etzutenean nondik hura barnera liroitzen, jendetzearen kausaz, iganik etxe gainera, teuletarik erauts zezaten ohetxoarekin artera, Iesusen aitzinera:

20 Eta haien fedea ikusi zuenean, erran ziezion, Gizona, barkatu zaizkik eure bekatuak.

21 Orduan has zitezen pensatzen Eskribak eta Fariseuak, zioitela, Nor da blasfemioak erraiten dituen haur? Nork barka ahal ditzake bekatuak Iainkoak berak baizen?

22 Eta Iesusek ezagaturik haien pensamenduak, ihardesten zuela erran ziezen, Zer pensatzen duzue zuen bihotzetan?

23 Zein da erraxago, erraitea, Barkatu zaizkik eure bekatuak: ala erraitea, Iaiki adi eta ebil adi?

24 Dakizuenzat bada ezen gizonaren Semeak baduela autoritate lurrean bekatuen barkatzeko (diotsa paralitikoari) Hiri erraiten drauat iaiki adi, eta eure ohetxoa harturik habil eure etxerat.

26 Eta bertan iaikirik haien aitzinean, eta altxatu zuenean *bera* zetzan ohetxoa, ioan zedin bere etxerat, glorifikatzen zuela Iainkoa.

26 Eta izidura batek har zitzan guziak, eta glorifikatzen zuten Iainkoa: eta bethe zitezen beldurtasunez, erraiten zutela, Segur ikusi ditugu egun nehork uste etzitukeen gauzak.

27 Eta gauza haien buruan ilki zedin, eta ikus zezan publikano Lebi deitzen zenbat, peaje lekuan iarririk, eta erran ziezon, Arreit niri.

28 Eta *hura* gauza guziak utzirik iaiki zedin, eta iarreiki izan zaion.

29 Eta egin ziezon banket handi bat Lebig bere etxean, eta zen publikanoezko eta berze hekin mahainean iarririk zeudenezko konpainia handi bat.

30 Eta hetarik Eskriba eta Fariseu ziradenek murmuratzen zuten haren diszipuluen kontra, zioitela, Zergatik publikanoekin eta jende bizi-tze gaixtotakoekin iaten eta edaten duzue?

31 Eta ihardesten zuela Iesusek erran ziezen, Oso diradenek eztute medikuren beharrik: baina gaizki daudenek.

32 Eznaiz ethorri iustoen deitzera, baina bekatoren, emendamendutara.

33 Eta hek erran ziezoten, Zergatik Ioanesen diszipuluek barur egiten dute maiz eta othoitz egiten, halaber Fariseuenek ere: baia hirek iaten eta edaten dute?

34 Eta hark erran ziezen, Barur erazi ahal ditzakezue ezkonduaren ganberako jendeak ezkondua hekin deno?

36 Baina ethorriren dirade egunak edekiren baitzaie ezkondua, orduan barur eginen dute egun hetan.

36 Gero konparatione bat ere erran ziezen, Nehork eztrauka eratxekiten abillamendu berri baten pedazua abillamendu zar bati: ezpere berriak ethenzen du: eta zarrarekin ezta akordatzen berritik *den* pedazua.

37 Eta nehork ezta ezarten mahatsarno berria zahagi zarretan, ezpere mahatsarno berriak zathituren ditu zahagiak eta bera isuriren da, eta zahagiak galduren dirade:

38 Baina mahatsarno berria zahagi berrietan ezarteko da: eta biak begiratzen dirade.

39 Eta ezta nehor zaharretik edaten duenik, bertan berritik nahi duenik: ezen erraiten du, Zaharra hobe da.

KAP. VI.

1 *Diszìpuluak buruka idokiten ari.* 9 *Esku eiarba sendatu.* 12 *Kristek othoitz egiten.* 14 *Apostoluen izenak.* 18 *Eri anbitz sendatu.* 20 *Paubreak.* 20 *Kristgatik afljituak. benedikatu.* 23 *Alo-kairua.* 24 *Abratsez.* 27 *Etsaien onbestez.* 34 *Prestatzeaz.* 35 *Iainkoaren haur nolatan izanen.* 35 *Miserikordioso izateko.* 37 *Ez iujeatzeko baina barkatzeko, eta emaitako.* 42 *Fitsa begian.* *Gapirioa.* 43 *Fruktutik arborea ezagutzen.* 45 *Bibotzetik heldu eginak.* 49 *Enzuna egiten dutenak, eta ez tutenak.*

1 Gertha zedin bada Sabbath *egun* bigarren lehenean, hura iragaiten baitzen ereinzetan gandi: eta buruka idokiten ari baitziraden haren diszipuluak, eta iaten eskuez bihurturik.

2 Eta Fariseuetarik batzuk erran ziezen, Zergatik egiten duzue Sabbathoan egin sori eztena?

3 Orduan ihardesten zuela Iesusek erran ziezen, Eztuzue haur ere irakurri zer egin zuen Dabid-ek gosetu zenean bera eta harekin ziradenak?

4 Nola sarthu izan zen Iainkoaren etxean eta propositioneko ogiak hartu zituen, eta ian zituen, eta eman ziezen harekin ziradenei ere: hetarik iatea Sakrifikadoren baizen sori eztelarik.

5 Gero erraiten zerauen, Gizonaren Semea iabe da Sabbathoaren ere.

6 Eta gertha zedin berze Sabbath batez ere hura sar baitzedin sinagogara, eta irakasten baitzuen: eta zen han gizon bat eta haren esku eskui-na zen eihar.

7 Eta gogoatzen zuten hura Eskribek eta Fariseuek eia Sabbathoan senda lezakeenez, akusatione eriden lezatenzat haren kontra.

8 Baina bazeakizkian haien pensamenduak, eta diotsa gizon esku eiharra zuenari, Iaiki adi, eta ago zutik artean. Eta hura iaikirik egon zedin zutik.

9 Erran ziezen bada Iesusek, Interrogaturen zaituztet *ganza batez*, Sabbathoetan ungi egitea da sori ala gaizki egitea? persona baten enparatzea ala galtzea?

10 Eta hetara guzietara inguru behaturik, diotsa gizonari, Hedezak eure eskua: eta hark egin zezan hala: eta senda zedin haren eskua berzea bezain.

11 Eta bethe zitezen erauzimenduz, eta elkarrekin minzo ziraden, zer leidioten Iesusi.

12 Eta gertha zedin egun hetan, ioan baitzedin mendira othoitz egi-tera, eta gau guzia *han* iragan zezan Iainkoari othoitz egiten zeraukala.

13 Eta argitu zenean dei zitzan bere diszipuluak, eta hetarik hauta zitzan hamabi, zein Apostolu ere dei baitzitzan,

14 (Simon, Pierris ere deithu zuena, eta Andriu haren anaia: Iakes eta Ioanes: Filipe eta Bartholomeo:

15 Matheu eta Thomas: Iakes Alfeoren *semea*, eta Simon Zelotes deitzen dena,

16 Iudas Iakesen *anaia*: eta Iudas Iskariot, traidore ere izan zena)

17 Eta iaitsirik hekin, geldi zedin leku plano batetan, bere diszipuluzko konpaniarekin, eta populu mulzo handirekin Iudea guzitik, eta Jeru-

salemetik, eta Tirko eta Sidongo itsas bazterretik, zein ethorri baitziraden hura enzun lezatenzat, eta bere eritasunetarik senda litezenzat:

18 Eta espiritu satsuez tormentatzen ziradenak: eta senda zitezen.

19 Eta populu guzia hura hunki nahiz zabilan: ezen berthute haren-ganik ilkiten zen: eta sendatzen zituen guziak.

20 Orduan hark bere begiak diszipuluatarat altxaturik, erraiten zuen, Dohatsu *zarete* paubreak: zeren zuen baita Iainkoaren resuma.

21 Dohatsu *zarete* orain gose zaretenok: zeren aseren baitzarete. Dohatsu *zarete* orain nigarrez zaudetenok: zeren irri eginen baituzue.

22 Dohatsu izanen zarete, gizonek gaitzetsiren zaituztenean, eta iraitziren eta iniuriaturen zaituztenean, eta zuen izena gaixto bezala iraitziren dutenean, gizonaren Semearen kausaz.

23 Alegera albeitzinteizte egun hartan, eta bozkarioz iauz: ezen huna, zuen saria handi *da* zeruetan: ezen halaber egiten zerauezen profetei haien aitek.

24 Baina malediktione zuei abratsoi: ezen baduzue zuen konsolationea.

25 Malediktione zuei betheak zaretenoi: ezen gose izanen zarete. Malediktione zuei orain irriz zaudetenoi: ezen auhen eta nigar eginen duzue,

26 Malediktione zuei, gizon guziek onherranen zaituztenean: ezen molde berean egiten zerauezen profeta falsuei haien aitek.

27 Baina zuei diotsuet danzuzuenoi, Onhets itzazue zuen etsaiak: ungi egiezue gaitzesten zaituztenei.

28 Benedikaitzazue zuek maradikatzen zaituztenak: eta othoitz egi-zue oldartzen zaizkizuenakgatik.

29 Eta mathela batean ioiten auenari, para iezok berzea ere: eta eure mantoa edekiten drauanari, iaka ere eztiezoala debeta.

30 Eskatzen zauan guziari emok, eta eurea edekiten drauanari, eza-kiola *haren* eska.

31 Eta nola nahi baituzue egin diezazuen zuei gizonek, zuek ere egiezue haei halaber.

32 Ezen baldin onhesten badituzue zuek onhesten zaituztenak, zer esker dukezue? ezen bizitze gaixtotakoek ere bere onhesleak onhesten dituzte.

33 Eta baldin ungi badagiezue zuen ungiilei, zer esker dukezue? ezen bizitze gaixtotakoek ere hura bera egiten dute.

34 Eta baldin presta badiezezue rendaturen drauzuela esperanza duzuenei, zer esker dukezue? ezen bizitze gaixtotakoek ere bizitze gaixtotakoei prestatzen draue, ordaina rezebi dezatenzat.

35 Bada onhets itzakue zuen etsaiak, eta ungi egiezue: eta presta ezazue, deus handik esperanza gabe: eta zuen saria izanen da handi, eta izanen zarete Subiranoaren seme: ezen hura benigno da ingrattetara eta gaixtoetara.

36 Zareten beraz miseriakordio, zuen Aita ere miseriakordio den bezala.

37 Eztezazuela iudika, eta etzarete iudikaturen: eztezazuela kondemna eta etzarete kondemnaturen: barka ezazue, eta barkaturen zaizue.

38 Emazue eta emanen zaizue: neurri ona galkatua, eta higitua, eta mukurru doana emanen zaizue zuen golkora: ezen neurtzen duzuen neurri beraz, neurthuren zaizue zuei ere aldiz.

39 Halaber erraiten zerauen konparatione bat, Posible da itsuak itsua gida ahal dezan? eztira biak hobira eroriren?

40 Ezta diszipulua bere majistruaren gaineko: baina nor ere *izanen baita diszipulu* perfekt, izanen da majistru bezala.

41 Eta, zergatik dakusak eure anaieren begiko fitsa, eta eure begiko, gapirioari ez atzaio ohartzen ?

42 Edo nola ahal derrakeok eure anaieri, Anaie, utzi nezak idoki dezadan hire begian den fitsa, eurrorrek hire begian den gapirioa ikusten eztuanean? Hipokrita, idokak lehenik gapirioa eure begitik: eta orduan ikusiren duk idoki dezan eure anaieren begiko fitsa.

43 Segur ezta arbore ona, fruktu gaixtoa egiten duena: ez eta arbore gaixtoa, fruktu ona egiten duena.

44 Ezen arbore guzia fruktutik ezagutzen da. Ezen elhorrietarik ez tute biltzen fikorik, ezeta saparretarik, mendematzen mahatsik.

45 Gizon onak bere bihotzeko thesaur onetik idokiten du gauza ona: eta gizon gaixtoak bere bihotzeko thesaur gaixtotik idokiten du gauza gaixtoa: ezen bihotzeko abundantiatik haren ahoa minzo da.

46 Baina zergatik deitzen nauzue Iauna, Iauna: eta ez egiten, *mik* erraiten ditudanak?

47 Enegana ethorten den guzia, eta ene hitzak enzuten eta hek egiten dituen: erakutsiren drauzuet nor irudi den.

48 Irudi du etxe bat edifikatzen duen gizona, zeinek aitzurtu eta barna ireki baitu, eta ezarri fundamenta arroka baten gainean: eta soberna ethorririk, flubioak erezarri ukan drauka etxe hari, eta ezin higitu du: ezen arroka gainean fundatua zen.

49 Baina enzun ukan dituenak, eta ez egin, irudi du fundament gabe bere etxea lur gainean edifikatu duen gizona: zeini erezarri baitrauka flubioak, eta bertan erori izan da, eta etxe haren desegitea handi izan da.

KAP. VII.

2 Zenteneraren zerbitzariaz, 9 eta fedeaz, 11 Albargunaren semea resusçitatu. 16 Krist Profeta. 19 Ioanesek Iesusgana igortzen. 22 Paubrei, Ebanjelioa zaie predikatzen. 23 Kristean eskandalizaturen eztena dobatsu. 29 Iainkoaren iustifikatzea. 32 Merkatuko haur iarririk daudenez. 36 Kristek Farisenarekin iaten. 37 Emazte bekatorea. 41 Bi zordunak. 47 Onberiztea. 48 Bekatuen barkamendua. 50 Sinbestea.

1 Eta akabatu zituenean bere hitz guziak populuak zanzuela, sar zedin Kapernaumen.

2 Eta Zentener baten zerbitzaria eri izanez hiltzera zohian, zein baitzuen guziz maite.

3 Eta hark enzun zuenean Iesusez, igor zitzan harengana Iuduen Anzianoak, othoiztez zaiola, ethorririk senda lezan haren zerbitzaria.

4 Eta hek ethorri ziradenean Iesusgana, othoitz zegiote afektionatuki, zioitela, ezen digne zela nehork hura aithor liezon.

5 Ezen maite dik, *zioiten*, gure nationea eta sinagoga bat hark edifikatu diraukuk.

6 Iesus bada ioan zedin hekin. Baina ia etxetik urrun handi etzela, Zentenerak igor zitzan adiskideak harengana, ziotsala, Iauna, ezadila neka: ezen eznauk digne ene atharpe pean sar adin.

7 Halakotz neure burua ere eztiat digne estimatu hiregana ethorteko: baina errak hitza, eta sendaturen baita ene muthilla.

8 Ezen ni nauk *berzeren* meneko gizon, ditudalarik neure meneko jendarmesak: eta huni erraiten diarokat, oha, eta badihoak: eta berzeari, Athor, eta ethorten duk: eta neure zerbitzariari Egik haur, eta egiten dik.

9 Eta gauza hauk enzunik Iesusek mirets zezan harzaz: eta itzulirik erran ziezon berari zarreikan konpaniari, Erraiten drauzuet, Israelen ere eztudala hain fede handirik eriden.

10 Eta igorri izan ziradenek, etxera itzuli ziradenean, eriden zezaten zerbitzari eri izana sendorik.

11 Eta gertha zedin biharamunean Iesus ioaiten baitzen Naim deitzen zen hirira: eta ioaiten ziraden harekin haren diszipuluetarik ungisko, eta jendetze handia.

12 Eta hiriko portaleari hurbildu zaion bezala, huna, eramaiten zuten hil bat, bere ama alhargunaren seme bakoitza, eta hiritik konpania handia zen harekin.

13 Eta *albagun* hura ikusi zuenean Iaunak, konpasiōe har zezan haren gainean, eta erran ziezon, Eztaginala nigarrik.

14 Eta hurbildurik hunki zezan kutxa, (orduā gorputza zaramate-nak geldī zitezen) eta erran zezan, Gizon gaztea, hiri diosat, iaiki adi.

15 Eta iar zedin hil izana, eta has zedin minzaten. Eta eman ziezon hura bere amari.

16 Eta har zitzan guziak beldur batek, eta glorifikatzen zuten Iainkoa, erraiten kutela, Segur Profeta handi bat iaiki izan da gure artean, eta segur Iainkoak bisitatu du bere populua.

17 Eta io zezan harzazko fama hunek Iudea guzia eta inguruko komarka guzia.

18 Eta konta zietzoten Ioanesi bere diszipuluek gauza hauk guziak.

19 Eta deithurik bere diszipuluetarik biga Ioanesek igor zitzan Iesusgana, zioela, Hi aiz ethorteko zen hura, ala berze baten begira gaude?

20 Eta ethorririk harengana gizon hek erran zezaten, Ioanes Baptistak igorri giatik hiregana, dioela, Hi aiz ethorteko zena, ala berze baten begira gaude?

21 Eta ordu berean anhitz senda zezan eritasunetarik, eta plagetarik, eta espiritu gaixtoetarik eta anhitz itsuri ikustea eman ziezten.

22 Gero ihardesten zuela Iesusek erran ziezten, Ioanik konta ietzozue Ioanesi ikusi eta enzun dituzuen gauzak: ezen itsuek ikustea dutela rezebitzen, mainguaq diradela ebiltēn, sorhaioak diradela xahutzen gorrek dutela enzuten, hilak diradela resuszitatzen, paubrei zaiela Ebanjelioa predikatzen.

23 Eta dohatsu da eskandalizaturen eztena nitan.

24 Eta partitu ziradenean Ioanesen mandatariak, has zekion, Ioanezez populuari erraiten, Zeren ikustera ilki izan zarete desertura? kanabera haizeaz erabiltēn den baten?

25 Baina zeren ikustera ilki izan zarete? gizon abillamendu preziosoz beztitu baten? huna, abillamendu preziosoetan, eta delizioetan diradenak, regen palazioetan dirade.

26 Baina zeren ikustera ilki izan zarete? Profeta baten? bai diotsuet eta Profeta bainoagoaren.

27 Haur da zeinez eskribatua baita, Huna, nik igorten diat neure mandataria hire begitharte aitzinean, zeinek hire bidea apainduren baitu hire aitzinean. 28 Ezen erraiten drauzuet, emaztetarik iaio diradenen artean ezte la Profetarik batre Ioanes Baptista baino handiagorik: badarik ere Iainkoaren resuman xipien dena hura baino handiago da.

29 Orduan populu guziak *bori* enzunik eta publikanoek iustificatzen zezaten Iainkoa, batheiatu izanik Ioanesen baptismoaz.

30 Baina Fariseu eta Legeko doktor harenganik batheiatu etziradenek Iainkoaren konseillua arbuia zezaten bere buruen kontra.

31 Orduan erran zezan Iaunak, Norekin bada konparaturen ditut jeneratione hunetako gizonak? eta zer irudi dute?

32 Merkatuan iarririk dauden, eta bata berzeari oihuz dagozkan haurtxoak bezalako dirade zeinek baitioite, Xirula soinu egin drauzuegu, eta etzarete danzatu: eresiz kantatu drauzuegu eta eztuzue nigarririk egin.

33 Ezen ethorri da Ioanes Baptista, ogirik iaten eztuela, ez mahatsarnorik edaten, eta diozue, Deabrua du.

34 Ethorri da gizonaren Semea iaten eta edaten duela: eta diozue, Huna gizon gormanta eta hordia, eta publikanoen eta bizitze gaixtotakoen adiskidea.

35 Baina iustificatu izan da sapientia bere haur guziez.

36 Eta othoitz egin ziezon Fariseu batek harekin ian lezan, eta sarturik Fariseuaren etxean, iar zedin mahainean.

37 Eta huna, hirian emazte bizitze gaixtotako zen batek iakin zuean, ezen hura Fariseuaren etxean mahainean iarria zela, ekar zezan boeita bat ungentu,

38 Eta gibeletik haren oinetara zegoela, has zedin nigarrez zegoela haren oinen nigar uriz arregatzen: eta ixukatzen zerauzkan bere buruko adatsaz, eta pot egiten zerauen haren oinei, eta ungentuz ungenstatzen zituen.

39 Orduan *bori* ikusirik hura gomitatu zuen Fariseuak erran zezan bere baithan, zioela, Hunek, baldin Profeta baliz balakike segur nor eta nolakoa den haur hunkitzen duen emaztea: ezen bizitze gaixtotakoa da.

40 Eta ihardesten zuela Iesusek erran ziezon, Simon, badiat zer bait hiri erraitekorik. Eta hark dio, Majistrua, errak.

41 Hartzedun batek zitian bi zordun, batak zian zor borz-ehun dinero, eta berzeak berrogei eta hamar.

42 Eta hek ez ukanez nondik paga, kita ziezean bie. Hautarik bada, errak, zeinek hura maiteago ukanen du?

43 Eta ihardesten zuela Simonek erran zezan, Uste diat ezen gehiagoko kitatu izan zaionak. Eta hark erran ziezon, Bidezki iujeatu duk.

44 Eta emazteaganat itzulirik erran ziezon Simoni, Badakusak emazte haur? hire etxean sarthu izan nauk, urik ene oinetara eztuk eman: baina hunek ene oinak nigar uriz arregatu zitik, eta bere buruko adatsaz ixukatu.

45 Pot bat niri eztrautak eman, baina haur, sarthu naizenaz geroztik, eztuk ene oinei pot egitetik gelditu.

46 Olioiz ene burua eztuk unktatu: baina hunek ungentuz unktatu zitik ene oinak.

47 Halakotz erraiten drauat barkatu zaizkala bere bekatu anhitzak, ezen hagitz onhetsi dik: eta gutiago barkatzen zaionak gutiago onhesten dik.

48 Gero emazteari erran ziezon, Barkatu zaizkin eure bekatuak.

49 Eta has zitezen elkarrekin mahainean iarririk zeudenak, bere artean erraiten, Nor da haur bekatuak ere barkatzen baititu?

50 Baina emazteari erran ziezon, Eure fedea salbatu au: oha bakerekin.

KAP. VIII.

1 Kristek predikatzen. 3 Emaztek Kristi zerbitzu egiten. 5, 11 Ereillearen konparationea. 10 Iainkoaren resumako sekretuen ezagutzera. 13 Tentationez 14 Ansiez. Abrastasunez. Boluptatez. 16 Lanpa. 21 Kristen ama eta anaiek. 24 Kristek baizeak mehatzatzen. 27 Demoniatua sendatzen. 37 Gadarenoek Krist arbiatzen. 41 Iairusen alaba. 43 Emazte odol iariatzez eri zena sendatu. 48 Fedea enparatzen. 50 Krist sinbestearen galdez egon. 52 Hilagatik nigarrez. lo datzala Kristek erraiten.

1 Eta gero gertha zedin hura ioaiten baitzen hiriz hiri, eta burguz burguz, predikatzen eta ebanjelizatzen zuela Iainkoaren resuma eta hamaiak *ziraden* harekin:

2 Eta emazte batzu harzaz espiritu gaixtoetarik, eta eritasunetarik sendatuak, Maria deitzen zena Magdalena, zeinaganik zazpi deabru ilki izen baitziraden,

3 Eta Ioana Herodesen prokuradore. Kuz *deitzen zenaren* emaztea, eta Susana, eta berzerik anhitz bere onetarik hura aiutatzen zutenik.

4 Eta nola jendetze handia biltzen baitzen, eta hiri guzietarik anhitz harengana ioaiten, erran zezan konparationez,

5 Ilki zedin ereille bat bere haziaren ereitera: eta ereitean parte bat eror zedin bide bazterrera: eta aurizki izan zen, eta zeruko xoriek irets zezaten hura.

6 Eta berze *parte bat* eror zedin harri gainera, eta sorthurik eihar zedin, zeren ezpaitzuen hezetasunik:

7 Eta berze *parte bat* eror zedin elhorri artera: eta harekin batean sorthurik elhorriek itho zezaten hura.

8 Eta berzea eror zedin lur onera: eta sorthurik egin zezan fruktu ehunetan hanbat. Hauen erraiten oihuz zegoen, Enzuteko beharrik duenak, enzun beza.

9 Eta interrogatzen zuten bere diszipuluek erraiten zutela, zerik zen konparatione hura.

10 Eta hark erran ziezen, Zuei eman zaizue Iainkoaren resumako misterioen ezagutzea: baina berzei konparationez, dakusatelarik ikus eztezaten, eta danzutelarik adi eztezaten.

11 Haur da bada konparationea, Hazia da Iainkoaren hitza.

12 Eta bide bazterrekoak dirade, enzuten dutenak: gero ethorten da deabrua, eta kenzen du hitza haien bihotzetik, sinhetsirik salba eztezenzat.

13 Eta harri gainekoak dirade, enzun dutenean bozkarioekin rezebitzen dutenak hitza: baina hauk errorik eztute, hauk denboratakotz sinhesten dute, eta tentationeko denboran retiratzen dirade.

14 Eta elhorri artera erori dena, hauk dirade enzun dutenak: baina partitu eta, ansiez eta abrastasunez eta bizitze *hunetako* boluptatez ithotzen dirade, eta eztute frukturik ekarten.

15 Baina lur onera *erori* dena, hauk dirade bihotz honestean eta onean hitz enzuna edukiten dutenak eta fruktu patientiatan ekarten dutenak

16 Eta nehork argia biztu duenean, eztu hura unzi batez estaltzen, edo ohe azpian ezarten: baina kandeler gainean ezarten du, sartzen diradenek argia ikus dezatenzat.

17 Ezen ezta sekreturik, agerturen eztenik: ez estalirik, ezaguturen, eta argira ethorriren eztenik.

18 Ikus-azue bada nola enzuten duzuen: ezen nork ere baitu hari emanen zaio: eta nork ere ezpaitu, duela uste duena ere edekiren zaio hari.

19 Orduan ethor zitezen harengana haren ama eta haren anaieak, eta jendetzearen kausaz ezin hers zekidizkion.

20 Eta deklarara zekion, erraiten zeraukatela, Hire ama, eta hire anaieak lekorean diaudek, hi ikusi naiz.

21 Baina hark ihardesten zuela erran ziezen, Ene ama eta ene anaie dirade Iainkoaren hitza enzuten eta egiten dutenak.

22 Eta gertha zedin egun batez, hura sar baitzedin unzian eta haren diszipuluak: eta erran ziezen, Iragan gaitezen lakaren berze aldera. Eta parti zitezen.

23 Eta unzian hek ioaiten ziradela, loak har zezan: eta iauts zedin haizezko tormenta bat lazera: eta *urexi* bethatzen ziraden, eta peril zuten.

24 Orduan hurbildurik iratzar zezaten hura, zioitela, Majistrua, Majistrua, galdu gihoazak. Eta hark iratzaririk mehatxa zitzan haizea eta uraren tenpesta: eta zesa zitezen, eta sosagu handia egin zedin.

25 Eta erran ziezen, Non da zuen fedea? Hek iziturik zeudela mirets zezaten, zioitela elkarren artean, Baina nor da haur, haizeak eta ura manatzten baititu eta obeditzen baitute?

26 Gero tira zezaten Gadarenoen komarkarat, zein baita Galilearen aurkaz aurk.

27 Bada hari lurrera ilki eta, bat zekion hiri hartako gizon denbora luzez geroz deabrua zuen bat: eta abillamenduz etzen beztitzen, eta etxetan etzen egoiten, baina thunbetan.

28 Eta *hark* ikusi zuenean Iesus, heiagoraz zegoela, egotz zezan bere burua haren aitzinera, eta ozengi erran zezan, Zer da hire eta ene artean, Iesus Iainko subiranoaren Semea? othoitz egiten drauat, eznezala, tormenta.

29 Ezen manatzen zuen espiritu satsua gizonaganik ilki ledin: ezen denbora luzez eduki zuen hura: eta estekaturik kadenaz eta zepoetz begiratzen zen: baina estekailuak zathiturik eramaiten zen deabruaz desertuetara.

30 Orduan interroga zezan hura Iesusek, zioela, Nola duk izen? Eta hark erran zezan, Lejione. Ezen anhitz deabru sarthu ziraden hura baithan.

31 Eta othoitz egiten zeraukaten, ezlitzan mana abismora ioaitera.

32 Eta zen han urdalde handi bat alha zenik mendian: eta othoitz egiten zeraukaten permeti liezen hetara sartzera: eta permeti ziezen.

33 Ilkirik bada deabruak gizonaganik sar zitezen urdetara: eta urdaldea oldar zedin gainetik behera lak-era, eta itho zedin.

34 Eta urdainek ikusi zutenean zer egin izan zen, ihes egin zezaten: eta partiturik konta zezaten hirian eta kanpoetan.

35 Orduan *jendeak* ilki zitezen egin izan zenaren ikustera, eta ethor zitezen Iesusgana, eta eriden zezaten gizona zeinetarik deabruak ilki izan baitziraden, beztitua, eta zenzatua, iarririk zegoela Iesusen oinetara: eta izi zitezen.

36 Eta konta ziezen haei ikusi ukan zutenek ere, nola sendatu izan zen demoniatu izana.

37 Orduan othoitz egin ziezoten Gadarenoen aldiri inguruko jendetze guziak, parti ledin hetarik: ezen izidura handik hartu zituen: eta hura unzira sarthurik, itzul zedin.

38 Eta othoitz zegion gizon hark, zeinaganik ilki izan baitziraden deabruak, harekin lizen: baina Iesusek igor zezan, zioela,

39 Itzul adi eure etxera, eta konta ezak zein gauza handiak egin drauzkian Iainkoak. Ioan zedin bada hiri guzitik predikatzen zituela Iesusek egin zerauzkan gauza guziak:

40 Eta gertha zedin itzuli zenean Iesus, rezebi baitzezan jendetzeak: ezen guziak haren begira zeuden.

41 Orduan huna, ethor zedin Iairus deitzen zen gizon bat, eta hura zen sinagogako prinzipal: eta egotzi zuenean bere burua Iesusen oinetara, othoitz egin ziezon sar ledin haren etxera:

42 Ezen alaba bakoitz bat zuen hamabi urtheren ingurukoa, eta hura zohian hiltzera. Eta ioaitan jendetzeak hertsen zuen.

43 Eta hamabi urthez geroztik odola baratzen etzaion, eta medikue-tan bere sustantia guzia despendatu zuen, eta batez ere ezin sendatu izan zen emaztebatek,

44 Hurbildurik gibeletik hunki zezan haren arropa ezpaina eta bertan geldi zedin haren odol iariatzea.

45 Orduan dio Iesusek, Nor *da* ni hunki nauena? Eta guziek ukatzen zutenaren gainean, erran zezan Pierrisek, eta harekin ziradenek, Majistrua, jendetzek hertsen eta aurizkiten aute, eta diok, Nor *da* ni hunki nauena?

46 Baina Iesusek dio, Norbaitek hunki nau ezen ezagutu dut bertute eneganik ilki izan dela.

47 Emazte hura bada ikusirik ezen etzaiola estali izan, ethor zedin ikara zabilala: eta bere burua haren aitzinera egotzirik deklaratu ziezon populu guziaren aitzinean zer kausaz hura hunki zuen, eta nola sendatu izan zen bertan.

48 Eta hark erran ziezon, Alaba aun bihotz on eure fedea sendatu au: oha bakerekin.

49 Oraino hura minzo zela, ethor zedin zenbeit sinagogako prinzipalarenetik, hari ziotsala, Hil izan duk hire alaba: eztezala fatiga Majistrua.

50 Baina Iesusek enzunik ihardets ziezon neskatxaren aitari. Ezaizela beldur, sinhets ezak solament, eta hura sendaturen baita.

51 Eta etxera sarthurik, etzezan nehor sartzera utzi Pierris eta Iakes eta Ioanes eta neskatxaren aita eta ama baizen,

52 Eta nigarrez zeuden guziak, eta lamentatzen zuten: baina hark erran zezan, Eztagizuela nigarririk: ezta hil, baina lo datza.

53 Eta trufatzen ziraden harzaz, hil zela iakinez.

54 Eta hark, guziak kanpora iraitzirik, eta haren eskua harturik, oihu egin zezan, zioela, Neskatxa, iaiki adi.

55 Eta itzul zedin haren espiritua, eta iaiki zedin bertan: eta mana zezan eman lekion iatera.

56 Eta espanta zitezen haren aita-amak: baina hark mana zitzan nehorri ezlerroten egin izan zena.

KAP. IX.

1 Apostoluak predikatzera igorri. 7, 18 Nebork Kristez duen opinioea. 12 Borz ogiezko mirakulua. 20 Apostoluen aithorra. 23 Nork bere burua renuntiatzeko. 26 Kristez abalke izatea. 28 Haren transfigurationea. 35 Kristi behatzeko. 42 Lunatikoa sendatu. 44 Bere pasioea Kristek aitzinetik erraiten. 46 Zein gebien izanen lizen Apostoluek iharduki. 53 Samaritanoek Krist ez rezebitzen. 55 Mendekioa. 56 Kristek salbatzen. 62 Eskua goldean.

1 Gero deithurik elkarrekin bere hamabi diszipuluak, eman ziezen bothere eta autoritate deabru guzien gainean, eta eritasunen sendatzeko.

2 Eta igor zitzaizun hek Iainkoaren resumaren predikatzera, eta erien sendatzera.

3 Eta erran ziezen, Eztezazuela deus eraman bidekotzat, ez uherik, ez maletarik, ez ogirik, ez dirurik, eta eztuzuela bira arropa.

4 Eta zein ere etxetan sarthuren baitzarete, han zaudete, eta handik ilki albaitzindezte.

5 Eta nork ere rezebituren ezpaitzaituzte, ilkirik hiri hartarik, zuen oinetako erhautsa ere iharros ezazue testimoniajetan haien kontra.

6 *Hek* bada ilkirik ioaiten ziraden burguz burgu, ebanjelizatzen eta sendatzen zutela leku guzietan.

7 Eta enzun zitzaizun Herodes tetrarkak, hark egiten zituen gauza guziak: eta dudatzen zuen, zeren batzuk erraiten baitzuten, ezen Ioanes hiletarik resusztatuta zela.

8 Eta batzuk Elias agertu zela: eta berzek, zenbeit lehenagoko Profetarik resusztatuta zela.

9 Orduan dio Herodesek, Ioanesi nik burua edeki draukat: nor da bada haur, zeinez nik baitanzukit hunelako gauzak? Eta hura ikusi nahiz zabilan.

10 Eta itzulirik Apostoluek konta zietzoten Iesusi, egin zituzten gauza guziak. Orduan hek harturik retira zedin *Iesus* apart. Bethsaida deitzen den hiriko leku desertu batetara.

11 Eta jendetzeak *bori* iakinik, iarreiki zaizkan, eta rezebitu zitue-nean, minzatzen zaien Iainkoaren resumaz: eta sendatu behar zutenak, sendatzen zituen.

12 Eta eguna has zedin beheratzen: eta hurbildurik hamabiek erran ziezoten, Eiek konjitt jendetzei, ioanik inguruko burguetara eta parropio-etara, retira ditezen, eta eriden dezaten iateko, ezen hemen leku desertuan gaituk.

13 Baina erran ziezen, Eiezue zuek iatera. Eta hek erran zezaten, Eztitiagu borz ogi eta bi arrain baina gehiago: Baldin guk ioanik populu hunen guziaren eros ezpadezagu iateko.

14 Ezen baziraden borz milla gizonetarano. Orduan dioste bere diszipuluei, Iar erazi itzazue mahaindaraz berrogei eta hamarna.

15 Eta hala egin zezaten, eta iar zitezen guziak.

16 Orduan harturik borz ogiak eta bi arrainak, zerurat beha zegoela benedika zitzaizun hek: eta hauts zitzaizun, eta eman zietzen diszipuluei, populuaren aitzinean ezar litzatenzat.

17 Ian zezaten bada guziek, eta resasia zitezen: eta goititu izan dirade soberatu izan zaizten zathietarik hamabi saskitara.

18 Eta gertha zedin, hura apart othoitz egiten zegoela, diszipuluak harekin baitziraden eta interroga baitzitzan hek, zioela, Ni nor naizela dioite jendek?

19 Eta hek ihardesten zutela erran zezaten, Ioanes Baptista: eta berzek, Elias: eta berzek, ezen zenbeit Profeta lehenagokoetarik resusztatuta izan dela.

20 Eta erran ziezen, Eta zuek nor naizela ni diozue? Ihardesten zuela Simon Pierrisek erran zezan, Krist Iainkoarena.

21 Orduan hark mehatxatzen zituelarik mana zitzaizun nehorri haur ezlerroten:

22 Zioela, Behar da gizonaren Semeak anhitz sufri dezan, eta reprobada dadin Anzianoez eta Sakrifikadore prinzipalez, eta Eskribez, eta hil dadin, eta hereneko egunean resuszita dadin.

23 Gero erraiten zerauen guziei. Baldin nehor hor ene ondoan ethorri nahi bada, renuntia beza bere buruaz, eta har beza bere krutzea egun oroz, eta berrait niri.

24 Ezen nork ere nahi ukanen baitu salbatu bere bizia: galduren du hura: baina nork ere galduren baitu bere bizia ene kausaz, salbaturen du hura.

25 Ezen zer probetxu du gizonak baldin mundu guzia irabaz badeza, eta bere burua destrui dezan, eta gal dadin?

26 Ezen nor ere ahalke izanen baita nizaz eta ene hitzez, harzaz ahalke izanen da gizonaren Semea, dathorreanean bere maiestatean, eta Aitaranean eta Aingeru sailduenean.

27 Eta erraiten drauzuet egiaz, badirade hemen present diradenotarik batzu, herioa dastaturen eztutenik Iainkoaren resuma ikus dezaketeno.

28 Eta gertha zedin, hitz hauzaz geroztik kuasi zortzi egunen buruan, har baitzitzan Pierris eta Ioanes eta Iakes, eta igan baitzedin mendi batetara othoitz egitera.

29 Eta othoitz egiten zegoela, haren begitharteko forma mutha zedin, eta haren abillamendua xurit eta xist-mista bezain argit.

30 Eta huna, bi gizon minzo ziraden harekin, zein baitziraden Moises eta Elias:

31 Hauk agerturik gloriarekin, erraiten zuten, hark Ierusalemen konplitzeko zuen fina.

32 Eta Pierris, eta harekin ziradenak, ziraden logalez kargatuak: eta iratzartu ziradenean, ikus zezaten haren maiestatea, eta harekin zeuden bi gizonak.

33 Eta gertha zedin, hek partitu ziradenean harenganik: Pierrisek erran baitziezon Iesusi, Majistrua, on duk gu hemen garen, egin ditzagun bada hirur tabernakle, bat hire, eta bat Moisesen, eta bat Eliasen: Etzakiala zer minzo zen.

34 Eta hark gauza hauk erraiten zituela, egin zedin hodei bat, eta ustal zitzen hek: eta izi zitezen hodeiean sartzen ziradenean.

35 Orduan boz bat egin zedin hodeietik, zioela, Haur da ene Seme maitea, huni beha zakizkiote.

36 Eta boz hura egiten zela, eriden zedin Iesus bera: eta hek ixilik egon zitezzen, eta egun hetan etziezoten nehor deus erran ikusi zituzten gauzetarik.

37 Eta gertha zedin ondoko egunean, hek menditik iausti ziradenean, jendetze handi bat enkontrura ilki baitzekion hari.

38 Eta huna, konpainiako gizon bat oihuz iar zedin, zioela, Majistrua, othoitz egiten drauat beha-ezak ene semeaganat: ezen haur bera baitzen eztiat.

39 Eta huna, espirituak hartzen dik, eta bertan heiagoraz iarten duk, eta zathikatzen dik haguna dariola, eta huneganik nekez partitzen duk, haur hausten duela.

40 Eta othoitz egin diraueat hire diszipuluei, egotz lezaten hura kanpora: baina ezin egin die.

41 Eta ihardesten duela Iesusek dio, O nazione inkredula eta gaixtoa, noizdrano finean zuekin izanen naiz eta suportaturen zaituztet? Ekarrak huna eure semea.

42 Eta oraino hurbiltzen zela hauts zezan hura deabruak eta zathika: eta mehatxa zezan Iesusek espiritu satsua, eta senda zezan haurra, eta renda ziezzen bere aitari.

43 Eta espanta zitezzen guziak Iainkoaren berthute guzizko handiaren gainean. Eta guziak mirakuluz zeudela, egiten zituen gauza guzien gainean, erran ziezzen bere diszipuluei,

44 Ezar itzazue zuek hitz hauk zuen beharrietan: ezen izanen da gizonaren Semea liuraturen baita gizonen eskuetara.

45 Baina hek hitz haur etzuten aditzen, eta hetarik estalia zen, *hala* non ezpaitzuten hura senditzen: eta beldur ziraden haren interrogatzera hitz hunezaz.

46 Gero sar zitezzen elkarrekin disputan, eia hetarik zein zen handiena.

47 Eta Iesusek haien bihotzeko pensamendua ikusi zuenean, haurtxo bat harturik ezar zezan bere aldean:

48 Eta erran ziezzen, Nork ere rezebituren baitu haurtxo haur ene izenean, ni rezebitzen nau: eta nork ere ni rezebituren bainau, ni igorri nauena rezebitzen du: ezen nor baita xipiena zuen guzion artean, hura izanen da handi.

49 Eta ihardesten zuela Ioanesez erran zezan, Majistrua, ikusi diagu norbeit hire izenean deabruak kanpora egoizten zituenik: eta debetatu diagu hura, zeren ezpaitarreik gurekin hiri.

50 Orduan erran ziezon Iesusek, Eztezazuela debeta, ezen gure kontra eztena gure alde da.

61 Eta gertha zedin, haren goiti altxatzeko egunak konplitzen zira-denean, orduan xuxent baitzezan bere begithartea *gogo eginik* Ierusalem-era ioaitera.

52 Eta igor zitzan mandatariak bere aitzinean, eta ioanik sar zitezen Samaritanoen burgu batetan, *ostatu* apain liezotenzat:

53 Baina etzezaten rezebi, zeren haren begithartea baitzen Ierusalem-erat ioiten zenarena.

54 Eta *bori* ikusirik haren diszipulu Iakesek eta Ioanesez erran zeza-ten, Iauna, nahi duk derragun sua iaust dadin zerutik, eta desegin ditzan, Eliasek ere egin zuen bezala?

55 Baina itzulirik *Iesusek* mehatxa zitzan hek, zioela, Eztakizue zer espiritutako zareten.

56 Ezen gizonaren Semea ezta ethorri gizonen bizien galtzera, baina salbatzera. Eta ioan zitezen berze burgu batetara.

57 Gero gertha zedin, hek bidez ioaiten ziradela, erran baitziezon norbeitetik, Iauna, iarreikiren natzaik norat ere ioanen baitaiz.

58 Eta Iesusez erran ziezon. Azeriek zulhoak zitie, eta zeruko xoriek ohatzeak: baina gizonaren Semeak ezetik non bere burua pausa dezan.

59 Baina erran ziezon berze bati, Arreit niri. Eta hark erran zezan, Iauna, permeti iezadak behin ioan nadin neure aitaren ohorztera.

60 Eta erran ziezon Iesusek, Utzitzak, hilak bere hilen ohorztera: baina hi habil eta denuntia ezak Iainkoaren resuma.

61 Orduan erran zezan berze batek ere, Iauna, Iarreikiren natzaik hiri: baina permeti iezadak behin etxekoetarik konjit har dezadan.

62 Eta erran ziezon Iesusek, Eztuk nehor bere eskua goldean ezar-ten eta gibelerat behatzen duenik propio denik Iainkoaren resumakotzat.

KAP. X.

1 Iesusek hirurogei eta hamar diszipulu ordenatzan eta igorten. 2 Uzta handi, langile guti. 11 Erbatsaren oinetarik eragoiztea. 16 Apostoluak enzuteko. 20 Izan zeruetan eskribatuak. 21 Xipiei Ebanjelioa manifestatu. 27 Iainkoaren eta burkoaren onbestea. 29 Gure burkoa zein. 30 Gizon zauriaz. 37 Misericordia. 38 Marthak Krist rezebitzen.

1 Gauza hauen ondoan ordena zitzan Iaunak berze hirurogei eta hamar ere, eta igor zitzan hek bira bere begitharte aitzinean, bera ethor-teko zen hiri eta leku guzietara.

2 Eta erraiten zerauen, Uzta handi da, baina langile guti: othoitz egiozue bada uzta Iabeari, irion ditzan langileak bere uztara.

3 Zoazte, huna nik igorten zaituztet zuek bildotsak otsoen artera bezala.

4 Eztramazuela ez mulсарik, ez maletarik, ez zapatarik: eta nehor bidean eztezazuela saluta.

5 Zein ere etxetan sarthuren baitzarete, lehenik errazue, Bakea *dela* etxe hunetan.

6 Eta baldin han bakezko semerik batre bada, pausaturen da zuen bakea haren gainean: ezperez zuetara itzuliren da.

7 Eta etxe hartan berean zaudete, iaten eta edaten duzuela aitzinera emanen zaizuenetik: ezen langilea bere sariaren digne da. Etxaitzela ira-gan etxetik etxera.

8 Baina are zein ere hiritan sarthuren baitzarete, eta rezebituren bai-tzaituzte, ian ezazue aitzinera ezarten zaizkizuenetarik:

9 Eta sendaitzazue hartan diraten eriak, eta erreuzue, Hurbildu da zuetara Iainkoaren resuma.

10 Baina zein ere hiritan sarthuren baitzarete, eta ezpaitzaituzte rezebituren, ilkirik hango karriketara, errazue,

11 Zuen hiritik lothu zaikun erhautsa ere iharrosten dugu zuen kontra: guziagatik ere haur iakizue, ezen hurbildu dela zuetara Iainkoaren resuma.

12 Baina badiotsuet ezen Sodomakoak egun hartan hiri hura baino emekiago traktatuak izanen diradela.

13 Malediktione hiri Korazin, malediktione hiri Bethsaida, ezen baldin Tiren eta Sidonen egin izan balirade zuek baithan egin izan diraden berthuteak, aspaldi zakurekin eta hautsekin iarririk emendatu ziratekeen.

14 Halakotz Tir eta Sidon emekiago traktatuak izanen dirade iudizioan ezen ez zuek.

15 Eta hi Kapernaum zerurano altxatu izan aizena, ifernurano beherraturen aiz.

16 Zuek enzuten zaituztenak, ni enzuten nau: eta zuek irazitzen zaituztenak, ni irazitzen nau: eta ni irazitzen nauenak, ni igorri nauena irazitzen du.

17 Eta itzuli izan dirade hirurogei eta hamarrak bozkarioarekin, zioitela, Iauna, deabruak ere suiet egiten ziaizkiguk hire izenean:

18 Eta erran ziezen, Ikusten nuen Satan xistmista bezala zerutik erorten.

19 Huna, badrauzuet bothere sugen eta eskorpionen gainean ebiltako, eta etsaiaren puisanza guziaren gainean: eta deusek eztrauzue kalterik eginen.

20 Ordea harzaz etzaitzeltela alegera, zeren espirituak suiet egiten zaitzikuzen: baina aitzitik alegera zaitezte, zeren zuen izenak eskribatuak baitirade zeruetan.

21 Ordu hartan berean alegera zedin Iesus espirituz, eta erran zezan, Aita, zeruko eta lurreko Iauna, eskerrak rendatzen drauzkiat, zeren estali baitrauztek gauza hauk zuhurrei eta adituei, eta manifestatu baitrauztek haur xipiei: bai Aita, zeren hala izan baita hire plazer ona.

22 Orduan diszipuluetarat itzulirik erran zezan, Gauza guziak niri neure Aitaz eman zaizkit, eta nehork eztaki nor den Semea, Aitak baizen: eta nor den Aita, Semeak baizen, eta nori ere Semeak manifestatu nahi ukanen baitrauka.

23 Eta diszipuluetarat itzulirik, apart erran ziezen, Dohatsu *dirade* zuek dakuskizuen gauzak dakuskiten begiak.

24 Ezen erraiten drauzuet, anhitz Profetak eta regek desiratu ukan dutela zuek ikusten dituzuen gauzen ikustera, eta ezpaituzte ikusi: eta enzuten dituzuen gauzen enzutera, eta ezpaituzte enzun.

25 Orduan huna, Legeko doktor bat iaiki zedin, hura tentatzen zuela, eta zioela, Majistrua, zer eginez bititze eternala heretaturen dut?

26 Eta hark erran ziezon, Legean zer da eskribatua? nola irakurtzen duk?

27 Eta hark ihardesten zuela erran zezan, Onhetsiren duk eure Iainko Iauna eure bihotz guziaz, eta eure arima guziaz, eta eure indar guziaz, eta eure pensamendu guziaz: eta eure hurkoa eure burua bezala.

28 Orduan erran ziezon, Ungi ihardetsi duk: hori egik eta biziko aiz.

29 Baina hark bere burua iustificatu nahiz, erran ziezon Iesusi, Eta nor da ene hurkoa?

30 Eta ihardesten zuela Iesusek erran zezan, Gizon bat iausten zen Ierusalemetik Ierikora, eta eror zedin gaixtaginen artera, eta hek hura billuzirik, eta zaurthurik ioan zitezen, *hura* erdi hilik utzirik.

31 Eta enkontruz Sakrifikadore bat iaust zedin bide harzaz beraz: eta hura ikusirik berze aldetik iragan zedin.

32 Halaber Lebita bat ere leku hartara heldurik eta hura ikusirik, berze aldetik iragan zedin.

33 Baina Samaritano bat *bere* bidea iragaiten zuela, ethor zedin harengana, eta hura ikusirik konpasionen har zezan.

34 Eta hurbildurik lot zitzan haren zauriak, emanik olio eta mahatsarno, eta hura ezarririk bere abrearen gainean, eraman zezan ostaleriara, eta pensa zezan.

35 Biharamunean partitzean idokirik bi dinero eman zietzon ostatuari, eta erran ziezon, Errekeitu emok huni, eta zer ere gehiago despendaturen baituk, nik itzul nadinean rendaturen drauat.

36 Zein bada hirur hautarik irudi zaik gaixtaginetara erori izan denaren hurko izan dela?

37 Eta hark erran ziezon, Hari miserikordia egin ukan draukana. Diotsa bada Iesusek, Oha, hik ere egik halaber.

38 Eta gertha zedin hek ioaiten ziradela, hura sar baitzedin burgu batetan: eta emazte, Martha deitzen zen batek rezebi zezan hura bere etxera.

39 Eta hunek zuen ahizpa bat Maria deitzen zenik, hark ere Iesusen oinetara iarririk zegoela, haren hitza enzuten zuen.

40 Baina Martha egitekotan zen anhitz zerbitzuren egiten: eta gelditurik erran zezan, Iauna, eztuk hik ansiarik zeren neure ahizpak neuror zerbitzatzera utziten nauen? errok bada ni aldiz aiuta nezan.

41 Eta ihardesten zuela erran ziezon Iesusek, Martha, Martha, arrangura dun, eta tormentatzen aiz anhitz gauzaren ondoan:

42 Ordea gauza bat dun nezesario. Baina Mariak parte ona hautatu din, zein ezpaitzaio edekiren.

KAP. XI.

1 Kristek irakasten othoitz egiten. 9 ardura. 14 Mutua sendatzen. 15 Blasphemioa. 21 Bortbitz harmatua. 24 Espiritu gizonaganik ilkia. 28 Dobatsuak zein. 29 Induak signo eskez egon. 31 Eguerdiko regina. 32 Ninibakoak. 34 Begi simplea edo gaixtoa. 39 Harrapakeria. Gaixtakeria. 42 Injemendua. Karitatea. 45 Legeko doktora. 46 Ezin iasan daitezkeen kargak. 47 Profeten sepulkreak. 49 Iainkoaren sapientia. 52 Ezagutzearen gakoa.

1 Gertha zedin halaber leku batetan othoitz egiten zegoela, zesatu zenean, erran baitziezon bere diszipuluetarik batek, Iauna, irakatsiezaguk othoitz egiten, Ioanesek ere bere diszipuluei irakatsi drauen bezala.

2 Eta erran ziezen, Othoitz egiten duzuenean, erran ezazue, Gure Aita zeruetan aizena, Sanktifika bedi hire izena, Ethor bedi hire resuma, Egin bedi hire borondatea, zeruan bezala, lurrean ere.

3 Gure eguneko ogia iguk egunekotzat.

4 Eta barka ietzaguk gure bekatuak: ezen guk ere barkatzen dirauegu guri zor draukuten guziei. Eta ezgaitzala sar erazi tentazionetan, baina delibra gaitzak gaixtotik.

5 Eta erran ziezen, Zein da zuetarik ukanen duena adiskide bat, eta ioanen dena harengana gau-erditan eta erranen draukana, Adiskidea, presta ietzadak hirur ogi:

6 Ezen ene adiskide bat ethorri izan duk bidetik enegana, eta eztiat zer aitzinean ezar diezodan .

7 Eta hark barnetik ihardesten duela erran dezan, Eznezala faska: ia bortha ertsia duk, eta ene haurtxoak enekila dituk ohean: ezin iaiki niaitek hiri emaitera.

8 Erraiten drauzuet, baldin iaikirik eman ezpadiexo ere, zeren haren adiskide den: halere haren muthiritasunagatik iaikirik emanen drauka zenbat ere behar baitu.

9 Eta nik erraiten drauzuet, Eska zaitezte, eta emanen zaizue: bilhaezazue, eta eridenen duzue: bulka ezazue eta irekiren zaizue.

10 Ezen eskatzen den guziak rezebitzen du: eta bilhatzen duenak erideiten du: eta bulkatzen duenari, irekiren zaio.

11 Eta zein *da* zuetarik aita, semea ogi eska badakio, harri bat emanen draukana? edo baldin arrain eska badakio, ala arrainaren lekuan suge bat emanen drauka?

12 Edo baldin arraultze baten eska badadi, ala eskorpiona emanen drauka?

13 Beraz zuek baldin gaixto zaretelarik, badakizue gauza onen zuen hurrei emaiten, zenbatez gehiago zuen Aita zelestialak emanen draue Espiritu saindua eskaturen zaizkonei.

14 Orduan egotz zezan kanpora deabru bat, eta hura zen mutu: eta gertha zedin, deabrua ilki zenean, minza baitzedin mutua: eta mirets zezaten jendetzek.

15 Eta hetarik batzuk erran zezaten, Beelzebub deabruen prinzearen partez egoitzen ditu kanpora deabruak.

16 Eta berzeak tentatzen zutela, signo zerutik eskez zaizkan.

17 Baina hark nola baitzekizkian haien pensamenduak, erran ziezen, Bere kontra partitua den resuma guzia, desegiten da: eta etxe bere kontra *partitua* erorten da.

18 Eta baldin Satan ere bere kontra partitua bada, nolatan haren resuma egonen da? ezen badiozue Beelzebub-en partez kanpora egoizten ditudala nik deabruak.

19 Eta baldin nik Beelzebub-en partez kanpora egoizten baditut deabruak, zuen semek noren partez kanpora egoizten dituzte? halakotz hek izanen dirade zuen iuje.

20 Baina baldin Iainkoaren erhiaz kanpora egoizten baditut deabruak, segur heldu izan da zuetara Iainkoaren resuma.

21 *Gizon* borthiz harmatu batek begiratzen duenean bere iauregia, bakean dirade hark dituen gauzak.

22 Baina bera baino borhitzago batek akometaturik garait badeza, haren harmadura guzia, zeinetan fida baitzen, edekiten du, eta haren osti-llamendua distribuitzen.

23 Enekin eztena ene kontra da: eta enekin biltzen ari eztena barreiatzen ari da,

24 Espiritu satsua ilki denean zenbeit gizonaganik leku leihorrez dabila, pausu bilha: eta erideiten eztuenean, dio, Itzuliren naiz neure etxera nondik ilki izan bainaiz.

25 Eta ethorririk erideiten du hura eskobatua eta apaindua.

26 Eta orduan ioaiten da, eta hartzen ditu berzerik zazpi espiritu bera baino gaixtoagoak: eta sarthurik habitatzen dirade han: eta egiten da gizon haren azken konditionea lehena baino gaixtoago.

27 Eta gertha zedin gauza hauk erraiten zituela, altxaturik boza emazte batek populuaren artetik, erran baitziezon, Dohatsu *dituk* hi egari auen sabela, eta hik edoski dituan ugatzak.

28 Eta hark erran zezan, Baina aitzitik dohatsu *dirade* Iainkoaren hitza enzuten, eta hura begiratzen dutenak.

29 Eta jendetzeak biltzen ziradela, has zedin erraiten, Jeneratione haur gaixtoa da: signo eskez dago: baina signorik etzaio emanen Ionas profetaren signoa baizen.

30 Ezen nola Ionas Ninibakoei signo izan baitzairen, hala izanen zaio gizonaren Semea ere jeneratione huni.

31 Egu-erdi *aldeko* regina iaikiren da iudizioan jeneratione hunetako gizonekin, eta kondenaturen ditu: zeren ethor baitzedin lurraren bazterretik Salomonen sapientiaren enzutera: eta huna, Salomon bainoagoa leku hunetan:

32 Ninibako gizonak iaikiren dirade iudizioan jeneratione hunekin, eta kondemnaturen dute: zeren Ionasen predikationera emenda baitzitezzen: eta huna, Ionas bainoagoa leku hunetan.

33 Eta nehork kandela iraxekia eztu leku estalian ezarten, ez gaitzuepean: baina kandelerean, sartzen diradenek argia ikus dezatenzat.

34 Gorputzaren kandela, begia da: beraz baldin hire begia simple bada, hire gorputz guzia ere argi dukek: baina gaixto bada, hire gorputza ere ilhun dukek.

35 Konsidera ezak bada hitan den argia ilhunbe ezten.

36 Beraz baldin hire gorputz guzia argi *bada*, parterik batre ilhunik eztuela: argi izanen duk guzia, kandelak *bere* klaretateaz argitzen auenean bezala.

37 Eta minzatu zenean, othoitz egin ziezon Fariseu batek barazkal ledin hura baithan, eta Jesus sarthurik iar zedin mahainean.

38 Baita Fariseuak *bori* ikusirik mirets zezan zeren lehenik ezpaitzedin ikuz barazkal aitzinean.

39 Eta erran ziezon Iaunak, Baina zuek Fariseuok koparen eta plataren kanpoko aldea xahutzen duzue: baina zuen barnean dena, bethea da harrapakieriaz eta gaixtakeriaz.

40 Adimendu gabeak, kanpoko egin duenak eztu barnekoa ere egin?

41 Aitzitik duzuenetik emazue elemosinatan: eta huna, gauza guziak xahu ditukezue.

42 Baina malediktione zuen gainean Fariseuak: ezen detxematzen dituzue mentha eta ruta, eta baratze belhar guzia, baina utziten dituzue gibelera Iainkoaren iujemendua eta karitatea: hauk egin behar ziraden, eta hek ez utzi.

KAP. XII.

43 Maledikzione zuen gainean Fariseuak: ezen on dariztezue lehen iar lekuei sinagogetan, eta salutationei merkatuetan.

44 Maledikzione zuen gainean Eskriba eta Fariseu hipokritak: ezen monument ageri ez tiradenak bezala zarete, eta haien gainean dabilzan gizonak ezpaitakizkite.

45 Orduan ihardesten duela Legeko doktoretarik batek diotsa, Majistrua, gauza horien erraitean gu ere iniuriatzen gaituk.

46 Eta hark dio, Maledikzione zuen gainean ere Legeko doktorak, ezen kargatzen dituzue gizonak karga iasaiteko nekezkoetz: baina zeurok zuen erhietarik batez ez tituzue kargak hunkitzen.

47 Maledikzione zuen gainean, ezen edifikatzen dituzue Profeten thunbak, eta zuen aitek hil ukan dituzte hek.

48 Segurki testifikatzen duzue *zeurok* zuen aiten obretan konsentitzen duzuela: ezen hek hil dituzte, eta zuek edifikatzen dituzue haien thunbak.

49 Halakotz Iainkoaren sapientiak ere erran du, Igorriren ditut heta-
ra Profetak eta Apostoluak, eta hetarik hilen dute eta persekutaturen.

50 Nazione huni galdegin dakionzat, munduaren kreationeaz geroztik isuri den Profeta guzien odola:

51 Abelen odoletik Zakariasen odolerano, zein hil ukan baitzuten aldareari eta tenpleari artean: are diotsuet, galde eginen zaiola nazione huni.

52 Maledikzione zuen gainean Legeko doktorak: ezen ezagutzearen gakoa kendu duzue: zeurok etzarete sarthu izan, eta sartzen ziradenak begiratu dituzue.

53 Eta gauza hauk haei erraiten zerauztenean, has zekitzon Eskribak eta Fariseuak hagitz hertsen, eta propos iradokiten anhitz gauzaz.

54 Zelatan zeudela, eta zerbait haren ahotik hatzaman aiherez zabil-
tzala, akusa lezatenzat.

*1 Fariseuen altxagarria. 5 Iainkoaren beldur izateko. 8 Krist ait-
horturen duena. 10 Espiritu sainduaren kontretako Blasphemioa.
22 Biziaz ansiarik ez ukaiteaz. 31 Iainkoaren resuma bilbatze-
ko. 33 Thesaurizatze ko non. 37, 45 Zerbitzari ona eta gaitoa.
39 Oboina. 42 Despenser leiala. 49 Sua lurtean. 50 Kristen bap-
tismoa. 52 Disensione izanen Ebanjeliogatik. 58 Partidarekin
apointatzeko.*

1 Bizkitartean bildu izanik jendetze mulzo handiak hanbat non elkar aurizkiten baitzuten, has zekien erraiten bere diszipuluei, Lehenik begira zaitezte Fariseuen altxagarritik, zein baita hipokrisia.

2 Ezen ezta deus estalirik agerturen eztenik: ezeta deus sekreturik iakinen eztenik.

3 Halakotz ilhunbean erran dituzuen gauzak, argian enzunen dirade: eta beharrira ganberetan erran duzuen, predikaturen da etxe gainetan.

4 Eta diotsuet zuei neure adiskideoi, Etzaretela beldur gorputza hiltzen dutenen, eta gero ezpaitute zer gehiagorik egin dezaten.

5 Baina erakutsiren drauzuet noren beldur behar zareten: zareten beldur, hil dukeenean gehennara egoizteko autoritatea duenaren: are diotsuet, haren beldur zareten.

6 Eztira borz parra-xori bi dirutxotan saltzen, eta hetarik bat ezpaita ahanzirik Iainkoaren aitzinean ?

7 Baina zuen buruko bilo guziak ere kontatuak dirade etzaretela beraz beldur: parra-xori araldeak baino gehiago balio duzue *zuek*.

8 Badiotsuet bada, Nork ere ni aithorturen bainau gizonen aitzinean, gizonaren Semeak ere aithorturen du hura Iainkoaren Aingeruen aitzinean.

9 Baina ni gizonen aitzinean ukaturen nauena, ukatua izanen da Iainkoaren Aingeruen aitzinean.

10 Eta nork ere erranen baitu hitzik gizonaren Semearen kontra barkaturen zaio hari: baina Espiritu sainduaren kontra blasfematuren duenari, etzaio barkaturen.

11 Eta eramanen zaituztenean sinagogetara, eta majistratuetara, eta potestatetara, eztuzuela ansiarik, nola edo zer ihardetsiren duzuen edo zer erranen.

12 Ezen Espiritu sainduak irakatsiren zaituzte ordu hartan berean, zer erran behar daten.

13 Eta erran ziezon jendetzekoetarik batek, Majistrua, errok ene anaieri parti dezan enekin heretajea.

14 Baina hark erran ziezon, Gizona, nork ezarri nau ni iuje, edo partitzale zuen gainean?

15 Gero erran ziezon, Ikusazue, eta begira zaitezte abaritiatik: ezen zenbeitek *onhasunez* abundantia badu ere, bere bizia eztu bere onetarik.

16 Eta erran ziezen konparatione bat, zioela, Gizon abrats baten landek abundantki fruktu ekarri ukan dute:

17 Eta gogeta egiten zuen bere baithan, zioela, Zer eginen dut? ezen ezut nora bil ditzadan neure fruktuak.

18 Eta erran zezan, Haur eginen dut: deseginen ditut neure grane-rak, eta handiagoak eginen ditut: eta hara bilduren ditut neure fruktu guziak, eta neure onak.

19 Eta erranen draukat neure arimari, Arima, badituk on handiak anhitz urthetakoizat bilduak: reposa adi, ian ezak, edan ezak, eta atsegin har ezak.

20 Baina erran ziezon Iainkoak, Erhoa, gaurko gauean eure arima edekiren zaik: eta dituan gauzak, noren izanen dirade?

21 Hala *da* onhasun handiak beretako biltzen dituen, eta Iainkoa baithan abrats eztena.

22 Orduan erran ziezen bere diszipuluei, Halakotz diotsuet, ez-tuzuen artharik zuen bizitzeaz, zer ianen duzuen: ez eta gorputzaz zertzaz beztituren zaretan.

23 Bizia bianda baino gehiago da, eta gorputza abillamendua baino.

24 Konsidera itzazue beleak, ezen ez-tutela ereiten ez biltzen, eta hek ez-tute sotorik ez granerik, eta Iainkoak hatzen ditu hek, zenbatez zuek xoriek baino gehiago balio duzue?

25 Eta nork zuetarik artha ukanez eratzeki ahal diezakeo beso bat bere handitasunari?

26 Bada baldin xipien dena ere ezin badagizue, zer goitikoz arthatsu zarete?

27 Konsideraitzazue floreak, nola handitzen diraden: ez-tirade neka-tzen, eta ez-tute iruten: baina badiotsuet, are Salomon ere bere gloria guziarekin ez-tela beztitu izan hetarik bat bezala.

28 Bada baldin egun landan belhar dena, eta bihar labean ezarten dena Iainkoak hala inguru beztitzen badu, zenbatez areago zuek fede xipitakoak

29 Zuek beraz eztagizuela galderik zer ianen duzuen edo zer edanen: eta etzaitzela dudan iar

30 Ezen gauza hauk guziak munduko jendek bilhatzen dituzte: baina zuen Aitak badaki, ezen hauen beharra baduzuela.

31 Bainaitzitik bilha ezazue Iainkoaren resuma, eta gauza hauk guziak emanen zaizkizue gainerako.

32 Ezaizela beldur tropel xipia, ezen zuen Aitaren plazer ona izan da zuei resumaren emaitera.

33 Sal itzazue zuen onak, eta eman itzazue elemosinatan. Egin itzazue zeurondako zahartzen ez-tiraden mulsak, zeruetan thesaur nehoiz ere falta ez-taiten bat: nora ohoinik ez-paita hurbiltzen, *eta non* zerrenek ez-paitu desegiten.

34 Ezen non baita zuen thesaura, han izanen da zuen bihotza ere.

35 Bira zuen gerrunzeak gerrikatuak, eta *zuen* kandelak iraxe-kiak.

36 Eta zuek *zaretan* noiz haien nabusia ez-teietarik itzul daiten begira dauden gizonetarar irudi: dathorrenean, eta bortha bulka dezanean, bertan ireki dezotenzat.

37 Dohatsu *dirade* zerbitzari hek, zein dathorrenean nabusiak eridenen baititu iratzarriak: egiaz diotsuet gerrikaturen dela bera, eta mahainean iar eraziren dituela, eta aitzinaraturik zerbitzaturen dituela.

38 Eta baldin badathor bigarren beillan, eta heren beillan badathor, eta hala eriden ditzan: dohatsu dirade zerbitzari hek.

39 Eta haur iakizue, ezen baldin baleaki aitafamiliak zer orduz ohoi-na ethorteko lizen, beilla lezakeela, eta ezlezakeela utzi zulhatzera bere etxea.

40 Zuek ere bada zaretan prest, ezen uste eztuzuen orduan gizonaren Semea ethorriren da.

41 Orduan erran ziezon Pierrisek, Iauna, guri erraiten draukuk konparatione hori ala *bai* guziei ere?

42 Eta erran zezan Iaunak, Zein da despenser leiala eta zuhurra, nabusiak bere familiaren gaineko ordenatu duena, denboran ordinarioa deienzat?

43 Dohatsu *da* zerbitzari hura, dathorrinean nabusiak hala egiten eridenen duena.

44 Egiazki erraiten drauzuet, ezen duen guziaren gaineko ezarriren duela hura.

45 Eta baldin erran badeza zerbitzari hark bere bihotzean, Beranzen du ene nabusiak ethortera: eta has badadi zehatzen muthillen eta neskatoen, eta iaten eta edaten eta horditzen:

46 Ethorriren da zerbitzari haren nabusia, *hark* uste eztuen egunean, eta eztakian orean: eta bereziren du hura, eta haren partea infidelekin ezarriren.

47 Eta bere nabusiaren borondatea ezagutu duen zerbitzaria, eta ezpaita preparatu, eta ezpaitu haren borondatearen araura egin, zehaturen da anhitz *ukaldiz*:

48 Baina ezagutu eztuena, eta zehatu izateko merezi dukeen gauzak egin dituen, zehaturen da *ukaldi* gutiz. Bada anhitz eman izan zaion guziari, anhitz galde eginen zaio: eta begiratzera anhitz eman izan zaionari, hanbat gehiago galde eginen zaio.

49 Suaren emaitera ethorri naiz lurrera: eta zer nahi dut *gehiago* baldin ia iraxekia bada?

50 Baina baptismo batez batheiatzeko naiz, eta nola hertsen naiz *haur* konpli daiten artean?

51 Uste duzue ezen lurrean bakearen ezartera ethorri naizela? ez, diotsuet, baina dibisionearen.

52 Ezen hemendik harat izanen dirade borz etxe batetan dibisionetan diratenik, hirurak bien kontra, eta biak hiruren kontra.

53 Dibisionetan izanen da aita semearen kontra, eta semea aitaren kontra: ama alabaren kontra, eta alaba amaren kontra: ama-ginharreba bere errenaren kontra, eta errena bere ama-ginharrebaren kontra.

54 Gero erraiten zerauen jendetzei ere, Ikus dezazuenean hodei bat altxatzen dela Okzidentetik, bertan diozue, uria heldu da: eta hala gerthartzten da.

55 Eta hegoak draunsanean, erraiten duzue, ezen bero eginen duela: eta *hala* gerthartzten da.

56 Hipokritak, zeruaren eta lurraren itxuraren iujeatzen dakizue: eta denbora hunez nola eztuzue iujeatzen?

57 Eta nola zeuron buruz ere eztuzue iujeatzen bide dena?

58 Bada ioaiten aizenean eure partida kontrastarekin majistratuagana, enseia adi bidean haren menetik ilkiten: tira ezezanzat iujeagana, eta iujeak eman iezen sarjeantari, eta sarjeantak ezar ezezan presoindegian.

59 Erraiten drauat, ezaiz ilkiren handik azken pelata ere renda dirokeano.

KAP. XIII.

3 Penitentiara Kristek exhortatzen. 6 Fikotze fruktu gabea pika-tzera manatzen. 11 Emazte kroatua sendatzen. 15 Sabbath egunean ungi egitea. 16 Mustarda bibiaren eta altxagarriaren konparationea. 24 Bortha bersia. 29 Iainkoaren resuman iartea. 34 Ierusalemaren destruktioea.

1 Eta baziraden batzu denbora hartan berean hari kontatzen zeraukatenik Galileanoez, zeinen odola Pilatek nahasi ukan baitzuen haien sakrifizioekin.

2 Eta ihardesten zuela Iesusek erran ziezen, Uste duzue ezen Galileano hauk berze Galileano guziak baino bekatoreago ziradela, zeren halako gauzak sufritu baitituzte?

3 Ezetz diotsuet: aitzitik baldin emenda ezpazaitzte guziak halaber galduren zarete.

4 Ezpa, Siloeko dorreak gainera eroririk hil ukan zituen hemezortzi hek, uste duzue Ierusalemeko habitant guziak baino hogendunago ziradela?

5 Ezetz diotsuet: aitzitik baldin emenda ezpazaitzte, guziak halaber galduren zarete.

6 Erraiten zuen konparatione haur ere, fikotze bat zuen edozein batek landatua bere mahastian: eta fruktu bilha ethor zedin hartara: eta etzezan eriden.

7 Eta erran ziezon mahasti zainari, Huna, hirur urthe dik ethorten naizela fruktu bilha fikotze hunetara, eta eztiat erideiten: pika ezak: zertako lurra ere enpatxatzen du?

8 Eta hark ihardesten zuela erran ziezon, Iauna, utzi ezak are urthe hunetan, inguru aitzurtu dukedano, eta ungarri eman dezakeodano.

9 Eta baldin ekar badeza frukturik, *ungi*, *ezpere*, gero pikaturen dukek.

10 Eta irakasten ari zen sinagoga batetan Sabbathoan.

11 Eta huna, emazte bat ethor zedin eritasunezko espiritua zuenik ia hemezortzi urthez: eta zen krokatua, eta neholetan ere ezin xuxent zeiten.

12 Eta hura ikusi zuenean Iesusek dei zezan beregana, eta erran ziezon, Emaztea, laxatu aiz eure eritasunetik.

13 Eta gainean ezar zietzon eskuak, eta bertan xuxent zedin, eta glorifikatzen zuen Iainkoa.

14 Baina ihardesten zuela sinagogako prinzipalak, gaitziturik zeren Sabbathoan sendatu zuen Iesusek, erran ziezon populuari, Sei egun dirade zeinetan lan egin behar baita, hetan badazatozte eta senda zaitetzte, eta ez Sabbath egunean.

15 Ihardets ziezon bada Iaunak, eta erran zezan, Hipokrita, zuetarik batbederak Sabbathoan ezta laxatzen bere idia edo bere astoa manjederatik, eta eramaiten ederatera?

16 Eta Abrahamen alaba haur, zein estekatu baitzuen Sataneke, huna, hemezortzi urthe duela, etzen estekadura hunetarik laxatu behar Sabbath egunean?

17 Eta gauza hauk hark erraiten zituenean, konfunditzen ziraden hari kontrastatzen zaizkion guziak: baina populu guzia alegeratzen zen harzaz egiten ziraden gauza glorioso guziez.

18 Orduan erraiten zuen *Iesusek*, Zer irudi du Iainkoaren resumak? eta zerekin konparaturen dut hura?

19 Mustarda bihia irudi du, zein harturik gizon batek ezar baitzezan bere baratzean, eta haz zedin eta arbore handia egin zedin eta zeruko xoriek ohatzeak egin dituzte haren adarretan.

20 Eta berriz erran zezan, Zerekin konparaturen dut Iainkoaren resuma?

21 Altxagarria irudi du, zein harturik emazte batek ezar baitzezan hirur neurri irinetan, guzia altxatu lizateno.

22 Gero iragaiten zen hirietan eta burguetan, irakasten zuela, eta Ierusalemerratko bidea egiten zuela.

23 Eta erran ziezon norbeitek, Iauna, gutiak dira salbatzen diradenak? Eta hark erran ziezen,

24 Enseia zaitetzte sartzen bortha hersitik: ezen anhitz, erraiten drauzuet, sarthu nahiz ebiliren diradela, eta ezin sarthuren baitirade.

25 Eta aitafamilia iaiki datenean, eta bortha ertsi dukeenean, eta has zaitetzenean kanpoan egoiten, eta bortharen bulkatzen, erraiten duzuela, Iauna, Iauna, ireki ezaguk: eta ihasderten duela erranen drauzue, Eztatik zuek nongo zaretan.

26 Orduan hasiren zarete erraiten, Ian diagu hire presentian, eta edan diagu, eta gure karriketari irakatsi duk *hik*.

27 Eta erranen du, Erraiten drauzuet eztaikit zuek nongo zaretan: parti zaitetzte eneganik inikitate egiten duzuen guziak.

28 Han izanen da nigar eta hortz garraskots: ikus ditzazuenean Abraham, eta Isaak, eta Jakob eta Profeta guziak Iainkoaren resuman, eta zuek kanpora irazitzen zaretela.

29 Orduan ethorriren dirade Orientetik, eta Okzidentetik: Akilone-tik, eta Egu-erditik: eta iarriren dirade mahainean Iainkoaren resuman.

30 Eta huna, dirade azken, lehen izanen diradenak: eta dirade lehen, azken izanen diradenak.

31 Egun hartan berean hurbil zitezen Fariseuetarik batzu, erraiten zeraukatela, Ilki adi, eta oha hemendik: ezen Herodesek hil nahi au.

32 Eta erran ziezen, Zoazte eta errozue azeri hari, Huna, egoizten zitiat deabruak kanpora, eta sendatzea akabatzen diat egun eta bihar, eta hereneko egunean fin hartzen diat.

33 Baina bide egin behar diat egun eta bihar eta etzi: ezen eztuk gertatzen Profetarik batre hil dadin Ierusalemetik lekora.

34 Ierusalem, Ierusalem, zeinek hiltzen baitituk Profetak, eta lapidatzen hiregana igorri diradenak, zenbat aldiz nahi ukan ditut bildu hire haurrak, oilloak bere xito aldea *bere* hegalen azpira bezala, eta ezpaituzue nahi ukan?

35 Horra utziten zaizue zuen etxea desert. Baina egiaz diotsuet, ezen eznauzuela ikusiren, gertha daiteno darrazuen, Benedikatu *dela* Iainaren izenean ethorten dena.

KAP. XIII.

*2 Hidropikoa sendatu. 3 Sabbath egunez ungi egitea. 11 Humilia-
turen dena. 13 Nor gomitatzeke. 16, 23 Afarira gomitatnak. 26
Kristgatik abaidei gaitz eritziiteko. 27 Kristi iarreikiteko. 28 Kon-
parationeak. 33 Kristen diszipulu izatekotsz nola guzia renuntia-
tzeke.*

1 Gertha zedin halaber hura ethorri zenean Fariseuetako prinzipal baten etxera Sabbathoan bere refektionearen hartzera, hek gogoia emaiten baitzeraukaten.

2 Eta huna, gizon hidropiko bat zen haren aitzinean.

3 Orduan ihardesten zuela Iesusek erran ziezen Legeko doktorei eta Fariseuei, zioela, Sori da Sabbathoan sendatzea?

4 Eta hek ixilik egon zitezen, Eta hark hura harturik senda zezan, eta igor zezan.

5 Eta ihardesten zerauela, erran zezan, Zeinek zuetarik astoa edo idia putzura eror badakio, eztu bertan hura idokiren Sabbath egunean?

6 Eta ezin gauza hauen gainean ihardets zezakeoten.

7 Erraiten zerauen halaber gomitatu izan ziradenei konparatione bat, gogoatzen zuela nola lehen iarlekuez hautatzen ziraden, zioetela,

8 Norbeitek dei azanean ezteietara, ezadila iar lehen lekuan, gertha eztadin, hi baino ohoratuago bat hark deithu duen:

9 Eta ethorririk hura eta hi deithu zaituztenak erran diezan, Emok huni lekua: eta orduan has ezadin ahalkerekin azken lekuaren edukiten.

10 Baina gomitatu aizenean, habil, iar adi azken lekuan: dathorrenean hi gomitatu auenak erran diezanzat, Adiskidea, igan adi gorago: orduan dukek ohore hirekin mahainean iarririk daudenen aitzinean.

11 Ezen bere burua goratzen duen guzia, beheraturen da: eta bere burua beheratzen duena, goraturen da.

12 Eta bera gomitatu zuenari ere erraiten zeraukan, Egiten duanean barazkari bat edo afari bat, eztitzala dei eure adiskideak, ez eure anaieak, ez eure ahaideak, ez auzo abratsak, hek ere aldiz bere aldetik gomita ezezatanzat, eta ordaina renda eztakian.

13 Baina egiten duanean banket bat, dei itzak paubreak, inpotentak, mainguak, itsuak:

14 Eta dohatsu izanen aiz: zeren ezpaitute nondik hiri *ordaina* renda: ezen hiri rendaturen zaik ordaina iustoen resurrektionean.

15 Eta gauza hauk enzunik harekin mahainean iarririk zeudenetarik batek erran ziezon, Dohatsu *duke* Iainkoaren resuman ogi ianen duena.

16 Eta hark erran ziezon, Gizon batek egin zezan afari handi bat, eta dei zezan anhitz:

17 Eta igor zezan bere zerbitzaria afal ordutan, gomiatuei erraitera, Zatozte, ezen gauza guziak prest dirade.

18 Baina guziak has zitezen konsentimendu batez exkusatzen. Lehenak erran ziezon, Posesione bat erosi diat, eta haren ikustera ilki behar diat: othoitz egiten drauat, eduki nezak exkusatutan.

19 Eta berzeak erran zezan, Borz idi uztarri erosi zitiat, eta banihoak haien forogatzera: othoitz egiten drauat eduki nezak exkusatutan.

20 Eta berzeak erran zezan, Emazte hartu diat, eta halakotz ezin niathorrek.

21 Eta itzulirik zerbitzari hark konta zietzon gauza hauk bere nabusiari. Orduan aserreturik aita-familiak erran ziezon bere zerbitzariari, Habil fitetz plazetara, eta hiriko karriketara, eta paubreak eta inpotentak, eta mainguak eta itsuak huna barnera erekar itzak.

22 Eta erran zezan zerbitzariak, Nabusia, egin izan duk, manatu duan bezala eta oraino baduk leku.

23 Orduan erran ziezon nabusiak zerbitzariari, Oha bidetara eta berroetara, eta bortxaitzak, sartzera bethe dadinzat ene etxea.

24 Ezen erraiten drauzuet, gizon deithu izan ziraden hetarik batek ere ezuela ene afaritik dastaturen.

25 Eta jendetze handiak ioaiten ziraden harekin: eta itzulirik erran ziezen.

26 Baldin nehor enegana ethorten bada eta gaitzesten ezpaditu bere aita eta ama, eta emaztea eta haurrak, eta anaieak eta arrebak, etare gehiagore bere arima ere, ezin date ene diszipulu.

27 Eta norik ere ezpaitakarke bere krutzea, eta ene ondoan ethorten *ezpaita*, ezin date ene diszipulu.

28 Ezen zein da zuetarik dorre bat edifikatu nahi duenik, lehen iarririk gustuak kontatzen eztituena, eia akabatzeke baduenez?

29 Fundamenta ezarri dukeen ondoan, eta ezin akabatu dukeenean, ikusiren duten guziak harzaz trufatzen has ezтитеzenzat, dioitela,

30 Gizon hunek hasi du edifikatzen eta ezin akabatu du.

31 Edo zein da regea berze rege baten kontra batailla emaitera abiatzen dena, lehen iarririk konsultatzen ez-tuen, eia hamar millarekin aitzinera ilki ahal dakidionez, hoge millarekin haren kontra ethorten denari?

32 Berzela hura oraino urrun deno, enbaxadore igorri-rik bake eskez iarten da.

33 Hala beraz, norik ere zuetarik bere on guziak ezpaititu renuntiatzen *hura* ezin date ene diszipulu.

34 On da gatza: baina baldin gatza gezat badadi, zerzaz gazituren da?

35 Ezta lurrekotzat, ez ongarrikotzat deusgai: baina kanporat egoizten da hura. Enzuteko beharri-rik duenak, enzun beka.

KAP. XV.

1 Bekatoreak Kristi behatzen. 4 Ardi errebelatua. 7, 10 Bekatore baten konbertitzeaz bozkario. 8 Drakma galdua. 11 Seme prodigoa. 17 Dolua. 20 Bekatore konbertitzen diradenetara, miseri-kordia.

1 Eta hurbiltzen ziraden harengana publikano eta jende bizitze gaixtotako guziak, hura enzun lezatenzat.

2 Eta murmuratzen zuten Fariseuek eta Eskribek, zioitela, hunek jende bizitze gaixtotakoak rezebitzen ditu, eta iaten du hekin.

3 Baina hark erran ziezen konparatione haur, zioela,

4 Zein gizonek zuetarik ehun ardi dituela eta hetarik bat galtzen duela, ez-titu utziten laurogei eta hemeretziak desertuan eta ezta ioaiten galduaren ondoan, hura eriden dezakeno?

5 Eta eriden duenean ezarten du bere sorbalden gainean alegerarik.

6 Gero ethorri-rik etxera, deitzen ditu adiskideak eta auzoak, diostel-
la, Alegera zaitezte enekin: ezen eriden dut neure ardi galdua.

7 Erraiten drauzuet ezen hala bozkario izanen dela zeruan bekatore emendatzen den baten

gainean, *gebiago* ezen ez laurogei eta hemeretzi iusto emendamendu mengoa eztutenen gainean.

8 Edo zein emazte hamar drakma dituenek, baldin gal badeza drakma bat, eztu argia bizten eta etxea eskobatzen, eta bilhatzen dilijentki *hura* eriden dezakeno?

9 Eta eriden duenean, deitzen ditu *emazte* adiskideak eta auzoak, dio-ela, Alegera zaitztez enekin: ezen eriden dut galdu nuen drakma.

10 Hala, diotsuet, bozkario izanen dela Iainkoaren Aingeruen aitzinean, bekatore emendatzen den baten gainean.

11 Halaber erran zezan, Gizon batek zituen bi seme:

12 Eta hetarik gaztenak erran ziezon aitari, Aita, indak onhasunetik niri heltzen zaitadan parte. Eta parti zietzen onak.

13 Eta egun gutiren buruan, guziak bildurik seme gaztenor ioan zedin herri urrun batetara: eta han irion zezan bere onhasuna, prodigoki bizi izanez.

14 Guzia despendatu ukan zuenean, egin izan zen gosete gogor bat herri hartan, eta hura has zedin behar izaten:

15 Eta ioanik leku hartako burjes batekin iar zedin, eta *hark* igor zezan bere posesionetara urden bazkatzera.

16 Eta desir zuen urdek iaten zuten maginxetarik bere sabelaren betatzera: eta nehork etzeraukan emaiten.

17 Eta bere buruari ohart zekionean, erran zezan, Zenbat alokazer diraden ene aitaren etxean ogia frango dutenik, eta ni gosez hiltzen bainaz!

18 Iaikirik ioanen naiz neure aitagana, eta erranen draukat, Aita, huts egin diat zeruaren kontra, eta hire aitzinean.

19 Eta gehiagorik eznauek digne hire seme deitzeko: egin nezak eure alokazeretarik bat bezala.

20 Iaikirik bada ethor zedin bere aitagana. Eta hura oraino urrun zela, ikus zezan bere aitak, eta konpasionen har zezan, eta laster eginik egotz zezan bere burua haren lepora, eta pot egin ziezon.

21 Eta erran ziezon semeak, Aita, huts egin diat zeruaren kontra, eta hire aitzinean, eta gehiagorik eznauek digne hire seme deitzeko.

22 Orduan erran ziezon aitak bere zerbitzariei, Ekarzue arropa prinzipalena, eta iaunz ezozue: eta emozue erhaztun bat bere eskura, eta zapa-tak oinetara:

23 Eta ekarririk aretze gizena, hil ezazue: eta iaten dugula atsegin har dezagun.

24 Ezen ene seme haur hil zen, eta harzara biztu da: galdu zen, eta eriden da. Eta has zitezten atsegin hartzen.

25 Eta zen haren seme zaharrena landan, eta ethorten zela etxeari hurbildu zaionean, enzun zitzan melodia eta danzak.

26 Eta deithurik zerbitzarietarik bat, interroga zezan hura zer zen.

27 Eta hark erran ziezon, hire anaie ethorri izan duk, eta hil ukan dik hire aitak aretze gizen bat, zeren osorik hura rezebitu duen.

28 Eta aserre zedin: eta etzen sarthu nahi izan: bere aitak bada ilkirik othoitz egin ziezon.

29 Baina hark ihardesten zuela erran ziezon bere aitari, Huna, hanbat urthe dik zerbitzatzan audala, eta egundano hire manurik eztiat iragan, eta egundano pitina bat eztrautak eman neure adiskidekin atsegin hartzeko.

30 Baina hire seme haur, zeinek iretsi ukan baitu hire onhasun guzia putekin, ethorri izan denean, hil ukan draukak huni aretze gizena.

31 Eta hark erran ziezon, Seme, hi bethi enekin aiz, eta ene guzia hire duk:

32 Eta atsegin hartu behar zuan eta alegeratu, zeren hire anaie haur hil baitzen, eta biztu baita, galdu baitzen, eta eriden baita.

KAP. XVI.

1 *Dispenser nabusia baitan akusatua.* 8 *Munduaren haurrak.* 9 *Inikitatezko abrastasunak.* 11 *Leialatea.* 13 *Bi nabusi ezin zer-*

*bitza. 15 Bere buruaren iustificatzea. 16 Legea eta Profetak. 18
Emaztearen utzitea. 19, 20 Abrats gaixtoa eta Lazaroa. 31
Moisesen eta Profeten enzutea.*

1 Eta erran ziezen bere diszipuluei- ere, Gizon abrats bat zen despenser bat zuenik, haur akusa zedin hura baithan, haren onen irioile bezala:

2 Eta hura deithurik erran ziezon, Zer danzut haur hizaz? renda ezak eure dispensaren kontua: ezen gehiagorik ezin aizate despenser.

3 Orduan erran zezan bere baithan despenserak, Zer eginen dut, neure nabusiak dispensaren kargua edekiten drautanaz geroz? aitzurrerik ezin daidit, eske ebiltera ahalke naiz.

4 Badakit zer eginen dudana, dispensergoatik kendu naizenean rezebi nezatenat *batzuk* bere etxetara.

5 Orduan deithurik bere nabusiaren zordunetarik batbedera, erran ziezon lehenari, Zenbat zor draukak ene nabusiari?

6 Eta hunek erran zezan, Ehun barril olio: eta hark erran ziezon, Har ezak eure zedula, eta iarririk fitetz, eskriba ezak berrogei eta hamar

7 Gero berze bati erran ziezon, Eta hik zenbat zorduk? eta hark erran zezan, Ehun neurri ogi. Orduan hark erran ziezon, Har ezak eure zedula, eta eskriba ezak laurogei.

8 Eta lauda zezan nabusiak despenser gaixtoa, zeren zuhurki egin ukan baitzuen: hunegatik mundu hunetako haurrak zuhurrago dirade, ezen ez argiko haurrak bere jenerationean

9 Eta nik erraiten drauzuet, Egin itzazue zuendako adiskideak abrasasun inikoez falta zaiteztenean rezebi zaitzatenat tabernakle eternaletara.

10 Gauza xipienetan leial dena, handian ere leial da: eta gauza xipian iniusto dena, handian ere iniusto da.

11 Bada baldin abrasasun inikoetan leial izan ezpazarete, abrasasun egiazkoetan nor fidaturen zaizue?

12 Eta baldin berzeren gauzan leial izan ezpazarete, zuen dena nork emanen drauzue?

13 Zerbitzarik batek ere ezin bi nabusi zerbitza ditzake: ezen edo batari gaitz eritziren drauka, eta berzeari on: edo batarekin edukiren du eta berzea menospreziaturen. Ezin zerbitza ditzakezue Iainkoa, eta abrastasunak

14 Eta gauza hauk guziak enzuten zituzten Fariseuek ere, zein baitziraden abaritoso: eta harraz trufatzen ziraden

15 Eta erran ziezen, Zuek zarete zuen buruak iustificatzen dituzue-nak gizonen aitzinean: baina Iainkoak badazaguzki zuen bihotzak: ezen gizonci gora zaiena, abominatione da Iainkoaren aitzinean.

16 Legeak eta Profetek *iraun dute* Ioanesganano: denbora harraz geroztik Iainkoaren resuma ebanjelizatzen da, eta batbederak hura du bortxatzen.

17 Erraxago da zerua eta lurra iragan ditezen, ezen ez Legearen puntu huts bat eror dadin.

18 Nork ere utziten baitu bere emaztea, eta berze batekin ezkonzen baita, adulterio iaukiten du: eta senharrak utzi duenarekin ezkonzen denak, adulterio iaukiten du.

19 Zen bada gizon abrats bat, eta beztitzen zen eskarlataz eta zetaz, eta egun oroz traktatzen zen ungi eta magnifikoki.

20 Zen halaber paubre bat Lazaro deitzen zenik, zein baitzetzan haren borthan, zauriz bethea:

21 Eta zuen desir abratsaren mahainetik erorten ziraden apurretarik asetzeko, baina are orak ethorten ziraden eta haren zauriak limikatzen zituzten.

22 Gertha zedin bada hil baitzedin paubrea, eta eraman baitzedin Aingeruez Abrahamen bulharrera: hil zedin bada abrats hura ere, eta ohortze izan zen.

23 Eta ifernuetan bere begiak goiti altxaturik tormentetan zela, ikus zezan Abraham urrundarik, eta Lazaro haren bulharrean:

24 Orduan hark oihuz zegoela erran zezan, Aita Abraham, auk miserikordia nizaz, eta igor ezak Lazaro, busta dezan bere erhi mokoa urean, eta refreska diezadan mihia, ezen tormentatzen nauk gar hunetan.

25 Eta erran zezan Abrahamek, Seme, orhoit adi ezen eure onak eure bizian rezebitu dituala, eta Lazarok halaber gaitzak: eta orain haur konsolatzen duk, eta hi tormentatzen aiz.

26 Eta berze alde, gure eta zuen artean abismo handi bat duk: hala non hemendik zuetarat iragan nahi diradenak, ezin baititezke, ezeta hortik hunat iragan.

27 Eta erran zezan *bark*, Othoitz egiten drauat beraz, Aita, igor dezan hori ene aitaren etxera.

28 Ezen bazitiat borz anaie, haei testifika diezenzat, hek ere eztozenzat tormentazko leku hunetara.

29 Diotsa Abrahamek, Bazitie Moises eta Profetak: enzun bitzate hek.

30 Baina hark erran zezan, Ez, aita Abraham: baina baldin hiletarik zenbeit ioan badadi hetara, emendaturen dituk.

31 Eta Abrahamek erran ziezon, Baldin Moises eta Profetak enzuten ezpadituzte, ezeta baldin zenbeit hiletarik resuszita badadi ere, eztie sinhetsiren.

KAP. XVII.

1 Eskandaloak. 3 *Barkatztea*. 5, 19 *Fedea*. 10 *Noiz nebor zerbitzari inutil*. 12 *Hamar sorbaio sendatu*. 23 *Krist-falsuak*. 24 *Kristen eguna*. 26 *Noe*. 27 *Dilubioa*. 29 *Lot eta haren emaztea*.

1 Gehiago dioste *bere* diszipuluei, Inposible da eskandaloak eztozen: baina malediktione hari, norzaz ethorten baitirade.

2 Hark hobe luke baldin errota harri bat haren lepoaren inguruan ezar baledi, eta egotz ledin itsasora, ezen ez xipi hautarik bat eskandaliza dezan.

3 Begira zaitetzte, Baldin hire anaiek hire kontra faltatu badu, reprehendi ezak hura, eta baldin emenda badadi barka iezok.

4 Eta baldin zazpitan egunean faltatzen badu hire kontra, eta zazpitan egunean itzultzen bada hiregana, dioela, Dolu diat: barkaturen draukak.

5 Orduan erran ziezoten Apostoluek Iaunari, Augmenta iezaguk fedea.

6 Eta erran zezan Iaunak, Baldin fede bazindute mustarda bihi bat *den* bezenbat, erran ahal zinezakeote marzuzer huni, Erroetarik ilki adi, eta landa adi itsasoan: eta obedi zinzakeizte.

7 Baina zeinek zuetarik, zerbitzari bat duenean laboratzen edo abren bazkatzen ari denik, landatik itzuli denean erraiten drauka bertan, Auazadi, eta iar adi mahainean.

8 Bainaitzitik eztrauka erraiten, Apain iezadak afaria, eta gerrikatutik zerbitza nezak, ian eta edan dukedano: eta gero ian eta edan ezak hik?

9 Eskerrik othe drauka zerbitzari hari, zeren egin baititu manatu izan zaizkan gauzak? Eztut uste.

10 Hala zuek ere, egin ditukezuenean manatu izan zaizkizuen gauza guziak, errazue, Zerbitzari inutilak gara: egin behar genduena egin ukan dugu.

11 Eta gertha zedin hura Ierusalemerrat ioaiten iragaiten baitzen Samariako eta Galileako artetik.

12 Eta hura burgu batetan sartzen zela, bathu izan zaizkan hamar gizon sorhaio, eta geldi zitezen urrun:

13 Eta altxa zezaten boza, zioitela, Iesus majistrua, auk miserikordia guzaz.

14 Eta ikusi zitunean erran ziezon, Zoazte, erakuts ietzezue zuen buruak Sakrifikadorei. Eta gertha zedin, ioaiten ziradela xahu baitzitezen.

15 Eta hetarik batek ikusi zuenean, ezen sendatu zela, itzul zedin, glorifikatzen zuela Iainkoa ozengi:

16 Eta egotz zezan bere burua ahozpez haren oinetara, eskerrak emaiten zerauzkala, eta haur zen Samaritano.

17 Eta ihardesten zuela Iesusek erran zezan, Eztirade hamarrak xahutu izan? Bedratziak bada non *dirade?*

18 Batre ezta eriden izan itzuli denik, Iainkoari gloria emaitera, arrotz haur baizen.

- 19 Eta erran ziezon hari, Iaikirik oha, eure fedea salbatu au.
- 20 Eta interrogatu izanik Fariseuez noiz ethorteko zen Iainkoaren resuma: ihardets ziezen, eta erran, Ezta ethorriren Iainkoaren resuma paradarekin:
- 21 Eta eztute erranen, Huna hemen, edo, hara han: ezen huna, Iainkoaren resuma barnean duzue.
- 22 Halaber erran ziezen diszipuluei, Ethorriren dirade egunak desiraturen baituzue gizonaren Semearen egunetarik baten ikustera, eta ezpaituzue ikusiren.
- 23 Eta erranen zaizue zuei, Huna hemen, edo, hara han: *baina* etzoztela, eta etzarreitela.
- 24 Ezen nola xistmistak argi egiten baitu zeruaren azpian den bazter batetik, eta argitzen *berze bazter* zeruaren azpian denerano: hala izanen da gizonaren Semea ere bere egunean.
- 25 Baina lehen behar da anhitz sufri dezan hark, eta reprobada dadin nazione hunez.
- 26 Eta nola egin baitzedin Noeren egunetan, hala izanen da gizonaren Semearen egunetan ere.
- 27 Iaten zuten, edaten zuten, emazte hartzen zuten eta ezkonzaz emaiten, Noe arkan sar zedin egunerano: eta ethor zedin dilubioa, eta gal zitzan guziak.
- 28 Halaber Lot-en egunetan ere egin izan zen bezala: iaten zuten, edaten zuten, erosten zuten, saltzen zuten, landatzen zuten, edifikatzen zuten:
- 29 Baina Lot Sodomatik ilki zen egunean, suz eta sufrez uri egin zezan zerutik, eta guziak desegin zitzan:
- 30 Halaber izanen da gizonaren Semea deklaraturen den egunean.
- 31 Egun hartan etxe gainean datena, eta bere ostillamendua etxean *badu*, ezalbeiledi iauts haren eramaitera: eta landan dena, halaber ezalbeiledi itzul giblekoetara.
- 32 Orhoit zaitzte Lot-en emazteaz.
- 33 Nor ere enseiaturen baita bere biziaren salbatzen, *hark* du galduren hura: eta nork ere galduren baitu, bibifikaturen du hura.

34 Erraiten drauzuet, gau hartan biga izanen dirade ohe batetan: bata harturen da, eta berzea utziren.

35 Biga izanen dirade elkarrekin *errotan* ehaiten dukeitenik: bata harturen da, eta berzea utziren.

36 Biga izanen dirade landan: bata harturen da, eta berzea utziren.

37 Orduan ihardesten dutela, erraiten draukate, Non Iauna? Eta hark erran ziezen, Non ere *izanen baita* gorputza, hara bilduren dirade arranoak ere.

KAP. XVIII.

1 *Othoitzea.* 2 *Albargunak faskatzen zuen iujea* 7 *Elejituei iustitia eginen.* 8 *Fedea.* 9 *Fariseuaren othoitzea,* 13 *Publikanoarena.* 14 *Humilitatea.* 16 *Zeruetako resuma noren:* 18 *eta hura nork heretaturen.* 22 *On guzrien saltzeaz eta paubrei emaitiaz.* 23 *Abratsez.* 28 *Guzia Kristgatik utzi dutenez.* 31 *Nola pasionatu behar den Kristek aitzinetik diszipuluei erraten.* 35 *Itsua argitu.*

1 Eta erran ziezen konparatione bat ere *fin bunetarakotz* ezen bethi othoitz egin behar dela, enoiatu gabe:

2 Zioela, Iuje bat zen hiri batetan Iainkoaren beldur etzenik, eta nehorzaz konturik egiten etzuenik:

3 Eta zen hiri hartan *emazte* alhargun bat, eta ethor zedin harengana, zioela, Egidak iustitia neure partida kontrastaz.

4 Eta *hark* etzuen deus egin nahi ukan denbora luzez: baina gero erran zezan bere baithan, Iainkoaren beldur ezpanaiz ere eta nehorzaz konturik ez egitenagatik:

5 Badarik ere zeren faskeria emaiten baitraut alhargun hunek, iustitia eginen draukat, finean ere ethorritz burua hauts eztezadan.

6 Eta dio Iaunak, Enzuzue zer iuje gaixto hark erraiten duen:

7 Bada Iainkoak eztraue iustitia eginen bere elejitu gau eta egun hari oihuz dagozkanci, haien alde aserretzera luzatzen badu ere?

8 Erraiten drauzuet, ezen haien mendekioa eginen duela sarri. Baina gizonaren Semea dathorreanean, eridenen othe du federik lurrean?

9 Eta erran ziezen bere buruetan iusto ziradela fida ziraden batzuei, eta berzeak deus ere estimatzen etzituztenei, konparatione haur:

10 Bi gizon igan izan ziraden tenplera othoitz egitera, bata Fariseu eta berzea publikano:

11 Fariseuak zegoela gauza hauzaz bere baithan othoitz egiten zuen, Iainkoa, eskerrak emaiten drauzkiat zeren ezpainaz berze gizon harrapariak, iniustoak, adulteruak bezala: edo publikano haur bezala ere.

12 Astean bigetan egiten diat barur, poseditzen ditudan gauza guzie-tarik hamarrenak emaiten zitiat.

13 Eta publikanoak urrun zegoela, etzituen are begiak ere zerurat altxatu nahi: baina bere bulharrari zeraunson, zioela, Iauna, amatiga akit, *otthoi* niri bekatoreoni.

14 Badiotsuet, iausti izan dela haur iustificaturik bere etxerat, eta ez berzea: ezen bere burua goratzen duen guzia, beheraturen da: eta bere burua beheratzen duena, goraturen da.

15 Eta ekarten zituzten harengana haur xipiak ere, hek hunki litzanzat: eta hori ikus zezatenean diszipuluek, mehatxa zitzaten.

16 Baina Iesusek haurtxoak beregana deithurik, erran zezan, Utzitzazue haurtxoak enegana ethortera, eta ez titzazuela enpatxa: ezen hunelakoen da Iainkoaren resuma.

17 Egiaz erraiten drauzuet, nork ere ezpaitu rezebituren Iainkoaren resuma haurtxoak bezala, eztela sarthuren hartan.

18 Orduan interroga zezan zenbeit iaunek, zioela, Majistru ona, zer eginez, bizitze eternala posedituren dut?

19 Eta erran ziezon Iesusek, Zergatik deitzen nauk ni on? nehor eztuk onik bat baizen, *eta hura*, Iainkoa.

20 Manamenduak badakizkik, Eztuk adulteraturen, Eztuk hilen, Eztuk ebatsiren, Eztuk testimoniaje falsurik erranen, Ohoraitzak eure aita eta eure ama.

21 Eta hark erran zezan, Horiak guziak begiratu zitiat neure gaztetasunetik.

22 Eta Iesusek hori enzunik erran ziezon, Oraino gauza bat falta zaik: duan guzia sal ezak eta eman iezek paubrei: eta ukanen duk thesaur bat zeruan: eta athor, arreit niri.

23 Eta hura gauza horiak enzunik, triste zedin: ezen guziz abratsa zen.

24 Eta ikusirik Iesusek hura hagitz tristetu zela, erran zezan, Zein gaitz den onhasundunak Iainkoaren resuman sar ditezen!

25 Ezen erraxago da kable bat sar dadin orratzaren zulhotik, ezen ez abratsa sar dadin Iainkoaren resuman.

26 Eta *haur* enzun ukan zutenek erran zezaten, Eta nor salba ahal daite?

27 Eta hark erran zezan, Gizonak baithan imposible diraden gauzak, posible dirade Iainkoa baithan.

28 Eta erran zezan Pierrisek, Huna, guk utzi zitiagu gauza guziak, eta iarreiki gaitzaizkik hiri.

29 Eta hark erran ziezen, Egiaz erraiten drauzuet, nehor eztela utzi duenik etxea, edo aitamak, edo anaieak, edo emaztea, edo haurrak Iainkoaren resumaren kausaz,

30 Non ungiz gehiago rezebi eztezan denbora hunetan, eta ethorteko den sekulan bizitze eternala.

31 Eta harturik hamabiak erran ziezen, Huna, igaiten gara Ierusalem, eta konplituren zaizkio, gizonaren Semeari Profetez eskribatu izan diraden gauza guziak.

32 Ezen Jentilei liuraturen zaie, eta eskarniaturen eta iniuriaturen eta thustaturen da.

33 Eta azotatu dukeitenean, hilen dute: baina hereneko egunean resusziaturen da.

34 Eta hek gauza hautarik etzezaten deus adi: eta ziraden hitz hauk hetarik estaliak, eta erraiten ziradenak etzituzten aditzen.

35 Eta gertha zedin hura Ierikorat hurbiltzen zela, itsu bat baitzen iarria bide bazterrean eske zegoela.

36 Eta *bark* enzun zezanean populua iragaiten, galde egin zezan, hura zer zen.

37 Eta erran ziezoten ezen Iesus Nazareno iragaiten zela.

38 Orduan oihu egin zezan, zioela, Iesus Dabid-en semea, auk pietate nizaz.

39 Eta aitzinean ioaiten ziradenek mehatxatzen zuten ixil ledinzat: baina hark ungiz oihu gehiago egiten zuen, Dabid-en semea, auk pietate nizaz.

40 Eta Iesusek gelditurik mana zezan ekar lekion beregana, eta hura hurbildu izan zenean, interroga zezan,

41 Zioela, Zer nahi duk dagiadan? Eta hark erran zezan, Iauna, bista rezebi dezadan.

42 Eta Iesusek erran ziezon, rezebi ezak bista: eure fedea salbatu au.

43 Eta bertan ikus zezan, eta hari iarreikiten zaion, glorifikatzen zuela Iainkoa: Eta populu guziak *bori* ikusirik eman ziezon laudorio Iainkoari.

KAP. XIX.

2 Zakeo deithu. 12 Zerbitzariari eman izan zaiizten markoak. 17 Kristen etsaien punitionea 28 Krist Ierusalem sartzzen. 39 Bake, Gloria. 41 Ierusalemaren destruktioea Kristek aitzinetik erraiten. 44 Bisitationezko denbora. 45 Marxantak tenpletik iraiizten:

1 Eta sarthurik Ierikon, iragaiten zen.

2 Eta huna, Zakeo deitzen zen gizon bat, eta hura zen publikano prinzipal, eta abrats:

3 Eta ikusi nahiz zabilan, zein zen Iesus: eta ezin zezakeen jende-tzearen kausaz: ezen thailu xipitako zen.

4 Eta aitzinera laster eginik igan zedin basa fikitze batetara, hura ikus lezanzat: ezen handik iragan behar zuen.

6 Eta leku hartara ethor zedin bezala goiti behaturik Iesusek ikus zezan hura: eta erran ziezon, Zakeo, haitsa lehiatuki: ezen egun hire etxean egon behar diat.

6 Orduan *haur* iauts zedin lehiatuki, eta rezebi zezan hura alegeraki.

7 Eta *bori* ikusirik guziek murmuratzen zuten, zioitela, Ezen gizon bititze gaixtotako batenean sarthu zela, alojea ledinzat.

8 Eta han zegoela Zakeok erran ziezon Iaunari, Huna, neure onen erdiak, Iauna, emaiten diraitzateat paubrei: eta baldin deus nehorri bidega-beki edeki badraukat, rendatzen diat halako laur.

9 Orduan Iesusek erran ziezon, Egun salbamendua etxe huni egin izan ziaio, zeren haur ere Abrahamen seme baita.

10 Ezen ethorri izan da gizonaren Semea galdu izan zena bilha eta salba lezanzat.

11 Eta hek gauza hauk enzuten zituztela, kontinuatzen zuen, eta erran zezan konparatione bat, zeren baitzen Ierusalemeko aldean, eta zeren uste baitzuten bertan Iainkoaren resuma manifestaturen zela.

12 Erran zezan bada, Gizon noble bat parti zedin leku urrun bate-tara, resuma baten konkestatzera, gero itzultzekotan.

13 Eta deithurik hamar zerbitzari bererik, eman zietzen hamar marko, eta erran ziezon, Trafika ezazue nathorren artean.

14 Eta bere zibitatekoek zaritzoten gaitz, eta igor ziezoten enbaxadore bat gibeletik, zioitela, Eztugu nahi horrek regna dezan gure gainean.

15 Eta gertha zedin itzuli zenean resuma konkestatuturik, mana baitzezan dei lekizkion dirua eman zerauen zerbitzariak, lakianzat nork zer trafika egin zuen.

16 Ethor zedin bada lehena, zioela, Iauna, hire markoak hamar marko irabazi zitik.

17 Eta *bark* erran ziezon, Ungi duk zerbitzari ona: zeren gauza xipian leial izan baitaiz, auk bothere, hamar hiriren gainean.

18 Eta berzea ethor zedin, zioela, Iauna, hire markoak egin zitik borz marko.

19 Eta *bark* huni ere erran ziezon, Hi ere aizen borz hiriren gaineko.

20 Eta berzea ethor zedin, zioela, Iauna, huna hire markoa, zein eduki baitut gorderik oihal batetan:

21 Ezen hire beldur izan nauk, zeren baitaiz gizon gogorra: hartzen duk ezarri eztuana, eta biltzen duk erein eztuana.

22 Orduan *hark* erran ziezon, Eure ahotik iujeaturen aut, zerbitzari gaixtoa: bahakian ezen gizon gogorra naizela, hartzen dudala ezarri eztudana, eta biltzen dudala erein eztudana:

23 Nola beraz eztuk ene dirua bankean eman, eta nik hura lukurua-rekin erekarri bainukeen?

24 Eta present ziradenei erran ziezen, Edeki ezozue markoa, eta emozue hamar dituenari.

25 Eta *hek* erran ziezoten, Iauna, bazitik hamar marko.

26 Hala diotsuet, ezen duen guziari emanen zaiola, eta eztuenari, duena ere edekiren zaiola.

27 Gehiago, ene etsai nik haien gainean regna nezan nahi ukan eztuten hek, ekatzue huna eta hil itzazue ene aitzinean.

28 Eta gauza hauk erranik, aitzinean ioaiten zen Ierusalemerrat igaiten zela.

29 Eta gertha zedin, hurbildu zenean Bethfajera eta Bethaniara, Olibatzetako deitzen den mendi aldera, igor baitzitzan bere diszipuluetarik biga,

30 Erraiten zuela, Zoazte zuen aurkako burgura: hartan sarthu eta, eridenen duzue asto-ume ar bat estekatua, egundano nehor gainean iarri etaiaonik: hura laxaturik ekardazue.

31 Eta baldin nehork galde badagizue, Zergatik laxatzen duzue? Hunela erranen draukazue, Zeren Iaunak hunen beharra baitu.

32 Eta ioanik igorri izan ziradenek eriden zuten erran zerauen bezala.

33 Eta hek asto-umea laxatzen zutela, erran ziezen haren iabek, Zergatik laxatzen duzue asto-umea?

34 Eta hek erran zezaten, Zeren Iaunak hunen beharra baitu.

35 Eta eraman zezaten hura Iesusgana, eta ezarririk beren abillamenduak asto-ume gainean, ezar zezaten gainean Iesus.

36 Eta hura zioala, hedatzen zituzten beren abillamenduak bidean.

37 Eta ia Olibatzetako mendi ondora hurbiltzen zela, has zedin diszipulutze guzia alegeraz Iainkoaren laudatzen ozengi, ikusi ukan zituzten berthute guziakgatik,

38 Erraiten zutela, Benedikatu *dela* Iaunaren izenean ethorten den Regea: bakea *dela* zeruan eta gloria *leku* gorenetan.

39 Orduan jendetzeko Fariseuetarik batzuk erran ziezoten, Majjistrua, mehatxa itzak eure diszipuluak.

40 Eta hark ihardesten kuela erran ziezen, Erraiten drauzuet, baldin ixil baditez hauk, bertan harriek oihu eginen dutela.

41 Eta hurbildu zenean, ikusirik hiria, nigar egin zezan haren gainean, zioela,

42 O baldin hik berere ezagutu ukan bahitu eure iornata hunetan berere, eure bakearen gauzak! Baina orain estaliak diaudek hire begietarik

43 Ezen ethorriren dituk egunak hire gainera, eta eure etsaiek ase-tiaturen aute tranxeaz, eta inguraturen, eta hersturen alde guzietarik.

44 Eta arrasaturen aute hi, eta hire haur hitan barna diradenak: eta eztie utziren hitan harria harriaren gainean: zeren ezpaituk ezagutu eure bisitationearen denbora.

45 Eta sarthurik tenplean, has zedin, hartan saltzen eta erosten ari ziradenen kanpora egoizten.

46 Ziostela, Eskribatua da, Ene etxea orationetako etxea da, eta zuek hura gaixtagin leze egin duzue.

47 Eta irakasten ari zen egun oroz tenplean: eta Sakrifikadore prinzipalak eta Eskribak eta populuko prinzipalak hura hil erazi nahiz zabiltzan.

48 Baina etzuten erideiten zer egin ahal lezakeoten: ezen populuguzia zen atento haren enzutera.

KAP. XX.

2 Krist bere autoritateaz Sakrifikadorek interogatzzen 4 Ioanesen Baptismoa. 9 Laborariei alokatu izan zaien mahastia. 15 Seme primua laborariek bil. 17 Harri arbuiatu izana Krist. 19 Sakrifikadorek bil nahi Krist. 22 Tributaren emaitza. 27 37 Resurrekzioa. 29 Zazpi senbar ukan zituen emaitza 41 Krist Dabid-en seme. 46 Eskribak nolako.

1 Eta gertha zedin egun hetatarik batez, hark populua irakasten zuela tenplean, eta ebanjelizatzen zegoela, ethor baitzitezen Sakrifikadore prinzipalak eta Eskribak, Anzianoekin,

2 Eta erran ziezoten, Erraguk zer autoritatez gauza horiak egiten dituan, edo nor den hiri autoritate hori eman drauana.

3 Eta ihardesten zuela Iesusek erran ziezen, Interrogaturen zaituztet nik ere zuek gauza batez: erradazue bada niri,

4 Ioanesen baptismoa zerutik zen, ala gizonetarik?

5 Eta hek bazihardukaten beren artean, zioitela, Baldin erran badezagu, Zerutik: erranen du, Zergatik beraz eztuzue sinhetsi hura?

6 Eta baldin badarragu, Gizonetarik: populu guziak lapidaturen gaitu: ezen segur dadukate, Ioanes Profeta zela.

7 Ihardets zezaten bada, etzakitela nondik *zen*.

8 Orduan Iesusek erran ziezen, Nik ere eztrauzuet erranen zer autoritatez gauza hauk egiten ditudan.

9 Orduan has zedin populuari konparatione hunen erraiten, Gizon batek landa zezan mahasti bat, eta aloka ziezen hura laborariei, eta denbora luzez kanpoan egon zedin.

10 Eta sasoinean igor zezan laborari hetara zerbitzari bat, mahastiko fruktutik lemotenzat: baina hek hura zehaturik igor zezaten hutsik.

11 Eta kontinua zezan berze zerbitzari baten igortera: baina hek haur ere zehaturik eta gaizki traktaturik igor zezaten hutsik.

12 Eta kontinua zezan herenaren igortera: baina hek haur ere zaurthurik egotz zezaten kanpora.

13 Orduan erran zezan mahasti iabeak, Zer eginen dut? igorriren dut neure seme maitea: agian haur dakusatenean ohoraturen dute:

14 Baina hura ikusirik laborariek propos eduki zezaten, zioitela, Haur da primua: zatozte, hil dezagun haur, heretajea gure denzat.

15 Eta egotzirik hura mahastitik kanpora, hil zezaten. Zer bada eginen draue haei mahasti iabeak?

16 Ethorriren da eta deseginen ditu laborari hek, eta emanen draue mahastia berze batzuei. Eta *haur* enzun zutenean erran zezaten, Hala gertaha eztadila.

17 Hark orduan hetarat behaturik dio, Zer da bada eskribatua den hura, Edifikazalek arbuiatu duten harria kantoin buru egon izan da?

18 Harri haren gainera eroriren den guzia, zathikaturen da: eta noren gainera eroriren baita, hura du xchekaturen.

19 Orduan aiher ziraden Sakrifikadore prinzipalak eta Eskribak haren gainean eskuen ezartera ordu hartan berean: baina populuaren beldur zitezen: ezen ezagutu ukan zuten haien kontra erran zuela konparatione haur.

20 Eta hura gogoatzen zutela, igor zitzaten espiak iusto ziradela irudi egiten zutela, hura hitzean hatzaman lezatenzat, Gobernadorearen seignorian eta botherean ezar lezatenzat.

21 Eta *hek* interroga zezaten hura, zioitela, Majistrua, bazeakiagu ungi erraiten eta irakasten duala, eta ezagoela personara beha, baina Iainkoaren bidea egiazki irakasten duala.

22 Bide dugu eman tributik Zesari, ala ez?

23 Eta aditurik haien finezia, erran ziezen, Zergatik tentatzen nauzue?

24 Erakustazue dinero bat: norenak ditu imajina eta eskribua? Eta ihardesten zutela erran zezaten, Zesarenak.

25 Orduan erran ziezen, Renda ietozue beraz Zesaren diradenak, Zesari: eta Iainkoaren diradenak, Iainkoari.

26 Eta ezin haren hitza reprehenditu ukan dute populuaren aitzinean: eta miraz iarririk haren repostaren gainean ixil zitezen.

27 Orduan hurbil zekizkion Saduzeu batzu (zeinek ukatzen baitute resurrekzionea) eta interroga zezaten.

28 Zioitela, Majistrua, Moisesek eskribatu diraukuk, Baldin zenbeiten anaiea hil badadi emazte duelarik, eta haurrik gabe hil badadi, har dezan haren anaieak haren emaztea, eta egin diezon leinu bere anaieri.

29 Bada zazpi anaie izan dituk, eta hetarik lehena emazte harturik hil izan duk, haurrik gabe.

30 Eta har ziekian hura bigarrenak, hura ere hil zidian haurrik gabe.

31 Gero herenak har ziezana hura, eta halaber zazpiek ere: eta etzeteanean haurrik utzi, eta hil zituan.

32 Eta guzien ondoan hil ziedian emaztea ere.

33 Resurrekzionean bada hetarik zeinen emazte izanen da? ezen zazpiek ukan die hura emazte

34 Orduan ihardesten zuela erran ziezen Iesusek, Mundu hunetako haurrek hartzen dute ezkonzaz eta hartzen dirade.

35 Baina sekula haren, eta hiletako resurrekzionaren ukaiteko digne eridenen diradenez, ez tute harturen ezkonzaz, ez eztirade harturen.

36 Ezen gehiagorik ezin hil daitezke: ezen Aingeruen pare dirade: eta Iainkoaren seme dirade, resurrekzionezko seme diradenez geroz.

37 Eta hilak resusztatzen diradela, Moisesek ere erakutsi ukan du berro aldean, dionean Iauna *dela* Abrahamen Iainkoa, eta Isaak-en Iainkoa, eta Iakob-en Iainkoa.

38 Bada Iainkoa ezta hilena, baina biziena: ezen guziak hari bizi zaizkio.

39 Eta ihardesten zutela Eskribetarik batzuk erran zezaten, Majistrua, ungi erran duk.

40 Eta gehiagorik etziraden ausartzen deusez haren interrogatzera.

41 Eta erran ziezen, Nola erraiten dute Krist Dabid-en seme dela?

42 Ikusirik ezen Dabid-ek berak dioela Psalmuen liburuan, Erran drauka Iaunak ene Iaunari, Iar adi ene eskuinean,

43 Ezar ditzakedano hire etsaiak hire oinen eskabella.

44 Dabid-ek beraz Iaun hura deitzen du, eta nola da haren seme?

45 Eta populu guziak enzuten zuela, erran ziezen bere diszipuluei.

46 Begirauzue Eskriba arropa luzekin ebili nahi diradenetarik, eta on dariztenetarik salutationei merkatuetan, eta lehen kadirei sinagogetan, eta lehen plazei banketetan.

47 Zeinek iresten baitituzte *ema* alhargunen etxeak, are luzaki othoitz egin irudiz: hek rezebituren dute damnatione handiagoa.

KAP. XXI.

2 Bi dirutxo trunkora eman zituen alhargunaz. 7 Munduaren finaren aitzineko signoez. 8 Krist-falsuez. 12 Persekutionez. 14 Injen aitzinean ihardesteaz. 19 Patientiaz. 20 Ierusalemaren destruktioneaz. 27 Azken indizioaz. 36 Beillatzeko, eta othoitz egiteko.

1 Eta behatu zuenean ikus zitzaan abratsak ezarten zituztela bere donoak trunkora.

2 Eta ikus zezan *emazte* alhargun paubre bat ere bi peza xipi ezarten zituela.

3 Eta erran zezan, Egiazki diotsuet, ezen alhargun paubre hunek berze guziek baino gehiago ezarri ukan duela.

4 Ezen hauk guziek soberaturik dutenetik ezarri ukan dute Iainkoaren oblationetara: baina hunek bere paubreziatik bere sustantia zuen guzia ezarri ukan du.

5 Eta batzuk erraiten zutenean tenpleaz, ezen harri ederrez eta emaitzaz ornatua zela, erran zezan.

6 Hauk dirade miratzen dituzuenak? ethorriren dirade egunak zeinetan ezpaita geldituren harria harriaren gainean desegin eztadin.

7 Orduan interroga zezaten hura, zioitela, Majistrua, noiz bada horiak izanen dirade? eta zer signo *izanen da* horiak ethorri behar diradenean?

8 Eta hark erran zezan, Begirauzue seduzi etzaitzetzen: ezen anhitz ethorriren dirade ene izenean, dioitela, Ni naiz *Krist*: eta denbora hure hurbiltzen da: etzoaztela bada haien ondoan.

9 Eta enzun ditzazuenean gerlak eta seditioneak ezalbeitzinteizte izit: ezen gauza hauk lehen ethorri behar dirade: baina ezta bertan fina *izanen*.

10 Orduan erran ziezen, Altxaturen da nationea nationearen kontra, eta resuma resumaren kontra:

11 Eta lur ikaratze handiak izanen dirade lekutik lekura, eta goseteak eta izurriteak, eta izidurak: eta signo handiak izanen dirade, zerutik.

12 Baina gauza hauen guzion aitzinetik bere eskuak ezarriren dituzte zuen gainean, eta persekutaturen zaituzte, liurutzen zaituztela sinagogetara eta presoindegietara, eramanik Regetara eta Gobernadoregara, ene izenagatik.

13 Eta horiak helduren zaizkizue testimoniajetan.

14 Ezarzue bada zuen bihotzetan, aitzinetik ez pensatzera nola ihar-detsiren duzuen.

15 Ezen nik emanen drauzuet aho, eta iakite zeini ezin kontrastaturen baitzaizkio, ezeta resistituren zuei kontrastaturen zaizkizuen guziak.

16 Halaber liuraturen zarete aitez eta amez eta anaiez eta ahaidez eta adiskidez: eta zuetarik hil eraziren dute:

17 Eta guziez gaitzetsiak izanen zarete ene izenaren kausaz.

18 Baina zuen buruko bilo bat ezta galduren. 19 Zuen patientiaz poseditzazue zuen arimak.

20 Eta ikus dezazuenean Ierusalem jendarmeriaz inguratua, orduan albeitzinekite ezen hurbil datela haren destruktionea.

21 Orduan Iudean diradenek ihes albeilegite mendietarat: eta haren artekoak retira albeiletez: eta kanpoetan diradenak ezalbeiletez hartan sar.

22 Ezen mendekiozko egunak dirade hauk, eskribatuak diraden gauza guziak konpli ditezenezat

23 Eta dohain gaiz *emazte* izorren eta eredoskiten dukeitenen egun hetan, ezen nezesitate handia izanen da lur haren gainean, eta hira populu hartan.

24 Eta eroriren dirade ezpataren ahoz, eta kaptibo eramanen dirade natione guzietara, eta Ierusalem aurizkia izanen da Jentilez, Jentilen denborak konpli daitezkeno.

25 Orduan izanen dirade signoak iguzkian eta ilhargian eta izarretan: eta lurrean afliktione nationetan ez iakinez zer egin, orroaz daudela itsa-soa eta bagak:

26 Hala non gizonak hilak bezalakaturen baitirade iziduraren handiz, eta mundura ethorriren diraden *gaitzen* begira egoitez: ezen zeruetako berthuteak ikaraturen dirade.

27 Eta orduan ikusiren dute gizonaren Semea ethorten dela hodei batetan bothere eta gloria handirekin.

28 Eta gauza hauk egiten has ditezenean, xuxent albeitzinteizte, eta goiti albeitzinzate zuen buruak, ezen hurbiltzen da zuen redenptionea.

29 Eta erran ziezen konparatione *haur*, Ikuskizue fikotzea eta arbo-re guziak.

30 Ia hostatzen diradela dakusazuenean, zeuron buruz ezagutzen duzue ezen ia hurbil dela uda.

31 Halaber zuek ere ikusiren dukezuenean gauza hauk egiten diradela, ezagut albeitzinezate ezen hurbil dela Iainkoaren resuma.

32 Egiaz erraiten drauzuet ezen eztela iraganen mende haur, gauza hauk guziok egin daitezkeno.

33 Zerua eta lurra iraganen dirade, baina ene hitzak eztirade iraganen.

34 Gogoa eiezue bada zuen buruei, zuen bihotzak sortha eztitezen gormandizaz, eta hordikeriaz, eta bizitze hunetako ansiez: eta subitoki gainera ethor eztakizuen egun hura.

35 Ezen lazo batek bezala atrapaturen ditu lur guziaren gainean habitatzen diraden guziak.

36 Beilla ezazue bada, denbora guzian othoitz egiten duzuela, ethorteko diraden gauza guziei itzurteko digne egin zaitzenezat, eta gizonaren Semearen aitzinean egon ahal zaitzenezat.

37 Eta egunaz tenplean irakasten ari zen, eta gauaz Olibatzetako deitzen den mendian egoiten zen.

38 Eta populu guzia goizean ethorten zen harengana, tenplean hura enzun lezanzat.

KAP. XXII.

1, 8 *Bazkoa*. 19 *Zenaren institutionea*. 20 *Testamentu berria*. 24 *Apostoluek iharduki bere arteko gebientasunaz*. 26 *Krist ministre*. 32 *Pierrisgatik Kristek otboitz egin*. 34 *Pierrisen arnegamendua*. 36 *Mulsa*. 37 *Maleta*. 38 *Ezpatat*. 39 *Krist otboitzte egon*. 43 *Aingeruak konfortatzen*. 44 *odolez izardi*. 47 *Indasek traditzen*. 57 *Pierrisek ukatzen*. 61 *Kristek Pierrisganat behatzen*. 62 *Pierris nigarrez*. 63 *Krist eskarniatzen eta zehatzen*. 70 *Kristek Iainkoaren Seme dela konfesatzen*.

1 Eta zen hurbiltzen altxagarri gaberiko ogien besta, Bazko erraiten dena:

2 Eta zabilzan Sakrifikadore prinzipalak eta Eskribak nolatan hura hil ahal lezaketen: ezen populuaren beldur ziraden.

3 Baina Satan sar zedin Iudas izen goitiko Iskariot deitzen zenera *zein baitzen* hamabien kontuko.

4 Eta hura ioanik minza zedin Sakrifikadore prinzipalekin eta kapitainekin nola hura liura liezakeen.

5 Eta alegera zitezen, eta akorda zitezen hari diru emaitera.

6 Eta *hark* prometa zezan: eta jendetzerik ezlizenean haren haeci liuratzeko denbora propiren bilha zabilan.

7 Ethor zedin bada altxagarri gaberiko ogien eguna, zeinetan hil behar baitzen Bazkoa.

8 Eta igor zitzan Pierris eta Ioanes, zioela, Ioanik apainiezaguzue Bazkoa ian dezagunzat.

9 Eta hek erran ziezoten, Non nahi duk apain dezagun?

10 Hark erran ziezen, Huna, hirian sarthu eta, bathuren zaizue gizon bat, pegar bat ur daramala: hari zarreitzate sarthuren den etxera:

11 Eta errozue etxeko aitafamiliari, Majistruak erraiten drauk, Non da neure diszipuluekin Bazkoa ianen dudan ostatua?

12 Eta hark erakutsiren drauzue ganbera handi bat aprestatua: han apain ezazue *Bazkoa*.

13 Orduan ioanik eriden zitzaten gauza guziak erran zerauen bezala: eta apain zezaten Bazkoa.

14 Bada ordu hura ethorri eta, iar zedin mahainean, eta hamabi Apostoluak harekin.

15 Eta erran ziezen, Desirez desiratu ukan dut Bazko hunen zuekin iatera, nik sufri dezadan baino lehen.

16 Ezen erraiten drauzuet, gehiagorik eztudala ianen hunetarik, konpli daiteno Iainkoaren resuman.

17 Eta kopa harturik gratiak rendatu zituenean erran zezan, Har ezazue haur, eta parti ezazue zuen artean. 18 Ezen erraiten drauzuet eztudala edanen aihenaren fruktutik, Iainkoaren resuma ethor daiteno.

19 Eta harturik ogia, gratiak rendatu zituenean, hauts zezan: eta eman ziezen, zioela, Haur da ene gorputza zuengatik emaiten dena: haur egizue ene memoriotan.

20 Halaber kopa ere *eman ziezzen*, afal ondoan zioela, Kopa haur *da* Testamentu berria ene odolean, zein zuengatik isurten baita.

21 Badarik ere huna, ni traditzen nauenaren eskua, enekin da mahainean.

22 Eta segur gizonaren Semea, ordenatu izan den bezala badoa: guziagatik ere malediktione gizon hari, zeinez traditzen baita.

23 Orduan hek has zekizkion bata berzeari galde egiten elkarren artean, eia zein zen hetarik hura eginen luen.

24 Eta gertha zedin kontentione bat ere haien artean, zein hetarik estimaturen zen gehien.

25 Baina hark erran ziezen, Nationen regek seignoriatzen dute haien gainean, eta haien gainean autoritate dutenak, ungitale deitzen dirade.

26 Baina zuezaz ezta hala: aitzitik zuen arteko handiena biz xipien bezala: eta gobernatzen duena, zerbitzatzen duena bezala.

27 Ezen zein da handiago, mahainean iarririk dagoena, ala zerbitzun ari dena? eza mahainean iarririk dagoena? Bada ni naiz zuen artean zerbitzatzen ari dena bezala.

28 Eta zuek zarete enekin iraun duzuenak ene tentationetan.

29 Nik bada disposatzen drauzuet resuma, niri neure Aitak disposatu ukan drautan bezala.

30 Ian dezazuenzat eta edan ene mahainean ene resumen, eta iar zaitzen thronoen gainean iujeatzen dituzuela Israeleko hamabi leinuak.

31 Erran zezan halaber Iaunak, Simon, Simon, huna, Satanek bihieren anzora zuen bahatzeko desira dik:

32 Baina nik othoitze egin diat hiregatik, falta ezta din hire fedea: hik bada noizpait konbertiturik konfirmaitzak eure anaiek.

33 Eta hark erran ziezon, Iauna, prest nauk hirekin eta presoindigira eta heriora ioaitera:

34 Baina Iesusek erran zezan, Hiri diosat Pierris, ezтик ioren egun oillarrak, hiruretan ni nezaguala uka dezakean baino lehen.

35 Gero erran ziezen, Zuek igorri zaituztedanean mulsa eta maleta eta zapata gabe, deusen falta izan zarete? Eta hek erran zezaten, Deusen ere.

36 Erran ziezen bada, Baina orain mulsa duenak, har beza, halaber maleta ere: eta ez tuenak, sal beza bere arropa, eta eros beza ezpata bat.

37 Ezen erraiten drauzuet oraino behar dela nitan konplitu eskribaturik dagoen haur, Eta gaixtoekin kontatu izan da. Ezen segur nizazko gauzek fin hartzen dute.

38 Eta hek erran zezaten, Iauna, huna bi ezpata hemen. Eta hark erran ziezen, Asko da.

39 Gero ilkirik parti zedin kostumatu bezala Olibatzetako mendirat: eta iarreiki izan zaizkan bere diszipuluak ere.

40 Eta leku hartara ethorri zenean, erran ziezen, Othoitze egizue sar etzaitzten tentationetan.

41 Orduan hura urrund zedin hetarik harri iraitzi baten ingurua, eta belhaurikaturik othoitze egiten zuen,

42 Zioela, Aita, baldin nahi baduk iragan ezak kopa haur eneganik: badarik ere ez ene borondatea baina hirea egin bedi.

43 Eta ager zekion Aingerua zerutik hura konfortatzen zuela.

44 Eta hersturatan iarririk othoitze egiten zuen zinezago, eta zen haren izerdia odol xorta gatzatu lurrera erorten diradenak bezala.

45 Gero orationetik iaikirik ethor zedin bere diszipuluetara, eta eriden zitza tristez lo zeunzala.

46 Eta erran ziezen, Zergatik lo zaunzate? iaiki zaitzete, eta othoitze egizue sar etzaitzten tentationetan.

47 Eta hura oraino minzo zela, huna, konpainia bat, eta Iudas deitzen zena, hamabietarik bat, haien aitzinean ethorten zen, eta hurbil zekion Iesusi pot legionzat.

48 Eta Iesusek erran ziekon, Iudas, pot batez gizonaren Semea tratitzen duk?

49 Orduan haren aldean ziradenek ikusirik zer ethorteko zen, erran ziezoten, Iauna, ioren dugu ezpataz?

50 Eta io zezan hetarik batek Sakrifikadore prinzipalaren zerbitzaria, eta edeki ziezon eskuineko beharria.

51 Baina ihardesten zuela Iesusek erran zezan, Utzitzazue *egitera* hunadrano. Eta haren beharria hunkirik, senda zezan hura.

52 Gero erran ziezen Iesusek harengana ethorri ziraden Sakrifikadore prinzipalei, eta tenpleko kapitainei, eta Anzianoei, Gaixtagin baten ondoan bezala ilki izan zarete ezpatekin eta uhekin?

53 Egun oroz zuekin ninzela tenplean, ez tuzue eskuak hedatu ene gainera: baina haur da zuen oren hura, eta ilhunbearen botherea.

54 Orduan hatzamanik hura eramane zezaten, eta sar erazi zezaten Sakrifikadore subiranoaren etxean. Eta Pierris iarreikiten zaion urrundanik.

55 Eta sua biztu zutenean salaren erdian, eta elkarrekin iarri ziradenean, iar zedin Pierris ere haien artean.

56 Eta ikusi zuenean hura neskato batek su bazterrean iarria, hari begi eratzekirik erran zezan, Haur ere harekin zen:

57 Baina uka zezan harzaz, zioela, Emaztea, ezinat ezagutzen hura.

58 Eta apur baten buruan berze batek hura ikusirik erran zezan, Hi ere hetarik aiz. Baina Pierrisek diotsa, Gizona, ez nauk.

59 Eta kuasi oren baten buruan, berze batek segurutzen zuen, zioela, Segurki haur ere harekin zen: ezen Galileano da.

60 Eta Pierrisek dio, Gizona, etzeakiat zer erraiten duan. Eta bertan oraino hura minzo zela, io zezan oillarrak.

61 Orduan itzulirik Iaunak Pierrisganat beha zezan: eta orhoit zedin Pierris Iaunaren hitzaz, nola erran ukan zeraukan, Oillarrak io dezan baino lehen hiruretan ukaturen nauk.

62 Eta kanporat ilkirik Pierrisek nigar egin zezan mingi.

63 Eta Iesus zadukaten gizonak, trufatzen ziraden harzaz, eta zehatzen zuten:

64 Eta hura inguru estalirik haren begitharteari zerausaten, eta interrogatzen zuten, zioitela, Profetiza ezak nor den hi io auen.

65 Eta anhitz berze gauzarik erraiten zuten haren kontra desondratzen zutel.

66 Eta argitu zenean bil zitezen populuko Anzianoak, eta Sakrifikadore prinzipalak, eta Eskribak, eta eraman zezaten hura bere konseillu barnera

67 Zioitela, Hi aiz Krist? erran iezaguk. Eta erran ziezen, Baldin erran badiezazu, eztuzue sinhetsiren:

68 Eta baldin interroga bazaitzatet ere, eznauzue ihardetsiren, ezeta ioaitera utziren.

69 Hemendik harat gizonaren Semea iarria izanen da Iainkoaren berthutearen eskuinean.

70 Orduan erran ziezoten guziek, Hi aiz bada Iainkoaren Semea? Eta hark erran ziezen, Zuek diozue ezen ni naizela.

71 Eta hek erran zezaten, Zer gehiago testimoniaje falta gara? ezen geurok enzun dugu beraren ahotik.

KAP. XXIII.

1 Krist Pilaten aitzonean akusatu. 7 Herodesgana igorri izanik, 9 Ixilik egon. 11 Harzara Pilatgana igorri. 14, 20 Pilatek Krist largatu nahi, 24 hura kondemnatzen eta Barabbas largatzen. 27 Emazteak nigarrez Kristatik. 28 Ierusalemaren destruktioneaz. 33 Krist kruzifikatu. 39 Gaixtagin harekin urkatuetarik batak hura blasfematzen, 42 Eta berzeak sinbesten. 44 Herri guzia ilundu. 45 Tenpleko bela erdiratu. 47 Zentenerak Iainkoa glorifikatzen. 51 Iosefek Krist oborzten.

1 Gero altxa zedin haien jendetze guzia, eta eraman zezaten hura Pilatgana.

2 Eta has zitezen haren akusatzen, zioitela, Eriden ukan dugu haur populuaren korrupitzen, eta tributen Zesari emaitetik debetetzen ari dela, dioela, bera dela Krist Regea.

3 Orduan Pilatek interroga zezan hura, zioela, Hi aiz Iuduen Regea? Eta hark ihardesten zeraukala, erran zezan, Hik diok.

4 Eta erran ziezen Pilatek Sakrifikadore prinzipalei eta jendetzei, Hogenik batre eztut erideiten gizon hunetan.

5 Eta hek hanbat gortzenago ziraden, zioitela, Mobitzen dik populu, irakasten ari dela Iudea guzian, Galilean hasirik hunadrano.

6 Eta Pilatek Galileaz minzaten enzun zuenean, interroga zezan, eia Galileano zenez gizona.

7 Eta ezaguturik ezen hura Herodesen iurisdiktioneko zela, igor zezan Herodesgana, hura ere Ierusalemen zen egun hetan.

8 Eta Herodes Iesus ikusirik alegera zedin hagitz: ezen aspaldi zuela, haren ikusteko desira zuen, zeren anhitz gauza enzuten baitzuen harzaz: eta esperanza zuen zenbeit signo ikusiren zuela harzaz egiten.

9 Eta interroga zezan anhitz hitzez: baina hark etziezon deus ihardets.

10 Eta Sakrifikadore prinzipalak eta Eskribak zeuden han arrogantki hura akusatzen zutela.

11 Baina Herodesek bere jendearekin hura menospreziaturik, eta eskarniaturik, abillamendu xuri batez beztiturik, harzara igor zezan Pilatgana.

12 Eta egun hartan berean adikisde zitezen elkarren artean Pilate eta Herodes: ezen lehen etsai ziraden elkarren artean.

13 Orduan Pilatek, deithurik Sakrifikadore prinpalak, eta Gobernadoreak, eta populua, erran ziezen,

14 Presentatu drautazue gizon haur populua nahatsale bezala: eta huna, nik zuen aitzinean interrogaturik, hogenik batre eztut eriden gizon hunetan, zuek akusatzen duzuenetarik:

15 Baina ez Herodesek ere: ezen igorri ukan zaituztet harengana, eta huna, herio merezi duen gauzarik eztrauka egin.

16 Beraz gaztigatu eta, largaturen dut.

17 Eta behar zerauen bat largatu bestan.

18 Bada iar zedin oihuz elkarrekin jendetze guzia, zioela, Ken iezaguk haur, eta larga iezaguk Barabbas,

19 Zein baitzen, hirian egin izan zen zenbeit mutinationegatik eta heriotzegatik presoindegian ezarria.

20 Berriz bada Pilate minza zekien, Iesus largatu nahiz.

21 Baina hek heiagoraz iarten ziraden, erraiten zutela, Kruzifika ezak, kruzifika ezak hori.

22 Eta hark heren aldian erran ziezen, Baina zer gaizki egin du hunek? hiltzeko hogenik eztut erideiten haur baithan: gaztigaturik beraz largaturen dut.

23 Baina hek hertsen zuten oihi handiz rekeritzen zutela, kruzifika ledin: eta haien heiagorak eta Sakrifikadore prinzipalenak renforzatzen ziraden.

24 Orduan Pilatek iujea zezan egin lekien galde egiten zutena.

25 Eta larga ziezen mutinationegatik eta heriotzegatik presoindegian ezarri izan zena, zeinen eskatu izan baitziraden: eta eman ziezen Iesus, nahi lutena legiten.

26 Eta hura eramaiten zutela, harturik Simon Zireneano landetarik heldu zen bat, hari krutzea gainean ezar ziezoten Iesusen ondoan eramaiteko.

27 Eta iarreikiten zaion jendetze handia populutik eta emaztetarik, hura plaignitzen eta lamentatzen zutela.

28 Baina itzulirik hetarat Iesusek erran zezan, Ierusalemeko alabak, eztagizuela nigarrrik ene gainean: baina zeuron buruen gainean egizue nigar, eta zuen haurren gainean.

29 Ezen huna, ethorriren dirade egunak zeinetan erranen baitute, dohatsu *dirade esterilak*, eta enjendratu eztuten sabelak, eta erodoski eztuten ugatzak.

30 Orduan hasiren dirade erraiten mendiei, Eror zaitezte gure gainera: eta mendiskei, estal gaitzazue.

31 Ezen baldin egur hezean gauza hauk egiten badituzte, eiharrean zer eginen da?

32 Eta eramaiten ziraden berzerik bi gaizkigile ere harekin hil erazitoko.

33 Ethorri izan ziradenean bada Bur-hezur deitzen den lekura, han kruzifika zezaten hura, eta gaizkigileak: bata eskuinean eta berzea ezkerrean.

34 Eta Iesusek erraiten zuen, Aita, barka iezek: ezen etzeakie zer egi-ten duten. Gero haren abillamenduak partiturik, zorte egotz zezaten.

35 Eta populua han egoiten zen beha zegoela: eta trufatzen ziraden harzaz Gobernadoreak ere hekin, zioitela, Berzeak enparatu ukan ditu, enpara beza bere burua, baldin haur bada Krist Iainkoaren elejitua.

36 Eta trufatzen ziraden harzaz jendarmesak ere, hurbiltzen zaizkaila eta binagre presentatzen zeraukatela:

37 Eta erraiten zutela, Baldin hi bahaiz Iuduen Regea enpara ezak eure burua.

38 Eta zen eskributo bat ere haren garaian, letra Grek-*ez* eta Latinez eta Hebraikoz eskribatua, *hitz hautan*, HAUR DA IUDUEN REGEA.

39 Eta gaizkigile urkatuetarik batak blasfematzen zuen hura, zioela, Baldin hi bahaiz Krist, enpara ezak eure burua eta gu.

40 Baina ihardesten zuela berzeak reprotxa zezan hura, zioela, Ezaiz Iainkoaren berere beldur, ikusirik ezen kondemnatione berean aizela?

41 Eta gu behinzat iustoki: ezen egin ditugunen merezituak rezebitzen zitiagu: baina hunek ezitik deus gaizkirik egin.

42 Eta erran ziezion Iesusi, Orhoit albeiti niaz, Iauna, ethor adinean eure resumara.

43 Orduan erran ziezion Iesusek, Egiaz erraiten drauat, egun enekin izanen aizela paradisoan.

44 Eta zen sei orenen ingurua, eta ilhunbe egin zedin lur guziaren gainean bedratzi orenetarano.

45 Iguzkia ere ilhund zedin, eta tenpleko bela erdira zedin artetik.

46 Eta oiuhu eginik boz handiz Iesusek dio, Aita, hire eskuetan ezarten diat neure espiritua. Eta haur erranik renda zezan espiritua.

47 Eta ikusirik Zentenerak zer egin izan zen, glorifika zezan Iainkoa, zioela, Egiazki gizon haur iusto zen.

48 Eta espektakle hartara bildu izan ziraden jendetze guziak, ikusirik egin izan ziraden gauzak bere bulharrei zeraunstela itzultzen ziraden.

49 Eta zeuden haren ezagunak guziak urrun, eta emazte elkarrekin hari Galileatik iarreiki izan zaizkanak, gauza hauk ikusten zituztela.

50 Eta huna, Iosef zaritzan gizon bat, konseiller, gizon ona eta iustoa:

51 (Hunek etzuen konsentitu haien konseilluan ez egitatean) Iuduen Arimathea hiriko, eta hura ere Iainkoaren resumaren begira zegoen:

52 Hura ethorririk Pilatgana, eska zedin Iesusen gorputzaren.

53 Eta hura erautsirik estal zezan mihise batez, eta ezar zezan monument batetan zein baitzen arroka batetan ebakia, zeinetan oraino nehor ezpaitzen ezarri izan.

54 Eta zen preparationeko eguna, eta Sabbath eguna haren *ondoan* heldu zen.

55 Eta iarreikirik harekin Galileatik ethorri izan ziraden emaztek ere mira zezaten monumenta, eta nola ezarri izan zen haren gorputza.

56 Gero itzuli ziradenean apresta zitzaten usainak eta ungentuak, eta Sabbathoan reposa zitezen, manamenduaren araura.

KAP. XXIII.

*2, 9 Emazteke Krist resusçitatu dela denuntiatzen. 13 Bi bideaz-
kori Krist agertzen, 36 eta hamekei. 41 Haien inkredulitateaz.*

*43 Kristek resusçitatuç geroçtik iam. 47 Penitentia. Bekatuen
barkamendua. 48 Apostoluak Kristen testimonio. 49 Haei Espi-
ritu saindua prometatzzen. 50 Krist Apostoluak benedikaturik, 51
çerurat igaiten, 52 eta haiek adoratzzen.*

1 Baina asteko lehen *egunean*, guziz goiz ethor zitezen monumente-
ra, ekarten zituztela apaindu zituzten usain onak: eta zenbeit *emazte* hekin.

2 Eta eriden zezaten harria monumentetik aldaratua.

3 Eta sarthu ziradenean etzezaten eriden Iesus Iaunaren gorputza.

4 Eta gertha zedin hek halakotz duda handitan ziradela, huna bi gizon eriden baitzitezen han, xistmist anzora argitzen zuten abillamendutan.

5 Eta nola izituak baitziraden, eta behehitzen baitziraden begithar-
tez lurrera *gikon hek* erran ziezion, Zergatik hilen artean bilhatzen duzue
bizi dena?

6 Ezta hemen, baina resusçitatu da: orhoit zaitezte nola erran zerau-
zuen oraino Galilean zela,

7 Zioela, Behar da gizonaren Semea liura dadin bititze gaixtotakoen
eskuetara, eta kruzifika dadin: eta hereneko egunean resusçitatu dadin.

8 Eta orhoit zitezen haren hitzez.

9 Eta monumentetik itzuli ziradenean, konta zietzen gauza hauk
guziak hamekei, eta berze guzi.

10 Eta ziraden Maria Magdalena eta Ioana eta Maria Iakesen *ama*, eta
berze hekin ziradenak, gauza hauen Apostoluei erraileak.

11 Eta irudi zekizten ergelkeria bezala haien hitzak, eta etzitzaten
sinhets.

12 Baina Pierrisek iaikirik laster zegian monumentera, eta ikartzera beheiturik ikus zitzan mihise hutsak bere gain ezarriak: gero ioan zedin bere baithan miresten zuela egin izan zenaz.

13 Eta huna, hetarik biga ioaiten ziraden egun hartan berean burgu batetara hirurogei estadio Ierusalemetik urrun, Emaus deitzen zenera:

14 Eta minzo ziraden elkarren artean heldu izan ziraden gauza hauzaz guziez.

15 Gertha zedin bada hek minzo ziradela eta zihardukatela, Iesus ere haei hurbildurik ioan baitzedin hekin batean.

16 Baina haien begiak luluratuak zeuden hura ezagut ezlezatenzat.

17 Eta erran ziezen, Zerik dirade ioaiten zaretela zuen artean konpartitzen dituzuen hitz horiak, eta *zergatik* zarete triste?

18 Eta ihardesten zuela batak Kleopas deitzen zenak, erran ziezon, Hi euror aiz Ierusalemen arrotz, eta eztakizkik hartan egun hautan egin izan diraden gauzak?

19 Eta hark erran ziezen, Zer gauza? Eta erran ziezoten, Iesus Nazarenaz, zein izan baita gizon Profeta, eginez eta erranez botheretsua, Iainkoaren eta populu guziaren aitzinean.

20 Eta nola hura liuratu ukan duten Sakrifikadore prinzipalek eta gure Gobernadorek herioaren condemnationera, eta kruzifikatu ukan duten.

21 Eta guk esperanza gendian hura zela Israel redemitu behar zuena: badarik ere horien guzion gainera, egun duk heren eguna gauza hauk egin izan diradela.

22 Baina gure arteko emazte batzuk ere izitu giatie, zein guziz goiz monumentean izan baitirade:

23 Eta eriden eztutenean haren gorputza, ethorri izan dituk, dioitela bisione bat ere Aingeruenik ikusi ukan dutela, hura bizi dela dioitenean.

24 Eta ioan izan dituk gurekin ziradenetarik batzu monumentera, eta hala eriden die nola emaztek erran baitzuten: baina bera ez tie ikusi.

25 Orduan hark erran ziezen, O adimendu gabeak, eta Profetek erran dituzten gauza guzien sinhestera bihotz berantkorretakoak!

26 Etzena behar Kristek gauza horiak sufri zitzan, eta bere glorian sar ledin?

27 Gero hasirik Moises baitharik eta Profeta guzietarik, deklaritzen zerauzten Eskriptura guzietan harzaz beraz ziraden gauzak.

28 Eta hurbil zitezen ioaiten ziraden burgura, eta hark urrunago ioaitera irudi egiten zuen.

29 Baina bortxa zezaten, zioitela, Ago gurekin: ezen arratsa duk, eta eguna duk beheratu. Sar zedin bada hekin egoitera.

30 Eta gertha zedin hekin mahainean iarririk zegoela, ogia harturik gratiak renda baitzitzan, eta hautsirik eman baitziezen.

31 Orduan ireki zitezen haien begiak, eta ezagut zezaten hura: baina hura ken zedin haien ageririk.

32 Eta erran zezaten elkarren artean, Etzena gure bihotza erratzen gutan, minzo zaikunean bidean, eta deklaritzen zerauzkigunean Eskripturak?

33 Eta iaikirik ordu hartan berean itzul zitezen Ierusalemara, eta eriden zitzaten elkargana bilduak hamekak, eta hekin ziradenak:

34 Erraiten zutela, Resuszitate da Iauna egiazki, eta agertu izan zaio Simoni.

35 Hek ere konta zitzaten bideko gauzak, eta nola hezaz ezagutu izan zen ogiaren haustean.

36 Eta gauza hauzaz minzo ziradela, presenta zedin Iesus bera haien artean, eta erran ziezen, Bakea *dela* zuekin.

37 Baina *hek* trublaturik eta iziturik, uste zuten espiritu bat zakusatela.

38 Orduan erran ziezen, *Zergatik* trublaturik zarete, eta *zergatik* pen-samenduak igaiten dirade zuen bihotzetara?

39 Ikus itzazue ene eskuak eta ene oinak: ezen hura bera naiz ni, hazta nezazue, eta mira: ezen espirituak haragirik ez hezurrik ez tu, nola nik dudala baitakusazue.

40 Eta gauza hauk erran zituenean, erakuts zietzen eskuak eta oinak.

41 Baina oraino hek alegeraz sinhesten etzutela, eta miraz zeudela, erran ziezen, Baduzue hemen deus iatekorik?

42 Orduan hek presenta ziezoten arrain erre zathi bat, eta ezti orraze batetarik.

43 Eta harturik haien aitzinean ian zezan.

44 Eta erran ziezen, Haux dirade erraiten nerauzkizuen hitzak, oraino zuekin ninzela, ezen behar ziradela konplitu nizaz Moisesen Legean, eta Profetetan, eta Psalmuetan eskribaturik dauden gauza guziak.

45 Orduan ireki zezan haien adimendua, Eskripturen aditzeko.

46 Eta erran ziezen, Hala da eskribatua eta hala behar zen Kristek sufri lezan, eta resuszita ledin hiletarik hereneko egunean.

47 Eta predika ledin haren izenean penitentia eta bekatuen barkamendua natione guzietan, hasirik Ierusalemetik.

48 Eta zuek zarete testimonio gauza hauzaz: eta huna nik igorriren dut neure Aitaren promesa zuen gainera:

49 Baina zuek zaudete Ierusalemeko hirian berthutez garaitik bezti zaitezketeno.

50 Gero eraman zitzan kanporat Bethaniarano eta bere eskuak altxaturik, benedika zitzan.

51 Eta gertha zedin hek benedikatzan zituela, apartaturik hetarik, goiti altxa baitzedin zerurat.

52 Eta hek hura adoraturik itzul zitezen Ierusalemerra, bozkario handirekin.

53 Eta ziraden bethi tenplean, laudatzen eta benedikatzan zutela Iainkoa. Amen.

IESUS KRISTEN EBANJELIO SAINDUA S. IOANEN ARAURA

KAP. I.

1 Krist Iainko, 4 Bizitze, 5 eta Argi. 6 Ioaneseke Kristez testifikatzen. 12 Iainkoaren haurrak zein 17 Gratia, Kristez. 18 Iainkoa neborke ez ikusi. 20 Nola Ioanes ezten Krist. 26, 33 Urezko baptismoa. 29 Iainkoaren Bildotsa. 37 Ioanesen diszipuluak Kristi iarreiki. 40 Andriu, 43 Simon Zefas, Pierris. 44 Filipe deitbu. 45, 49 Nathanael, eta haren fedea.

1 Hatsean zen Hitza, eta Hitza zen Iainkoa baithan, eta Iainko zen Hitza.

2 *Hitz* haur zen hatsean Iainkoa baithan.

3 Gauza guziak *Hitz* harzaz egin izan dirade: eta hura gabe deus ezta egin, egin denik.

4 Hartan zen bizitzea, eta bizitzea zen gizonen Argia:

5 Eta Argi hunek ilhunbean argitzen du: eta ilhunbeak hura eztu konprehenditu.

6 Izan da gizon bat Iainkoaz igorria, Ioanes deitzen zenik.

7 Haur ethor zedin testimoniaje *ekartera* Argiaz testifika lezanzat, guziek harzaz sinhets lezatenzat.

8 Etzen hura Argia, baina *igorri zen* Argiaz testifika lezanzat.

9 *Haur* zen Argi egiazkoa, mundura ethorten den gizon guzia argitzen duena.

10 Munduan zen, eta mundua harzaz egin izan da, eta munduak eztu hura ezagutu.

11 Beretara ethorri izan da, eta berek eztute hura, rezebitu.

12 Baina hura rezebitu duten guzietan, eman draue pribilegio Iainkoaren haur izateko, haren izenean sinhesten dutenei:

13 Zein ezpaitirade iaio odoletarik, ez haragiaren borondatetik, ez gizonaren borondatetik: baina Iainkoaganik.

14 Eta Hitza haragi egin izan da, eta habitatu izan da gure artean, (eta kontenplatu ukan dugu haren gloria, gloria *diot* Aitagarik enjendratu bakoitzarena bezala) gratiaz eta egiaz bethea

15 Ioanesek testifikatu ukan du harzaz, eta oihera egin, zioela, Haur da zeinez erraiten-bainuen, Ene ondoan ethorten dena, ni baino aitzinekoago da: ezen ni baino lehen zen.

16 Eta haren abundantiatik guzietan rezebitu ukan dugu, eta gratia gratiagatik.

17 Ezen Legea Moisesez eman izan da, *baina* gratia eta egia Jesus Kristez egin izan da.

18 Iainkoa nehork ez zu ikusi egundano, Aitaren bulharrean den seme bakoitzak berak deklaratu *drauku*.

19 Eta haur da Ioanesen testimoniaje, Iuduek Ierusalemetik Sakrifikadoreak eta Lebitak igorri zituztenekoa, hura interroga lezatenzat, Hi nor aiz?

20 Eta aithor zezan, eta etzezan uka: eta aithor zezan, *zioela*, Eznaiz ni Krist.

21 Orduan interroga zezaten, Zer beraz? Elias aiz hi? Eta erran zezan, Eznaiz. Profeta aiz hi? Eta ihardets zezan, Ez.

22 Erran ziezoten bada, Nor aiz? respostu deiegunzat igorri gaituztenei: zer diok eurorrez?

23 Dio, Ni *nai* desertuan oihera dagoenaren boza, Plana ezazue Iau-naren bidea, Esaias Profetak erran zuen bezala.

24 Eta igorri izan ziradenak Fariseu ziraden.

25 Eta interroga zezaten hura, eta erran ziezoten. Zergatik beraz batheiatzen ari aiz, baldin hi Krist ezpahaiz, ez Elias, ez Profeta?

26 Ihardets ziezen Ioanesek, zioela, Ni batheiatzen ari naiz urez, baina zuen artean da bat zuek ekagutzen eztuzuenik:

27 Hura da ene ondoan ethorten dena, zein ni baino aitzinekoago baita, zeinen zapatako hedearen laxatzeko ezpainaiz ni digne.

28 Gauza hauk Bethabaran egin izan ziraden Iordanaz berze aldean, non Ioanes batheiatzen ari baitzen.

29 Biharamunean ikusten du Ioanesek Jesus harengana ethorten dela, eta dio, Hura Iainkoaren Bildotsa munduaren bekatuak kenzen dituena.

30 Haur da zeinez erraiten bainuen, Ene ondoan ethorten da gizon bat, zein ni baino aitzinekoago baita, ezen ni baino lehen zen.

31 Eta nik eznuen hura ezagutzen: baina Israeli manifesta dakionzat, halakotz ethorri naiz ni urez batheiatzera.

32 Orduan *bada* testifika zezan Ioanesek, zioela, Ikusi dut Espiritua iausten dela uso kolunba baten gisan zerutik eta egon *ere* bazedin haren gainean.

33 Eta nik eznuen ezagutzen hura: baina urez batheiatzera igorri nauenak, erran zerautan, Noren gainera ikusiren baituk Espiritua iausten, eta egoiten haren gainean, hura duk Espiritu sainduaz batheiatzen duena.

34 Eta nik dut ikusi, eta dut testifikatu ezen haur dela Iainkoaren Semea.

35 Biharamunean berriz bazegoen Ioanes, eta harenik bi diszipulu:

36 Eta ikusirik Jesus ebiltan, erran zezan, Hara Iainkoaren Bildotsa.

37 Eta enzun zezaten hura bi diszipuluek minzaten, eta iarreiki izan zaizkan Iesusi.

38 Eta itzulirik Iesusek, eta ikusirik hek zarreitzala, dioste haiei, Zeren bilha zabiltzate? Eta hek erran ziezoten, Rabbi (erran nahi baita hanbat nola Majistrua) non egoiten aiz?

39 Dioste, Zatozte eta ikusazue. Ethor zitezten eta ikus zezaten non egoiten zen: eta hura baithan egon zitezten egun hartan: ezen hamar orren ingurua zen.

40 Zen Andriu Simon Pierrisen anaia, Ioanes minzaten enzun zuten bietarik eta hari iarreiki zaizkonetarik bata.

41 Hunek eriden zezan lehenik Simon bere anaia, eta erran ziezoten, Eriden diagu Mesias, (erran nahi baita hanbat nola Krist.)

42 Eta eraman zezan hura Iesusgana. Eta Iesusek harenganat behaturik erran zezan, Hi aiz Simon Ionaren semea: hi deithuren aiz Zefas (hanbat erran nahi baita nola harria)

43 Biharamunean Iesus ioan nahi izan zen Galileara eta eriden zezan Filipe, eta erran ziezon, Arreit niri.

44 Eta Filipe zen Bethsaidako, Andriuen eta Pierrisen hiriko.

45 Erideiten du Filipek Nathanael, eta diotsa, Eriden diagu Iesus Nazarethekoa, Iosefen semea, zeinez eskribatu baitu Moisesek Legean eta Profetek.

46 Eta erran ziezon Nathanaelek, Nazarethetik deus onik ahal date? Diotsa Filipek, Athor eta ikusak.

47 Ikus zezan Iesusek Nathanael harengana ethorten zela, eta erran zezan harzaz, Huna egiazko Israelita bat zeinetan enganiorik ezpaita.

48 Diotsa Nathanaelek, Nondik nazaguk? Ihardets zezan Iesusek eta erran ziezon, Filipek dei enzan baino lehen, fikitze azpian inzenean ikusten indudan.

49 Ihardets zezan Nathanaelek, eta erran ziezon, Majistrua, hi aiz Iainkoaren Semea: hi aiz Israeleko Regea.

50 Ihardets zezan Iesusek, eta erran ziezon, Zeren erran drauadan, Ikusi aut fikitze azpian, sinhesten duk? gauza hauk baino handiagorik ikusiren duk.

51 Halaber erran ziezon, Egiaz egiaz erraiten drauzuet, Hemendik harat ikusiren duzue zerua irekirik, eta Iainkoaren Aingeruak igaiten eta iausten diradela gizonaren Semearen gainera.

KAP. II.

1 *Krist, ura mahatsarnotara konbertiturik, 11 Bere buruaren manifestatzén hasi: 12 Kapernaumera ioan: 13 Ierusalemara igan.*

14 *Salzgaleak tenpletik iraitzi. 16 Iainkoaren etxea. 19 Temple desegina arreginen. 23 Anbitzek Krist baitan sinhesten.*

1 Eta hereneko egunean ezteiak egin zitezen Kana Galileakoan: eta Iesusen ama zen han

2 Eta deithu izan zen Iesus ere, eta haren diszipuluak ezteietara.

3 Eta faltatu zenean mahatsarinoa, bere amak diotsa, Iesusi, Mahatsarnorik ezteie.

4 Diotsa Iesusek, Zer dut nik hirekin emaztea? oraino eztun ethorri ene orena.

5 Dioste haren amak zerbitzariei, Zer ere erran baitiezazue, egizue.

6 Eta ziraden han sei kuba harrizkorik ezarriak Iuduen purifikatonearen araura, zadukatenik batbederak bira edo hirurna neurri.

7 Dioste Iesusek, Bethaitzazue kubak urez. Eta bethe zitzaten garairano.

8 Orduan dioste, Eraitsazue orain, eta ekarrozue mestedostalari. Eta ekar ziezoten:

9 Eta dastatu zuenean mestedostalak ur mahatsarno egin izan zena (eta etzakian nondik zen: baina ura karreatu zuten zerbitzariek bazakiten) deitzen du esposoa mestedostalak,

10 Eta diotsa, Gizon guziak lehenik mahatsarno ona ezarten dik, gero ungi edan dukeiten orduan, gaixtoena: *baina* hik begiratu ukan duk mahatsarno ona oraindrano.

11 Signo hatse haur egin zezan Iesusek Kana Galileakoan, eta manifesta zezan bere gloria: eta sinhets zezaten hura baitan haren diszipuluek

12 Gero iauts zedin Kapernaumera, bera eta haren ama eta haren anaiek eta haren diszipuluak: eta egon zitezen han, ez anhitz egun.

13 Ezen hurbil zen Iuduen Bazkoa. Igan zedin bada Iesus Ierusalemara.

14 Eta eriden zitzan tenplean idi eta ardi eta uso kolunba salzaleak, eta kanbiadoreak iarririk zeudela.

15 Eta eginik azote bat kordatoz, guziak egotz zitzan tenpletik, eta ardiak eta idiak: eta kanbiadoreen moneda isur zezan, eta mahainak itzul zitzan.

16 Eta uso kolunba salzalei erran ziezen, Ken itzazue gauza hauk hemendik: eta eztagizuela ene Aitaren etxeaz merkatalgoatako etxe.

17 Orduan orhoit zitezen haren diszipuluak ezen eskribatua dela, Hire etxeazko zeloak ni ian niauk.

18 Ihardets zezaten bada Iuduek eta erran ziezoten, Zer signo erakusten draukuk gauza horiak egin ditzan?

19 Ihardets zezan Iesusek, eta erran ziezen, Desegin ezazue temple haur, eta hirur egunez dut altxaturen:

20 Erran zezaten bada Iuduek, Berrogei, eta sei urthez edifikatu izan duk temple haur, eta eta hik hirur egunez altxaturen duk?

21 Baina hura minzo zen bere gorputzazko templeaz.

22 Bada resusztatutuz zenean hiletarik, orhoit zitezen haren diszipuluak, nola haur erran ukan zerauen: eta sinhets zezaten Eskriptura, eta Iesusek erran zuen hitza.

23 Eta Ierusalemene zenean Bazko bestan, anhitzek sinhets zezaten haren izenean, ikusirik hark egiten zituen signoak.

24 Baina Iesus bera etzaien fida, zeren hark ezagutzen baitzituen guziak:

25 Eta zeren ezpaitzuen mengoarik nehork testifika lezan gizonaz: ezen berak bazakian zer zen gizonen.

KAP. III.

1 *Nikodemo gauaz Kristgana ethorten.* 3 *Urez eta Espirituz sortzea.* 13 *Zerura nor igan.* 14 *Sugea desertuan.* 15, 16 *Bizitze eternala. Iainkoaren amorioa.* 17 *Salbamendua.* 18 *Fedea.* 19 *Kondemnationea.* 20 *Argia. Ilbunbea. Obrak.* 22 *Krist iudean bat-beiatzen ari,* 23 *Ioanes ere.* 25 *Purifikatonezko kestionea.* 33 *Iainkoa egia.* 36 *Iainkoaren hira infidelen gainean.*

1 Zen bada Fariseuetarik edozeinbat Nikodemo deitzen zenik, Iuduen arteko prinzipaletarik bat:

2 Haur ethor zedin Iesusgana gauaz, eta erran ziezon, Majistrua, bazeakiagu ezen Iainkoaganik majistru ethorria aizela: ezen nehork ezin egin zitzakek hik egiten dituan signo hauk, Iainkoa harekin ezpada.

3 Ihardets zezan Iesusek eta erran ziezon, Egiaz egiaz erraiten drauat, berriz iaio izanen eztenek, ezin ikus dezakela Iainkoaren resuma

4 Erran ziezon Nikodemok, Nolatan gizona iaio ahal daite zahar denean? ala berriz bere amaren sabelean sar eta iaio ahal daite?

5 Ihardets zezan Iesusek, Egiaz egiaz erraiten drauat, urez eta Espirituz iaio eztena, ezin sar daitela Iainkoaren resuman.

6 Haragitik iaio dena haragi duk: eta Espiritutik iaio dena, espiritu duk.

7 Eztezala mirets zeren erran drauadan, Berriz iaio behar zarete.

8 Haizeak nahi duen lekura diraunsak: eta haren hotsa enzuten duk: baina ezta kik nondik heldu den ez norat ioaiten den: hala duk espiritutik iaio den guzia.

9 Ihardets zezan Nikodemok, eta erran ziezon, Nolatan gauza hauk egin ahal daitezke?

10 Ihardets zezan Iesusek, eta erran ziezon, Hi aiz Israeleko doktor, eta gauza hauk eztituk ezagutzen?

11 Egiaz egiaz erraiten drauat, ezen dakigun gauza erraiten dugula, eta ikusi dugun gauzaz testifikatzen dugula: baina gure testimoniajea ez-tuzue rezebitzen.

12 Baldin lurreko gauzak erran badrauzkizuet, eta sinhesten ezpadi-tuzue? nolatan baldin zeruko gauzak erran badietzazuet sinhetsiren duzue?

13 Ezen nehor ezta igan zerura, zerutik iaitsi dena baizen, *zein baita* gizonaren Seme zeruan dena.

14 Eta nola Moisesek altxa baitzezan sugea desertuan, hala altxa dadin behar da gizonaren Semea:

15 Hura baitan sinheste duenik batre gal ezta din, baina bizitze eternala duenzat.

16 Ezen hala Iainkoak onhetsi ukan du mundua, non bere Seme bakoitza eman ukan baitu, hura baithan sinhesten duenik gal ezta din, baina bizitze eternala duenzat.

17 Ezen eztu igorri Iainkoak bere Semea mundura, mundua kondenma dezantat, baina mundua harzaz salba dadintzat.

18 Hura baithan sinhesten duenik, ezta kondenmatzen: baina sinhesten eztena ia kondenmatua da: ezen eztu sinhetsi Iainkoaren Seme bakoitzaren izenean.

19 Haur da bada kondenmatioea, ezen Argia ethorri da mundura, baina onhetsiago dute gizonek ilhunbea ezen ez Argia: zeren haien obrak gaixtoak baitirade.

20 Ezen gaizki ari den guziak, gaitz daritza argiari: eta ezta argira ethorten, haren obrak reprehendi eztezenzat.

21 Baina bidezki ari dena, ethorten da argira, haren obrak manifesta ditezenzat: zeren Iainkoaren araura eginak baitirade.

22 Gero ethor zedin Iesus bere diszipuluekin Iudeako lurrera: eta han egoiten zen hekin, eta batheiatzen ari zen.

23 Eta Ioanes ere batheiatzen ari zen Enonen Salimgo aldean, zeren anhitz ur baitzen han: eta ethorten ziraden *jendeak* eta batheiatzen ziraden.

24 Ezen oraino etzen ezarri izan Ioanes presoindegian.

25 Altxa zedin bada kestione bat Ioanesen diszipuluetarik Iuduekin purifikatioez.

26 Eta ethor zitezen Ioanesgana, eta erran ziezoten, Majistraua, Iordanaz berze aldean hirekin zena, zeinez hik testifikatu baituk, hara, batheiatzen ari duk, eta guziak ethorten dituk harengana.

27 Ihardets zezan Ioanes-ek eta erran zezan, Ezin gizonak rezebi dezake deus, baldin eman ezpadakio zerutik.

28 Zuek zeurok zaituztet testimonio nola erran dudan, Ez naiz ni Krist, baina igorri izan naiz haren aitzonean.

29 Esposa duena esposo da: baina esposo denaren adiskide han dena eta hura enzuten duena, hagitz alegeratzen da esposoaren bozagatik: beraz ene alegranza konplitu da.

30 Hark behar du handitu, eta nik xipitu.

31 Garaitik ethorri dena, guzien gaineko da: lurretik dena, lurreko da, eta lurreko gauzez minzo da: zerutik ethorri dena guzien gaineko da.

32 Eta zer ikusi eta enzun baitu hura testifikatzen du: baina haren testimoniajea nehork ezte rezebitzen.

33 Haren testimoniajea rezebitu duenak zigilatu du ezen Iainkoa egia dela.

34 Ezen Iainkoak igorri duena Iainkoaren hitzez minzaten da, ezen Iainkoak eztrauka neurriz emaiten Espiritua.

35 Aitak maite du Semea, eta gauza guziak eman ditu haren eskura.

36 Sinhesten duenak Semea baithan, badu bizitze eternala: baina Semea obeditzen eztenak, ezte ikusiren bizitzea, baina Iainkoaren hira dago haren gainean.

KAP. III.

7 Krist Samaritanari edatera eskez euki. 10 Ur bizia. 22 Salbamendua induetarik. 23, 24 Adoratione egiazkoa. 26 Iesus da Krist. 32 Haren bianda. 35 Uzta zorbi. 39 Samaritanoetarik anhitzek Krist baithan sinbesten. 42 Haien konfesioea. 45 Kristek Galileanoak rezebitzen. 46 Iaun baten semea sendatu. 54 Iesusen bigarren signoa.

1 Bada ezagutu zuenean Iaunak nola enzun zuten Fariseuek ezen Iesus diszipulu gehiago egiten zuela eta batheiatzen, ezen ez Ioanesek:

2 (Iesus bera batheiatzen ari ezpazen ere, baina haren diszipuluak)

3 Utzi zezan Iudea, eta ioan zedin berriz Galilearat.

4 Eta hark behar zuen iragan Samariatik.

5 Ethorten da bada Samariako hiri Sikar deitzen den batetara *zein baita* Iakob-ek bere seme Iosefi eman zeraukan posesioearen aldean.

6 Eta zen han Iakob-en ithurria: Iesus bada bidean unhatua berehala iar zedin ithur bazterrean: *ezen* bazen sei orenen ingurua.

7 Ethor zedin emazte Samaritana bat ur idokitera: erran ziezon hari Iesusek, Indan edatera.

8 Ezen haren diszipuluak ioan izan ziraden hirira iateko erostera.

9 Diotsa bada hari emazte Samaritana hunek, Nola hi Iudu aizelarik, edatera niri eskez aut, bainaiz emazte Samaritana? ezen ezte konbersionerik Iuduek Samaritanoekin.

10 Ihardets zezan Iesusek eta erran ziezon, Baldin bahaki Iainkoaren dohaina, eta nor den hiri erraiten draunana, Indan edatera, hi eskatu inzaiketon hari, eta eman baitzeraukenan ur bizitik.

11 Diotsa emazteak, Iauna, eztuk zerzaz idoki dezan, eta putzua duk barna: nondik duk beraz ur bizi hori?

12 Ala gure aita Iakob baino handiago aiz hi, zeinek eman baitrauku putzu haur, eta berak hunetarik edan baitu, eta haren hurrek, eta haren abrek?

13 Ihardets zezan Iesusek eta erran ziezon, Ur hunetarik edaten duen guzia egarrituren dun berriz:

14 Baina nork ere edanen baitu nik emanen draukadan uretik, eztun egarrituren sekulan: baina nik emanen draukadan ura, eginen dun hura baithan ur iauzten denezko ithurri, bizitze eternalekotzat.

15 Diotsa emazteak, Iauna, indak ur horretarik, egarri eznadin, eta ethor eznadin huna idokitera.

16 Diotsa Iesusek, Habil dei ezan eure senharra, eta athor huna.

17 Ihardets zezan emazteak eta erran ziezon, Eztiat senharrik. Diotsa Iesusek, Ungi erran dun, Eztiat senharrik.

18 Ezen borz senhar ukan ditun, eta orain dunana, eztun hire senhar: hori egiaz erran dun.

19 Diotsa emazteak, Iauna, badiakusat ezen Profeta aizela hi.

20 Gure aitek mendi hunetan adoratu ukan die: eta zuek diozue ezen Ierusalem dela lekua non adoratu behar baita.

21 Diotsa Iesusek, Emaztea, sinhets nezan ni, ezen ethorten dela orena noiz ezpaituzue mendi hunetan ez Ierusalem adoraturen Aita.

22 Zuek adoratzan duzue eztakizuena, guk adoratzan dinagu daki-guna: ezen salbamendua Iuduetarik dun.

23 Baina ethorten dun orena, eta orain dun, noiz adorazale egiazkoek adoraturen baitute Aita espirituz eta egiaz: ezen Aita ere halako adorazalen galdez diagon.

24 Iainkoa dun Espiritu: eta hura adoratzan dutenek, espirituz eta egiaz adoratu behar dine.

25 Diotsa emazteak, Bazeakiat ezen Mesiasa ethorteko dela, Krist deitzen dena, hark dathorrean deklaraturen dirauzkiguk gauza guziak.

26 Diotsa Iesusek, Ni naun *hura*, hirekin minzo naizena.

27 Eta bizkitartean ethor zitezen haren diszipuluak, eta mirets zezaten nola emazte batekin minzo zen: badarik ere nehork etziezon erran, Zeren galdez ago? edo, Zer minzo aiz horrekin?

28 Utzi zezan bada bere unzia emazteak, eta ioan zedin hirira, eta erran ziezen leku hartako jendei.

29 Zatozte, ikusazue gizon bat zeinek erran baitrauzkit egin ditudan gauza guziak: ezta haur Krist?

30 Ilki zitezen bada hiritik, eta ethor zitezen harengana.

31 Eta bizkitartean othoitz egiten zeraukaten diszipuluek, zioitela, Majistrua, ian ezak.

32 Baina hark erran ziezen, Nik bianda bat dut iateko, zuek eztakizuenik.

33 Erraiten zuten bada diszipuluek elkarren artean, Nehork ekarri othe drauka iatera?

34 Dioste Iesusek, Ene bianda da egin dezadan ni igorri nauenaren borondatea, eta akaba dezadan haren obra.

35 Eztuzue zuek erraiten, Oraino laur hilebethe dirade, eta uzta ethorriren da? Huna, erraiten drauzuet, goititzazue zuen begiak, miraitzazue bazterrak, ezen ia xuritu dirade uztaren biltzeko.

36 Eta uzta biltzen duenak, sari rezebitzen du, eta biltzen du frukua bizitze eternalerakotzat: ereiten duenak bozkario duenzat, baieta biltzen duenak ere.

37 Ezen hunetan erran haur egiazko da, Bat da ereiten duena, eta berze bat biltzen duena.

38 Nik igorri zaituztet nekatu etzarenaren biltzera: berzeak nekatu izan dirade, eta zuek haien travailluan sarthu izan zarete.

39 Eta hiri hartako Samaritanoetarik anhitzek sinhets zezaten hura baithan, emazte testifikatu zuenaren erranagatik, *ziola*, Egin dudan guzia erran draut.

40 Ethorri ziradenean bada Samaritanoak, othoitz egin ziezoten hekin egon ledin: eta egon zedin han bi egun.

41 Eta anhitzez gehiagok sinhets zezaten beraren hitzagatik.

42 Eta emazteari erraiten zeraukaten, Eztinagu goitirik hire erranagatik sinhesten: ezen geurok enzun dinagu, eta bazeakinagu ezen haur dela egiazki Krist munduaren Salbadorea.

43 Eta bi egunen buruan parti zedin handik, eta ioan zedin Galilearat.

44 Ezen Iesusek berak testifika zezan, ezen Profeta batek bere herrian ohorerik eztuela.

45 Bada ethorri izan zenean Galileara, rezebi zezaten Galileanoek, bestan Ierusalemen egin zituen gauza guziak ikusirik: ezen hek ere ethorri izan ziraden bestara.

46 Ethor zedin bada Iesus berriz Kana Galileako *hirira*, non egin ukan baitzuen ura mahatsarno. Eta zen gorte iaun bat, zeinen semea biltzen eri Kapernaumen.

47 Haur, enkunik ezen Iesus ethorri zela Iudeatik Galileara, ioan zedin harengana, eta othoitz egin ziezon iauts ledin, eta senda liezon bere semea: ezen hiltzera zioan.

48 Erran ziezon orduan Iesusek, Signoak eta mirakuluak ikus ezpazitazue, eztezakezue sinhets.

49 Diotsa gorte iaun hark, Iauna, iautsi adi ene semea hil dadin baino lehen.

50 Diotsa Iesusek, Habil: hire semea bizi duk. Eta sinhets zezan gizonak Iesusek erran zeraukan hitza eta ioan zedin.

51 Eta ia hura iausten zela *bere* zerbitzariak bat zekizkion, eta konta ziezoten, zioitela, Hire semea bizi duk.

52 Orduan galdegin ziezen, zer orenez hobeki eriden izan zen: eta erran ziezoten, Atzo zazpi orenetan utzi zian helgaitzak.

53 Ezagut zezan bada aitak ezen oren hartan zela Iesusek erran zeraukana, Hire semea bizi duk. Eta sinhets zezan berak, eta haren etxe guziak.

54 Bigarren signo haur berriz egin zezan Iesusek ethorri izan zenean Iudeatik Galileara.

KAP. V.

2 Ikuzgarria. 4 Aingeruak ura uberritzen. 5 Paralitikoak sendatu. 16 Krist Iainkoaren Semea Iuduek hil nahi. 21 Hilan resusçitaztea eta bibifikatzea. 23 Oboratzeako Krist Aita bezala. 24 Sinbesten duenak, bizitze eternala du. 25, 29 Bizitzezko resurrekzioa. 30 Kristen eta Aitaren borondatea. 32 Kristek testifikatzen. 35 Ioanes kandela bizia. 36 Kristen obrak Kristen testimonio. 39 Eskripturak. 41 Gizonen gloria. 42 Iainkoaren amorioa. 46 Moisesek Kristez eskeribatu.

1 Gauza hauen ondoan, Iuduen besta bat zen, eta igan zedin Iesus Ierusalemara.

2 Eta da Ierusalemen ardi plazan ikuzgarri bat Hebraikoak Beth-esda deitzen denik, borz galeria dituenik.

3 Hetan zetzan eri, itsu, maingu, membro eihardun mulzo handia, uraren higitzearen begira zeudela.

4 Ezen Aingeru bat iausten zen ordu iakinez ikuzgarriara, eta ura uherritzen zuen: eta uraren uherritze ondoan lehen *hartara* iausten zena sendatzen zen, zer ere eritasunek baitzadukan.

5 Eta zen gizon bat han hogeia eta hemezortzi urthez erharzunak zadukanik.

6 Haur ikus zezanean Iesusek zetzala, eta ezagaturik ezen ia denbora luzea zuela, diotsa, Nahi aiz sendatu?

7 Ihardets ziezon eriak, Iauna, eztiat nork, ura uherritu denean, ezar nezan ikuzgarrira: baina ni ethorten naizen bizkitartean, berze bat ene aitzinean iausten duk.

8 Diotsa Iesusek, Iaiki adi, altxa ezak eure ohea, eta ebil adi.

9 Eta bertan senda zedin gizon hura: eta altxa zezan bere ohea, eta bazabilan: eta zen Sabbathoa egun hartan.

10 Erran ziezoten bada Iuduek sendatu izan zenari, Sabbathoa duk, eztuk sori ohea eraman dezan.

11 Ihardets ziegen, Nork ni sendatu bainau, hark erran draut, Altxa ezak eure ohea eta ebil adi.

12 Orduan interroga zezaten, Nor da hiri erran drauan gizon hura, Altxa ezak eure ohea eta ebil adi?

13 Eta sendatu izan zenak, etzakian nor zen: ezen Iesus aparta zedin leku hartan zen jendetzetik.

14 Gero eriden zezan hura Iesusek tenplean, eta erran ziezon, Huna, sendatu aiz: gehiago bekaturik eztagiala, zerbait gaizkiago hel eztakian:

15 Ioan zedin gikon haur, eta konta ziezon Iuduei ezen Iesus zela hura sendatu ukan zuena.

16 Eta halakotz persekutatzen zuten Iuduek Iesus, eta hura hil nahiz zabiltzan, zeren gauza hauk egin baitzituen Sabbathoan.

17 Baina Iesusek ihardets ziegen, Ene Aitak oraindrano obratzen du, eta nik ere obratzen dut.

18 Halakotz bada Iuduak hura hil nahiz hagitzaigo zabiltzan, ez solament zeren Sabbathoa hautsi zuen, baina are *zeren* haren Aita Iainkoa zela erran baitzuen, bere burua Iainkoaren bardin eginez.

19 Ihardets zezan bada Iesusek, eta erran ziegen, Egiaz egiaz erraiten drauzuet, ezin daidi Semeak bere buruz deus, *erran nahi da*, baldin ikusi ezpadu Aita obratzen: ezen zer ere hark egiten baitu, hura Semeak ere halaber egiten du.

20 Ezen Aitak maite du Semea, eta berak egiten dituen gauza guziak erakusten drauzka, eta hauk baino obra handiagoak erakutsiren drauzka hari, zuek mirets dezazuenzat.

21 Ezen nola Aitak resusztatzen baititu hilak eta bibifikatzen, halaber Semeak ere nahi dituenak bibifikatzen ditu.

22 Ezen Aitak ezto iujeatzen nehor, baina iujemendu guzia eman drauka Semeari:

23 Guziek Semea ohora dezatenzat, Aita ohoratzen duten bezala: Semea ohoratzen eztuenak, ezto ohoratzen Aita, zeinek igorri baitu hura.

24 Egiaz egiaz erraiten drauzuet, ezen ene hitza enzuten, eta ni igorri nauena sinhesten duenak, baduela bizitze eternala, eta *baina* ezta kondemnationetara ethorriren: baina iragan da heriotik bizitzera.

25 Egiaz egiaz erraiten drauzuet, ezen ethorten dela orena, eta orain dela, noiz hilek enzunen baitute Iainkoaren Semearen boza, eta enzunen dutenak biziko dirade.

26 Ezen nola Aitak baitu bizitze bere baithan, hala eman drauka Semeari ere bere baithan bizitzearen ukaitea.

27 Eta bothere eman drauka iujemendu ere egiteko, gizonaren Seme den bezenbatean.

28 Eztezazuela mirets haur: ezen ethorriren da orena zeinetan monumentetako guziek enzunen baitute haren boza.

29 Eta ilkiren dirade ungi egin dukeitenak, bizitzeko resurrektionera: baina gaizki egin dukeitenak, kondemnationeko resurrektionera.

30 Ezin daidit nik neure buruz deus: danzudan bezala iujeatzen dut: eta ene iujemendua iusto da: ezen ezabila neure borondatearen ondoan: baina ni igorri nauen, Aitaren borondatearen ondoan.

31 Baldin nik testifikatzen badut neure buruaz, ene testimoniajea ezta sinhesteko.

32 Berze bat da testifikatzen duenik nizaz, eta badakit ezen egiazko dela nizaz testifikatzen duen testimoniajea.

33 Zuek igorri ukan duzue Ioanesgana, eta hark testimoniaje eman drauka egiari.

34 Baina nik eztut gizonaganik testimoniajerik rezebitzen: baina gauza hauk erraiten ditut zuek salba zaiteztenzat.

35 Hura zen kandela zaxekana eta argi egiten zuena: eta zuek nahi izan zarete apur batetakotz alegeratu haren argian.

36 Baina nik Ioanesena baino testimoniaje handiagoa dut: ezen niri Aitak konpli ditzadanzat eman drauzkidan obrek, nik egiten ditudan obra berek testifikatzen dute nizaz ezen Aitak igorri ukan nauela.

37 Eta ni igorri nauen Aitak berak testifikatu du nizaz. Eztuzue haren boza egundano enzun, ezeta haren irudia ikusi.

38 Eta eztuzue haren hitza zuek baithan egoiten dela: ezen nor hark igorri baitu, hura zuek eztuzue sinhesten.

39 Informa zaitezte dilijentki Eskripturetarik; ezen zuek uste duzue hetan bizitze eternala duzuela: eta hek dirade nizaz testifikatzen dutenak.

40 Eta etzarete ethorri nahi enegana, bizitzea duzuenza.

41 Gloriarik gizonetarik eztut hartzen.

42 Baina ezagutzen zaituztet ezen Iainkoaren amorioa eztuzuela zuek baithan.

43 Ni ethorri naiz neure Aitaren izenean, eta ez nauzue rezebitzen: baldin berze bat ethor badadi bere izenean, hura rezebituren duzue.

44 Nolatan zuek sinhets ahal dezakezue, batak berzeaganik gloria rezebitzen duzuelarik, eta Iainkoaganik beraganik heldu den gloria ezpaituzue bilhatzen?

45 Eztuzuela uste ezen nik akusaturen zaituztedala zuek Aita baithan: bada nork akusa zaitzaten, Moises, zeinetan zuek esperanza baituzue.

46 Ezen baldin Moises sinhesten bazindute, sinhetz nindirokezue ni: ezen nizaz hark eskribatu ukan du.

47 Baina baldin haren eskribatuak sinhesten ezpadituzue, nolatan ene hitzak sinhetsiren dituzue.

KAP. VI.

2, 14 *Borz ogiezko mirakulua.* 15 *Kristek rege izatera refusatzen.* 19 *Itsas gainez Krist ebili.* 28, 29 *Iainkoaren obra.* 30 *Populua signo eskeez euki.* 31 *Mana.* 33, 48 *Krist ogi bizitzeko.* 37, 65 *Harengana ioaitea.* 38 *Zertara Krist iausti.* 40, 47 *Hura bait-hango sinbestea, bizitze eternal eta resurrektione.* 41 *Iudua Kristez eskandalizatzen.* 44 *Krist baithan sinbestea.* 51 *Haren haragiaren iatea eta odolaren edatea.* 60 *Diszipuluak eskandalizatzen.* 66 *Batzu Kristganik retiratu.* 68 *Apostoluen konfesionea.* 70 *Iudas deabru.*

1 Gero ioan zedin Iesus Galileako itsasoaz berze aldera, Tiberiakora.

2 Eta iarreikiten zaion jendetze handia, zeren ikusten baitzituzten hark erien gainean egiten zituen signoak.

3 Orduan igan zedin mendi batetara Iesus, eta han iar zedin bere diszipuluekin.

4 Eta hurbil zen Bazko, Iuduen besta.

5 Bada begiak altxatu zituenean Iesusek eta ikusi zuenean ezen jendetze handia ethorten zela harengana, diotsa Filiperi, Nondik erosiren dugu ogi, hauk ian dezatenzat?

6 (Baina haur erraiten zuen haren enziatzeagatik, ezen berak bazakian, zer egiteko zuen)

7 Ihardets ziezon Filipek, Ber-ehun dineroren ogiaz ezlikeie asko, den gutiena batbederak har lezan.

8 Diotsa bere diszipuluetarik batek, Andriu Simon Pierrisen anaieak.

9 Baduk hemen muthilko bat, dituenik borz ogi garagarrezkorik, eta bi arrain: baina hauk zer dirade hanbaten arteko?

10 Eta erran zezan Iesusek, Iar erazi ezazue jendea. Eta zen belhar handi leku hartan. Iar zitezzen bada borz milla gizonen kontuaren ingurua.

11 Eta har zitzan Iesusek ogiak: eta gratiak rendaturik parti zietzen diszipuluei: eta diszipuluek iarririk zeudenei: halaber arrainetarik ere nahi zuten bezenbat.

12 Eta resasiatu izan ziradenean erran ziezen bere diszipuluei, Bil itzazue soberatu diraden zathiak, deus gal eztadin.

13 Bil zitzaten bada, eta bethe zitzaten hamabi saski zathiz, borz ogi garagarrezkoetarik, ian zutenei soberaturik.

14 Jende hek bada ikusi zutenean Iesusek egin zuen mirakulua, erraiten zuten, Haur da egiazki mundura ethorteko zen Profeta hura.

15 Iesusek bada ezagaturik ezen haren harrapatzera ethorteko zira-dela hura rege egin lezatenzat, retina zedin berriz mendira ber-bera.

16 Eta arratsa ethor zedinean, iauts zitezen haren diszipuluak itsasora.

17 Eta sarthurik unzira, ioaiten ziraden itsasoaz berze aldera Kapernaum alderat: eta ia ilhuna zen, eta etzen Iesus hetara ethorri.

18 Eta itsasoa, haize handik erauntsiz altxatzen zen.

19 Bada hogei eta borz, edo hogei eta hamar estade bezala abiroina tiratu ondoan, ikusten dute Iesus itsas gainez dabilala, eta unziari hurbiltzen zaiola, eta izi zitezen.

20 Eta hark erran ziezen, Ni naiz, etzaretela beldur.

21 Nahi ukan zuten bada hura unzira rezebitu: eta bertan unzia arri-ba zedin ioaiten ziraden lekura.

22 Biharamunean itsasoaren berze aldetik gelditurik zegoen jendetzeak ikusi duenean ezen berze unzitorik etzela han bat baizen, zeinetara haren diszipuluak sarthu izan baitziraden, eta etzela sarthu bere diszipuluekin Iesus unzitora, baina haren diszipuluak berak ioan izan ziradela:

23 Eta Tiberiadetik berze unzitorik ethorri zela leku *haren* aldera non ogia ian ukan baitzuten, gratiak rendaturik Iaunak.

24 Ikus zezanean bada jendetzeak ezen Iesus etzela han, ez haren diszipuluak, sar zitezen hek ere unzietara, eta ethor zitezen Kapernaumera, Iesus bilhatzen zutela.

25 Eta hura eridenik itsasoaren berze aldean, erran ziezoten, Majistra, noiz huna ethorri aiz?

26 Ihardets ziezen Iesusek, eta erran zezan, Egiaz egiaz erraiten drauzuet, ene bilha zabiltzate, ez zeren mirakuluak ikusi dituzuen, baina zeren ian baituzue ogietarik, eta resasiatu izan baitzarete.

27 Trabaila zaitezte ez bianda galtzen denagatik, baina bizitze eternalakotzat irauten duenagatik, zein gizonaren Semeak emanen baitrauzue: ezen *Seme* haur Iainko Aitak zigilatu ukan du.

28 Erran ziezoten bada, Zer eginen dugu egin ditzagunzat Iainkoaren obrak?

29 Ihardets zezan Iesusek, eta erran ziezen, Haur da Iainkoaren obra, sinhets dezazuen hark igorri duena baithan.

30 Orduan erran ziezoten, Zer signo bada hik egiten duk, dakusagunzat eta hi sinhets ezagun? zer obra egiten duk?

31 Gure aitek ian ukan die mana desertuan: eskribatua den bezala, Zerutiko ogia eman draue iatera.

32 Erran ziezen bada Iesusek, Egiaz egiaz erraiten drauzuet, eztrauzue Moisesek eman zerutiko ogia: baina ene Aitak emaiten drauzue zerutiko ogi egiazkoa.

33 Ezen Iainkoaren ogia da zerutik iausti dena, eta munduari bizitze draukana.

34 Erran ziezoten bada, Iauna, eman iezaguk bethiere ogi hori.

35 Eta erran ziezen Iesusek, Ni naiz bizitzeko ogia: enegana ethorten dena, ezta goseturen: eta ni baithan sinhesten duena, ezta egarrituren iagoitik.

36 Baina erran drauzuet, ezen ikusi ere banuzuela, eta eztuzue sinhesten.

37 Aitak emaiten drautan guzia, enegana ethorriren da, eta enegana ethorten dena, eztut kanpora iraitziren.

38 Ezen zerutik iausti izan naiz egin dezadenzat ez neure borondatea, baina ni igorri naueuaren borondatea.

39 Eta haur da ni igorri nauenaren borondatea, Aitarena, zerere eman baitraut, eztezadan gal hartarik, baina resuszita dezadan hura azken egunean.

40 Halaber haur da ni igorri nauenaren borondatea, Semea ikusten eta hura baithan sinhesten duen guziak, duen bizitze eternala, eta nik resuszitaturen dut hura azken egunean.

41 Murmuratzen zuten bada Iuduek harzaz, zeren erran baitzuen, Ni naiz zerutik iausti naizen ogia.

42 Eta erraiten zuten, Ezta haur Iesus, Iosefen semea, zeinen aita eta ama guk ezagutzen baititugu? Nola dio bada hunek, Zerutik iautsi naiz?

43 Ihardets zezan bada Iesusek eta erran ziezen, Eztezazuela murmura zuen artean.

44 Nehor ezin dathor enegana, baldin ni igorri nauen Aitak tira ezpadeza: eta nik resusziaturen dut hura azken egunean.

45 Eskribatua da Profetetan, Eta izanen dirade guziak Iainkoaz irakatsiak. Nork ere beraz enzun baitu Aitaganik eta ikasi, *hura* ethorten da enegana.

46 Ez Aita ikusi duenez nehork, Iainkoaganik denak baizen: hark ikusi du Aita.

47 Egiaz egiaz erraiten drauzuet, ni baithan sinhesten duen guziak badu bizitze eternala.

48 Ni naiz bizitzeko ogia.

49 Zuen aitek ian ukan dute mana desertuan, eta hil izan dirade.

50 Haur da ogia zerutik iautsi dena, hunetarik ianen duena hil eztadinzat.

51 Ni naiz ogi bizia zerutik iautsi naizena: nehork ian badeza ogi hunetarik, biziko da eternalki, eta nik emanen dudana ogia, ene haragia da, nik munduaren bizitzeagatik emanen dudana.

52 Bazihardukaten bada Iuduek elkarren artean, erraiten zutela, Nolatan hunek guri *bere* haragia eman ahal diezakegu iatera?

53 Orduan erran ziezen Iesusek, Egiaz egiaz erraiten drauzuet, baldin ian ezpadezazue gizonaren Semearen haragia, eta edan ezpadezazue haren odola, eztuzue bizitzerik zuek baithan.

54 Iaten duenak ene haragia, eta edaten ene odola, badu bizitze eternala: eta nik dut resusziaturen hura azken egunean.

55 Ezen ene haragia egiazki da bianda, eta ene odola egiazki da edari.

56 Ene haragia iaten duena, eta ene odola edaten, nitan egoiten da, eta ni hartan.

57 Nola ni igorri bainau Aita bizi denak, eta ni bizi bainaiz *neure* Aitaz: hala ni ianen nauena ere, biziko da hura ere nizaz.

58 Haur da ogi zerutik iautsi izan dena: ez zuen aitek mana ian duten bezala, eta hil izan dirade: ogi haur ianen duena biziko da eternalki.

59 Gauza hauk erran zitzaizun sinagogan irakasten ari zela Kapernaumen.

60 Haren diszipuluetarik bada anhitzek gauza hauk enzunik erran zezaten, Gogor da hitz haur: nork enzun ahal dezake?

61 Zakialarik bada Iesusek bere baithan ezen haren diszipuluek hunezaz murmuratze zutela, erran ziezen, Hunek eskandalizatzen zaituzte?

62 *Zer date* bada baldin ikus badezazue gizonaren Semea igaiten lehen zen lekura?

63 Espiritua da bibifikatzen duena, haragiak ez du deus probetxatzen: nik erraiten drauzkizuedan hitzak espiritu dirade eta bizitze.

64 Baina badirade batzu zuetarik sinhesten eztutenik. Ezen bazakian hatseandantik Iesusek zein ziraden sinhesten eztutenak, eta zein zen hura tradituren zuena.

65 Eta erraiten zuen, Halakotz erran drauzuet ezen nehore ezin dat-horrela enegana, baldin ene Aitaz eman ezpazaio.

66 Orduandantik haren diszipuluetarik anhitz gibelerat zitezten: eta gehiagorik etzabiltzan harekin.

67 Erran ziezen bada Iesusek hamabiei, Ala zuek ere ioan nahi zarete?

68 Ihardets ziezon bada Simon Pierrisek, Iauna, norengana ioanen gara? bizitze eternalhezko hitzak dituk *bik*:

69 Eta guk sinhetsi eta ezagutu diagu ezen, hi aizela Krist Iainko biziaren Semea.

70 Ihardets ziezun Iesusek, Etzaitzuet nik hamabi elejitu, eta zuetarik bat deabru baita?

71 Eta *haur* erraiten zuen Iudas Iskariot Simonen *semeaz*: ezen haur zen hura traditu behar zuena, hamabietarik bat bazen ere.

KAP. VII.

2 *Tabernaklen* besta. 5 *Kristen* abaideak. 7 *Zergatik* hari *Munduak* gaitz eritzi. 12 *Harraz jendek zer opinione*. 14 *Krist iri-*

kasten ari. 16 Haren doktrina. 24 Iustoki iujeatzeko. 30 Kristen orena. 31 Anbitzek hura baitan sinbesten. 32 Haren hartzera igorri ofizierak. 39 Espiritu saindua. 40 Kristez ibarduki. 47 Fariseuen arrogantia. 51 Nikodemoren resposta.

1 Eta gero bazabilan Iesus Galilean: ezen etzen Iudean ebili nahi, zeren Iuduak baitzabiltzan hura hil nahiz.

2 Eta hurbil zen Iuduen besta tabernaklen deitzen zena.

3 Erran ziezoten bada bere anaiek, Parti adi hemendik eta habil Iudearat, hire diszipuluek ere ikus ditzatenzat hire obra egiten dituanak.

4 Ezen nehork ezetik deus sekretuan egiten, estimationetan izan nahiz dabilanek, baldin gauza hauk egiten badituk, manifesta iezok eure burua munduari.

5 Ezen are haren anaiek ere etzuten sinhesten hura baithan.

6 Dioste bada Iesusek, Ene denbora ezta oraino ethorri: baina zuen denbora bethi da prest.

7 Ezin munduak gaitzets zaitzakezte zuek: baina niri gaitz darizt: zeren nik testifikatzen baitut harzaz, ezen haren obrak gaixto diradela.

8 Zuek igan zaitezte besta hunetara: ni eznaiz oraino igaiten besta hunetara, zeren ene denbora ezpaita oraino bethi.

9 Eta gauza hauk erran zerauztenean egon zedin Galilean.

10 Eta igan ziradenean haren anaieak, orduan hura ere igan zedin bestara, ez agerriz, baina ixilik bezala.

11 Iuduek bada bilhatzen zuten hura bestan, eta erraiten zuten, Non da hura?

12 Eta murmuratione handia zen populuaren artean harzaz: ezen batzuk erraiten zuten *Gizon* ona da: eta berzek erraiten zuten, Ezta: baina seduzitzen du populua.

13 Badarik ere nehork frangoki etzen minzo harzaz, Iuduen beldurrez.

14 Eta besta ia erdi iragan zenean, igan zedin Iesus tenplera, eta irakasten ari zen.

15 Eta miraz zeuden Iuduak, zioitela, Nolatan hunek letrak dakizki, ikasi gabe?

16 Ihardets ziezen Iesusek, eta erran zezan, Ene doktrina ezta enea, baina ni igorri nauenarena.

17 Baldin nehork nahi badu haren borondatea egin, ezaguturen du doktrinaz, eia Iainkoaganik denez, ala ni neure buruz minzo naizenez.

18 Bere buruz minzo dena, *bere* gloriaren bilha dabila: baina bera igorri duenaren gloriaren bilha dabilana, da egiati, eta iniustitiarik hura baithan ezta.

19 Eztrauzue Moisesek eman Legea? eta ezpaitu zuetarik batek ere obratan ezarten Legea? Zergatik zabitzaite ni hil nahiz?

20 Ihardets zezan populuak eta erran, Deabrua duk *hik*: nor dabila hi hil nahiz?

21 Ihardets zezan Iesusek eta erran ziezen, Obra bat egin dut, eta guziak miraz zaudete.

22 Baina halere Moisesek eman drauzue Zirkonzisioea, (ez Moisesganik denez, baina Aitetarik) eta Sabbathoan zirkonziditzen duzue gizona.

23 Baldin Zirkonzisioea rezebitzen badu gizonak Sabbathoan, Moisesen Legea hauts ezta: aserre zarete ene kontra zeren gizon bat osoki sendatu dudan Sabbathoan?

24 Eztezazuela iujea aparentiaren araura, baina iujemendu bidezko batez iujea ezazue.

25 Erraiten zuten bada Ierusalematar batzuk, Ezta haur hiltzeko bilhatzen dutena?

26 Eta huna, frangoki minzo da, eta eztraukate deus egiten: ala egiazki ezagutu othe lukeite Gobernadorek, ezen haur dela egiazki Krist?

27 Baina haur badakigu nondik den: baina Krist dathorrean, nehork ezta iakinen nondik daten.

28 Oihuz zegoen bada Iesus tenplean, irakasten zuela eta erraiten, Eta ni nauzue ezagutzen, eta nondik naizen badakizue, eta neure buruz eznaiz ethorri, baina da egiati ni igorri nauena, zein ezpaituzue zuek ezagutzen.

29 Baina nik ezagutzen dut hura, zeren harenganik bainaiz, eta hark igorri bainau.

30 Orduan hura hatzaman nahiz zabiltzan: baina nehork etzitzan eskuak ezar haren gainean, ezen etzen oraino ethorri haren orena.

31 Eta jendetzekoatarik anhitzek sinhets zezaten hura baithan, eta erraiten zuten, Kristek dathorreanean gehiago mirakulu eginen othe du, hunek egiten dituenak baino?

32 Enzun zezaten Fariseuek jendetzea hauen gainean harzaz murmuratzen: eta igor zitzaten Fariseuek eta Sakrifikadore prinzipalek ofizierak hura hatzaman lezatenzat.

33 Erran ziezen bada Iesusek, Oraino denbora guti batetakotz zuekin naiz, gero banoa igorri nauenaganat.

34 Bilhaturen nauzue eta ez eridenen: eta non ni izanen bainaiz, *hara* zuek ezin ethor zaitezket.

35 Erran zezaten bada Iuduek elkarren artean, Norat haur ioaiteko da, guk ezpaitugu eridenen? ala Grekoen artean barreiatuak diradenetarat ioaiteko da, eta Grekoen irakastera?

36 Zerik da erran duen propos haur, Bilhaturen nauzue, eta ez eridenen: eta non ni izanen bainaiz, *hara* zuek ezin ethor zaitezket?

37 Eta bestako azken egun handian eriden zedin Iesus han, eta oihuz zegoen, zioela, Baldin nehor egarri bada, bethor enegana eta edan beza

38 Ni baithan sinhesten duenari, Eskripturak dioen bezala, ur biziz-flubioak iariaturen zaizka bere sabeletik.

39 (Eta haur erraiten zuen hura baithan sinhesten zutenek rezebitzeko zuten Espirituaz: ezer oraino Espiritu saindua etzen *eman*, zeren Iesus oraino ezpaizten glorifikatu)

40 Anhitzek bada jendetzekoatarik propos haur enzun zutenean, erraiten zuten, Haur da egiazki Profeta hura.

41 Berzek erraiten zuten, Haur da Krist. Eta batzuk erraiten zuten, Alabaina Galileatik ethorriren da Krist?

42 Eztu Eskripturak erraiten, ezen Dabid-en hazitik, eta Bethlehemo Dabid egoiten zen burgutik Krist ethorriren dela?

43 Disensioe egin zedin bada populuaren artean harengatik.

44 Eta hetarik batzuk nahi zuten hatzaman, baina nehork etzitzan ezar haren gainea eskuak

45 Ethor zitezen bada ofizierak Sakrifikadore prinzipaletara eta Fari-seuetara, eta hek erran ziezen, Zergatik eztuzue hura ekarri?

46 Ihardets zezaten ofizierek, Egundano ezta hala minzatu gizonik, nola gizon haur.

47 Halakotz ihardets ziezen Fariseuek, Ezothe zinatezte zuek ere seduzitu?

48 Ala Gobernadoretarik edo Fari-seuetarik batek ere sinhetsi du hura baithan?

49 Baina populu Legea zer den eztakian haur, maradikatua da.

50 Dioste Nikodemo harengana gauaz ethorri izan zenak, zein baitzen hetarik bat,

51 Ala gure Legeak kondemnatzen du nehor, bera behin enzun gabe, eta zer egin duen ezagutu gabe?

52 Ihardets zezaten eta erran ziezoten, Ezaiz hi ere Galileako? informadi, eta iakik ezen Galileatik Profetarik eztela ilki.

52 Eta itzul zedin batbedera zein bere etxerat.

KAP. VIII.

3 *Emazte adulterioan hatzamana.* 12 *Krist munduaren argia.* 13, 18 *Testimoniaje bere burua ekarten.* 15 *Nebor ez hark injeatzen.* 23 *Hura ez mundu hunetarik.* 24 *Sinbesten eztena, bekatutan bilen.* 25 *Krist nor.* 28 *Bere herioa Kristek aitzinetik erraiten.* 30 *Iudu batzuk sinbesten.* 32 *Egiak libre egiten.* 34 *Bekatuaren zerbitzari nor.* 37, 39 *Abrahamen haur.* 42 *Iainkoaren haur.* 44 *Deabruaren haur.* 57 *Krist Abraham baino leben.* 59 *Iuduek Krist lapidatu nabi.*

- 1 Baina Iesus ioan zedin Olibatzetako mendirat.
- 2 Eta argiaren begian berriz ethor zedin tenplera, eta populu guzia ethor zedin harengana: eta iarririk zegoela irakasten zituen hek.
- 3 Orduan dute ekarten harengana Eskribek eta Fariseuek emazte adulterioan hatzaman bat: eta hura artean ezarririk,
- 4 Diotsate, Majistrua, emazte haur hatzaman izan duk adulterioko egitate berean.
- 5 Eta Legean Moisesek manatu diraukuk hunelakoak lapida ditezen: hik bada zer diok?
- 6 Eta haur erraiten zuten hura tentatzen zutela, hura zerzaz akusa lutenzat. Baina Iesusek beheiti gurthurik erhiaz eskribatzen zuen lurrean.
- 7 Eta haren interrogetaz perseberatzen zutela, xuxendurik erran ziezen, Zuetarik bekatu gabe denak, lehenik horren kontra harria aurdigi beza.
- 8 Eta berriz gurthurik eskribatzen zuen lurrean.
- 9 Bada hori enzun zutenean, konszientiak akusatzen zituela, bata berzearen ondoan ilkiten ziraden zaharrenetarik hasirik azkenetarano: eta Iesus bera geldi zedin, eta artean zegoen emaztea
- 10 Eta xuxendu zenean Iesusek nehor etzakusanean emaztea baizen, erran ziezon hari, Emaztea, non dirade hire akusazaleak? nehorak ezau kondemnatu?
- 11 Eta hark erran zezan, Ez nehorak, Jauna. Eta erran ziezon Iesusek, Ezaut nik ere kondemnatzen: oha, eta gehiago bekaturik eztaginala.
- 12 Berriz bada Iesus minza zekien, zioela, Ni naiz munduaren argia: niri darreitana ezta ilhunbean ebiliren, baina ukanen du bizitzeko argia.
- 13 Erran ziezoten bada Fariseuek, Hik eure buruaz testifikatzen duk, hire testimoniaja eztuk sinhesteko.
- 14 Ihardets zezan Iesusek eta erran ziezen, Nik neurorzaz testifikatzenagatik sinhesteko da ene testimoniaja: ezen badakit nondik ethorri naizen, eta norat ioaiten naizen: baina zuek eztakizue nondik ethorten naizen, ez norat ioaiten naizen

15 Zuek haragiaren araez iujeatzen duzue, nik eztut iujeatzen nehor.

16 Eta baldin iujea badezat ere nik, ene iujemendua egiazko da: ezen eznaiz neuror, baina ni eta ni igorri nauen Aita.

17 Baina zuen Legean ere eskribatua da, ezen bi gizonen testimoniaja sinhesteko dela.

18 Ni naiz neurorzaz testifikatzen dudana, eta testifikatzen du nizaz ni igorri nauen Aitak.

19 Erraiten zeraukaten bada, Non da hire Aita? Ihardets zezan Iesusek, Ez ni nauzue ezagutzen, ez ene Aita: baldin ni ezagutzen baninduzue, ene Aita ere ezagut zindezakete.

20 Hitz hauk erran zitzan Iesusek thesaurerian, irakasten ari zela tenplean: eta nehor etzakion lot, zeren oraino ezpaitzen ethorri haren orena

21 Erran ziezen bada berriz Iesusek, Ni banoa eta bilhaturen nauzue, eta zuen bekatuan hilen zarete: norat ni ioaiten bainaiz, zuek ezin zatozkete.

22 Erraiten zuten bada Iuduek, Berak hilen othe du bere burua? erraiten baitu, Norat ni ioaiten bainaiz, zuek ezin zatozkete.

23 Orduan erran ziezen, zuek beheretik zarete, ni garaitik: zuek mundu hunetarik zarete, ni ez naiz mundu hunetarik.

24 Halakotz erran drauzuet ezen zuen bekatuetan hilen zaretela. Ezen baldin sinhets ezpadezazue ni naizela *hura*, zuen bekatuetan hilen zarete.

25 Erran ziezoten bada, Hi nor aiz? Orduan erran ziezen Iesusek, Hatseandanikoa, badiotsuet.

26 Anhitz gauza dut zuegaz minzatzeko eta iujeatzeko: baina ni igorri nauena egiati da: eta nik harenganik enzun ditudan gauzak munduari erraiten drauzkiot.

27 Etzezaten ezagut ezen Aitaz minzo zaiela.

28 Erran ziezen bada Iesusek, Altxatu dukezuean gizonaren Semea, orduan ezaguturen duzue ezen ni naizela *hura*, eta neure buruz

eztudala deus egiten, baina Aitak irakatsi nauen, bezala gauza hauk erraiten ditudala.

29 Ezen ni igorri nauena enekin da: eznau utzi neuror Aitak, zeren nik haren gogarako gauzak egiten baititut bethiere.

30 Gauza hauk hark erraiten zituela, anhitzek sinhets zezaten hura baithan.

31 Orduan erraiten zerauen Iesusek hura sinhetsi ukan zuten Iuduei, Baldin zuek persebera badezazue ene hitzean, egiazki ene diszipulu izanzen zarete.

32 Eta duzue ezaguturen Egia, eta Egia zuek libre eginen zaituzte.

33 Ihardets ziezoten, Abrahamen hazia gaituk, eta nehor eztiagu zerbitzatu egundano: nola diok hik gu libre izanzen garela?

34 Ihardets ziezen Iesusek, Egiaz egiaz erraiten drauzuet ezen beka-tua egiten duen guzia bekatuaren zerbitzari dela.

35 Eta zerbitzaria ezta egoiten bethierekotz etxean, semea dago bethierekotz.

36 Bada baldin Semeak zuek libre egin bazaitzate, egiazki libre izanzen zarete.

37 Badakit ezen zuek Abrahamen hazia zaretela: baina ni hil nahiz zabiltzate, zeren ene hitzak ezpaitu lekurik zuek baithan.

38 Nik erraiten dut neure Aita baithan ikusi dudana: eta zuek egiten duzue zuen aita baithan ikusi duzuen.

39 Ihardets zezaten eta erran ziezoten, Gure aita, Abraham duk. Dioste Iesusek, Baldin Abrahamen haur bazinete, Abrahamen obrak egin zinzakeizte.

40 Orain bada ni hil nahiz zabiltzate, bainaiz, Iainkoaganik enzunduan egia erran drauzuedan gizona: hori Abrahamek eztu egin.

41 Zuek egiten dituzue zuen aitaren obrak. Eta erran ziezoten, Gu ezgaituk paillardizatarik iaio: aita bat diagu, *baita* Iainkoa.

42 Erran ziezen bada Iesusek, Baldin Iainkoa zuen aita baliz, maite nindukezue ni: ezen ni Iainkoaganik partitu eta ethorri naiz: eta eznaiz neure buruz ethorri, baina hark igorri nau.

43 Zergatik ene lengoajea eztuzue aditzen? zeren ezin enzun baitirokezue ene hitza.

44 Zuek, aita deabruaganik zarete, eta zuen aitaren desirak egin nahi dituzue: hura gizerhaile zen hatseandantik, eta egian eztu perseberatu: ezen egiarik ezta hartan. Noiz ere erraiten baitu gezurra, bere propritik minzo da: ezen gezurti da eta gezurraren aita.

45 Eta zeren nik egia erraiten baitut, eznauzue sinhesten.

46 Nork zuetarik reprehenditzen nau ni bekatuz? eta baldin egia erraiten badut, zeren zuek eznauzue sinhesten?

47 Iainkoaganik denak, Iainkoaren hitzak enzuten ditu: halakotz zuek eztituzue enzuten, zeren ezpaitzarete Iainkoaganik.

48 Ihardets zezaten orduan Iuduek eta erran ziezoten, Eztugu ungi erraiten guk, ezen Samaritano aizela hi, eta deabrua duala?

49 Ihardets zezan Iesusek, Eztut nik deabrua: baina dut ohoratzen, neure Aita, eta zuek desohoratzen nauzue ni.

50 Eta nik eztut neure gloria bilhatzen: bada bilhatzen duenik, eta iujeatzen duenik.

51 Egiaz egiaz erraiten drauzuet, baldin nehork ene hitza begira badeza, herioa eztu ikusiren sekulan.

52 Orduan erran ziezoten Iuduek, Orain ezagutu diagu ezen deabrua duala: Abraham hil izan duk eta Profetak: eta hik diok, Baldin nehork ene hitza begira badeza, eztu dastaturan herioa sekulan.

53 Ala hi gure aita Abraham baino handiago aiz, zein hil izan baita? Profetak ere hil izan dituk: nor hik eure burua egiten duk?

54 Ihardets zezan Iesusek, Baldin nik glorifikatzen badut neure burua, ene gloria ezta deus: ene Aita da ni glorifikatzen nauena, zeinez erraiten baituzue zuek ezen zuen Iainko dela.

55 Eta eztuzue ezagutzen hura: baina nik ezagutzen dut hura: eta baldin erran badezat ezen eztudala hura ezagutzen, izanzen naiz zuek irudi, gezurti: baina badazagut hura, eta haren hitza begiratzen dut.

56 Abraham zuen aita alegera zedin ikus lezanzat ene egun haur: eta ikusi ukan du, eta alegeratu izan da.

57 Erran ziezoten bada Iuduek, Berrogei eta hamar urthe oraino eztituk, eta Abraham ikusi duk?

58 Erran ziezen Iesusek, Egiaz egiaz erraiten drauzuet, Abraham zedin baino lehen, ni naiz.

59 Har zezaten orduan harri: haren kontra aurthiteko: baina Iesus gorde zedin, eta ilki zedin tenpletik.

KAP. IX.

1 Itsurik sorthua sendatu. 5 Munduaren argia. 18, 34 Fariseuen inkredulitatea eta arrogantia. 28 Moisesen diszípulu Iuduak. 35 Itsu argituak Krist baitban sinbesten, 38 eta bura adoratzan. 39 Krist mundura injemendutan etborri.

- 1 Eta iragaiten zela Iesusek ikus zezan gizon sortzetik itsu bat.
- 2 Eta interroga zezaten bere diszípuluek. erraiten kutela. Majistraua, Zeinek bekatu egin du, hunek ala hunen aitamek, hunela itsu sor ledin?
- 3 Ihardets zezan Iesusek, Ez hunek bekatu egin du, ez hunen aitamek: baina *itsu iaio da*, Iainkoaren obrak manifesta litezenzat hunetan.
- 4 Ni igorri nauenaren obrak egin behar ditut, eguna deno: badator-ke gaua noiz nehork ezin obrarik baitaidi.
- 5 Munduan naizeno, munduaren Argia naiz.
- 6 Haur erran zuenean thu egin zezan lurrera, eta egin zezan lohi thutik, eta lohi harzaz frota zitzan itsuaren begiak:
- 7 Eta erran ziezon, Oha garbitzera Siloe, igorria erran nahi deneko ikuzgarrira. Ioan zedin bada, eta garbi zedin, eta itzul zedin ikusten zuela.
- 8 Bada auzoek, eta lehen ikusi zutenek ezen itsu zela, erraiten zuten, Ezta haur iarririk *obi* zegoena eta eskatzen zena?
- 9 Batzuk erraiten zuten, Haur da: eta berzek, Hura dirudi, *Baina* berak erraiten zuen, Ni naiz *bura*.

50 Erran ziezoten bada, Nolatan ireki izan dirade hire begiak?

11 Ihardets zezan hark, eta erran zezan, Iesus deitzen den gikonak lohi egin du, eta frotatu ditu ene begiak, eta erran draut, Oha Siloeko ikuzgarrira, eta garbi adi. Bada ioanik eta garbiturik ikustea rezebitu dut.

12 Orduan erran ziezoten, Non da hura? Dio, Eztakit.

13 Eramaiten dute itsu ohi zen hura Fariseuetara.

14 Eta zen Sabbathoa Iesusek lohia egin zuenean eta haren begiak ireki zituenean.

15 Berriz bada interroga zezaten hura Fariseuek ere nolatan ikustea rezebitu zuen. Eta hark erran ziezen, Lohi ezarri ukan draut neure begien gainera, eta garbitu naiz, eta ikusten dut.

16 Erraiten zuten bada Fariseuetarik batzuk, Gizon haur ezta Iainkoaganik: ezen Sabbathoa ezta begiratzen. Berzek erraiten zuten, Nolatan gizon bizitze gaixtotako batek sign hauk egin ahal ditzake? Eta disensione zen haien artean.

17 Erraiten draukate itsuari berriz, Hik zer diok harzaz, zeren begiak ireki drauzkian? Eta hark erran zezan, Profeta dela.

18 Baina etzezaten sinhets Iuduek harzaz, ezen itsu izan zela, eta ikustea rezebitu zuela, ikustea rezebitu zuenaren aitamak dei litzaketeno:

19 Eta interroga zitzaten hek, zioitela, Haur da zuen seme zuek itsu iaio zela diozuen? nolatan bada orain dakusa?

20 Ihardets ziezen haren aitamek, eta erran zezaten, Badakigu ezen haur dela gure semea, eta itsu iaio izan dela:

21 Baina nolatan orain dakusan, eztakigu: edo norik ireki dituen hunen begiak, guk eztakigu: berak adin du: bera interroga ezazue, bera bere buruaz minzaturen da.

22 Gauza hauk erran zitzaten haren aitamek, zeren beldur baitzira-den Iuduen: ezen ia ordenatu zuten Iuduek, baldin nehork aithor baleza hura lizela Krist, sinagogatik iraitz ledin.

23 Halakotz haren aitamek erran zezaten, Adin du, bera interroga ezazue.

24 Dei zezaten bada bigarren aldian gizon itsu izana, eta erran ziezoten, Emok gloria Iainkoari: guk bazekiagu ezen gizon hori gaixtoa dela.

25 Ihardets zezan bada hark, eta erran zezan, Gaixto denez eztakit: gauza bat badakit, ezen itsu ninzelarik orain badakusadala.

26 Eta erran ziezoten berriz, Zer egin drauk? nolatan ireki ditu hire begiak?

27 Ihardets ziezen, Ia erran drauzuet, eta eztuzue enzun: zergatik berriz enzun nahi duzue? ala zuek ere haren diszipulu egin nahi zarete?

28 Orduan iniuria zezaten hura, eta erran zezaten, Aizen hi haren diszipulu: guzaz den bezenbatean, Moisesen diszipulu gaituk.

29 Guk bazeakiagu ezen Moisesi minzatu izan zaiola Iainkoa: baina haur nondik den etzeakiagu.

30 Ihardets zezan gizonak eta erran ziezen, Segur, hunetan da mirakulua, zeren zuek ezpaitakizue nondik den, eta ireki baititu ene begiak.

31 Eta badakigu ezen Iainkoak bizitze gaixtotakoak eztituela enzuten: baina baldin norbeit Iainkoaren zerbitzari bada, eta haren borondatea egiten badu, hura enzuten du.

32 Egundano enzun izan ezta ezen nehork ireki duela itsu sorthuren begirik.

33 Baldin ezpaliz haur Iainkoaganik, deus ezin laidi.

34 Ihardets zezaten eta erran ziezoten, Hi bekatutan sorthua aiz guziori, eta hik irakasten gaituk gu? Eta iraitz zezaten hura kanpora.

35 Enzun zezan Iesusek nola egotzi ukan zuten hura kanpora: eta eriden zuenean hura, erran ziezon, Sinhesten duk hik Iainkoaren Semea baithan?

36 Ihardets zezan hark eta erran zezan, Eta nor da, Iauna, sinhets dezadan hura baithan?

37 Eta erran ziezon Iesusek, Eta ikusi duk hura, eta hirekin minzo dena duk hura.

38 Eta hark dio, Sinhesten diat, Iauna. Eta adora zezan hura.

39 Eta erran zezan Iesusek, Iujemendu *egitera* ni mundu hunetara ethorri naiz: ikusten eztutenek, ikus dezatenzat: eta ikusten dutenak itsu ditezenzat.

40 Eta enzun zezaten hori, Fariseuetarik harekin ziraden batzuk, eta erran ziezoten, Ala gu ere itsu gara?

41 Erran ziezen Iesusek, Baldin itsu bazinete, etzindukeite bekatu-rik: baina orain erraiten duzue, Badakusagu: beraz zuen bekatua badago.

KAP. X.

1, 7, 9 Bortha Krist, Arthaldea. Oboin eta gaixtagin zein. 2, 11 Artzaina. 12 Merzenarioa. 16, 27 Kristen ardiak. 19 Disensioe Kristen kausaz. 24 Iesus interrogatu, Krist denez. 26 Iuduek ez sinbesten: 31 eta Krist lapidatu nabi. 35 Iainko zein deitzen Eskripturan. 41 Anhitzek Krist baithan sinbesten.

1 Egiaz egiaz erraiten drauzuet, borthatik ardien arthegira sartzen eztena, baina da igaiten berzetarik, hura ohoin da eta gaixtagin.

2 Baina borthatik sartzen dena, da ardien artzaina.

3 Huni borthalzainak irekiten drauka, eta ardiek haren boza enzuten dute: eta bere ardiak deitzen ditu zein bere izenez, eta eramaiten ditu kanporat.

4 Eta bere ardiak idoki dituenean, haien aitzinean ioaiten da: eta ardiak hari iarreikiten zaizka, ezen ezagutzen dute haren boza.

5 Eta arrotz bati etzaizka iarreikiren, baina ihes eginen draukate: zeren ezpaitute ezagutzen arrotzen boza.

6 Konparatione haur erran ziezen Iesusek: baina hek etzezaten ezagut zer zen hai erraiten zerauena.

7 Erran ziezen bada berriz Iesusek, Egiaz egiaz erraiten drauzuet, ezen ni naizela ardien bortha.

8 Guziak zenbat ere ene aitzinean ethorri baitirade ohoin dirade eta gaixtagin: baina ardiek eztituzte hek enzun ukan.

9 Ni naiz bortha, nitarik baldin nehor sar badadi salbaturen da: eta sarthuren da eta ilkiren da, eta bazka eridenen du.

10 Ohoina ezta ethorten *ardiak* ebats eta hil eta desegin ditzanzat baizen: ni ethorri naiz bizitze dutenzat, eta abundantia dutenzat.

11 Ni naiz artzain ona: artzain onak bere bizia ezarten du bere ardiakgatik:

12 Baina merzenarioak, eta artzain eztenak, zeinenak ezpaitirade ardiak, dakusanean otsoa heldu dela, utziten ditu ardiak, eta ihes egiten du: eta otsoak harrapatzen eta barreiatzen ditu ardiak.

13 Eta merzenarioak ihes egiten du, zeren merzenario baita, eta ezpaitu ardien ansiarik.

14 Ni naiz artzain ona, eta ezagutzen ditut neure ardiak, eta ezagutzen naiz neure *ardiez*.

15 Aitak ni ezagutzen nauen bezala, nik ere ezagutzen dut Aita: eta neure bizia ezarten dut *neure* ardiakgatik.

16 Berze ardirik ere badut zein ezpaitirade arthegi hunetako: hek ere ekarri behar ditut: ezen ene boza enzunen dute, eta eginen da arthegi bat *eta* artzain bat.

17 Halakotz maite nau ni Aitak, zeren nik ezarten baitut neure bizia, berriz hura har dezadanzat.

18 Nehork eztraut hura edekiten, baina nik dut ezarten hura neure buruz: bothere dut haren ezarteko, eta bothere dut berriz haren hartzeko. Manamendu haur rezebitu dut neure Aitaganik.

19 Orduan berriz disensioe egin zedin Iuduen artean haukगतिक.

20 Eta erraiten zuten hetarik anhitzek, Deabrua du, eta erhotu doa: zergatik horri behatzen zaizkiote?

21 Berzek erraiten zuten, Hitz hauk ez tirade deabrua duenarenak: ala deabruak itsuen begiak ireki ahal ditzake?

22 Orduan Dedikationearen *besta* egin zedin Ierusalemen, eta negua zen.

23 Eta paseatzen zen Iesus tenplean Salomonen galerian.

24 Ingura zezaten bada hura Iuduek, eta erran ziezoten, Noizdrano gure arima dadukak dudatan? baldin hi bahaiz Krist, erraniezaguk frangoki.

25 Ihardets ziezen Iesusek, Erran drauzuet, eta eztuzue sinhesten: nik neure Aitaren izenean egiten ditudan obrek nizaz testifikatzen dute.

26 Baina zuek eztuzue sinhesten: ezen etzarete ene ardiarik, nola erran baitrauzuet.

27 Ene ardiek ene boza enzuten dute, eta nik ekagutzen ditut hek, eta iarreikiten zaizkit niri.

28 Eta nik bizitze eternala emaiten drauet haiei: eta ez tirade galduren sekulan: eta ez titu harrapaturen hek nehork ene eskutik.

29 Ene Aita niri *hek* eman drauzkidana, guziak *baina* handiago da, eta nehork ezin harrapa ditzake hek ene Aitaren eskutik.

30 Ni eta Aita bat gara.

31 Har zezaten bada berriz harri Iuduek haren lapidatzeko.

32 Ihardets ziezen Iesusek, Anhitz obra onik erakutsi ukan drauzuet neure Aitaganik: obra hetarik zeinagatik lapidatzen nauzue?

33 Ihardets ziezoten Iuduek, zioitela, Obra onagatik ezaugu lapidatzen, baina blasfemioagatik, eta zeren hik gizon aizelarik egiten baituk eure burua Iainko.

34 Ihardets ziezen Iesusek, Ezta eskribatua zuen Legean, Nik erran dut, Iainko zarete?

35 Baldin hek deithu baditu Iainko, zeinetara Iainkoaren hitza egin izan baita, eta ezin hauts baitaite Eskriptura:

36 *Ni* Aitak sanktifikatu eta mundura igorri bainau, zuek diozue ezen blasfematzen ari naizela, zeren erran dudan, ezen Iainkoaren Semea naizela?

37 Baldin neure Aitaren obrak egiten ezpeditut, eznezazuela sinhets:

38 Baina baldin egiten baditut, eta baldin ni sinhetsi nahi ezpanauzue, obrak sinhets itzazue: ezagut eta sinhets dezazuen ezen Aita nitan dela eta ni hartan.

39 Berriz bada hura hartu nahiz zabiltzan: baina itzur zedin haien eskuetarik.

40 Eta ioan zedin berriz Iordanaz berze aldera, lehen Ioanes bat-heiatzen ari zen lekura: eta egon zedin han.

41 Eta anhitz ethor zedin harengana, eta erraiten zuten, Ioanesek eztu signorik batre egin ukan: baina Ioanesek hunezaz erran dituen gauza guziak, egiazkoak ziraden.

42 Eta anhitzek han sinhets zezaten hura baithan.

KAP. XI.

1 *Lazaro eri.* 11 *Lo etzatea, hil izateagatik.* 16 *Thomas.* 21, 32 *Martharen eta Mariaren arrangura Kristez. Bizitzeko resurrek-tionea.* 26 *Krist baitango fedea.* 21 *Martharen aithorra.* 33, 35 *Krist nigarrez,* 41 *eta othoiztez egon,* 44 *Lazaro resusztatatu.* 45 *Iuduetarik anhitzek Krist baithan sinhesten.* 47 *Konseillu Fari-senek Kristen kontra.* 48 *Romanoak.* 49 *Kaifasek profetizatzen.* 54 *Iesus Efraimera retiratzen.*

1 Zen bada Lazaro *deitzen zen* gizon bat eri, Bethaniako, Mariaren eta Martha haren ahizparen burguko.

2 (Eta Maria haur zen Iauna ungentuz unktatu zuena, eta haren oinak bere *adatseko* biloez ixukatu zituen: zeinen anaie Lazaro baitzen eri)

3 Igor zezaten bada hunen arrebek harengana, zioitela, Iauna, huna, hik maite duana, eri duk.

4 Eta *hori* enzunik Iesusek erran zezan, Eritasun hori ezta heriotara, baina Iainkoaren gloriatan, *eritasun* harzaz Iainkoaren Semea glorifika dadinzat.

5 Eta zituen maite Iesusek Martha, eta haren ahizpa, eta Lazaro.

6 Bada enzun zuenean ezen eri zela, bi egun egon zedin, orduan non baitzen leku hartan.

7 Gero horren ondoan erran ziezen diszipuluei, Goazen Iudearat berriz.

8 Diotsate diszipuluek, Majistrua, orain ziabiltzan Iuduak hi lapidatu nahiz, eta berriz hara ioaiten aiz?

9 Ihardets zezan Iesusek, Egunean eztira hamabi oren? baldin nehor egunaz ebil badadi, ezta behaztopatzen: ezen mundu hunetako argia ikusten du.

10 Baina baldin nehor ebil badadi gauaz, behaztopatzen da: ezen argirik ezta hura baithan.

11 Gauza hauk erraiten ditu, eta gero dioste, Lazaro gure adikisdea lo datza, baina banoa iratzar dezadan.

12 Erran ziezoten bada bere diszipulek, Iauna, baldin lo badatza sendaturen duk.

13 Eta *haur* erran zezan Iesusek haren herioaz: eta hek uste zuten lozko lokartzeaz erraiten zuela.

14 Orduan bada erran ziezen Iesusek klaroki, Lazaro hil da:

15 Eta alegera naiz zuengatik (sinhets dezazuenzat) zeren ezpaininzen han: baina goazen harengana.

16 Erran ziezen bada Thomas Didimus deitzen denak diszipulu lagunei, Goazen gu ere horrekin hil gaitezenzat.

17 Ethor zedin bada Iesus, eta eriden zezan hura ia laur egun zuela monumentean zela.

18 Zen bada Bethania hurbil Ierusalemere hamaborz estadioren ingurua:

19 Eta Iuduetarik anhitz ethor zitezen Marthagana eta Mariagana, hek konsola litzatenzat bere anaieaz.

20 Marthak bada enzun zezanean Iesus ethorten zela, aitzinera ilki zekion: eta Maria etxean iarririk zegoen.

21 Erran ziezon bada Marthak Iesusi, Iauna, baldin izan bahinz hemen, ene anaie etzukean hil:

22 Baina orain ere bazeakiat ezen zer ere galde egingen baitraukak Iainkoari, emanen drauala hiri.

23 Diotsa Iesusek, Resusziaturen dun hire anaie.

24 Diotsa Marthak, Bazeakiat ezen resusziaturen dela resurrek-tionean, azken egunean.

25 Erran ziezon Iesusek, Ni naun resurrekzioa eta bizitzea: ni bait-han sinhesten duena, baldin hil izan badere biziko dun:

26 Eta nor ere bizi baita, eta sinhesten baitu ni baithan, sekulan eztun hilen. Sinhesten dun haur?

27 Erraiten drauka, Bai, Iauna, nik diat sinhesten ezen hi aizela Krist Iainkoaren Seme mundura ethorteko zena.

28 Eta haur erranik, ioan zedin, eta sekretuki dei zezan Maria bere ahizpa, zioela, Majistrua dun hemen, eta deitzen au.

29 Hura, *hori* enzun duenean, iaikiten da fitetz, eta ethorten da harengana.

30 Ezen oraino etzen ethorri Iesus burgura: baina zen Marthak enkontratu zuen lekuan.

31 Orduan harekin etxean ziraden Iuduak, eta hura konsolatzen zutenak, ikusirik ezen Maria hain fitetz iaiki, eta ilki zela, iarreiki zekizkion hari, zioitela, Monumentera ioaiten da, han nigar dagianzat.

32 Bada Mariak, ethor zedinean Iesus zen lekura, hura ikusirik, egotz zezan bere burua haren oinetara, ziotsala, Iauna, baldin izan bahinz hemen, etzukean hil ene anaie.

33 Iesusek bada ikus zezanean hura nigarrez legoela, eta harekin ethorri ziraden Iuduak nigarrez leudela, espirituz mobiturik trubla zezan bere burua:

34 Eta erran zezan, Non ezarri duzue? Erraiten draukate, Iauna, athor eta ikusak.

35 Eta nigar egin zezan Iesusek.

36 Erran zezaten bada Iduek, Horra nola maite zuen.

37 Eta hetarik batzuk erran zezaten, Ezin egin zirokeen itsuaren begiak ireki dituen hunek, haur ere hil ezladin?

38 Iesus bada berriz bere baithan mobitzen zela, ethorten da monumentera, eta lezea zen, eta harri bat haren gainera, ezarria.

39 Dio Iesusek, Altxa ezazue harria. Diotsa Marthak, hil izan zena-
ren arrebak, Iauna, kirestu duk gaugerero: ezen laur egunetakoa duk.

40 Diotsa Iesusek, Eztraunat erran, ezen baldin sinhets badezan ikusiren dunala Iainkoaren gloria?

41 Ken zezaten bada harria, hila ezarri izan zen *lekutik*. Orduan Iesusek altxaturik goiti begiak, erran zezan, Aita, eskerrak emaiten drauzkiat, zeren enzun bainauk:

42 Eta nik baniakian ezen bethi enzuten nauala: baina inguru dagoen jendetzeagatik erran diat, sinhets dezatenzat ezen hik igorri nauala.

43 Eta hauk erranik, boz goraz oiuhu egin zezan, Lazaro, athor kanpora.

44 Eta hil izan zena ilki zedin, eskuak eta oinak lothuraz lothuak zituela: eta haren begithartea krobixet batez zen estalia. Dioste Iesusek, Laxa ezazue eta utzi ezazue ioaitera.

45 Bada Iudu Mariagana ethorri ziradenetarik, eta Iesusek egin zituen gauzak ikusi zituztenetarik anhitzek sinhets zezaten hura baithan.

46 Baina hetarik batzu ioan zitezen Fariseuetara, eta erran zietzen hazi Iesusek egin zituen gauzak.

47 Orduan bil zezaten Sakrifikadore prinzipalek eta Fariseuek konseillua, eta erraiten zuten, Zer egiten dugu, ezen gizon hunek anhitz signo egiten du.

48 Baldin hunela utzi badezagu, guziek sinhetsiren dute hori bait-han: eta ethorriren dirade Romanoak, eta arrasaturen dute bai gure lekua, bai nationea.

49 Orduan hetarik batek, Kaifasek, zein baitzen urthe hartako Sakrifikadore subirano, erran ziezen, Zuek eztakizue deus:

50 Eta eztuzue pensatzen ezen probetxu dugula, gizon bat hil dadin populuagatik, eta natione guzia gal eztadin.

51 Eta haur bere burutik etzezan erran: baina nola baitzen urthe hartako Sakrifikadore subirano, profetiza zezan ezen Iesusek hil behar luela nationeagatik.

52 Eta ez solament natione harengatik, baina are Iainkoaren haur barreiatuak bil litzanzat batetara

53 Bada egun harzaz geroztik konsultatzen zuten elkarrekin hura hil lezatenzat.

54 Iesus bada gehiagorik etzabilan agerriz Iuduen artean: baina ioan zedin handik desertuaren aldeko komarkarat, Efraim deitzen den hirira: eta han egoiten zen bere diszipuluekin.

55 Eta zen hurbil Iuduen bazkoa, eta igan zedin anhitz Ierusalem-era komarka hartakorik bazko aitzinean, purifika litezenzat.

56 Bada Iesusen bilha zabiltzan, eta elkarren artean erraiten zuten, tenplean leudela, Zer irudi zaizue, ezen eztela ethorriren bestara?

57 Eta eman zezaten Sakrifikadore prinzipalek eta Fariseuek manamendu, baldin nehork ezagutzen balu non lizen, erakuts lezan, hatzaman lezatenzat.

KAP. XII.

3 Mariak Iesusen oinak ungenstatzen. 10 Sakrifikadorek Lazaro hil nahi. 14 Krist Ierusalem sartzan. 25 Bere bizjari on edo gaitz eritzitea. 26 Krist zerbitzatzen dutenak. 27 Kristen othoitzia. 28 Boza zerutik. 31 Munduaren injemendua. 35, 46 Argia. Ilhunbea. 36 Argia baithan sinbesteko. Krist Iuduetarik gordatzen. 42 Sinbetsi duten prinzipal batzuen fedea beldurti. 47 Krist ez munduaren injeatzera ethorri, baina salbatzera.

1 Bada Iesus sei egun bazkoren aitzinetik ethor zedin Bethaniara, non baitzen Lazaro hil izan zena, zein resusztatatu baitzuen hiletarik.

2 Egin ziezoten bada hari afari bat han, eta Marthak zerbitzua egiten zuen: eta Lazaro zen harekin mahainean iarririk zeudenetarik bat.

3 Orduan Mariak harturik libera bat ungentu aspik finez prezio handitakorik, unkta zitza Iesusen oinak, eta ixuka zitza bere adatsaz: eta etxea bethe zedin ungentuaren urrinez.

4 Orduan erran zezan haren diszipuluetarik batek, Iudas Iskariot Simonen *semeak*, hura tradituren zuenak.

5 Zeren ungentu haur ezta saldu izan hirurehun dinerotan, eta eman paubrei?

6 Eta haur erran zezan, ez paubrez hark ansiarik zuenez: baina zeren ohoin baitzen, eta mulsa baitzuen, eta ezarten ziradenak *hark* ekarten baitzituen.

7 Erran zezan bada Iesusek, Utzi ezak, ene sepultura eguneko hori begiratu dik.

8 Ezen paubreak bethiere ukanen dituzue zuekin: baina ni ez nauzue bethiere ukanen.

9 Orduan ezagut zezan Iuduetarik jendetze handik, ezen han zela: eta ethor zitezten ez Iesusgatik solament, baina are Lazaro ikus lezatenzat, zein *hark* hiletarik resusztatatu baitzuen.

10 Eta konsulta zezaten Sakrifikadore prinzipalek Lazaro ere hil lezatenzat.

11 Ezen Iuduetarik anhitz haren kausaz ioaiten ziraden, eta sinhesten zuten Iesus baithan.

12 Biharamunean bestara ethorri izan zen jendetze handik, enzunik ezen Iesus ethorten zela Ierusalem-era,

13 Har zitzaten palma adarrak, eta ilki zekizkion aitzinera, eta oihu egiten zuten, Hosanna, Benedikatu *dela* Iaunaren izenean ethorten den Israeleko regea.

14 Eta eriden zezan Iesusek asto-ume ar bat, *eta* iar zedin haren gainean, eskribatua den bezala,

15 Ezaizela beldur Siongo alaba: huna, hire Rege ethorten dun iarririk dagoela asto-ume ar baten gainean.

16 Eta gauza hauk etzitzaten ezagut haren diszipuluek lehenetik: baina Iesus glorifikatu izan zenean, orduan orhoit zitezten ezen gauza hauk harraz eskribatuak ziradela, eta hari gauza hauk egin zerautzatela.

17 Eta testifikatzen zuen harekin zen jendetzeak, ezen Lazaro deit-hu zuela monumentetik, eta hura resusztatatu zuela hiletarik.

18 Halakotz atzinera ethorri ere izan zaion jendetzea, ezen enzun zuten, hark mirakulu haur egin zuela.

19 Eta Fariseuek erran zezaten bere artean, Eztakusazue ezen etzaretela deus probetxatzen? horra, mundua haren ondoan ioan da.

20 Eta baziraden Grek batzu igaiten ohi ziradenetarik adoratzera bestan:

21 Hauk bada ethor zitezen Filipegana zein *baitzen* Bethsaidako Galilean, eta othoitz egin ziezoten, zioitela, Iauna, nahi gendikek Iesus ikusi.

22 Ethorten da Filipe eta erraiten drauka Andribi, Andriuek berriz eta Filipek erraiten draukate Iesusi.

23 Eta Iesusek ihardets ziezen, zioela, Ethorri da ordua gizonaren Semea glorifikaturen baita.

24 Egiaz egiaz erraiten drauzuet, baldin ogi bihia lurrera eroririk hil ezpadadi, hura bera dago: baina baldin hil badadi fruktu anhitz ekarten du.

25 Bere biziari on daritzanak galduren du hura: eta bere biziari gaitz daritzanak mundu hunetan, bizitze eternalekotzat begiraturen du hura.

26 Baldin ni zenbeitek zerbitzatzan banau, niri iarreiki bekit: eta non ni izanen bainaiz, han ene zerbitzaria ere izanen da: eta baldin zenbeitek ni zerbitza baneza, ohoraturen du hura *ene* Aitak.

27 Orain ene arima trublata da: eta zer erranen dut? Aita, enpara nezak oren hunetarik: baina halakotz ethorri nauk oren hunetara.

28 Aita, glorifika ezak eure izena. Ethor zedin orduan boz bat zerutik, *zioela*, Eta glorifikatu diat, eta berriz glorifikaturen.

29 Eta jendetze han zenak, eta enzun zuenak, zioen, igorziri bat egin zuela. Berzek zioiten, Aingerua minzatu izan zaio.

30 Ihardets zezan Iesusek eta erran, Ezta enegatik boz haur egin izan, baina zuengatik.

31 Orain da mundu hunen iujemendua: orain mundu hunetako prinzeza egotziren da kanpora.

32 Eta nik, baldin goitua banaiz lurretik, guziak tiraturen ditut neuregana.

33 (Eta haur erraiten zuen, aditzera emaiten zuela zer herioz hil behar zuen)

34 Ihardets ziezon jendetzeak, Guk enzun diagu Legetik, ezen Krist badagoela eternalki: eta nola hik erraiten duk ezen behar dela goiti dadin gizonaren Semea? nor da gizonaren Seme hori?

35 Erran ziezen orduan Iesusek, Oraino denbora guti batetakotz Argia zuekin da: ebil zaitzte Argia duzueno, ilhunbeak ardiets etzaitzatenzat: ezen ilhunbean dabilanak, eztaki norat ioaiten den.

36 Argia duzueno sinhets ezazue. Argia baithan, Argiaren seme zarenzat. Gauza hauk erran zitzan Iesusek: gero ioanik gorde zedin hetarik.

37 Eta hanbat mirakulu egin bazuen ere haien aitzinean, etzuten sinhesten hura baithan:

38 Esaias profetaren hitza konpli ledinzat, zein erran ukan baitu, Iauna, nork sinhetsi ukan du gure hitza, eta Iaunaren besoa nori rebelatu izan zaio?

39 Halakotz ezin sinhets zezaketen, zeren berriz erran baitu Esaiasek,

40 Itsutu ukan ditu haien begiak, eta gogortu ukan du haien bihotza: begiz ikus eztezatentzat, eta bihotzez adi eztezaten, eta konberti eztezen, eta senda ezteztadan.

41 Gauza hauk erran zitzan Esaiasek, haren gloria ikusi zuenean, eta minzatu izan da harzaz.

42 Badarik ere prinzipaletarik ere anhitzek hura baithan sinhets zezaten: baina Fariseuakgatik etzuten aithortzen, sinagogatik kanpora egotz litezen beldurrez.

43 Ezen maiteago ukan dute gizonen gloria, ezen ez Iainkoaren gloria.

44 Orduan oiuhu egin zezan Iesusek, eta erran zezan, Ni baithan sinhesten duenak, eztu sinhesten ni baithan, baina ni igorri nauena baithan.

45 Eta ni ikusten nauenak, ikusten du ni igorri nauena.

46 Ni Argi mundura ethorri naiz, ni baithan sinhesten duenik batre, ilhunbean eztagoentzat

47 Eta baldin nehork enzun baditza ene hitzak, eta ez sinhets, nik eztut kondemnatzen hura: ezen eznaiz ethorri mundua kondemna dezadanzat, baina mundua salba dezadanzat.

48 Ni iraitzen nauenak, eta ez rezebitzen ene hitzak, badu nork hura kondemna dezan: ni minzatu naizen hitzak kondemnaturen du hura azken egunean,

49 Ezen ni neure burutik eznaiz minzatu: baina ni igorri nauen Aitak berak manamendu eman draut, zer erran dezakedan eta zer minza naiten.

50 Eta badakit ezen haren manamendua bizitze eternal dela: bada nik erraiten ditudan gauzak, nola Aitak eman baitrauzkit, hala erraiten ditut.

KAP. XIII.

5 Kristek bere diszipuluei oinak ikutzen eta ixukatzen. 12 Apostoluak xahu. 13 Krist Iaun. 14 Oinen ikutzera. 16 Apostoluak zerbitzari. 18, 21 Judasen traditioea aitzinetik erran izan. 20 Kristek igorria rezebitzean, nor rezebitzen. 27 Satan Judas bait-han sarthu. 34 Onberitzea. 38 Pierrisen ukatzea aitzinetik erran.

1 Eta bazko besta aitzinean, zakiala Iesusek ezen ethorri zela haren orena iragan ledinzat mundu hunetarik Aitaganat, nola maite ukan baitzitu bereak, munduan ziradenak, finerano maite ukan ditu hek.

2 Eta afal ondoan (deabruak ia ezarri zuenean Judas Iskarioten, Simonen *semearen* bihotzean, hura tradi lezan)

3 Dakialarik Iesusek gauza guzia eman drauzkala hari Aitak eskuetara, eta bera Iainkoaganik ilki dela, eta Iainkoganat ioaiten dela:

4 Iaikiten da afaritetik, eta utziten du arropa: eta harturik lonjera bat, gerrika zedin *harzaz*.

5 Gero ezar zezan ur bazin batetara, eta has zedin diszipunuen oinen ikutzen, eta gerrikatua zen oihalaz ixukatzen.

6 Ethor zedin bada Simon Pierrisgana: eta hark erran ziezon, Iauna, hik niri oinak ikutzen drauzkidak?

7 Ihardets zezan Iesusek eta erran ziezon, Nik egiten dudana, hik eztakik orain: baina gero ezaguturen duk.

8 Diotsa Pierrisek, Eztitik ikuziren ene oinak sekulan. Ihardets ziezon Iesusek, Baldin ikuz *ezpahez*at, eztuk ukanen parterik enekin.

9 Diotsa Simon Pierrisek, Iauna, ez ene oinak solament, baina eskuak ere eta burua.

10 Diotsa Iesusek, Ikuzia denak, eztik mengoarik oinak ikuz ditzan baizen, baina duk xahu guzia: eta zuek xahu zarete, baina ez guziok.

11 Ezen bazakian zein zen hura traditzen zuena: halakotz erran zezan, Etzarete xahu guziok.

12 Bada ikuzi zituenean haien oinak, eta bere arropak harzara hartu zituenean, berriz mahainean, iarririk erran ziezon, Badakizue zer egin drauzuedan ?

13 Zuek deitzen nauzue, Majistrua eta Iauna, eta ungi diozue: zeren bainaiz.

14 Baldin beraz nik ikuzi baditut zuen oinak Iauna eta Majistrua nai-zelarik, zuek ere behar drauztezue elkerri oinak ikuzi.

15 Ezen exenplu eman ukan drauzuet, nik zuei egin drauzuedan bezala, zuek ere dagizuen.

16 Egiaz egiaz erraiten drauzuet, Zerbitzaria ezta bere nabusia baino handiago, ezeta enbaxadorea hura igorten duena baino handiago.

17 Baldin gauza hauk badakizkizue, dohatsu izanen zarete baldin egin baditzazue.

18 Eznaiz zuezaz guziaz minzo: nik badakit zein elejitu ditudan: baina *behar da* konpli dadin Eskriptura, Enekin ogia iaten duenak, altxatu du ene kontra bere oindogora.

19 Oraindanik erraiten drauzuet egin dadin baino lehen, egin date-nean, sinhets dezazuenzat ezen ni naizela.

20 Egiaz egiaz erraiten drauzuet, baldin nik norbeit igor badezat, nork ere hura rezebitzen baitu, ni rezebitzen nau: eta ni rezebitzen naue-nak, rezebitzen du ni igorri nauena.

21 Gauza hauk erran zituenean Iesus trublá zedin espirituán, eta testifika zezan, eta erran, Egiaz egiaz erraiten drauzuet, ezen zuetarik batek tradituren nauela ni.

22 Orduan diszipuluek batak berzeaganat behatzen zuten, zeinez minzo zen dudatan izanez.

23 Eta zen Iesusen diszipuluetarik bat mahainean haren bulharrera iarria, zein maite baitzuen Iesusek:

24 Eta keinu egin ziezon huni Simon Pierrisek, galde legion, zein zen hark erraiten zuena.

25 Bada hark Iesusen estomakera beheraturik, diotsa, Iauna, zein da?

26 Ihardets zezan Iesusek, Hura duk nik ahamen trenpatua emanen draukadana. Eta busti zuenean ahamena, eman ziezon Iudas Iskariot Simonenari.

27 Eta ahamenaren ondoan sar zekion Satan. Eta diotsa Iesusek, Egiten duana egik fitetz.

28 Baina mahainean ziradenetarik batek ere etzuen aditzen zertara hura erran zeraukan.

29 Ezen batzuk uste zuten, zeren mulsa baitzuen Iudasek, ezen erran zeraukala Iesusek, Eros itzak bestakotzat behar ditugun gauzak: edo paubrei zerbaít eman liezen.

30 Hura bada ahamena harturik, bertan ilki zedin, eta zen gaua.

31 Eta ilki zenean, erran zezan Iesusek, Orain glorifikatu da gizonaren Semea, eta Iainkoa glorifikatu da hartan.

32 Baldin Iainkoa glorifikatu bada hartan, Iainkoak ere glorifikatuen du hura bere baíthan, eta bertan glorifikaturen du hura.

33 Haurtoak, oraino apur bat zuekin naiz: bilhaturen nauzue: baina Iuduei erran drauedan bezala, Norat ni ioaiten bainaiz, zuek ezin ethor zaitezketete: *hala* zuei ere erraiten drauzuet orain.

34 Manamendu berri bat emáiten drauzuet, batak berzeari on daritzozuen, *nik* zuei on eritzi drauzuedan bezala, *zuek* ere elkarri on daritzozuenzat.

35 Hunetan ezaguturen dute guziek ezen ene diszipulu zaretela, baldin karitate baduzue batak berzeagana.

36 Diotsa Simon Pierrisek, Iauna, norat ioaiten aiz? Ihardets ziezon Iesusek, Norat ni ioaiten bainaiz, ezin orain iarreiki akidit: baina iarreikiren atzait gero.

37 Diotsa Pierrisek, Iauna, zeren ezin iarreiki nakidik orain? neure arima hiregatik ezarriren diat.

38 Ihardets ziezon Iesusek, Eure arima enegatik ezarriren baituk? egiaz egiaz erraiten drauat, ez tik ioren oillarrak ukatu nukeano hiruretan.

KAP. XIII.

1 Kristen dibinitatea. 2 Bizitze eternala. 6 Bidea eta egia. 9 Iainkoa eta Krist bat. 11 Haren obrak. 14 Haren izenean eska dadinak rezebituren. 16, 26 Konsolazalea. 21 Kristi on daritzana. 27 Kristen bakea. 30 Mundu hunetako prinzeá.

1 Eztadila trublá zuen bihotza: sinhesten duzue Iainkoa baíthan, ni baíthan ere sinhets ezazue.

2 Ene Aitaren etxean egoitzak anhitz dirade: baldin berzela baliz erran neraukezuen, Banoa zuei leku apainzera.

3 Eta ioan naizatenean, eta leku zuei apaindu draukezuedanean, berriz ethorriren naiz, eta harturen zaituztet neuregana: non bainaiz ni, zuek ere zaretentat.

4 Eta norat ni ioaiten naizen badakizue, eta bidea badakizue.

5 Diotsa Thomasek, Iauna, etzeakiagu norat ioaiten aizen: eta nolatan bidea ahal dakikegu?

6 Diotsa Iesusek, Ni naiz bidea eta egia eta bizitzea: nehor ezta ethorten Aitagana nizaz baizen.

7 Baldin ezagutzen baninduzue ni, ene Aita ere ezagut zinezaketete: eta oraindanik ezagutzen duzue hura, eta ikusi duzue hura.

- 8 Diotsa Filipek, Iauna, erakutsiezaguk Aita, eta asko ziaikuk,
- 9 Diotsa Iesusek, Hanbat denboraz zuekin nauk, eta ez nauk ezagutu ni? Filipe, ikusi nauenak ni, ikusi dik Aita: eta nola hik erraiten duk, Erakutsiezaguk Aita?
- 10 Eztuk sinhesten ezen ni Aita baithan, eta Aita ni baithan dela? Nik zuei erraiten drauzkizuedan hitzak, neurorganik eztitut erraiten: baina nitan dagoen Aitak egiten ditu obrak.
- 11 Sinhets nezazue ezen ni Aita baithan, eta Aita ni baithan *dela*: ezperez obra berakgatik sinhets nezazue.
- 12 Egiaz egiaz erraiten drauzuet, nork ni baithan sinhesten baitu, nik egiten ditudan obrak, hark ere eginen ditu, eta hauk baino handiagoak eginen ditu: ezen ni Aitaganat ioaiten naiz.
- 13 Eta zer ere eskaturen baitzarete ene izenean, hura dut eginen: glorifika dadinzat Aita Semean.
- 14 Baldin zerbait eska bazaitzte ene izenean, nik dut eginen.
- 15 Baldin niri on badariztazue, ene manamenduak begiraitzazue.
- 16 Eta nik othoitz eginen draukat Aitari, eta berze Konsolazale bat emanen drauzue, dagoenzat zuekin eternalki:
- 17 Egiazko Espiritu munduak ezin rezebi dezakena *diot*: zeren ezpaitu ikusten hura, ez ezagutzen: baina zuek badazaguzue hura, zeren zuek baithan egoiten baita, eta zuetan izanen da.
- 18 Etzaituztet utziren zurtz: itzuliren naiz zuetara.
- 19 Oraino guti bat, eta munduak ez nau gehiagorik ikusiren, baina zuek ikusiren nauzue: zeren ni bizi bainaiz, zuek ere biziko zarete.
- 20 Egun hartan zuek duzue ezaguturen ezen ni naizela neure Aita baithan, eta zuek ni baithan eta ni zuek baithan.
- 21 Ene manamenduei datxetena, eta hek begirutzen dituena, da niri on dariztana: eta niri on dariztana, ene Aitaz onhetsia izanen da: eta nik hari on eriziren draukat, eta manifestaturen draukat hari neure burua.
- 22 Diotsa Iudasek, ez Iskariotek, Iauna, nondik da zeren guri eure burua manifestaturen baitraukuk, eta ez munduari?

23 Ihardets zezan Iesusek, eta erran ziezon, Baldin norbeitok on badarizt niri, ene hitza begiraturen du: eta ene Aitak onhetsiren du hura, eta harengana ethorriren gara, eta hura baithan egoitza eginen dugu.

24 Niri on eztariztanak, ene hitzak ez titu begirutzen: eta enzuten duzuen hitza, ezta enea, baina ni igorri nauen Aitarena.

25 Gauza hauk erran drauzkizuet, zuekin nagoela.

26 Baina Konsolazaleak, Espiritu sainduak, zein igorriren baitu Aitak ene izenean, hark irakatsiren drauzkizue gauza guziak, eta orhoit ezaziren drauzkizue erran drauzkizuedan gauza guziak

27 Bakea utziten drauzuet, neure bakea emaiten drauzuet: eztrauzuet munduak emaiten duen bezala, nik emaiten zuei. Eztadila trubla zuen bihotza, eta ez tadila izit.

28 Enzun duzue ezen erran drauzuedala, Banoa, eta itzuliren naiz zuetara. Baldin on bazindarizte, segur alegera zintezkete zeren erran baitut, banoa Aitaganat: ezen Aita ni baino handiago da.

29 Eta orain erran drauzuet egin dadin baino lehen, egin datenean sinhets dezazuenzat.

30 Eznaiz gehiagorik zuekin anhitz minzaturen: ezen ethorri da mundu hunetako prinzea, eta nitan ez tu deus.

31 Baina *haur egiten da*, ezagut dezanzat munduak: ezen on dariztadala Aitari: eta nola manatu bainau Aitak, hala egiten dut. Iaiki zaitezte, goazen hemandik.

KAP. XV.

1, 5 *Hesia, mabastizaina*. 2 *Xirmendua*. 4 *Fruktu ekarteko moiena*. 7 *Othoizteak nola enzun daitezkeen*. 12 *Batak berzea maite ukaiteko*. 14 *Apostoluak Kristen adiskideak eta elejituak*. 18 *Fidelak gaitzesten munduak eta persekutatzzen*. 26 *Espiritu saindua prometatu*.

- 1 Ni naiz aihen egiazkoa, eta ene Aita da mahastizaina
- 2 Nitán fruktu ekarten eztuen xirmendu guzia, kenzen du: eta fruktu ekarten duen guzia, xahutzen du, fruktu gehiago ekar dezanzat.
- 3 Ia zuek xahu zarete *nik* erran drauzuedan hitzagatik.
- 4 Zaudete nitán eta ni zuetan: xirmenduak berak frukturik bereganik ezin ekar dezakeen bezala, baldin aihenean ezpadago: ezeta zuek ere baldin nitán ezpazaudete.
- 5 Ni naiz aihena, zuek xirmenduak: nor baitago nitán, eta ni hartan, hark ekarten du fruktu anhitz: ezen ni gabe deus ezin daidizue.
- 6 Baldin norbeit nitán ezpadago, egotzia da kanpora xirmendua bezala, eta eihartzen da: gero biltzen, eta sura egoitzen, eta erratzen.
- 7 Baldin bazaudete nitán, eta ene hitzak zuetan badaude, zer ere nahi baituzue eska zaitzete, eta eginen zaizue.
- 8 Hunetan da glorifikatu ene Aita, fruktu anhitz dakarrazuen: eta izanen zarete ene diszipulu.
- 9 Ni Aitak maite ukan nauen bezala, nik ere maite ukan zaituztet zuek: zaudete ene karitatean.
- 10 Baldin ene manamenduak begira baditzazue, egonen zarete ene karitatean: nik ere neure Aitaren manamenduak begiratu ditudan bezala, eta egoiten bainaz haren amorioan.
- 11 Gauza hauk erran drauzkizuet zuei, ene alegranza zuetan dagoenzat, eta zuen alegranza bethe dadinzat.
- 12 Haur da ene manamendua, batak berzea maite duzuen, *nik* maite ukan zaituztedan bezala
- 13 Haur baino amorio handiagorik nehork eztu, norbeitetek bere arima bere adiskideakgatik eman dezan.
- 14 Zuek ene adiskide izanen zarete, baldin egin badezazue zer ere nik manatzen baitrauzuet
- 15 Gehiagorik etzaituztet zerbitzari deithuren, ezen zerbitzariak eztaki haren nabusiak zer egiten duen: baina zuek deithu zaituztet adiskide, zeren neure Aitaganik enzun dudán guzia, ezagut erazi baitrauzuet.

16 Eznauzue zuek ni elejitu, baina nik elejitu zaituztet zuek, eta ordenatu zaituztet, ioan zaitzetzat eta fruktu ekar dezazuen, eta zuen fruktua dagoen: zer ere eska baitzakizkiote ene Aitari ene izenean, eman diezazuenzat.

17 Gauza hauk manatzen drauzkizuet, elkar maite duzuenzat.

18 Baldin munduak gaitzesten bazaituzte, badakizue ezen ni zuek baino lehen gaitzetsi ukan nauela.

19 Baldin munduko bazinete, munduak bere luena maite luke: ordea zeren ezpaitzarete munduko, baina nik elejitu baitzaituztet mundutik, halakotz gaitz daritzue munduak.

20 Orhoit zaitzete nik erran drauzuedan hitzaz Ezta zerbitzaria bere nabusia baino handiago: baldin ni persekutatu banaute, zuek ere persekutaturen zaituzte: baldin ene hitza begiratu badute, zuena ere begiraturen dute.

21 Baina gauza hauk guziak eginen drauzkizue ene izenagatik, zeren ezpaitute ni igorri nauena ezagutzen.

22 Baldin ethorri ezpaninz, eta berei minzatu ezpaninzaie, bekaturik ezlukete: baina orain exkusarik eztute bere bekatuaz.

23 Niri gaitz dariztanak, ene Aitari ere gaitz daritza.

24 Baldin haien artean nehork berzek egin eztituen obrak egin ezpanitu, bekaturik ezlukete: baina orain ikusi dituzte, eta gaitz eritzi draukute niri eta ene Aitari.

25 Baina *haur da* haien Legean eskribatua dagoen hitza konpli dadinzat, *diola*, Hogen gabe gaitz eritzi draudate.

26 Baina nik neure Aitaganik igorriren drauzuedan Konsolazalea dathorreanean, Espiritu egiazkoa *diot* zein ene Aitaganik prozeditzen baita, hark testifikaturen du nizaz.

27 Baina zuek ere testifikaturen duzue, ezen hatseandanik enekin zarete.

KAP. XVI.

1 *Aflikzione fidelei asignatzen.* 7, 13 *Espiritu sainduaren ethor-teaz.* 9 *Bekatuaz.* 10 *Iustitiaz.* 11 *Iujemenduz.* 23 *Kristen izenean eska bagaitz rezebituren.* 27 *Apostoluak Iainkoaren onhetsiak.* 28 *Kristen aszensionea.* 33 *Bakea Kristez munduko hersturarekin.*

1 Gauza hauk erran drauzkizuet eskandaliza etzaitzentzat:

2 Egotziren zaituzte sinagogetarik: baina ethorriren da denbora non nork ere hilen baitzaituzte uste ukanen baitu zerbitzu egiten draukala Iainkoari.

3 Eta gauza hauk eginen drauzkizue, zeren ezpaitute ezagutu Aita, ez ni.

4 Baina gauza hauk erran drauzkizuet kuei, ordu hura ethorri date-nean, orhoit zaitzentzat hezaz, ezen nik erran drauzkizuedala: badarik ere gauza hauk hatseandanik eztrauzkizuet erran, zeren zuekin baininzen.

5 Baina orain banoa ni igorri nauenaganat, eta zuetarik nehork ez nau interrogatzen, Norat oha?

6 Baina zeren gauka hauk erran drauzkizuedan, tristitiak bethe du zuen bihotza,

7 Baina nik egia erraiten drauzuet, behar duzue ni ioan nadin: ezen baldin ioan ezpanadi, Konsolazalea ezta ethorriren zuetara: baina baldin ioan banadi, igorriren dut hura zuetara.

8 Eta dathorreanean hark benzuturen du mundua bekatuz eta iustitiaz eta iujemenduz.

9 Bekatuz diot, zeren ezpaitute ni baithan sinhesten.

10 Eta iustitiaz, zeren neure Aitaganat ioaiten bainaiz, eta gehiagorik ez nauzue ikusiren.

11 Eta iujemenduz, zeren mundu hunetako prinzea kondemnatu baita.

12 Oraino anhitz gauza dut zuei erraiteko, baina ezin egar ditzakezue orain.

13 Baina dathorreanean hura, Espiritu egiazkoa *diot*, *hark* gidaturen zaituzte egia guzitara: ezen ezta minzaturen bere buruz, baina zer ere enzun baituke erranen du: eta ethorteko diraden gauzak deklaraturen drauzkizue.

14 Hark nau glorifikaturen: ezen enetik harturen du, eta deklaraturen drauzue.

15 Aitak dituen gauza guziak, ene dirade: halakotz erran drauzuet ezen enetik harturen duela eta deklaraturen drauzuela.

16 *Denbora* guti bat, eta ez nauzue ikusiren: eta berriz *denbora* guti bat, eta ikusiren nauzue: ezen ni banoa Aitaganat.

17 Erran zezaten bada haren diszipuluetarik *batzuk* elkarren artean, Zer da erraiten draukun haur, *Denbora* guti bat, eta ez nauzue ikusiren: eta berriz *denbora* guti bat, eta ikusiren nauzue: eta, Ezen ni banoa Aitaganat.

18 Erraiten zuten bada, Zer da erraiten duen haur *denbora* guti bat? ez takigu zer erraiten duen

19 Ezagut zezan bada Iesusek ezen interrogatu nahi zutela, eta erran ziezten, Elkarren artean hunezaz galdez zaudete, zeren erran baitut, *Denbora* guti bat eta ez nauzue ikusiren: eta berriz *denbora* guti bat eta ikusiren nauzue.

20 Egiaz egiaz erraiten drauzuet, nigar eta lamentatione eginen duzue zuek, eta mundua bozturen da: eta zuek triste izanen zarete, baina zuen tristitia konbertituren da bozkariotara.

21 Emazteak, ertzen denean dolore du, zeren haren ordua ethorri baita: baina erdi denean haurtxo batez, gehiagorik ezta doloreaz orhoit, bozkarioz zeren gizon bat mundura iaio daten.

22 Zuek ere bada orain tristitia duzue: baina harzara ikusiren zaituztet, eta zuen bihotza alegeraturen da, eta zuen alegianza eztu nehork edekiren zuetarik.

23 Eta egun hartan ez nauzue deusez interrogaturen. Egiaz egiaz erraiten drauzuet ezen zer ere eskaturen baitzaizkiote ene Aitari ene izenean, emanen drauzuela.

24 Oraindrano etzarete deus eskatu ene izenean: eska zaitzete, eta rezebituren duzue, zuen alegianza konplitua denzat.

25 Gauza hauk konparationez erran drauzkizuet: baina ethorten da ordua ezpainaitzaizue gehiagorik konparationez minzaturen, baina klaroki neure Aitaz minzaturen bainaitzaizue.

26 Egun hartan ene izenean eskaturen zarete, eta eztrauzuet erraiten ezen nik othoitz eginen draukadala Aitari zuengatik.

27 Ezen Aitak berak maite zaituzte, zeren zuek ni maite ukan bainauzue, eta sinhetsi baituzue ezen Iainkoaganik ilki naizela.

28 Ilki naiz Aitaganik, eta ethorri naiz mundura: harzara utziten dut mundua, eta banoa Aitaganat.

29 Diotsate bere diszipuluek, Huna, orain klaroki minzo aiz, eta konparationerik batre eztuk erraiten.

30 Orain bazeakiagu ezen badakizkiala gauza guziak, eta eztuk men-goia nehork interroga azan: hunezaz diagu sinhesten ezen Iainkoaganik ilki aizela.

31 Ihardets ziezen Iesusek, Orain sinhesten duzue?

32 Huna, ethorten da ordua, eta ia ethorri da, barreiatuere baitzarete batbedera zein zuenetarat, eta ni neuror utziren bainauzue: baina eznaiz neuror: ezen Aita enekin da.

33 Gauza hauk erran drauzkizuet, nitan bake duzuenzat: munduan aflikzione ukanen duzue: baina auzue bihotz on, ni munduari garaithu natzaio.

KAP. XVII.

1, 10 *Kristen othoitzua.* 2 *Bizitze eternala.* 4 *Kristek Iainkoaren obra konplitu.* 9 *Kristek Apostoluakgatik othoitz egiten.* 13 *Kristen bozkariora.* 14 *Apostoluak munduaz gaitzetsi.* 25 *Iainkoa munduak ez ezagutu.*

1 Gauza hauk erran zitzan Iesusek, eta goiti zitzan begiak zerurat, eta erran zezan, Aita, ethorri duk orena, glorifika ezak eure Semea, eure Semeak ere hi glorifika ezanzat.

2 Nola eman baitraukak bothere haragi guziaren *gainean*, hari eman drauzkioan guziei, bizitze eternala eman diezenzat.

3 Eta haur duk bizitze eternala, hi euror ezagut ezaten Iainko egiazko, eta Iesus Krist *bik* igorri duana.

4 Nik glorifikatu aut lurraren *gainean*: akabatu diat egiteko eman drautan obra.

5 Eta orain glorifika nezak hik Aita, euror baithan, gloria harzaz zein ukan baitut hirekin mundu haur egin zedin baino lehen.

6 Manifestatu diraueat hire izena *bik* niri mundutik eman drauztan gizonei: hireak zituan, eta niri hek eman drauzkidak, eta hire hitza begiratu die.

7 Orain ezagutu die, ezen niri eman drauzkidan gauza guziak hireganik diradela.

8 Ezen niri eman drauzkidan hitzak haei eman dirauzteat: eta hek rezebitu zitie, eta ezagutu die egiazki ezen ni hireganik ilki naizela, eta sinhetsi die ezen hik igorri nauala.

9 Nik hekgatik othoitz egiten diat: eztiat munduagatik othoitz egiten, baina hik niri eman drauzkidanakgatik, ezen hiriak dituk.

10 Eta ene gauza guziak hire dituk, eta hireak ene, eta glorifikatu izan nauk hetan.

11 Eta gehiagorik eznauk munduan, baina hauk munduan dituk, eta ni hiregana ethorten nauk. Aita saindua, begiraitzak eure izenean, niri eman drauzkidanak, bat diradenzat, gu bezala.

12 Hekin munduan ninzenean, nik begiratzen nitian hek hire izenean: niri eman drauzkidanak, nik begiratu zitiat, eta hetarik batre eztuk galdu izan, perditionezko semea baizen: Eskriptura konpli ledinatzat.

13 Eta orain hiregana ethorten nauk, eta gauza hauk erraiten zitiat munduan, dutenzat ene alegranza konplitu berak baithan.

14 Nik eman diraueat haei hire hitza, eta munduak hek gaitzetsi ukan zitik, zeren ezpaitirade mundutik, nola ni ere ezpainaiz mundutik.

15 Eta iarreikiten zaion Iesusi Simon Pierris, eta berze diszipulu bat, eta diszipulu hura zen Sakrifikadore subiranoaren ezaguna, eta sar zedin Iesusekin batean Sakrifikadore subiranoaren salan

16 Baina Pierris borthaldean kanpotik zegoen. Ilki zedin bada berze diszipulu Sakrifikadore subiranoaren ezaguna, eta minza zekion neskato borthalzainari, eta sar erazi zezan Pierris.

17 Eta erran ziezon Pierrisi neskato borthalzainak. Ez othe aiz hi ere gizon hunen diszipuluetarik? Dio hark, Ez naun.

18 Eta zeuden han zerbitzariak eta ofizierak ikatz kanborra eginik, ezen hotz ari zen, eta berotzen ziraden: eta zen hekin Pierris ere eta berotzen zegoen.

19 Sakrifikadore subiranoak bada interroga zezan Iesus bere diszipuluez eta bere doktrinaz.

20 Ihardets ziezon Iesusek, Ni publikoki minzatu izan natzaiok munduari, nik bethiere irakatsi ukan diat sinagogan eta tenplean, nora Iuduak alde guzietarik biltzen baitirade, eta sekretuan eznauk minzatu deus.

21 Zergatik interrogatzen nauk ni? interrogaitzak ni zer minzatu natzaien enzun dutenak: hara, hek ziakie zer erran dudan nik.

22 Eta gauza hauk hark erran zituenean, present ziraden ofizieretarik batek zihor kolpe bat eman ziezon Iesusi, zioela, Horrela ihardesten draukak Sakrifikadore subiranoari?

23 Ihardets ziezon Iesusek, baldin gaizki minzatu banaiz, testifika ezak gaizkiaz: eta baldin ungi *erran badut*, zergatik ioiten nauk?

24 Orduan igor zezan hura Anasek estekaturik Kaifas Sakrifikadore subiranoagana.

25 Eta zegoen han Simon Pierris, eta berotzen zen: erran ziezoten bada hari, Ez othe aiz hi ere haren diszipuluetarik? uka zezan hark, eta erran zezan, Ez naiz.

26 Diotsa hari Sakrifikadore subiranoaren zerbitzarietarik zenbeitek, Pierrisek beharria ebaki zeraukanaren ahaide batek, Ez aut nik hi ikusi baratzean harekin?

27 Orduan berriz uka zezan Pierrisek, eta bertan oillarrak io zezan.

28 Gero eraman zezaten Iesus Kaifasganik Pretoriora: eta zen goiza, eta berak etzitezen sar Pretoriora, satsu ezlitezenezat, baina Bazkoa ian lezatenzat.

29 Ilki zedin bada Pilate hetara kanpora, eta erran zezan, Zer akusatione dakarkezue gizon hunen kontra?

30 Ihardets zezaten eta erran ziezoten, Baldin hori gaizki-egile ezpaliz, ezkindraukean hiri liuratu.

31 Dioste orduan Pilatek, Har ezazue haur zuek, eta zuen Legearen arauetz kondemna ezazue. Orduan erran ziezoten Iuduek, Eztuk sori guretzat nehoren hiltzea.

32 *Haur zen* Iesusen hitza konpli ledinzat, zein erran baitzezan aditzera emaiten zuela zer herioz hil behar luen.

33 Sar zedin bada berriz Pretoriora Pilate, eta dei zezan Iesus, eta erran ziezon, Hi aiz Iuduen Regea?

34 Ihardets ziezon Iesusek, Eurorren burutik hik hori erraiten duk, ala berzek erran draue nizaz?

35 Ihardets zezan Pilatek, Ala ni Iudu naiz? eure nationeak eta Sakrifikadore prinzipalek liuratu araute: zer egin duk?

36 Ihardets zezan Iesusek, Ene resuma eztuk mundu hunetarik: baldin mundu hunetarik baliz ene resuma, ene jendeak konbati litezkek Iuduei liura ezneendinzat: baina orain ene resuma eztuk hemengo.

37 Erran ziezon orduan Pilatek, Rege aiz bada hi? Ihardets zezan Iesusek, Hik diok ezen Rege naizela ni. Ni hunetakotzat iaio izan nauk, eta hunetakotzat ethorri izan nauk mundura, testimonijae demodanzat egia. Egia den guziak, enzuten dik ene boza.

38 Diotsa Pilatek, Zer da egia? Eta haur erran zuenean, berriz ilki zedin Iuduetara, eta dioste, Nik eztut erideiten haur baithan kausarik batre.

39 Eta kostuma bat baituzue bat larga diezazuedan Bazkoz: nahi duzue bada larga diezazuedan Iuduen Regea?

40 Oihuz iar zitezen bada berriz guziak, zioitela, Ez hori, baina Barabbas: eta zen Barabbas gaixtagin bat.

KAP. XIX.

1 *Krist azotatu.* 2 *Elhorritz koroatu.* 10 *Pilaten puisanxa Kristen gainean.* 16 *Krist eman izan kruzifika ledinzat.* 19 *Haren krutzeko eskribua.* 27 *Ioanesi bere ama gomendatzen Kristek,* 30 *Espiritua rendatzen.* 34 *Haren seibetsazulbatu.* 38 *Iosef Arimatheakoa.* 39 *Nikodemo.* 40 *Krist obortze.*

1 Orduan bada har zezan Pilatek Iesus, eta azota zezan.

2 Eta jendarmesek plegaturik koroa bat elhorritz ezar zezaten haren buru gainean, eta eskarlatatzko abillamendu batez beiti zezaten.

3 Eta erraiten zuten, Ungi hel dakiala Iuduen Regea. Eta zihor ukaldiz zeraunsaten.

4 Ilki zedin bada berriz Pilate kanpora, eta erran ziezten, Huna, ekar-ten drauzuet kanpora, ezagut dezazuenzat ezen eztudala hunetan hogenik batre erideiten.

5 Ilki zedin bada Iesus kanpora, elhorritzko koroa zakarkela, eta eskarlatatzko abillamendua. Eta dioste *Pilatek*, Huna gizona.

6 Baina ikusi zutenean hura Sakrifikadore prinzipalek eta ofizierek, oihu egin zezaten, zioitela, Kruzifika ezak, kruzifika ezak. Dioste Pilatek, Har ezazue zeurok, eta kruzifika ezazue: ezen nik eztut erideiten haur baithan hogenik.

7 Ihardets ziezoten Iuduek, Guk Legea diagu, eta gure Legearen arauetz hil behar dik, ezen Iainkoaren Seme bere burua egin dik.

8 Enzun zuenean bada Pilatek hitz haur, beldurrago zedin.

9 Eta sar zedin Pretoriora berriz, eta erran ziezzen Iesusi, Nongo aiz hi? Eta Iesusek repostarik etziezen eman.

10 Diotsa bada Pilatek, Niri ezatzait minzo? Eztakik ezen bothere dudala hire kruzifikatzeko, eta bothere dudala hire largatzeko?

11 Ihardets zezan Iesusek, Ezuke botherarik batre ene kontra, baldin eman ezpalitzaik gainetik: halakotz, ni hiri liuratu narauanak, bekatu handiagoa dik.

12 Handik harat bazabilan Pilate hura largatu nahiz: baina Iuduak heiagoraz zeuden, Baldin hori larga badezak, ezaiz Zesaren adiskide: ezen bere burua rege egiten duen guzia kontrastatzen ziaioz Zesari.

13 Pilatek bada enzunik hitz haur, eraman zezan kanpora Iesus, eta iar zedin alki iudizialean, Pabadura, eta Hebraikoiz Gabbatha deitzen den lekuan.

14 Eta zen *orduan* Bazkoko preparationea, eta sei orenen ingurua: orduan dioste *Pilatek* Iuduei, Huna zuen Regea.

15 Baina hek oihu zegiten, Ken, ken, kruzifika ezak. Dioste Pilatek, zuen Regea kruzifikaturen dut? Ihardets zazaten Sakrifikadore prinzipalek, Eztiagu regerik Zesar baizen.

16 Orduan bada eman ziezten kruzifika ledinzat. Eta har zezaten Iesus, eta eraman zezaten.

17 Eta *hura* bere krutzea zakarkela ethor zedin Bur-hezur plaza deitzen denera, eta Hebraikoiz Golgotha.

18 Non kruzifika baitzezaten hura, eta harekin berzerik biga, alde batetik eta berzetik, eta Iesus artean.

19 Eta eskriba zezan titulu bat Pilatek, eta ezar zezan haren krutze gainean: eta zen eskribatua, IESUS NAZARENO IUDUEN REGEA.

20 Titulu haur bada Iuduatarik anhitzek irakurt zezaten: ezen zibitate aldean zen Iesus kruzifikatu zen lekua: eta zen eskribatua Hebraikoiz, Grekez, eta Latinez.

21 Ziotsaten bada Pilati Iuduen Sakrifikadore prinzipalek, Eztezala eskriba Iuduen Rege: baina berak erran duela, Iuduen Regea naiz.

22 Ihardets zezan Pilatek, Eskribatu dudana, eskribatu dut.

23 Bada jendarmesek Iesus kruzifikatu zutenean har zitzaten haren abillamenduak, (eta egin zitzaten laur parte, jendarmesetarik batbederari zeini bere parte) iaka ere *har zezaten*: eta iaka zen iostura gabe gainetik guzia ehoa.

24 Erran zezaten bada bere artean, Eztezagula hura erdira, baina dagigun harraz zorthen zeinen izanen den: *eta baur*, Eskriptura konpli ledinatzat, dioela, Ene abillamenduak partitu ukan dituzte bere artean, eta ene abillamenduaren gainean zorthen egotzi ukan dute. Bada jendarmesek gauza hauk egin zitzaten.

25 Eta zeuden Iesusen krutzearen aldean, haren ama eta haren amaren ahizpa, Maria Kleopasena eta Maria Magdalena.

26 Ikus zitzanean bada Iesusek *bere* ama, eta maite zuen diszipulua han zegoela, diotsa bere amari, Emaztea, horra hire semea.

27 Gero diotsa diszipuluari, Horra hire ama. Eta orduandanik rezebi zezan hura diszipuluak beregana.

28 Gero nola baitzakian Iesusek ezen *berze* gauza guziak ia konplitu ziradela, konpli ledinatzat Eskriptura, erran zezan, Egarrri naiz.

29 Eta unzi bat zen han binagrez betherik ezarria. Eta hek bethe zezaten esponjia bat binagrez, eta hisopoaren inguruan ezarririk, presentia ziezoten ahora.

30 Eta hartu zuenean Iesusek binagrea, erran zezan, *Guzia* konplitu da: eta burua beheraturik renda zezan espiritua.

31 Orduan Iuduek ezlaudenzat krutzean gorputzak Sabbathoan, zeren orduan baitzen preparationeko eguna: (ezen Sabbath hartako egun handia zen) othoitz zegoien Pilati hauts litezen haien zangoak, eta ken litezen.

32 Ethon zitezen bada jendarmesak, eta hauts zitzaten lehenaren zangoak, eta berze harekin kruzifikatu zenarenak.

33 Baina Iesusgana ethor zitezenean, ikusirik ia hura hil zela etzitzaten hauts haren zangoak.

34 Baina jendarmesetarik batek dardoaz haren seihetsa iragan zezan, eta bertan ilki zedin odol eta ur.

35 Eta ikusi duenak testifikatu ukan du, eta egiazkoa da haren testimoniagea: hark badaki ezen egiak erraiten dituela, zuek ere sinhets dezazuenzat.

36 Ezen gauza hauk egin izan dirade Eskriptura konpli ledinatzat, Ezta hautsiren haren hezurrik.

37 Eta berriz berze Eskriptura batek erraiten du, Ikusiren dute nor zulhatu duten.

38 Gauza hauen ondoan othoitz egin ziezon Pilati Iosef Arimatheakoak (zein baitzen Iesusen diszipulu, baina ixilizko, Iuduen beldurrez) ken lezan Iesusen gorputza: eta permeti ziezon Pilatek. Ethon zedin bada eta ken zezan Iesusen gorputza.

39 Eta ethor zedin Nikodemo ere (ethorri izan zena Iesusgana gauaz lehenik) ekarten zuela mirhazko eta aloesezko kuasi ehun liberatako mixture bat.

40 Har zezaten orduan Iesusen gorputza, eta lot zezaten hura mihitoihalez aromatezko usainekin, nola kostuma baitute Iuduek ohorzteko.

41 Eta *hura* kruzifikatu izan zen leku hartan zen baratze bat, eta baratzean monument berri bat, zeinetan oraino ezpaitzen nehor ezarri izan.

42 Han bada, Iuduen preparationeko *egunaren* kausaz, zeren hurbil baitzen monumenta, ezar zezaten Iesus.

KAP. XX.

1 Maria Magdalena monumentera. 3 Pierrisek eta Ioanesek hara laster egiten. 11, 12 Bi Aingeru Mariak ikusten. 14 Iesus hari minzatzzen. 18 Hark denuntiatzen Krist resusizitatu dela. 22, 23 Kristek Espiritu saindua eta gakoak diszipuluei emaiten. 25, 26 Thomas inkredul. 31 Ebanjelioa zergatik eskribatu.

1 Eta Sabbathoen lehen egunean Maria Magdalena ethorten da goizean, oraino ilhun zelarik monumentera: eta ikusten du harria monumentetik aldaratua.

2 Orduan laster egiten du eta ethorten da Simon Pierrisgana, eta berze diszipulu Iesusek maite zuenagana, eta dioste, Kendu dute Iauna monumentetik, eta eztakigu non ezarri duten.

3 Ilki zedin bada Pierris, eta berze diszipulu hura, eta ethor zitezen monumentera.

4 Eta lasterka zioazen biak elkarrekin: baina berze diszipulu hura aitzin zekion Pierrisi, eta lehen ethor zedin monumentera.

5 Eta beheiturik ikus zitzan oihalak aldaratuak: badarik ere etzedin sar.

6 Ethorten da orduan Simon Pierris hari darreikola, eta sar zedin monumentera, eta ikus zitzan oihalak *han* ezarriak:

7 Eta haren buru gainean izan zen krobixeta, ez oihalekin ezarria, baina apart biribilgatu leku batetara.

8 Orduan bada sar zedin berze diszipulu monumentera lehenik ethorri izan zen hura ere, eta ikus zezan, eta sinhets zezan.

9 Ezen oraino etzakiten Eskriptura, ezen behar zela hura hiletarik resuszita ledin.

10 Itzul zitezen bada diszipuluak beretarat.

11 Baina Maria zegoen monumentaren aldean kanpotik, nigarrez: bada nigarrez zegoela, beheiti zedin monumentera:

12 Eta ikus zitzan bi Aingeru xuriz beztituak, iarririk zeudela, bata burura eta berzea oinetara, Iesusen gorputza etzan izan zen lekuan.

13 Eta *hek* erran ziezoten, Emaztea, zergatik nigarrez ago? Dioste, *Zeren* kendu baitute ene Iauna, eta ezpaitakit non ezarri duten.

14 Eta haur erran zuenean itzul zedin gibelerat, eta ikus zezan Iesus han zegoela, eta etzakian Iesus zela.

15 Diotsa Iesusek, Emaztea, zergatik nigarrez ago? noren bilha abila? Hark ustez ezen baratzezaina zela, diotsa, Iauna, baldin hik eraman baduk hura, erradak non ezarri duan: eta nik kenduren diat.

16 Diotsa Iesusek, Maria: Itzulirik hark diotsa, Rabboni, erran nahi baita, Majjistrua.

17 Diotsa Iesusek, Eznezanala hunki: ezen oraino eznaun igan neure Aitagana: baina habil ene anaietara, eta erran iezen, Igaiten naiz neure Aitagana, eta zuen Aitagana, eta neure Iainkoagana eta zuen Iainkoagana.

18 Ethor zedin Maria Magdalena kontatzen zerauela diszipuluei ezen ikusi zuela Iauna, eta *bark* gauza hek erran zerautzala.

19 Eta arrastu zenean Sabbathoen asteko lehen egun hartan, eta borthak ertsiak zeudela, non bilduak baitziraden diszipuluak Iuduen bel-durrez, ethor zedin Iesus eta geldi zedin haien artean, eta dioste, Bakea *dela* zuekin.

20 Eta haur erran zuenean, erakuts zietzen eskuak eta bere seihetsa: eta alegera zitezen diszipuluak ikusirik Iauna.

21 Eta erran ziezen berriz, Bakea dela zuekin: ni Aitak igorri nauen bezala, nik ere igorten zaituztet zuek.

22 Eta haur erran zuenean, hats eman ziezen eta erran, Rezebi ezazue Espiritu saindua.

23 Noren ere bekatuak barkaturen baitituzue, barkatzen zaizte haiei: eta norenak ere edukiren baitituzue, edukiak dirade.

24 Eta Thomas, hamabietarik bat, Didimus deitzen dena, etzen hekin Iesus ethorri zenean.

25 Erran ziezoten bada hari berze diszipuluek, Ikusi diagu Iauna. Eta hark erran ziezen, Baldin ikus ezpadezat haren eskuetan itzen seignalea, eta ezar ezpadezat neure erhia itzen lekuan, eta ezar ezpadezat neure eskua haren seihetsean, eztut sinhetsiren.

26 Eta zortzi egunen buruan berriz ziraden haren diszipuluak banean, eta Thomas hekin: ethor zedin Iesus borthak ertsiak zeudela, eta geldi zedin *haien* artean, eta erran zezan, Bakea *dela* zuekin.

27 Gero diotsa Thomasi, Ezarrak eure erhia hemen, eta ikus itzak ene eskuak: eta heda ezak eure eskua, eta ezarrak ene seihetsean: eta ezai-zela sinheste-gabe, baina sinheste-dun.

28 Eta ihardets zezan Thomasek: eta erran ziezon, Ene Iauna eta ene Iainkoa.

29 Diotsa Iesusek, Zeren ikusi bainauk, Thomas sinhesten duk: dohatsu *dituk* ikusi ez, eta sinhetsi dutenak.

30 Bada anhitz berze signorik ere egin zezan Iesusek bere diszipulu-
lue aitzinean, zein ezpaitirade eskribatuak liburu hunetan.

31 Baina gauza hauk eskribatu izan dirade, sinhets dezazuenzat ezen Iesus dela Krist Iainkoaren Semea, eta sinhesten duzuela bizitzea duzuenzat haren izenean.

KAP. XXI.

1 Krist agertzen diszifuluei, arrain hatzamanen ari ziradela. 6 Arrain hatzamanak. 18 Pierrisen herioa Kristek aitziñetik erraiten, 20 eta Ioanesenaz Pierris informatzen. 25 Eskribatu ezten gauzarik anbitz egin Iesusok.

1 Gero manifesta zekien berriz Iesus diszifuluei Tiberiako itsas aldean, manifesta zedin bada hunela:

2 Ziraden elkarrekin Simon Pierris, eta Thomas Didimus deitzen dena, eta Nathanael, zein baitzen Kana Galileako, eta Zebedeoren *semeak*, eta haren diszifuluetarik berzerik biga.

3 Dioste Simon Pierrisek, Banoa arrainzara. Diotsate, Bagioazak gu ere hirekin. Parti zitezen, eta igan zitezen unzira bertan: eta gau hartan etzezaten deus har.

4 Baina goiza ethorri zenean, eriden zedin Iesus ur bazterrean: bada-rik ere etzezaten ezagut diszifuluek Iesus zela.

5 Dioste bada Iesusok, Haurrak, iakirik batre baduzue? Ihardets zie-zoten, Ez.

6 Eta hark dioste, Egotzazue sarea unziaren eskuineko aldera, eta eridenen duzue. Egotz zezaten bada, eta gehiagorik ezin hura tira zezaketen arrainen anhitzez.

7 Diotsa bada Iesusok maite zuen diszifulu hark Pierrisi, Iauna duk. Simon Pierris bada, enzun zuenean ezen Iauna zela, *bere* iupaz ingura zedin (zeren billuzgorria baitzen) eta egotz zezan bere burua itsasora.

8 Eta berze diszifuluak unzian ethor zitezen, (ezen etziraden lurretik urrun, baina ber-chun besoren ingurua) tiratzun zutela sarea arrainez *bethea*.

9 Eta lurrera iautsi ziradenean ikus zitzaten ikatzak ezarriak, eta arraina gainean ezarria eta ogia.

10 Dioste Iesusok, Ekarzue orain hartu dituzuen arrainetarik.

11 Igan zedin Simon Pierris, eta tira zezan sarea lurrera, ehun eta berrogei eta hamairur arrain handiz bethea: eta hanbat bazen ere, etzedin ethen sarea.

12 Dioste Iesusok, Zatozte barazkal zaitezte. Eta diszifuluetarik batre etzaion benturatzen interrogatzera, Hi nor aiz? zakitelarik ezen Iauna zela.

13 Ethorten da bada Iesus eta hartzen du ogia eta emaiten draue, eta arrainetik halaber.

14 Haur *zen* ia heren aldia Iesus bere diszifuluei manifestatu izan zaiena hiletarik resusztatuz geroztik.

15 Bada barazkaldu ziradenean, diotsa Simon Pierrisi Iesusok, Simon Ionaren *semea*, hauk baino hobe dariztak? Diotsa, Bai Iauna: hik badakik ezen on darizadala. Diotsa, Bazkaitzak ene bildotsak.

16 Diotsa are berriz, Simon Ionaren *semea*, on dariztak niri? Diotsa, Bai Iauna, hik badakik ezen on darizadala. Diotsa, Bazkaitzak ene ardiak.

17 Erraiten drauka herenean, Simon Ionaren *semea*, on dariztak niri? Triste zedin Pierris zeren erran baitziezon herenean, On dariztak niri? Eta erran ziezon, Iauna, hik gauza guziak badakizkik, hik badakik ezen on darizadala. Diotsa Iesusok, Bazkaitzak ene ardiak.

18 Egiaz egiaz erraiten drauat, gazteago inzenean, gerrickatzen inzen, eta bahindoan norat nahi baihinzen: baina zahar adinean, hedaturen dituk eure eskuak, eta berzek gerrickaturen au, eta eramanen au nahi eztukean lekura.

19 Eta haur erran zezan, aditzera emaiten zuela zer herioz glorifikaturen zuen Iainkoa. Eta haur erran zuenean, diotsa, Arreit niri.

20 Itzulirik Pierrisek ikus zezan Iesusok maite zuen diszifulu hura, iarreikiten zela, zein sustengatu ere baitzen afarian haren estomak gainera, eta erran baitzezan, Iauna, nor da hi traditzen auena?

21 Haur bada ikusi zuenean Pierrisek, diotsa Iesusi, Iauna, eta haur zer?

22 Diotsa Iesusek, Baldin hori nahi badut dagoen nathorreno, zer mengoa duk hik? hi arreit niri.

23 Eta ilki zedin hitz haur anaien artean ezen diszipulu hura etzela hilen: baina etzeraukan erran Iesusek, eztuk hilen: baina, Baldin hori nahi badut dagoen nathorreno, zer mengoa duk hik?

24 Haur da diszipulu hura zeinek testifikatzen baitu gauza hauzaz, eta gauza hauk *bark* *eskeribatu* ditu: eta badakigu ezen egiazko dela haren testimoniajea.

25 Baina bada anhitz berze gauzarik ere Iesusek eginik, zein baldin eskribatuak balirade punktuz puntu, munduak ere eztut uste eduki litza-keela eskriba litezken liburuak.

APOSTOLU SAINDUEN AKTEAK

KAP. I.

1 Espiritu sainduaz batheiatzea. 8 Apostoluak Kristen testimonio. 9 Krist zerurat igaiten. 13 Apostoluak Espiritu sainduaren begira egon. 16 Iudasen orde baten elejitzea. 18 Nola Iudasek bere burua urkatu zuen. 24 Apostoluen othoitzza. 26 Matthias elejitu.

1 Lehenik minzatu izan nauk, Theofile, Iesus egiten eta irakasten hasi izan zen gauza guziez.

2 Elejitu zituen Apostoluei Espiritu sainduaz manamenduak emanik, goiti rezebitu zen egunerano.

3 Zeinei erakutsi ere baitu bere burua bizirik bere pasioneaz geroztik anthitz seignale segurez, berrogei egunez haei erakusten eta Iainkoaren resumaz minzaten zaiela.

4 Eta bildu zituenean, mana zitzan ezlitezen parti Ierusalemetik, baina iguriki lezaten Aitaren promesa, Zein, *dio*, enzun baituzue eneganik.

5 Ezen Ioanesez batheiatu du urez, baina zuek batheiaturen zarete Espiritu sainduaz anhitz egun gabe.

6 Hek bada bildu ziradenean interroga zezaten hura, zioitela, Iauna, denbora hunetan bere estaturako draukak resuma Israeli?

7 Eta erran ziezen, Ezta zuei eman Aitak bere bothere proprian ezarri dituen denboren edo sasoinen ezagutzea.

8 Baina rezibituren duzue zuen gainera ethorriren den Espiritu sainduaren berthutea, eta izanen zaizkidate testimonio Ierusalemen, eta Iudea guzian, eta Samarian, eta lurraren bazterrerano

9 Eta gauza hauk erran zituenean, hek zakusatela altxa zedin: eta hodei batek harturik eraman zezan haien begietarik.

10 Eta zerurat begiak finkatuak zadutzatela hura ioaten zenean, huna, bi gizon presenta zitezen haien aitzinean beztidura xuritan:

11 Zeinek erran ere baitzezaten, Galileako gizonak, zergatik zaude-te, zerurat beha zaudetela? goiti zuetarik zerurat rezebitu den Iesus haur, hala ethorriren da nola ikusi baituzue zerurat ioaiten.

12 Orduan itzul zitezen Ierusalemera Olibatzetako deitzen den menditik, zein baita Ierusalemeko aldean, Sabbath baten bidean.

13 Eta sarthu izan ziradenean, igan zitezen ganbera gora batetara non baitzeuden Pierris eta Iakes, Ioanes eta Andriu, Filipe eta Thomas, Bartholomeo eta Mattheu, Iakes Alfeoren *semea* eta Simon Zelotes, eta Iuda Iakesen *anaiea*.

14 Hauk guziek perseberatzen zuten gogo batez othoitzatan eta orationetan emaztekin, eta Iesusen ama Mariarekin, eta haren anaiekin,

15 Eta egun hetan iaikirik Pierrisek diszipuluen artean, erran zezan (eta zen han berean konpainia bat seioge personaren ingurukorik)

16 Gizon anaieak, konplitu behar zen Eskriptura haur, zein aitzine-tik erran baitu Espiritu sainduak Dabid-en ahoz, Iudasez, zein izan baita Iesusen hatzamaillen gidari:

17 Ezen kontuko zen gurekin, eta rezebitu ukan zuen administratio-ne hunetako portioea.

18 Hark bada akisitu du landa bat inikitatezko alokairutik, eta bere burua egotzirik erditik leher egin ukan du, eta urratu izan dirade haren halsar guziak.

19 Eta *ganza haur* ezagutu izan da Ierusalemeko habitant guziez: hala non deithu izan baita landa hura haien lengoaje propriz, Hazeldama: erran nahi baita, odol landa.

20 Ezen eskribatua da Psalmuen liburuan, Egin bedi haren habitatio-nea desert, eta ezten han habita dadinik. Eta, Haren administratio-nea har dezan berze batek.

21 Behar da beraz gurekin bildu izan diraden gizon hautarik, Iesus Iauna gure artean ioan eta ethorri izan den denbora guzian,

22 Hasirik Ioanesen Baptisмотik, gureganik goiti rezebitu izan den egunerano, bat egin dadin haren resurrekzioaren testimonio gurekin.

23 Presenta zitzaten bada biga, Iosef Barsabas deitzen zena, zein izen goitikoan Iusto deithu izan baita, eta Matthias.

24 Eta othoizte egiten zutela erran zezaten, Hik Iauna guzien bihoz-ak baitezaguzkik, erakutsak zein elejitu duan bi hautarik,

25 Har dezanat ministerio hunetako eta Apostolutasuneko, portio-nea, zeinetarik erauzi izan baita Iudas, ioan ledinzat bere lekurat.

26 Eta egotz zitzaten haien zortheak, eta eror zedin zorthea Matt-hiasen gainera, eta konsentimendu batez ezar zedin hameka Apostoluen kontuan

KAP. II.

1 Espiritu saindua igorri. 4 Apostoluak lengoaje arrotzez *minzo*.

14 Pierrisen *predikatio-nea*. 21 *Salbamendua*. 24 *Kristen resurrekzio-nea*. 36 *Iesus dela Krist*. 38 *Penitentia*. *Baptismoa*. 39 *Kristezko promesak*. 42 *Doktrina*. *Komunio-nea*. *Ogiaren haustea*. *Orationea*. 44 *Bibotzezko eta onhasunezko batasuna*.

1 Eta ethorri zenean Mendekoste eguna, guziak ziraden gogo batez leku batetan berean.

2 Eta egin zedin subitoki zerutik soinu bat botheretsuki heldu den haize baten anzora, eta bethe zezan etxe guzia non baitzeuden iarririk:

3 Eta ager zekizkien suaren anzoko mihi partituak, eta pausa zedin hetarik batbederaren gainean.

4 Eta bethe zitezen guziak Espiritu sainduaz, eta has zitezen minza-tzen lengoaje arrotzez, Espirituak minzatzera emaiten zerauen bezala.

5 Eta bazen Ierusalemeko egoiten ziraden Iudu Iainkoaren beldurra zuten gizonetarik, zeruaren azpiko natione orotarik.

6 Bada hots haur egin zenean, bil zedin jendalde bat, eta trubla zedin, zeren batbederak enzuten baitzituen bere lengoaje propriz hek minzaten.

7 Eta espantatuak zeuden guziak, eta miresten zuten elkarri ziotsatela, Huna, minzo diraden hauk guziok, eztirade Galileano?

8 Nolatan bada guk danzuzkigu batbedera iaio izan garen lengoaje propioaz *minzatzen*? Parthianoek eta Medianoek eta Elamitek, eta Mesopotamian egoiten diradene, eta Iudean, eta Kapadozian, Ponten, eta Asian,

10 Frijian eta Panfilian, Egipten, eta Libia bazterretan, baita Zireneko aurkan, eta Roman daudene, eta Iuduek eta Proselitoe, Kretianoek eta Arabianoek:

11 Enzuten ditugu hauk gure lengoajez minzo diradela Iainkoaren gauza magnifikoez.

12 Eta espantatuak zeuden guziak, eta etzakiten zer pensa, elkarri ziotsatela, Zer erran nahi da haur?

13 Eta berzek trufatzen ziradela, zioiten, Mahatsarno eztiz betheak dirade *hauk*.

14 Baina zutik zegoela Pierrisek hamekekin, altxa zezan bere boza, eta minza zekien, zioela, Gizon Iuduak eta Ierusalem habitatzen zarenten guziak, haur iakizue, eta beharriez har itzazue ene hitzak.

15 Ezen eztirade, zuek uste duzuen bezala hauk hordi, ikusirik ezen egunaren heren orena dela

16 Baina haur da Ioel profetaz erran izan dena.

17 Eta izanen da, azken egunetan (dio Iain-koak) erautsiren baitut neure Espiritutik haragi guziren gainera: eta profetizaturen dute zuen semek eta zuen alabek, eta zuen gaztek bisioeak ikusiren dituzte, eta zuen zaharrek amets ez amets eginen dute.

18 Eta segur neure muthilen eta neure neskatoen gainera egun hetan erautsiren dut neure Espiritutik, eta profetizaturen dute.

19 Eta eginen ditut gauza mirakuluzkoak zeruan garaian, eta signoak lurrian beherean, odol eta su eta kezko bapore.

20 Iguzkia kanbiaturen date ilhunbetara, eta ilhargia odolotara, Iau-naren egun handia eta notablea dathorren baino lehen.

21 Eta izanen da nork ere inbokaturen baitu Iau-naren izena, salbatu-
turen baita *haina*.

22 Israeltar gizonak, enzun itzazue hitz hauk: Iesus Nazarenoa, gizon Iainkoaz aprobatur zuek baithan obra exzellentez eta mirakuluz eta signoz, zein egin baititu Iainkoak harzaz zuen artean, zeurok ere dakizuen bezala:

23 Haur, Iainkoaren konfeillu arrastatuz eta probidentiaz emana hartu zindutenean, gaixtoen eskuz kruzifikaturik hil ukan duzue.

24 Zein Iainkoak resusztatut baitu, herioaren doloreak laxaturik, zeren ezpaitzen posible hura harzaz, eduki ledin.

25 Ezen Dabid-ek erraiten du harzaz, Kontenplätzen nuen Iauna neure aitzinean bethiere: ezen neure eskuineko aldean daut higi ez nadin

26 Halakotz alegeratu da ene bihotza, eta boztu da ene mihia, eta are gehiago ene haragia pausaturen da esperanzatan.

27 Ezen eztuk utziren ene arima sepulkrean, eta eztuk permetituren hire Sainduak korruptionerik sendi dezan.

28 Ezagut erazi drauzkidak bizitzaren bideak, betheren nauk bozkarioz eure begitharte aitzinean.

29 Gizon anaeiak, frangoki erran ahal dezakezuet Dabid patriarkaz, ezen hura hil izan dela eta ohortze izan dela, eta haren sepulkrea gure artean dela egungo egunerano.

30 Bada Profeta nola baitzen, eta baitzakian ezen iuramenduz iuratu zeraukala Iainkoak ezen haren gerrunzeko fruktutik, haragiaren araez, Krist suszitatearen zuela, haren throno gainean iar eraziteko.

31 Aitzinetik ikusirik minzatu izan da Kristen resurrektioneaz, ezen eztela utzi izan haren arima sepulkrean, eta haren haragiak eztuela ikusi korruptionerik.

32 Iesus haur resusztatut ukan du Iainkoak, *eta* gauza hunez gu guziok gara testimonio.

33 Bada Iainkoaren eskuinaz altxatu izan denean eta Espiritu sainduaren promesa Aitagarik rezebitu duenean, erautsi ukan du zuek orain dakusazuen eta danzuzuen haur.

34 Ezen Dabid ezta igan zeruetara: baina dio berak, Erran drauka Iau-nak ene Iau-nari, Iar adi ene eskuinean,

35 Ezar ditzazuedano hire etsaiak hire oinen eskabella.

36 Segur iakin beza bada Israeleko etxe guziak, ezen hura Iaun eta Krist egin duela Iainkoak: Iesus zuek kruzifikatu duzuen haur *diot*.

37 Eta gauza hauk enzunik bihotz-ximiko har zezaten, eta erran ziezoten Pierrisi eta berze Apostoluei, Zer eginen dugu gizon anaieak?

38 Eta Pierrisek dioste, Emenda zaitezte eta batheia bedi zuetarik batbedera Iesus Kristen izenean bekatuen barkamendutan: eta rezebituren duzue Espiritu sainduaren dohaina.

39 Ezen zuei *egin zaique* promesa eta zuen haurrei, eta urrun diraden guzi, zenbat ere deithuren baititu gure Iainko Iaunak.

40 Eta anhitz berze hitzez testifikatzen zuen, eta exhortatzen zituen, zioela, Salba zaitezte natione gaixto hunetarik.

41 Bada gogotik haren hitza rezebitu zutenak, batheia zitezen, eta augmenta zitezen egun hartan hirur milla arimaren inguruaz.

42 Eta perseberatzen zuten Apostoluen doktrinan, eta komunikationean, eta ogiaren haustean, eta orationetan.

43 Eta arima guziari beldurtasun lot zekion, eta anhitz gauza mirakuluzko eta signo Apostoluez egiten zen.

44 Eta sinhesten zuten guziak ere elkarrekin ziraden, eta gauza guziak komun zituzten.

45 Posesioneak eta onhasunak saltzen zituzten, eta partitzen zerezten guziak batbederak beharra zuenaren araura.

46 Eta egun oroz perseberatzen zuten gogo batez tenplean, eta hausten zutela ogia etxez etxe, hartzen zuten *bere* othoranza alegranzarekin eta bihotzezko sinplizitatekin:

47 Laudatzen zutela Iainkoa, eta gratia zutela populu guzia baithan. Eta Iaunak eratzekiten zeraukan jende salbatu izatekorik egun oroz Elizari.

KAP. III.

2 *Maingua sendatu*. 7 *Pierrisen predikationea*. 16 *Fedea*. 17 *Iuduek ignorantiaz faltatu*. 19 *Penitentia*. 22 *Moisesek profetizatu Kristez*. 26 *Lehenik Induendako Krist igorri*.

1 Bada Pierris eta Ioanes elkarrekin igaiten ziraden tenplera othoitz ordutan, *baitzen* bedratzi orenetan.

2 Eta gizon bere amaren sabeleandanik maingu zenbat ekarten zen: zein ezarten baitzuten egun oroz tenpleko bortha Ederra deitzen denean, elemosina eska lekienzat tenplean sartzen ziradenei.

3 Hark ikus zitzanean Pierris eta Ioanes tenplean sartzera zioazela, othoitz egin ziezen elemosina bat luenzat.

4 Baina harenganat begiak zorrozturik Pierrisek Ioanesekin erran zezan, Behezak gureganat.

5 Eta hura begira zaien zorrozki, hetarik zerbait rezebitu ustez.

6 Orduan Pierrisek erran zezan, Zilharrik ez urherik eztiat: baina zer baitut hura emaiten drauat: Iesus Krift Nazarenoren izenean iaiki adi eta ebil adi.

7 Eta hura esku eskuinetik harturik, goiti zezan, eta bertan erskont zitezen haren oin zolak eta aztalak.

8 Eta iauzirik geldi zedin zutik, eta bazabilan: eta sar zedin hekin tenplean, ebiltan eta iauzten zela eta laudatzen zuela Iainkoa.

9 Eta ikus zezan hura populu guziak zabilala, eta laudatzen zuela Iainkoa.

10 Eta ezagut zezaten, hura ezen hura zela elemosina *eskez* tenpleko bortha Ederrean iarten zena: eta bethe zitezen iziapenez eta espantamenduz hari heldu izan zaion gauzaren gainean.

11 Eta maingu sendatu izanak Pierris eta Ioanes zadutzala, laster egin zezan hetara populu guziak Salomonen deitzen den galeriara, espantaturik.

12 Hori ikusirik Pierrisek ihardets ziezon populuari, Israeltar gizonak, zergatik mirakuluz zaudete hunezaz? edo zergatik guregana begiak zorrozturik zaudete, gure berthutez edo saindutasunez haur ebil erazi bagindu bezala?

13 Abrahamen eta Isaak-en eta Iakob-en Iainkoak, gure aiten Iainkoak glorifikatu du Iesus bere Semea, zuek liuratu eta ukatu duzuen Pila-ten aitzinean, hark largatzeko zela iujeatu bazuen ere.

14 Baina zuek saildua eta iustoa ukatu duzue, eta rekeritu duzue gizerhaile bat eman lekizuen:

15 Eta bizitzearen prinzea hil ukan duzue, zein Iainkoak hiletarik resusztatutako baitu: *eta gauza hunez testimonio gara gu.*

16 Eta haren izena baithango fedeaz, ikusten eta ezagutzen duzuen haur, fortifikatu ukan du haren izenak: eta harraz *den* fedeak bere membro guzietako dispositione haur huni eman drauka zuen guzior presentian.

17 Eta orain, anaieak, badakit ezen ignorantiaz egin ukan duzuela, zuen Gobernadorek ere bezala.

18 Baina Iainkoak aitzinetik bere Profeta guzien ahoz erran zituen gauzak, Kristek sufrituren zuela, hala konplitu ukan ditu.

19 Emenda zaitetze bada, eta konberti zaitetze, ken ditezenzat zuen bekatuak.

20 Refrijeramendutako denborak ethorri diratenean Iaunaren presentiatik, eta igorri dukeenean zuei aitzinetik erran izan zaizuen, Jesus Krist:

21 Zein zeruak eduki behar baitu, Iainkoak, munduaren hatseandantik Profeta saildu guzien ahoz erran dituen gauza guzien restauracioneko denboretarano.

22 Ezen Moisesek aitei erran ukan draue, Profeta bat suszitaturen drauzue zuen Iainko Iaunak zuen anaietarik ni bezalakorik: enzunen duzue hura minzaturen zaizezuen gauza guzietan.

23 Eta izanean da, nor ere Profeta hari behaturen ezpaitzaio, deseginen baita populuaren artetik.

24 Etare Samuelez gerozko Profeta guziek, eta geroz profetizatu duten guziek aitzinetik erran ere badituzte egun hauk.

25 Zuek zarete Profeten, eta Iainkoak gure aitei ordenatu drauen alianzaren seme, ziotsala Abrahami, Eta hire hazian benedikatuak izanen dituk lurreko familia guziak.

26 Zuei lehenik Iainkoak susziturik Jesus bere Semea igorri ukan drauzue, hark benedika zinzatentzat, zuetarik batbedera zuen gaixtakerietarik konbertituz.

KAP. III.

3 Pierris eta Ioanes presoindegian ezari. 10 Krist dela Salbadorea konfesatzeko eta mantentzen dute. 11 Harri arbuiatua zein. 17 Defendatzeko zaie predikatzea. 24 Apostoluen othoitzia. 32 Nola bere artean fidelek gauzak komun zituzten. 36 Ioses izen goitikoak deitubarnabas.

1 Baina hek populuari minzo zaizkala, ethor zekizten Sakrifikadoreak eta tenpleko Kapitaina, eta Saduzeuak,

2 Gaitziturik zeren irakasten baitzuten populu, eta predikatzen baitzuten Iesusen izenean hiletariko resurrekcionea.

3 Eta eskuak egotz zituzten haien gainera, eta ezar zituzten presoindegian biharamunerano. Ezen ia arratsa zen.

4 Eta hitza enzun zutenetik anhitzek sinhets zezaten: eta gizonen kontua egin zedin borz millatarano.

5 Eta gertha zedin biharamunean bil baitzitezten haien Gobernadoreak eta Anzianoak eta Eskribak Ierusalemara:

6 Eta Anas Sakrifikadore subiranoa, eta Kaifas eta Ioanes, eta Alexander, eta Sakrifikadoreen arrazatik ziraden guziak.

7 Eta artean ezarri zituztenean, interroga zituzten, Zer botherez edo noren izenean gauza haur egin duzue zuek?

8 Orduan Pierrisek Espiritu sailduaz hetherik, erran ziezen, Populuaren Gobernadoreak eta Israeleko Anzianoak,

9 Egungo egunean gizon inpotent bati egin izan zaion ungiatzeko examinatzeko garenaz geroz, zer moienez haur sendatu izan den:

10 Iakizue zuek guziok eta Israeleko populu guziak, ezen Jesus Krist Nazarenoren izenean zein zuek kruzifikatu baituzue, zein Iainkoak resusztatutako baitu hiletarik, harraz *gizon* haur dagoela sendorik zuen aitzinean.

11 Haur da harri zuek edifikazaleoz arbuiatu izan den hura, zein egin izan baita kantoin buru.

12 Eta ezta berzetan batetan ere salbamendurik: ezen berze izenik ezta zeruaren azpian gizonei eman zaienik, zeinez salbatu behar garen.

13 Orduan ikusirik Pierrisen minzatzeko hardieza eta Ioanesena, eta ezagaturik ezen gizon letra-gabeak eta idiotak ziradela, miresten zuten, eta ezagutzen zuten hek Iesusekin izanak ziradela.

14 Eta zakusatenean sendatu izan zen gizona hekin present zela, ezin deusetan kontrasta ahal zitakeen.

15 Orduan hek konseillutik kanpora ilkitera manaturik: konpartitzen zuten elkarren artean,

16 Zioitela, Zer egingen drauegu gizon hoei? ezen signo klaro bat hauzaz egin izan dela, manifest da Jerusalemeko habitant guziei, eta ezin uka dezakegu.

17 Baina gehiagorik publika ezta din populuaren artean, defenda diezegun mehatxuz, eztakizkion gehiagorik minza izen horretan nehoi ere.

18 Bada hek deithurik mana zitzaten neholetan ere ezlitezen minza, eta ezlezaten irakats Iesusen izenean.

19 Baina Pierrisek eta Ioanesek ihardesten zutela erran ziezen, Eia Iainkoaren aitzinean gauza iustoa denez lehen zuei obeditzea ezen ez Iainkoari, iujea ezazue.

20 Ezen segur, ezin daidikegu enzun eta ikusi ditugun gauzak erran ez titzagun.

21 Orduan hek mehatxurekin utzi zitzaten ioaitera, ez eridenez nolatan puni ahal litzakeizten, populuaren kausaz, zeren guziek Iainkoa glorifikatzen baitzuten egin izan zenaz.

22 Ezen berrogei urthe baino gehiago zituen gizonak, zeinen gainean sendatzeko signo haur egin izan baitzen.

23 Eta ioaitera utzi zituztenean ethor zitezen bere jendetara, eta konta ziezen zer ere Sakrifikadore prinzipalek eta Anzianoek erran baitzerauezen.

24 Eta hek enzun zituztenean gogo batez altxa zezaten boza Iainkoagana, eta erran zezaten, Iauna, hi aiz zerua eta lurra, itsasoa eta hetan diraden gauza guziak egin dituan Iainkoa,

25 Dabid eure zerbitzariaren ahoz erran duana, Zergatik mutinatu izan dirade jendeak, eta populuek pensatu ukan dituzte gauza banoak?

26 Bildu izan dirade lurreko regeak, eta prinzeak elkarrekin bathu izan dirade Iaunaren eta haren Kristen kontra.

27 Ezen bildu izan dituk egiaz hire seme saindu Iesusen kontra, zein unktatu baituk, Herodes eta Ponze Pilate Jentilekin eta Israeleko populuarekin.

28 Egin lezatenzat zer ere hire eskuak eta hire konseilluak lehenetik egitera determinatu baitzuen.

29 Orain bada Iauna, beha ezak haien mehatxuetara, eta eman iezek eure zerbitzariet libertate guzirekin hire hitzaz minza ditezen:

30 Eure eskua hedaturik osasun emaitera, signoak eta mirakuluak egin ditezen Iesus hire Seme Sainduaren izenean.

31 Eta othoitz egin zutenean, ikara zedin lekua zinetan bilduak baitziraden: eta bethe zitezen guziak Espiritu sainduaz, eta minzaten zira-den Iainkoaren hitzaz hardiezarekin.

32 Eta aralde sinhetsi ukan zutenen bihotza eta arima zen bat: eta nehork poseditzen zituen gauzetarik etzuen erraiten deus bererik zuela, baina gauza guziak zituzten komun.

33 Apostoluek ere berthute handitan testifikatzen zuten Iesus Iau-naren resurrektioneaz, eta gratia handia zen baien guzien gainean.

34 Ezen nehork deusen beharrik etzuen haien artean: zeren landarik edo etxerik zuten guziek saltzen baitzituzten, eta saldu izan ziraden gauzen prezioa ekarten baitzuten

35 Eta ezarten Apostoluen oinetara: eta partitzen zaion batbederari, beharra zuenaren araura.

36 Iosesek bada, zein izen goitiko dei baitzedin Apostoluez Barnabas (erran nahi baita konsolacionezko semea) Lebitak, nazionez Ziprianoak,

37 Posesione bat nola baitzuen sal zezan hura, eta ekarririk dirua ezar zezan Apostoluen oinetara.

KAP. V.

1, 7 *Ananias eta Sappira haren emaztea subitoki biltzen.* 12 *Anbitz mirakulu.* 15 *Pierrisen itzala.* 17 *Apostoluak presoinean ezarri.* 19 *Hek Aingeruak idokirik tenplean irakasten ari,* 25 *gero konseillura dirade eramaiten:* 29 *eta han Krist aithortzen dute.* 34 *Gamalielen konseillua.* 36 *Theudas.* 37 *Indas Galileana.* 40 *Apostoluak alegera Iesusen izenean azotatu izana.*

1 Baina Ananias deitzen zen gizon batek, Sappira bere emaztearekin sal zezan posesione bat:

2 Eta aparta zezan prezioetik *parte bat*, haren emazteak ere zakialarik: eta zenbeit parte ekarririk, Apostoluen oinetara ezar zezan.

3 Eta erran zezan Pierrisek, Ananias, zergatik bethe du Satanek hire bihotza Espiritu sainduari gezur erraitera, eta landaren prezioetik apartatzera?

4 Baldin begiratu bahau etzena hire gelditzen? eta saldurik hire bot-herean etzena? zer *zen* zergatik gauza hori gogoan ezarri behar auen? eztrauek gizonei gezur erran, baina Iainkoari.

5 Eta Ananias hitz hauk enzunik, eror zedin, eta renda zezan espirtua: eta beldurtasun handia iar zedin gauza hauk enzuten zituzten guzien gainean.

6 Eta iaikirik lagun gazte batzuk har zezaten hura, eta kanporat eramani ohortz zezaten.

7 Eta gertha zedin kuasi hirur orenen buruan, haren emaztea ere, zer egin zen etzakialarik, sar baitzedin:

8 Eta erran ziezon Pierrisek, Erran iezadan hanbatetan landa saldu duzue? Eta hark erran zezan, Bai, hanbatetan.

9 Orduan Pierrisek diotsa, *Zer da* iunktatu izan baitzarete zuen artean Iaunaren espirtuaren tentatzera? horra, hire senharra ohortze dutenen oinak borthan, eta eramanez aute hi.

10 Eta bertan eror zedin haren oinetara eta renda zezan espirtua. Eta sarthurik lagun gaztek eriden zezaten hura hila, eta kanporat eramani ohortz zezaten bere senharraren aldean.

11 Eta beldurtasun handia egin zedin Eliza guziaren gainean, eta gauza hauk enzuten zituzten guzien gainean.

12 Eta Apostoluen eskuz egiten zen anhitz signo eta mirakulu populuan: (eta ziraden guziak gogo batetako Salomonen galian).

13 Eta berzetarik batre etzen benturatzen hekin nahastekatzer: baina magnifikatzen zituen hek populua.

14 Eta emendatzenago zen Iaunear sinhesten zutenen konpainia, hanbat gizonez nola emaztez)

15 Hanbat non karriketara ekarten baitzituzten. eriak, eta ohetan ezarten eta likteretan, Pierris ethor ledinean haren itzala berere hetarik zenbeiten gainetik iragan ledinatz.

16 Eta biltzen zen hiri hurbiletako komuna ere Ierusalemara, ekarten zituztela eriak eta espirtu satsuez tormentatuak: eta guziak sendatzen ziraden.

17 Orduan iaikirik Sakrifikadore subiranoa, eta harekin ziraden guziak (zein baita Sadu-zeuen sekta) inbidiaz bethe zitezen.

18 Eta egotz zitzaten eskuak Apostoluen gainera, eta ezar zitzaten presoindegi publikoan.

19 Baina Iaunaren Aingeruak gauaz ireki zitza presoindegiko bort-hak: eta hek kanpora idokirik, erran zezan,

20 Zoazte, eta tenplean zaudetela deklaira ictozue populuari bizitze hunetako hitz guziak.

21 Eta hek *haur* enzunik far zitezen arthatsean tenplean, eta irakasten ari ziraden. Eta ethoririk Sakrifikadore subiranoak, eta harekin *ziradenek* bil zezaten konseillua eta Israeleko haurren Anziano guziak: eta igor zezaten presoindegira erekar litezenzat.

22 Baina ethoririk ofizierek etzitzaten eriden presoindegian, *eta* itzulirik konta zezaten,

23 Zioitela, Presoindegia behinbat eriden dugu ertsia dilijentia guzi-
rekin, eta goardak kanpotik borthen aitzinean zeudela: baina ireki dugu-
nean, nehor eztugu barnean eriden.

24 Hitz hauk enzun eta, Sakrifikadore *subiranoa* eta tenpleko Kapi-
taina, eta Sakrifikadore prinzipalak, dudan zeuden hezaz zer izanen zen.

25 Baina ethorririk zenbeitek erran ziezen, Hara, presoindegian eza-
rri zintuzten jizonak tenplean dirade, eta irakasten dute populua.

26 Orduan tenpleko Kapitainak ioanik ofizierekin ekar zitzan bor-
txa gabe: (ezen po-puluaren beldur ziraden lapida ezlitezzen)

27 Eta ekarririk hek presenta zitzaten konseilluan: eta interroga
zitzan Sakrifikadore subiranoak,

28 Zioela, Eztrauzegu manamendu expresez defendatu etzinezaten
irakats izen horretan? eta huna, bethe duzue Ierusalem zuen doktrinaz,
eta nahi duzue gure gainera erekarri gizon horren odola.

29 Orduan ihardesten zuela Pierrisek eta *berze* Apostoluek erran
zezaten, Lehen obeditu behar da Iainkoa ezen ez gizonak.

30 Gure Aiten Iainkoak resusztatatu ukan du Iesus, zein zuek zurean
urkaturik hil ukan baituzue.

31 Haur Iainkoak prinze eta salbadore goratu ukan du bere eskui-
naz, eman liezonzat emendamendua Israeli eta bekatuen barkamendua.

32 Eta guk ekarten draukagu testimoniaje erraiten ditugun gauza
hauzaz: bai eta Espiritu sainduak, zein eman baitraue Iainkoak hura obe-
ditzen dutenei.

33 Eta hek *haur* enzunik despitez leher egiteko zeuden, eta konsul-
tazten zuten haien hiltzera.

34 Orduan iaikirik konseilluan Fariseu Gamaliel deitzen zen Legeko
doktor batek, zein populu guziak ohoratzen baitzuen, mana zezan leko-
rerat apur bat retira litezen Apostoluak:

35 Gero erran ziezen, Israeltar gizonak, gogoauzue zeurotara, gizon
hauzaz zer eginen duzuen.

36 Ezen denbora hauk baino lehen altxa zedin Theudas, zioela tiere
buruaz zerbait zela, zeini lagund baitzekion gizon aralde bat, laur ehune-

tarano: zein hil baitzezaten, eta hari behatu, izan zaizkan guziak hautsi
izan dirade eta ezdeus bilhatu.

37 Haren ondoan altxa zedin Iudas Galileanoa deskriptioeko den-
boretan, eta erauz zezan populu handi bere ondoan: gal zedin hura ere,
eta hari behatu izan zaizkan guziak desegin zitezzen.

38 Eta orain diotsuet, parti zakiztez gizon horiei, eta utzitzazue:
ezen baldin gizonetarik bada konseillu edo obra hori, deseginen da:

39 Baina baldin Iainkoaganik bada, eztezakezue desegin, *begirauzue*
etzaitzeten Iainkoagana kontrariant eriden. Eta haren opinioeko izan
ziraden.

40 Orduan deithurik Apostoluak, azotatu ondoan mana zitzaten
ezlitezzen minza Iesusen izenean, eta utzi zitzaten ioaitera.

41 Hek bada ioan zitezzen alegerarik konseilluaren aitzinetik, zeren
Iesusen izenean iniuria sufritzeko ohore hura egin izan baitzaien.

42 Eta egun guziak tenplean eta etxean etziraden gelditzen irakaste-
tik eta Iesus Kristen predikatzetik.

KAP. VI.

3 *Diakreak ordenatzen.* 4 *Orationea.* 5, 8 *Esteben fedez bethea.*
6 *Othoitzza eta eskuen inpositionea.* 7 *Hitzaren abanzamendua.* 9
Disputatzen Estebenen kontra. 10 *Haren sapientia.* 11 *Testimo-*
nio falsuak haren kontra. 15 *Haren begithartea Aingeru batena*
bezalako.

1 Eta egun hetan nola diszipuluak multiplikazten baitziraden, egin
zedin Grekoen murmuratze bat Hebraikoen kontra zeren menosprezia-
tzen baitziraden zerbitzu ordinarioan haien *emazte* alhargunak.

2 Halakotz hamabiek diszipuluzko konpainia deithurik, erran zezan
ten, Ezta razoin guk Iainkoaren hitza utzirik mahainak zerbitza ditzagan.

3 Hautaitzazue beraz, anaiek, zuetarik zazpi gizon testimoniaje onetakorik, Espiritu sailduaz eta sapientiaz betheak, eta kargu haur emanen baitrauegu.

4 Eta guzaz den bezenbatean orationeari eta hitzaren administratoneari iarrekiren gniaizkio.

5 Eta propos haur konpainia guziaren gogarako izan zen: eta eleji zitzaizen Esteben, gizon fedez eta Espiritu sailduaz bethea, eta Filipe, eta Prokoro, eta Nikanor, eta Timon, eta Parmenas, eta Nikolas proselito Antiokeanoa:

6 Hauk presenta zitzaizen Apostoluen aitzinera, eta hek othoitze egirik eskuak gainean pausa zietzen.

7 Eta Iainkoaren hitza aitzinaratzen zen, eta hagitz multiplikatzeko den diszipuluen kontua Ierusalem: Sakrifikadoretarik ere tropel handiak fedea obeditzen zuen.

8 Eta Estebenek betherik fedez eta botherez, egiten zuen mirakulu eta signo handirik populuari.

9 Eta altxa zitezen batzu, Libertinen, eta Zireneanoen eta Alexandrianoen, eta Ziliziako eta Asiako diradenean deitzen den sinagogatik, disputatzen ziradela Estebenekin.

10 Eta ezin resisti zezakeoten sapientiari eta hura minza eraziten zuen Espirituari.

11 Orduan suborna zitzaizen gizon batzu erraiten zutenik, Enzun dugu hori erraiten hitz blasfemiotakorik Moisesen eta Iainkoaren kontra.

12 Eta mobi zitzaizen populua eta Anzianoak eta Eskribak: eta oldarrik harrapa zezaten hura, eta eraman zezaten konseillura.

13 Eta presenta zitzaizen testimonio falsuak erraiten zutenik, Gizon haur ezta ixiltzen blasfemiotako hitz erraitetik leku saildu hunen, eta Legearen kontra.

14 Ezen enzun ukan dugu haur erraiten, ezen Iesus Nazareno horrek deseginen duela leku haur, eta muthaturen dituela Moisesek eman drauzkigun ordenanzak.

15 Eta begiak harenganat egotzirik, konseilluan iarrik zeuden guziek ikus zezaten haren begithartea kuasi Aingeru baten begithartea bezalako.

KAP. VII.

2 Estebenen harengana. 8 Zirkonzijsioea. 9 Iosef. 20 Moises. 40 Induak idolatre. 43 Molok. Renfam. 45 Dabid. 51 Estebenek Induak reprehenditzen. 55 Iainkoaren gloria ikusten: 59 Lapidatzen dela bere espiritua Iainari gomendatzen. 60 Etsaiagatik otboitz egiten.

1 Orduan erran zezan Sakrifikadore subiranoak, Gauza horiak horrela othe dirade?

2 Eta hark erran zezan, Gizon anaiek eta aitak, enzuzue, Gloriazko Iainkoa ager zekion gure aita Abrahami Mesopotamian zenean, Karranen habita zedin baino lehen:

3 Eta erran ziezon, Ilki adi eure herritik, eta eure ahaidetarik, eta athor *nik* erakutsiren drauadan lurrera.

4 Orduan ilkirik Kaldeoen herritik habita zedin Karranen. Eta handik, haren aita hil zenean *Iainkoak* eraman zezan hura zuek habitatzeko zaretan lur hunetara.

5 Eta etziezon heretajerik eman hartan, ez are oinaren bethea ere: posesionetan hura emanen zerakala prometatu bazeraukan ere, eta haren haziari haren ondoan, haurrik ezpazuen ere.

6 Baina hunela erran zezan Iainkoak, Habitaturen duk hire hazia berzeren lurrean: eta han hura suiekctionetako eginen die, eta gaizki traktaturen laur ehun urthez.

7 Baina *hek* zerbitzatu dukeiten jendea punituren diat nik, dio Iainkoak: eta gero ilkiren dituk, eta zerbitzaturen nie leku hunetan.

8 Eta eman ziezon Zirkonzijsioezko alianza: eta hunela *Abrahamek* enjendra zezan Isaak, eta zirkonzidi zezan hura zortzigarreneko egunean: eta Isaak-ek *enjendra zezan* Iakob, eta Iakob-ek hamabi Patriarkak.

9 Eta Patriarkek inbidiaz mobiturik, sal zezaten Iosef Egipterat *eraman ledinzat*: baina Iainkoa zen harekin:

10 Eta idoki zezan hura bere tribulatione guzietarik, eta eman ziezon gratia eta sapientia Egipteko rege Faraoren aitzinean, zeinek ordena baitzezan hura Egipteko eta bere etxe guziko gobernadore.

11 Eta ethor zedin gosete bat Egipteko herri guzira, eta Kanaan-era, eta herstura handia: eta etzuten erideiten iatekorik gure Aitek.

12 Baina enzun zezanean Iakob-ek bazela ogi Egipten, igor zitzan gure Aitak lehenik.

13 Eta bigarren aldian ezagut zedin Iosef bere anaiez, eta deklarazekion Faraori Iosefen leinua.

14 Orduan *mandatariak* igorriarik Iosefek erekar zezan bere aita Iakob, eta bere ahakoa guzia, baitziraden hirurogei eta hamaborz persona.

15 Iauts zedin bada Iakob Egiptera, eta hil zedin hura, eta gure Aitak.

16 Eta eraman izan ziraden Sikemera, eta ezarri izan ziraden sepulcrean, zein erosi baitzuen Abrahamek diruren preziotan Emor Sikemeko *semearen* semetarik.

17 Baina Iainkoak Abrahami iuratu zeraukan promesaren denbora hurbiltzen zela, augmenta zedin populua eta multiplika Egipten:

18 Berze rege bat Iosef ezagutu etzuenik altxa zedino.

19 Hare gure nationearen kontra fineziaz usatzen zuela, gaizki trakta zitzan gure aitak, bere haurren heriotara abandona eraziterano, arraza falta ledinzat.

20 Denbora hartan sor zedin Moises, eta zen Iainkoaren gogarako: zein hirur hilebethez hazi izan baitzen bere aitaren etxean.

21 Gero hura abandonatu izan zenean, era-man zezan Faraoren alabak, eta haz zezan beretako semetan.

22 Eta instruitu izan zen Moises Egiptekoen sapientia guzian, eta zen botheretsu erranetan eta eginetan.

23 Baina bethe zaionean berrogei urtheren denbora, igan zekion bihotzera bere anaiei Israeleko semen, bisitatzera ioan ledin:

24 Eta ikusirik iniuria hartzen zuen bat, defenda zezan eta mendeka bidegabe hartzen zuena, Egiptianoa iorik.

25 Eta uste zuen aditzen zutela haren anaiek ezen Iainkoak haren eskuz delibranza eman behar zerauela: baina hek etzezaten adi.

26 Eta biharamunean hek gudukatzen ziradela, eriden zedin haien artean, eta enseia zedin haien baketzen, zioela, Gizonak, anaie zarete zuek: zergatik batak berzeari gaizki egiten draukazue?

27 Baina hurkoari gaizki egiten zeraukanak bulka zezan hura, zioela, Nork ordenatu au gure gaineko prinze eta iuje?

28 Ala ni hik nahi nauk hil, atzo Egiptianoa hil auen bezala?

29 Orduan ihes egin zezan Moisesek hitz hunegatik, eta arrotz egin zedin Madiango lurrean, non enjendra baitzitzan bi seme.

30 Eta berrogei urthe konplitu zituenean ager zekion Sinako mendiko desertuan Iaunaren Aingerua, berro batetako su-garrea.

31 Eta Moises *bori* ikusirik miraz iar zedin bisioneaz: eta konsideratzera hurbiltzen zela egin zedin harengana Iaunaren boza,

32 *Zioela*, Ni *nauk* hire aiten Iainkoa, Abrahamen Iainkoa., eta Isaak-en Iainkoa, eta Iakob-en Iainkoa. Eta Moises ikara zabilala etzen konsideratzera benturatzen.

33 Orduan erran ziezon Iaunak, Eraunkzik eure oinetako zapatak: ezen hi aizen lekua lur saindua duk.

34 Ikusi diat, ikusi diat neure populu Egipten *denaren* afliktioea, eta haien suspirioa enzun diat, eta iautsi izan nauk haien idokitera, orain bada athor, igorriren aut Egiptera.

35 Moises arnegatu zuten haur, zioitela, Nork hi ordenatu au prinze eta iuje? haur *bada* Iainkoak prinze eta liberazale igor zezan, Aingeru berroan agertu izan zaionaren eskuz.

36 Hunek kanpora idoki zitzan hek, mirakuluak eta signoak eginez Egipten, eta itsaso gorrian, eta desertuan, berrogei urthez.

37 Moises haur da erran zerauena Israeleko hurrei, Profeta bat suszituaren drauzue zuen Iainko Iaunak zuen anaietarik ni bezalakorik: hari beha zakizkiote.

38 Haur da kongregationean desertuan izan zena, Aingeruarekin, zein minzaten baitzaion Sinako mendian, eta gure Aitekin *izana*, zeinek rezebitu baititu hitz biziak guri emaiteko.

39 Zeini ezpaitzaizka behatu nahi izan gure Aitak, baina refusatu ukan dute, eta itzuli izan dirade bere bihotzez Egipterat:

40 Ziotsatela Aaroni, Egin ietzaguk gure aitzinean dohazken Iainkoak: ezen Moisesi, zeinek Egipteko lurretik kanpora eraman baikaitu, etzeakiagu zer heldu izan zaion.

41. Eta aretze bat egin zezaten egun hetan, eta ofrenda ziezoten sakrifizio idolari: eta delectatzen ziraden bere eskuezko obra eginetan.

42 Orduan *gibelaz* itzul zekien Iainkoa, eta abandona zitza zeruko jendarmeriaren zerbitzatzera: Profeten liburuan eskribatua den bezala, Israeleko etxea, ala ofrendatu drauzkidazue niri oblationeak eta sakrifizioak berrogei urthez desertuan?

43 Aitzitik hartu ukan duzue Molok-en tabernaklea, eta zuen Iainko Renfamen izarra, *eta* figura hek adoratzeko egin dituzue: hunegatik irioren zaituztet Babilonez alde hartara.

44 Testimoniajeko tabernaklea gure aitekin izan da desertuan, nola ordenatu baitzuen Moisesi erran zeraukanak, hura egin lezan ikusi zuen formaren anzora.

45 *Tabernakle* hura ere gure Aitek rezebiturik eraman zezaten Iosue-ekin Jentilen posesionera, zein iraitzi ukan baititu Iainkoak gure Aiten aitzinetik Dabid-en egunetarano.

46 Zeinek eriden baitzezan gratia Iainkoaren aitzinean, eta eska zedin eriden lezan tabernakle bat Iakob-en Iainkoarendako.

47 Eta Salomonek edifika ziezon etxe bat.

48 Baina Subiranoa ezta eskuz egin tenpletan habitatzen nola Profetak erraiten baitu,

49 Zerua da ene thronoa, eta lurra ene oinen eskabella. Zer etxe edifikaturen drautazue niri? dio Iaunak: edo zein da ene repausatzeko lekua?

50 Ala eztitu ene eskuak egin gauza horiak guziak?

51 Jende garhondo gogorak, eta bihotz eta beharri zirkonziditu gabeak, zuek bethi Espiritu sailduari kontrastatzen zaizkiote, zuen aitak bezala, zuek ere.

52 Profetetarik zein eztute persekutatu zuen aitek? hil ere badituzte Iustoaren adbenimendua aitzinetik erran dutenak, zeinen tradizale eta erhaile orain zuek izan baitzarete.

53 Zeinek rezebitu baituzue Legea Aingeruen ministerioz, eta ezpaituzue begiratu.

54 Eta gauza hauen enzutean, leher egiten zuten bere bihotzetan eta hortz garraskotsez zeuden haren kontra.

55 Baina nola baitzen Espiritu sailduaz bethea, zerurat begiak altxaturik ikus zezan Iainkoaren gloria, eta Iesus Iainkoaren eskuinean zegoela.

56 Eta dio, Huna, ikusten ditut zeruak irekiak. eta gizonaren Semea Iainkoaren eskuinean dagoela.

57 Orduan hek oiuhu handiz iarririk bere beharriak boza zitzaaten, eta gogo batez oldar zitezen haren kontra.

58 Eta hiritik kanpora iraitzirik lapidatzen zuten: eta testimonioek ezar zitzaaten bere abillamenduak Saul deitzen zen gizon gazte baten oinetara.

59 Eta lapidatzen zuten Esteben, inbokatzen eta erraiten zuela, Iesus Iauna, rezebi ezak ene espiritua.

60 Eta belhauriko iarririk oiuhu egin zezan ozengi Iauna, eztiezeala inputa bekatu haur, Eta haur erran zuenean lokar zedin.

KAP. VIII.

1 Saulek Eliza persekutatzen. 5 Filipek Samaritanoei predizatzen. 9 Simon Majizianoa batheiatzen. 14 Pierris eta Joanes Samariara igorten. 15 Othoitzza, Espiritu saildua. 16 Samaritanoak. 26 eta Eunukoa batheiatu. 39 Filipe Espirituaz harrapatu.

1 Eta Saul konsent zen haren hiltzean. Eta egin zedin denbora hartan persekutone handi Ierusalemen *zen* Elizaren kontra: eta guziak barreia zitezen Iudeako eta Samariako komarketarat, salbu Apostoluak.

2 Eta eraman zezaten Esteben *oborçtera* Iainkoaren beldurra zuten gizon batzuk, eta nigar handi egin zezaten haren gainean.

3 Eta Saulek desegiten zuen Eliza, etxez etxe sartzen zela: eta tiratuz bortxaz gizonak eta emazteak presoindegan ezarten zituen.

4 Bada barreiatu izan ziradenak bazabiltzan hara huna, *Iainkoaren* hitza denunziatzen zutela.

5 Eta Filipek iautsirik Samariako hiri batetara, predika ziezen Krist.

6 Eta populua gogo batez behatzen zaion Filipek erraiten zuenari, enzuten eta ikusten zituztela egiten zituen signoak.

7 Ezen espiritu satsuak, *bezaz* edukiten ziradenetarik anhitzetarik ilkiten ziraden, ozengi oihuz zeudela: eta anhitz paralitiko eta maingu senda zedin.

8 Eta alegranza handi egin zedin hiri hartan.

9 Eta Simon deitzen zen gizon bat zen, lehendanik hirian enkantamenduz usatzen zuenik, eta Samariako populua enkantatu zuenik, zioela bere buruaz zenbeit personaje handi zela.

10 Zeini behatzen baitzaizkion xipienetik handieneranoko guziak, zioitela, Haur da Iainkoaren berthute handi hura.

11 Eta hari beha zaizkan zeren denbora luzez enkantamenduz adimendutarik erauzi baitzituen.

12 Baina Filipe sinhetsi zutenean, zeinek denuntiatzen baitzituen Iainkoaren resumari eta Iesus Kristen izenari apertenitzen zaizkan gauzak, batheiatzen ziraden bai gizonak bai emazteak.

13 Eta Simonek berak ere sinhetsi zezan, eta batheiatuz geroztik Filiperen aldetik etzen higitzen: eta egiten ziraden signoak eta berthuteak ikusten zituenean, espantatzen zen.

14 Eta enzun zutenean Ierusalemen ziraden Apostoluek, nola Samariak rezebitu zuen Iainkoaren hitza, igor zitzaten hetara Pierris eta Ioanes.

15 Hauk *hara* iautsi izan ziradenean othoitz egin zezaten hekgatik, rezebi lezatenzat Espiritu saindua.

16 (Ezen oraino hetarik batetara ere etzen iautsi izan, baina solament batheiatuak ziraden Iesus Jaunaren izenean)

17 Gero pausa zitzaten eskuak haien gainean, eta rezebi zezaten Espiritu saindua.

18 Orduan ikusirik Simonek ezen Apostoluen eskuen pausatzez emaiten zela Espiritu saindua, diru presenta ziesen.

19 Erraiten zuela, Indazue niri ere bothere hori, nori ere eskuak gainean pausatzen baitrautzat, rezebi dezan Espiritu saindua.

20 Baina Pierrisek erran ziezion, Hire dirua hirekin gal dadila, zeren estimatu baituk Iainkoaren dohaina dirutan konkestatzen dela.

21 Eztuk hik parterik ez heretajerik egiteko hunetan: ezen hire bihotza eztuk xuxen Iainkoaren aitzinean.

22 Emendadi bada eure malitia horretarik, eta Iainkoari othoitz egiok, eia, agian barka lekidianeaz eure bihotzeko pensamendua.

23 Ezen behazun guzizko karminean, eta inikitatezko estekailluan aizela badiakusat.

24 Orduan ihardesten zuela Simonek erran zezan, Othoitz egiozue zuek enegatik Jaunari, erran dituzuen gauzetarik batre gertha eztakidanzat,

25 Hek bada testifikaturik eta denuntiatuak Jaunaren hitza, itzul zitezenean Ierusalemera, eta anhitz Samaritanoen burgutan Ebanjelioa predika zezaten.

26 Gero Jaunaren Aingerua minza zekion Filiperi, zioela, Iaike adi, eta habil Egu-erdi alderat, Ierusalemetik Gazara iausten den bidera: hura duk desert:

27 Eta iaikirik ioan zedin, eta huna, gizon Ethiopiano Eunuko bat, Ethiopianoen regina Kandazeren azpian manamendu guzia zuenik, zein baitzen haren onhasun guziaren gaineko: eta ethorri izan zen adoratzera Ierusalemara:

28 Eta itzultzen zen iarririk zegoela bere karriot gainean, eta irakurtzen zuen Esaias profeta.

29 Orduan erran ziezion Espirituak Filiperi, Hurbil adi, eta hers akio karriot horri.

30 Eta Filipek laster eginik enzun zezan hura, irakurtzen zuela Esaias profeta: eta erran ziezion, Baina aditzen duk irakurtzen duana?

31 Eta hark dio, Eta nola ahal nezake, baldin norbeitek gida ezpaz-
neza? Eta othoitz egin ziezon Filiperi iganik iar ledin harekin.

32 Eta Eskripturako pasaje irakurtzen zuena, haur zen, Ardi bat
bezala heriotzera eraman izan da: eta nola bildots bat motzen duenaren
aitzinean mutu *baita*, hala eztu ireki ukan bere ahoa

33 Haren beheratzean haren iujemendua goratu izan da: baina haren
irautea norik kontaturen du? ezen altxatzen da lurretik haren bizia.

34 Eta ihardesten zeraukala Eunukoak Filiperi, erran *zezan*, Othoitz
egiten drauat, norzaz Profetak erraiten du haur? bere buruaz, ala zenbeit
berzez?

35 Orduan irekirik Filipek bere ahoa eta hasirik Eskriptura huneta-
rik denuntia ziezon Iesus.

36 Eta bidean ioaiten ziradela, ethor zitezen ur batetara: orduan dio
Eunukoak, Huna ura: zerk enpatxatzen nau batheiatu izatetik?

37 Eta erran *zezan* Filipek, Baldin sinhesten baduk *enre* bihotz
guziaz, ahal aite. Eta ihardesten zuela *hark* erran *zezan*, Sinhesten diat
Iainkoaren Semea dela Iesus Krist.

38 Eta mana *zezan* karriota geldin ledin: eta iauts zitezen biak urera,
Filipe eta Eunukoa: eta batheia *zezan* hura.

39 Eta igan ziradenean uretik, Iaunaren Espirituak harrapa *zezan*
Filipe, eta gehiagorik etzezan ikus hura Eunukoak: eta bere bidez ioaiten
zen alegerarik.

40 Baina Filipe eriden zedin Azot-en: eta iragaitean predika *zezan*
Ebanjelioa hiri guzietan Zesareara hel leiten.

KAP. IX.

1 *Saul Kristgana konbertitzen.* 10 *Ananias* 11 *Saulek othoitzze*
egiten, 18 *eta batheiaturik,* 20 *Krist predikatzen.* 23 *Iuduek kon-*
seillu edukiten Saulen kontra. 27 *Murraillan behera hura iausten.*
26 *Ierusalemara ethorten.* 27 *Apostoluetara eramaiten:* 30 *Gero*
Zesareara. 31 *Elizak bakez.* Iainkoaren beldurra. 32 *Lideako*

sainduak. 33 *Paralitikoa sendatu.* 39 *Thabita resusztatatu.* 43
Pierris larru apainzale batenean egon.

1 Eta Saul enflanbaturik oraino mehatxuz eta hiltzekaz Iaunaren dis-
zipuluen kontra, ethor zedin Sakrifikadore subiranoagana.

2 Eta letra eska zekion Damaszerara sinagogetara *ioaiteko*: baldin
nehor erideiten balu sekta hunetakorik, gizonak eta emazteak estekaturik
eraman litzanzat Ierusalemara.

3 Eta ioaiten zela, gertha zedin hurbil baitzedin Damaszerara: eta subit-
toki haren inguruan argi zedin xistmist baten anzora zerutik.

4 Eta lurrera eroririk enzun *zezan* boz bat ziotsala, Saul, Saul zerga-
tik ni persekutatzen nauk?

5 Eta erran *zezan*, Nor aiz Iauna? Eta Iaunak erran *zezan*, Ni nauk
Iesus hik persekutatzen duana: gogor duk hiretako akuloen kontra ostiko
egitea.

6 Eta *hark* ikaturik eta iziturik erran *zezan*, Iauna, zer nahi duk
dagidan? Orduan Iaunak hari, Iaiki adi eta sar adi hirian, eta erranen zaik
zer egin behar duan.

7 Eta harekin ioaiten ziraden gizonak, geldi zitezen iziturik, *haren*
boza bai enzuten, baina nehor ikusten etzutela.

8 Eta iaiki zedin Saul lurretik, eta bere begiak irekirik nehor etzuen
ikusten: eta eskutik gidatzen zutela, eraman zezaten Damaszerara.

9 Non egon baitzedin hirur egun ikusten etzuela: eta etzezan ian ez
edan.

10 Eta zen Damaszen Ananias deitzen zen diszipulu bat, eta erran
ziezon hari Iaunak bisionez, Ananias. Eta dio hark, Huna ni, Iauna.

11 Orduan Iaunak hari *erran ziezon*, Iaikirik oha Zuzena deitzen den
karrikara, eta bilha ezak Iudaren etxean Saul deitzen den Tharsiano bat:
ezen hara, othoitzetan diagok.

12 (Eta ikus *zezan* bisionez Ananias deitzen zen gizon bat sartzen
zela eta haren gainean eskua ezarten zuela, ikustea rezebi lezanzat)

13 Eta ihardets *zezan* Ananiasek, Iauna, enzun diat anhitzetarik
gizon hunez, zenbat gaitz egin drauen hire sainduci Ierusalemen.

14 Etare hemen badik autoritate Sakrifikadore prinzipaletarik, hire izena inbokatzen duten guzien estekatzeko.

15 Eta erran ziezon Iaunak, Habil: ezen ene unzi elektonezko bat duk hura ekar dezanzat ene izena Jentilen, eta regen, eta Israeleko haurren aitzinera.

16 Ezen nik erakutsiren diarokat zenbat behar duen ene izenagatik sufritu.

17 Ioan zedin bada Ananias eta sar zedin etxe hartan: eta eskuak haren gainean ezarririk, erran zezan, Saul anaie, Iaunak igorri niauk (*zein baita* Iesus hiri ethorten ainzen bidean agertu zaiana) ikustea rezebi dezanzat, eta Espiritu sainduaz bethe adinzat.

18 Eta bertan eror zitezen haren begietarik kuasi ezkatak bezalakoak, eta ikustea rezebi zezan bertan : gero iaikirik batheia zedin.

19 Eta ian zuenean indar har zezan. Eta egon zedin Saul Damaszen ziraden diszipuluekin zenbeit egun.

20 Eta bertan sinagogetan predika zezan Krist ezen hura zela Iainkoaren Semea.

21 Eta izitzen ziraden hura enzuten zuten guziak, eta erraiten zuten, Ezta haur desegin dituen Ierusalemen izen haur inbokatzen zutenak, eta hartara huna ethorri baita, hek estekaturik eraman litzanzat Sakrifikadore prinzipaletara?

22 Baina Saul geroago fortifikatzenago zen, eta konfunditzen zituen Damaszen habitatzen ziraden Iuduak, konfirmatuz ezen haur zela Krist.

23 Eta denbora luzeren buruan eduki zezaten Iuduek elkarren artean konseillu haren hiltzeko,

24 Baina Saulen ezagutzera ethor zitezen haien zelatak: eta begiratzin zituzten borthak egun eta gau, hura hil lezatenzat.

25 Baina harturik hura diszipuluek gauaz murrailatik erauts zezaten kordaz saskian ezarririk.

26 Eta Saul ethorri zenean Ierusalemera, diszipuluekin lagundu nahiz zabilan: baina guziak haren beldur ziraden, ez sinhetsiz hura diszipulu zela.

27 Baina Barnabasek harturik hura eraman zezan Apostoluetara, eta konta ziezon nola bidean ikusi zuen Iauna, eta hari minzatu izan zaion, eta nola Damaszen frangoki minzatu izan zen Iesusen izenean.

28 Eta zen hekin ioaiten eta ethorten zela Ierusalemen.

29 Eta frangoki Iesus Iaunaren izenean minzaten eta disputatzen zen Grekoen kontra: baina hek hura hil nahiz zabilzan.

30 Hori ezaguturik anaiek eraman zezaten hura Zesareara, eta igor zezaten Tarsera.

31 Elizek bada Iudea guzian eta Galilean eta Samarian bake zuten, eta edifikatzen ziraden, Iainkoaren beldurrean eabiliz, eta Espiritu sainduaren konsolationez multiplikatzen ziraden.

32 Gertha zedin, Pierris guzietarat iragaiten zela, ethor baitzedin Lidan habitatzen ziraden sainduetara ere.

33 Eta eriden zezan han Eneas deitzen zen gizon bat ia zortzi urtez ohean zetzanik, zein baitzen paralitiko:

34 Eta diotsa Pierrisek, Eneas, sendatzen au Iesus Kristek: iaiki adi, eta *eure ohea* akotra ezak eurorren. Eta bertan iaiki zedin.

35 Eta ikus zezaten hura Lidan eta Saronan habitatzen ziraden guziek, eta konberti zitezen Iaunagana.

36 Iopen ere bazen diszipulusa Tabitha deitzen zenbat, erran nahi baita Dorkas: haur zen bethea obra onez eta elemosina egiten zituenez.

37 Eta gertha zedin egun hetan eriturik hil baitzedin: eta ikuzi zuteanean, ezar zezaten ganbera gora batetan.

38 Eta zeren Lida baitzen Ioperen aldean, diszipuluek enzunik ezen Pierris han zela, igor zituzten bi gizon harengana, othoizten zutela ez lezan berant hetarano ethortera.

39 Eta iaikirik Pierris ethor zedin hekin: eta arribatu zenean, eraman zezaten ganbera gorara: eta presenta zekizkion *emazte* alhargun guziak nigarrez zeudela, eta erakusten zerautzatela Dorkasek hekin zenean egiten zituen arropak, eta beztidurak.

40 Baina guziak kanpora idokirik Pierrisek *eta* belhauriko iarririk othoitz egin zezan, eta itzulirik gorputzerat, erran zezan, Tabitha iaiki adi, eta hark ireki zitza bere begiak, eta Pierris ikusirik iarri zedin.

41 Orduan *Pierrisek* eskua hari emanik. eraiki zezan: gero deithurik sailduak eta *emazte* alhargunak presenta ziezen hura bizirik.

42 Eta haur ezagut zedin Iope guzian eta sinhets zezaten anhitzek Iauna baithan.

43 Eta gertha zedin, egon baitzedin anhitz egun Iopen Simon *deitzen* *zen* larru apainzale batenean.

KAP. X.

1 Kornelio Zentenerari Aingeruaz manatzzen zaiio Pierris erekar dezan. 10 Bisione Pierrisek ikensten. 23 gero Korneliogana ioanik. 34 Krist han predikatzen. 43 Barkamendua fedez. 44 Espiritu sailndua Jentilen gainera iausten. 48 Eta bek dirade batbeiatzen.

1 Eta gizon bat zen Zesarean, Kornelio deitzen zenik, Italiano deitzen zen bandako zentener,

2 Debota, eta Iainkoaren beldurra zuena bere etxe guziarekin. eta elemosina anhitz egiten zeraukana populuari, eta Iainkoari othoitz egiten zeraukana ordinarioki.

3 Hark ikus zezan bisionez klaroki egunaren bedratzi orenen inguruan, Iainkoaren Aingeru bat harengana ethorten zela, eta ziotsala. Kornelio

4 Eta hark begiak harenganat xuxendurik eta iziturik erran zezan, Zer da Iauna? Eta erran ziezon, Hire orationeak eta elemosinak igan dituk memoriotan Iainkoaren aitzinera.

5 Orain bada igor itzak batzu Iopera, eta erekar ezak Simon izen goitiko Pierris deitzen dena.

6 Hura duk ostatzuz Simon larru apainzale bat baithan, zeinek baitu etxea itsas aldean: haik erranen drauk zer hik egin behar duan.

7 Eta partitu zenean Korneliori minzo zaion Aingerua, dei zitzan bere zerbitzarietarik biga, eta harekin ardura ziradenetarik hommedarmes debot bat.

8 Eta haei guzia kontatu zerauenean, igor zitzan Iopera.

9 Biharamunean hek bidean zioazela, eta hirira hurbiltzen ziradela, igan zedin Pierris etxe gainera othoitz egitera sei orenen inguruan.

10 Eta gertha zedin, gosetu zenean, refektionea hartu nahi ukan baitzuen, eta apainzen zeraukatela eror zedin haren gainera espirituzko transportamendu bat.

11 Eta ikus zezan zerua irekia, eta iausten zaiola beregana unzi bat, mihise handi bat bezala, laur kantoinetan lothua, lurrera iausten zela.

12 Zeinetan baitzen lurreko *animal* laur oindun guziatarik, eta basa bestietarik eta herrestez dabilzanetarik, eta zeruko xoriatarik.

13 Eta ethor zedin harengana boz bat, Iaiki adi Pierris, hil ezak eta ian ezak.

14 Orduan dio Pierrisek, Ez Iauna: ezen egundano eztiat ian gauza komunik edo satsurik.

15 Eta bozak berriz hari bigarren aldian *erran ziezon*, Iainkoak purifikatu duena hik eztezala komunetan eduki.

16 Eta haur egin zedin hirur aldiz: gero harzara retina zedin unzia zerurat.

17 Eta Pierrisek bere baithan dudatzen zuen bezala zerik lizen ikusi zuen bisionea, huna, Korneliaz igorri izan ziraden gizonak, Simonen etxea galde eginik ethor zitezen borthara.

18 Eta *zenbeit* deithurik, galde egin zezaten eia Simon izen goitiko Pierris deitzen zena han zenez ostatzuz,

19 Eta Pierris gogeta zegoela bisionez, erran ziezon Espirituak, Huna, hirur gizon hire galdez diaudek.

20 Iaikirik bada iausti adi eta habil hekin deus dudatu gabe: ezen nik igorri zitiat.

21 Pierrisek bada iaustirik Korneliaz harengana igorri izan ziraden gizonetara, erran zezan, Huna, ni naiz *zuek* galdez zaudetena: zer da kausa zeinagatik hemen baitzarete?

22 Eta hek erran zezaten, Kornelio zentenera, gizon iustoa eta Iainkoaren beldurra duena, eta Iuduen natione guziaz testimoniaje duena, dibinoki Aingeru saildu batez adbertitu izan duk erekar enzan hi bere etxera, eta minzatzen enzun enzan.

23 Barnera deithurik bada rezebi zitzan hek ostatz eta biharamunean Pierris ioan zedin hekin, eta Iopeko anaietarik batzuk konpainia egin ziezoten.

24 Eta biharamunean sar zitezen Zesarean. Eta Kornelio haien begira zegoen, bere ahideak eta adiskide familiarak deithurik.

25 Eta gertha zedin Pierris sartzen zen bezala, Kornelio aitzinera ilki baitzekion, eta bere burua haren oinetara egotzirik, adora zezan.

26 Baina Pierrisek goiti zezan hura, zioela, Iaiki adi neuror ere gizon nauk.

27 Eta harekin minzo zela sar zedin, eta eriden zezan anhitz *jende* hara bildurik:

28 Eta erran ziezen, Zuek badakizue eztela permetitzen gizon Iudu bat iunkta edo hurbil dakion estranjer bati: baina niri erakutsi draut Iainkoak gizonik batre komun edo satsu eztezadan erran.

29 Eta halakotz duda gabe ethorri izan naiz deithurik. Galdez nauzue bada zer kausaz ni erekarri nauzuen.

30 Orduan Korneliok dio, Laur egun dik ordu hunetarano baininzen barur, eta bedratzi orenetan niangoan, othoizte egiten neure etxean: eta huna, gizon bat presenta ziedian ene aitzinean, argitzen zuen beztiduratan:

31 Eta erran ziezana, Kornelio, enzun izan duk hire orationea, eta hire elemosinak memoriotan dituk Iainkoaren aitzinean.

32 Igorrak bada Iopera, eta dei erazi ezak Simon izen goitiko Pierris deitzen dena: hura duk ostatz Simon larru apainzalearen etxean itsas aldean: hura dathorrenean minzaturen zaik hiri

33 Halakotz bertan hiregana igorri diat, eta hik ungi egin duk zeren ethorri aizen. Orain bada gu guziok gaituk hemen Iainkoaren aitzinean Iainkoaz manatu izan zaizkian gauza guziak enzun ditzagunzat.

34 Orduan irekirik Pierrisek bere ahoa, erran zezan, Egiaz erideiten dut ezen Iainkoa eztagoela personen aparentiara beha.

35 Baina natione guzietan hari beldur zaiona, eta iustitia egiten duena, dela haren gogarako.

36 Gauza haur igorri ukan draue *Iainkoak* Israeleko hurrei, denuntiatzen zuelarik bakea Iesus Kristez, zein baita guzien Iauna.

37 Zuek badakizue zer egin izan den Iudea guzian, hasirik Galilean, Ioanesez predikatu ukan duen Baptismoaren ondoan:

38 Nola Iesus Nazareno unktatu duen Iainkoak Espiritu sainduaz eta berthutez, zein ebili izan baita ungi egiten zuela eta deabruaz tormentatu ziraden guziak sendatzen zituela: ezen Iainkoa zen harekin

39 Eta gu gara testimonio Iuduen eta Ierusalemerekin komarkan egin dituen gauza guziez.

40 Zein hil ukan baitute zurean urkatu, *eta* hura Iainkoak resusizatu ukan du hereneko egunean, eta eman manifestatu izateko,

41 Ez populu guziari, baina lehendanik Iainkoaz ordenatu ziraden testimonioei, guri *diot* zeinek ian eta edan baitugu harekin hura hiletarik resusizatu izan den ondoan.

42 Eta manatu gaitu predikatzeru populuari eta testifikatzeru ezen hura dela bizien eta hilen iuje izateko Iainkoaz ordenatua.

43 Huni Profeta guziek ere testimonioaie ekarten draukate, ezen haren izenean bekatuen barkamendua rezebituren dutela hura baitan sinhetsiren duten guziek.

44 Oraino Pierrisek propos hauk edukiten zituela, iauts zedin Espiritu saindua hitz haur enzuten zuten guzien gainera.

45 Eta mirets zezaten Zirkonzisionekeo fidel Pierrisekin ethorriek, zeren Jentilen gainera ere Espiritu sainduaren dohaina erautsi izan baitzen.

46 Ezen enzuten zituzten hek lengoajez minzaten eta Iainkoaren laudatzen.

47 Orduan ihardets zezan Pierrisek, Ala nehork ura enpatxa ahal dezake batheia eztitezen guk bezala espiritu saindua rezebitu duten hauk?

48 Eta mana zezan batheia litezen Iaunaren izenean. Orduan othoitz egin ziezoten zenbeit egunetakotz egon ledin.

KAP. XI.

1 Zeren Krist Jentilei predikatu derauen Zirkonzisionekeok Pierris reprotxatzen. 18 Penitentia Jentilei eman. 20 Antiokekeoi

Krist denuntiatzen. 25 Barnabasek Saul hetara eramaiten. 26 Lehen Kristino izena Antioken. 27 Profeta batzu Antiokera etborri. 28 Agabusek gosetea denuntiatzen. 29 Iudeako fidelak paubre.

1 Enzun zezaten bada Apostoluek eta Iudean ziraden anaiek ezen Jentilek ere rezebitu zutela Iainkoaren hitza.

2 Eta igan zenean Pierris Ierusalemara iharduki zezaten haren kontra zirkonzisionekoek,

3 Zioitela Zirkonziditu ez tiraden gizonetara sarthu izan aiz, eta hekin ian ukan duk.

4 Orduan hasirik Pierrisek deklaratu zieten *gauza guziak* bata berzearen ondoan, zioela,

5 Ni ninzen Iopeko zibitatean othoitz egiten nengoela: eta adimenduz transportaturik ikus nezan bisione bat, *baizzen*, iausten zen unzi bat mihise handi bat bezalakorik, laur kantoinetan *lotbua*, beheititzen, zela zerutik, eta ethor zedin eneganano.

6 Hartara begiak ezarririk gogoia eta ikus nezan lurreko *animal* laur oindunetarik, eta basa bestietarik, eta herrestez dabilzanetarik, eta zeruko xorietarik:

7 Eta enzun nezan boz bat niri erraiten zerautala, Iaiki adi Pierris, hil ezak eta ian ezak.

8 Eta erran nezan, Ez Iauna: ezen gauza komunik edo satsurik ez tuk egundano sarthu ene ahoan.

9 Eta ihardets ziezadan bozak berriz zerutik, Iainkoak purifikatu duena, hik eztezala satsu.

10 Eta haur egin zedin hiruretan: eta harzara retina zitezen gauza hauk guziak zerurat.

11 Gero huna, moment berean hirur gizon presenta zitezen ni nintzen etxera, Zesareatik enegana igorriak.

12 Eta erran ziezadan Espirituak hekin ioan nendin, dudarik egin gabe. Eta ethor zitezen enekin sei anaie hauk ere, eta sar gentezen gizonaren etxean:

13 Eta konta ziezagun nola ikusi zuen Aingeru bat bere etxean, presentatzen zaiola eta ziotsala, Igorrak zenbaterebeit jende Iopera, eta erakarrak Simon izen goitikoak Pierris deitzen dena.

14 Hark erranen drauzkik hitzak, zeinez salbaturen baitaiz, eta hi eta hire etxe guzia.

15 Eta minzaten has nendinean, iaustu zedin Espiritu saindua haien gainera, hatsean gure gainera ere *iautsi zen* bezala.

16 Orduan orhoit nendin Iaunaren erranaz, nola zioen, Ioaneseke batheiatu ukan du urez baina zuek batheiaturen zarete Espiritu sainduaz.

17 Bada guri bai dohain bera Iainkoak eman drauenaz geroz, guk Iesus Krist Iauna baithan sinhetsi ukan baitugu: ni nor ninzen enpatxa nezan Iainkoa?

18 Orduan gauza hauk enzunik amatiga zitezen, eta glorifika zezaten Iainkoa, erraiten zutela, Beraz Jentilei ere Iainkoak eman draue emendamendua bizitze ukaiteko.

19 Bada Estebenen kausaz ethorri izan zen tribulationeagatik barreiatu ziradenak ere ioan zitezen Fenizerano eta Ziprerano eta Antiokerano, nehorri deklaritzen etzeraukatelarik *Iainkoaren* hitza, Iuduei berei baizen.

20 Baina hetarik batzu ziraden Zipriano, eta Zireniano, zein Antiocken sarthurik Grekoei minzo baitzaizten denuntiatzen zutela Iesus Iauna.

21 Eta Iaunaren eskua zen hekin: eta jende aralde handi bat sinhetsirik konberti zedin Iaunagana.

22 Eta hel zedin fama Ierusalemen zen Elizaren beharrietara: eta igor zezaten Barnabas ioan ledin Antiokerano:

23 Eta arribatu zenean, eta ikusi zuenean Iainkoaren gratia alegera zedin, eta exhortatzen zituen guziak, bihotzeko fermutasun batez perseberatzera Iaunarekin.

24 Ezen gizon ona zen eta Espiritu sainduaz eta fedez bethea: eta jendetze handia augmenta zekion Iaunari.

25 Gero ioan zedin Barnabas Tarsera, Saulen bilha:

26 Eta hura eridenik eraman zezan Antiokera: eta gertha zedin urthe guzian Elizarekin konbersa baitzezaten, eta populu handi irakats baitzezaten, eta diszipuluak lehenik Antioken Kristino dei baitzitezzen.

27 Eta egun hetan iauts zitezen Ierusalemetik Profeta *batzu* Antiokera.

28 Eta hetarik Agabus deitzen zen batek iaikirik deklaratu zezan Espirituaz, gosete handia izanen zela mundu orotan: eta haur hala gertha zedin Klaudio Zesaren denboran.

29 Eta diszipuluetarik batbederak bere ahalaren arauetz, delibera zezaten aiutatana *zurbaiten* igortera Iudean habitatzzen ziraden anaiei.

30 Eta hala egin zezaten, Anzianoei igorritz Barnabasen eta Saulen eskuz.

KAP. XII.

2 Iakes ezpataz hil. 3 Pierris presoindegian ezarri: 7 Aingeruak hura idoki. 12 Ioanes Mark. 13 Rhode. 15 Pierrisen Aingerua. 23 Herodes harabartu. 24 Iaunaren hitza abantzatzzen. 25 Barnabas eta Paul Ierusalemara itzuli.

1 Eta denbora berean iar zedin rege Herodes Elizako batzuen aflijitzen.

2 Eta hil zezan Iakes Ioanesen anaiea, ezpataz.

3 Eta ikusirik *bori* laket zaiela Iuduei, abanza zedin Pierrisen ere hatzamaiteira: (eta ziraden altxagarri gaberiko ogien egunak)

4 Eta hatzamanik ezar zezan presoindegian, eta eman ziezzen laur laurnazko jendarmesi begiratzera: bazko ondoan hura populuari presentatu nahiz.

5 Pierris bada begiratzzen zuten presoindegian: baina Elizak harenatik ardura Iainkoari othoitz egiten zeraukan.

6 Eta Herodesek hura presentatzeko zuenean, gau hartan lo zezan Pierris bi jendarmesen artean, bi kadenaz estekatua, eta goardek borthaitzinean begiratzzen zuten presoindegia.

7 Eta huna, Iaunaren Aingeru bat ethor zedin, eta argi batek argi zezan presoindegian, eta iorik Pierrisen seiheza, iratzar zezan, zioela, Iaiki adi fitetz, eta eror zekizkion kadenak eskuetarik.

8 Eta erran ziezzen Aingeruak, Gerrikadi, eta iaunz itzak eure sanda-leak. Eta egin zezan hala. Gero erran ziezzen, Har ezak eure arropa, eta arreit niri.

9 Eta ilkirik *Pierris* iarreiki zekion, eta etzakian egia zenez Aingeruaz egiten zena: baina uste zuen zenbeit bisione ikusten zuela.

10 Eta iraganik lehen goardia eta bigarrena, ethor zitezzen burdinazko borthara, zibitatera daramanera, zein bere buruz ireki baitzekien, eta ilkirik iragan zezaten karrika bat, eta bertan parti zedin Aingerua harenganik.

11 Orduan Pierrisek akordaturik erran zezan, Orain dakit egiazki ezen Iaunak igorri ukan duela bere Aingerua, eta idoki nauela Herodesen eskutik, eta Iuduen populuaren ustekari guzitarik.

12 Eta *gauza* konsideraturik ethor zedin Maria Ioanesen, izen goitiko Mark deitzen zenaren amaren etxera, non baitziraden anhitz bilduak eta othoitze egiten zeudela.

13 Eta bulkatu zuenean Pierrisek etxe aitzineko bortha, ilki zedin neskato bat behatzera, Rhode deitzen zenik.

14 Eta ezaguturik Pierrisen boza, bozkarioz etzezan ireki etxe aitzineko bortha, baina barnera laster eginik deklaratu ziezzen, Pierris borthaitzinean zegoela.

15 Eta hek erran ziezzen, Erhoa aiz. Baina hark seguratzzen zuen hala zela: eta hek zioiten, Haren Aingerua dun.

16 Baina Pierrisek bulkatzez perseberatzzen zuen: eta irekirik, ikus zezaten hura, eta espanta zitezzen.

17 Eta haiekin keinu eginik eskuaz ixil litezen, kontatu ziezzen nola Iaunak idoki zuen presoindegitik: eta erran ziezzen, Kontatu ietzezue gauza hauk Iakesi eta anaiei. Eta ilkirik ioan zedin berze leku batetara.

18 Baina argitu zenezan gudu handia zen jendarmesen artean eia Pierris zer egin zen.

19 Eta Herodesek hura galdeginik eriden etzuzenean, goardez informacione eginik, mana zezan punitzera eraman litezen: eta iausirik Iudeatik Zesareara, *han* egon zedin.

20 Eta Herodesek zuen gerla egiteko gogo Tirianoen eta Sidoniano-en kontra: baina hek gogo batez ethor zitezen harengana, eta irabazirik Blasto, zein baitzen regeren ganberako gehien, bake eskez zeuden: zeren haien komarka regerenetik entretenitzen baitzen.

21 Eta egun asignatu batez, Herodesek rege arropaz beztiturik, iudiko iar lekuan iarririk, harenga bat egin ziezen.

22 Eta populua oihuz iar zedin, Iainkoaren boza, eta ez gizonarena!

23 Eta bertan io zezan hura Iainkoaren Aingeruak, zeren ezpaitze-raukan Iainkoari gloria eman: eta harabarturik hil zedin.

24 Baina Iainkoaren hitza abanzatzen zen eta multiplikatzin.

25 Barnabas ere eta Saul itzul zitezen Ierusalemetik, kargua konpliturik, berekin harturik Ioanes ere izen goitiko Mark deitzen zena.

KAP. XIII.

1 Antiokoko Elizan Profeta eta doktor batzu. 2 Barnabas eta Saul predikatzena separatzen. 3 Barur eta othoizte egin. 5 Salamis. 6 Bariesu profeta falsu. 12 Serjio Krist baitban sinbesten. 14 Paulek Antioken predikatzen. 45 Induak hari kontrastatzen. 48 Jentilek sinbesten. 50 Persekutione Paulen eta Barnabasen kontra. 51 Ikoniora hek retiratzen. 52 Diszipuluak bozkarioz bethe.

1 Eta ziraden, Antioken zen Elizan Profeta eta doktor batzu, Barnabas, eta Simon Nijer deitzen zena, eta Luzio Zireneanoa, eta Manahen, Herodes tetrarkarekin hazi izan zena, eta Saul.

2 Hek bada Iauna ministerioan zerbitzatzen zutela eta barur ziradela, erran zezan Espiritu sainduak, Separa ietzadazue Barnabas eta Saul deithu ditudan obrakotzat.

3 Orduan barur eta othoizte eginik, eta eskuak haien gainean ezarri-rik, igor zitzen.

4 Hek bada igorririk Espiritu sainduaz, iaute zitezen Seleuziara: eta handik enbarka zitezen Ziprera.

5 Eta ethorri ziradenean Salaminara denuntia zezaten Iainkoaren hitza Iuduen sinagoetan: eta bazuten Ioanes ere lagun.

6 Gero Isla Paforano trebesatu zutenean, eriden zezaten Iudu profeta falsu enkantazale bat, Bariesu deitzen zenik,

7 Zein baitzen Serjio Paul prokonsularekin. gizon zuhurrarekin. Hunek deithurik Barnabas eta Saul, Iainkoaren hitzaren enzuteko desira zuen.

8 Baina resistitzen zerauen Elimas enkantazaleak, (ezen hala erran nahi du haren izenak) Prokonsula fedetik erauzi nahiz.

9 Baina Saulek (Paul ere *deitzen* denak) betherik Espiritu sainduaz, harengana begiak xuxendurik,

10 Erran zezan, O enganio eta finezia guziaz bethea, deabruaren semea, iustitia guziaren etsaia, ez aiz Iaunaren bide xuxenen makurtzetik geldituren?

11 Orain bada huna, Iaunaren eskua hire gainean, eta izanen aiz itsu, ikusten ezutuala iguzkia denbora batetarano, Eta bertan eror zedin haren gainera lanho eta ilhunbe: eta inguru zabilan nork eskutik gida lezakeen bilha.

12 Orduan Prokonsulak ikusirik zer egin izan zen, sinhets zezan, miraz iarririk Iaunaren doktrinaz.

13 Eta Pafotik partitu ziradenean Paul eta harekin ziradenak, ethor zitezen Perjera Panfiliako *hirira*: orduan Ioanes hetarik partiturik, itzul zedin Ierusalemera.

14 Eta hek Perjetik partiturik ethor zitezen Antioke Pisidiakora, eta sarthurik sinagogan Sabbath egunean, iar zitezen.

15 Orduan Legearen eta Profeten irakurtzearen ondoan, igor zezaten sinagogako prinzipalek hetara, zioitela, Gizon anaieak, baldin zuetan bada zenbeit hitz populuaren exhortationetakorik, errazue.

16 Iaikirik bada Paulek, eta eskuaz ixil litezen keinu eginik, dio, Israeltar gizonak, eta Iainkoaren beldurra duzuenak, enzuzue:

17 Israeleko populu hunen Iainkoak elejitu ukan ditu gure aitak, eta populu haur goratu ukan du, Egipteko lurrean zeudenean, eta beso gora batez idoki zitzaizun hek hartarik.

18 Eta berrogei urtheren denboraren inguruan haien konditioneak sufritu ukan ditu desertuan.

19 Gero desegenik zazpi nazione Kanaango lurrean, zorthez parti ziezen haien lurra.

20 Eta gero guti gora, guti behera laur ehun *eta* berrogei *eta* hamar urthez eman zietzen iujeak Samuel profetaganano.

21 Gero eska zitezen rege baten, eta eman ziezen Iainkoak Saul Zisen semea, Ben-iamin leinuko gizona, berrogei urthez.

22 Eta hura kendurik, eman ziezen Dabid regetan: hari ere testimonioja emanik, erran zezan, Eriden dut Dabid Ieseren *semea*, neure gogarako gizona, zeinek eginen baititu ene nahi guziak.

23 Hunen hazitik Iainkoak *bere* promesaren araura suszitzatu ukan drauka Israeli Salbadorea, *baita*, Iesus:

24 Aitzinetik Ioanesek emendamendutako Baptismoa Israeli predikatu ukan zeraukanean haren ethortera.

25 Eta akabatzen zuenean Ioanesek bere kursua, erran zezan, Nor naizela uste duzue? ez naiz *hura* ni, baina huna, ethorten da ene ondoan, zeinen oinetako zapata ezpainaz digne laxa dezadan.

26 Gizon anaieak, Abrahamen arrazako semeak, eta zuen artean Iainkoaren beldurra dutenak, zuei salbamendu hunetako hitza igorri izan zaizue.

27 Ezen Ierusalemeko habitantek eta haien gobernadorek hura ezaizuten etzutelarik kondemnaturik, Profeten hitz Sabbath guziaz irakurtzen diradenak konplitu ukan dituzte.

28 Eta ezeinere heriotako kausarik *hartan* eriden gabe Pilate rekeritu ukan dute hura hil lezan.

29 Eta konplitu zituztenean harraz eskribatu ziraden gauza guziak, zuretik kendurik, ezar zezaten monument batetan.

30 Baina Iainkoak resuszitzatu ukan du hura hiletarik.

31 Eta ikusi izan da anhitz egunez, harekin batean Galilearik Ierusalemera igan izan ziradenez, eta dirade haren testimonio populua baithara.

32 Guk ere denuntiatzen drauzuegu zuei *gure* Aitei egin izan zaien promesaz den bezenbatean:

33 Ezen hura Iainkoak konplitu drauela haien hurrei, *zein baikara* gu, Iesus resusziturik, bigarren Psalmuan ere eskribatua den bezala, Ene Semea aiz hi, nik egun enjendratu aut hi.

34 Eta *erakusteko* resuszitzatu duela hura hiletarik gehiagorik sepulkrera ez itzultzekotan, hunela erran ukan du, Emanen drauzkizuet zuei Dabid-en saindutasun segurak.

35 Eta halakotz berze leku batetan ere erraiten du, Eztuk permetiuren hire Sainduak korruptionerik ikus dezan.

36 Ezen segur Dabid bere denboran Iainkoaren konseillua zerbitzurik, lokartu izan da, eta bere aitekin ezarri izan da, eta ikusi ukan du korruptione.

37 Baina Iainkoak resuszitzatu duenak ezta ikusi ukan korruptionerik.

38 Iakizue bada gizon anaieak, ezen hunezaz bekatuen barkamendua deklaritzen zaizuela:

39 Eta Moisesen Legeaz iustificatu ezin izan zaretzen gauza guziatarik, hunezaz, sinhesten duen guzia iustificatzen dela.

40 Gogozue bada Profetetan erran izan dena gertha eztakizuen.

41 Ikusazue menosprezatzaleak, eta mirets ezazue, eta urt zaitetze, ezen obra bat egiten dut nik zuen egunetan, obra bat *diot* zein ezpaituzue sinhestiren baldin nehork kontu badiezazue.

42 Gero ilki ziradenean Iuduen sinagogatik, othoi zitzaten Jentilek hurreneko Sabbathoan hitz hauk haie deklaratu lietzen.

43 Eta kongregationea barreiatu zenean, iarreiki zekien Iuduetarik eta Iainkoa zerbitzitzen zuten proselitoetarik anhitz Pauli eta Barnabasi: eta hauk haie minzaten zaiztela, Iainkoaren gratian perseberatzera exhortatzen zituzten.

44 Eta hurrenengo Sabbath *egunean* kuasi hiri guzia bil zedin Iainkoaren hitzaren enzutera.

45 Baina Iuduak populua ikusirik inbidiaz bethe zitezen, eta kontrastatzen zaizten Paulek erraiten zituen gauzei, kontrastatzen ziradela eta blasfematzen zutela.

46 Orduan konstantki Paulek eta Barnabasek erran zezaten, Zuei behar zaizuen lehenik denuntiatu Iainkoaren hitza: baina hura arbuiatzen duzuenaz geroz, eta bizitze eternalaren *ukaiteko* indigne zuen buruak iujeatzen dituzuenaz *geroz*, huna, itzultzen gara Jentiletarat.

47 Ezen hala manatzen drauku Iaunak, dioela, Ordenatu aut hi Jentilen argi izateko, salbamendu aizenzat lurraren bazterrerano.

48 Eta Jentilak *haur* zanzutenean alegera zitezen, eta glorifika zezaten Iaunaren hitza: eta sinhets zezaten bizitze eternalakotzat ordenatu ziraden guziek.

49 Eta abanzatzen zen Iainkoaren hitza komarka hartan guzian.

50 Eta Iuduek inzita zitzaten emazte debot eta honest batzu, eta hiriko prinzipalak, eta eragin zezaten persekutioe Paulen eta Barnabasen kontra, eta egotz zitzaten bere komarketarik kanpora.

51 Baina hek beren oinetako erhautsa inharrosirik haien kontra, ethor zitezen Ikoniora.

52 Eta diszipuluak bethatzen ziraden bozkarioz eta Espiritu sailduaz.

KAP. XIII.

1 Ikonion anbitz konbertitu. 3 Signo eta mirakulu. 4 Ikoniokoak bi aldetara partitzen. 5 Persekutioe. 6 Paulek eta Barnabasek Listrara ihes egiten. 8 Maingua sendatu. 12 Listrakoek Barnabasi Iupiter eritzi, eta Pauli Merkurio. 13 Eta haei sakrifikatu nabi. 19 Paul lapidatu. 23 Anzianoak Elizetan ordenatzen. 27 Fedearen bortha ireki Jentilei.

1 Eta gertha zedin Ikonion elkarrekin sar baitzitezen Iuduen sinagoga, eta minza baitzitezen hala non sinhets baitzezan Iuduetarik eta Grekoetarik mulzo handiak.

2 Baina sinheterik etzuten Iuduek inzita eta korrupni zitzaten Jentilen bihotzak anaien kontra.

3 Bada denbora luzez *han* egon zitezen konstantki minzatzen ziradela, Iaunaren gorthasunez, zeinek testimoniaje ekarten baitzaraukan bere gratiazko hitzari, eta emaiten zuen signo eta mirakulu egin ledin haien eskuz.

4 Eta parti zedin hiriko jendea *bi aldetara*, eta batak ziraden Iuduekin, eta berzeak Apostoluekin.

5 Baina altxatu ziradenean Jentilak eta Iuduak bere Gobernadorekin haien iniuriatzera eta lapidatzera:

6 Aditurik gauza, ihes egin zezaten Likaoniako hirietara, *hala nola*, Listrara eta Derbera, eta inguruko komarketara:

7 Eta han predikatzen zuten Ebanjelioa.

8 Eta Listrako gizon oinez inpotent bat zegoen iarririk bere amaren sabeleandanik maingu, egundano ebili etzen bat:

9 Hunek enzun zezan Paul minzatzen, zeinek, hari begi eraxkerik, eta ikusirik ezen fede bazuela sendatu izateko, erran baitziezon ozengi,

10 Iaiki adi eure oinen gainera zutik. Orduan *hura* iauz zedin eta ebil zedin.

11 Eta jendetzek ikusirik Paulek egin zuena, altxa zezaten bere boza, Likaoniko lengoajez, erraiten zutela, Iainkoak gizonak bezalakaturik iautsi dirade guregana!

12 Eta Barnabas deitzen zuten Iupiter: eta Paul, Merkurio: zeren hark hitza ekarten baitzuen.

13 Eta Iupiter-en sakrifikadoreak (zein baitzen haien hiri aitzinean) zezen koroatuak borthaitzinerano ekarririk, nahi zuen populuarekin sakrifikatu.

14 Baina hori enzunik Apostoluak, Barnabas eta Paul, bere arropak zathiturik oldar zitezen populuaren artera, oihuz zeudela.

15 Eta erraiten zutela, Gizonak, zergatik gauza horiak egiten dituzue? zuek zaretan afektioe beren suiektioneko gizonak gara, deklaritzen drauzuegula, horrelako gauza banoetarik konberti zaitezten Iainko biazia-

KAP. XV.

gana, zerua eta lurra eta itsasoa, eta hetan diraden gauza guziak egin dituenagana:

16 Zeinek iragan denboretan Jentil guziak beren bidetan ebiltera utzi ukan baititu.

17 Badarik ere bere burua eztu testimoniaje gabe utzi, *guri* ungi eginenez, emaiten drauzkigula zerutik uriak eta sasoin abratsak, eta bethatzen dituela biandaz eta alegantzaz gure bihotzak.

18 Eta gauza hauk erraiten zituztela, nekez amatiga zitzaten jendetzeak sakrifika ezliezen.

19 Orduan ethor zitezen Antioketik eta Ikoniotik Iudu batzu, hek populua irabazirik eta Paul lapidaturik, herresta zezaten hiritik kanpora, ustez hila zen.

20 Baina diszipuluak haren ingurura bildu ziradenean, iaikirik sar zedin hirian: eta biharamunean ioan zedin Derbera Barnabasekin

21 Eta hiri hartan ebanjelizatu zutenean, eta anhitz irakatsirik itzul zitezten Listrara eta Ikoniora eta Antiokera:

22 Konfirmatzen zituztela diszipuluen gogoak, eta exhortatzen zituztela fedean perseberatzera, eta *erraiten zutela*, anhitz tribulationez Iainkoaren resuman sarthu behar gara.

23 Eta konpainiaren abisuz Elizetarik batbederatan Anzianoak ordenatu ondoan, barurekin othoitz eginik, gomenda zietzoten hek Iau-nari, zein baithan sinhetsi ukan baitzuten.

24 Gero Pisidia iraganik, ethor zitezen Fanfiliara.

25 Eta Perjen *Iainkoaren* hitza denuntiatu, iauts zitezen Ataliara.

26 Eta handik enbarka zitezen Antiokera, nondik gomendatu izan baitziraden Iainkoaren gratiari, konplitu zuten obrakotzat.

27 Eta ethorri izan ziradenean eta bildu zutenean Eliza, konta zitzaten Iainkoak hezaz egin zituen gauza guziak, eta nola ireki zerauen *Iainkoak* Jentilei fedearen bortha.

28 Eta egon zitezen han denbora luzez diszipuluekin.

1 *Anaie falsuek Zirkonzisione*a irakasten. 7, 13 *Pierrisen eta Lakesen harenga*. 8, 9 *Jentilek Espiritu saindua rezebitu*. 10 *Legearen uzta*rria. 12 *Gratia*. 22 *Jende igorri Apostoluek Antio-ker*a. 23 *Konzilioko letrak*. 36 *Paulen eta Barnabasen artean kontentione Ioanes Mark-en kausaz*.

1 Eta Iudeatik iausti izan ziraden batzuk, irakasten zituzten anaieak, *zoiitela*, Baldin zirkonzidi ezpazaitetz Mozeseen maneraren araura, ezin salba zaitezket.

2 Eta gudu eta disputa handi Pauli eta Barnabasi heldurik haien kontra, ordena zezaten igan litezen Paul eta Barnabas eta zenbeit berzerik Apostoluetara eta Anzianoetara Ierusalemara kestione hunegatik.

3 Hek bada igorririk Elizaz, iragan zitzaten Feniza eta Samaria, Jentilen konbersionea kontatzen zutela: eta eman ziezen bozkario handi anaie guziei.

4 Gero Ierusalemara arribaturik, rezebitu izan ziraden Elizaz eta Apostoluez eta Anzianoez, eta konta zitzaten Iainkoak hezaz egin ukan zituen gauza guziak.

5 Baina (*zoiiten*) altxatu izan dirade Fariseuen sektako sinhetsi zuten batzu, zoiitela, ezen zirkonziditu behar zutela, eta manatu Mozeseen Legearen begiratzera.

6 Orduan bil zitezen Apostoluak eta Anzianoak egiteko hunez kon-sideratzera.

7 Eta disputa handiren ondoan, Pierrisek iaikirik erran ziezen, Gizon anaieak, zuek badakizue ezen haraitzinadanik Iainkoak gure artean elejitu ukan *nauela*, ene ahoz enzun lezaten Jentilek Ebanjelioko hitza, eta sinhets lezaten.

8 Eta Iainkoak ezagutzen baititu bihotzak, testifikatu draue, haie Espiritu saindua emanez guriere bezala.

9 Eta eztu diferentiarik batre egin gure eta haien artean, fedez puri-fikaturik haien bihotzak

10 Orain bada zergatik tentatzen duzue Iainkoa, diszipuluen lepo gainean uztarriaren ezartera, zein ez gure aitek ez guk ezin ekarri ukan baitugu?

11 Baina Iesus Krist Iaunaren gratiaz sinheften dugu salbaturen garela, hek ere bezala.

12 Orduan ixil zedin konpainia guzia, eta beha zaizten Barnabasi eta Pauli, zeinek kontatzen baitzuten zer signo eta mirakulu egin zuen Iainkoak hezaz Jentilen artean.

13 Eta ixildu ziradenean, ihardets zezan Iakesek, zioela, Gizon anaieak, enzun nezazue ni,

14 Simonek deklaratu ukan du nola lehenik Iainkoak bisitatu dituen Jentilak hetarik populu bat bere izeneko har lezanzat.

15 Eta hunekin akordatzen dirade Profeten hitzak: eskribatua den bezala.

16 Gero itzuliren naiz, eta berriz edifikaturen dut Dabid-en tabernakle eroria, eta haren ruinak berriz edifikaturen ditut, eta berriz altxaturen dut hura.

17 Rekeri dezatenzat goitiko gizonak Iauna, eta Jentil guziek, zeinen gainean inbokatu izan baita ene izena: dio gauza hauk guziak egin dituen Iaunak.

18 Bethidanik Iainkoak badazaguzki bere obra guziak.

19 Harren nik dut estimatzen ezituela nehork faskatzeko Jentiletarik Iainkoagana konbertitzen diradenak:

20 Baina eskribatzeko zaiela begira ditezen idolen satsutasunetarik, eta paillardizatarik, eta *gauza* ithotik, eta odoletik.

21 Ezen Moisesek haraitzinadanik baditu hiriatarik batbederatan hura predikatzen dutenak, sinagogetan Sabbath guziaz irakurtzen denaz geroz.

22 Orduan nahi ukan dute Apostoluek eta Anzianoek Eliza guziarekin, beren artetik gizon elejituak igor litezen Antiokera Paulekin eta Barnabasekin, *bala nola*, Iuda izen goitiko Barsabas deitzen zena, eta Silas, gizon prinzipalak anaien artean.

23 Haien eskuz eskribatzen zutela segitzen dena, Apostoluek eta Anzianoek eta anaiek Antioken eta Sirian eta Zilizian Jentiletarik *diraden* anaiei, salutatione.

24 Zeren aditu baitugu ezen gutarik ilki diraden batzuk, zenbeit proposaz trublatsu ukan zaituztela, zuen arimak erauziz eta zirkozidi zaitzeten eta Legea begira dezazuen manatu, zeinei ezpaikendrauen kargurik eman:

25 Gure irudia izan da konsentimendu batez bildu garenona, elejitu ditugun gizonen zuetara igortera, Barnabas eta Paul gure maitekin,

26 *Baitirade* Iesus Krist gure Iaunagatik bere biziak abandonatu dituzten gizonak,

27 Igorri ditugu bada Iuda eta Silas, hek ere gauza berak ahoz kontaturen drauzkizue.

28 Ezen on iruditu zaio Espiritu sainduari eta guri, ez ezartera karga handiagorik batre zuen gainera gauza nezesario hauk baizen:

29 *Baitirade*, Begira zaitzeten idolei sakrifikatu diraden gauzetarik, eta odoletik, eta ithotik, eta paillardizatarik, baldin gauza hautarik zuen buruak begira baditzaue, ungi eginen duzue. Ungi duzuela.

30 Hek bada konjit harturik ethor zitezen Antiokera: eta konpainia bildurik eman zitzaten letrak.

31 Eta irakurri zituztenean konsolationearen gainean alegera zitezen.

32 Halaber Iudak eta Silasek, nola hek ere Profeta baitziraden, anhitz hitzez exhorta zitzaten anaieak eta konfirma.

33 Eta *han* zerbait denbora egin zutenean, igorri ikan ziraden anaiez bakerekin Apostoluetarik,

34 Guziagatik ere Silasi on irudi zekion han egoitera.

35 Eta Paul eta Barnabas ere egon zitezen Antioken, irakasten eta ebanjelizatzen zutela anhitz berzerekin ere, Iaunaren hitza.

36 Eta zenbeit egunen buruan erran ziezon Paulek Barnabasi, Itzulirik bisita ditzagun gure anaieak Iaunaren hitza denuntiatu dugun hiri guzietan, *eia* nola dauden.

37 Eta Barnabasek konseillatzen zuen berekin har lezaten Ioanes, Mark deitzen zena:

38 Baina Pauli etzaion bidezko iruditzen hetarik ia Panfiliatik berezi zena, eta obra hartara lagundu etzituena berekin har lezaten

39 Hala iharduki zezaten bada, non bata berzeaganik separa baitzitezen: eta Barnabas Mark harturik enbarka baitzedin Ziprerat.

40 Baina Paul Silas elejiturik parti zedin, anaiez Iainkoaren gratiari gomendaturik.

41 Eta iragan zitzaizun Siria eta Zilizia, konfirmatzen zituela Elizak.

KAP. XVI.

*3 Timotheo zirkoniziditu. 6 Asian predikatzea defendatu. 9 Bisio-
ne Pauli agertu Mazedoniakoetz. 14 Emazte Ebanjelioa predika-
tzen. 18 Pitbonen espiritua zuen neskatoa sendatu. 23 Paul eta
Silas azotaturik presoinean ezarri. 26 Lurra ikaratu presoinean.
30 Jeolerak bere familia guziarekin sinbetsi. 37 Paulek bere
burua Romano egiten.*

1 Gero arriba zedin Derbera eta Listrara: eta huna, diszipulu bat zen han Timotheo deitzen zenik, emazte fidel baten seme, baina, aita Grek baten.

2 Huni testimoniaje on ekarten zeraukaten Listran eta Ikonion ziraden anaiek.

3 Haur nahi ukan du Paulek harekin ioan ledin, eta harturik zirkonizidi zezan hura leku hetan ziraden Iuduakgatik: ezen bazakiten guziek haren aita nola Grek zen.

4 Eta hirietan iragaiten ziradela irakasten zituzten *betangoak* Ierusalem ziraden Apostoluez eta Anzianoez egin izan ziraden ordenanzen begiratzen.

5 Bada Elizak fedean konfirmatzen ziraden, eta kontua egun guziaz emendatzen zen.

6 Gero iraganik Frijia eta Galatiako komarka, debetatu izan ziraden Espiritu sainduaz hitzaren Asian predikatzetik:

7 Ethorri ziradenean Misiara, enseiatzen ziraden Bithiniara ioaiten: baina etziezen permeti Espirituak.

8 Baina Misia iraganik iauts zitezzen Troasera.

9 Eta bisio bat gauaz ager zekion Pauli, *baitzen hunela*, Mazedonia-ko gizon bat presenta zedin haren aitzinean othoitz egiten zeraukala eta erraiten, Iragan adi Mazedoniarat eta aiuta gaitzak.

10 Eta bisioa ikusi ukan zuenean, bertan enseia gentezen Mazedoniara ioaiten, segurutzen genela ezen Iaunak deithu gentuela haiei ebanjelizatzerara.

11 Partiturik bada Troastik, xuxen ethor gentezen Samothrazera, eta biharamunean Neapolisera.

12 Eta handik Filiposera, zein baita Mazedonia koartereko lehen hiria, *eta da* kolonia. Eta egon gentezen hiri hartan zenbatrebeit egun

13 Eta Sabbath egunean ilki gentezen hiritik kanpora flubio bazterrerara, non izaten ohi baitzen othoitz: eta iarririk minza genkinzten hara bildu izan ziraden emaztei.

14 Eta Lidia deitzen zen Thiatira hiriko emazte eskarlata saltzale Iainkoa zerbitzatzen zuen batek enzun genzan: zeinen bihotza Iaunak ireki baitzezan, Paulez erraiten ziraden gauzen gogoatzeko:

15 Eta batheiatu izan zenean *bera* eta haren familia, othoitz zegigun, zioela, Baldin estimatu baduzue Iaunagana fidel naizela, sarthurik ene etxean, zaudete. Eta bortxa genzan.

16 Eta gertha zedin gu othoitzara gendoazela, neskato Pitbonen espiritua zuen bat aitzinera ethor baitzekigun: zeinek irabazi handia emaiten baitzerauen bere nabusiei, asmatzez.

17 Haur Pauli eta guri iarreikirik, oihuz zegoen, zioela, Gizon hauk Iainko subiranoaren zerbitzari dirade, zeinek salbamenduko bidea denuntiatzen baitraukute. 18 Eta haur egin zezan anhitz egunez: baina gaitziturik Paulek, eta itzulirik erran ziezon espirituari, Manatzen aut Iesus Kristen izenaren partez horrenganik ilki adin. Eta ilki zedin ordu berean.

19 Orduan haren nabusiek zakusatenean ezen haien irabazi esperanka galdu zela, hatzamanik Paul eta Silas, eraman zitzaizun merkatuko plazara Majjstratuetera.

20 Eta hek presentaturik Gobernadorei, erran zezaten, Jende hauk trublatzen dute gure hiria Iudu diradelarik:

21 Eta denuntiatzen dituzte rezebi ez begira ditzagun sori ez tiraden ordenanzak, ikusirik ezen Romano garela.

22 Eta oldar zedin komuna haien kontra: eta Gobernadorek haien arropak zathiturik mana zezaten, azota litezen.

23 Eta anhitz zauri egin zerauezenean ezar zitzaten presoindegian, manamendu eginik jeolerari, segurki hek begira litzan:

24 Zeinek halako manamendua harturik ezar baitzitzan presoindegi zolan, eta haien oinak hers zitzan zepoaz.

25 Eta gauaren erdian Paulek eta Silasek othoizten eta laudatzen zuten Iainkoa: eta enzuten zituzten estekaturik zeudenek.

26 Eta subitoki lur ikaratze handi bat egin zedin, hala non iharros baitzitezten presoindegi fundamentak: eta bertan ireki zitezten bortha guziak, eta guzien estekailluak laxa zitezten.

27 Orduan iratzarturik jeolerak zakuskianean presoindegi borthak irekiak, ezpata idokirik bere burua hil nahi zuen, ustez presonerek ihes egin zuten:

28 Baina Paulek oiheri egin zezan ozengi, zioela, Eztagioala deus minik eure buruari: ezen guziak hemen gaituk.

29 Orduan hura argi galdeginik oldar zedin barnera, eta ikara zabaila egotz zezan bere burua Paulen eta Silasen *oinetara*.

30 Eta hek kanpora idokirik dio, Iaunak, zer egin behar dut salbatu izateko?

31 Eta hek erran ziezoten, Sinhets ezak Iesus Krist Iauna baithan eta salbaturen aiz hi eta hire etxea.

32 Eta minza zekizkion Iainkoaren hitzaz hari, eta haren etxean zira-den guziei.

33 Eta *hark* hek harturik gauaren ordu hartan berean ikuz zietzen zauriak: eta batheia zedin hura eta harenak guziak bertan.

34 Eta bere etxera eramanez, mahaina ezar ziezten: eta alegera zedin, zeren bere etxe guziarekin sinhetsi ukan baitzuen Iainkoa baithan.

35 Eta eguna ethorri izan zenean Gobernadorek igor zitzaten sarjeantak, erran lezaten, Eiek konjit gizon horiei.

36 Orduan jeolerak konta zietzon hitz hauk Pauli, *zjoela*, Igorri die Gobernadorek *erraitera*, konjit eman dakizuen: orain beraz ilkirik zoazte bakerekin.

37 Baina Paulek erran ziezten, Publikoki azotatu gaituzten ondoan, ijumendu formarik gabe, Romano garelarik, egotzi ukan gaituzte presoindegira: eta orain ixilik kanpora egoizten gaituzte? ez balinba: baina berek ethorrik idoki gaitzate.

38 Eta reporta zietzen sarjeantek Gobernadorei hitz hauk: eta beldur zitezten, enzunik ezen Romano ziradela.

39 Eta ethorrik othoitz zitzaten, eta idokirik suplika zekizten ilki litezen hiritik.

40 Orduan ilkirik presoindegitik sar zitezten Lidia baithan: eta ikusirik anaieak, konsola zitzaten hek, eta parti zitezten.

KAP. XVII.

1 Paulek Thesalonizeanoei Krist predikatzen. 4 Hetarik batzuk sinbesten. 5 Iuduak Paulen eta Silasen kontra: 6, 7 Baina Iasonek hek rezebitzen, eta bezaz fiadore iarten. 10 Presonerak largatu. 13 Iuduek Paul persekutatzen. 15 Paul Atheneserat ioaiten: 17 eta han Krist predikatzen. 23 Iainko ezagun gabearen aldarea. 24 Iainkoaren adoratzeko manera. 30 Penitentia. 31 Injemendua. 34 Dionisiok eta Damarisek sinbesten.

1 Gero iraganik Anfipolian eta Apollonian, ethor zitezten Thesalonikara, non baitzen Iuduen sinagoga bat.

2 Eta kostumatu zuen bezala Paul sar zedin hetara, eta hirur Sabathoz disputa zedin hekin Eskripturatarik.

3 Deklaratzen eta proposatzen zerauela, ezen behar izan dela Kristek sufri lezan eta resuszita ledin hiletarik: eta ezen haur zela Iesus Krist zein *dio*, nik predikatzen baitrauzuet.

4 Eta hetarik batzuk sinhets zezaten, eta Paulen eta Silasen konpainiako egin zitezten, eta Iainkoa zerbitzatzen zuten Grekoetarik konpainia handia, eta emazte ohoraturik ez guti.

5 Baina bekaizteriaz mobiturik Iudu rebellek, eta harturik hara huna zabiltzan gizon gaixto batzu, eta populua bildurik, trublá zezaten hiria: eta Iasonen etxea iaukirik, hek populura eraman nahiz zabiltzan.

6 Eta eriden etzituztenean, tira zitzaten Iason eta anaietarik batzu hiriko Gobernadore tara, oihuz zeudela. Hauk mundu guzia erauzi ukan duten ondoan, huna ere ethorri izan dirade:

7 Eta Iasonek beregana rezebitu ukan ditu: eta guziek Zesaren ordenanzen kontra egiten dute, dioitela berze Rege bat badela, Iesus.

8 Tharrita zezaten bada populua eta hiriko Gobernadoreak gauza hauk zanzuzkitenean.

9 Baina fiadoregoa rezebiturik Iasonganik eta goitikoetarik, utzi zitzaten ioaitera.

10 Eta anaiek bertan gauaz idoki zitzaten kanpora Paul eta Silas Beroera *ioan litezenzat*: zein hara ethorririk ioan baitzitezten Iuduen sinagogara.

11 Eta hauk ziraden Thesalonikako noblenetarik, zeinek hitza rezebi baitzezaten alegranza guziarekin, egun oroz Eskripturak bilhatzen zituztela, eia gauza hauk hala liradenez.

12 Eta hetarik anhitzek behinzat sinhets zezaten, eta emazte Grek honestetarik, eta gizonetarik ezgutik.

13 Baina iakin zezatenean Thesalonikako Iuduek ezen Beroen ere Iainkoaren hitza Paulez denuntiatu izan zela, ethor zitezten hara ere, populua tharritatzen zutela.

14 Baina bertan Paul igor zezaten kanporat anaiek, ioan ledinzat itsas alderat bezala: baina Silas eta Timotheo egun zitezten han.

15 Eta Paulen salbura heltzeko kargua hartu zutenek, eraman zezaten hura Atheneserano: eta *hek harenganik* manamendu rezebiturik Silasgana eta Timotheogana, guziz bertan ethor litezen hura Baithara, parti zitezten.

16 Eta Paul Athenesen haien begira zegoela keixatzen zen haren espiritua hura baithan, zakusanean hiria idolatriari emana.

17 Disputatzen zen bada sinagogan Iuduekin, eta Iainkoa zerbitzatzen zutenekin, eta merkatuko plazan egun oroz batzen zenekin

18 Orduan Epikuriano eta Estoiziano filosofo batzu disputatzen ziraden harekin: eta batzuk erraiten zuten, Zer erran nahi du edasle hunek? Eta berzek *zjoiten*, Iainko arrotzen erakusle dela dirudi: zeren Iesus denuntiatzen baitzerauen eta resurrekzionea.

19 Eta hatzamanik hura eraman zezaten Marsen karrikara, zioitela, Iakin ahal dezakegu zerik den hizaz erraiten den doktrina berri hori?

20 Ezen gauza arrotz batzu gure beharrietara ekarten dituk: nahi diagu bada iakin gauza horiak zer erran nahi diraden.

21 (Ezen Atheniano guziak eta han egoiten ziraden arrotzak ezeinere berze gauzatará etziraden aplikatzen, zenbeit berriren erraitera edo enzutera baizen)

22 Orduan Paulek Marsen karrikaren erdian zegoela, erran zezan, Athenesko gizonak, gauza guzietan debotegi bezala ikusten zaituztet zuek.

23 Ezen iragaiten naizela eta zuen debotioneak kontenplatzen ditudala eriden ere badut aldare bat, zeinetan eskribatua baitzen, Iainkoa ezagun gabeari. Bada ezagutu gaberik ohoratzen duzuen hura nik denuntiatzen drauzuet:

24 Mundua eta hartan diraden gauza guziak egin dituen Iainkoa, zeruaren eta lurraren Iaun delarik, ezta eskuz egin tenpletan habitatzen.

25 Eta ezta gizonen eskuz zerbitzatzen deusen behar *bezala*, ikusirik ezen berak emaiten drauztela guziei bizia eta respirationea eta gauza guziak.

26 Eta egin ukan du natura humano guzia odol batetarik: lurraren hedamen gauziaren gainean habita litezenzat, lehenetik sasoin ordenatuak determinaturik, eta haien habitacionearen mugarriak ezarririk:

27 Iauna bilha lezatenzat, agian haztatuz hura eriden lezaketenez gure batbederaganik urrun ezpadere.

28 Ezen harzaz bizitzen eta higitzen eta izaten gara: zuen poetetarik ere batzuk erran duten bezala, Ezen haren leinu ere bagara.

29 Beraz Iainkoaren leinu garenaz geroz, eztugu estimatu behar Dibinitateak urhea edo zilharra edo harria gizonen artez edo inbentioez moldatua irudi duela.

30 Iainkoak bada ignorantiazko denborak disimulaturik, orain denuntiatzen draue gizon guzietan emenda ditezten.

31 Zeren ordenatu baitu mundua iustoki iujeaturen duen eguna determinatu duen gizonaz, guzietan ezagutzera emanik, hura hiletarik resusztatuturik.

32 Eta enzun zutenean hilen resurrekzioa, batzu trufatzen ziraden, eta berzek erraiten zuten, Enzunen augu berriz horren gainean.

33 Eta hunela Paul ilki zedin haien artetik.

34 Batzuk halere, hari iunktaturik, sinhets zezaten: zinetarik baitzen Dionisio Areopajita ere, eta Damaris deitzen zen emazte bat, eta berzerik hekin.

KAP. XVIII.

1 Paul Korinthion langiten, 4 Disputatzen eta Kristen predikatzen ari. 7 Handik partiturik Iustoa deitzen zen batenean sartzen. 8 Krispek Iauna baitan sinbesten. 9 Bisione Pauli agertzen. 12 Gero da Gallionen aitzinean akusatzen. 17 Sosthenes. 18 Paulek bere burua arrada eraziten. 24 Apollos Iudua Efesera ethorten

1 Gauza hauen ondoan Paul partiturik Athenestik, ethor zedin Korinthera.

2 Eta eridenik Akila deitzen zen Ponte nationeko Iudu bat, zein aitzinxetik ethorri baitzen Italiatik, eta Priszilla haren emaztea (zeren Klaudek ordenatu baitzuen Iudu guziak Romarik parti litezen) retina zedin hetara.

3 Eta zeren ofizio bereko baitzen, hekin egoiten zen, eta langiten ari zen. Eta haien ofizioa zen tabernakle egitea.

4 Eta disputatzen zen sinagogan Sabbath guziaz, eta exhortatzen zituen hanbat Iuduak nola Grekoak.

5 Eta ethorri ziradenean Mazedoniarik Silas eta Timotheo, Paulek Espirituaz hersturik testifikatzen zerauen Iuduei Iesus *ze*la Krist.

6 Eta hek kontrastatzen eta blasfematzen ari ziradela, abillamenduak iharrosirik erran ziezen, Zuen odola zuen burun gain: xahu *naiz* ni, oraindanik Jentiletarat ioanen naiz.

7 Eta handik partiturik sar zedin Iustoa deitzen zen *eta* Iainkoa zerbitzatzen zuen baten etxean, zeinen etxea baitzatxekan sinagogari.

8 Eta Krispek sinagogako prinzipalak sinhets zezan Iauna baitan bere etxe guziarekin: Korinthianoetarik ere anhitzek enzunik sinhets zezaten, eta batheia zitezten.

9 Orduan erran ziezon Iaunak gauaz bisionez Pauli Ezaizela beldur, baina minzadi eta ezadila ixil.

10 Ezen ni nauk hirekin, eta nehork eztrauk *eskurik* ezarriren hiri gaizki egitera: ezen populu handia diat hiri hunetan.

11 Eta egon zedin han urthe bat eta sei hilebethe, irakasten zuela haien artean Iainkoaren hitza.

12 Baina Gallion Akaiako Prokonsul zenean, altxa zitezen gogo batez Iuduak Paulen kontra, eta eraman zezaten iudizioko iar lekura.

13 Erraiten zutela, Legearen kontra hunek inzitatzten ditu gizonak Iainkoaren zerbitzatzera.

14 Eta Paulek ahoa ireki nahi zuen bezala, erran ziezen Gallionek Iuduei, Baldin zenbeit bidegabe, edo gaixtakeria baliz, o Iuduak, zuzenak emaiten duen lekuran sustenga zinzakeiztet:

15 Baina baldin kestione bada hitzaz eta izenez eta zuen Legeaz zeurok ikusiren duzue ezen gauza horien iuje ni ez naiz nahi.

16 Eta ken zitzen hek iudizioko iar lekutik.

17 Orduan Grek guziek hatzamanik Sosthenes sinagogako prinzipala zehatzen kuten iudizioko iar leku aitzinean: eta Gallionek ansiarik batre etzuen.

KAP. XIX.

18 Baina Paul oraino denbora luzeskoz *han* egonik, anaietarik konjit harturik, enbarka zedin Siriarat (eta harekin Priszilla eta Akila) burua arradaturik Zenkren: ezen bot zuen.

19 Gero arriba zedin Efesera, eta hek han utzi zitzan: baina bera sinagogara sarthurik, disputa zedin Iuduekin.

20 Eta hek othoiztez zaizkala denbora luziagoz hekin egon ledin, etziezen akorda.

21 Baina konjit har zezan hetarik, zioela, Nezesarioki behar dut hurrenengo besta Ierusalemen egin: baina harzara itzuliren naiz zuetara, Iainkoak plazer badu: eta parti zedin Efesetik.

22 Eta Zesareara iautsi zenean, igan zedin *Ierusalemera*: eta Eliza salutatuturik iauts zedin Antiokera.

23 Eta zerbait denbora *han* egonik, ioan zedin xuxen xuxena Gala-tiako eta Frijiako komarka trebesaturik, konfirmatzen zituela diszipulu guziak.

24 Baina Iudu nazionez Alexandriano Apollos deitzen zen bat, gizon elokenta, Eskripturretan botheretsua, ethor zedin Efesera.

25 Haur zen Iaunaren bidean instruitzen hasia, eta espiritu beroz minzatzen zen, eta irakasten zituen dilijentki Iaunaren diraden gauzak, ezagutzen zuela solament Ioanesen Baptismoa

26 Eta has zedin frangoki minzatzen sinagogan. Haur enzun zezatenean Priszillak eta Akilak berekin har zezaten, eta aitzinago deklaratu ziezoten Iainkoaren bidea.

27 Eta Akaiarat iragan nahi zenean, *hura* exhortaturik anaiek eskriba zezaten diszipuluetara rezebi lezaten hura: zeinek arribatu zenean *hara*, probetxu handi egin baitziezen gratiaz sinhetsi ukan zutenei.

28 Ezen biziki garaitzen zaien Iuduei publikoki, Eskripturez erakusten zuela ezen Jesus zela Krist.

1 Paul Efesen irakasten ari. 4 Ioanesen Baptismoa 6 Eskuen inpositionea. 11 Paulek mirakulu egiten. 13 Deabruak ditu zehatzten exorxistak. 19 Kuriositatezko liburuak erre. 24 Demetriusek seditione altxatzen. 27 Diana Efesianoena. 29 Gaio eta Aristarke. 33 Alexandre.

1 Apollos Korinthen zela gertha zedin, Paul garaiko bazter guziak iraganik ethor baitzedin Efesera: eta *han* diszipulu batzu eridenik erran ziezen,

2 Ala rezebitu duzue Espiritu saindua sinhetsi ukan duzueanean? Eta hek erran ziezoten, Are Espiritu saindua denez ere, eztiagu enzun.

3 Orduan dioste, Zertan bada batheiatu izan zarete? Eta hek erran zezaten, Ioanesen Baptismoan.

4 Orduan Paulek erran zezan, Ioanesek batheiatu ukan du emendamenduko Baptismoaz, ziotsala populuari, haren ondotik ethorteko zena baithan sinhets lezaten, erran nahi baita, Jesus Krist baithan.

5 Gauza hauk enzunik bada, batheia zitezen Jesus Iaunaren izenean.

6 Eta eskuak gainean ezarri zerauztenean Paulek, ethor zedin Espiritu saindua haien gainera, eta minzatzen ziraden lengoajez, eta profetizatzen zuten.

7 Eta gizon hauk guziok ziraden hamabitarano.

8 Gero *bera* sarthurik sinagogan, Frangoki minzatzen zen, hirur hilebethez disputatzen eta exhortatzen ari zela Iaunaren resumari *dagozkan* gauzez.

9 Eta nola batzu gogortzen baitziraden eta ezpaitzuten obeditu nahi, gaizki *Iaunaren* bidez minzatzen ziradela popularen aitzinean, hetarik *bera* partiturik, separa zitzan diszipuluak, egun oroz disputatzen ari zela Tirano baten eskolan.

10 Eta haur egin izan zen bi urthez: *bala* non Asian habitatzen ziraden guziek, enzuten baitzuten Jesus Iaunaren hitza, hanbat Iuduek nola Grekoek.

11 Eta kostumatu etziraden berthuteak egiten zituen Iainkoak Paulen eskuz:

12 *Hala* non are erien gainera ekarten baitzituzten haren gorputz gainetik krobitxetak eta konziertoak, eta ioaiten baitziraden hetarik eritasunak, eta espiritu gaixtoak hetarik ilkiten baitziraden.

13 Orduan enseia zitezen hara huna ebiltzen ziraden Iudu exorzista batzu espiritu gaixtoak zituztenen gainean Iesus Iaunaren izenaren inbokatzen, erraiten zutela, Koniuratzzen zaituztegu Paulek predikatzen duen Iesusen partez.

14 (Eta ziraden Eszeba Iudu Sakrifikadore prinzipalarenik zazpi seme, haur egiten zutenak)

15 Baina ihardesten zuela espiritu gaixtoak, erran zezan, Iesus eza-gutzen diat, eta Paul bazeakiat nor den: baina zuek nor zarete?

16 Eta oldarturik hetara espiritu gaixtoa zuen gizonak, eta haei garaithurik, bortxa egin zezan haien kontra: hala non biluzgorririk eta zaurthurik ihes egin baitzezaten etxe hartarik.

17 Eta haur ethor zedin guzien ezagutzera hanbat Iuduen nola Greko Efesen habitatzen ziradenenera: eta eror zedin beldurra haien guzien gainera, eta magnifikatzen zen Iesus Iaunaren izena.

18 Eta sinhetsi zutenetarik anhitz ethorten ziraden konfesatzen eta deklaritzen zituztela bere eginak.

19 Arte kuriositatezkoz usatu ukan zutenek ere, anhitzek *bere* liburuak ekarririk erre zituzten guzien aitzinean: eta haien balioa estimaturik eriden zezaten berrogei eta hamar milla dinerorena.

20 Hala botheretsuki augmentatzen zen Iaunaren hitza eta konfirmatzen.

21 Gauza hauk hunela konplitu ziradenean delibera zezan Paulek Espirituaz, Mazedonia eta Akaia iraganik Ierusalemara ioaitera, zioela, Han izan ondoan, Roma ere ikusi behar dut.

22 Eta igorrririk Mazedoniara aiutatzen zutenetarik biga *baitziraden* Timotheo eta Erasto, bera geldi zedin denbora batetakotz Asian.

23 Baina egin zedin denbora hartan truble handi bat doktrinaren kausaz.

24 Ezen Demetrius deitzen zen zilhargile, Dianaren zilharrezko tenpletxogile batek, anhitz irabaz eraziten zerauen ofiziokeoi:

25 Hek bildurik, eta halako gauzetako ofizier *ziradenak*, erran zezan, Gizonak, badakizue ezen ofizio hunetarik heldu diradela gure onak:

26 Eta badakusazue eta badanzuzue nola ez Efesen solament, baina kuasi Asia guzian Paul hunek sinhets erazirik itzuli duela populu handi, erraiten duela, ezen eztiradela iainko eskuz egiten diradenak.

27 Eta peril da ez solament gure gauza deskrida dadin, baina are Diana handiaren tenplea gehiagorik deus estima eztadin, eta desegin eztadin haren maiestate Asia guziak eta munduak ohoratzen dutena.

28 Eta *gauza hauk* enzunik, eta hiraz betherik oihuz iar zitezen, Efesianoen Diana handia!

29 Eta bethe zedin hiri guzia konfusioenez, eta oldar zitezen gogo batez theatrera, harturik Gaio eta Aristarke Mazedonianoak, Paulen bideko lagunak.

30 Eta Paul populu baithara sarthu nahi zenean, etzezaten utzi diszipuluek.

31 Baina Asiako prinzipaletarik batzuk ere, nola baitziraden haren adiskide, harengana igorrririk othoitz zegioten, ez ledin theatrera presenta.

32 Bada batzu batzaz oihuz zeuden, eta berzeak berzeaz: ezen konfus zen konpainia, eta anhitzek etzakiten zergatik bildu izan ziraden.

33 Orduan jendetzetik kanpora abanza zezaten Alexandre, Iuduek hura bulkatzen zutela. Eta Alexandrek, ixil litezen eskuaz keinu eginik, nahi zeraukan kausa allegatu populuari.

34 Baina ezagutu zutenean ezen hura Iudu zela, altxa zedin guziatarik boz bat, kuasi bi orenez oihu egiten zutela, Efesianoen Diana handia!

35 Orduan eskribariak jendetzea apazegaturik, erran zezan, Efeseko gizonak, zein da gizona eztakiana ezen Efeseko hiria dedikatua dela Diana handiaren, eta Iupiterganik iautsi izan den imajinaren zerbitzura?

36 Nehor bada gauza hautan kontrasta ezin daitenaren gainean, apazega zaitezten beharda, eta deus desordenatuki etzagizuen.

37 Ezen ekarri ukan dituzue gizon hauk ezpaitirade ez sakrileje, ez ezpaitute zuen iainkosa difamatzen.

38 Beraz baldin Demetriusek eta harekin diraden ofizierek egiteko-rik badute zenbeiten kontra, gorte edukiten da, eta badirade Prokonsulak, elkar akusa bezate.

39 Eta baldin berze gauzaz deus galdegiten baduzue, kongregatione bidezki bilduan konkludi ahal daite.

40 Ezen peril da seditionez akusa ezgaitezen, egungo egunagatik, truble hunezaz razoin eman ahal dezakegun kausarik eztenaz geroz. Eta gauza hauk erran zituenean biltzarreari konjit eman ziezon.

KAP. XX.

*1 Paul Mazedonian, Grezian, eta Sirian. 9 Eutike bila resuszi-
tatu. 16 Mendekoste eguna. 18 Efeseko Anzianoak Paulek
exhortatzen. 22 Heldu bebar zaizkion afliktioneak aitzinetik
erraiten. 26 Paulen bogen gabea. 29 Doktor falsuak nola izanen
diraden aitzinetik Paulek deklaratzan. 31 Beillatzera exhorta-
tzen. 34 Bere eskuez Paul trabaillatu. 36 Othoitzza. 37 Paulen
partitzagatik fidelak nigarrez egon.*

1 Bada tumultoa apazegatu zenean, Paul diszipuluak beregana deit-
hurik eta besarkaturik, parti zedin Mazedoniarat ioaiteko.

2 Eta komarka hetan ebili zenean, eta exhortatu zituenean hitz anhi-
tzez, ethor zedin Greziara.

3 Eta han hirur hilebethe eginik, zeren Iuduek zelata egiten baitze-
raukaten Siriarat enbarkatu izan baliz: haren abisua izan zen Mazedonian
gaindi itzultzera.

4 Eta lagund zezan hura Sopater Beroenesak Asiarano: eta Thesalo-
nizeanoetarik, Aristarkek eta Sekondek, eta Gaio Derbianoak, eta Timot-
heok: eta Asianoetarik, Tikikek eta Trofimek.

5 Hauk aitzinerat ioanik iguriki genzaten Troasen.

6 Eta gu enbarka gentezen altxagarri gaberiko ogien egunen ondo-
an Filipestik, eta ethor gentezen hetara Troasera, borz egunen buruan:
non egon baikentezen zazpi egun.

7 Eta asteko lehen egunean ogiaren haustera diszipuluak bilduak
izan eta, Paul minzo zen hekin (zeren biharamunean partitzeko baitzen)
eta irauñ zezan *haren* proposak gauherdi arterano.

8 Eta zen anhitz lanpa ganbera goran, non bilduak baikinaden.

9 Eta iarririk zegoela gizon gazte bat Eutike deitzen zenik leiho gai-
nean, logale handi batek harturik, Paul luzaki minzo zela, loa garaithurik
eror zedin hirurgarren soillerutik beherera, eta hila altxa zezaten.

10 Baina iautsirik Paul behera zedin haren gainera, eta besarkaturik
erran zezan, Etzaitzeta trublá ezen hunen arima haur baithan da.

11 Gero iganik eta ogia hautsirik eta ianik, eta luzaki minzaturik argi-
rano, hala parti zedin.

12 Eta gizon gazteor bizirik ekar zezaten, eta hagitz konsola zitezen.

13 Eta gu unzira ethorrikerik enbarka gentezen Asoerat, handik har-
tzeko genduen Paul: ezen hala ordenatu zuen, berak bide hura oinez egin
gogoz.

14 Bada Ason gurekin bathu zenean, hura harturik ethor gentezen
Mitilenera.

15 Eta handik enbarkaturik, biharamunean ethor gentezen Kiosen
aurkara: eta hurrengo egunean arribá gentezen Samosera: eta Trojillen
egonik, ondoko egunean ethor gentezen Miletera.

16 Ezen deliberatu zuen Paulek Efesez aitzinago iragaitera, denbo-
rarik gal ezlezanzat Asian: ezen lehiatzen zen baldin posible balitzaio
Mendekoste egunean Ierusalemén izatera.

17 Eta Miletetik *mezu* igorrikerik Efesera, dei zitzan Elizako Anzianoak.

18 Eta harengana ethorri ziradenean erran ziezén, Zuek badakizue,
Asian sar nendin lehen egunaz geroztik, nola zuekin denbora guzian izan
naizen:

19 Iauna zerbitzatzen nuela humilitate guzirekin eta anhitz nigar xor-
tarekin, eta Iuduen zelata egoitetarik ethorri izan zaizkidan tentationekin:

20 Nola zuen probetxutako gauzetarik eztrauzuedan deus estali, zuei
deklaratu eta irakatsi gabe publikoki eta etxez etxe:

21 Testifikatzen nerauela hanbat Iuduei nola Grekoei Iainkoa bait-
haratko emendamendua, eta Iesus gure Iauna baitharatko fedea.

22 Eta orain huna, ni Espirituaz estekatua, banoa Ierusalemara, hartan heltzeko zaizkidan gauzak eztakizkidalarik:

23 Salbu Espiritu sainduak hiriz hiri testifikatzen baitraut, dioela ezen estekadurak eta tribulationeak ene begira daudela.

24 Baina eztut deusen ansiarik, eta neure bizia etzait prezioso, akaba dezadantz neure kursua bozkarioarekin, Iesus Iaunaganik rezebitu dudán kargua, Iainkoaren gratiaren Ebanjelioa testifika dadinzat.

25 Eta orain huna, nik badakit ezen gehiagorik eztuzuela ikusiren ene begithartea zuetarik batek ere, zeinen artetik iragan bainaiz Iainkoaren resuma predikatzen nuela.

26 Halakotz testifikatzen drauzuet egungo egunean, ezen xahu naitzela ni guzien odoletik.

27 Ezen eztut disimulatu zuei denuntia ezniezazuen Iaunaren konseillu guzia.

28 Gogoá eiezue bada zuen buruei, eta arthalde guziari, zeinetan Espiritu sainduak ezarri baitzaituzte Ipizpiku, Iainkoaren Elizaren bazkatzeko, zein konkestatu baitu bere odol propioaz.

29 Ezen nik badakit haur, sarthuren diradela ene ioan ondoan otso dorpeak zuen artera, gupida eztutelarik arthaldea.

30 Eta zeuron artetik iaikiren dirade gizonak denuntiatzen dituztela gauza gaixtoak, diszipuluak bere ondoan erekar ditzatentzat.

31 Halakotz beillezazue, orhoit zaretelarik ezen hirur urthez gau eta egun eznaizela zesatu nigar xortarekin zuetarik batbederaren adbertitzetik.

32 Eta orain ere, anaieak, gomendatzen zerauzkiet Iainkoari eta haren gratiaren hitzarik, zein baita botheretsu zuen edifikatzen akabatze-ko, eta zuei saindu guziekin heretajearen emaiteko.

33 Berzeren urhea ez zilharra ez arropa eztut guthiziatu.

34 Baina zeurok badakizue nola ene, eta enekin ziradenen behar ziraden gauzak fornitu ukan dituzten esku hauek.

35 Guzietan erakutsi drauzuet ezen hunela trabaillatuz behar diradela flakuak suportatu, eta Iesus Iaunaren hitzez orhoit izan: ezen berak erran du, Gauza dohatsuagoa dela emaita ezen ez hartzea.

36 Eta hitz hauk erran zituenean belhauriko iarririk egin zezan othoitze hekin guziekin.

37 Orduan nigar handi guziez egin zedin: eta Paulen lepora bere buruak egotziz pot egiten zeraukaten:

38 Triste ziradelarik prinzipalki erran ukan zuen hitzagatik, ezen gehiagorik haren begithartea ezlutela ikusiren. Eta unzira lagundu zaizkan.

KAP. XXI.

5 Othoitza itsas kostan. 8 Filipe Ebanjelista, 9 Haren laur alabak. 10 Agabus profeta. 16 Mnason diszípulu. 24, 26 Paul, bere burua purifikatzen zuela, batzaman. 29 Trofime. 30 Seditio Paulen kausaz. 33 Armadako kapitainak Paul kadenaz estekatzén.

1 Eta enbarkatu genenean, hetarik separaturik, xuxen-xuxena ethor gentezen Kosera, eta biharamunean Rhodesera, eta handik Patrasera.

2 Eta *han* eridenik unzi Fenizerat trebesatzen zuen bat *hartara* iganik parti gentezen.

3 Gero Ziprezen agerrira genenean, hura utzirik ezker, Siria alderat bela egin genezan, eta arriba gentezen Tírrera: ezen han unziak behar zuen karga deskargatu.

4 Eta diszipuluak eridenik egon gentezen han zazpi egun: hek Pauli erraiten zeraukaten Espirituaz, ezledin igan Ierusalemara.

5 Baina egun hek konplitu ziradenean parti gentezen, guziek emaztekin eta hurrekin lagunzen gentuztela hiri lekorerano: eta belhauriko iarririk ur bazterrean othoitze egin genezan.

6 Gero elkar besarkaturik, unzira igan gentezen, eta berzeak beretat itzul zitezen.

7 Eta gu biajea akabaturik arriba gentezen Tíretik Ptolemaidara: eta anaieak salutaturik, egon gentezen egun bat hekin.

8 Eta biharamunean ilkirik Paul eta harekin genenak ethor gentezen Zesareara: eta sarthurik Filipe Ebanjelistaren etxean (zein baitzen zazpie-tarik bat) egon gentezen hura baithan.

9 Eta hunek zituen laur alaba birjina profetizatzen zutenik.

10 Eta *han* denbora ungisko egon genenean, ethor zedin Iudeatik Agabus deitzen zen Profeta bat.

11 Eta guregana ethorririk eta Paulen gerrikoa harturik eta *harzaz* bere oinak eta eskuak estekaturik, erran zezan, Gauza hauk erraiten ditu Espiritu sainduak, Gerriko hunen iabe den gizona, hunela estekaturen dute Ierusalemen Iuduek, eta liuraturen dute Jentilen eskuetara.

12 Eta gauza hauk enzun gentuenean, othoitz egin genezon guk eta leku hartan ziradenek, ezledin igan Ierusalemera.

13 Orduan ihardets zezan Paulek, Zer ari zarete nigarrez zaudetela, eta ene bihotza erdiratzen duzuela? Ezen ni ez estekatu izatera solament, baina Ierusalemen hiltzera ere prest naiz Jesus Iaunaren izenagatik.

14 Bada, hari burutan ezin eman genezakeonaren gainean, utzi genezan, erraiten genduela, Iaunaren borondatea egin dadila.

15 Eta zenbeit egunen buruan *gure* hatuak harturik igan gentezen Ierusalemera.

16 Eta ethor zitezen diszipuluetarik ere *batzu* Zesareatik gurekin zakarkeitela berekin Mnason Zipriano iakin bat, diszipulu anzianoa, zein baithan ostatuz behar baikenen.

17 Bada ethorri genenean Ierusalemera, gogotik rezebi genzaten anaiek.

18 Eta biharamunean sar zedin Paul gurekin Iakes baithara, eta Anziano guziak hara bil zitezen.

19 Eta hek besarkaturik, konta zitza puntu punktuz Iainkoak Jentilen artean haren ministerioz egin zituen gauzak.

20 Eta hek enzun zitzatenean, glorifika zezaten Iauna, eta erran ziezoten, Anaie, badakusak zenbat milla diraden Iudu sinhetsi dutenak: eta guziei baitaxete Iainkoaren zela.

21 Eta enzun die erraiten hizaz, ezen hik Moisesen utzitera irakasten dituala Jentilen artean diraden Iudu guziak, erraiten duala, ezen ezti-

tuztela haurrak zirkonziditu behar, eta ez tuztela ordenanzen araura ebili *behar*.

22 Zer *egiteko* da bada? osoki populuak bildu behar dik: ezen enzun die nola ethorri aizen.

23 Egik bada *guk* erraiten drauaguna. Laur gizon zitiagu bot egin dutenik:

24 Hek harturik purifikadi hekin, eta kontribui ezak hekin, buruak arrada ditzatenzat: eta dakiten guziek ezen hizaz enzun dituzten gauzatarik deus eztela: baina euror ere Legea begiratzuz abilala.

25 Baina Jentil sinhetsi dutenez den bezenbatean, guk eskribatu diagu, eta ordenatu deus halakorik begira eztezatzen, baina begira litezen idolei sakrifkatuetarik, eta odoletik, eta ithoetarik, eta paillardizatarik.

26 Orduan Paul gizon hek berekin harturik, *eta* biharamunean hekin purifikaturik sar zedin tenplean denuntiatzen zuela purifikatoneko egunen komplimendua, hetarik batbederagatik oblationea ofrenda ledin artean.

27 Eta nola zazpi egunak ia hurren iragan baitziraden, Asiako Iudu batzuk hura ikusi zutenean tenplean, mobi zezaten populu guzia, eta ezar zitzaten eskuak haren gainean:

28 Heiagoraz zeudela, Israeltar gizonak, hel zakizkigute: haur da gizona populuaren eta Legearen eta leku hunen kontra guziak leku guzietan irakasten dituen: are gehiago Grekoak ere erekarri ditu temple barnera, eta profanatu du leku saindu haur.

29 (Ezen lehen ikusi ukan zuten Trofime Efesianoa hirian harekin, zein uste baitzuten Paulek temple barnera eraman ukan zuela.)

30 Eta mobi zedin hiri guzia, eta oldar zedin populua: eta Paul hatzamanik tenpletik kanpora idokiten zuten: eta bertan borthak erts zitezen.

31 Baina hek hura hil nahiz zabiltzala, hel zedin fama *garnizoinaren* bandako Kapitainagana, ezen Ierusalemeko guzia nahasi zela.

32 Zeinek ordu berean jendarmesak eta Zentenerak harturik laster egin baitzezan hetara: eta hek ikusi zituztenean Kapitaina eta jendarmesak geldi zitezen Paulen zehatzetik.

33 Orduan hurbildurik Kapitainak har zezan hura, eta mana zezan esteka ledin bi kadenaz: eta interroga zezan nor lizen, eta zer egin zuen.

34 Eta batzu batzaz zeuden oihuz jendetzean eta berzeak berzeaz: eta nahastekamenduaren kausaz *deus* segurik ezin ezagutuz, mana zezan fortalezara eraman ledin.

35 Eta ethorri zenean gradoetara, gertha zedin jendarmesez eramaiten baitzen jendetzearen boaldaren kausaz.

36 Ezen iarreikiten zaion populuko jendetzea hegiagoraz, Ken ezak hori.

37 Eta Paulek fortalezan sartzerakoan diotsa Kapitainari, Hauzu naiz hirekin minzatzeraz? Hark erran ziezon, Grekik badakik?

38 Ezaiz hi Egiptiano iragan egun hautan seditione bat biztu duana, eta laur milla gaixtagin desertura retiratu dituana?

39 Eta erran zezan Paulek, Ni segur gizon Iudua nauk Tarsen, Ziliziako hiri famatuan burjes iaioa: othoitz egiten drauat bada, permeti ieza-dak minza nakion populuari.

40 Eta hark permetitu zeraukanean, Paulek, gradoetan zegoela, ixilzera eskuaz keinu egin ziezon populuari, eta silentio handi egin izanik, minza zedin Hebraikoen lengoajeaz, erraiten zuela.

KAP. XXII.

1 *Paulen defenza.* 12 *Ananias.* 21 *Paul Jentilen Apostolu.* 22 *Populuak Paul hil erazi nahi.* 24 *Kapitainak hura azota eraziten.* 25 *Paul Romako burjes.* 30 *Estekaduretarik laxatu.*

1 Gizon anaieak eta aitak, enzuzue orain zuek baithan emaiten dudana defenza.

2 (Eta enzun ukan zutenean ezen Hebraikoen lengoajeaz minzo litzaiela, hanbat silentio handiago egin zezaten: eta erran zezan,)

3 Ni naiz gizon Iudua, Tarse Ziliziakoan iaioa, baina hazia hiri hunetan berean Gamalielen oinetan, aiten Legearen perfektionean instruitua, Iainkogana zelotako ninzela, egun zuek guziak ere zaretan bezala:

4 Doktrina haur persekutatu ukan dudana heriorano, estekatuz eta presoindegietara ezarriz hanbat gizonak nola emazteak:

5 Sakrifikadore subiranoa ere testimonio dudana bezala, eta Anzianoen konpainia guzia: are hetarik guthunak anaieetara harturik, Damaszerat ioaiten ninzen, han ziradenak estekaturik Ierusalemara ekartera, puni litezenzat.

6 Eta gertha zedin bidean ioaiten eta Damaszerara hurbiltzen ninzela egu-erdi irian, subitoki zerutiko xistmist anzoko argi handi batek ingura bainenzan:

7 Eta eror nendin lurrera, eta enzun nezan boz bat, zioztala, Saul, Saul, zergatik ni persekututzen nauk?

8 Eta nik ihardets nezan, Nor aiz Iauna? Eta Iaunak erran ziezadan, Ni nauk Iesus Nazareno hik persekututzen duana.

9 Eta enekin ziradenez, argia ikus zezaten, eta izit zitezten, baina enekin minzo zenaren boza etzezaten enzun.

10 Orduan erran nezan, Zer eginen dut Iauna? Eta Iaunak erran ziezadan, Iaikirik oha Damaszerara, eta han erranen zaizkik, egin ditzan ordenatu zaizkian gauza guziak.

11 Eta zeren *deus* ezpainuen ikusten argi haren klaretatearen kausaz, enekin ziradenez eskutik eraman izanik Damaszerara ethor nendin.

12 Geroztik Ananias Legearen araura Iainkoaren beldur zen gizon bat, *han* egoiten ziraden Iudu guzietarik testimonijae ona zuena, enegana ethor zedin.

13 Eta ene aldean zegoela erran ziezadan, Saul anaie, rezebi ezak ikustea. Eta nik ordu hartan berean harenganat beha nezan:

14 Eta hark erran zezan, Gure aiten Iainkoak elejitu au hi bere borondatearen ezagutzeko eta Iustoaren ikusteko, eta haren ahotik bozaren enzuteko.

15 Ezen testimonio izanen atzaio gizon guziak baithara, ikusi eta enzun dituan gauzez.

16 Orain bada zer beranzen duk? Iaiki adi eta batheidi, eta xahu itzak eure bekatuak, Iaunaren izena inbokaturik.

17 Gero gertha zekidan, ni Ierusalemara bihurtu ninzenean, eta tenplean othoitz egiten nengoela transporta bainendin espirituz.

18 Eta ikus bainezan zioztana, Lehiadi eta ilki adi fitetz Ierusalemetik, ezen ezte rezebituren *bike* nizaz emanen drauean testimoniajea.

19 Eta nik erran nezan, Iauna, hek bazeakie ezen ni presoindegira ezarten ari ninzela eta azotatzen nituela sinagoga guzietan hi baithan sinhesten zutenak.

20 Eta isurten zenean Esteben hire martiraren odola, ni ere present ninduan, eta konsentitzen nian haren hiltzean, eta begiratzan nitian hura hiltzen zutenen arropak.

21 Eta *hark* erran ziezadan, Habil: ezen nik Jentiletara urrun igorriren aut.

22 Eta enzuten zuten hura hitz hunetarano: orduan altxa zezaten bere boza, erraiten zutela, Ken ezak lurretik horrelakoa: ezen eztuk razoin hori bizi den.

23 Eta hek heiagoraz zeudela, eta bere arropak iharrosten eta airerat erhautsa irazitzen zutela.

24 Mana zezan Kapitainak hura fortalezara eraman ledin, eta ordena zezan azoteaz examina ledin, iakin lezanzat zer kausagatik hala oihuz leuden haren kontra.

25 Bada hedeaz estekatu zuten ondoan, erran ziezon aldean zaion Kapitainari Paulek, Hauru zarete Romako *den* baten eta kondemnatu eztenaren azotatzera?

26 Eta *haur* enzun zuenean Zentenerak ioanik Kapitainagana, konta ziezon hari, zioela, Ikusak zer egiteko duan: ezen gizon haur Romako *burjes* duk.

27 Eta kapitainak ethorririk harengana, erran ziezon, Erran iezadak, eia hi Romako *burjes* aizenez. Eta hark erran zezan, Bai.

28 Eta ihardets zezan Kapitainak, Nik soma handitan burjesia hori akisitu diat. Eta Paulek dio, Eta ni iaio ere *burjes* nauk.

29 Bertan orduan retina zitezen harenganik hura examinatu behar zutenak: eta Kapitaina ere beldur zedin, ezagaturik ezen Romako *burjes* zela, eta zeren estekatu baitzuen.

30 Eta biharamunean segura iakin nahiz zer kausagatik akusatzen lizen Iuduez, laxa zezan estekaduretarik: eta mana zezan, Sakrifikadore prinzipalak bil litezen, eta haien konseillu guzia: eta ekarririk Paul presentia zezan haien aitzinean.

KAP. XXIII.

1 Paul defendatzen. 2 Ananiasek muthurrean eman eraziten. 5 Eta Paulek haren iniuriatzeaz bere burua desenkusatzan. 6 Paulek Farisen dela erraiten 8 Saduzeuen errora. 10 Paul fortalezara eramaiten. 11 Iaunak konsolatzen. 12 Iudu batzuk bot egin haren kontra: 16 Paul hunez adbertitu, 23 Gero Felixgana eraman izan. 25 Felixi Kapitainak eskribatzen.

1 Eta begiak konseillua baitharat xuxendurik Paulek erran zezan, Gizon anaieak, nik konszientia on guzitan zerbitzatu ukan dut Iainkoa egun hunetarano.

2 Orduan Ananias Sakrifikadore subiranoak mana zitzan aldean zaizkonak, hura muthurrean io lezaten.

3 Orduan Paulek erran ziezon, Zehaturen au hi Iainkoak, paret xuritu: eta hi baihago Legearen arauz ene iujeatzeko, eta Legearen kontra manatzen duk ni zeha nadin?

4 Eta present ziradenek erran zezaten, Iainkoaren Sakrifikadore subiranoa iniuriatzen duk?

6 Eta erran zezan Paulek, Anaieak, ez nakian Sakrifikadore subirano zela: ezen eskribatua da, Eure populuaren prinzeaz eztuk gaizki erranen.

6 Eta iakin zuenean Paulek ezen partida bata zela Saduzeuetarik, eta berzea Fariseuetarik, oihuz iar zedin konseilluan, Gizon anaieak, ni Fariseu naiz, Fariseu seme: hilen esperanzaz eta resurrekzioneaz ni akusatzen naiz.

7 Eta haur erran zuenean, egin zedin seditone Fariseuen eta Saduzeuen artean: eta zathi zedin biltzarrea.

8 Ezen Saduzeuek erraiten dute eztela resurrektionerik, ez Aingerurik ez espiriturik: baina Fariseuek bata eta berzea aithor dituzte.

9 Eta egin izan zen heiagora handi bat: orduan Fariseuen alde *ziraden Eskeribak* iaikirik bazihardukaten, erraiten zutela, Eztugu deus gaitzik eriden gizon hunetan, baina baldin espiritu bat edo Aingeru bat minzatu bazaio ezgaitezela Iainkoaren kontra batailla.

10 Eta seditioe handi egin izanik, Kapitainak beldurturik, hezaz Paul zathika ledin, mana zezan jendarmesak iaust litezen haien artetik haren harapatzera eta fortalezara eramaitera.

11 Eta ondoko gauean Iaunak, hari presentatzen zaiola, erran ziezon, Paul, auk bihotz on: ezen nola testifikatu baituk nizaz Jerusalem, hala behar duk Roman ere testifikatu.

12 Eta argitu zenean, Iuduetarik batzuk eginik biltzarre eta bot malediktionerekin, lioitela, ezlutela ianen ez edanen Paul hil lezaketeno.

13 Eta berrogei baino gehiago ziraden koniuratione haur egin zutenak.

14 Hek ethorririk Sakrifikadore prinzipaletara eta Anzianoetara, erran zezaten, Bot egin dugu malediktionerekin, deus eztugula dastaturen Paul hil dukeguno.

15 Orain bada zuek iakin erazi ieozue Kapitainari, konseilluaren borondatetik bihar hura erekar diezazuela, harzaz zerbait hobeki ezagutu nahi bazindute bezala: eta gu hura hurbil dadin baino lehen, prest gara haren hiltzera.

16 Baina Paulen arrebaren semea enzunik zelatak, ethor zedin, eta sarthurik fortalezara konta ziezon Pauli.

17 Eta Paulek Zenteneretarik bat beregana deithurik, erran ziezon, Gizon gazte haur eramak Kapitainagana, ezen badik zerbait hari erran beharrik.

18 Hark bada hura harturik eraman zezan Kapitainagana, eta erran zezan, Paul presonerak beregana deithurik othoitz egin dirautak, gizon gazte haur hiregana ekar nezan, zeinek baitu zerbait hiri erran beharrik.

19 Eta Kapitainak hura eskutik harturik, eta apart retiraturik galde egin ziezon, Zer duk niri erran beharrik?

20 Eta *hark* erran zezan, Iuduek ordenatu die hiri othoitz egitera, bihar Paul konseillura igorri dezan, hobekiago zerbait ez informatu nahi balirade bezala harzaz:

21 Baina hik eztiezeala akorda: ezen haien artekorik berrogei gizon baino gehiago haren zelata diaudek: bot eginik malediktioezko penan, eztutela ianen ez edanen hura hil dukeiteno: eta orain prest diaudek, hik zer prometaturen drauean begira.

22 Kapitainak bada igor zezan gizon gaztea, hari manaturik, nehorri ezlerron nola gauza hauk hari dklaratu zerauzkan.

23 Eta deithurik bi Zentener erran ziezzen, Edukitzazue prest berrehun jendarmes Zesarearano ioaiteko, eta hirurogei eta hamar zamaldun, eta berrehun arxer, gauaren heren oreneko.

24 Eta den abre prestik, igan erazirik Paul salburik eraman dezaten-zat Felix gobernadore handiagana.

25 Eta eskriba zietzozon letra batzu tenor hunetakorik,

26 Klaude Lisiasak Felix gobernadore guzizko exzellentari, salutatione.

27 Gizon haur Iuduez hatzamana, eta ia hezaz hiltzeko zegoela, ethorririk garnizoinarekin edeki diraueat, ezaguturik ezen Romako *burjes* zela.

28 Eta iakin nahiz zer kausagatik akusatzen luten, eraman ukan diat haien konseillura.

29 Zein eriden baitut akusatzen zela beren Legeko kestionez, eta heriorik edo presoinik merezi luen hogenik batre etzuela.

30 Eta adbertitu izanik gizon huni Iuduez egiten zaizkan zelatez, bertan igorri ukan diat hiregana: manamendu eginik akusazalei ere, hunen kontretako dituzten gauzak hire aitzinean erran ditzaten. Ungi aizela.

31 Jendarmesek bada haei manatu izan zaien bezala, Paul harturik eraman zezaten gauaz Antipatrisera.

32 Eta biharamunean utzirik zamaldunak harekin loazenzat, itzul zitezzen fortalezara.

33 Eta hek Zesareara ethorririk eta Gobernadore handiari letrak emanik, Paul ere haren aitzinera presenta zezaten.

34 Eta irakurri zituenean Gobernadore handiak *letrak*, eta zer probinziatako zen hura interrogatu zuenean, eta ezaguturik ezen Ziliziako zela:

35 Enzunen aut dio, hire akusazaleak ere ethorri diratenean. Eta mana zezan Herodesen palatioan begira ledin.

KAP. XXIII.

3 Tertullek Paulen kontra rekesta egiten. 10 Paulek bere buruagatik ibardesten, 14 eta bere bizitzearaz eta fedearaz rasoin emaiten. 24 Felix gratioso Paulgana. 25 Paulek Felixi eta haren emazteari Krist predikatzen. 28 Festus Felixen sukzesor.

1 Eta borz egunen buruan iaust zedin Ananias Sakrifikadore subiranoa Anzianoekin, eta Tertulle *deitzen* zen orator batekin: hek konpari zitezenean Gobernadore handiaren aitzinean Paulen kontra.

2 Eta Paul deithu izanik, Tertulle has zedin akusatzen, zioela,

3 Felix guzizko exzellentea ezagutzen diagu esker guzirekin gauza guzietan eta leku guzietan, ezen guk ardietsi dugula bake handia hizaz, eta eure probidentiaz populu hunetan egin dituan ordenanza onez.

4 Baina luzakiago eduki ezezadan, othoitz egiten drauat enzun gaitzan guti bat eure ontasunagatik.

5 Ezen eriden diagu gizon pestilentioso haur seditione altxatzen drauela Iudu guziei mundu orotan, eta Nazarenoen sektaren buru *dela*:

6 Zein tenplearen profanatzen ere enseiatu izan baita, eta hatzamanik nahi ukan diagu gure Legearen arauetz iujeatu.

7 Baina ethorririk Lisias kapitainak bortxa handirekin edeki ukan diraukuk gure eskuetarik.

8 Haren akusazaleak hiregana ethor litezen manaturik: beraganik eurrorrek informatione eginik iakin ahal ditzakek gauza guziak, zeinezaz guk hori akusatzen baitugu.

9 Eta konsenti zezaten Iuduek ere, erraiten zutela, gauza hauk hala liradela.

10 Baina ihardets zezan Paulek, Gobernadore handiak minza ledin hari keinu eginik, Zeren baitakit anhitz urthe duela natione hunen iuje aizela, gogotikago neure buruaz ihardesten diat:

11 Ikusirik ezen hik ezagut ahal dekakeala nola hamabi egun baino gehiago ez tiraden, igan minzenetik Ierusalemara, adoratzera.

12 Eta eznie tenplean eriden nehorekin disputatzen ari naizela, edo jende biltzen, ez sinagoetan, ez hirian:

13 Eta ezin foroga zitzakee ni orain akusatzen nauten gauzak.

14 Baina haur aithortzen drauat, ezen sekta deitzen duten bide haren arauetz, hunela dudala *neure* aiten Iainkoa zerbitzatzen, sinhesten ditudalarik Legean eta Profetetan eskribatuak diraden gauza guziak.

15 *Eta esperanza* dudalarik Iainkoa baithan, izanen dela hilen resurrektionea, hanbat iustoena nola iniustoena, zeinen begira berak ere baitaude.

16 Halakotz pena ere ezarten diat, konszientia dudan Iainkoagana eta gizonetara trebuku gabe bethiere.

17 Eta anhitz urtheren buruan, ethorri izan nauk neure nationera elemosina eta oblatione egitera.

18 Ordu hartan eriden nie purifikatua tenplean, ez *ordea* jendetzerekin, ezeta tumulturekin, Asiako Iudu batzuk.

19 Zeinek behar baitzuten hire aitzinean konparitu, eta ni akusatu, baldin deus ene kontra bazuten.

20 Edo hauk berok erran bezate baldin zer bait gaixtakeria eriden badute nitan, ni konseilluan presentatu izan naizenean.

21 Haien artean nengoela oiuhu egin nueneko boz bakoitz haur baiden, Hilen resurrektionearaz ni akusatzan naiz egun zuezaz.

22 Gauza hauk enzunik, Felixek igor zitzan hek berze aldi batetara, zioela, Sekta horrez zer den dilijentkiago ezagutu dukedanean, Lisias kapitaina iausti datenean, osoki ezaguturen duket zuen egitekoa.

23 Eta mana zezan Zentener bat, begira ledin Paul eta largoan ezar ledin, eta nehor ez lezan enpatxa haren ezagunetarik haren zerbitzatzetik edo harengana ioaitetik.

24 Eta zenbaitrebeit egunean buruan, Felixek ethorririk Drusilla bere emaztearekin, zein baitzen Iudaka, erekar zezan Paul, eta enzun zezan hura *minzatzen* Krist baithango fedez.

25 Eta nola hura disputatzen baitzen iustitiaz, eta tenperantiaz, eta izateko den iudizioaz, espantaturik Felixek ihardets zezan, Oraingotz habil, eta aizararik dudanean deithuren aut.

26 Berahala eskun gainean esperanza zuelarik ezen Paulek zerbait diru emanen zeraukala, larga lezanzat halakotz ere maiz erekartan zuen eta minzatzen zen harekin.

27 Eta bi urtheak konplitu ziradenean, har zezan sukzesor Felixek Porzius Festus: eta plazer egin nahiz Iuduei Felixek utzi zezan Paul presoner.

KAP. XXV.

2 Sakrifikadore subiranoa eta Iudu prinzipalak Paulen kontra fabore eskez egon. 10 Paulek bere burua Festusen aitzinean defendatzen, 11 gero Zesargana apellatzen. 13 Festusek Agriparekin eta Bernizerekin Paullen egitekoa aipatzen. 24 Zergatik ez tuen Festusek Paul kondenmatu.

1 Festus bada probinzian sarthurik hirur egunen buruan ioan zedin Ierusalemara Zesarearik.

2 Eta konpari zitezen haren aitzinean Sakrifikadore subiranoa eta Iuduen arteko prinzipalena Paulen kontra, eta othoitz egiten zeraukaten.

3 Fabore eskez zeudela haren kontra, hura erekar lezanzat Ierusalemara: zelata zaizkolarik hura bidean hil lezatenzat.

4 Eta Festusek ihardets zezan, ungi begiratuia izanen zela Paul Zesarean, eta bera sarri *harako* lizela.

5 Bada zuetarik (dio) ahal ditezenak, elkarrekin iaust bitez, eta baldin zenbeit hogen gizon haur baithan bada akusa bezate.

6 Eta hamar egun baizen haien artean egon gaberik, iaust zedin Zesareara: eta biharamunean iarririk iudizioko alkian, mana zezan Paul erekar ledin.

7 Hura hara ethorri zenean ingura zezaten Ierusalemetik iausti izan ziraden Iuduek akusatione anhitz eta pizurik ekarten zutela Paulen kontra, zein ezin foroga baitzitzakeizten:

8 Ihardesten zuelarik Paulek, ezen deusetan ezluela faltatu Iuduen Legearen kontra, ez tenplearen kontra, ez Zesaren kontra.

9 Baina Festusek atsegin egin nahiz Iuduei, ihardesten zeraukala Pauli, erran zezan, Nahi aiz Ierusalemara igan *eta* han gauza hauzaz iujeatu ene aitzinean?

10 Eta erran zezan Paulek Zesaren iudizioko alki aitzinean niagok, non behar bainaiz iujeatu. Iuduei deusetan eztiraueat iniuriarik egin, hik ere ungi dakian bezala.

11 Ezen baldin gaizkirik egin badut, edo deus herio merezi duenik akometitu badut, eztiat hiltzera refusatzen: baina baldin horiek akusatzen nautenatarik deus ezpada, nehork horiei ezin eman niezakeek: Zesargana apellatzen nauk.

12 Orduan Festusek konseilluarekin minzaturik, ihardets zezan, Zesargana apellatu aiz? Zesargana ioanen aiz.

13 Eta zenbeit egunen buruan Agripa regea eta Bernize iaust eitezen Zesareara Festusen salutatzer.

14 Eta anhitz egun han egonik Festusek Regeri aipa ziezon Paulen egitekoa, erraiten zuela, Gizon bat utzi izan duk Felixez presoner:

15 Zeinen kausaz, ethorri ninzenean Ierusalemara, konpari baitzitezen Sakrifikadore prinzipalak eta Iuduen Anzianoak, haren kontra kondemnatione rekeritzen zutela.

16 Eta ihardetsi diraueat, eztutela Romanoek kostuma nehoren heriotara liuratzeko, akusatzen denak *bere* akusazaleak aitzinean ditukeeno, eta defendatzeko leku har dezakeeno hogenaz.

17 Bada huna ethorri ziradenean, luzamendurik batre gabe, biharamunean iudizioko alkian iarririk, mana niezan ekar ledin gizona.

18 Haren akusazaleak han present ziradela, etzezatean hogenik batre ekar, nik uste nuenaren gainean.

19 Baina kestione batzu zitiztean haren kontra beren superstitioneaz, eta edozein Jesus hilik bizi lizela Paulek seguratzten zuen batez.

20 Eta nik, halako kestioneaz egitekotan izanez, erran niezoan, eia nahi lizenez Ierusalemera ioan, eta han iujea ledin gauza hauzaz.

21 Baina zeren apella baitzedin reserba ledinzat Augustoren ezagutzera, mana niezan begira ledin hura igor nezakeno Zesargana.

22 Agripak orduan erran ziezon Festusi, Nahi nitek neurourrek ere gizona enzun. Eta hark, Bihar, dio, enzunen duk.

23 Bada biharamunean ethorri ziradenean Agripa eta Bernize ponpa handirekin, eta sarthu ziradenean audienzian kapitainekin eta hiriko jende autoritatezkoekin: Festusen manamenduz erekar zedin Paul.

24 Eta Festusek dio, Rege Agripa, eta hemen gurekin zaretan guziak, badakusazue gizon haur, hunez Iuduen konpainia guzia minzatu izan zait hanbat Ierusalem nola hemen, heiagoraz, hunek eztuela gehiagorik bizi behar.

25 Baina nik eriden dut, deus hunek eztuela egin herio merezi due-nik: badarik ere bera Augustogana apellatu denaz geroz, deliberatu dut harengana igortera.

26 Hunezaz zer segurik eskriba diezodan iaunari eztut. Halakotz ekarri ukan dut zuetara, eta prinzipalki hiregana, rege Agripa, informatione eginik zer eskriba dudanzat.

27 Ezen eztela razoinik irudi daut, presoner baten igortea, eta haren kontratako hogenak eztitezen notifika.

KAP. XXVI.

2 Paulek bere bizitziaz eta fedeaz razoin emaiten. 5 Fariseu dela erraiten. 8 Resurrektionea. 18 Bekatuen barkamendua. Penitentia, konbertitzea, obrak. 24 Festusek Paul sobera iakinaz erbo estimatzen.

1 Agripak orduan Pauli erran ziezon, Permetitzen zaik eure buruagatik minzatzea. Orduan Paul eskua hedaturik has zedin razoin emaiten, *ziola,*

2 Rege Agripa, dohatsu neure burua estimatzen diat zeren egun hire aitzinean ihardetsi behar baitut, Iuduez akusatzen naizen gauka guziez

3 Prinzipalki zeren baitakit ezagutzen dituala Iuduen artean diraden kostuma eta kestione guziak: halakotz othoitz egiten drauat, patientki enzun nezan.

4 Bada ene bizitze gaztetasunetik eraman dudanz den bezenbatean, eta zerik lehen hatsetik izan den ene nationean Ierusalemen, badakite Iudu guziek:

5 Lehendanik ezaguturik (baldin testifikatu nahi badute) nola neure aitzinekoakdanik gure relijioneko sekta guzizko exzellentaren arauz bizi izan naizen Fariseu.

6 Eta orain Iainkoaz gure aitei egin izan zaizen promeseko esperanzaren kausaz, iudizioan akusaturik nago.

7 *Promes* hartara gure hamabi leinuek ardura gau eta egun *Iainkoa* zerbitzatzen dutela helduren diradela esperanza dute, zein esperanzaz (o Rege Agripa) Iuduek ni akusatzen bainaute.

8 Zer? sinhets ezin daitenetan dadukazue zuek baithan, Iainkoak hilak resusztatzen dituela?

9 Eta nizaz den bezenbatean irudi izan zait ezen Jesus Nazarenoren izenaren kontra resistentia handi egin behar nuela:

10 Eta egin ere badut Ierusalemen: eta anhitz saindu nik presoindiegietan enserratu ukan dut, Sakrifikadore prinzipaletarik bothere ukanik: eta nehork hiltzen zituenean *neure* sententia emaiten nuen.

11 Eta sinagoga guzietan maiz punitzen nituela bortxatzen nituen blasfematzer: eta sobera minthurik haien kontra, persekutatzen nituen hiri arrotzetarano.

12 Denbora hartan Damaszerat ere ioaiten ninzela Sakrifikadore prinzipalen botherearekin eta komisionearekin.

13 Egunaren erdian, o Rege, bidean ikus niezan zerutiko argi bat iguzkiarena baino klaroagorik, argitzen gentuela ni eta enekin bidean ioaiten ziradenak.

14 Eta gu guziak eroririk lurrera, enzun niezan boz bat niri minzo zaitadala, eta zioztala Hebraikoen lengoajez, Saul, Saul, zergatik ni persekutatzan nauk? gogor duk horetako akuloen kontra ostiko egitea.

15 Nik orduan erran niezan, Nor aiz Iauna? Eta hark erran ziezadan, Ni nauk Iesus hik persekutatzan duana.

16 Baina iaiki adi, eta ago zutik eure oinen gainean: ezen hunegatik agertu natzaik, ordena enzadanzat ministre eta ikusi dituan eta agerturen natzaian gauzen testimonio:

17 Idokiten audalarik populu *horretarik* eta Jentiletarik, zeinetara orain igorten baihaut, 18 Ireki ditzanzat haien begiak, konberti ditezenzat ilhunbetik argira, eta Satanen botheretik Iainkoagana, rezebi dezatenzat bekatuen barkamendua, eta zortha saktifikatuen artean, ni baithango fedeaz.

19 Hunegatik, o Rege Agripa, eznitzaio desobedient izan zerutiko bisioneari.

20 Baina Damaszen ziradenei lehenik, eta Jerusalem, eta Iudeako komarka guzian *ziradenei*, gero Jentilei ere predikatu diraeat emenda litezen eta konberti Iainkoagana, obrak egiten lituztelarik emendamendutako digneak.

21 Kausa hunegatik Iuduak ni tenplean hatzamanik enseiatu izan dituk ene hiltzen:

22 Baina Iainkoaren aiutaz aiutatu izanik irauin diat egungo egunerano, testifikatzen drauedala hanbat xipiei nola handiei, eta deus erraiten eznuela Profetek eta Moisesek ethorteko ziradela aitzinetik erran duten gauzarik baizen:

23 *Ezen* behar zela Kristek sufrir lezan, eta hilen resurrekioneko lehen lizen, zeinek populu huni eta Jentilei argia denuntiatu behar baitzerauen.

24 Eta gauza hauk bere defensatan erraiten zituela Festusek ozengi erran zezan, Zoratu aiz Paul, letretako iakin handiak zoratzan au.

25 Eta Paulek, Eznauk zoratzan, dio, Festus guzizko exzellentea, baina egiazko eta adimendu onetako hitzak erraiten zitiat.

26 Ezen bazeakizkik gauza hauk Regek, zeinen aitzinean minzo ere bainaiz frangoki: zeren estimatzen baitut gauza hautarik eztela deus hark eztakianik: ezen gauza haur eztuk zokoan egin izan.

27 O rege Agripa, sinhesten dituk Profetak? bazeakiat ezen sinhesten dituala.

28 Eta Agripak erran ziezon Pauli, Hurrensu gogatzan nauk Kristino egin nadin.

29 Orduan Paulek erran zezan, Iainkoa baithan desir nitek bai hurrensu bai xoil, ez hi solament, baina ni egun enzuten nauten guziak ere egin zindeizten halako, nolako ni bainaiz, estekaillu hauk salbu.

30 Eta gauza hauk *hark* erran zituenean, iaiki zedin Rege, eta Gobernadorea, eta Bernize, eta hekin iarri izan ziradenak.

31 Eta apartatu ziradenean bere artean minzo ziraden, zioitela, Deus herio edo presoindegi merezi duen gauzarik eztu egiten gizon hunek.

32 Eta Agripak Festusi erran ziezon, Larga ahal zicitean gizon haur baldin apellatu izan ezipaliz Zesargana.

KAP. XXVII.

1 Paul Romara eramaiten, 22 Eta hark Iainkoaren aiutaren begira egoitera bere lagunak exhortatzan. 25 Fedea. 33 Paulek refek-tione hartzera konpainia inxitatzen. 35 Eta Iainkoa guzjen aitzinean regratiaturik iaten. 41 Unzja eta goitiko gauzak desegiten dirade eta nehor ez galtzen.

1 Ordenatu izan zenean gu Italiarat enbarkaturen genela, eman ziezotzen bai Paul bai berze presoner batzu Iulio deitzen zen Zentener Augustoren bandako bati.

2 Eta iganik Adramiteko unzi batetara, Asiako komarketara ioaitera parti gentezen, eta gurekin zen Aristarke Mazedo Thesalonizeanoa.

3 Eta ondoko egunean arriba gentezen Sidonera, eta Iuliok humanoki Paul traktaturik, permeti zezan adiskidetarar ioanik, hezaz trakta ledin.

4 Gero handik partiturik Zipre beherera io genezan, zeren haize kontreak baitziraden.

5 Eta Ziliziaren eta Panfiliaren aurkan den itsasora iraganik, ethor gentezen Mira Liziako hirira.

6 Eta han Zentenerak eridenik Alexandriako unzi Italiarat ioaiten zen bat, hartara sar erazi genzan

7 Eta anhitz egunez baratx ioaiten genela, eta nekez Gnidako aurkara heldurik, haizeak permetitzen etzeraukularik, iragan gentezen Kreta beherera Salmonen aurkan.

8 Eta nekez hura iragaiten genduela, ethor gentezen Portu-ederrak deitzen den leku batetara, zeinen aldean baitzen Laseako hiria.

9 Eta zeren anhitz denbora iragan baitzen, eta ia urean ioaita perilos, zeren ia barura ere iragan baitzen, konseillatzen zituen Paulek,

10 Ziostela, Gizonak, badakusat ezen itsasoan ioaita ez solament kargaren eta unziaren, baina gure bizien ere peril eta kalte handirekin izanen dela.

11 Baina Zentenerak sinhestenago zuen gobernazalea eta pilotua, ezen ez Paulek erraiten zituen gauzak.

12 Eta zeren portua ezpaitzen leku onean neguaren iragaiteko, gehiagoak opinionetako ziraden handik ere partitzera, neholere Fenizera arriba ahal litezkenez, han neguaren iragaiteko, zein baita Afrikako eta Koroko haizeari dagokan Kretako portu bat.

13 Orduan egu-erdi haizea emeki altxatzen hasirik, bere intentio-nearen konplimenduan ziradela ustez, partiturik, kostabazterka zezaten aldetsuaz Kreta.

14 Baina handik sarrisko altxa zedin harenganako aldetik haize tenpestatezu Euroklidon deitzen den bat.

15 Eta unzia haizeaz eraman izan zenean, hala non kontra ezin ioan baitzaiten, *haizeari unzia* abandonaturik eramaiten genen.

16 Eta Klauda deitzen den islato baten beherera iragan genenean, nekez batelaren iabe izan ahal genen.

17 Hura tiraturik marinerek remedio guziak bilhatzen zituzten, unzia beheretik hersturik: eta Sirtera eror beldurrez, belak erautsirik, berahala eramaiten ziraden.

18 Eta zeren tenpestate handiz tormentatzen baikenen biharamu-nean egoizte egin zezaten

19 Gero hereneko egunean geurok gure eskuz unziko aparailua egotz genezan.

20 Eta nola ez iguzkirik ez izarrik anhitz egunez ezpaitzekigun ager, eta tenpestate handiak hertsen baikentuen gehiagorik salba ahal gitezkelako esperanza guzia gal genezan.

21 Baina denbora luzez ian gaberik egon izan ziradenean, orduan zutik Paulek haien artean, erran zezan, O gizonak, behar zatekeen ni sinhetsirik Kretatik ezkinen partitu, eta ihes egin peril eta kalte huni.

22 Baina orain exhortatzen zaituztet zaretan bihotz onetako, ezen zuetarik baten ere galtzerik ezta izanen, unziarenik baizen.

23 Ezen presentatu izan da ene aitzinean gau hunetan Iainkoaren Aingerua, zeinena bainaiz ni, eta zein zerbitzatzen baitut,

24 Ziostala, Paul, eztuala beldurrik, Zesari presentatu behar atzaio: eta horra, eman drauzkik Iainkoak hirekin unzian diraden guziak.

25 Hunetakotz bihotz on auzue, gizonak: ezen sinhesten dut Iainkoa, nola niri erran izan baitzait hala izanen dela.

26 Baina zenbeit islatara egotzi behar gara. 27 Bada hamalaurgarren gaua ethor zedinean, hara huna erabilten genela *itsas* Adriatikoan, gauaren erditsuan, estima zezaten marinerek, ezen hurbiltzen litzeiela zenbeit komarka.

28 Baina plomua hundarrera egotzirik, eriden zezaten hoge braza, eta handik apur bat gibeleraturik, eta berriz plomua hundarrera egotzirik, eriden zezaten hamaborz braza.

29 Eta beldurrez leku gaitzetara eror litezen laur angura unzi gibele-tik egotzirik, desiratzen zuten eguna ethor ledin.

30 Eta marinerek unzitik ihes egin nahiz zabiltzala, batela itsasora erautsirik, alegia hek angurak unzi aitzinetik hedaturen.

31 Erran ziezen Paulek Zentenerari eta jendarmesei, Baldin hauk unzian ezpadaude, zuek ezin salba zaitzekete.

32 Orduan jendarmesek ebaki zitzaten batelaren kordak, eta utzi zezaten beherera erortera.

33 Eta argiaren gainera exhortatzen zituen Paulek guziak, ian leza-ten, zioela, Egun haur da hamalaurgarrena, barurik beha zaudetela *eta* deus hartu eztuzuela.

34 Hunegatik exhortatzen zaituztet har dezazuen iatera: zeren haur zuen enparatzeari apertenitzen baitzaio: ezen zuetarik baten ere burutik bilo bat ezta galduren.

35 Eta gauza hauk erranik, eta ogia harturik gratiak renda zietzon Iainkoari guzien aitzinean: eta hautsirik, has zedin iaten.

36 Eta guziek bihotz harturik, har zezaten hek ere iateko.

37 Eta baginen arima guziak unzian, ber-ehun *eta* hirurogei *eta* hamasei.

38 Eta biandaz resasiaturik, arind zezaten unzia, ogi-bihia itsasora egoizten lutela.

39 Eta eguna ethorri zenean, herria etzezaten ezagut: baina portu itsas adar zuen bati ohart zekizkion, hartara, egin albalute, unzia egotzi aiher ziraden.

40 Eta angurak altxaturik itsasoari *unzia* abandona ziezoten, gobernaillen iunktadurak ere laxaturik, eta haizeari bela altxaturik, tiratzen ari ziraden kostara.

41 Baina eroririk bi *ur* lasterrek enkontru egiten zuten leku batetara, trebuka zekien unzia: eta unzi aitzinea landaturik tink zegoen: eta unzi gibela hausten zen bagen botherez.

42 Orduan jendarmesen konseillua zen presoneren hiltzera, beldurrez zenbeit igeri salbaturik itzur ledin.

43 Baina Zentenerak Paul enparatu nahiz, harzara zitzan konseillu hartarik, eta mana zezan igeri ahal laiditenak, bere buruak egotzirik lehenik, lurrera enpara litezen:

44 Eta berzeak, batzu taula gainetan, batzu unzi *zapoetan*: eta halatan egin zedin guziak salburik enpara baitzitezen lurrera.

KAP. XXVIII.

3 Pauli bipera bat eskutik lotzen. 7 Malteko islan Publiusen aita eta berze eririk Paulek sendatzen: 13 Eta Puzolen fideletarik batzu erideiten. 14 Paul Romara arribatzen. 16 Haren libertatea 17 Zergatik hara eraman izan den. 23 Han Iainkoaren resuma denuntiatzen. 28 Salbamendua Jentilei igorri. 39 Bi urtbe Paul Roman egon.

1 Eta salburik enparatu ziradenean, ezagut zezaten orduan ezen isla Malte deitzen zela.

2 Eta Barbaroek humanitate handi egin ziezaguten: ezen sua bizturik rezebi genzaten gu guziak, gaineanzen zaikun uriagatik, eta hotzagatik.

3 Bildu zuenean bada Paulek zenbeit sirmendu apur, eta ezarri zitue-
nean sura, bipera bat beroaren kausaz ilkirik lot zekion eskutik.

4 Eta ikusi ukan zutenean Barbaroek dilindoka bestia haren eskutik, elkarri ziotsaten, Falta gabe gizon haur gizerhaile da, zein itsasotik, enpa-
raturik mendekioak ezpaitu permetitzen bizi den.

5 Baina hark bestia sura iharrosirik etzezan minik har.

6 Eta hek beha zeuden noiz hant leiten, edo subitoki hilik eror lei-
ten: baina luzaki beha egon izan ziradenean, eta zakusatenean kalterik
batre etzaiola ethorten, proposa kanbiaturik erraiten zuten, Iainko zela
hura.

7 Eta ziraden leku hartan islako prinzipal Publio deitzen zenaren
posesioneak, zeinek gu rezebiturik, hirur egunez benignoki lojea baikenan.

8 Eta gertha zedin Publioren aita baitzatzen helgaitzek eta sabeldar-
zunak zadukatela: hura baithara Paul sar zedin, eta othoitz eginik, eta
eskuak haren gainean ezarririk senda zezan.

9 Bada haur egin eta, islako berze eritasunik zutenak ere ethorten
ziraden eta sendatzen.

10 Hek ere ohore handi egin ziezaguten, eta enbarkatzerakoan behar
zenaz forni genzaten.

11 Eta hirur hilebetheren buruan enbarka gentezen Alexandriako unzi islan negua iragan zuen batetan, zeinek baitzituen enseignatzat Kas-tor eta Polluk.

12 Eta Sirakusara arribaturik, *han* egon gentezen hirur egun.

13 Handik inguru eginik arriba gentezen Rhejera: eta egun baten buruan egu-erdi haizea iaikirik, bigarren egunean ethor gentezen Puzolera:

14 Han anaieak eridenik, othoiztu izan genen egoitera hekin zazpi egun: eta hala ethor gentezen Romara.

15 Handik anaieak gure berriak enzunik bidera ilki zekizkigun Apio-ren merkaturano, eta Hirur botigetarano: hek ikusi zituenean Paulek, Iainkoari eskerrak rendaturik kuraje har zezan.

16 Eta ethorri izan genenean Romara, Zentenerak eman zietzon kapitain jeneralari presonerak: baina permeti zekion Pauli bere gain egoi-tera, hura begiratzen zuen jendarmesarekin.

17 Hirur egunen buruan dei zitzaiz Paulek Iudu prinzipalak: eta bildu ziradenean erran ziezen, Gizon anaieak, nik deus egin ezpadut ere populuaren kontra edo aiten kostumen kontra, Ierusalemen presoner egin izanik liuratu izan naiz Romanoen eskuetara:

18 Zeinek examinatu nendutenean largatu nahi ukan bainenduten, zeren heriotako hogenik batre nitan etzen.

19 Baina Iuduak kontrastatzen ziradenaren gainean, ezin berzez Zesargana apellatu izan naiz: ez neure nationea zertzaz akusa dezadan dudalakotz.

20 Kausa hunegatik bada deithu zaituztet, ikus zinzatedan eta minza nengizuenzat: ezen Israeleko esperanzaren kausaz kadena hunez ingura-tua nago.

21 Eta hek erran ziezoten, Guk ez letrarik rezebitu diagu hizaz Iudeatik: ez ethorririk anaietarik nehork denuntiatu dik edo erran deus hizaz gaizkirik.

22 Baina nahi diagu hireganik enzun zer irudi zeian: ezen sekta horrez den bezenbatean, bazeakiagu ezen leku guzietan nehor kontrasta-tzen zaiola.

23 Eta asignatu ukan zeraukatenean eguna, ethor zitezen harengana ostatura anhitz: eta testifikacionerekin deklaritzen zerauen Iainkoaren

resuma, eta erakusten zerauzten Iesusez diraden gauzak, hanbat Moisesen Legetik nola Profetetarik goizetik arratserano.

24 Eta batzuk sinhesten zituzten erraiten ziraden gauzak, baina ber-zek etzituzten sinhesten.

25 Eta elkarren artean akord etziradenaren gainean, parti zitezen, Paulek hitz haur erran eta, Segurki ungi Espiritu saindua minzatu izan zaie Esaias profetaz gure Aitei,

26 Zioela, Habil populu horregana, eta errak, Enzutez enzunen duzue eta eztuzue adituren: eta dakusazuela ikusiren duzue eta etzaizkio-te oharturen.

27 Ezen gizen du populu hunen bihotza, eta beharriez gothorki enzun ukan dute, eta bere begiak ertsi ukan dituzte: begiez ikus, eta beharriez enzun, eta bihotzez adi *eztezatentzat*, eta konberti *eztitezen*, eta senda *eztitzadan*.

28 Iakizue bada zuek ezen Jentilei igorri izan zaiela salbagarri haur, eta hek enzunen dutela.

29 Eta gauza hauk erran zituenean, ilki zitezen Iuduak, bere artean disputa handi zutela.

30 Baina egon zedin Paul bi urthe konpliturik bere ostatu alokatuan: eta rezebitzen zituen harengana ethorten ziraden guziak:

31 Predikatzen zuela Iainkoaren resuma, eta irakasten zituela Iesus Krist Iaunaz diraden gauzak, minzatzeko hardieza guzirekin, nehork enpatxurik egin gabe.

S. PAUL APOSTOLUAREN ROMANOETARATKO EPISTOLA

KAP. I.

1 *Ebanjelioa Apostolu izateko elejitu.* 3 *Krist.* 8 *Romanoen fedea.* 11, 14 *Guzjetara zordun Paul.* 16 *Ebanjelioa.* 18 *Iainkoaren bira infidelitatearen gainean.* 21 *Gizonen Iainkoagana ingrati izatea.* 23 *Idolatria.* 24 *Iainkoaren egiaren menospresazalen punitionea.* 26 *Iainkoaz abandonatu izan diradenen fruktuak.*

1 Paulek Iesus Kristen zerbitzariak Apostolu izatera deithuak, Iainkoaren Ebanjelioaren *predikatzeko* bereziak.

2 (Zein lehendanik bere Profetez Eskriptura sainduetan *Iainkoak* prometatu ukan baitzuen)

3 Bere Seme haragiaz den bezenbatean Dabid-en hazitik eginaz,

4 Sanktifikatuetako Espirituaz den bezenbatean hiletariko resusztatzez Iainkoaren Seme botheretsuki deklaratuaz, Iesus Krist gure Iaunaz:

5 Zeinaganik rezebitu baitugu gratia eta Apostolutasuna fedea obedi dadinzat, Jentil guziak baithan haren izenean:

6 Zeinen artean zuek ere deithu izan baitzarete Iesus Kristgana.

7 Roman zareten guziei, Iainkoaren onhetsiei, saindu izatera deithuei: *Grazia dela* zuekin eta bakea gure Iainko Aitaganik, eta Iesus Krist Iaunaganik.

8 Lehenik behinzat esker draukat neure Iainkoari Iesus Kristez zuen guziokgatik, zeren zuen fedea famatzen baita mundu orotan.

9 Ezen Iainkoa dut testimonio (zein zerbitzatzan baitut neure espirituan bere Semearen Ebanjelioan) ezen pausu gabe zuegaz memorio eginen dudala:

10 Bethiere neure orationetan othoitz eginez, baldin zer bait mane-raz noizpait ere bide moldezkorik eman badakit Iainkoaren borondatez, zuetara ethor nadin.

11 Ezen zuen ikusteko desir handia dut, zenbeit dohain espiritual parti diezazuedanzat, zuen konfirmatzeko:

12 Erran nahi dut, zuen eta ene elkarrekilako fediaz konsola nadinzat.

13 Eztut bada nahi ignora dezazuen, anaieak, ezen anhitzetan zuetara ethortera deliberatu dudala (baina enpatxatu izan naiz oraindrano) zenbeit fruktu nuenzat zuetan ere, berze Jentiletan ere bezala.

14 Zordun naiz hanbat Grekoetara nola Barbaroetara, hanbat zuhurretara nola ignorantetara.

15 Bada, nitan den bezenbatean prest naiz zuei Roman zaretenoi ere ebanjelizatzeraz.

16 Ezen eznaiz ahalke Kristen Ebanjelioaz: zeren Iainkoaren botherea baita, sinhesten duen guziaren salbamendutan, Iuduaren lehenik eta gero Grekoaren.

17 Ezen Iainkoaren iustitia hartan erakusten da fedetik federa: eskribatua den bezala, Iustoa fedez biziko da.

18 Ezen Iainkoaren hira klaroki erakusten da zerutik, egia iniustitiatan dadukaten gizonen infidelitate eta iniustitia ororen kontra:

19 Zeren Iainkoaz ezagut ahal daitena manifest baita hetan: ezen Iainkoak hazi manifestatu ukan draue.

20 Ezen haren gauza inbisibleak (hala nola haren bothere eternala eta dibinitatea) munduaren kreationetik ikusten dirade, gauza kreatu hautarik konsideratzen diradenean: exkusa gabe diradenzat.

21 Zeren Iainkoa ezagutu ukan dutenaren gainean, ezpaitute Iainko bezala glorifikatu, ez regratiatu: baina bano egin izan dirade bere diskursuetan, eta haien bihotz adimendu gabea ilhunbez bethe izan da.

22 Bere buruak zuhur egiten zituztelarik erho egin izan dirade.

23 Ezen kanbiatu ukan dute Iainko inkorruptiblearen gloria, gizon korruptiblearen imajinatara, eta hegatzinen, eta laur oinetako bestien, eta herrestez ebiltzen diradenen *imajinatara*.

24 Halakotz Iainkoak ere abandonatu ukan ditu hek beren bihotzeta guthizietara, satsutasunera, bere gorputz propioi itsusgoa egitera elkarren artean:

25 Nola Iainkoaren egia gezurretara kanbiatu ukan baitute, eta adoratu baitutuzte eta zerbitzatu kreaturak, utzirik Kreazalea zein baita eternalki benedikatua, Amen.

26 Halakotz bada abandonatu ukan ditu Iainkoak itsusgoatako afektionetara: ezen haien emaztek ere kanbiatu ukan dute usanza naturala natura kontra denera:

27 Eta halaber arrak ere, utzirik emazten usanza naturala, berotu izan dirade bere guthizian bata berzeagana, arrak arrarekin infamiatako gauzak egiten zituztela, eta berak baithan rezebitzen lutela bere hogena-ren rekompensa behar zen bezalakoa.

28 Eta nola ezpaitute konturik egin Iainkoaren ezagutzetan edukite-ra: *hala* abandonatu ukan ditu Iainkoak iujemendu guziren falta den espi-ritu batetara: bide ez tiraden gauzen egitera:

29 Iniustitia guziaz betheak, paillardizaz, gaixtakeriaz, abaritiaz, malitiaz: inbidiaz betheak, gizerhaitekaz, guduz, enganioz, konditione gaixtoz:

30 Raportari, gaitzerraile, Iainkoaren gaitzesle, iniuriazale, urgulutsu, bantari, gaitz-erideile, aitamen desobedient:

31 Adimendu gabe, paktoen hautsle, afektione natural gabe, apazega ezin daitezken bezalako, miserikordia gabe.

32 Zeinek Iainkoaren zuzena ezagutu badute ere (nola halako gauzak egiten dituztenek, herio merezi duten) ez tituzte egiten solament, baina are *halakorik* egiten dutenak faboratzen dituzte.

KAP. II.

1 Iainkoaren iujemendua hipokriten gainean. 4 Iainkoaren benignitate. 6 Obren arauex batbederari rendaturen. 11 Iainkoa baitan personen akzeptationerik ezta. 13 Iuduak eta Jentilak zergatik

reprehenditzen diraden. 17 Iuduen urgulua. 25 Zirkonkzisione. 26 Preputioa.

1 Halakotz exkusa gabe aiz o gizona, nor ere baitaiz *berzeak* iujeatzen dituana: ezen hunez beraz zeren iujeatzen baituk berzea, eure burua kondenatzen duk: ikusirik ezen iujeatzen ari aizenorrek, gauza berak egiten dituala.

2 Eta badakigu ezen Iainkoaren iujemendua egiaren araura dela halako gauzak egiten dituztenen gainean.

3 Eta uste duk, o gizon halako gauzak egiten dituztenak iujeatzen dituana, eta *eurorrek* hek egiten, ezen hi itzuriren atzaiola Iainkoaren iujemenduari?

4 Ala haren benignitatearen eta patientiaren eta igurikite luzearen abrastasuna menospreziatzen duk: ezagutzen ez tualarik ezen Iainkoaren benignitateak emendamendutara deitzen auela ?

5 Baina eure gogortasunaren eta bihotz urrikimendu gabearen araura, hiraz thesaur egiten draukak eure buruari hiraren eta Iainkoaren iujemendu iustoaren deklarationeko egunekotzat.

6 Zeinek rendaturen baitrauka, batbederari *zeini* bere obren araura:

7 Hala nola, ungi egitezko irauterekin gloria eta ohore eta inmortalitate bilhatzen dutenei, bizitze eternala:

8 Baina reboltari diradenei, eta egiari behatzen etzaizkonei, baina iniustitia obeditzen dutenei, *rendaturen zai*e indignatione eta hira.

9 Tribulatione eta herstura gaixtakeria egiten duen gizon guziaren arimaren gainera, Iuduarenera lehenik, gero Grekoarenera ere.

10 Baina gloria eta ohore eta bake ungi egiten duen guziari, Iuduari lehenik, gero Grekoari ere.

11 Ezen ezta personen akzeptationerik Iainkoa baithan.

12 Ezen Legea gabe bekatu egin duten guziak, Legea gabe galduren ere dirade: eta Legean bekatu egin duten guziak, Legeaz iujeaturen dirade.

13 (Ezen ez tirade Legea enzuten dutenak iusto Iainkoa baithan: baina Legea egiten dutenak iustificaturen dirade.

14 Ezen ikusirik ezen Jentilek Legea eztutelarik, naturalki Legeari dagozkan gauzak egiten dituztela, hek Legea eztutelarik, bere buruenzat berak dirade Lege:

15 Zeinek erakusten baitute Legearen obra eskribatua bere bihotzetan, beren konszientiak halaber testimoniaje rendatzen draularik, eta haien pensamenduek elkar akusatzen dutelarik, edo exkusatzen ere.)

16 Iainkoak gizonen sekretuak iujeaturen dituen egunean, ene Ebanjelioaren araura, Iesus Kristez.

17 Huna, hi izen goitikoz deitzen aiz Iudu, eta reposatzen aiz Legean, eta gloriatzen aiz Iainko *Iaunean*.

18 Eta ezagutzen duk *haren* borondatea, eta badakik kontrario denaren beretzen, Legeaz instruitu izanik.

19 Eta fida aiz itsuen gidari aizela, ilhunbean *diradenen* argi,

20 Ignoranten instruitzale, haurren irakasle, zeren baituk ezagutzearen eta egiaren forma Legean.

21 Hik bada berzea irakasten duanorrek, eure burua eztuk irakasten: predikatzen baituk eztela ebatsi behar, ebaisten duk:

22 Erraiten baituk eztela adulteriorik iauki behar, adulterio iaukiten duk: idolak abominationetan baitadutzak, *eurorrek* sakrilejio egiten duk.

23 Eta Legean gloriatzen baitaiz, Legea hautsiz Iainkoa desohoratzen duk.

24 Ezen Iainkoaren izena zuen kausaz blasfematzen da Jentilen artean: eskribatua den bezala.

25 Ezen egia duk, zirkonzisioea probetxable dela, baldin Legea begira badezak: baina baldin Legearen hautsle bahaiz, hire zirkonzisioea preputio bilhatzen duk.

26 Bada baldin preputioak Legearen ordenanzak begira baditza, haren preputioa ezta zirkonzisioetan estimaturen?

27 Eta naturaz den preputioak baldin Legea begira badeza, ezau iujeaturen hi, letraz eta zirkonzisioez Legearen hautsle aizenor?

28 Ezen ezta hura Iudu, gainetik dena: ezeta gainetik haragian egiten dena zirkonzisioe.

29 Baina hura *da* Iudu, barnetik dena: eta zirkonzisioea *da*, bihotzetik dena, espirituan ez letran: zein *Iuduren* laudorioa *ezpaitatorke* gizonetarik baina Iainkoaganik.

KAP. III.

1 *Iuduaren eta Jentilaren diferentia.* 9, 22 *Guzziak bekatore.* 20 *Legeko obrek nehor ez inustificatzen, Legeak bekatua ezagut eraziten.* 23 *Kristez inustificatzen.* 24 *Bekatuaren barkamendua.* *Fedea.* 27 *Fedez inustificatzen Legea gabe,* 28 *Iainkoa Iuduen eta Jentilen Iainko.*

1 Zerik da bada Iuduaren abantailla, edo zerik *da* zirkonzisioearen probetxua?

2 Handia manera orotara: eta guzien gainetik zeren Iainkoaren deklarationeak kargutan eman baitzaizte.

3 Ezen zer *da* baldin batzuk sinhetsi ezpadute? ala haien inkredulitateak Iainkoaren fedea ezdeusturen du?

4 Gertha eztadila: aitzitik biz Iainkoa egia, eta gizon guzia gezurti, eskribatua den bezala, Eure hitzetan iusto eriden adinatz, eta hizaz iujemendu egiten denean garaita duanzat.

5 Eta baldin gure iniustitiak Iainkoaren iustitia lauda eraziten badu, zer erranen dugu? ala iniusto da Iainkoa punitzen duenean? (gizon bezala minzo naiz)

6 Gertha eztadila: berzela, nola iujeaturen du Iainkoak mundua?

7 Ezen baldin Iainkoaren egia abundosago bada ene gezurraz haren gloriatan, zergatik ni goitirik bekatore bezala kondenatzen naiz?

8 Eta (guzaz gaizki minzo diraden bezala, eta batzuk guk erraiten dugula dioiten bezala) zeren eztugu gaizki egiten, ungia ethor dadinatz? zeinen damnationea iusto baita.

9 Zer bada? exzellentago gara? Ezeinere maneraz: ezen aitzinetik razoinak emanik erakutsi dugu, ezen giziak hanbat Iuduak nola Grekoak, bekatuaren azpian diradela.

10 Eskribatua den bezala, Ezta iustorik, ezeta bakoitzik.

11 Ezta aditzen duenik ezta Iainkoa bilhatzen duenik.

12 Guziak aldaratu izan dirade, eta guziak elkarrekin inutil egin izan dirade: ezta ontasunik egiten duenik, ez batetarano.

13 Sepulkre ireki bat *da* haien eztarria: bere mihiez enganiotara usatu ukan dute: suge aspik-aren pozoina *da* haien ezpainenan.

14 Haien ahoa malediktionez eta karminduraz bethea da.

15 Arin *dirade* haien oinak odol isurtera.

16 Destruktione eta miseria haien bidetan.

17 Eta bide bakezkoa eztute ezagutu ukan. 18 Ezta Iainkoaren beldurra haien begien aitzinean.

19 Eta badakigu ezen zerere Legeak erraiten baitu, Legean diradenei erraiten drauela: aho guzia boza dadinzat, eta mundu guzia hogendun denzat Iainkoaren aitzinean.

20 Hunegatik Legearen obrez ezta iustifikaturen haragirik batre haren aitzinean: ezen Legez da bekatuaren ezagutzea.

21 Baina orain Legea gabe Iainkoaren iustitia manifestatu izan da, Legearen eta Profeten testimoniajea duela.

22 Bada Iainkoaren iustitia, Jesus Kristen fedez sinhesten duten guzietara eta guzien gainera: ezen ezta diferentiarik batre: ikusirik ezen guziek bekatu egin dutela, eta Iainkoaren gloriaren falta diradela.

23 Eta iustifikatzen dirade dohainik haren gratiaz, Jesus Krist *Iaun-ean* egin izan den redentioneaz:

24 Zein ordenatu baitu Iainkoak fedezko apazegagarri haren odolean, bere iustitiaren deklaratzeko, aitzineko bekatuen barkamenduagatik, Iainkoaren patientiaz:

25 *Diot* bere iustitiaren deklaratzeko denbora hunetan: bera iusto denkat, eta Iesusen fedeko denaren iustifikazale.

26 Non da beraz bantationea? iraitzi izan da. Zein legez? obrenaz? Ez: baina fedearen legez.

27 Konkluditzen dugu beraz, fedez iustifikatzen dela gizona Legearen obrak gabe.

28 Ala Iuduen ber *da* Iainkoa? ala ez Jentilen ere? gerthuki Jentilen ere.

29 Ezen bat *da* Iainkoa, zeinek iustifikaturen baitu zirkonzisioa fedetik, eta preputioa fedez.

30 Legea bada ez deus bilhatzen dugu fedez? Gertha ezadila: aitzitik Legea konfirmatzen dugu.

KAP. IIII.

3 Abraham fedez iustifikatu. 4 Obrak. 5 Fedea 6 Gizonaren dohain-ontasuna. 9 Zirkonzisioa. 11 Abraham, sinhesten dutenen aita. 15 Legeak bira enjendratzen. 18 Abrahamen fedea. 25 Kristen berioa eta resurrektioa.

1 Zer beraz erranen dugu gure aita Abrahamek eriden duela haragiaren araez?

2 Ezen baldin Abraham obrez iustifikatu izan bada, badu zerzaz gloria dadin, baina ez Iainkoa baithan.

3 Baina zer dio Eskripturak? Sinhetsi ukan du Abrahamek Iainkoa, eta inputatu izan zaio iustitiatara.

4 Baina obratzen duenari alokairua etzaio gratiatan kontatzen baina hartzetan:

5 Ordea obratzen eztuenari, baina gaixtoa iustifikatzen duena baitan sinhesten duenari, bere fedea iustitiatan kontatzen zaio.

6 Nola Dabidek ere deklaritzen baitu Iainkoak obrak gabe iustitia inputatzen draukan gizonaren dohain-ontasuna, *diola*,

7 Dohatsu *dirade* zeinen inikitateak kitatu izan baitirade eta zeinen bekatuak estali izan baitirade.

- 8 Dohatsu *da* Iaunak bekatua inputatu eztraukeon gizona.
- 9 Bada dohain-ontasun haur, zirkonzisioean *da solament* ala *bai* preputioan ere? Ezen erraiten dugu inputatu izan zaiola Abrahami fedea iustitiatan.
- 10 Nola bada inputatu izan zaio? zirkonzisioean zela, ala preputioan? ez zirkonzisioean, baina preputioan.
- 11 Gero rezebi zezan zirkonzisioearen seignalea, fedea iustitia-tako zigulutan zein baitzen preputioan: preputioan diradela sinhesten duten guzien aita lizenzat, haei ere iustitia inputa lekienzat:
- 12 Eta zirkonzisioearen aita, *erran nabi da*, ez zirkonzisioekoen solament, baina gure aita Abrahamen fede preputioan zuenaren hatzari darreizkonean ere.
- 13 Ezen promesa etzaio Legez *heldu izan* Abrahami, edo haren haziari, munduaren heredero izateko, baina fedezko iustitiaz.
- 14 Ezen baldin Legetik *diradenak*, heredero badirade ezdeus bilhatu da fedea, eta iraungi da promesa.
- 15 Zeren Legeak hira enjendratzen baitu: ezen non ezpaita legerik, han ezta transgresionerik
- 16 Harren fedez *da beretajea*, gratiaz denzat, promesa hazi guziaren fermu denzat: ez Legetik *den haziaren* solament, baina Abrahamen fedetik denaren ere, zein baita gure guzion aita,
- 17 (Skribatua den bezala, Anhitz nationeren aita ordenatu ukan aut) Iainkoaren aitzinean, zein sinhetsi ukan baitu: zeinek hilei bizitze emaiten baitraue, eta deitzen baititu ez tiraden gauzak balirade bezala.
- 18 Zeinek esperanzaren kontra esperanzaz sinhets baitzezan, anhitz nationeren aita izanen zela: erran izan zaionaren araura, Hala izanen duk hire hazia.
- 19 Eta fedean flaku ez izanez, etzezan beha bere gorputz ia hilera, ehun urtheren ingurua bazuen ere: ezeta Sararen umunzi ia hilera.
- 20 Eta Iainkoaren promesaren gainean etzezan duda inkredulitatez: baina fortifika zedin fedez Iainkoari gloria emanik:
- 21 Eta frangoki seguraturik, ezen *hari* promes egin zeraukana, bot-heretsu zela egiteko ere.

22 Halakotz *haur* ere iustitiatan inputatu izan zaio.

23 Eta ezta eskribatu izan harengatik solament, ezen *haur* iustitiatan inputatu izan zaiola:

24 Baina gurengatik ere, zeini inputaturen baitzaiku, Iesus gure Iauna hiletarik resuszitatu duena baithan sinhesten dugunoi,

25 Zein *beriotara* liuratu izan baita gure bekatuakgatik, eta resuszitatu gure iustificacionegatik.

KAP. V.

1 Fedea. Bakea. 2 Gratia. Gloria. 4 Patientia. Experientia. 5 Esperanza. Iainkoaren amorioa. 12 Adam eta Krist. 14, 17 Herioaren eta bizitzaren regnatzea. 18 Gure iustificacionea. 21 Bekatuaren eta Gratiaren regnatzea.

1 Iustificaturik bada Fedez, dugu bake Iainkoa baithara Iesus Krist gure Iaunaz.

2 Zeinez are ukan baitugu sartze haur fedez gratia hunetara, zeinetan fermu baikade, eta gloriatzen baikara Iainkoaren gloriaren esperanzan.

3 Eta ez *haur* solament, baina are gloriatzen gara tribulationetan, dakigularik ezen tribulationeak patientia ekarten duela.

4 Eta patientiak experientia, eta experientiak esperanza.

5 Eta esperanzak eztu konfunditzen, zeren Iainkoaren amorioa eraitzia baita gure bihotzetan eman izan zaikun Espiritu sainduaz.

6 Ezen Krist, oraino indar gabe ginela, bere denboran infidelakgatik hil izan da.

7 Ezen miraz iustoagatik nehor hiltzen da: baina agian norbeit bentura leite zenbeit ungiegilegatik hiltzera.

8 Baina zertifikatzen du bere karitatea gu baithara Iainkoak, zeren oraino bekatutara abandonatuak ginela, Krist gurengatik hil izan baita.

9 Anhitzez areago beraz orain haren odolaz iustificaturik, harzaz salbu izanen gara hiratik.

10 Ezen baldin etsai ginela rekonziliatu izan bagara Iainkoagana haren Semearen herioaz, anhitzez areago rekonziliaturik salbaturen gara haren biziaz.

11 Eta ez haur solament baina gloriatzen ere bagara Iainkoa baithan Iesus Krist gure Iaunaz, zeinez orain rekonziliatione rezebitu baitugu.

12 Halakotz, nola gizon batez bekatua mundura sarthu izan baita, eta bekatuaz herioa: eta halaz gizon guzietara herioa heldu izan da, zeren guziek bekatu egin baitute.

13 Ezen Legerano bekatua munduan zen, baina bekatua ezta inpu-tatzen legerik ezteanean

14 Baina regnatu ukan du herioak Adamganik Moisesganano, beka-turik egin eztutenen gainean ere Adamen transgresionearen fazoinera zein baita ethorteko zenaren figura.

15 Baina dohaina ezta ofensa bezala: ezen baldin baten ofensaz anhitz hil izan badirade, anhitzez areago Iainkoaren gratia, eta gizon batez den gratiaren dohaina, *zein baita* Iesus Krist anhitzetara abondatu izan da.

16 Eta ezta dohaina bekatu egin duen batez *sarthu izan den gauka* bezala: ezen hogena *ofensa* batetarik *sarthu izan da* kondemnationetan: baina dohaina, *da* anhitz ofensatarik iustificatietan.

17 Ezen baldin baten ofensaz herioak regnatu ukan badu, anhitzez areago iustitiazko gratiaren eta dohainaren abundantia rezebitzen dutenek bizitzetara regnaturen dute Iesus Krist batez.

18 Bada nola ofensa batez *hogena ethorri baita* gizon guzietara kon-demnationetan: hala iustificatzen gaituen iustitia batez *ethorri da dohaina* ere gizon guzietara bizitzeko iustificatietan.

19 Ezen nola gizon baten desobedientiaz, bekatore anhitz egin izan baitirade, hala baten obedientiaz iusto anhitz eginen dirade.

20 Eta Legea berzalde sarthu izan da handi ledinzat ofensa: baina non handitu izan baita bekatua, *han* abundosago izan da gratia:

21 Nola regnatu baitu bekatuak heriotara, hala gratiak ere regna lezanzat iustitiaz bizitze eternaletara, Iesus Krist gure Iaunaz.

KAP. VI.

Bekatusa ez zerbitzatzeko. 3 Baptismoa. 4 Resurrektionea. Bizit-zearen berritzea. 6 Gizon zaharra. 10 Bekatuagana hiltzeko. Iainkoagana bizitzeko. 14 Bekatusa. Legea. Gratia. 16 Obeditzen duenaren suiet nehor, bekatuaren edo iustitiaren. 21, 23 Bekatuaren gajeak. Bizitze eternala.

1 Zer erranen dugu beraz? egonen gara bekatutan, gratia abunda dadinzat?

2 Gertha eztadila. *Ezen* bekatuari hil izan gaizkionak, nola hartan oraino biziko gara?

3 Ala eztakizue ezen Iesus Krist *Iaunean* batheiatu izan garen guziok, haren herioan batheiatu izan garela?

4 Ohortze izan gara bada harekin batean Baptismoaz haren herioan: nola resusztatut izan baita Krist hiletarik Aitaren gloriatz, hala gu ere bizit-ze berritan ebil gaitezenzat.

5 Ezen baldin harekin xartatuak bagara haren hiltzearen konformitatez, *haren* resurrektionearen *konformitatez* ere izanen gara.

6 Haur dakigularik ezen gure gizon zaharra harekin kruzifikatu izan dela, desegin dadinzat bekatuaren gorputza, gehiagorik bekatua zerbitza eztezagunzat.

7 Ezen hil dena libre da bekatutarik.

8 Eta baldin hil bagara Kristekin, sinhesten dugu biziko ere harekin garela:

9 Dakigularik ezen Krist hiletarik resusztatuturik, eztela gehiagorik hiltzen, herioak eztuela haren gainean gehiago dominationerik.

10 Ezen hil izan dena, bekatuari hil izan zaio behingotz: baina bizi dena, Iainkoari bizi zaio.

11 Hala zuek ere estima ezazue bekatuari hil zaizkiotela, baina Iainkoari bizi zaizkiotela Iesus Krist gure Iaunaz.

KAP. VII.

12 Eztezala bada regna bekatuak zuen gorputz mortalean, haren guthizietan bekatua obedi dezazuenzat.

13 Eta eztietzozuela aplikatu zuen menbroak inikitatezko harma izateko bekatuari: baina aplikatu izatez zuten buruak Iainkoari, hiletarik bizitu anzo: eta zuten menbroak iustitiatako harma *izateko* Iainkoari.

14 Ezen bekatuak ez zuten gainean dominationerik ukanen: ezen etzarete Legearen azpian, baina gratiaren azpian.

15 Zer bada? eginen dugu bekatu, zeren Legearen azpian ezgaren, baina gratiaren azpian? Gertha eztadila.

16 Ala eztakizue ezen noren ere obeditzera zerbitzari iarten baitzaretete, obeditzen duzuenaren zerbitzari zaretela: edo bekatuaren heriotara, edo obedientiaren iustitiatara?

17 Bada esker Iainkoari zeren bekatuaren zerbitzari izan baitzaretete, baina bihotzetik obeditu baituzue doktrinaren forma, zeinetara eman izan baitzaretete:

18 Eta bekatuaren azpitik ilkirik, iustitiaren zerbitzari egin izan baitzaretete.

19 Gizonen anzora minzo naiz zuten haragiaren infirmitatearen kausaz. Bada nola aplikatu baitituzue zuten menbroak zerbitzatzeko satsutasunari eta inikitateari inikitate *egitera*: hala orain aplikaitzazue zuten menbroak zerbitzatzeko iustitiari saindutasunetara

20 Ezen bekatuaren zerbitzari zinetenean: libre zineten iustitiaz den bezenbatean.

21 Zer fruktu zenduten bada orduan orain ahalke zaretzen gauza hetarik? ezen haien fina, herioa *da*.

22 Baina orain bekatuaren azpitik libreturik, eta Iainkoaren zerbitzari egirik, baduzue zuten fruktua saindutasunetan: eta fina, bizitze eternala.

23 Ezen bekatuaren gajeak, herioa: eta Iainkoaren dohaina *da* bizitze eternala Iesus Krist gure Iaunaz.

1 *Legearen dominationea*. 4 *Zertako Legearen azpitik libre egin garen*. 6 *Espirituzko arrenberritzea*. 7 *Legeaz bekatuaren ezagutzea*. 22 *Barneko gizona*. 24 *Paulen desira*. 25 *Adimendua*.

Haragia.

1 Ala eztakizue, anaieak, (ezen Legea ezagutzen dutenei minzo natzaie) nola Legeak dominatione duen gizonaren gainean bizi den artean?

2 Ezen emazte ezkondua, senharra bizi dueno obligatua da Legeaz: baina baldin senharra hil badadi, libre da senharraren legetik.

3 Beraz senharra bizi deno adultera deithuren da, berze senhar baten *emazte* egin badadi: baina senharra hil badadi lege hartarik libre da: hala non ezpaitate adultera baldin berze senhar baten *emazte* egin badadi.

4 Bada, ene anaieak, zuek ere Legeari hil zaizkiote Kristen gorputzean: berze, hiletarik resusztatutako den baten zaretentzat: Iainkoari fruktifika diezogunzat.

5 Ezen haragian ginenean, bekatuen afektione Legeaz ziradenean indar zuten gure menbroetan, herioari fruktifikatzeko.

6 Baina orain Legetik libre gara, hari hil izanik zeinetan hatzamanak baikineunden: espirituzko berritasunetan zerbitza dezagunzat, eta ez letrazko zahartasunetan.

7 Zer erranen dugu beraz? Legea bekatu *da*? Gertha eztadila. Aitzitik bekatua ez zuten ezagutu ukan Legeaz baizen. Ezen eznukeen ezagutu guthizia baldin legeak erran ezpalu, Eztuk guthiziaturen.

8 Baina bekatuak okasione harturik manamenduaz enjendratu ukan du nitan guthizia guzia. Ezen Legea gabe, hila *da* bekatua.

9 Ezen ni bizi ninzen Legea gabe noizpait: baina manamendua ethorri denean, bekatua berriz bitzen hasi izan da.

10 Eta ni hil izan naiz: eta eriden izan da bizitzetako *ordenatu* zeitadan manamendua, heriotara *itzultzen* zaitadala.

11 Ezen bekatuak okasione harturik, seduzitu nau manamenduaz eta harzaz hil ukan nau.

12 Bada Legeaz den bezenbatean hura saindu da, eta manamendua saindu eta iusto eta on.

13 Beraz on *den* gauza herio egin izan zait? Gertha eztadila: aitzitik bekatuak, bekatu *zela* ager ledinzat, on *den* gauzaz herioa enjendratu ukan draut, bekatua ezsesiboki bekatore egin ledin manamenduaz.

14 Ezen badakigu Legea espiritual dela: baina ni karnal naiz, bekatuaren azpira saldua.

15 Ezen egiten dudana, etzait on: ezen eztut zer nahi baitut, hura egiten: baina zeri gaitz baitaritzat, hura egiten dut.

16 Bada baldin zer nahi ezpaitut, hura egiten badut, konsentitzen draukat Legeari, ezen ona *dela*.

17 Bada orain gehiagorik eznaiz ni hura egiten dudana, baina nitan habitatzen den bekatua.

18 Ezen badakit eztela habitatzen nitan (erran nahi baita, ene haragian) onik: ezen nahia bada nitan, baina onaren konplizea, eztut erideiten.

19 Ezen nahi dudan ungia eztut egiten: baina nahi eztudan gaizkia egiten dut.

20 Bada baldin zer nik nahi ezpaitut hura egiten badut, eznaiz gehiagorik ni, hura egiten dudana, baina nitan habitatzen den bekatua.

21 Erideiten dut beraz lege haur nitan, ungia egin nahi dudanean, ezen gaizkia datxetala niri.

22 Ezen atsegin hartzen dut Iainkoaren Legean barneko gizonaz den bezenbatean:

23 Baina badakusat berze lege bat neure menbroetan, ene adimenduko legearen kontra bataillatzen denik, eta ene menbroetan den bekatuaren legeari gathibatzen neraukonik.

24 Helas gizon miserablea ni, norik idokiren nau herio hunetako gorputzetik?

25 Eskerrak emaiten drautzat Iainkoari Iesus Krist gure Iaunaz. Bada nik neurorrek adimenduaz zerbitzatzen dut Iainkoaren Legea, baina haragiaz bekatuaren legea.

KAP. VIII.

1 *Fidelen libertatea.* 5 *Haragiaren afektioea eta espirituarena.* 9 *Kristen Espiritua gutan.* 15 *Suiektionezko eta adoptionezko espiritua.* 17 *Iainkoaren beredero.* 18 *Sufrimenduak.* 20 *Kreatura suiet banitatera.* 18 *Krist leben sorbhua deitzen.* 29 *Predestinatioea, Bokatioea. Iustificatioea. Glorifikatioea.* 31 *Krist guregatik liuratu.* 34, 37 *Deusek ezin separa fidelak Kristen amoriotik.* 35 *Harakinzako ardiak.*

1 Beraz orain ezta condemnationerik batre Iesus Kristean diradenzat: *erran nahi da*, haragiaren araura ebiltzen ez tiradenen, baina espirituaren araura.

2 Ezen Iesus Krist *Iaunean den* bizitzetako Espirituaren Legeak libre egin nau bekatuaren eta herioaren legetik.

3 Ezen Legearen inpotentiak deus ezin zaidianean haragian, Iainkoak igorrikerik bere Seme propria bekatutako haragiaren forman, eta bekatuagatik, kondemnatu ukan du bekatua haragian.

4 Legearen iustitia konpli dadinzat gutan, haragiaren araura ezgabiltzanotan, baina Espirituaren araura.

5 Ezen haragiaren arauetzko diradenak haragiaren gauzetara dirade afektionatu: baina Espirituaren arauetzkoak, Espirituaren gauzetara.

6 Eta haragiaren afektioea, herio da: baina Espirituaren afektioea, bizitze eta bake:

7 Zeren haragiaren afektioea etsaigoa *baita* Iainkoaren kontra: ezen Iainkoaren Legearen ezta suiet: eta ezin ere daite.

8 Beraz haragian diradenak, Iainkoari plazent ezin dirateke.

9 Ordea zuek etzarete haragian, baina Espirituan: baldin behinzat Iainkoaren Espiritua habitatzen bada zuetan: baina baldin edozeinek Kristen Espiritua ezipadu, haina ezta haren.

10 Eta baldin Krist zuetan bada, gorputza behinzat hil *da* bekatua-ren kausaz: baina Espiritua *da* bizitzea iustitiaren kausaz.

11 Bada baldin Iesus hiletarik resusizatu duenaren Espiritua habitatzen bada zuetan, Krist hiletarik resusizatu duenak, bibifikaturen ditu zuen gorputz mortalak ere bere Espiritu zuetan habitatzen denaren kausaz.

12 Halakotz bada, anaieak, zordun gara, ez haragiagana, haragiaren araura bizitzeko, *baina Espirituagana*.

13 Ezen baldin haragiaren araura bizi bazarete, hilen zarete: baina baldin Espirituaz gorputzaren egitateak mortifikatzen badituzue, biziko zarete.

14 Ezen Iainkoaren Espirituaz gobernatzen diraden guziak, Iainkoaren haur dirade.

15 Ezen eztuzue suiektionetako espiritu bat rezebitu, berriz beldurretan *izateko*: baina rezebitu duzue adoptionezko espiritua, zeinez oihu egiten baitugu Abba, *erran nabi baita*, Aita.

16 Espiritu hunek berak testifikatzen du gure espirituarekin batean, ezen Iainkoaren haur garel.

17 Eta baldin haur *bagara*, baieta heredero: heredero, diot, Iainkoaren, eta Kristen herederokide, baldin ordea *harekin* batean sufritzen badugu, *harekin* batean glorifika gaitezzenat.

18 Ezen estimatzen dut denbora hunetako sufrimenduak eztatiradela konparatzeko ethorteko den gloria gutan manifestaturen denarekin.

19 Ezen kreaturak desir handiz begira daude noiz Iainkoaren haurrak manifesta daitezkeen.

20 Ezen kreaturak banitatetara suiet dirade, ez bere nahiz, baina esperanzaren azpian suiektionetan ezarri dituenaren kausaz, hek ere delibraturen diradela korrupcionearen suiektionetik, Iainkoaren haurren gloriaren libertatean *izateko*.

21 Ezen badakigu kreatura guziak suspirioz elkarrekin daudela, eta penatan diradela oraindrano.

22 Eta ez *hek* solament, baina gu ere Espirituaren primitiak ditugula, geurok gure baithan suspirioz gaude, adoptionearen begira gaudela, gure gorputzaren delibrantzaren *dio*.

23 Ezen esperanzaz salbatu izan gara. Eta ikusten den esperanza, ezta esperanza: ezen nehork ikusten duena, zertako espera lezake?

24 Baina baldin ikusten eztugunaz esperanza badugu, patientiaz igurikiten dugu.

25 Eta halaber Espirituak ere arinzen ditu gure infirmitateak, ezen zerezaz othoitz egin behar dugun bide bezala, eztakigu: baina Espiritua bera othoitzez dago guregatik erran ezin daitezkeen suspirioz.

26 Baina bihotzak examinatzen dituenak badaki, zerik den Espirituaren afektionea: ezen Iainkoaren araura othoitz egiten du sainduakgatik.

27 Badakigu halaber ezen Iainkoari on daritzotenei gauza guziak elkarrekin aiutatzen zaiztela onetara, *iakiteko da*, haren ordenantzaren araurra deithu diradenei.

28 Ezen lehenetik zein ezagutu baititu *hek* predestinatu ere ditu bere Semearen imajinaren konforme izateko, hura denzat lehen iaioa anhitz anaieren artean.

29 Eta zein predestinatu baititu, hek deithu ere ditu: eta zein deithu baititu, hek iustificatu ere ditu: eta zein iustificatu baititu hek glorifikatu ere ditu.

30 Zer bada erranen dugu gauza hautara? Baldin Iainkoa gure alde bada, nor *izanen da* gure kontra?

31 Zeinek bere Seme propria ezpaitu gupida ukan, baina gure guziongatik eman ukan baitu, nola eztrauzkigu gauza guziak ere harekin emanen?

32 Nork produituren du akusationerik Iainkoaren elejituen kontra? Iainkoa *da* iustificatzen duena.

33 Nor da kondemnaturen duena? Krist *da* hil izan dena, baina are resusizatu ere dena: Iainkoaren eskuinean ere dena, eta guregatik othoitz egiten duena.

34 Nork separaturen gaitu gu Kristen amoriotik? *ala* tribulationek, ala hersturak, ala persekutionek, ala gosetek, ala billuzi izatek, ala perilek, ala ezpatak?

35 Eskribatua den bezala, Hire kausaz hiltzen gaituk egun oroz: estimatu izan gaituk harakinzako ardien pare.

36 Baina gauza hautan guziotan biktorioso bainoago gara, gu onhetsi gaituenaren partez.

37 Ezen segur naiz ezen ez heriok, ez bizitzek, ez Aingeruek, ez prinzipaltasunek, ez botherek, ez presenteko gauzek, ez ethortekoek:

38 Ez goratasunek, ez barnatasunek, ez berze kreaturak batek ere ezin separaturen gaituela Iainkoaren amorio Iesus Krist gure Iaunean ekarri draukunetik.

KAP. IX.

2 Paulen Induetaratko afektioea. 5 Krist Iainko. 8 Promesaren haurrak. 10 Iainkoaren elektioea. 15, 18 Iainkoak nahi duenari miseriakordia egiten eta nahi duena gogortzen. 22 Hiraizko eta miseriakordiazko unziak. 24 Jentilak deitbu. 27 Induetarik salbatzen diradenak guti.

1 Egia diot Kristean, eztiot gezurrik, neure konszientiak halaber testifikatzen drautalarik Espiritu sainduaz,

2 Ezen tristitia handia, eta tormenta ardurazkoa dudala neure bihoztean.

3 Ezen desir nuke ni neuror Kristganik separatua ninzen neure anaieakgatik, zein baitirade ene ahaide haragiaren araeuz:

4 Zein baitirade Israeltar: zeinena baita adoptionea, eta gloria, eta allianzak, eta Legearen ordenanza, eta zerbitzu dibinoa eta promesak:

5 Zeinenak baitirade Aitak, eta hetarik da Krist haragiaren araeuz, zein baita gauza guzien gaineko Iainko, eternalki benedikatua. Amen.

6 Badarik ere ezin date Iainkoaren hitza erori den: ezen eztrirade Israeleko diraden guziak, Israel.

7 Eta zeren Abrahamen hazi diraden eztrirade halakotz guziak haur, baina Isaaktan hazi deithuren zaik hiri.

8 Erran nahi da, eztriradela haragiaren haur diradenak, halakotz Iainkoaren haur: baina promesaren haur diradenak estimatzen diradela hazitan.

9 Ezen promesaren hitza haur da, Denbora hunetan ethorriren naiz, eta Sarak ukanen du seme bat.

10 Eta ez haur solament, baina Rebekak ere batganik konzebitu zue-nean, baitzen, gure aita Isaakganik.

11 Ezen oraino haurrak sorthu gabe, eta bek ungirik ez gaizkirik egin gabe (Iainkoaren ordenanza elektioearen araura legoentzat,

12 Ez obren baina deitzen duenaren partez) erran izan zaion hari, Gehienak zerbitzaturen din xipiena.

13 Eskribatua den bezala, Iakob onhetsi dut eta Esau gaitzetsi.

14 Zer beraz erranen dugu? Ala da iniustitiarik Iainkoa baithan? Gertha eztadila.

15 Ezen Moisesi erraiten drauka, Pietate ukanen diat pietate egin nahi ukanen draukadanaz, eta miseriakordia eginen diarokat miseriakordia egin nahi ukanen draukadanari.

16 Halakotz beraz elektioea ezta nahi duenaren, ez laster egiten duenaren, baina Iainko miseriakordia egiten duenaren.

17 Ezen badiotsa Eskripturak Faraori, Hunetakotz ber suszitzatu aut, erakuts dezadanzat hitan neure botherea, eta denuntia dadinzat ene izena lur guzian.

18 Beraz nahi duenari miseriakordia egiten drauka, eta nahi duena gogortzen du.

19 Erranen drautak bada niri, Zergatik oraino arranguratzen da? ezen nor da haren borondateari resisti ahal diezakeona?

20 Bainaitzitik, o gizona, hi nor aiz Iainkoaren kontra replikatzen duana? Ala erranen drauka gauza moldatuak hura moldatu duenari, Zergatik hunelako egin nauk?

21 Ala ezta lur-tupinagileak orhe ber batetarik egiteko bothere, unzi bataren ohoretako, eta berzearen desohoretako?

22 Eta zer da, baldin erakutsi nahiz Iainkoak hira, eta ezagut erazi nahiz bere botherea, sufritu baditu patientia handitan hirazko unzi galtezketzat aprestatuak?

23 Eta bere gloriatzko abrastasunen ezagut eraziteko miseriakordiazko unzi gloriatako aprestatu dituenetara?

24 Zein deithu ere baititu *díot* gu, ez solament Iuduetarik, baina Jentiletarik ere.

25 Nola Osea baithan ere erraiten baitu, Deithuren dut ene populu etzena, neure populu: eta *nizaz* onhetsi etzena, *neure* onhetsi.

26 Eta izanen da, erran izan zaien lekuan, Etzarete ene populu zuek, han deithuren baitirade Iainko biziaren haur.

27 Esaias ere oihuz dago Israelen gainean, Israeleko haurren kontua itsasoko sablea bezala lizen orduan, restanzak dirade salbaturen

28 Ezen *Iaunak* akabatzen eta laburtzen du beharkia iustitiarekin: zeren beharki laburtu bat eginen baitu Iaunak lurraren gainean.

29 Eta lehen Esaiasek erran zuen bezala, Baldin armaden Iaunak utzi ezpalerauku hazia, Sodoma bezalakatu ginatkeen, eta Gomorra irudi ukan gendukeen.

30 Zer beraz erranen dugu? Ezen Jentil iustitiari etzarreitzanek, iustitia ardietsl ukan dutela: etare iustitia fedezkoa:

31 Baina Israel, iustitiazko Legeari zarreikalarik, iustitiazko Legera eztela heldu izan.

32 Zergatik? zeren *ezpaita haur izan* fedez, baina Legeko obrez bezala: ezen behaztopatu izan dirade behaztopagarriko harrian.

33 Eskribatua den bezala, Huna, ezarten dut Sionen behaztopagarriko harria, eta trebukagarriko harria: eta nor ere baita hura baithan sinhesten duena, ezta konfus izanen.

KAP. X.

2 *Esziientia gaberiko zela.* 3 *Iainkoaren iustitia eta gizonena.* 4 *Legearen fina Krist.* 5 *Legetzko eta fedetzko iustitia.* 14 *Inbokatzua. Sinbestea. Enzutea. Predikatzea.* 15 *Hitzaren ministreak.* 17 *Fedea enzutetik, eta enzutea Iainkoaren bizetik.*

1 Anaieak, ene bihotzeko afektione ona eta Iainkoagana Israelgatik egiten dudan othoitza da salba ditezen.

2 Ezen testimoniaje ekarten drauet, nola Iainkoaren zela baduten, baina ez eszientiaren araura.

3 Ezen Iainkoaren iustitia ezagutzen eztutelarik, eta bere iustitia fundatu nahiz dabiltzalarik, Iainkoaren iustitiari etzaizka susmetitu.

4 Ezen Legearen fina Krist *da*, sinhesten duen guziaren iustitiatan.

5 Ezen Moisesek ere eskribatzen du Legetik den iustitiaz, Ezen gauza hek eginen dituen gizona, hezaz biziko dela.

6 Baina fedez den iustitiak, hunela erraiten du, Ezterrara eure bihotzean, Nor iganen da zerura? hori duk Kristen garaitik erekartea.

7 Edo, nor iautsiren da abismera? hori duk Kristen hiletarik harzara erekartea.

8 Baina zer erraiten du? Hire hurbil duk hitza hire ahoan eta hire bihotzean. Haur da fedezko hitz predikatzen duguna.

9 Ezen baldin konfesa badezak eure ahoz Jesus Iauna, eta eure bihotzean sinhets badezak, ezen Iainkoak hura hiletarik resusztatua duela, salbaturen aiz.

10 Ezen bihotzez sinhesten da iustificatu izateko, eta ahoz konfisione egiten salbatu izateko.

11 Ezen erraiten du Eskripturak, Nor ere *baita* hura baithan sinhesten duena, ezta konfus izanen.

12 Ezen ezta diferentiarik Iuduaren eta Grekoaren artean: ezen guzien Iaun bera da abrats, hura inbokatzen duten guzietara.

13 Ezen norere *baita* Iaunaren izena inbokaturen duena, salbaturen da.

14 Nolatan bada inbokaturen dute hura baithan sinhetsi ukan eztutenek: eta nolatan sinhetsiren dute harzaz enzun ukan eztutenek? eta nolatan enzunen dute predikazalerik gabe?

15 Eta nolatan predikaturen dute baldin igor ezpaditez? eskribatua den bezala, O zein eder diraden bakea ebanjelizatzen dutenen oinak, gauza onak ebanjelizatzen dituztenenak!

16 Baina guziak etzaizkio behatu izan Ebanjelioari, ezen Esaiasek erraiten du, Iauna, nor sinhetsi du gure predikationea?

17 Beraz fedea enzutetik *da*: eta enzutea Iainkoaren hitzaz.

18 Baina galdez nago, ala eztute enzun ukan? Bainaitzitik lur orotara ilki izan da haien soinua, eta munduaren bazterretarano haien hitzak.

19 Baina galdez nago, ala Israelek eztu *Iainkoa* ezagutu ukan? Lehenik Moisesek erraiten du, Nik ielosgoatara probokaturen zaituztet jende jende-eztenaz, jende adimendu gabe batez aserre eraziren zaituztet.

20 Eta Esaiasek hardieza hartzen du, eta erraiten, Eriden izan naiz bilhatzen ezindutenez, eta klaroki agertu izan natzaie ene galderik egiten ezzutenei.

21 Baina Israelez den bezenbatean erraiten du, Egun guzian hedatu ukan ditut neure eskuak populu desobedientagana eta kontrastatzen denagana.

KAP. XI.

2 Iudu guziak ez iraitzi. 5 Gratia. 6 Obrak. 7 Elektionea. 8 Itsutasuna. 11 Iuduen erortea, Jentilen salbamendu. 15 Iuduen iraitzea. 22 Iainkoaren benignitatea eta seberitatea. 25 Iuduen itsutasuna, Jentilen konplimendu. 29 Iainkoaren dohainak eta bokationea. 32 Ertsi guziak desobedientiatan.

1 Galdez nago bada, Ala iraitzi ukan du Iainkoak bere populua? Gertha eztadila: ezen ni ere Israeltar naiz, Abrahamen hazitik, Beniaminen leinutik.

2 Eztu iraitzi Iainkoak bere populu lehenetik ezagutua. Ala eztakizue Eliasez zer erraiten duen Eskripturak? nola rekesta egiten draukan Iainkoari Israelen kontra, dioela,

3 Iauna hire Profetak hil zitie, eta hire aldareak desegin zitie, eta ni azkendu izan nauk neuror, eta ene arimaren ondoan diabiltzak.

4 Baina zer diotsa hari reposta dibinoak? Reserbatu zitiat neurorendako zazpi milla gizon belhaunik Baalen *imajinari* plegatu eztraukatenik.

5 *Hala* bada denbora hunetan ere, reserbatione gratiazko elektionearen arauetz egin izan da.

6 Eta baldin gratiaz, ez gehiagorik obrez: berzela gratia gehiagorik ezta gratia: baina baldin obrez *bada*, gehiagorik ezta gratia: berzela obra gehiagorik ezta obra.

7 Zer beraz? Bilhatzen zuena Israelek eztu ardietsi: eta elektionek ardietsi ukan du, eta goitikoak gogortu izan dirade,

8 Eskribatua den bezala, Eman ukan draue Iainkoak espiritu itho bat: *eta* begi, ikus eztezenzat: eta beharri, enzun eztezenzat egungo egunerano.

9 Eta Dabid-ek erraiten du, Beren mahaina arte bilha bekie, eta lazo eta trebukamendu, eta *haur* pagamendutan.

10 Ilhun bitez haien begiak, ikus eztezenzat: eta haien bizkarra behiere makur ezak.

11 Galdez nago bada, ala trebukatu izan dirade eror litezenzat? Gertha eztadila: baina haien erortiaz salbamendua Jentiletara *etborri izan da*, haie iarreikitera inzitatzeko.

12 Eta baldin haien erortea munduaren abrastasun bada, eta haien diminutionea Jentilen abrastasun: zenbatez areago haien abundantia?

13 Ezen zuei Jentiloï diotsuet, ni Jentilen Apostolu naizen bezenbatean, neure ministerioa ohoratzen dut:

14 Eia nolazpait neure ahaideak ielos erazi ahal ditzakedanez, eta hetarik batzu salba.

15 Ezen baldin haien iraitzea munduaren rekonziliatione bada, zerik *izanen da* receptionea, hiletarik bizitze baizen?

16 Eta baldin primitiak saindu badirade, baieta orhea: eta baldin erroa saindu *bada*, baieta adarrak.

17 Eta baldin adarretarik batzu hautsi izan badirade, eta hi basa oliba inzelarik, xarthatu izan bahaiz haien orde, eta oliba erroan eta urinean partizipant egin bahaiz,

18 Ezadila gloria adarren kontra: eta baldin gloriatzen bahaiz, eztuk hik erroa egarten, baina erroak hi.

19 Erranen duk bada, Hautsi izan dirade adarrak, ni xartha nendinzat.

20 Ungi: hek infidelitatez hautsi izan dituk, eta hi fedez zutik ago: ezadila urguluz hant, baina aizen beldur.

21 Ezen baldin Iainkoak adar naturalak gupida ukan ezpaditu, *begi-rank* hi ere gupida ezauen.

22 Ikusak beraz Iainkoaren benignitatea eta seberitatea: trebukatuetara, seberitatea: eta hiregana, benignitatea, baldin persebera badezak benignitatean: ezpere hi ere ebakiren aiz.

23 Eta hek ere baldin persebera ezpadezate infidelitatean, xarthatu- ren dituk, ezen Iainkoa botheretsu duk harzara haien xarthatzeko.

24 Ezen baldin hi naturaz basa zen olibatik ebaki izan bahaiz, eta natura kontra oliba onean xarthatu bahaiz: zenbatez areago natural diradenak xarthaturen dirade bere oliba proprian ?

25 Ezen eztut nahi ignora dezazuen, anaieak, sekretu haur, (zeurok baithan arrogat etzaretentzat) ezen gogortasuna parte Israeli ethorri izan zaiola, Jentilen konplimendua sar leiteno.

26 Eta hala Israel guzia salbaturen da, eskribatua den bezala, Ethorriren da Siondik liberazalea, eta aldaraturen ditu infidelitateak Iakobganik.

27 Eta allianza haur eneganik ukanen dute, Kendu ditukedanean haien bekatuak.

28 Ebanjelioaz den bezenbatean, bai etsai *dirade* zuen kausaz, baina elektioneaz den bezenbatean, onhetsiak, Aiten kausaz.

29 Ezen dolu gabe dirade Iainkoaren dohainak eta bokationea.

30 Ezen nola zuek ere noizpait Iainkoagana desobedient izan baitzaret: baina orain miseriordia ardietsi baituzue haien desobedient izanez:

31 Hala hauk ere orain eztute obeditu ukan, zuei egin zaizuen miseriordiaz hauk ere miseriordia ardiets dezatenzat.

32 Ezen Iainkoak ertsi ukan ditu guziak desobedientiatan, guziei miseriordia legientzat.

33 O Iainkoaren sapientiaren eta ezagutzearen abastasunen barnala haren iujemenduak baitirade konprehendi ezin daitezkeen bezalakoak, eta haren bideak erideiteko inposibleak!

34 Ezen nork ezagutu ukan du Iaunaren gogoaz? edo nor izan da haren konseillari?

35 Edo nork lehenik eman drauka hari, eta rendaturen baitzaio?

36 Ezen harenganik, eta harzaz, eta harengatik *dirade* gauza guziak: hari gloria sekulakotz. Amen.

KAP. XII.

1 *Iainkoaganako ofrenda.* 3 *Sobreki iakitera presumitzeko.* 4 *Kristinoak gorputz bat.* 6 *Dobainak diferent.* 9 *Dilektionea.* 10 *Kristinoaren eginbidea.*

1 Othoitz egiten drauzuet bada, anaieak, Iainkoaren miseriordien partez, ofrenda ditzazuen zuen gorputzak sakrifizio bizitan, saindutan, Iainkoaren gogarokotan, *zein baita* zuen zerbitzu razoinezkoa.

2 Eta etzakitzotela konforma mundu huni, baina transforma zaitezte zuen adimenduaren arranberritzez, foroga dezazuenzat zerik den Iainkoaren borondate ona eta plazenta eta perfektoa.

3 Ezen niri eman izan zaitadan gratiaz, erraiten draukat zuen artekoetarik batbederari, eztezan presumi iakitera iakin behar den baino gehiago, baina den zuhur sobrietatera: Iainkoak batbederari fedearen neurria repartitu draukan bezala.

4 Ezen nola gorputz batetan anhitz membro baitugu, eta membro guziek ezpaitute operatione bat bera:

5 Hala anhitz *garelarik* gorputz bat gara Krist baithan eta batbedera *gara* bata berzearen membro.

6 Eta ditugula dohain dibersak, eman izan zaikun gratiaren araura, edo profetia, *dezagun profetia* fedearen proportionearen arauz:

7 Edo ministerio, *garen* administrationean: edo irakasten ari dena, *den* instruktionea *email*.

8 Edo exhortatzen ari denak, exhorta dezan: distributzen ari denak, *distribui dezan* sinplizitatetan: presiditzen duenak *dagian* dilijentki: miseriordia egiten duenak, *dagian* alegeraki.

9 Karitatea *den* fiktionea gabe: *zaretan* gaitzaren gaitzetsle, ungiari eraxtekiak.

10 Anaietasunezko karitatez elkarren onhestera emanak: elkarri ohoratzen aitzinzen zaitzatela.

11 Zerbitzu egitera ez nagi, espirituz ardent, Iauna zerbitzitzen duzuela.

12 Esperanzaz alegera zaretelarik, tribulationean patient, orationean perseberatzen duzuela.

13 Sainduen nezesitatetara komunikatzen duzuela: hospitalitateari iarreikiten zaitzatela.

14 Benedikaitzazue zuek persekutatzen zaituztenak: benedikaitzazue, *diot*, eta ez maradika.

15 Alegera zaitztez alegera diradenekin, eta nigar egizue nigarrez daudenekin.

16 Gogo batez bata berzeagana afektionatuak zaretelarik: gauza gorak afektatzen eztituzuelarik, baina beheretara akomodatzen zaretelarik. Etzaretela zuhur zeurok baithan.

17 Eztezozuela nehorri gaitza gaitzagatik renda. Prokuraitzazue gauza honestak gizon guzien aitzinean.

18 Egin albadadi, zuetan den bezenbatean, gizon guziekin bakea duzuen.

19 Etzaitzeta zeurok mendeka, *ene* maiteak, baina leku emozue hirari: ezen eskribatua da, Niri mendekioa: nik dut rendaturen, dio Iaunak.

20 Bada baldin gose bada hire etsaia, emok iatera: baldin egarri bada, emok edatera: ezen hala egiten duala suko ikatzak bere buru gainera bilduren drautzak.

21 Ezadila gaizkiaz garait, baina garait ezak ungiuz gaizkia.

KAP. XIII.

1 *Majistratuganako obedientia.* 6 *Tributaren pagatzea.* 8, 10 *Legearen konplimendua, karitatea.* 11 *Salbamendua burbil.* 12 *Ilhunbearen obrak.* *Argiari dagozkan abillamenduak.* 14 *Kristez bezituzeko.*

1 Persona guzia potestate goragoen suiet biz, ezen ezta potestaterik Iainkoaganik baizen: eta diraden potestateak, Iainkoaz ordenatuak dirade.

2 Halakotz, potestateari resisitzen draukanak, Iainkoaren ordenazari resisitzen drauka: eta resisitzen dutenek, bere buruen gainera damnatione erekarriren dute.

3 Ezen majistratuak eztrade izigarri, obra onakgatik, baina gaixtoagatik. Bada nahi duk potestatearen beldur ez izan? egik ungi, eta rezebituren duk laudorio hareganik.

4 Ezen Iainkoaren zerbitzari duk hire onetakotz: baina gaizkirik badagik, aizen beldur: ezen eztk kausa gabe ezpata ekarten: ezen Iainkoaren zerbitzari duk, mendekari hiratan, gaizki egiten duenaren gainean.

5 Harren behar da izan suiekt ez hiragatik solament, baina konszientiatatik ere.

6 Ezen halakotz tributak ere pagatzen dituzue: ezen Iainkoaren ministre dirade, hunetara berera enplegatzen diradela.

7 Renda iezezue bada guziei zor drauezuena: nori tributa, tributa: nori peajea, peajea: nori beldurra, beldurra: nori ohorea, ohorea.

8 Etzaretela nehorengana deusez zordun: elkarri on daritzozuen baizen: ezen berzeri on daritzanak, Legea konplitu du.

9 Ezen haur, Ezaiz adultero izanen, Eztuk hilen, Eztuk ebatsiren, Eztuk falsu testimonijerik erranen, Eztuk guthiziaturen: eta baldin zenbeit berze manamendurik *bada*, hitz hunetan somarioki konprehenditzen da, Onhetsiren duk eure hurkoa eure burua bezala.

10 Karitateak hurkoari gaizkirik eztrauka egiten. Beraz Legearen konplimendua, karitatea *da*.

11 Prinzipalki ikusirik sasoina, ezen ia ordu dela lotarik iratzar gaitzen: ezen orain hurbilago dauku salbamendua, ezen ez sinhetsi ukan dugunean.

12 Gaua iragan da eta eguna hurbildu. Iraitz ditzagun bada ilhunbearen obrak, eta bezi gaitezen argiari dagokan abillamenduz.

13 Egunaz anko honestki ebil gaitezen: ez gormandizetan eta hordikerietan, ez ohazetan eta insolentietan, ez gudutan eta inbidiatan.

14 Baina bezti zaitetzetz Iesus Krist Iaunaz, eta haragiaz artharik eztuzuela *baren* guthizien konplitzeko.

KAP. XIII.

1 *Fedean infirmo diradenez*. 8 *Iaunari hiltzea edo bizitzea*. 10 *Nehor ez iudikatzeke*. 20 *biandagatiko eskandaloa*. 23 *Fedetik eztena bekatu*.

1 Eta fedez infirmo dena rezebi ezazue, *baina* ez disputationez ihardukitera.

2 Batak sinhesten du gauza guzietarik ian ahal dezakela: eta berze infirmo denak belhar iaten du.

3 Iaten duenak, iaten eztuena eztezan menosprezia: eta iaten eztuenak, iaten duena eztezan iudika. Ezen Iainkoak hura bere rezebitu ukan du.

4 Hi nor aiz berzeren zerbitzaria iudikatzen duana? bere Iaunari fermu egoiten edo erorten ziaio: baina fermaturen dik: ezen botheretsu duk Iainkoa haren fermatzeko.

5 Batak estimatzen du egun bata berzea bainoago, eta berzeak estimatzen du *bardin* zein egun nahi den: batbedera biz segur bere konszientian.

6 Egunera behatzen duenak, Iaunagana behatzen du: eta egunera behatzen eztuenak, Iaunagana ezte behatzen. Iaten duenak, Iaunari iaten du: ezen regratiatzen du Iainkoa: eta iaten eztuenak, Iaunari ezte iaten, eta regratiatzen du Iainkoa.

7 Ezen ezta gutarik nehor bere buruari bizi, eta ezta nehor bere buruari hiltzen.

8 Ezen edo dela bizi garen, Iaunari bizi gara: edo dela hiltzen garen, Iaunari hiltzen gara. Beraz nahi bada bizi garen, nahi bada hiltzen garen, Iaunaren gara

9 Ezen hunetakotzat Krist hil, eta resuszitatu, eta bizitara itzuli izan da, hanbat hilen nola bizien gainean dominatione duenzat.

10 Baina hik zergatik iudikatzen duk eure anaiea? edo hik ere zergatik menospreziatzen duk eure anaiea? Ezen guziak konparituren gara Kristen iudizioko throno aitzinean.

11 Ezen eskribatua da, Bizi naiz ni, dio Iaunak, ezen niri gurthuren zait belhaun guzia: eta mihi orok laudorio emanen drauka Iainkoari.

12 Bada segur gutarik batbederak bere buruaz kontu rendaturen drauka Iainkoari.

13 Eztezagula beraz gehiagorik elkar iudika, bainaitzitik hunetan iujemenduz usat ezazue, behaztopagarririk batre edo trebukagarririk *zuen* anaieri ezar eztezozen.

14 Badakit, eta segur naiz Iesus Iaunaren partez, eztela deus satsurik bere berez: salbu, zerbait satsu dela estimatzen duenaren, *hura* harendako satsu baita.

15 Baina baldin biandagatik hire anaiea tristetzen bada, ezabila ia karitatearen araura: eztezala eure biandagatik hura gal, zeinagatik Krist hil izan baita.

16 Eztatila beraz zuen ungia gaitz erran.

17 Ezen Iainkoaren resuma ezta ianhari ez edari: baina iustitia eta bake eta bozkario Espiritu sainduaz.

18 Ezen gauza hautan Krist zerbitzatzen duena, Iainkoaren gogarako da, eta laudatua da gizonez.

19 Iarreiki gakizten beraz bakeari dagozkan gauzei, eta elkarren edifikationetako diradenci.

20 Eztezala *hik biandaren* kausaz Iaunaren obra desegin: egia duk gauza guziak xahu *diradela*, baina gaizkia *duk eskandalorekin* iaten duen gizonaren.

21 On duk haragirik ez iatea, eta mahatsarnorik ez edatea, eta hire anaie behaztopatzen edo eskandalizatzen, edo infirmo egiten den gauzaren ez egitea.

22 Hik fede duk? auk euror baithan Iainkoaren aitzinean. Dohatsu *da* bere burua iudikatzen eztuena laudatzen duen *gauzan*.

23 Baina eskrupulo egiten duena, baldin ian badeza, iudikatua da: ezen ezte fedez *iaten*: eta fedetik ezten guzia bekatu da.

KAP. XV.

1 Infirmoen flakatasunak suportatzeko. 7 Elkar rezebitzeko. 8 Promesak konfirmatu. 9 Misericordia Jentilei. 16 Paul baien ministre. 26 Mazedoniakoen eta Akaiakoen kontributionea. 27 On espiritualak eta karnalak. 33 Bakezko Iainkoa.

1 Eta behar ditugu fermu garenok, infirmoen flakatasunak suportatu, eta ez gure buruei konplazitu.

2 Bada gutarik batbederak konplazi beza bere hurkoa ungira edifikatuetan.

3 Ezen Kristek ere eztu bere burua konplazitu nahi ukan, baina, eskribatua den bezala, Hiri iniuria erraiten draueanen iniuriak ene gainera erori izan dituk.

4 Ezen aitzinetik eskribatu diraden gauza guziak, gure doktrinatan eskribatu izan dirade, Eskripturetako patientiaz eta konsolationez esperanza dugunzat.

5 Bada patientiatako eta konsolationetako Iainkoak dizuela elkarren artean gauza ber baten pensatzeko *gratia* Iesus Kristen araura:

6 Gogo batez eta aho batez glorifika dezazuenzat Iainkoa, zein baita Iesus Krist gure Iaunaren Aita.

7 Halakotz rezebi ezazue elkar, Kristek ere gu rezebitu gaituen bezala Iainkoaren gloriatan.

8 Bada erraiten dut, Iesus Krist zirkonsionearen ministre izan dela, Iainkoaren egiagatik, Aitei *egin zaiuzten* promesak konfirma litzazant:

9 Eta Jentilek Iainkoa *bere* misericordiagatik glorifika dezaten: eskribatua den bezala, Halakotz laudorio emanen drauat hiri Jentilen artean, eta hire izenari kantaturen diarokat.

10 Eta berriz *dio*, Alegera zaitetzte Jentilak haren populuarekin.

11 Eta berriz, Lauda ezazue Iauna Jentil guziek eta elkarrekin lauda ezazue hura populu guziek.

12 Eta berriz Esaiasek erraiten du, Izanen da Ieserenik zain bat, eta, Jentilen gobernatzera altxaturen den bat: Jentilek hartan esperanza ukanen dute.

13 Esperanzazko Iainkoak bada konpli zaitzate la bozkario guziaz eta bakez sinhetsiz, esperanzaz abundos zaretenzat Espiritu sainduaren berthutez.

24 Bada segur naiz, ene anaieak, ni neuror ere zuegaz, ezen zuek kuerok ontasunez betheak zaretela, ezagutze guziaz betherik: etare elkar admonesta ahal baitezakezue.

15 Eta, anaieak, ausartkixiago eskribatu drauzuet partez, zuek orhoit eraziten bazintuztet bezala, Iainkoaz niri eman izan zaitadan gratiagatik,

16 Iesus Kristen ministre naizentzat Jentilak baithan, enplegatzen naizela Iainkoaren Ebanjelio sainduan, Jentilen oblationea plazent denzat, Espiritu sainduaz sanktifikaturik.

17 Badut beraz zerezaz gloria nadin Iesus Kristez, Iainkoazko gauzetan.

18 Ezen ez ninzande, Kristek nizaz egin eztauen gauzaren erraitera ausart, Jentilen obedientiatara *erekarteko*, hitzez eta eginez:

19 Signoen eta mirakuluen berthutez, Iainkoaren Espirituaren berthutez: hanbat non Ierusalemetik eta aldirietarik Illirikerano abunda erazi ukan baitut Kristen Ebanjelioa:

20 Hala Ebanjelioaren predikatzen enseiatzen ninzela, ez Krist aipatu izan zen lekutan, berzeren fundament gainean edifika eznezazant.

21 Baina eskribatua den bezala, Harzaz denuntiatu izan etzaienek, ilkusiren dute: eta enzun eztautenek, adituren dute.

22 Eta halakotz enpatxatu izan naiz anhitzetan ethortera zuetara.

23 Baina orain gehiago lekuri komarka hautan eztaudanaz geroz, eta ia anhitz urthez geroztik zuetara ethortera desir dudanaren gainean:

24 Parti nadinean Espaigniarat, ethorriren naiz zuetara: ezen esperanza dut iragaitean ikusiren zaituztedala, eta zuegaz hara gidaturen naizela: baldin lehen zuekin izatez sasituxe banaiz.

25 Bada orain banoa Ierusalemrat, sainduei administratzera.

26 Ezen Mazedoniakoen eta Akaiakoen plazera izan da Ierusalemen diraden sainduetako paubrei zerbaiten partitzera.

27 Ezen hala plazer ukan dute, eta zordun ere badirade hetara: ezen baldin haien *on espiritualetan* partizipant izan badirade Jentilak, hek ere karnalez den bezenbatean aiutatu behar dituzte.

28 Bada *haur* akabatu dukedanean eta haei fruktu haur konsignatu draukeedanean, Espaigniarat ioanen naizate zuek baitharik.

29 Eta badakit ezen zuetara ethor nadinean, Kristen Ebanjelioko benediktionearen abundantiarekin ethorriren naizela.

30 Halaber anaieak, othoitz egiten drauzuet Jesus Krist gure Iaunaz, eta Espirituaren karitateaz, enekin enplega zaitetzten, enegatik Iainkoari eginen drautzazuen othoitzez:

31 Iudean diraden desobedientetarik delibra nadinzat, eta Ierusalem egiteko dudan administratione haur, sainduen gogarako denzat:

32 Iainkoaren borondatez zuetara bozkariorekin ethor nadinzat, eta zuekin batean rekrea nadinzat.

33 Bada bakezko Iainkoa dela zuekin guziokin, Amen.

KAP. XVI.

1 *Paulek Romako fidel guziak salutatzzen.* 16 *Elkar salutatzeko.*

17 *Partialitatei eta eskandaloiei ihes egiteko.* 19 *Romanoen obedientia.* 25 *Ebanjelioa sekretu estalia,* 26 *Haren manifestacionea.*

Fedearen obedientia.

1 Gomendatzen drauzuet bada gure arreba Febe, Zenkreko Elizaren neskato dena:

2 Hura *gure* Iaunean rezebi dezazuenzat sainduci dagoten bezala, eta asisti zakizkioten zuen behar izan den gauza guzietan: ezen hura anhitzen ostatesa izan da, eta neurorren ere.

3 Salutaitzazue Priszilla eta Akila, ene aiutariak Jesus Krist *Iaunean.*

4 Zeinek ene biziagatik bere lepoak susmetitu baitituzte: haei eztrautzet nik neurorrek eskerrak emaiten, baina Jentilen Eliza guziek ere *bai.*

5 *Saluta ezazue* haien etxean den Eliza ere Saluta ezazue Epenet ene maitea, zein baita Akaiako primitia Kristean.

6 Saluta ezazue Maria guregana anhitz traillaatua.

7 Salutaitzazue Andronik eta Iunia ene lehen gusuak, eta ene presonerkideak, Apostoluen artean notable diradenak, eta ni baino lehen izan diradenak Kristean.

8 Saluta ezazue Anplia ene maitea *gure* Iaunean.

9 Saluta ezazue Urban, gure aiutaria Kristean eta Estakis ene maitea.

10 Saluta ezazue Apelles, Kristean aprobatua. Salutaitzazue Aristobulorenkoak.

11 Saluta ezazue Herodion ene lehen gusua. Salutaitzakue Narzise baithako *gure* Iaunean diradenak.

12 Salutaitzazue Trifena eta Trifosa, *gure* Iaunean traillaatzen diradenak. Saluta ezazue Persida, nik maite dudana *eta* anhitz traillaatu dena, *gure* Iaunean.

13 Saluta ezazue Rufo berezia *gure* Iaunean, baieta haren eta ene ama.

14 Salutaitzazue Asinkrito, Flegon, Hermas, Patrobas, Hermes, eta hekin diraden anaieak.

15 Salutaitzazue Filologo, eta Iulia, Nereo, eta haren arreba, eta Olinpa, eta hekin diraden saindu guziak.

16 Saluta ezazue elkar pot egite saindu batez Kristen Elizek salutatzzen zaituztez.

17 Eta othoitz egiten drauzuet, anaieak, gogoa ditzazuen, zuek rezebitu duzuen doktrinaren kontra partialitateak eta eskandaloak egiten dituztenak: eta aparta zaitetzten hetarik.

18 Ezen halakoek Jesus Krist gure Iauna eztute zerbitzatzen, baina bere sabela: eta hitz eztiz eta lausenguzkoz sinplen bihotzak seduzitzen dituzte.

19 Ezen zuen obedientia batbederaz ezagutua da: Alegera naiz bada zuezaz *den bezenbatean:* baina nahi dut zuhur zaretzen onean eta sinple gaitzean.

20 Eta bakezko Iainkoak deseginen du Satan zuen oinen azpian sarri. Iesus Krist gure Iaunaren gratia *dela*, zuekin. Amen.

21 Salutatzen zaituztez Timotheo ene aiutariak, eta Luziok, eta Iasonek, eta Sosipaterek ene lehen gusuek.

22 Salutatzen zaituztet *gure* Iaunean nik Tertiussek, epistola *haur eskribatu* dudanak.

23 Salutatzen zaituztez Gaius-ek, ene eta Eliza guziaren ostatuak. Salutatzen zaituztez Eraste hiriko prokuradoreak, eta Kart anaieak.

24 Iesus Krist gure Iaunaren gratia *dela* zuekin guziokin. Amen.

25 Bada zuek konfirma ahal zaitzakeztenari, ene Ebanjelioaren eta Iesus Kristen predikationearen araura, hanbat denboraz geroztik misterio estalirik egon den rebelationearen *araura*:

26 Baina, orain manifestatu denaren, eta Profeten Eskripturez Iainko eternalaren manuz fedearen obedientiatan natione guzietan deklaratu denaren *araura*:

27 Iainkoari, *bada*, zuhur bakoitzari *dela* gloria Iesus Kristez eternalki. Amen.

Romanoetara eskribatu izan da

Korinthetik Febe

Zenkereko Elizaren

neskatoarekin.

S. PAUL APOSTOLUAREN KORINTHIANOETARATKO EPISTOLA LEHENA

KAP. I.

4 Gratia Kristez. 9 Iainkoaren bokationea. 10 Konkordia. Korinthianoen artean targoa. 14 Paulen ministerioa. 18 Krutzeko hitza. 21 Iainkoaren sapientia, eta munduarena. 23, 30 Krist eskandalo eta erhogoa, sapientia eta iustitia. 26 Bokationea. Elektionea.

1 Paulek Iainkoaren borondatez Iesus Kristen Apostolu izatera deituak, eta *gure* anaie Sosthenesek,

2 Iainkoaren Eliza Korinthen denari, Iesus Kristez sanktifikatuei, saildu *izatera* deithuei, Iesus Krist gure Iaunaren izena leku orotan inbokatzen duten guziekin, *zein baita*, hanbat haien nola *gure Iaun*:

3 Gratia *dela* zuekin eta bakea *gure* Iainko Aitaganik, eta Iesus Krist Iaunaganik.

4 Eskerrak emaiten drauzkiot neure Iainkoari bethi zuezaz, Iesus Krist *Iaunean* zuei eman izan zaizuen Iainkoaren gratiagatik:

5 Zeren gauza guzietan abrustu izan baitzarete hartan, elokentia eta ezagutze guzian:

6 Iesus Kristen testimoniaje zuetan konfirmatu izan denaren araura:

7 Hala non ezpaitzarete falta ezeinere dohainen, Iesus Krist *gure* Iaunaren rebelationearen begira zaudetela.

8 Zeinek konfirmaturen ere baitzaituztez finerano irreprensibile *izateko* Iesus Krist *gure* Iaunaren egunekotzat.

9 Fidel *da* Iainkoa zeinez deithu izan baitzarete Iesus Krist haren Seme gure Iaunaren komunioera.

10 Bada othoitz egiten drauzuet anaieak, Iesus Krist gure Iaunaren izenaz, gauza ber bat erran dezazuen guziek, eta ezten zuen artean targoarik: baina zareten iunktatuak adimendu batetan eta gogo batetan.

11 Ezen, ene anaieak, deklaratu draudate zuezaz Kloes baithakoek, ezen diskordiak diradela zuen artean.

12 Bada haur diot, ezen zuetarik batbederak erraiten duela, Ni behinzat Paulen naiz, eta ni Apolloren, eta ni Zefasen, eta ni Kristen.

13 *Ala* zathitua da Krist? *Ala* Paul kruzifikatu izan da zuengatik, edo Paulen izenean batheiatu izan zarete?

14 Eskerrak emaiten drauzkiot Iainkoari zeren ezpaitut zuetarik nehor batheiatu, Krispo eta Gaio baizen:

15 Nehork erran eztezan ezen neure izenean batheiatzen arizan naizela.

16 Batheiatu ukan dut Estebenen familia ere: gainerakoz eztaikit berzerik batre batheiatu ukan dudanez.

17 Ezen eznau igorri Kristek batheiatzera, baina ebanjelizatzaera: ez hitzezko zuhurtzian, Kristen krutzea ezdeusetara eztadinzat.

18 Ezen krutzezko hitza, galtzen diradenei behinzat, erhogoa zaie: baina guri salbatzen garenoi, Iainzoaren berthute da.

19 Ezen eskribatua da, Galduren dut zuhurren zuhurtzia, eta adituen adimendua kenduren dut.

20 Non *da* zuhurra? *nonda Eskriba?* non *da* sekula hunetako disputaria? eztu erho egin Iainkoak mundu hunetako sapientia?

21 Ezen Iainkoaren sapientian munduak Iainkoa ezagutu eztuenaz geroz *haren* sapientiatik, Iainkoaren plazera izan da predikationearen erhogoaz sinhesten dutenen salbatzera.

22 Ezen Iuduak ere signo eskez daude, eta Grekoek sapientia bilhartzten dute:

23 Baina guzaz den bezenbatean predikatzen dugu Krist kruzifikatua, Iuduei behinzat eskandalo, eta Grekoei erhogoa *zaiena*.

24 Baina deithu diradenei hanbat Iuduei nola Grekoei *predikatzen drauegu* Krist Iainkoaren berthutea eta Iainkoaren sapientia.

25 Ezen Iainkoaren erhogoa gizonak baino zuhurrago da: eta Iainkoaren flakeza gizonak baino borthitzago da.

26 Ezen badakusazue zuen bokationea, anaieak, ezen etzaretela zuhurrak anhitz haragiaren araeuz, ez borthitzak anhitz, ez nobleak anhitz.

27 Baina munduko gauza erho *diradenak* elejitu ukan ditu Iainkoak konfundi ditzanzat zuhurrak: eta munduko gauza flaku *diradenak* elejitu ukan ditu Iainkoak konfundi ditzanzat gauza borthitzak:

28 Eta munduko gauza noble eztiradenak, eta menospreziatuak elejitu ukan ditu Iainkoak, eta gauza eztiradenak, diradenak desegin ditzanzat

29 Glorifika eztadinzat haragirik batre haren aitzinean.

30 Baina harenganik zuek zarete Iesus Kristean, zein egin izan baitzaiku Iainkoaz sapientia eta iustitia eta sanktifikazione eta redentione:

31 Eskribatua den bezala, Gloriatzen dena, Iaunean gloria dadinzat.

KAP. II.

1 *Paul ez hitz goratako.* 7. *Iainkoaren sapientia predikatzean,*
10. *Paulen eta berze hura bezalakoen doktora, Iainkoaren Espiritua.*

1 Eta ni ethorri izan naizenean zuetara, anaieak, eznaiz ethorri elokentiazko edo sapientiazko exzellentiarekin, Iainkoaren testimoniajea denuntiatzen nerazuela.

2 Ezen ezttu deliberatu ukan deus zuen artean iakitera, Iesus Krist baizen, hura ere kruzifikatua.

3 Eta ni infirmitarekin eta beldurrekin eta ikara halldirekin izan naiz zuek baithan.

4 Eta ene minzatzea eta ene predikationea ezta izan sapientia humanoren hitz gogagarritan: baina espirituren eta berthutereren erakustetan.

KAP. III.

5 Zuen fedea eztenzat gizonen sapientiatan, baina Iainkoaren potentiatan.

6 Eta sapientia denuntiatzen dugu perfektoen artean: eta sapientia *diot* ez mundu hunena, ezeta mundu hunetako prinze deseginen diradarena:

7 Baina denuntiatzen dugu Iainkoaren sapientia misteriotan *dena, diot* estalia, Iainkoak ia denbora guzieren aitzinetik gure gloriatan determinatu ukan zuena:

8 Zein mundu hunetako prinziatarik batek ere ezpaitu ezagutu ukan: ezen baldin ezagutu ukan balute, gloriatzko Iauna etzuketek kruzifikatu.

9 Baina *predikatzen ditugu, eskribatua* den bezala, Begik ikusi eztituen, eta beharrik ez zuten eztituen gauzak, eta gizonen bihotzetara igan izan ez tiradenak, zein Iainkoak hari on daritzotenei apaindu baitrauzte.

10 Baina guri Iainkoak rebelatu ukan drauzkigu bere Espirituaz: ezen Espirituak gauza guziak penetratzen ditu, *bai* Iainkoaren gauza barnak ere.

11 Ezen gizonetarik zeinek dakizki gizonaren gauzak, gizonaren espiritu hura baithan denak baizen? Halaber Iainkoaren gauzak ere ez titu nehork ezagutu ukan, Iainkoaren Espirituak baizen.

12 Bada guk eztugu munduaren espiritua rezebitu ukan: baina Iainkoaganiko Espiritua: Iainkoaz guri eman izan kaizkigun gauzak ezagut ditzagunzat:

13 Zein denuntiatzen ere baititugu, ez sapientia humanoak irakasten dituen hitzez, baina Espiritu sailduak irakasten dituenenez, gauza espiritua-lak espiritualetara apropiatuz.

14 Baina gizon naturalak ez titu konprehenditzen Iainkoaren Espirituaren gauzak: ezen erhogoa zaizkio, eta ezin adi ditzake, zeren espiritua-lki iujeatzen baitirade.

15 Baina *gizon* espiritualak iujeatzen ditu gauza guziak, eta bera ezta nehorzaz iujeatzen.

16 Ezen nork ezagutu du Iaunaren intentionea, hura instrui dezan? baina guk Kristen intentionea badugu.

1 *Espiritual. Karnal. 3 Kristen ministre karnalak. 9 Iainkoaren adifizioa. 11 Elizaren fundamenta. 16 Iainkoaren tenplea.*

1 Eta ni anaieak, ezin minzatu natzaizue zuei espiritualei anzo, baina karnalei anzo, *diot*, haurrei anzo Krist *Iaunean*.

2 Ezne edatera emaitzez hazi zaituztet, eta ez biandaz, zeren oraino ezin baitzinezaketek, baina orain ere oraino ezin dezakezue: zeren oraino karnal baitzarete.

3 Ezen inbidia eta gudu eta targoa zuen artean *denean*, etzarete karnal, eta etzabiltzate gizonaren araura?

4 Ezen erraiten duenean batak, Ni Paulen naiz: eta berzeak, Ni Apolloren, etzarete karnal?

5 Nor da bada Paul, eta nor Apollo, zerbitzari baizen, zeinez sinthetsi ukan baituzue, eta batbederari Iaunak eman draukan bezala?

6 Nik landatu ukan dut, Apollok arregatu: baina Iainkoak eman du handitzea.

7 Halakotz beraz landatzen ari dena ezta deus, ezeta arregatzen ari dena: baina handitzea emaiten duen Iainkoa.

8 Eta landatzen ari dena eta arregatzen ari dena, bat dirade: eta batbederak rezebituren du bere saria bere traillauren araura.

9 Ezen *gu* Iainkoarekin langile gara, *zuek* Iainkoaren laboranza, Iainkoaren edifizio zarete.

10 Iainkoaren gratia niri eman zaitadanaren araura, nabusi iakinsu batek bezala fundamenta ezarri ukan dut, eta berze batek gainean edifikatzen du: baina batbederak bekusa nola gainean edifikatzen duen.

11 Ezen berze fundamentik nehork ezin ezar dezake ezarri denaz berzerik, zein baita Iesus Krist.

12 Eta baldin nehork edifikatzen badu fundament hunen gainean urhe, zilhar, harri preziatu, egur, belhar, lasto:

13 Batbederaren obra manifestaturen da: ezen egunak deklaraturen du: zeren suaz manifestaturen baita: eta batbederaren obra nolako daten, suak forogaturen du.

14 Baldin zenbeit gainean edifikatu duenen obra badago, sari rezebituren du.

15 Baldin zenbeiten obra erra badadi, galtze eginen du: baina bera salbaturen da, badarik ere suz bezala.

16 Eztakizue ezen Iainkoaren tenple zaretela, eta Iainkoaren Espiritua habitatzen dela zuetan?

17 Baldin norbeitek Iainkoaren tenplea desegin badeza, deseginen du hura Iainkoak: ezen Iainkoaren tenplea saildu da, zein baitzarete zuek.

18 Eztezala nehork bere burua seduzi: baldin zenbeitek uste badu zuen artean zuhur dela mundu hunetan, erho egin bedi, zuhur dadinatzat.

19 Ezen mundu hunetako zuhurtzia, erhogoa da Iainkoaren aitzinean: ezen eskribatua da, Hatzamaiten ditu zuhurrak haien finezian.

20 Eta berriz, Iaunak ezagutzen du ezen zuhurren pensamenduak bano diradela.

21 Bada, eztadila nehor gloria gizonetan: ezen gauza guziak zuen dirade:

22 Bada Paul, bada Apollo, bada Zefas, bada mundua, bada bizitzea, bada herioa, bada presenteko gauzarik, bada ethorthekorik, guziak dirade zuen: eta zuek Kristen, eta Krist Iainkoaren.

KAP. III.

1 *Kristen ministre.* 3 *Indikatzea.* 8 *Korinthianoak ingrat.* 11 *Paul bere eskuez traillaatu.* 14 *Reprehenditzeko moiena.* 15 *Krist predikatzen dutenak.* 16 *Paulek bere imitatzera exhortatzen.* 20 *Hitzza. Berbutea.*

1 Estima beza guzaz gizonak Kristen ministrez, eta Iainkoaren sekretuen dispensazalez bezala.

2 Baina gainerakoaz, nezesario da dispensazaletan leial batbedera eriden dadin.

3 Nizaz den bezenbatean, ansia guti dut zuezaz edo iujemendu humanoz iudikatu izatearen: are neure burua ere ez tut iudikatzen.

4 Ezen deusetan ez tut neure burua hogendun senditzen: ordea hunezaz eznaiz iustificatu: baina ni iudikatzen nauena, Iauna da.

5 Halakotz, eztezazuela denbora baino lehen iudika, Iauna dathoreno, zeinek ilhunbeko gauza estaliak ere argituren baititu, eta bihotzetaiko konseilluak manifestaturen: eta orduan laudorio ukanen du batbederak Iainkoaganik.

6 Bada anaiak, gauza hau minzatzeko manera batez itzuli ukan ditut neure eta Apolloren gainera, zuen kausaz: gutan ikas dezazuenzat, eskribatua den baino gehiago ez presumitzera: bata berzearen kontra hant etzaitzetzat berzeren kontra.

7 Ezen nork hi reputationetan ezarten au? eta zer duk rezebitu ukan ez tuanik? eta baldin rezebitu ukan baduk, zergatik gloriatzen aiz rezebitu ezpahu bezala?

8 Ia ase zarete, ia abrastu zarete, gu gabe regetu zarete: eta aitzinezate regna, guk ere zuekin batean regna dezagunzat.

9 Ezen badaritzat Iainkoak gu monstranza ezarri gaituela, *baikara*, azken Apostoluak, heriotara kondemnatuak bezala: ezen *begietako* miragarri egin izan gaitzaitze munduari eta Aingeruei eta gizonei.

10 Gu erho Kristgatik, eta zuek zuhur Krist *Iaunean*, gu flaku, eta zuek sendo: zuek noble, eta gu bilaun. Ordu hunetarano eta gose gara eta egarri gara, eta billuzi gara, eta bufetatzen gara, eta leku batetik berzera errebelatuak gabiltza:

11 Eta traillaitzen gara, gure esku propioz lan eginez.

12 Iniuriatzen gara, eta ungi erraiten dugu: persekutatzen gara, eta sufritzen dugu:

13 Difamatzen gara, eta othoitz egiten dugu, munduko eskobakin bezala egin izan gara, *eta* guzien karrakakin bezala oraindrano.

14 Eztrauzkizuet gauza hauk eskribatzen ahalke zaitzatedanzat, baina neure haur maite anzo abisatzen zaituztet.

16 Ezen hamar milla pedagogo bazintuzte ere Kristean, ez ordea anhitz aita: ezen Iesus Kristean, Ebanjelioaz nik enjendratu ukan zaituztet.

16 Othoitz egiten drauzuet bada, ene imitazale zareten.

17 Halakotz igorri drauzuet Timotheo, zein baita ene seme maitea eta fidela *gure* Iaunean, hark orhoit eraziren drauzkizue zerik diraden ene bideak Kristean, leku guzietan Eliza orotan irakasten dudan bezala.

18 Ni zuetara ethorteko ezpaninz bezala, batzu hantuak izan dirade.

19 Baina ethorriren naiz sarri zuetara, baldin Iaunak nahi badu: eta ezaguturen dut, ez hantu izan diraden horien hitza, baina berthutea.

20 Ezen Iainkoaren resuma ezta hitzean, baina berthute *espiritualean*.

21 Zer nahi duzue? zihorrekin ethorriren naiz zuetara, ala karitate-ekin eta emetasunezko espiturekin?

KAP. V.

1 Korintheko paillarta. 3 Exkomunikationea. 6 Altxagarri zabarraren purgatzea. 7 Krist gure Bazkoa. 9 Zein diraden exkomunikatzeko.

1 Guziz enzuten da zuen artean paillardiza *badela*, eta halako paillardiza zein Jentilen artean aipatzen ere ezpaita: ezen zenbeitek bere aitaren emaztea entretenitzen duela.

2 Eta zuek hantuak zarete, eta eztuzue nigar lehen egin, ken ledinzat zuen artetik egitate haur egin duena.

3 Nik behinzat gorputzez absent bezala, baina present espirituz, ia deliberatu dut present bezala, haur hala egin duenaren,

4 (Zuek eta ene espirtua Iesus Krist gure Iaunaren izenean bildurrik, Iesus Krist gure Iaunaren botherearekin.)

5 Halakoaren Satani liuratzera haragiaren destruktioetan, espirtua salbu denzat Iesus Iaunaren egunean.

6 Zuen gloriatzea ezta ona: Eztakizue ezen altxagarri guti batek orhe guzia altxa eraziten duela?

7 Purga ezazue bada altxagarri zaharra, orhe berri zaretentzat, altxagarri gabe zareten bezala: ezen gure Bazkoa guregatik sakrifikatu izan da, *zein* baita Krist.

8 Bada egin dezagun besta, ez altxagarri zaharrez, ezeta malitiatako eta gaixtakeriatako altxagarri, baina altxagarri gaberiko *ogiz, diot* puritatezko eta egiazko.

9 Eskribatu drauzuet epistolan, nahasta etzaitzetzen paillartekin:

10 Eta ez guziz mundu hunetako paillartekin, edo abaritosoekin, edo harrapariekin, edo idolatrekin: ezpere segur behar zendukete mundutik ilki.

11 Baina orain eskribatu drauzuet etzaitzetzen nahasta, baldin zenbeit anaie deitzen denik paillard bada, edo abaritoso, edo idolatre, edo gaitzeraile, edo hordi, edo harrapari: halakoarekin ian ere eztezazuen.

12 Ezen zer iudikatzeko dut nik kanpoko diradenez ere? eztuzue barneko diradenez zuek iudikatzen ?

13 Baina kanpokoak Iaunak iudikatzen ditu. Ken ezazue bada gaixto hori zeuron artetik.

KAP. VI.

1 Auzeiz. 11 Ikuzi, sanktifikatu, iustifikatu izatea. 13 Paillardizari ibes egiteko. 15 Kristen membro. 19 Espiritu sailduaren temple.

1 Hauzu da zuetarik zenbeit, egitekorik duenean berze baten kontra, iujemendutara ioaitera iniustoen aitzinera, eta ez sailduen aitzinera?

2 Eztakizue ezen sailduak mundua iujeaturen dutela? eta baldin zuez mundua iujeaturen bada, indigne zarete gauza xipiienen iujeatzeko?

3 Eztakizue ezen Aingeruak iujeaturen ditugula? zenbatez areago bizitze hunetako gauzak?

4 Halakotz bada baldin bizitze hunetako gauzez gorreak badituzue, Elizan estima xipitakoen diradenak ezar itzazue iar-lekuan.

5 Zuen ahalketan, *haur* erraiten drauzuet. Horrela da zuen artean zuhurrik ezten, ez are bat, bere anaien artean iujea ahal dezakenik?

6 Baina anaieak anaiearen kontra auzi du, eta are infidelen aitzinean.

7 Ia segur guziz falta da zuetan, zeren auzi baituzue zeuron artean: zeren eztuzue lehen iniuria sufritzen? zeren eztuzue lehen kalte rezebitzen?

8 Baina zuek iniuria egiten duzue eta kalte: eta are anaiei.

9 Ala eztakizue ezen iniustoez eztutela Iainkoaren resuma heretaturen?

10 Etzaitzela engana, ez paillardetek, ez idolatrek, ez adulteroez, ez malguez, ez bugrek, ez ohoinek, ez abaritosoez, ez hordiek, ez gaitze-rrailek, ez harrapariak, eztute Iainkoaren resuma heretaturen.

11 Eta halako gauza zineten batzu: baina ikuzi zarete, baina sanktifikatu zarete, baina iustificatu zarete, Iesus Iaunaren izenean, eta gure Iainkoaren Espirituaz.

12 Gauza guziak permetitzen zaizkit, baina guziak eztirade probetxutako: gauza guziak permetitzen zaizkit, baina ni eznaiz deusen botherearen suiektionerako.

13 biandak sabelaren, eta sabela bianden: baina Iainkoak haur eta hek deseginen ditu: baina gorputza ezta paillardizatako, baina Iaunarendako, eta Iauna gorputzarendako.

14 Eta Iainkoak *gure* Iauna ere resusztatatu du, *eta* gu ere resusztatutaren gaitu bere bothereaz.

15 Eztakizue ezen zuen gorputzak Kristen membro diradela? edekirik beraz Kristen membroak paillarda baten membro eginen ditut? Gertha eztadila.

16 Ala eztakizue ezen paillarda bati iunktatzen zaiona, gorputz bat harekin egiten dela? Ezen eginen dirade, dio, biga haragi bat.

17 Baina Iaunari iunktatzen zaiona, espiritu bat da.

18 Ihes egiozue paillardizari: ezen gizonak dagian bekatu guzia gorputzetik kanpoan da, baina paillardiza egiten duenak, bere gorputz propria bekatu egiten du.

19 Ala eztakizue ezen zuen gorputza tenple dela zuetan den Espiritu sainduaren, zein baituzue Iainkoaganik, eta etzaretela zeuron buruen?

20 Ezen erosiak zarete prezioz: glorifika ezazue bada Iainkoa zuen gorputzean, eta zuen espirituan, zein baitirade Iainkoarenak.

KAP. VII.

1 Ezkonduez. 8 Alhargunez. 12 Emazte infidelarekin ezkondua den fidelaz. 17 Bere bokationean batbedera ebiltako. 18 Zirkonzi-sionea. Preputioa. 21 Zerbitzariez. 25 Birjinez.

1 Eta eskribatu drautazuen gauzez den bezenbatean, on *da* gizonaren emazterik ez hunkitzea.

2 Baina paillardizari ihes egiteagatik, batbederak bere emaztea biu, eta batbederak bere senharra biu.

3 Emazteari senharrak zor draukan onheriztea renda biezo: eta halaber emazteak ere senharrari.

4 Emazteak bere gorputza ezta *bere* bothereko: baina senharrak: eta halaber senharrak ere bere gorputza ezta *bere* bothereko, baina emazteak.

5 Eztezazuela defrauda batak berzea zenbeit denboratakotz konsentimendu batez ezpada, baruretan eta orationetan enplega zaitzentzat: eta harzara elkargana itzul zaitzete, Satanek tenta etzaitzatenzat zuen inkontinentiagatik

6 Baina haur erraiten dut permisionez, ez manamenduz.

7 Ezen nahi nuke gizon guziak liraden ni bezala: baina batbederak bere dohain propria du Iainkoaganik, batak hunela eta berzeak hala.

8 Bada erraiten drauet ezkondu-gabei eta alhargunci, on dela haien zat, baldin badaudez ni bezala.

9 Baina baldin kontinent ezpadirade, ezkon bitez: ezen hobe da ezkonzea ezen ez erre izatea.

10 Eta ezkonduci denuntiatzen drauet, ez nik baina Iaunak, Emaztea senharraganik eztadin parti.

11 Eta baldin parti badadi bego ezkondu gabe, edo senharrari rekon-zilia bekio: senharrak ere emaztea eztezala utzi.

12 Baina berzei nik erraiten drauet, ez Iaunak, Baldin zenbeit anaiek emazte infidela badu, eta emazteak konsentitzen badu harekin habitatzera, eztezan hura utzi.

13 Eta baldin zenbeit emaztek senhar infidela badu, eta senharrak konsentitzen badu harekin habitatzera, eztezan hura utzi.

14 Ezen sanktifikatu da senhar infidela emazteaz, eta sanktifikatu da emazte infidela senharraz: berzela zuen haurrak satsu lirateke: baina orain saindu dirade.

15 Eta baldin infidela partitzen bada, parti dadin *ezen* ezta suiet anaiea edo arreba halako *gauzetan*: baina bakera deithu gaithu Iainkoak.

16 Ezen zer dakin emaztea, eia senharra salbaturen dunanez? edo zer dakik senharra, eia emaztea salbaturen duanez?

17 Baina nola batbederari *dobaina* partitu baitrauka Iainkoak, nola batbedera deithu baitu Iaunak, hala ebil bedi: eta hunela Eliza guzietan ordenatzen dut.

18 Zirkonziditurik norbeit deithu izan da? ezterakarran *preputioa*: preputioan norbeit deithu izan da? ezta dila zirkonzidi.

19 Zirkonzisioea ezta deus, eta preputioa ezta deus: baina Iainkoaren manamenduen begiratzea.

20 Batbedera zer bokationetan deithu izan baita hartan bego.

21 Esklabo deithu aiz? eztuala arrangurarik: baina baldin are libre egin ahal bahadi, *harzaz* lehen usat ezak.

22 Ezen Iaunear deithu izan den esklaboa, Iaunaren libre da: eta halaber libre dethua, Kristen esklabo da.

23 Prezioz erosiak zarete, etzaretela gizonen esklabo.

24 Batbedera zertan deithu izan baita, anaieak, hartan bego Iainkoa baithan.

25 Eta birjinez den bezenbatean Iaunaren manamendurik eztut: baina koseillu emaiten drauzu, Iaunaganik fidel izatera miserikordia ukan dudanak bezala.

26 Estimutzen dut bada haur on dela presenteko nezesitateagatik, ezen on *dela* gizonarendako hunela izatea.

27 Emazterekin lothua aiz? eztezala bilha separationerik: emazteaganik laxatu aiz? eztezala bilha emazterik.

28 Bada baldin ezkon bahadi ere, eztuk bekatu egin: eta baldin ezkon badadi birjina, eztu bekatu egin: baina halakoek tribulatione ukanen dute haragian: baina nik gupida zaituztet.

29 Baina haur erraiten drauzuet, anaieak, ezen denbora labur dela hemendik harat, emaztedunak ere, emazterik ezpalute bezala diraden:

30 Eta nigarrez daudenak, nigarrez ezpalade bezala: eta alegera diradenak, alegera ezpalirade bezala: eta erosten dutenak, poseditzen ezpalute bezala:

31 Eta mundu hunez usatzen dutenak, usatzen ezpalute bezala: ezen mundu hunen figura iragan doa.

32 Eta nahi nuke zuek arrangura gabe zineten. Emazte gabe denak, artha du Iaunaren gauzez, nolatan Iaunaren gogarako daten:

33 Baina emaztedunak, artha du munduko gauzez, nolatan emaztearen gogarako daten.

34 Dibers dirade emazte *ezkondua* eta birjina: *emazte* ezkondu gabeak, artha du Iaunaren diraden gauzez, gorputzez eta espirituz sainda denzat: baina *emazte* ezkonduak, artha du munduko gauzez, nolatan senharraren gogarako daten.

35 Eta haur zuen probetxutan erraiten dut, ez lazoa ezar diezazue denzat: baina karazki eta moldez Iaunari iunkta zakizkiotenzat enpatxurik batre gabe.

36 Baina baldin edozeinek uste badu ezen desohore duela haren birjinak bere adin florea iragan dezan, eta hala egin behar dela: nahi duena begi, eztu bekatu egin: ezkon bitez.

37 Baina bere bihotzean fermu dagoenak, nezesitaterik eztuela, baina du bere borondate propioaren gainean puisanza, eta haur deliberratu bere bihotzean, bere birjinaren begiratzera, ungi egiten du.

38 Bada, bere birjina ezkonzen duenak, ungi egiten du: baina ezkonzen eztuenak, hobeki egiten du.

39 Emaztea lothua da legeaz haren senharra bizi den denbora guzian: baina haren senharra hil badadi, libre da norekin nahi den ezkonzeko, solament *gure* Iaunean.

40 Baina dohatsuago da baldin hala badago, ene konseilluaren araura: eta estimatzen dut nik ere Iainkoaren Espiritua badudala.

KAP. VIII.

1 Idolei sakrifikatu izan diraden gauzez. Karitateaz. 4 Iainko bat bera. 6 Iain bat. 8, 10 biandezko eskandaloaz.

1 Eta idolei sakrifikatzen diraden gauzez den bezenbatean, badakigu ezen guziek ezagutze badugula: ezagutzeak hanzen du, baina karitateak edifikatzen.

2 Eta baldin edozeinek uste badu zerbait badakiala, eztu oraino ezagutu deus ezagutu behar den bezala.

3 Baina baldin zenbeitek Iainkoari on badaritza, hura harraz irakatsi izan da.

4 Bada idolei sakrifikatzen diraden gauzen iateaz den bezenbatean, badakigu ezen deus eztela idola munduan, eta eztela berze Iainkorik bat baizen.

5 Ezen iainko deitzen diradenak badirade ere, bada zeruan bada lurrean (nola anhitz iainko baita, eta anhitz iaun)

6 Baina guk Iainko Aita bat dugu, zeinaganik *baitirade* gauza guziak, eta gu hartan: eta Iaun bat, Iesus Krist, zeinez *baitirade* gauza guziak, eta gu harraz.

7 Baina ezta guzietan ezagutzea, ezen batzuk idolaren konszientiarekin oraindrano, idolei sakrifikatutik bezala iaten dute: eta haien konszientia nola ezpaita fermu, satsutzen da.

8 Bada biandak ezgaitu Iainkoaren gogarakotzenago: ezen ian badezagu ere, ezgara ukansuago: eta ian ezpadezagu ere, ezugu gutiagi.

9 Baina begirauzue zuen puisanza hori infirmo diradenei nolazpait eskandalotan ezten.

10 Ezen baldin norbeitek ikus baheza hi ezagutze duanor, iarririk agoela idolen tenpleko mahainean, infirmo denaren konszientia ezta instruituren idolari sakrifikatu diraden gauzetarik iatera?

11 Eta hire ezagutze horrezaz galduren da anaie infirmo dena, zeinagatik Krist hil izan baita?

12 Bada hunela anaiei kontra bekatu egiten duzuenen, eta haien konszientia infirmoa zaurtzen duzuenen, Kristen kontra bekatu egiten duzue.

13 Halakotz, baldin biandak ene anaiea eskandalizatzen badu, ez tuien haragirik sekulan, neure anaiea eskandaliza eztezanat.

KAP. IX.

1 Korinthianoak Paulen lana. 4 Ebanjelioa predikatzen dutenen entretenimenduz. 12 Sari gabe zergatik Paulek predikatu duen. 19. Zergatik guzien suiet egin izan den. 24. Lasterreko prezioa.

1 Eznaiz Apostolu? eznaiz libre? ez tut Iesus Krist gure Iauna ikusi? etzarete zuek ene lana *gure* Iaunean?

2 Baldin berzen Apostolu ezpanaiz, zuen berere banaiz: ezen ene Apostolutasunaren zigulua zuek zarete *gure* Iaunean.

3 Ene defenza examinatzen nautenak baithara, haur da:

4 Ala extugu bothere iateko eta edateko?

5 Ala ez tugu bothere emazte arreba baten guzietan erabilteko, berze Apostoluek, eta Iaunaren anaiek, eta Zefasek bezala?

6 Edo, nik neurorrek eta Barnabasek ez tugu bothere lanik ez egiteko?

7 Nork gerlarik egiten du bere despendioz behinere? nork landatzen du mahasti, eta haren fruktutik ez tu iaten? edo nork bazkatzen du arthaldea, eta arthaldearen eznetik ez tu edaten ?

8 Ala gizonaren arauetz gauza hauk erraiten ditut? ala Legeak ere eztitu gauza hauk erraiten?

9 Ezen Moisesen Legean eskribatua da, Eztraukak ahoa lothuren idi bihitzen ari denari. Ala artha du idiez Iainkoak?

10 Ala haur guziz guregatik erraiten du? segur *haur* guregatik eskribatua da: ezen esperanzatan behar du laboratzen duenak, laboratu: eta bihitzen duenak partizipant izateko esperanzatan.

11 Baldin guk zuei gauza espiritualak erein badrauzkizuegu, gauza handia da zuen karnalak biltzen baditugu?

12 Baldin berzeak bothere hunetan zuen artean partizipant badirade, *zeren ez zinezago gu?* baina eztugu bothere hunez usatu ukan: aitzitik gauza guziak sufritzen ditugu, Kristen Ebanjelioari enpatxurik batre eztemogunzat.

13 Eztakizue ezen sakrifizioak egiten dituztenek, gauza sakrifikatuetarik iaten dutela? *eta* aldarean enplegatzen diradenek, aldarearekin pertizipatzen dutela?

14 Hala gure Iaunak ere ordenatu ukan draue Ebanjelioa predikatzen dutenei, Ebanjeliotik bizi diraden.

15 Badarik ere nik gauza hautarik batez ere eztut usatu ukan. Eta gauza hauk eztitut eskribatu, hala niri egin dakidanzat: ezen hobe nuke hil nendin ezen ez nehork ene glorifikamendua ezdeusetara dezan.

16 Ezen Ebanjelizatzen badut ere, eztut zeren gloria nadin: ezen nezesitateak eragiten draut: eta malediktione niri-baldin ebanjeliza ezpadezat.

17 Ezen baldin gogotik haur egiten badut, sari dut: baina baldin gogoz garaitik egiten badut, dispensationea eman izan zait.

18 Zer sari dut beraz? Ebanjelioa predikatzen dudanean, Kristen Ebanjelioa deus hartu gabe predika dezadan, eztezadan gaizki usat neure bothereaz Ebanjelioan.

19 Ezen guzietarik libre banaiz ere, guzien suiekctioneko neure burua egin ukan dut, jende gehiago irabaz dezadanzat.

20 Eta egin izan natzaie Iuduei Iudu bezala, Iuduak irabaz ditzadanzat: Legearen azpiko diradenei, Legearen azpiko baninz bezala, Legearen azpian diradenak irabaz ditzadanzat.

21 Lege gabei Lege gabe baninz bezala, (Lege gabe ezpanaiz ere Iainkoagana, baina Kristen Legearen azpiko) Lege gabeak irabaz ditzadanzat.

22 Egin izan natzaie infirmoei infirmo bezala, infirmoak irabaz ditzadanzat: guziei egin izan natzaie gauza guzia, guziz batzu salba ditzadanzat.

23 Eta haur egiten dut Ebanjelioagatik, zuekin batean partizipant hartan egin nadinzat.

24 Eztakizue ezen estadioan laster egiten dutenek, guziek laster egiten badutela, baina batek prezioa hartzen duela? hala laster egizue non har baitezakezue.

25 Eta konbatitzen den guzia, rejimenduz gauza guzietan bizi da: eta hek *egiten dute* koroa korrupituren den baten ukaiteagatik: baina guk korrupituren eztenagatik.

26 Nik bada hala laster egiten dut, ez eztakidala nola: hala bataillatzen naiz, ez aireari baneraunsa bezala.

27 Baina gatzigatzen dut neure gorputza, eta suiekctionetara erekerten: ezeinere maneraz berzei, predikatu ondoan, neuror reprobatu eriden eznadanzat.

KAP. X.

1 *Aiten Baptismoa.* 4. *Krist harri espiritual.* 6. *Guthizja.* 7. *Idolatria.* 8. *Paillardika.* 9. *Kristen tentatzea.* 10. *Murmuratzea.* 13. *Tentationea.* 14 *Idolatriari ihes egiteko.* 25. *bianden usajea.* 32.

Eskandalizatzeetik begiratzekeo.

1 Nahi dut bada dakizuen anaieak, ezen gure Aitak oro hodei azpian izan diradela, eta guziak itsasoaz iragan izan diradela:

2 Eta guziak Moiestan batheiatu izan diradela hodeian eta itsasoan.

3 Eta guziek bianda espiritual ber batetarik ian dutela.

4 Eta guziek edari espiritual-ber batetarik edan dutela: ezen edaten zuten iarreikiten zaien Harri espiritualetik: eta Harria zen Krist.

5 Baina hetarik anhitzen gainean eztu plazer hartu ukan Iainkoak: ezen desegin izan dirade desertuan.

6 Eta gauza hauk gure exenplutan izan dirade, guthizia ez titzagunzat gauza gaixtoak, nola hek guthiziatu baitituzte.

7 Eta etzaretan idolatre, hetarik batzu legez, eskribatua den bezala, Iarri izan da populua iatera eta edatera, eta iaiki izan dirade dostetara.

8 Eta eztezagun paillarda, hetarik batzuk paillardatu ukan duten bezala, eta hil izan baitirade egun batez hogei eta hirur milla.

9 Eta eztezagun tenta Krist, hetarik batzuk tentatu ukan duten bezala, eta sugez desegin izan baitirade.

10 Eta eztezagun murmura, hetarik batzuk murmuratu ukan duten bezala, eta desegin izan baitirade desegileaz.

11 Eta gauza hauk guziok exenplutan heltzen zaizten haier: eta eskribatu izan dirade gure admonitionetan, zinetara denboren finak heldu izan baitirade.

12 Hunegatik bada zutik dagoela uste duenak, begira biu error eztadin.

13 Tentationek etzaituzte hartu humanok baizen: eta fidal *da* Iainkoa, zeinek ezpaitu permitituren tenta zaitezten egar ahal dezake zuen baino gehiagoz: baina emanen du tentationearekin batean ilkitbidea ere sustenga ahal dezazuenzat.

14 Hunegatik, ene maiteak, ihes egizue idolatriatik.

15 Adituei bezala minzo natzaizue: zeurok iujea ezazue erraiten dudana.

16 Benediktionezko kopa benedikatzan duguna, ezta Kristen odolaren komunionea? *eta* hausten dugun ogia ezta Kristen gorputzaren komunionea?

17 Ezen *gu* baikara anhitz, ogi bat *gara eta* gorputz bat: zeren guziak ogi batetan partizipant baikara.

18 Ikusazue Israel haragiaren arauetz *dena*: sakrifizioak iaten dituztenak, ez tirade aldarean partizipant?

19 Zer erraiten dut beraz? idola zerbait dela? edo idolari sakrifikatu zaiona, zerbait dela? *ez*.

20 Aitzitik *diot*, ezen Jentilek sakrifikatzen dituzten gauzak, deabrueri sakrifikatzen drauztela, eta ez Iainkoari: eztut bada nahi zuek partizipant zaretan deabruen.

21 Ezin Iaunaren kopa edan dezakezue, eta deabruaren kopa: ezin Iaunaren mahainean partizipant zaratezte: eta deabruen mahainean.

22 Ala nahi dugu aserre erazi Iauna? ala hura baino borthitzago gara?

23 Gauza guziak permititzen zaizkit, baina guziak ez tirade probetxutako: gauza guziak permititzen zaizkit, baina gauza guziek ez tute edifikatzen.

24 Nehork eztezala bere propria bilha, baina batbederak berzerena.

25 Harakinan saltzen den orotarik, ianagazue: deus galdegin gabe konszientiatik.

26 Ezen Iauarena da lurra eta hartango konplimendua.

27 Eta baldin infideltarik zenbeitek gomitatzen bazaituzte, eta ioan nahi bazarete: aitzinera ezarten zaizuen orotarik ianagazue, deus galdegin gabe konszientiatik.

28 Baina baldin zenbeitek erran badiezazue, Haur idolei sakrifikatua da, eztezaguzela ian, abertitu zaituztenagatik, eta konszientiatik: ezen Iauarena da lurra eta hartango konplimendua.

29 Baina konszientia erraiten diat, *ez* hirea, baina berzearena: ezen zergatik ene libertatea iudikatzen da berzeren konszientiaz?

30 Eta baldin nik gratiaz biandan partizipant badut, zergatik gaixto iudikatzen naiz nik eskerrak emaiten ditudan gauzagatik?

31 Bada, edo iaten baduzue, edo edaten baduzue. edo zerbait berzerik egiten baduzue, guzia Iainkoaren gloriatan egizue.

32 Zaretan eskandalo gabe eta Iuduetara eta Grekoetara eta Iainkoaren Elizagana.

33 Ni ere gauza guzietan guzien gogarako naizen bezala, bilhatzen ez tudala neure probetxu propria: baina anhitzena, salba ditezzenat.

KAP. XI.

1 *Krist eta Apostoluak imitatzeke.* 4. *Nola nebor Elizan perportatzeke.* 17. *Nola biltzeke.* 20 *Iaunaren Zena, eta nola Korint-bianoek abusatzen zuten barzaz.* 31. *Nork bere burua injeatzeke.* 32. *Iaunaz injeatu izatea.*

- 1 Zareten ene imitazale, ni ere Kristen bezala.
- 2 Bada laudatzen zaituztet, anaiek, zeren ene gauza guzietz orhoit baitzarete, eta *zeren* eman drauzkizuedan bezala, ordenanzak edukiten baitituzue.
- 3 Baina nahi dut dakizuen, ezen gizon guziaren burua Krist dela: eta emaztearen burua, gizona: eta Kristen burua, Iainkoa.
- 4 Gizon burua estalirik othoitz egiten, edo profetizatzen duen guziak, desohoratzen du bere burua.
- 5 Baina emazte burua estali gaberik othoitz egiten edo profetizatzen duen guziak, desohoratzen du bere burua: ezen hanbat da nola arradatu baliz.
- 6 Ezen baldin estaltzen ezpada emaztea, motz ere bedi: eta baldin deshonest bada emaztearen moztu edo arradatu izatea, estal bedi.
- 7 Ezen gizonak ezta estali behar burua, Iainkoaren imajina eta gloria denaz geroz: baina emaztea, gizonaren gloria da.
- 8 Ezen gizona ezta emaztetik, baina emaztea gizonetik.
- 9 Ezen are ezta gizona kreatu izan emazteagatik, baina emaztea gizonagatik.
- 10 Hunegatik ukaiteko du emazteak buruan seignalea suiekctionetan dela, Aingeruagatik.
- 11 Guziagatik ere ez gizona emaztea gabe, ezeta emaztea gizona gabe, *gure* Iauncan.
- 12 Ezen nola emaztea gizonetik, *baita*, hala gizona ere emazteaz: baina gauza guziak Iainkoaganik.

13 Zeurok baithan iujea ezazue, Honest da emazteak estali gaberik Iainkoari othoitz dagion?

14 Ala naturak berak ere etzaituztez irakasten ezen gizonak adatsdun izatea desohore duela?

15 Baina emazteari adatsdun izatea gloria zaiola? zeren adatsa estalgizat eman izan baitzaio.

16 Eta baldin zenbeitek ihardukizale dela irudi badu, guk halako kostumarik eztugu, ez Iainkoaren Elizek ere.

17 Bada haur *bala* deklaritzen drauzuet non ezpaitzaituztet, laudatzen, zeren ezpaitzarete emendiotan biltzen, baina desemendiotan.

18 Ezen lehenik, biltzen zaretenean Elizan, enzuten dut dibisione dela zuen artean: eta parte sinhesten dut.

19 Ezen behar da heresiak ere zuen artean diraden, forogatuak manifest egin ditezenzat zuen artean.

20 Bada elkargana biltzen zaretenean, *ezta hori* Iaunaren Zenaren iatea.

21 Ezen batbedera abanzatzen da bere afariaren hartzera iaterakoan: eta bata da gose, eta berzea da hordi.

22 Ala eztituzue etxeak *betan* iateko eta edateko? ala Iainkoaren Eliza menospreziatzen duzue, eta ahalketzen dituzue eztutenak? Zer erranen drauzuet? Laudaturen zaituztet hunetan? etzaituztet laudatzen.

23 Ezen nik rezebitu ukan dut Iaunaganik eman ere drauzuedana: nola Iesus Iaunak, traditu izan zen gauean, hartu zuen ogia:

24 Eta gratiak rendaturik, hauts zezan, eta erran zezan, Har ezazue, ian ezazue: haur da ene gorputza zuengatik hausten dena: haur egizue ene memoriotan.

25 Halaber kopa ere *har zezan* afaldu zenean, zioela, Kopa haur da Testamentu berria ene odolean: haur egizue, noiz ere edanen baituzue, ene memoriotan.

26 Ezen noiz ere ianen baituzue ogi haur, eta kopa haur edanen, Iaunaren herioa denuntiatzen duzue, dathorroeno.

27 Halakotz, nork ere ianen baitu ogi haur, edo edanen Iaunaren kopa indignoki, hogendun izanen da Iaunaren gorputzaren eta odolaren

28 Foroga beza bada batbederak bere burua, eta hunela ogi hartarik ian beza, eta kopa hartarik edan.

29 Ezen iaten eta edaten duenak indignoki, bere kondemnationea iaten eta edaten du, diszernitzen eztuelarik Iaunaren gorputza.

30 Halakotz *da* zuen artean anhitz infirmorik, eta eririk, eta lo daunza anhitz.

31 Ezen segur baldin gure buruak iujea baginza, ezgintezke puni.

32 Baina punitzen garenean, Iaunaz instruitzen gara: munduarekin kondemna ezgaitezentat.

33 Bada, ene anaieak, biltzen zaretenean iatera batak berzea iguriki ezazue.

34 Eta baldin nehor gose bada, etxean ian beza: kondemnationetan bil etzaitezentat. Eta garaitiko gauzez, nathorrenean ordonaturen duket.

KAP. XII.

1 *Dohain espiritualez. 12 Anhitz membro gorputz batetan. 27*
Eliza, Kristen gorputz.

1 Dohain espiritualez den bezenbatean, anaieak, eztut nahi ignora dezazuen.

2 Badakizue ezen Jentil izan zaretela, eta idola mutuen onduan gidazineten bezala lasterka zinabiltzatela.

3 Halakotz iakin eraziten drauzuet, ezen Iainkoaren Espirituaz minzo denek batek ere, eztuela erraiten Iesus malediktione dela: eta nehork ezin derrakeela Iesus *dela* Iaun, Espiritu sainduaz baizen.

4 Eta dohainen diferentia badirade, baina Espiritu ber bat *da*:

5 Administrationen diferentia ere badirade: baina Iaun ber bat:

6 Operationen diferentia ere badirade: baina Iainko ber bat *da*, zeinek egiten baitu guzia guzietan.

7 Baina batbederari emaiten zaio espirituaren manifestacionea probetzatzeko.

8 Ezen batari espirtuaz emaiten zaio sapientiatako hitza, eta berzeari ezagutzetako hitza, espirtu beraren araez:

9 Eta berzeari fedea, Espiritu harzaz beraz: eta berzeari sendatzeko dohainak Espiritu harzaz beraz.

10 Eta berzeari, berthuten operationeak: eta berzeari profetia: eta berzeari, espirtuaren diskretionak: eta berzeari, lengoajen dibersitateak: eta berzeari, lengoajen interpretationea.

11 Baina gauza hauk guziak egiten ditu, Espiritu bat hark eta berak, distribuituz *hek* partikularki batbederari, nahi duen bezala.

12 Ezen gorputza bat den bezala, eta baitu anhitz membro, baina gorputz batetako membro guziak, anhitz diradelarik, gorputz bat dirade: hala *da* Krist ere.

13 Ezen Espiritu batez gu guziok batheiatu izan gara gorputz bat izateko, bada Iudurik, bada Grekorik, bada esklaborik, bada librerik: eta guziak edaran izan gara Espiritu ber batez.

14 Ezen gorputza ere ezta membro bat, baina anhitz.

15 Baldin erran badeza oinak, Eznaiz eskua, eznaiz gorputzeko: ezta halakotz gorputzeko?

16 Eta baldin erran badeza beharriak, Eznaiz begia, eznaiz gorputzeko: ezta halakotz gorputzeko?

17 Baldin gorputz guzia begia *bada*, non *izanen da* enzutea? baldin guzia enzutea *bada*, non *izanen da* senditzea?

18 Baina orain ezarri ukan du Iainkoak membroetarik batbedera gorputzean, nahi ukan duen bezala.

19 Ezen baldin guziak membro bat balirade non *lizateke* gorputza?

20 Baina orain anhitz dirade membroak, badarik ere gorputz bat.

21 Eta ezin begiak derrakeo eskuari, Hire beharrik eztiat: edo berriz buruak oinei, Zuen beharrik eztut.

22 Baina are gehiago *dena* gorputzeko membro infirmoen irudi dutenak, nezesarioenak dirade.

23 Eta gorputzeko *membro* deshonesten diradela uste dugunak, oho-
ratukienik estaltzen ditugu: eta gure *membro* deshonestenek, ornamendu
gehienik dute.

24 Eta gutan honest diraden partek *ornamendu* beharrik ez tute: baina
Iainkoak moderatu ukan du gorputza batean, falta zuenari ohore gehie-
nik emanez:

25 Gorputzean dibisionerik eztenzat, baina membroek batak berzea-
gatik ansia ber bat duten.

26 Eta den membro batek zerbait sufritzen duen, membro guziek
harekin sufritzen dute: edo den membro bat ohoratzen den, membro
guziak alegeratzen dirade elkarrekin.

27 Bada zuek zarete Kristen gorputz, eta membro partez.

28 Eta batzu ezarri ukan ditu Iainkoak Elizan, lehenik Apostoluak,
gero Profetak, herenean Doktorak: eta gero berthuteak: gero sendatzeko
dohainak, aiutak, gobernamentuak, lengoajen dibersitateak.

29 Ala guziak *dirade* Apostolu? ala guziak Profeta? ala guziak doktor?
ala guziak berthutedun?

30 Ala guziek badute sendatzeko dohaina? ala guziak lengoaje dibe-
sez minzo dirade? ala guziek interpretatzen dute?

31 Baina zareten dohain exzellentenen guthizioso: eta oraino bide
exzellentago bat erakutsiren drauzuet.

KAP. XIII.

1 *Karitatea gabe deus probetxurik ez*; 4 *Karitatearen fruktuak eta*
eginbidea. 11 *Gizonaren eta haurraren injemendua*. 12 *Ikustea*
mirailan, eta begithartez begitharte.

1 Baldin gizonen eta Aingeruen lengoajez minza banadi, eta karita-
terik eztudan, egin naiz kobre soinu egiten duenaren, edo zinbala dinda-
tzen duenaren *pare*.

2 Eta baldin banu profetiazko *dohaina*, eta nakizkian misterio guziak
eta eszientia guzia: eta nuen fede guzia, hanbat non mendiak transporta
nitzan, eta karitaterik eztudan, deus eznaiz.

3 Eta baldin distribui baditzat neure on guziak paubren hatzeko, eta
baldin eman badezat neure gorputza erre izateko, eta karitaterik eztudan,
etzait deus probetxatzen.

4 Karitatea patient da, benigno da, karitatea ezta inbidioso: karita-
teak eztu insolentiarik, *eta ezta hanzen*:

5 Eztu deshonesterik egiten, eztabila bere probetxuen ondoan,
ezta despitatzen: eztu gaitzik pensatzen:

6 Ezta bidegabeaz alegeratzen, baina alegeratzen da egiaz.

7 Gauza guziak pairatzen ditu, gauza guziak sinhesten ditu, gauza
guziak esperatzen ditu, gauza guziak sufritzen ditu.

8 Karitatea nehoiz ere ezta erorten: baina are profetiak abolituren
dirade, eta lengoajek fin harturen dute, eta eszientia abolituren da.

9 Ezen partez ezagutzen dugu eta partez profetizatzen.

10 Eta perfekzionea ethorri datenean, orduan partez dena abolituren
date.

11 Haurra ninzenean, haur anzo minzo ninzen, haur anzo iujeatzen
nuen, haur anzo pensatzen nuen: baina gizon egin naizenean, abolitu
ukan ditut haurtasuneko manerak.

12 Ezen orain mirail batez ikusten dugu ilhunki: baina orduan begit-
hartzegitharte ikusiren dugu: orain ezagutzen dut partez, baina orduan
ezaguturen dut ezagutu ere naizen bezala.

13 Bada orain badaude hirur gauza hauk, fedea, esperanza, karitatea:
baina hautariko handiena karitatea *da*.

KAP. XIII.

1 *Profetizatzea edifikatzen eta*. 6 *Rebelationea*. *Eszientia*. *Profe-
tia*. *Doktrina*. 12 *Dohainez Elizaren edifikatzen eta usatzeko*.
15 *Espiratuzko eta adimenduzko othoitzia*. 26 *Elizaren guzia edifi-*

*kationetan egiteko. 34 Emazteak Elizan ixilik egoiteko. 40
Honestatea eta ordenanza.*

1 Zarreitzate karitateari, eta zaretan dohain espiritual guthizioso, baina gehienik profetiza dezazuen.

2 Ezen lengoaje *arrotzez* minzo dena etzaie gizonei minzo, baina Iainkoari: ezen nehork ez zuen ezuten, eta espirituz misterioak erraiten ditu.

3 Baina profetizatzen duena, gizonei minzo zaie edifikationetan, eta exhortationetan, eta konsolationetan.

4 Lengoaje *arrotzez* minzo denak, bere burua edifikatzen du: baina profetizatzen duenak, Eliza edifikatzen du.

5 Nahi dut bada zuek guziok lengoaje *dibersz* minza zaitezten, baina nahiago profetiza dezazuen ezen handiago da profetizatzen duena ezen ez lengoaje *dibersz* minzo dena, baldin interpretatzen ezpadu, Elizak edifikatione har dezanzat.

6 Bada orain, anaieak, baldin banathor zuetara lengoaje *arrotzez* minzo naizela, zer probetxu egingen drauzuet: baldin minza ezpanakizue edo rebelationez, edo eszientiaz, edo profetiaz, edo doktrinaz?

7 Eta gauza arima gabe soinu emaiten dutenek ere edo *den* xirula, edo harpa, baldin *zerbait* diferentia tonuz ezpademate, nolatan ezaguturen da xirulaz edo harpaz ioiten dena?

8 Ezen baldin soinu iakin bat eman ezpadeza tronpetak, nor preparaturen da bataillara?

9 Hala zuek ere baldin adi daitekeen hitza mihiaz pronuntia ezpadezazue, nolatan adituren da erraiten dena? ezen airera minzazale izanen zarete.

10 Hanbat (heltzen ohi den bezala) soinu mota da munduan, eta batre ezta muturik.

11 Beraz baldin ezpadakit bozaren berthutea, izanen natzaio minzo denari barbaro: eta minzo zaitadana barbaro izanen zait.

12 Hala zuek ere dohain espiritual guthizioso zaretenez geroz, zarreitzate *betan* abundoso izateari Elizaren edifikationetan.

13 Halakotz lengoaje arrotzez minzo denak othoitz begi interpreta ahal dezanzat.

14 Ezen baldin lengoaje *arrotzez* othoitz egiten badut, ene espirituak othoitz egiten du: baina ene adimendua fruktu gabe da.

15 Zer bada? othoitz egingen dut espirituz, baina othoitz egingen dut adimenduz ere: kantaturen dut espirituz, baina kantaturen dut adimenduz ere.

16 Berzela, baldin benedika badezak espirituz, ignorantaren lekua dadukanak nolatan erranen du Amen hire remerziamenduaren gainera? ezen *bik* zer erraiten duan etzeakik.

17 Ezen hik bai eskerrak emaiten dituk, baina berzea ez tatek edifikatzen.

18 Eskerrak emaiten drauzkiot neure Iainkoari, zeren zuek guziok baino gehiago lengoajez minzo bainaz.

19 Baina Elizan nahiago naiz borz hitz neure adimenduz minzatu, berzeak ere instrui ditzadanzat, ezen ez hamar milla hitz lengoaje *arrotzez*.

20 Anaieak, etzaretela adimenduz haur: baina zaretan malitiaz haur, eta adimenduz zaretan gizon eginak.

21 Legean eskribatua da, Halakotz berze lengoajetako *jendez*, eta ezpain arrotzez minzaturen natzaio populu huni: eta are halatan eznaute enzunen, dio launak.

22 Bada lengoaje *arrotzak* dirade seignaletan, ez sinhesten dutenei, baina infidelei: baina profetia, ez infidelei, baina sinhesten dutenei.

23 Bada baldin Eliza guzia bil badadi batetara, eta guziak lengoaje *arrotzez* minza ditezen, eta ignorantak, edo infidelak sar ditezen: ez tute erranen, ezen erhotzen zaretela?

24 Baina baldin guziek profetizatzen badute, eta sar dadin zenbeit infidel edo ignorant, benutzten da guziez, eta iujeatzen da guziez.

25 Eta halatan haren bihotzeko sekretuak manifestatzen dirade: eta hala ahoz beheraturik adoraturen du Iainkoa, deklaritzen duela ezen Iainkoa egiazki zuetan dela.

26 Zer da bada anaieak? biltzen zaretan oroz, zuetarik batbederak psalmu du, doktrina du, rebelatione du, lengoaje du, interpretatione du, gauza guziak edifikationetan egin bitez.

27 Ezpa lengoaje *arrotzez* edozein minzo bada, bigez edo gorena hirurez *egin bedi*, eta aldizka: eta batek interpreta beza.

28 Eta baldin interpretazalerik ezpada, ixil bedi Elizan *lengoaje arrotzez minzo dena*, eta bere buruari minza bekio eta Iainkoari.

29 Eta biga edo hirur Profeta minza bitez, eta berzek iujea bezate.

30 Eta baldin *zerbait* berze iarririk dagoen bati rebelatu izan bazaio, lehena ixil bedi.

31 Ezen guziek bata berzearen ondoan profetiza ahal dezakezue, guziek ikas dezatenzat, eta guziak konsola ditezenezat.

32 Eta Profeten espirituak Profeten suiet dirade.

33 Ezen Iainkoa ezta konfusioezko *Iainko*, baina bakezko, sainduen Eliza guzietan *ageri den* bezala.

34 Zuen emazteak Elizetan ixilik beude: ezen etzaie permititzen minzatzera: baina bire suiet, Legeak ere erraiten duen bezala.

35 Eta baldin zerbait ikasi nahi badute, etxean bere senharrak interroga bitzate: ezen deshonest da emazten Elizan minzatzera.

36 Ala zuetarik Iainkoaren hitza ilki izan da? ala zuetara beretara heldu izan da?

37 Baldin zenbeitak uste badu Profeta dela, edo espiritual, ezagut beza ezen eskribatzen drauzkizuedan gauzak Iainkoaren manamendu diradela.

38 Eta ignorant dena, ignorant biz.

39 Halakotz, anaieak, zaretan profetizatzeraz guthiziosoa, eta lengoaje *arrotzez* minzatzera eztezazuela enpatxa.

40 Baina gauza guziak bidezki eta ordenanzaz egin bitez.

KAP. XV.

1 *Paulek zer Ebanjelio predikatu.* 3 *Kristen herioa eta resurrek-tioea.* 9 *Paul persekutazale eta Apostolu.* 22 *Resurrek-tioea.*

Kristez. 45 *Adam lehena eta gerokoa.* 56 *Herioaz eztena.* 57 *Biktorioa.* 58 *Fermetatea eta perseberantza.*

1 Bada abisatzen zaituztet, anaieak, deklaratu drauzuedan Ebanjelioaz, zein rezebitu baituzue, zeinetan egoiten ere baitzarete.

2 Zeinez salbatzen ere baitzarete, baldin orhoit bazarete zer maneraz hura denuntiatu drauzuedan: baldin alfer sinhetsi ukan ezpaduzue.

3 Ezen eman drauzuet rezebitu ere ukan nuena: nola Krist hil izan den gure bekatuakgatik, Eskripturen araura:

4 Eta nola ohortze eta resusztatuta izan den hereneko egunean, Eskripturen araura:

5 Eta nola ikusi izan den Zefasez, eta gero hamabiez.

6 Geroztik ikusi izan da borz ehun anaiez baina gehiagok aldi batez: zeinetarik anhitz bizi baitirade oraindrano, eta batzu lokartu ere izan dirade:

7 Geroztik ikusi izan da Iakesez: eta gero Apostolu guziez.

8 Eta guzietako azkenenik, aburtoin anzokoaz ikusi izan da nizaz ere.

9 Ezen ni naiz Apostoluetako xipiena, Apostolu deithu izateko digne eznaizenor, zeren persekutatu ukan baitut Iainkoaren Eliza.

10 Baina Iainkoaren gratiaz naiz naizena: eta haren ni baitharako gratia, ezta bano izan, aitzitik hek guziak baino gehiago traillaillatu izan naiz: badarik ere ez ni, baina Iainkoaren gratia enekin *dena*.

11 Beraz, bada nik, bada hek, hunela predikatzen dugu, eta hunela sinhetsi ukan duzue.

12 Eta baldin Krist predikatzen bada ezen hiletarik resusztatuta izan dela, nola erraiten dute batzuk zuen artean, ezen hilen resurrektionerik ezteela?

13 Ezen baldin hilen resurrektionerik ezpada, Krist ere ezta resusztatuta izan.

14 Eta baldin Krist resusztatuta izan ezpada, beraz bano *da* gure predikationea, eta zuen fedea ere bano *da*.

15 Eta erideiten ere bagara Iainkoaren testimonio falsu: ezen testifikatu ukan dugu Iainkoaz, nola resusztatatu ukan duen Krist, zein ezpaitu resusztatatu, baldin hilak resusztatzen ezpadirade.

16 Ezen baldin hilak resusztatzen ezpadirade, Krist ere ezta resusztatatu izan.

17 Eta baldin Krist resusztatatu izan ezpada, bano *da* zuen fedea: oraino zuen bekatuetan zarete.

18 Beraz Kristan lokartu diradenak ere, galdu izan dirade.

19 Baldin bizitze hunetan solament Krist baithan esperanza badugu, gizon guzietako miserablenak gu gara.

20 Baina orain, Krist resusztatatu izan da hiletarik: *eta* lokartu izan diradenen primitia egin izan da.

21 Ezen herioa gizon batez denaz geroz, hilen resurrekzionea ere gizon batez da.

22 Ezen nola guziak Adamtan hiltzen baitirade, hala Kristan ere bibifikaturen dirade guziak.

23 Baina batbedera bere ordenanzan: primitia Krist, gero Kristen diradenak, haren adbenimenduan.

24 Gero *izanen da* fina, eman draukeonean resuma Iainko Aitari: abolitu dukeonean prinzipaltasun guzia, eta puisanza eta bothere guzia.

25 Ezen behar du hark regnatu, etsai guziak bere oinen azpian ezarri ditukeeno.

26 Eta azken etsai deseginen dena herioa *da*.

27 Ezen gauza guziak suiet egin ukan ditu haren oinen azpiko (baina erraiten duenean, ezen gauza guziak haren suiet egin izan diradela, ageria da ezen gauza guziak haren suiet egin dituen reserbatua dela.)

28 Eta gauza guziak hari suiet egin zaizkeonean, orduan Semea bera ere suiet eginen zaio gauza guziak hari suiet egin drauzkionari, Iainkoa denzat guzia guzietan.

29 Berzela zer eginen dute hiltzat batheiatzen diradenek, baldin guziz hilak resusztatzen ezpadirade? eta zergatik batheiatzen dirade hiltzat?

30 Eta zergatik gu periletan gara ordu oroz? 31 Egunetik egunera hiltzen naiz, gure gloria Iesus Krist gure Iauncan dudana.

32 Baldin gizonaren araez bestien kontra bataillatu izan banaiz Efesen, zer probetxu dut, baldin hilak resusztatzen ezpadirade? Ian dezagun eta edan dezagun: ezen bihar hilen gara.

33 Etzaitzela seduzi. Propos gaixtoek korrupitzen dituzte konditione onak.

34 Iratzar zaitzetez iustoki *bizitzera*, eta bekatuik eztagizuela: ezen batzuk Iainkoaren ezagutzea eztute: *zuen* ahalketan erraiten drauzuet.

35 Baina erranen du zenbeitek, Nola resusztatzen dirade hilak? eta nolako gorputzetan ethorriren dirade?

36 Erhoa, hik ereiten duana, eztuk bibifikatzen, baldin hil ezpadadi.

37 Eta ereiten duana, eztuk gorputz sorthuren dena ereiten, baina bihi hutsa, nola heltzen baita, ogiarena, edo zenbeit berze *bibirena*.

38 Baina Iainkoak emaiten diraukak gorputza nahi duen bezala, eta hazietarik batbederari zeini bere gorputz propria.

39 Haragi guzia ezta haragi ber bat: baina berze da gizonen haragia, eta berze, abren haragia: eta berze arrainena: eta berze xorien.

40 Eta *badirade* gorputz zerukoak, eta badirade gorputz lurrekoak: baina berze da zerukoen gloria, eta berze lurrekoena.

41 Berze *da* iguzkiaren gloria, eta berze ilhargiaren gloria, eta berze izarren gloria: ezen izarra izarraganik diferent da gloriatan.

42 Halai^zanen *da* hilen resurrekzionea ere: *gorputza* ereiten da korrupcionetan, resusztatzen da inkorrupcionetan.

43 Ereiten da desohorezko, resusztatzen da glorioso: ereiten da infirmo, resusztatzen da botheretsu.

44 Ereiten da gorputz sensual, resusztatzen da gorputz espiritual: bada gorputz sensuala, eta bada gorputz espiritual.

45 Eskribatua ere den bezala, Egin izan da Adam lehen gizona arima bizitan: Adam gerokoa espiritu bibifikazaletan.

46 Baina espiritual *dena* ezta lehen, baina sensual *dena*: gero espiritual *dena*.

KAP. XVI.

47 Lehen gizona lurretik, lurreko: eta bigarren gizona, *zein baita* Iauna, zerutik.

48 Lurrekoa nolako, halako lurreko diradenak ere: eta zerukoa nolako, halako zerukoak ere.

49 Eta lurrekoaren imajina ekarri ukan dugun bezala, ekarriren dugu zerukoaren imajina ere.

50 Huna zer diodan, anaieak, ezen haragiak eta odolak Iainkoaren resuma hereta ezin dezaketela: eta korrupzioeak eztuela inkorrupzioeana heretazten.

51 Huna, misterio bat erraiten drauzuet, Guziak behinbat lokarturen ez gara, baina guziak bai muthaturen:

52 Moment batez *eta* begi keinu batez, azken tronpetan (ezen ioren du tronpetak) eta hilak resusziaturen dirade inkorrupbile, eta gu muthaturen gara.

53 Ezen behar da korrupbile haur bezti dadin inkorrupzioez, eta mortal haur bezti dadin inmortalitatez.

54 Bada korrupbile haur beztitu datenean inkorrupzioez, eta mortal haur beztitu datenean inmortalitatez, orduan eginen da eskribatu dena, Iretsi izan da herioa biktoriatara.

55 O herioa, non da hire biktoria? o sepulkrea, non da hire eztena?

56 Bada herioaren eztena, bekatua *da*: eta bekatuaren botherea, Legea.

57 Baina esker Iainkoari, zeinek biktoria eman baitrauku Iesus Krist gure Iaunaz.

58 Halakotz, ene anaie maiteak, zaretan fermu, konstant, abundoso Iaunaren obran bethiere, dakizuelarik ezen zuen trailla ez zela bano *gure* Iaunean.

1 *Panbren kollektez*. 5 *Mazedonia*. 8 *Mendekoste*. 10 *Timotheo*.
12 *Apollo*. 13 *Beillatzeke*. *Fedeana egoiteke*. 14 *Karitatea*. 19
Asiako Elizak.

1 Sainduendako egiten diraden kollektez den bezenbatean, nola Galatiako Elizei ordenatu baitrauet, hala zuek ere egizue.

2 Asteko lehen *egun* oroz zuetarik batbederak bere baithan ezar dezan apart, Iainkoaren benignitatez ahal dezana gordatzen duela: nathorren orduan kollektak egin eztezenzat.

3 Eta gero arriba nadinean, nor ere zuek letraz aprobaturen baitituzue, hek igorriren ditut zuen liberalitatearen eramaitera Ierusalemara.

4 Eta baldin premiarik bada neuror ere ioan nadin, enekin ioanen dirateke.

5 Ethorriren naiz bada zuetara, Mazedonia iragan dukedanean (ezen Mazedonian iraganen naiz.)

6 Eta zuek baithan agian egonen naiz, edo negua iraganen ere: zuek gida nezazuenzat norat ere ioanen bainaiz.

7 Ezen etzaitzuet orain iragaitz ikusi nahi: baina esperanza dut zerbait denbora egonen naizela zuek baithan, baldin Iaunak permeti badeza.

8 Baina egonen naiz Efesen Mendekoste arteno.

9 Ezen bortha handi bat eta efikaziotako bat ireki izan zait, baina etsai anhitz.

10 Eta baldin ethor badadi Timotheo, gogoazue segur den zuek baithan: ezen Iaunaren obra obratzen du nik ere bezala.

11 Bada nehork eztezala hura menosprezia, baina gida ezazue bakeekin, dathorrenzat enegana, ezen haren begira nago anaiekin.

12 Eta anaie Apolloz den bezenbatean, anhitz othoitz egin draukat ioan ledin zuetara anaiekin: baina neholetan ere eztu ukan borondaterik orain ioaiteko: baina ethorriren da oportunitatea duenean.

13 Beilla ezazue, zaudete fedean fermu, Balentki perporta zaitzete, fortifika zaitzete.

14 Zuen egiteko guziak karitaterekin egin bitez.

15 Eta othoitz egiten drauzuet, anaieak, badakizue Estebenen familia Akaiaiko primitien artean dela, eta sainduen zerbitzura bere buruak eman dituztela:

16 Zuek ere zareten suiet halakoen, eta gurekin langiten eta trabaillatzen ari den guziaren.

17 Boz naiz bada Estebenen eta fortunaten eta Akaikoren ethortez, zeren zuen absentia hek suplitu ukan baitute.

18 Ezen rekreatu ukan dituzte ene espiritua eta zuena. Ezagut itzazue bada halako diradenak.

19 Salutatzen zaituztez Asiako Elizek. Salutatzen zaituztez *gure* Iauanean anhitz, Akilak eta Priszillak, bere etxeko Elizarekin.

20 Salutatzen zaituztez anaie guziek. Saluta ezazue elkar pot saindu batez.

21 Ene Paulen eskuazko salutationea.

22 Baldin zenbeit *bada* Iesus Krist Iaunari on eztaritzanik, biz anathema, maran-atha.

23 Iesus Krist *gure* Iaunaren gratia dela zuekin.

24 Ene karitatea zuekin guziokin Iesus Krist *Iaunean*, Amen.

Korinthianoetaratko lebena eskribatu

izan da Filipestik Estebenekin

eta Fortunatekin eta

Akaikorekin eta

Timotheorekin.

S. PAUL APOSTOLUAREN KORINTHIANOETARATKO EPISTOLA BIGARRENA

KAP. I.

1 Sainduak. 8 Paulen Asiako tribulationea. 11 Orationezko aianta. 12 Paulek nola konbersatu. 14 Haren gloria. 15 Zergatik Korinthera ezten itzuli: 22 Espirituaren erresa.

1 Paulek Iesus Kristen Apostolu Iainkoaren borondatez *denak*, eta Timotheo anaieak, Iainkoaren Eliza Korinthen denari, Akaia guzian diraden saindu guziekin:

2 Gratia *dela* zuekin eta bakea Iainko gure Aitaganik, eta Iesus Krist Iaunaganik.

3 Laudatu *dela* Iainkoa *zein baita* Iesus Krist gure Iaunaren Aita, miserikordien Aita eta konsolatione guziaren Iainkoa,

4 Gure tribulatione guzian konsolatzen gaituena: konsola ahal ditza-gunzat zer ere tribulationetan diradenak, geurok Iainkoaz konsolatzen garen konsolatione beraz.

5 Ezen nola Kristen sufrimenduak gutan abundatzen baitirade, hala gure konsolationea ere abundatzen da Kristez.

6 Eta edo afljitzen bagara, zuen konsolationeagatik *da*, eta guk ere sufritzen ditugun molde bereko sufrimenduen patientian egiten den salbamenduagatik: edo konsolatzen bagara, zuen konsolationeagatik *da* eta salbamenduagatik.

7 Eta gure esperanza zuezaz *duguna* fermu da, dakigularik ezen nola sufrimenduetan partizipant baitzarete, hala konsolationean ere *izanen zaretela*.

8 Ezen nahi dugu dakizuen, anaeak, gure afliktione Asian heldu izan zaikunaz, ezen kargatu izan garela exzesiboki ahalaz garaitik, hanbat non hersturatan izanez etsi baikenduen bizi az ere.

9 Baina geurok gure baithan heriotako sententia ukan dugu: gure bait-han fida ezkontezentzat, baina hilak resusztatzen dituen Iainkoa baithan:

10 Zeinek hain herio handitarik delibratu baikaitu, eta delibratzen: zein baithan esperanza baitugu ezen oraino ere delibraturen gaituela.

11 Zuek ere aiutatzen gaituzuelarik guregatik *eginen duzun* oratio-neaz: anhitz personaren respektuz egin zaikun dohainaz, anhitzez gure-gatik eskerrak renda ditezentzat.

12 Ezen gure gloriatzea haur da, gure konszientiaren testimoniak eza eza Iainkoaren sinplizitatekin eta puritatekin, ez haragiaren sapien-tiarekin, baina Iainkoaren gratiarekin konbersatu ukan dugula munduan, eta prinzipalki zuek baithan.

13 Ezen eskribatzen drauzkizuegun gauzak, ez tirade irakurtzen edo ezagutzen ere dituzuen bezela: eta esperanza dut finerano ere ezagutu-ren dituzuela.

14 Nola ezagutu ere baikaituzue parte, ezen zuen gloriatze garela, zuek ere gurea bezela Iesus Iaunaren egunekotzat.

15 Eta konfidanza hunetan nahi ninzen lehen zuetara ethorri, gratia doblea zindutenzat:

16 Eta zuetarik Mazedoniarat iragan, eta harzara Mazedoniarik ethorri zuetara, eta zuegaz gida nendin Iudeara.

17 Bada haur delibratzen nuenean arintasunez usatu ukan dut? ala delibratzen ditudan gauzak, haragiaren arau ez delibratzen ditut, hala non ni baithan den Bai eta Ez?

18 Aitzitik Iainko fidelak *badaki* ezen ene zuetaratko hitza ez tala izan Bai eta Ez.

19 Ezen Iainkoaren Seme Iesus Krist guzaz zuen artean predikatu izan dena, nizaz eta Siluanoz eta Timotheoz, ezta izan Bai eta Ez, baina Bai hartan izan da:

20 (Ezen Iainkoaren promes guziak hartan Bai *dirade*, eta hartan *dira-de* Amen) Iainkoaren glorian guzaz.

21 Bada konfirmatzen gaituena zuekin Krist *Iaunean* eta unktatu gaituena Iainkoa *da*:

22 Zigilatu ere gaituena, eta Espirituaren erresak gure bihotzetan eman drauzkiguna.

23 Nik bada Iainkoa dut testimonio deitzen neure arimaren gain, ezen zuen gupidaz, oraino eznaizela ethorri Korinthera.

24 Ez dominatzen dugulakotz zuen fedearen gainean, baina zuen bozkarioaren aiutazale garelakotz: ezen fedez zutik zaudete.

KAP. II.

1 *Exkomunikatu izan zen Korinthianoaz*. 11 *Satanen entrepresak*. 12 *Troas*. 13 *Tite*. 16 *Herio eta bizitze usain*.

1 Baina haur neuror baithan delibratu ukan dut, zuetara tristitiarekin berriz ez ethortera.

2 Ezen baldin nik kontrista bazaitzatet, nor da ni alegera nenzakeenik, nizaz kontristatu lizatekeen bera baizen?

3 Eta haur bera eskribatu ukan drauzuet, ethor nadinean tristitiarik ez tudanzat alegeratu behar ninzenetarik: zuegaz guziaz fidaz ezen ene aleganza, zuen guziona dela.

4 Ezen afliktione eta bihotz herstura handitan eskribatu drauzuet, anhitz nigar xortarekin: ez kontrista zindeiztentzat, baina ezagut zinezentzat zuetara dudan karitate guzizko abundanta.

5 Eta baldin norbeit tristitiaren kausa izan bada, ez nau ni kontristatu, baina alde z (*hura* kargago ezte zadan) zuek guziok.

6 Asko du hark anhitzez *egin izan zaion* reprotxu hunez.

7 Hala non kontrariora barka diekozuen aitzitik, eta konsola deza-zuen, tristitiaren handiegiz irets ez tadinzat hura.

8 Harren othoitz egin drauzuet, konfirma dezazuen hura baithara karitatea.

9 Ezen fin hunetakotz eskribatu ere drauzuet, ezagut nezanat zuen experientia, *eia* gauza guzietara obedient zaretenez.

10 Eta zerbait barkatzen draukazuenari, nik ere *barkatzen draukat*: ezen nik ere baldin zerbait barkatu badut, barkatu draukadanari zuengatik *egin draukat* Kristen begitharte aitzinean, Satanez ardiets ezgaitezenat.

11 Ezen haren entrepresak badakizkigu.

12 Goitikoz, ethorririk Troasera Kristen Ebanjelioagatik, bortha ireki bazaitadan ere Iaunaz:

13 Eztut ukan pausurik neure espirituari, zeren ezpainezan eriden Tite neure anaia: baina hetarik konjit harturik, ioan nendin Mazedoniarat.

14 Esker bada Iainkoari bethi Kristean triunfa eraziten draukunari: eta bere ezagutzearen usaina ezagut eraziten draukunari leku guzietan.

15 Ezen Kristen usain ona gara Iainkoagana, salbatzen diradenetan, eta galtzen diradenetan:

16 Iakiteko da, hautan, herio usain heriotarakotz: eta hetan, bizitze usain bizitzetarakotz: eta gauza hautakotzat nor *da* sufizientik?

17 Ezen eztugu, anhitzek bezala, trafikik egiten Iainkoaren hitzaz, aitzitik integritatez bezala, aitzitik Iainkoaganik bezala Iainkoaren aitzinean, Kristez minzo gara.

KAP. III.

1, 3 *Kristen eta Paulen epistola*. 5. *Pensamendu onak Iainkoaganik heldu*. 6 *Letra. Espiritua*. 7 *Legearen eta Ebanjelioaren gloria*. 14 *Iuduen itsutasuna*. 17 *Iaunaren Espiritua. Libertatea*.

1 Hatsen gara berriz gure buruen gomendatzen? ala behar dugu batzuk bezala, epistola gomendagarririk zuetara, edo zuetarik gomendagarririk?

2 Gure epistola zuek zarete, gure bihotzetan eskribatua, zein ezagutzen eta irakurtzen baita gizon guziez.

3 Ageri den bezenbatean ezen Kristen epistola guzaz administratua zaretela, eskribatua ez tintaz, baina Iainko biziaren Espirituaz: ez harrizko tauletan, baina bihotzeko taula haragizkoetan.

4 Eta halako konfidanza dugu Kristez Iainkoa baithan.

5 Ez sufizient garelakotz gure buruz zerbaiten pensatzeko, geuroraganik bezala: baina gure sufizientia Iainkoaganik *da*.

6 Zeinek Testamentu berriko ministre sufizient ere egin baikaitu, ez letraren, baina Espirituaren: ezen letrak hiltzen du, baina Espirituak bibifikatzen du.

7 Eta baldin heriotako ministerioa letraz harrietan moldatua izan bada glorioso, hanbat non Israeleko haurrek ezin beha baitzezaketen Moisesen begithartera, haren begitharteko gloria fin ukan behar zuenagatik:

8 Nolatan ezta Espirituaren ministerioa gloriosoago izanen?

9 Ezen baldin kondemnationetako ministerioa glorioso *izan bada*: iustitiatako ministerioak anhitzez iragaitenago du gloriari.

10 Ezen glorifikatu izan dena ere, ezta glorifikatu izan respektu hunez, *erran nahi da*, exzellentago den gloriaren kausaz.

11 Ezen baldin fin hartu behar zuena glorioso izan bada, ungiz gloriosoago da dagoena.

12 Beraz hunelako esperanza dugunaz geroz, minzatzeko libertate handiz usatzen dugu.

13 Eta ez *gara* Moisez bezala *zeinek* estalkia emaiten baitzuen bere begitharte gainean, Israeleko haurrek abolitu behar zenaren finera beha ezlezatenat.

14 Bada, haien adimenduak gogortu izan dirade: ezen egungo egunerano estalki bera dago Testamentu zaharreko lekturan kendu gabea (zein Kristez kenzen baita)

15 Baina egungo egun hunetarano Moises irakurtzen denean, estalkia haien bihotz gainean dago.

16 Baina Iaunagana konbertitu datekeenean kenduren da estalkia.

17 Eta Iauna Espiritu da: eta Iaunaren Espiritua non, libertatea han.

18 Bada gu guziok begithartea agerturik Iaunaren glorian miratzen garela, imajina berera transformatzen gara gloriatarik gloriatara, Iaunaren Espirituaz bezala.

KAP. III.

1 Paulen predikationea eta Ebanjelioa. 3 Ebanjelioa batzuetara estalia. 5 Paulek Krist predikatzen. 6 Ebanjelioaren ezagutzera nondik. 16 Kanpoko eta barneko gizona.

1 Halakotz, ministerio haur dugularik rezebitu dugun miseriordia-
ren araez, ezgara nagitzen.

2 Aitzitik iraitzi ditugu ahalkezeko estalkiak, ebiltzen garela ez finezia-
rekin, eta ez Iainkoaren hitza falsifikatzen dugula, baina egiaren deklarazio-
nez aproba eraziten ditugula gure buruak gizonen konszientia guzia
baithan, Iainkoaren aitzinean.

3 Eta baldin gure Ebanjelioa estalia bada, galtzen diradenean da estalia:

4 Zeinetan mundu hunetako iainkoak itsutu ukan baititu adimen-
duak, diot, infideletan, Krist Iainkoaren imajina *denaren* gloriaren Ebanje-
lioko argiak haiei argirik eztagienzat.

5 Ezen eztitugu gure buruak predikatzen, baina Iesus Krist Iauna:
eta gu, zuen zerbitzari *garela* Iesusgatik.

6 Ezen argiak ilhunbetik argi legian erran duen Iainkoak, argi egin
du gure bihotzetan, Iesus Kristen begithartean Iainkoaren gloriaren eza-
gutzera illuminatzeko.

7 Baina thesaur haur lurrezko unzietan dugu, berthute hunen exze-
llentia Iainkoaren denzat, eta ez gutarik:

8 Guzietan aflijitzen gara, baina ez hertsen: behartzen gara, baina ez
utziten:

9 Persekutatzen gara, baina ez abandonatzen: iraitzen gara, baina ez
galtzen.

10 Leku guzietan bethiere Iesus Iaunaren mortifikacionea gorputzean
ekarten dugula Iesusen bizitzea ere gure gorputzean manifesta dadinzat.

11 Ezen gu bizi garenok, bethi heriotara liuritzen gara Iesusgatik,
Iesusen bizitzea ere gure haragi mortalean manifesta dadinzat.

12 Hunegatik herioak gutan lan egiten du, eta bizitzeak zuetan.

13 Eta zeren fedearen Espiritu ber bat baitugu, eskribatua den beza-
la, Sinhetsi ukan dut, *eta* halakotz minzatu izan naiz: guk ere sinhesten
dugu, eta halakotz minzo gara.

14 Dakigularik ezen Iesus Iauna resusztatatu duenak gu ere Iesusez
resusztatutaren gaituela, eta ethor eraziren gaituela bere presentiarra kuekin
batean.

15 Ezen hauk guziok zuengatik *dirade*, gratia guzizko handi haur,
anhitzen remerziamenduz redunda dadinzat Iainkoaren gloriatan.

16 Halakotz, ezgara nagitzen: baina are baldin gure gizon kanpo-
koa korrupitzen bada ere: barnekoa ordea arranberritzen da egunetik
egunera.

17 Ezen gure aflikcione arin artegutitakoak eragiten du gutan gloria-
tako pizu exzellent exzellentki eternal bat.

18 Gauza bisibleak konsideratzen eztitugunean, baina inbisibleak:
ezen bisibleak denboratakotz *dirade*: baina inbisibleak, sekulakotz.

KAP. V.

1 Lurreko habitacionea, eta etxe eternala. 4 Fidele suspirioa. 7. Fedez ebiltea. 10 Konparituren guzietan Kristen tribunal aitzinean. 14. Kristen herioa. 15 Kristi bizitzeko. 18 Nola Iainkoak berarekin rekonziliatu gaituen. 21. Bekatua. Iainkoaren iustitia.

1 Ezen badakigu baldin gure lurreko habitacione hunetako taberna-
klea desegin badadi, edifizio bat Iainkoaganik badugula, etxe eskuz egin
ezten eternal bat zeruetan.

2 Ezen suspirioz ere halakotz gaude, gure habitatione zerutik denaz beztitu izatera desir dugula.

3 Badarik ere baldin beztituak ez billuziak eriden bagaitez.

4 Ezen tabernakle hunetan garenok, kargaturik suspirioz gaude: zeren desir baitugu ez billuzi izatera, baina arrebeztitu izatera, iretsi dadin-zat mortal dena bizitzeaz.

5 Eta hartara berera gu formatu gaituena Iainkoa *da*, Espirituaren erresak eman ere drauzkiguna.

6 Konfidanza dugularik bada bethiere eta dakigularik ezen arrotz garelara gorputz hunetan, absent gara Iaunaganik.

7 (Ezen fedez gabiltza ez ikustez)

8 Baina konfidanza dugu, eta nahiago gara gorputzetik ilki, eta Iau-narekin habitatzera ioan.

9 Eta halakotz dugu desiratzen, bai present bagara, bai absent baga-ra, haren gogarako izatera.

10 Ezen guziek konparitu behar dugu Kristen tribunal aitzinean, batbederak gorputzean rezebi dezanat egin dukeenaren araura, edo ungi edo gaizki.

11 Dakigularik bada Iaunazko iziapena *zer den* gizonak ditugu federa erekartan, eta Iainkoagana manifestatuak gara: eta esporzu dut, zuen konszientietara ere manifestatuak garelara.

12 Ezen eztrauzkizuegu gure buruak berriz laudatzen, baina okasio-ne emaiten drauzuegu guzaz gloriatzeko: duzuenzat *zer ihardets* aparentiaz eta ez bihotzez gloriatzen diradenen kontra.

13 Ezen adimenduz erautzen bagara *Iainkoari erautzen* giaizkio: edo adimendu onetako bagara, zuen *gara*.

14 Ezen Kristen karitateak hertsen gaitu: hunez gerthu garelarik, ezen baldin bat guziakgatik hil izan bada, beraz guziak hil izan diradela.

15 Eta *hura* guziakgatik hil izan da, bizi diradenak gehiagorik bere buruei bizi eztradenzat, baina hekgatik hil eta resuszitatu izan denari.

16 Halakotz, guk hemendik harat nehor eztugu ezagutzen haragiaren araez: eta baldin Krist haragiaren araez ezagutu badugu ere, orain ordea eztugu gehiagorik ezagutzen.

17 Beraz baldin zenbeit, *bada* Krist *Iaunean*, *biz* krearura berri: gauza zaharrak iragan dirade, huna, gauza guziak berri egin dirade.

18 Eta hauk guziok Iainkoaganik dirade, zeinek rekonziliatu baikaitu berekin Jesus Kristez, eta eman baitrauku rekonziliationezko ministerioa:

19 Ezen Iainkoa Kristean zen, mundua berekin rekonziliatzen zuela, haiei inputatzen etzerauztela beren bekatuak: eta ezarri ukan du gutan rekonziliationezko hitza.

20 Harren, Kristen izenean enbaxadore gara, Iainkoak guzaz othoitz egiten balerauzue bezala: othoitz egiten drauzuegu Kristen izenean, rekonzilia zakizkioten Iainkoari.

21 Ezen bekatuak ezagutu eztuena, guregatik bekatu egin ukan du: hartan gu Iainkoaren iustitia egin gentezenzat.

KAP. VI.

1 *Ungi egitera ditu exhortatzen.* 2 *Denbora gogarakoa eta salbamendutako eguna.* 4 *Iainkoaren zerbitzarien konbersationea.* 14 *Infidelek in ez uzartzeko.* 16 *Iainkoaren tenplea.*

1 Bada *haren* langile garelarik, othoitz egiten ere badrauzuegu, eztuzuen, alfer Iainkoaren gratia rezebitu.

2 Ezen dio *Iainkoak*, Denbora gogarakoan exaudit ukan aut, eta salbamendutako egunean aiutatu ukan aut. Huna orain denbora gogarakoa, huna orain salbamendutako eguna.

3 Eskandalorik batre deusetan emaiten eztugularik, *gure* ministerioa bitupera eztadinzat:

4 Baina gauza guzietan aprobatu erakusten ditugularik gure buruak Iainkoaren zerbitzari anzo, patientia handiz tribulationetan, nezesitatetan, hersturetan,

5 Zaurietan, presoindegietan, tumultuoetan, trabailluetan, beillatze-tan, baruretari.

KAP. VII.

6 Puritatez, ezagutzez, espiritu patientez, ontasunez, Espiritu sainduaz, hipokrisia gaberiko karitatez,

7 Egiazko hitzez, Iainkoaren botherez iustitiazko harma eskuinez eta ezkerrez.

8 Ohorez eta desohorez, fama gaitzez eta fama onez.

9 Seduzizale bezala, eta *alabaina* egia: ez ezagunak bezala, eta *alabaina* ezagunak: hiltzen bagina bezala, eta huna bizi gara: gaztigatzen garenak bezala, eta *alabaina* ez hilak:

10 Triste bezala, baina bethi alegera: paubre bezala, baina anhitzen abratsale: deus gabe bezala, eta *alabaina* gauza guzien posedizale.

11 O Korinthianoak, gure ahoa irekia da zuetara, gure bihotza largatua da.

12 Etzarete hersiki habitatzen gutan: baina enserratuak zarete zeuron halsarretan.

13 Bada neure hurrei anzo rekompensa beraz minzo natzaizue: larga zaiteztez zuek ere.

14 Etzaitzeltela infidelekin uztar: ezen zer partizipatione *du* iustitiak iniustitiarekin? eta zer komunikatione argiak ilhunbearekin.

15 Eta zer konkordia *du* Kristek Belialekin? eta zer parte fidelak infidelaekin?

16 Eta zer konsentimendu *du* Iainkoaren tenpleak idolekin? ezen zuek Iainko biziaren tenple zarete: Iainkoak erran duen bezala Habitatu-ren naiz hetan eta ebiliren: eta izanen naiz haien Iainko eta hek izanen dirade ene populu.

17 Harren, ilki zaiteztez haien artetik, eta separa zaiteztez, dio Iau-nak: eta gauza zithalik hunki eztezazuela, eta nik rezebituren zaituztet.

18 Eta izanen natzaizue zuei Aita, eta zuek izanen zaizkidate seme eta alaba, dio Iau bothere guzitakoak.

1 *Satsutasunetarik xabutzeko.* 5 *Pauli heldu izan zaizkan aflik-tioneak.* 8, 10. *Iainkoazko eta munduaren araezko tristitia.* 11 *Emendamendutako fruktuak* 13 *Tite Korinthianoez rezebitu.*

1 Beraz, *ene* maiteak, promesak ditugunaz geroz, haragiaren eta espi-rituaren satsutasun orotarik xahu ditzagun gure buruak: akabatzen dugu-larik sanktifikatonea, Iainkoaren beldurrekin.

2 Rezebi gaitzazue gu: nehor eztugu iniuriatu, nehor eztugu korrun-pitu, nehor eztugu pillatu.

3 Eznaiz *zuen* kondemnationetan minzo: ezen lehen erran dut gure bihotzetan zaretela, elkarrekin hiltzeko eta elkarrekin bizitzeko.

4 Minzatzeko libertate handia dut zuek baithan: zuegaz gloriatzeko *materia* handia dut: konsolationez konplitu naiz, bozkarioz hanbat eta gehiago bethe naiz, gure tribulatione guzian.

5 Ezen Mazedoniara ethorri eta, eztu ukan gure haragiak pausurik batre, baina guzietan aflijitu izan gara: kanpotik bataillak, barnetik izidurak.

6 Baina abatituak konsolatzen dituen Iainkoak konsolatu ukan gaitu Titeren ethortez.

7 Eta ez solament haren ethortez, baina hura zuegaz konsolatu izan den konsolationeaz ere, kontatzen zeraukunean zuen desir handia, zuen nigarra, zuen eneganako afektione handia, hala non alegeratuago izan bainaiz.

8 Ezen baldin tristetu bazaituztet ere epistolaz, eztut urriki, urrikitu izan bazaitadan ere, ezen badakusat epistola hark, denboratakotz badere, tristetu ukan zaituztela.

9 Orain alegera naiz, ez zeren tristetu izan zaretan, baina zeren tris-tetu izan zaretan penitentiatara: ezen tristetu izan zarete Iainkoaren arau-ra, hala non deusetan ezpaitzaizue kalterik egin izan gure aldetik.

10 Ezen Iainkoaren araezko tristitiak, penitentia obratzen du, urri-kimendu gaberiko salbamendutara: baina munduko tristitiak herioa obra-tzen du.

11 Ezen horra, Iainkoaren araez tristetu izate horrek berak, zein artha handia zuetan obratu ukan du: aitzitik *zer* satisfakionea, aitzitik indignationea, aitzitik beldurra, aitzitik desir handia, aitzitik afekzione handia, aitzitik mendekioa? gauza guzietan erakutsi izan zarete nola xahu zaretan egiteko hunetan.

12 Bada baldin eskribatu badrauzuet ere, eztrauzuet eskribatu iniuria egin ukan duenaren kausaz, ezeta iniuriatu izan denaren kausaz, baina zuek baithan manifesta ledinzat *guk* zuegaz dugun artha Iainkoaren aitzinean.

13 Kausa hunegatik konsolatu izan gara zuen konsolatu izanaz: baina hagitzez alegeratuago izan gara Titeren alegranzaz, zeren rekreatu izan baita haren espiritua zuegaz guziaz.

14 Eta baldin zerbaitetan zuegaz hura baithan gloriatu izan banaiz, eztut ahalkerik rezebitu: baina nola gauza guziak egiaz erran baitrauzkizuegu, hala gure gloriatzea ere, *zeinez usatu ukan baitut* Tite baithara, egia eriden izan da.

15 Eta haren afekzionea handiago da zuetara, orhoitzen denean zuen guzian obedientiaz, *eta* nola hura rezebitu ukan duzuen beldurrekin eta ikararekin

16 Alegera naiz bada zeren guza guzietan zuegaz asegu ahal bainaite.

KAP. VIII.

1 Elemosina egitera exhortatzen. 9 Krist paubre egin izan guregatik, 11 Elemosina nola Iainkoaren gogarako. 16 Tite Korintbianoetara igorri.

1 Iakin eraziten drauzuegu bada, anaieak, Mazedoniako Elizei eman izan zaien Iainkoaren gratia:

2 Nola afliktioezko foroganza handitan haien alegranziazko abundantia, eta haien paubrezia behera abundant izan den haien pronpt izatearen abramasunetan:

3 Ezen testifikatzen dut, ahalaren araez, eta ahalaz garaitik, gogatsu izan *diradela*:

4 Othoitz handirekin othoitz egiten zerakutela, sainduei *egiten*, *zaien* aiutaren gratia eta komunikationea, rezebi genezan.

5 Eta eztute esperanza genduen bezala *egin*, baina bere buruak eman drauzate lehenik Iaunari, eta *gero* guri, Iainkoaren borondatez.

6 Tite exhorta genezanzat, nola lehenetik hasi ukan baitu, hala akaba ere lezan zuek baithan gratia haur ere.

7 Bada gauza guzietan abundos zaretan bezala fedez, eta hitzez, eta ezagutzez, eta dilijentia oroz, eta zuen gureganako karitatez, *egizue* gratia hunetan ere abundos zaretan.

8 Eztut manamenduz erraiten, baina berzen dilijentiaz zuen karitateko leialtatearen ere forogatzegatik.

9 Ezen ezagutzen duzue Iesus Krist gure Iaunaren gratia, nola zuen-gatik paubre egin izan den abrats zelarik: haren paubreziaz zuek abrats zindeiztenzat.

10 Eta gauza hunetan konseillu emaiten dut: ezen haur zuen probetxutako da, xazdanik hasi izan zinetenon, ez solament egiten, baina nahi ukaiten ere.

11 Orain bada egite bera ere akaba ezazue, nolako *izan baita* nahia- ren gogo presta, halako biz akabatzea ere ukanaren araez.

12 Ezen baldin aitzinetik bada gogo prest izatea, nehor duenaren araez gogarako da, eta ez eztuenaren araez.

13 Ezen ezta *haur* berzek solajemendu dutenzat, eta zuek aurizki zaitenzat, baina egoalki denbora hunetan zuen abundantiak *supli bez*a haien peitutasuna.

14 Haien abundantia ere zuen peitutasuna *supli* dezanzat, egoaltasun egin dadinzat.

15 Eskribatua den bezala, Anhitz *bildu zuenak*, eztu deus ukan sobe- raturik: eta guti *zuenak*, eztu ukan gutiegi.

16 Eta esker Iainkoari zeinek eman baitu artha bera zuegaz Titeren bihotzean.

17 Zeren *ene* exhortationea gogarako izan baitzaio, eta afektionatua- go izanez bere buruz zuetara ethorri izan baita.

18 Eta igorri ukan-dugu harekin batean anaiea, zeinen laudorioa baita Ebanjelioan Eliza guzietan:

19 (Eta ez solament *laudatu*, baina elejitu ere izan da Elizez gure bidajeko lagun, guzaz administratzen den gratia hunekin Iaun beraren gloriatan eta zuen gogo prestaren *zerbitzutan*)

20 Ihes egiten draukagula huni, nehork bitupera ezgaitzan guzaz administratzen den abundantia hunetan:

21 Eta prokuratzen dugula on dena, ez Iaunaren aitzinean solament, baina gizonen aitzinean ere.

22 Eta igorri dugu hekin gure anaiea, zein experimentatu baitugu anhitzetan anhitz gauzatan dilijent, eta orain ungiz dilijentago *zuetan* dudan konfidanza handiagatik.

23 Bada Titez den bezenbatean ene lagun da eta zuek baithan aiutazale: eta gure anaiez den bezenbatean, Elizen enbaxadore *dirade eta* Kristen gloria.

24 Bada, zuen karitatearen eta gure zuezazko gloriatzearen foroganza erakutsazue hetara Elizen aitzinean.

KAP. IX.

1 *Elemosina egitera ditu exhortatzen.* 5 *Liberalitate elemosina deitzen.* 6 *Eta haziarekin konparatzen.* 11 *Eskerren Iainkoari emaita.* 14 *Elemosina egiten dutenakgatik othoitz egiteaz.*

1 Eta sailduci egiten zaien aiutaz den bezenbatean, zuei eskribatzea soberanzia zait.

2 Ezen badakit zuen gogo presta, zeinagatik zuezaz gloriatzen bainaiz Mazedoniakoak baithan, ezen Akaia prest dela xazdanik: eta zuetarik *heldu den* zeloak anhitz *persona* inzitatatu ukan du.

3 Igorri ukan ditut bada anaie hauk, gure zuezazko gloriatzea alde hunez bano ezten: erran dudan bezala, prest zaretentzat:

4 Baldin Mazedoniakoak enekin ethor baditez, eta prestatu gabeak eriden bazaitzatez, ahalke iragan eztezagun (ezterradaizat zuek) *zuezaz* gloriatu gareneko seguranza hunetan.

5 Bada nezesario estimatu ukan dut othoitz egitera anaiei, lehenik zuetara datozen, eta lehen akaba dezaten zuen liberalitate aitzinetik deklaratu: hura prest denzat liberalitate anzo, eta ez zekentasun anzo.

6 Eta haur *erraiten dut*, Zekenki ereiten duenak zekenki bilduren ere du: eta liberalki ereiten duenak, liberalki bilduren ere du.

7 Batbederak bere bihotzean proposatzen duen bezala, begi: ez tristitiarekin edo bortxaz: ezen alegeraki emaiten duenari on daritza Iainkoak.

8 Eta botheretsu da Iainkoa gratia guziaren zuetan abunda eraziteko: gauza guzietan bethiere sufizientia guzia duzuelarik, obra on orotara abundos zaretentzat:

9 Eskribatua den bezala, Distribuitu *eta* eman ukan draue paubrei: haren iustitia dago sekulakotz.

10 Bada hazia ereilleari fornitzen draukanak, ogi ere iateko dizuela, eta multiplika dezala zuen hazia, eta zuen iustitiaren frukuak augmenta ditzala:

11 Gauza guzietan abrusturik *abundos zaretentzat* sinplizitate orotara, zeinek egiten baitu guzaz eskerrak eman dakizkion Iainkoari.

12 Ezen oblatione hunen administrationeak ezta sailnduen nezesitatea suplitzen solament, baina abundatzen ere badu anhitzek Iainkoari eskerrak drauzkioten bezenbatean:

13 (Aiuta hunen foroganza hunez Iainkoa glorifikatzen dutela zuen gogo batetako suiektionearen gainean Kristen Ebanjeliora, eta *zuen* hetarako eta guzietarako komunikatione prontoaren gainean)

14 Eta zuengatik othoitz egiten duten bezenbatean zuen desira dute-larik, Iainkoaren gratia zuetan abundatzen denagatik.

15 Esker bada Iainkoari haren dohain erran ezin daitenaz.

KAP. X.

1 *Ebanjelioaren sinplizitatean ebiltzeko.* 4 *Paulen harmadura,* 8
eta *puisantz* Korinthianoen *edifikat*ionetan.

1 Gainerokoaz, othoitz egiten drauzuet Kristen emetasunaz eta klementiaz, nik neurorrek Paulek, presentian zuen artean xipi, baina absentian zuetara hardit naizenak.

2 Othoitz egiten drauzuet bada present nizatekeenean eznaizen hardit hardieza batez, zeinez deliberatzen baitut hardit izatera haragiaren araura ebiltzen baginade bezala estimatzen gaituzten batzutara.

3 Ezen haragian ebiltzen garelarik, ez gara haragiaren araura bataillatzen:

4 (Ezen gure gerlako harmadurak eztirade karnal, baina botheretsu Iainkoaz, fortalezten desegiteko.)

5 Desegiten ditugularik konseilluak, eta Iainkoaren ezagutzearen kontra altxatzen den goratasun guzia: eta eramaiten dugularik kaptibo bezala adimendu guzia Kristen obediencia:

6 Eta prest dugu nondik mendeka gaitezen desobediencia oroz, zuen obediencia konplitu datekeenean.

7 Begien aitzinean dituzuen gauzetara beha zaudete? baldin edozeinek bere baithan konfidanza badu Kristena dela, aldiz pensa beza bere baithan, ezen hura Kristena *den* bezala, halaber gu ere Kristenak *garela*.

8 Ezen baldin are gehiago zerbait gloriatu nahi banaiz gure puisantzaz, zein Iaunak eman baitrauku *zuen* edifikationetan, eta ez zuen destruktionetan, eznaiz ahalketuren:

9 Irudi eztudanzat epistolaz izitu nahi zaituztedala.

10 Ezen epistolak (dioite) graue dirade eta borthitz, baina gorputzaren presentia flaku, eta hitza gaixto.

11 Haur estima beza hainak, ezen nolako baikara hitzez epistoletan absentian, halako *izanen* *garela* presentian ere eginez.

12 Ezen ezgara benturatzen gure buruen bardin ezartera edo konparatzera bere buruak laudatzen dituzten batzuekin: baina eztute aditzen

hek bere buruak bere buruekin neurtzen dituztela, eta bere buruak bere buruekin konparatzen dituztela.

13 Baina gu ezgara gloriaturen *gure* neurriko eztiraden gauzez: aitzitik Iainkoak partitu draukun neurri reglatuaren arauetz, *gloriaturen* *gara* zuetarano ere heldu izan *garela*.

14 Ezen zuetarano heldu izan ezpagina bezala, *ezgara* hedatzen behar den baino gehiago: ezen zuetarano ere heldu izan *gara* Kristen Ebanjelioan:

15 Ez *gure* neurriko etzen gauzaz gloriatzen ginadelarik, *erran nabi dut*, berzeren traillaletan: baina esperanza dugularik ezen zuen fedea handi dadinean, *gu ere* frangoki handituren *garela* asignatu izan zaikun neurrian.

16 *Hala* non zuek baino aitzinago *diraden lekuetan* ebanjeliza dezadan *eta* ezgaitzen gloria berzeri asignatu izan zaion neurrian, *erran nabi dut*, gauza ia preparatuetan.

17 Baina gloriatzen dena Iaunean gloria bedi.

18 Ezen berak bere burua prezatzen duena ezta aprobatua, baina Iaunak prezatzen duena.

KAP. XI.

4, 7 *Paulen predikationea eta humilitatea.* 9 *Paulek sari gabe predikatu.* 13 *Apostolu falsuak:* 16 *Haien kontra Paul gloriatzen.*
24 *Haren sufrimenduak Ebanjelioaren predikatzean.*

1 Ainezazue suporta apur bat neure erhogoan, baina aitzitik suporta nezazue.

2 Ezen ielosi naiz zuezaz Iainkoaren ielosgoaz: ezen preparatu zerauzkiotet senhar bati (birjina kasta bat *bezala*) Kristi, presenta zaitzatedanzat:

3 Baina beldur naiz nolazpait, nola sugeak Eba seduzitu ukan baitu bere fineziaz, hala zuen pensamenduak ere korruppi eztitezen Kristean den sinplizitatetik.

4 Ezen baldin norbeit ethor baledi *guk* predikatu eztugun berze Iesus bat predika liezazuenik, edo *baldin* berze espiritu bat rezebitzen bazindute rezebitu eztuzuenik, edo berze Ebanjelio bat rezebitu eztuzuenik, *hura* ungi paira zinezakete.

5 Ezen badaritzat eznaizela deusetan Apostolu exzellentenak baino mendreago izan.

6 Eta baldin idiot banaiz ere minzoan, ez ordea ezagutzean: aitzitik guziz gauza guzietan manifestatu izan gara zuetara.

7 Ala falta egin dut neure buruaren beharrez, zuek altxa zindeiztenzat? *eta* zeren dohainik Iainkoaren Ebanjelioa predikatu baitrauzuet?

8 Berze Elizak billuzi ukan ditut, hetarik sari hartuz, zuek zerbitza zinzatedanzat.

9 Eta zuekin ninzanean, eta beharra nuenean eznaiz nagi izan egitekoan nehoren kaltetan: ezen ni falta ninzena suplitu ukan dute Mazedoniarik ethorri izan ziraden anaiek, eta begiratu izan naiz eta begiraturen deusetan ere zuen karga izatetik.

10 Kristen egia da nitan, ezen gloriatze haur ezteela bozaturen enetzat Akaiako rejionetan.

11 Zergatik? ala zeren zuei on eztaritzuedan? Iainkoak badaki.

12 Baina egiten dudana eginen ere badut: okasione bilha dabiltzanei okasionea trenka diezedanzat: gloriatzen diraden gauzan gu bai bezalako eriden ditezenzat.

13 Ezen halako apostolu falsuak, obrari sotil dirade, Kristen Apostolutara transformaturik.

14 Eta ezta miresteko, ezen Satan bera *ere* transformatzen da argiko Aingerutara.

15 Ezta beraz gauza handia baldin haren ministreak ere iustitiatako ministretara transformatzen badirade: zeinen fina haien obren araura izanen baita.

16 Berriz diot, nehork eztezan estima erhoa naizela: ezpere erho anzo ere rezebi nezazue, ni ere apur bat gloria nadinzat.

17 Erraiten dudana, eztut Iaunaren arauetz erraiten, baina erhogoaz bezala, gloriatzeko seguranza hunetan.

18 Haragiaren arauetz anhitz gloriatzen diradenaz geroz, ni ere gloriaturen naiz.

19 Ezen gogotik sufritzen dituzue erhoak, zuhur zaretelarik.

20 Ezen sufritzen duzue baldin nehork suiektonetan ezarten bazaituzte, baldin nehork iresten bazaituzte, baldin nehork *zuen* edekiten badrauzue, baldin nehor gaineanzen bada, baldin nehork begithartean ioiten bazaituzte.

21 Desohoreren araura diot, gu indar gabe izan baginade bezala, aitzitik zertan ere nehor hardit baina (erhoki minzo naiz) hardit naiz ni ere.

22 Hebraiko dirade? ni ere: Israeltar dirade? ni ere: Abrahamen hazi dirade? ni ere:

23 Kristen ministre dirade? (erho anzo minzo naiz) areago ni: neketan, gehiago: zauritan *bek baino* gehiago: presoindegitan, gehiago: heriotan, anhitz aldiz.

24 Iuduetarik rezebitu ukan dut borz aldiz berrogeira *kolpe*, bat guti *aldian*.

25 Hiruretan zihorrez azotatu izan naiz, behin lapidatu izan naiz: hiruretan naufragio egin ukan dut: gau eta egun itsas hundarrean izan naiz.

26 Bidetan anhitz aldiz, flubioen periletan, gaixtaginen periletan, *neure* nationekoetarik periletan, Jentiletarik periletan, hirian periletan, desertuan periletan, itsasoan periletan, anaie falsuen artean periletan.

27 Trabaillutan eta neketan, beillatzetan maiz, gosetan eta egarritan, baruretan maiz, hotzean eta billuzi izatean.

28 Kanpotiko gauzak daudela *bada* egun oro azetiatzen nauenik, *zein baita*, Eliza guzietz dudan artha,

29 Nor aflijitzen da, eta ni eznaizen aflijitzen? nor eskandalizatzen da, eta ni eznaizen erratzen?

30 Baldin gloriatu behar bada, neure infirmitatezko gauzez gloriaturen naiz.

31 Iainkoak, *zein baita* Iesus Krist gure Iaunaren Aita sekulakotz benedikatua, badaki ezen eztiotala gezurrik.

32 Damaseko hirian rege Aretasen izenean *zen* gobernadoreak, ezarri ukan zuen goaita Damasekoen hirian, ni hatzaman nahiz.

33 Baina leiho batetarik saskian erautsi izan nenzen murrutik: eta halatan haren eskuei itzur. nengien.

KAP. XII.

1 *Pauli egin izan zaiçkan rebelationez*. 10 *Paulek infirmitatetan atsegin hartzen*. 12 *Haren Apostolutasunaren merkak*. 13 *Sari gabe predikatu*. 21 *Haren nigarrak*.

1 Segur ezta mengoa gloria nadin: ezen ethorriren naiz bisionetara eta Iaunaren rebelationetara.

2 Badazagut gizon bat Krist *Iaunean* hamalaur urthe baino lehen (ala gorputzetan, eztakit: ala gorputzetik lekora, eztakit: Iainkoak daki) hirurgarren zerurano harrapatu izan denik.

3 Eta badakit, halako gizona (ala gorputzetan, ala gorputzetik lekora, eztakit: Iainkoak daki)

4 Ezen harrapatu izan dela Paradisura, eta enzun ukan dituela erran ezin daitezkeen hitzak, erraiteko gizonaren inposibleak.

5 Halakoaz gloriaturen naiz: baina neure buruaz eznaiz gloriaturen, neure infirmitatetan baizen.

6 Ezen baldin gloriatu nahi banaiz, eznaiz erhoa izanen, ezen egia erranen dut: baina iragaiten naiz, nehork nizaz estima eztezan nitan ikusten, edo eneganik enzuten duen baino gehiago.

7 Eta rebelationearen exzellentiagatik altxegi enzindinat, eman izan zait eskarda bat haragian, *eta* Satanen aingerua ene bufetatzeko, altxegi enzindinat.

8 Gauza hunen gainean hiruretan Iaunari othoitz egin draukat *hura* eneganik parti ledinat.

9 Eta erran ukan draut, Asko duk ene gratiaz ezen ene puisanza infirmitatean akabatzen duk. Beraz guziz gogotik lehen gloriaturen naiz neure infirmitatetan, Kristen puisanza nitan habita dadinzat.

10 Halakotz dut atsegin hartzen infirmitatetan, iniurietan, nezesitatetan, persekutionetan, Kristengatik hersturetan: ezen noiz banaiz inpotent, orduan naiz botheretsu.

11 Erho izan naiz *neure* gloriatzean: zuek bortxatu nauzue: ezen ni behar ninzen zuegaz laudatu, ikusirik ezen eznaizela deusetan Apostolu exzellentak baino mendreago izan, deus ezpanaiz ere.

12 Segur *ene* Apostolutasunaren seignaleak konplitu izan dirade zuegan patientia guzirekin eta signorekin eta mirakulurekin eta berthuterekin.

13 Ezen zertan berze Elizak baino mendreago izan zarete? ni neuror zuen kaltetan nagi izan eznaizena baizen? bidegabe haur barka izezadazue.

14 Huna, herenzi prest naiz zuetara ethortera: eta eznaiz zuen kaltetan nagi izanen: ezen eznabila zuen diraden gauzen ondoan, baina zeuron *ondoan*: ezen hurrek eztute aitendako thesaurizatu behar, baina aitek hurrendako.

15 Eta nizaz den bezenbatean guziz gogotik despendaturen dut eta despendaturen naiz zuen arimakatik: zuek hanbat eta gehiago maite zaituztedalarik, gutiagio onhetsia banaiz ere.

16 Baina biz, nik etzaituztedan kargatu ukan: ordea sotil izanez, fineziaz hartu ukan zaituztet.

17 Zuetara igorri ukan ditudanetarik batez ere pillatu ukan zaituztet?

18 Othoitz egin draukat Titeri, eta harekin igorri ukan dut ania bat: ala pillatu ukan zaituztez Titek? ezgara Espiritu batez ebili ikan? ezgara hatz ber batez ebili izan?

19 Berriz uste duzue ezen gure buruak exkusatzen ditugula zuek baithara? Iainkoaren aitzinean, Kristean minzo gara: baina gauza *hauk* guziok, guzizko maiteak, zuen edifikationeagatik.

20 Ezen beldur dut gertha eztadin, ethor nadinean, nahi etzintu-keiztedan bezalako eriden etzaitzatedan, eta ni eriden eznaidin zuegaz nahi etzuzuen bezalako: nolazpait eztiraden guduak, inbidiak, aserretasunak, liskarrak, gaizkierraiteak, xuxurlak, urguluak, seditioneak:

21 Eta berriz nathorrean abaxa eznezan neure Iainkoak zuek baithan, eta nigar eztagidan lehen bekatu egin duten anhitzez, eta emen datu ez tiradenez zithalkeriatarik, paillardizatarik eta egin ukan duten insolentiatik.

KAP. XIII.

1 Paulek Korinthianoak mehatxatzen emenda eypaditez. 5 Bere buruaren forogatzea. 10 Paulen puisanza.

1 Haur da zuetara ethorten naizen heren aldia Biga edo hirur testi monioren ahoan fermu izanen da hitz guzia.

2 Aitzinetik erran ukan dut, eta berriz aitzinetik diot, present baninz bezala, eta absent naizelarik orain eskribatzen drauet lehen bekatu egin dutenei, eta goitiko guziei, ezen berriz banathor eztudala *nebor* gupida ukanen.

3 Krist nitan minzo denaren experiatiaren ondoan zabilzatenaz geroz, zein ezpaita infirmo zuetara, baina da botheretsu zuetan.

4 Ezen kruzifikatu izan bada ere infirmitatez, alabaina bizi da Iainkoaren berthutez: ezen gu ere infirmo gara harekin, baina bizi gara harekin Iainkoaren berthutez zuek baithara.

5 Zuen buruak experimentaitzazue eia fedean zaretenez, zuen buruak forogaitzazue: ala ez tituzue zuen buruak ezagutzen, ezen Iesus Krist zuetan dela? baldin reprobato ezpazarete.

6 Baina esperanza dut ezaguturen duzuela ezen gu ezgarela reprobato.

7 Eta othoitz egiten draukat Iainkoari, deus gaizkirik egin ezteza: ezen gu aprobatu eriden gaitezenzat, baina zuek ungi dagizuenzat, eta gu reprobato bezala garenzat.

8 Ezen deus ezin daidikegu egiaren kontra, baina egiaren alde.

9 Ezen alegeratzen gara gu flaku garen, eta zuek erskon zaretan: eta haur ere desiratzen dugu, *diot*, zuen perfektionea.

10 Halakotz gauza hauk absent naizela eskribatzen ditut, present izanen naizenean seberitatez usat eztezadanzat, Iainak edifikationetakotz eta ez destruktionetakotz eman drautan botherearen araura.

11 Gainerakoaz, anaieak, alegera zaiteztez, abanza zaiteztez perfekt izatera, konsola zaiteztez, zaretan konsentimendu batetako, zaretan bizi bakean, eta karitatezko eta bakezko Iainkoa izanen da zuekin.

12 Elkar saluta ezazue pot saindu batez. Salututzen zaituztez saindu guziekin.

13 Iesus Krist Iaunaren gratia, eta Iainkoaren karitatea, eta Espiritu sainduaren komunikationea *dela* zuekin guziokin. Amen.

Korinthianoetarako bigarreña Filipes

Mazedoniakotik Titerekin

eta Luk-ekin eskribatua.

S. PAUL APOSTOLUAREN GALATIANOETARATKO EPISTOLA

KAP. I.

1 Paul Apostolu ez gizonex ezeta gizonen partez. 4 Kristek bere burua guregatik eman. 6 Galatianoak fedetik erauzi. 8 Maledikatione predikari falsuen gainean. 12 Paulen doktrina. 13 Haren konbersionea konberti zedin baino lehen.

1 Paul Apostoluak (ez gizonex ezeta gizonen partez, baina Iesus Kristen eta Iainko Aita hura hiletarik resusztatuta duenaren partez.)

2 Eta enekin diraden anaie guziek, Galatiako Elizei:

3 Gratia *dela* zuekin eta bakea Iainko Aitagantik, eta Iesus Krist gure Iaunaganik.

4 Zeinek bere burua eman ukan baitu gure bekatuakgatik, idoki genzantat sekula gaixto hunetarik, gure Iainko eta Aitaren borondatearen araura.

5 Hari *dela* gloria sekula sekulakotz. Amen.

6 Miraz nago nola horrein sarri, Kristen gratiara deithu ukan zenuztena utzirik transportatu izan zareten berze Ebanjeliotara:

7 Berzerik batre eztelarik: baina batzuk trublutzen zaituzte, eta nahi dute erauzi Kristen Ebanjelioa:

8 Baina baldin guk ere, edo Aingeru batek zerutik ebanjelizatzen badrauzue, ebanjelizatu drauzuegunaz berzerik, maradikatu biz.

9 Lehen erran dugun bezala, orain ere berriz diot, Baldin norbeitek ebanjelizatzen badrauzue rezebitu duzuenaz berzerik, maradikatu biz.

10 Ezen orain gizonex predikatzen dut ala Iainkoaz? ala gizonen gogara egin nahiz nabila? Segur baldin oraino gizonen gogarako baninz, Kristen zerbitzari ezinazande.

11 Iakin eraziten drauzuet bada, anaieak, nizaz predikatu izan den Ebanjelioa, eztela gizonaren araura.

12 Ezen eztut hura gizonganik rezebitu ez ikasi: baina Iesus Kristen rebelationez.

13 Ezen enzun duzue nola konbersatu ukan dudan Iudaismoan, nola terribleki Iainkoaren Eliza persekututzen eta desegiten nuen:

14 Eta *nola* probetxatzen nintzen Iudaismoan, ene kidetarik anhitz baino gehiago, neure nationean, neure aiten ordenanzetara afektionex gehienduna ninzelarik.

15 Baina Iainkoaren plazera izan denean (zeinek neure amaren sabeleandak apartatu baininduen eta deithu bainau bere gratiaz)

16 Bere Semearen rebelatzera nitan, hura ebanjeliza nezanat Jentilen artean, eznaiz bertan konseillatu izan haragiarekin eta odolarekin:

17 Eta eznaiz Ierusalemera itzuli izan ni baino lehen Apostolu *ziradenetara*: baina ioan nendin Arabiara: eta harzara itzul nendin Damaszerara.

18 Geroztik hirur urtheren buruan itzul nendin Ierusalemera Pierrisen bisitatzerara: eta egon nendin harekin amorz egun.

19 Eta berze Apostoluetarik eznezan ikus Iakes Iaunaren anaiea baizen.

20 Baina zuei eskribatzen drauzkizuedan gauzetan, huna, *baditsuet* Iaunaren aitzinean, ezen eztiotala gezurrik.

21 Gero ethor nendin Siriako eta Ziliziako herrietara.

22 Eta ninzen begithartez ezagun gabea Iudeako Eliza Kristean *ziradenei*:

23 Baina solament enzun ukan zuten *erraiten zela*, Gu berze orduz persekututzen gentuenak, orain predikatzen du berze orduz desegiten zuen fedea.

24 Eta glorifikatzen zuten Iainkoa nitan.

KAP. II.

3 Zergatik Tite ez zirkonziditu. 4 Libertatea. Suiektionea. 7 Paul Jentilen doktor. 8 Pierris Iuduen Apostolu. 9 Iakes eta Pierris habe estimatu. 16 Iustificakionea. Obrak. Fedea. 20 Fedez bizi izatea.

1 Gero hamalaur urtheren buruan, berriz igan nendin Jerusalemera Barnabasekin, eta Tite ere harturik.

2 Eta igan nendin rebelationez, eta haei komunika niezen Jentilen artean predikatzen dudana Ebanjelioa, baina partikularki estimatan diradenei, neholere alfer laster aznagian edo egin eznuen.

3 Baina Tite ere, zein baitzen enekin, Grek bazen ere, etzedin bortsaxa zirkonziditu izatera.

4 Anaie falsu *Elizan* bere buruz nahastekatuen kausaz, zein sar baitzitezen gure libertate Iesus Kristean dugunaren espia izatera, gu suiektionetara erekar genzatenzat.

5 Eta suiektionez ezkitzaizte susmetitu moment bat ere, Ebanjelioko egiak zuetan iraun lezanzat.

6 Eta *eztut deus ikasi* zerbait diradela irudi dutenatarik (nolako noiz-pait izan diraden, etzait deus hunkitzen: ezen Iainkoak eztu gizonaren kanpoko aparentia hartzen) ezen estimatan diradenez eztraudate deus gehiagorik komunikatu.

7 Baina kontrariora, ikusi ukan zutenean ezen Preputioko Ebanjelioaren *predikakionea* niri eman izan zaitadala, Zirkonzisionekoa Pierrisi bezala:

8 (Ezen Pierris baithan obratu ukan duenak Zirkonzisioneko Apostolutasunera, obratu ukan du ni baithan ere Jentiletara.)

9 Eta ezagutu zutenean niri eman izan zaitadan gratia, Iakesek eta Zefasek eta Ioanesez (habe diradela estimatuek) lagunzazko eskuinak eman drauzkigute niri eta Barnabasi: gu Jentiletarat *gendoazenzat* eta hek Zirkonzisionekoetarat:

10 Solament *abisatu gaituzte* paubrez orhoit gentezen: eta haren bera- ren egitera arthatsu izan naiz.

11 Eta ethorri, izan zenean Pierris Antiokera, bekokiz resisti niezon hari, zeren reprehenditzeko baitzen.

12 Ezen Iakesganik batzu ethor zitezen baino lehen, Jentilekin batean iaten zuen: baina ethorri izan ziradenean, retina eta separa zedin hetarik Zirkonzisionekoen beldurrez.

13 Eta simulationez usatzen zuten harekin batean berze Iuduek ere: hala non Barnabas ere erekarri izan baitzen haien simulationera.

14 Baina ikusi ukan nuenean ezen etzabiltzala oin xuxenez, Ebanjelio- loko egiaren araura, erran niezon Pierrisi guzien aitzinean, Baldin hi Iudu aizelarik Jentil anzo bizi bahaiz, eta ez Iudu anzo, zergatik Jentilak bortsatzen dituk iudaizatzeraz?

15 Gu *baikara* naturaz Iudu, eta ez Jentiletarik bekatore.

16 Dakigularik ezen eztela gizona iustificatzen Legeko obrez, baina Iesus Kristen fedea: guk ere Iesus Krist baithan sinhetsi ukan dugu, iustifika gentezenzat Kristen fedea, eta ez Legeko obrez: zeren haragirik batre ezpaita iustificakionearen Legeko obrez,

17 Eta baldin Kristez iustificatu nahiz gabiltzalarik, erideiten bagara geuror ere bekatore, Krist halakotz bekatuaren ministre da? Gertha eztadila.

18 Ezen baldin desegin ditudan gauzak harzara edifikatzen baditut, transgresor neure burua egiten dut.

19 Ezen ni Legeaz Legeari hil izan nazaio, Iainkoari bizi nekionzat, Kristekin batean kruzifikatu izan naiz.

20 Bada bizi naiz, ez gehiagorik ni, baina bizi da nitan Krist eta orain haragian bizi naizen bizitzeaz Iainkoaren Semearen fedea bizi naiz, zeinek onhetsi ukan bainau, eta eman ukan baitu bere burua enegatik.

21 Eztut abolitzen Iainkoaren gratia: ezen baldin iustitia Legeaz bada, beraz Krist mengoa gabe hil izan da.

KAP. III.

1 *Galatianoak reprotxatzen.* 2. *Espiritu saindua.* 3, 5 *Legeko obrak.* 8 *Fedeak iustificatzen.* 9 *Benedikatuak edo maradikatuak zein.* 16 *Krist Abrahamen hazia,* 19, 20. *Eta gure arartekoa.* 21 *Legea.* 22 *Guzia bekatuaren azpian ertsi.* 24 *Legea pedagogo.* 26 *Fedeaz Iainkoaren baur.* 27 *Kristen iaunztea.*

1 O Galatiano zoroak, nork enkantatu zaituzte egia obedi ezteza-zuen? zeinei begien aitzinean lehenetik representatu izan baitzaizue Jesus Krist, zuen artean kruzifikatua?

2 Haur solament iakin nahi dut zuetarik, Legeko obrez Espiritu *saindua* rezebitu ukan duzue, ala fedearen predikationeaz?

3 Hain zoro zarete, Espirituaz hasirik, orain haragiaz akaba deza-zuen?

4 Alfer hanbat sufritu ukan duzue? baldin alfer ere *bada.*

5 Bada, Espiritua zuei fornitzen drauzuenak, eta berthuteak zuetan obratzen dituenak, Legeko obrez *egiten du*, ala fedearen predikationeaz?

6 *Baina aitzitik* Abrahamek nola Iainkoa sinhetsi ukan baitu, eta hari iustitiatan inputatu izan baitzaio:

7 *Hala* badakizue ezen fedezkoak diradela Abrahamen haur.

8 Eta Eskripturak aitzinetik ikusirik ezen fedez Iainkoak iustifikatzen dituela Jentilak, aitzinetik ebanjelizatu ukan drauka Abrahami, *xiola*, Benedikatuak izanen dituk hitan Jende guziak.

9 Bada, fedezkoak benedikatzen dirade Abraham fidelarekin.

10 Ezen norere Legeko obretarik baitirade, malediktionearen azpian dirade: ezen eskribatua da, Maradikatua da norere ezpaita egonen Legeko liburan eskribatuak diraden gauza guzietan, hek egin ditzanzat.

11 Eta Legeaz nehor eztela iustificatzen Iainkoa baithan, gauza *klara da*: ezen iustoa fedez biziko da.

12 Eta Legea ezta fedetik: baina gauza hek eginen dituen gizona, biziko da hetan.

13 *Baina* Kristek redemitu ukan gaitu Legearen malediktionetik, *bera* guregatik malediktione egin izanik: (ezen eskribatua da, Maradikatua *da* zurean urkatua den guzia)

14 Abrahamen benediktionea Jentiletara hel ledinzat Jesus Kristez, *eta* Espirituaren promesa fedez rezebi dezagunzat.

15 Anaieak, gizonen anzora minzo naiz, Apointamendu bat gizon batena badere, autoritatez konfirmatua bada, nehork eztu hausten ez emendatzen.

16 Abrahami bada promesak erran izan zaizkio, eta haren haziari. Eztu erraiten, Eta haziei, anhitzez *minzo* baliz bezala: baina batez bezala, Eta hire haziari, zein baita Krist.

17 Haur bada diot, lehenetik Iainkoaz Kristen respektuz konfirmatu izan den alianza, laur-ehun eta hogei eta hamar urtheren buruan ethorri izan den Legeak eztuela hausten, promesa aboli dezanzat.

18 Ezen baldin heretajea Legetik bada, ez ia promesetik: baina Abrahami promesetik eman ukan drauka Iainkoak.

19 Zertako da beraz Legea? Transgresionen kausaz eraxteki izan da, ethor leiteno hazi hura zeini promesa egin izan baitzaio, *eta Legea* ordenatu izan da Aingeruez, Ararteko baten eskuz.

20 Eta Arartekoa ezta batena: baina Iainkoa bat da.

21 Legea beraz Iainkoaren promesen kontra *eraxteki izan da?* Gertha eztadila. Ezen eman izan baliz Legea zeinek bibifika ahal lezan, segur Legetik lizate iustitia.

22 Baina ertsi ukan du Eskripturak guzia bekatuaren azpian, promesa Jesus Kristen fedez eman lekienzat sinhesten dutenei.

23 Bada fedea ethor zedin baino lehen, Legearen azpian begiratzen ginen ertsiak rebelatzeko zen federa *heltzeko.*

24 Bada, Legea gure pedagogo izan da Kristgana, fedez iustifika gentezenzat.

25 Baina fedea ethorritz geroztik, *ezgara* gehiagorik pedagogoren azpian.

26 Ezen guziak Iainkoaren haur zarete Jesus Krist baithango fedez.

27 Ezen batheiatu izan zareten guziek Krist iaunzi ukan duzue.

28 Ezta Iudurik ez Grekik, ezta esklaborik ez librerik, ezta arrik ez emerik: ezen zuek guziok bat zarete Jesus Kristean.

29 Eta baldin zuek Kristenak *bazarete*, beraz Abrahamen hazi zarete, eta promesaren arauz heredero.

KAP. III.

1 *Haur herederoa*. 3, 9 *Munduko elementak*. 5. *Gure adoptionea Kristez*. 14 *Paul nola Galatianoez rezebitu*. 22 *Abrahamen bi semeak*. 24. *Agar*. 25 *Sina*. 26 *Ierusalem*. 28 *Isaak*. 30 *Neskatoren semeaz eta librearenaz*.

1 Eta *haur* erraiten dut, Herederoa haur deno, ezta diferent deusetan zerbitzariaganik, gauza guzien iabe badere:

2 Baina tutoren eta kuratoren azpiko da aitaz ordenatu izan zaion denborarano

3 Hala gu ere haurrak ginenean munduko elementen azpiratuak ginen suiektionetan:

4 Baina ethorri izan denean denboraren konplimendua, igorri ukan du Iainkoak bere Semea emaztetik egina, *eta* Legearen azpiko egina:

5 Legearen azpiko ziradenak redemi litzanzat, haurren adoptionea rezebi genezanzat.

6 Eta zeren haur baitzarete, igorri ukan du Iainkoak zuen bihotzeta-
ra bere Semearen Espiritua, oihuz dagoela, Abba, *erran nabi baita*, Aita.

7 Bada gehiagorik ezaiz esklabo, baina seme: eta baldin seme *babai*, Iainkoaren heredero ere Kristez.

8 Baina Iainkoa ezagutzen etzendutenean zerbitzitzen zentuzten naturaz iainko eztiradenak.

9 Baina orain Iainkoa ezagutzen duzuenaz geroz, baina aitzitik Iainkoaz ezagutu zaretenaz geroz, nola konbertitzen zarete harzara element infirmoetara eta paubretara, zein ohi bezala zerbitzatu nahi baitituzue?

10 Egunak begirutzen dituzue eta hilebetheak, eta denborak eta urtheak.

11 Beldurra dut zuegaz, alfer travaillatu naizen zuek baithan.

12 Zareten ni bezala: ezen ni ere zuek bezala *nai*: anaiek, othoitzen egiten drauzuet: ni deusetan eznauzue iniuriatu ukan.

13 Eta badakizue nola haragiaren infirmitaterekin ebanjelizatu ukan drauzuedan lehen.

14 Eta nizaz ene haragian *egiten zen* experientia eztuzue menospreziatu ez arbuiatu ukan, aitzitik Iainkoaren Aingeru bat bezala rezebitu ukan nauzue, *baieta* Jesus Krist bezala.

15 Zerik zen bada zuen dohainontasuna? ezen testifikatzen drauzuet, baldin posible izan albaliz, zuen begiak idokirik eman zendrauzkedetela.

16 Etsai egin natzaizue egia erraiten drauzuedanean?

17 Zuegaz ielosi dirade, ez onetakotz baina aitzitik idoki nahi zaituzte berak desira ditzazuenzat.

18 Baina on da anhitz onhestea gauza onean bethiere, eta ez solament zuek baithan present naizenean.

19 Neure haurtoak, zeinez berriz ertzeko penatan bainaiz, Krist forma daiteno zuetan.

20 Nahi nuke orain zuekin izan, eta kanbiatu neure boza: ezen dudatan naiz zuegaz.

21 Erradazue Legearen azpiko izan nahi zaretenek, Legea eztuzue enzuten?

21 Ezen eskribatua da Abrahamek bi seme ukan zituela: bat neskatoganik, eta bat libreaganik.

23 Baina neskatoganikoa haragiaren arauz iaio izan zen, eta libreaganikoa, promesaren partez.

24 Gauza hau konparationez erraiten dirade. Ezen hau dirade bi allianzak, bata da Sinako menditik Agar, suiektionetara enjendratzen duena:

25 (Ezen Sina mendi bat da Arabian Ierusalem oraingoari ihardesten draukanik) eta bere hurrekin zerbitzutan dena:

- 26 Baina Ierusalemeko gora, libre da, zein baita gure guziorama.
- 27 Ezen eskribatua da, Alegeradi esteril ertzen ezaizena: dendadi eta heiagora egin ertzeko penan ezaizena: ezen gehiago ditun utziaren haurrak ezen ez senhardunarenak.
- 28 Gu bada, anaieak, Isaak bezala promesezko haur gara.
- 29 Baina nola orduan haragiaren arauetz sorthuak persekututzen baituzuen Espirituaren arauetz *sorthua*, hala orain ere.
- 30 Baina zer dio Eskripturak? Egotzik kanpora neskatoa eta haren semea: ezen ez tik heretaturen neskatoaren semeak librearen semearekin.
- 31 Bada, anaieak, ezgara neskatoaren haur baina librearen.

KAP. V.

1, 13 *Libertatea. Suiektionea.* 2. *Zirkonkzisionea.* 4 *Fedeaz, iustitia.* 14 *Legearen somarioa.* 15 *Espirituaren arauetz eбилtea.* 19 *Haragiaren obrak.* 22 *Espirituaren fruktua.*

- 1 Beraz Kristek libre egin gaituen libertatean, zaudete fermu, eta berriz etzaitzela eduki suiektionezko uztarriaz.
- 2 Huna, nik Paulek erraiten drauzuet ezen baldin zirkonkzidi bazaitzetez Krist etzaitzela deus probetxaturen.
- 3 Eta testifikatzen draukat berriz zirkonkziditzen den gizon guziari, ezen hura Lege guziaren begiratzera zordun dela.
- 4 Kristez gabetu zarete Legeaz iustificatu nahi zareten guziok: eta gratiatik erori zarete.
- 5 Ezen gu fedetik *den Espirituaz* iustitiazko esperanzaren begira gaude:
- 6 Ezen Iesus Kristean ez zirkonkzisionek du deus balio, ezeta preputioak: baina karitatez obratzen duen fedeak.
- 7 Ungi laster egiten zenduten, nork enpatxatu zaituztez, egia obedi etzenezaten?

- 8 Persuasione hori ezta zuek deitzen zaituztenaganik.
- 9 Altxagarri apur batek orhe guzia minzen du
- 10 Ni segurutzen naiz zuezag *gure* Iaunean, ezen eztuzuela berze sendimendurik ukanen: baina zuek trublutzen zaituztenak, ekarriren du kondemnationea, norere baita hura.
- 11 Bada nizaz den bezenbatean, anaieak, baldin are zirkonkzisionea predikatzen badut, zergatik are persekututzen naiz? beraz abolitu da kruzteazko eskandaloa.
- 12 Ailitez trenka zuek trublutzen zaituztenak.
- 13 Ezen, anaieak, zuek libertatera deithu izan zarete: solament *begirauzue*, libertatea ezten haragiari okasionetan: baina elkar karitatez zerbitza ezazue.
- 14 Ezen Lege guzia hitz batetan konplitzen da, *zein baita*, Onhetsiren duk eure hurkoa eure burua bezala.
- 15 Baldineta elkar ausikiten eta iresten baduzue: begirauzue bata berzeaz konsumi etzaitzeten.
- 16 Eta *haur* erraiten drauzuet, Espirituaren araura eбил zaitzetez: eta haragiaren guthiziak ez titzazuela konpli.
- 17 Ezen haragiak guthiziatzen du Espirituaren kontra, eta Espirituak haragiaren kontra: eta gauza hauk elkarren kontra dirade: hala non nahi dituzuen gauza guziak ezpaituzue egiten.
- 18 Baldineta Espirituaz gidatzen bazarete, etzarete Legearen azpiko.
- 19 Bada, zogeriak dirade haragiaren obrak, zein baitirade, adulterioa, paillardiza, satsutasuna, insolentia,
- 20 Idolatria, pozoinkeria, etsaigoak, bekaizteriak, aserretasunak, liskarrak, dibisionek, heresiak,
- 21 Inbidiak, giza-erhaitekak, hordikeriak, gormandizak, eta hauk irudiak, gauza hauk aitzinetik erraiten drauzkizuet, lehen ere erran dudana bezala: ezen halako gauzak egiten dituztenek Iainkoaren resuma heretaturen ez tutea.
- 22 Bailla Espirituaren fruktua da karitatea, alegranza, bakea, espiritu patienta, benignitatea, ontasuna, fedea, emetasuna, tenperantia.

- 23 Hunelakoen kontra legerik ezta.
- 24 Ezen Kristen diradenek haragia kruzifikatu dute afekzioneekin eta guthiziekkin.
- 25 Baldin bizi bagara Espirituz, Espirituz ebil ere gaitezen.
- 26 Ezgaitezela bana-gloria guthizioso egin, elkar tharritatuz, elkar-gana inbidia ukanez.

KAP. VI.

1 Faltatan erorten diradenak nola reprehendützeko. 6. Ministren entretenützeaz. 10 Fedearen domestikoak. 12 Zirkonzisioneak. 15 Kristinoen regla. 17 Iesus Iaunaren merkeak.

- 1 Anaieak, baldineta erori izan bada gizon bat zenbeit faltatan, zuek espiritual zaretan goiti ezazue haina emetasunetako espirturekin: kon-sideratzen dualarik eure burua, hi ere tenta ezadin .
- 2 Elkarren kargak egar itzazue: eta halaz konpli ezazue Kristen Legea.
- 3 Ezen baldin norbeitek uste badu zerbait dela, deus eztelarik, hark bere fantasiaz bere burua enganatzen du.
- 4 Bada bere obra experimenta beza batbederak: eta orduan bere baithan gloria ukanen du, eta ez berzerik baithan.
- 5 Ezen batbederak bere karga ekarriren du.
- 6 Bada komunika biezo hitzean irakasten denak, bere irakasleari, on guzietarik.
- 7 Etzaitzela engana: Iainkoa ezin eskarnia daite: ezen zer ere erei-nen baitu gizonak, hura bilduren ere du.
- 8 Ezen bere haragiaren ereiten duenak, haragitik bilduren du korrupzione: baina Espirituaren ereiten duenak, Espiritutik bilduren du bizitze eternala.

9 Bada ungigitez ezgaitezela enoia: ezen bere sasoinean bilduren dugu, baldin laxo bilha ezpagaitez.

10 Bada denbora duguno, dagiegun ungi guziei, baina prinzipalki fedeko domestikoei.

11 Badakusazue zein letra luzez eskribatu drauzuedan neure eskuz.

12 Nor ere nahi baitirade aparent erakutsi haragian, hek bortxatzen zaituzte zirkonziditu izatera: solament Kristen krutzeagatik persekutio-nerik sufri eztezenzat.

13 Ezen zirkonziditzen diradenek bere ere eztute Legea begirutzen: baina nahi dute zuek zirkonzidi zaitezten, zuen haragian gloria ditezenkat.

14 Baina niri gertha eztakidala gloria nadin Iesus Krist gure Iaunaren krutzean baizen: zeinez mundua niri kruzifikatu baitzait, eta ni munduari.

15 Ezen Iesus Kristean ez zirkonzisioneak du deusbalio, ez prepu-tioak, baina kreatura berriak

16 Eta nor ere regla hunen araura ebilten baitirade, bakea *izanen da* haien gainean eta miserikordia, eta Iainkoaren Israelen gainean.

17 Hemendik harat nehork enoiurik eztidala: ezen nik Iesus Iauna-ren merkak dakazket neure gorputzean.

18 Anaieak, Iesus Krist gure Iaunaren gratia *dela*, zuen espirtuare-kin. Amen.

Galatianoei Romarik eskribatua.

S. PAUL APOSTOLUAREN EFESIANOETARATKO EPISTOLA

KAP. I.

3. 16 *Iainkoa laudatzzen eta regratiatzzen.* 4 *Elektioea eternal, eta zertara elejitu.* 5, 11 *Predestinationea eta adoptionea.* 7 *Redemptionea.* 9 *Iainkoaren sekretua* 13 *Ebanjelioa.* 14 *Erresa.* 15 *Efesianoen fedea eta karitatea.* 17 *Sapientiatako espiritua.* 22 *Krist Elizaren buru.*

1 Paul Iainkoaren borondatez Iesus Kristen Apostoluak Iesus Krist *Iaunean* Efesen diraden sailduci eta fidelei:

2 Gratia *dela* zuekin eta bakea Iainko gure Aitaganik, eta Iesus Krist Iaunaganik.

3 Laudatu *dela* Iainkoa zein baita Iesus Krist gure Iaunaren Aita, zeinek benedikatu baikaitu benedizoin espiritual guzian, zeruetan Krist baithan:

4 Nola elejitu ukan baikaitu hartan mundua funda zedin baino lehen, saildu ginenzat eta irreprensibile haren aitzinean karitatez:

5 Zeinek predestinatu ukan baikaitu bere baithan adopta genzanzat Iesus Kristez, bere borondatearen plazer onaren araura,

6 Bere gratiazko gloriaren laudoriotan, zeinez bere gogarako egin baikaitu *bere* maitean.

7 Zeinetan baitugu redemptionea haren odolaz, *zein baita* bekatuen barkamendua haren gratiazko abrestasunaren araura:

8 Zeinetarik gaindi eragin baitu abundoski gure gainera sapientia eta intellijentia guzitan:

9 Guri ezagut erazirik bere borondatearen misterioa, bere plazer onaren araura, zein lehendanik ordenatu baitzuen bere baithan:

10 Denboren konplimentuaren dispensationean guzien elkargana biltzera Kristean, hanbat zeruetan diradenean nola lurrean, hura bera baithan:

11 Zeinetan egin ere baikara haren heretaje, predestinatu izanik, haren ordenanzaren araura, zeinek gauza guziak egiten baititu bere borondateko konseilluaren araura.

12 Haren gloriaren laudoriotako garenzat, lehenetarik Krist baithan esperanza ukan dugunok.

13 Zeinetan zuek ere *esperanza ukan baituzue* egiazko hitza enzun ukanik, *zein baita*, zuen salbamendutako Ebanjelioa: zeinetan sinhetsi ere ukanik, zigilatu izan baitzarete promesaren Espiritu sailduaz:

14 Zein baita gure heretajearen erresa, haren posesione konkestatuen redentionerano haren gloriaren laudoriotan.

15 Halakotz ni ere enzunik Iesus Iaunean duzuen fedea, eta saildu guzietarako karitatea,

16 Eznaiz gelditzen zuengatik gratien rendatzetik, mentione zuezat egiten dudala neure othoitzetan.

17 Iesus Krist gure Iaunaren Iainkoak, Aita gloriakoak dizuenzat sapientiatako eta rebelationetako Espiritua, haren ezagutzearen ukaiteko:

18 Zuen adimenduko begiak illuminaturik: dakizuenzat zerik den haren bokationearen esperanza, eta zerik *den* haren heretajeko gloriaren abrestasuna sailduetan:

19 Eta zerik den haren botherearen handitasun exzellenta sinhesten dugunotara, haren bothere borthitzaren operationez,

20 Zein erakutsi ukan baitu Krist baithan, hura hiletarik resusztatutarik eta iar erazirik bere eskuinean zeruetan,

21 Prinzipaltasun, eta puisanza, eta berthute, eta dominatione oro- ren garaian, eta ez solament sekula hunetan baina ethortekoan ere aipatzen den izen oro- ren *garaian*.

22 Eta gauza guziak haren oinen azpiko suiet egin ukan ditu, eta bera ezarri ukan du gauza oro- ren garaian Elizaren buru izateko:

23 Zein baita haren gorputz, *eta* gauza guziak guzietan konplitzen dituenaren konplimentu.

KAP. II.

1 *Jentilen bekatuez*; 4 *Delibranza Kristez*; 6 *Resusztatut gaitu Iainkoak eta iar erazi Kristekin*. 8 *Salbatu fedez*. 17 *Ebanjelizatu bakea Iuduei eta Jentilei*. 19 *Jentilak sailduen burjeskide*. 21, 22 *Iainkoaren tenple eta tabernakle*.

- 1 Eta zuek *bibifikatu zaituzte* hilak zinetelarik faltetan eta bekatuetan:
- 2 Zeinetan noizpait ebili izan baitzarete mundu hunen kursuaren araura, airearen bothereko prinzearen araura, zein baita desobedientiazko haurretan orain obratzen duen espiritua:
- 3 Zeinen artean guk guziek ere noizpait konbersatu ukan baitugu gure haragiaren guthizietan egiten gentuela, haragiaren eta gure pentsamenduen desirak: eta naturaz hiraren haur ginen berzeak ere bezala.
- 4 Baina Iainko miseriakoz abratsak bere karitate handi gu onhetsi gaituenagatik,
- 5 Eta bekatuz hilak ginelarik, elkarrekin, Kristez bibifikatu ukan gaitu, *zeinen* gratiaz salbatu izan baitzarete:
- 6 Eta resusztatut ukan gaitu elkarrekin eta iar erazi zeruetan Iesus Kristean.
- 7 Erakuts lezandat ethorteko diraden sekuletan bere gratiaren abratsan abundanta *bere* gureganako benignitateaz Iesus Kristean.
- 8 Ezen gratiaz salbatu izan zarete fedearen moienez: eta hori ez zue-tarik: Iainkoaren dohaina *da*:
- 9 Ezobrez, nehor gloria eztadinzat.
- 10 Ezen haren obra gara Iesus Kristean kreatuak obra onetara, zein preparatu baititu Iainkoak hetan ebil gentezentzat.
- 11 Halakotz, orhoit zaitetze nola zuek noizpait Jentilak haragian, Preputio deitzen baitzineten, haragian Zirkonzisione deitzen denaz *eta* eskuz egiten denaz,

12 Baitzineten denbora hartan Krist gabe, Israeleko republikarekin deus komunik etzindutelarik, eta promesaren allianzatarik estranjer, esperanzarik etzindutelarik, eta Iainko gabe munduan *zinetelarik*:

13 Baina orain Iesus Kristean, zuek noizpait baitzineten urrun, hurbildu izan zarete Kristen odolaz.

14 Ezen hura da gure bakea, biak bat egin dituen, eta bien arteko paretaren zerrailua hautsi duena:

15 Bere haragiaz aboliturik etsaigoa, *zein baita*, manamenduetako legea, ordenanzetan *konsistitzen dena*, biez bere baithan gizon berri bat egin lezandat, bakea egiten luela.

16 Eta biak gorputz batetan rekonzilia lietzonzat, Iainkoari krutzeaz, hartan etsaigoa deseginik.

17 Eta ethorririk ebanjelizatu ukan drauzue bakea, zuei urrungoei, eta haei hurbilekoei. 18 Ezen harzaz dugu biek Espiritu batetan sartze Aitagana.

19 Etzarete beraz gehiagorik estranjer eta kanpoko, baina sailduen burjeskide, eta Iainkoaren domestiko:

20 Apostoluen eta Profeten fundament gainean edifikatuak, zeinen *bar* kantoin prinzipala baita Iesus Krist bera:

21 Zeinetan edifizio guzia elkarri eratxekirik, handitzen baita, tenple saildu izateko Iaunean:

22 Zeinetan zuek ere elkarrekin edifikatzen baitzarete Iainkoaren tabernakle zaretentzat, Espirituaz.

KAP. III.

1 *Paul Jentiletara enbaxadore*. 8 *Iainkoaren abratsan Kristezkoaz*; 9 *Iainkoaren misterioa eta sapientia*. 12 *Libertate eta konfidanza noren moienez dugun*. 13 *Paulen othoitzu Jentilakgatik*.

20 *Esker eta laudorio emaita*.

1 Kausa hunegatik ni Paul Jesus Kristen presoner *naiç* zuengatik, *baitzarete* Jentil.

2 Baldin behinzat enzun ukan baduzue zuek baithara eman izan zaitadan Iainkoaren gratiaren dispensationea.

3 Nola *Iainkoak* rebelationez *ezagut* erazi drautan misterioa (lehen hitz gutitan eskribatu drauzuedan bezala:

4 Haren irakurtzetik *ezagut* ahal dezakezue zerik den ene *ezagutzea* Kristen misterioan.)

5 Zein *ezpaita* *ezagutu* izan gizonen semez iragan jenerationetan, orain rebelatu izan zaien bezala haren Apostolu eta Profeta sainduei Espirituaz:

6 *Ezen* Jentilak diradela herederokide eta gorputz batetako bereko eta haren promesean partizipant Kristean Ebanjelioaz.

7 Zeinen ministre egin izan bainaiz Iainkoaren gratiaren dohainaren arauz, zein eman izan baitzait haren botherearen operationearen arauz.

8 Niri *bada* saindu guzietako xipienari eman izan zait gratia haur, Jentilen artean Kristen abrstasun konprehendi ezin daitenaren ebanjelizatzeke,

9 Eta guziei manifestatzeko zerik *den* misterio bethidanik Iainkoa baithan estalia zenaren komunioea, zeinek gauza guziak kreatu baithitu Jesus Kristez:

10 Orain maniferta dakienzat Elizaz zeruetako prinzipaltasunei eta botherei Iainkoaren sapientia anhitz maneraz dibersa:

11 Jesus Krist gure Iaunean egin ukan duen ordenanza eternalaren araura:

12 Zeinez baitugu libertate eta sartze konfidanzarekin, hura baithan dugun fedez.

13 Halakotz, nago rekerimenduz etzaitzeten enoia ene zuengatikofliktionekgatik, zein baita zuen gloria.

14 Kausa hunegatik gurtzen ditut neure belhaunak Jesus Krist gure Iaunaren Aitagana,

15 Zeinaganik ahaidetasun guzia zeruetan eta lurrean deitzen baita,

16 Eman diezazuenzat, bere gloriaren abrstasunaren arauz, indarez fortifika zaitzeten haren Espirituaz barneko gizonen:

17 Eta habita dadin Krist fedez zuen bihotzetan:

18 Karitatean erro eginik eta fundaturik, konprehendi ahal dezazuen saindu guziekin zerik *den* zabaltasuna eta luzetasuna, barnatasuna eta goratasuna:

19 Eta *ezagut* dezazuen Kristen amorio *ezagutze* guzia iragaiten duena: konpli zaitzetenzat Iainkoaren konplimendu guzian.

20 Bada gutan obratzen duen bothereaz gauza guzien egitera, eskatzen garen edo pensatzen dugun baino abundantkiago botheretsu denari,

21 *Dela* gloria Elizan Jesus Kristez, jeneratione guzietan sekula sekulakotz. Amen.

KAP. IIII.

1, 17 *Obra onetara exhortatzen.* 4 *Gorputz bat eta espiritu bat.*
6 *Bat guzien Aita.* 7 *Dono dibersak eta ministerioak Elizan,*
zein baita haren gorputz. 22 *Gizon zabarra eta berria.* 25 *Egia*
eta gezurra. 26 *Aserretzea.* 28 *Ez ebaisteko, baina traillaitezke.*
29 *Hitz ona.* 31 *kristinoen bizitzea nolako izateko.*

1 Othoitz egiten drauzuet bada nik, bainaiz presoner *gure* Iaunean, ebil zaitzeten deithu izan zaretan bokationeari dagokan bezala,

2 Humilitate eta emetasun guzirekin, espiritu patient batekin, elkar suportatzen duzuelarik karitatez:

3 Arthatsu zaretelarik Espirituaren unitatearen begiratzera bakezko lotgarriaz.

4 Gorputz bat *da* eta Espiritu bat, deithu ere izan zaretan bezala zuen bokationearen esperanza batetara:

5 Iaun bat, Fede bat, Baptismo bat:

6 Guzien Iainko eta Aita bat, zein baita guzien gainean, eta guzien artean, eta zuetan guziotan.

7 Baina gutarik batbederari gratia eman izan zaio Kristen dohainaren neurriaren araura.

8 Halakotz dio, Goiti iganik kaptibo eraman ukan du kaptibitatea, eta eman drauzte dohainak gizonci.

9 Eta igaite hura zer da, lehen lurreko parte behera hautara iausti ere dela baizen?

10 Iautsi izan den hura bera da igan ere dena zeru guzien garaira, gauza guziak bethe litzanzat.

11 Hark bada eman ditu batzu, Apostolu *izateko*: eta berzeak, Profeta: eta berzeak, Ebanjelista: eta berzeak, Pastor eta Doktor *izateko*,

12 Sainduen elkarganatzegatik, ministerioaren obrakotzat, Kristen gorputzaren edifikationetan.

13 Guziak renkontra gaitezkeno fedearen, eta Iainkoaren Semearen ezagutzaren unitatean, gizon perfektotan, Kristen adin perfektoko neurri:

14 Gehiagorik haur ezgarenzat balenzan ebiltzeko, eta doktrinatako haize oroz hara huna gizonen enganioz, eta haien finezia kauteloski enganagarrikoz erabili izateko.

15 Baina egari garreitzalarik karitaterekin, guzietan handi gaitezen hartan, zein baita burua, Krist:

16 Zeinetarik gorputz guziak ungi iunktaturik, eta forniduraren iunktura guziez elkarrekin iosirik, membrotarik batbederaren neurriko indarraren araura hartzen baitu gorputzeko hazitze, bere buruaren edifikationetan karitatez.

17 Haur bada erraiten dut, eta Iaunaz rekeritzen zaituztet, gehiagorik etzaitezten ebil berze Jentilak dabiltzan bezala beren adimenduko banitatean,

18 Adimenduz ilhunduak diradelarik eta Iainkoaren bizitzetik apartatuak, hetan beren bihotzeko gogortasunetik den ignorantiaren kausaz:

19 Eta sendimendu gabeturik, bere buruak abandonatu ukan dituzte disolutionetara, zithalkeria ooren egitera, apetitu desordenaturekin.

20 Baina zuek eztuzue hala ikasi ukan Krist:

21 Baldin behinzat hura enzun ukan baduzue, eta harzaz irakatsiak bazarete, egia Iesus baithan den bezala:

22 Ken dezazuen leheneko konbersioneaz den bezenbatean gizon zaharra, enganagarriko guthizien araura korrupitzen dena:

23 Eta arranberri zaitezten zuen adimenduko espirituan:

24 Eta iaunz dezazuen gizon berria, zein Iainkoaren araura kreatu izan baita iustitiatan eta egiazko saindutasunetan.

25 Halakotz, gezurra kendurik, minza zaiteztez egiaz batbedera zein zuen hurkoarekin: ezen elkarren membro gara.

26 Aserre zaiteztez, eta bekaturik eztagizuela: iguzkia ezadila etzin zuen aserretasunaren gainean:

27 Eta lekurik eztemozuela deabruari.

28 Ebaisten zuenak eztezala gehiagorik ebats: baina aitzitik travailla bedi on daten gauzarik egiten duela, beharra duenari emaitzeko duenzat.

29 Hitz korrupiturik batre zuen ahotik ilki ezadila, baina zenbeit bada, edifikationearen usanzako on datenik, enzuten dutenci gratia eman diezenezat.

30 Eta eztezazuela kontrista Iainkoaren Espiritu saindua, zeinez zigilatuak baitzarete redemptioneko egunekotzat.

31 Samindura eta kolera, eta hira, eta oihu, eta gaitzerraite guzia zue-tarik ken bedi, malitia guzirekin.

32 Baina zareten elkargana benigno, miserikordioso eta elkarri bar-kazale, Iainkoak Kristez barkatu ukan drauzuen bezala.

KAP. V.

1 *Kristen araura ebiltzeko.* 3 *Hitz sainduz minzatzeko.* 8 *Argizko obretara exhortatzen.* 13 *Ilhunbearen manifestacionea.* 18 *Ez bordinatzeko.* 19 *Kantu eta laudorio Iainkoari.* 21 *Elkarren suiet izateko.* 22, 25 *Senbar emazten instrukcionea.* 30 *Kristen gorputzeko membro.*

- 1 Zareten bada Iainkoaren imitazale haur maite anzo:
- 2 Eta ebil zaitetzte karitatean Kristek ere onhetsi ukan gaituen bezala, eta liuratu ukan baitrauka bere burua guregatik oblatione eta sakrifizio Iainkoari, usain onezko urrinetan
- 3 Bada, paillardiza eta zithalkeria guzia, edo abaritua aipa ere eztadila zuen artean, nola apartenitzen baitzaie sainduei:
- 4 Edo gauza deshonestik, edo hitz erhorik, edo burlakeriarik, baitirade gauza ungi eztaudenak, baina aitzitik gratien rendatzerik.
- 5 Ezen badakizue haur, ezen ezein ere paillartek, edo zithalek, edo abaritosok, zein baita idolatre, eztuela heretajerik Kristen eta Iainkoaren resuman.
- 6 Nehork etzaitzatela hitz banoz engana: ezen gauza haukgatik ethorten da Iainkoaren hira desobedientiazko haurren gainera.
- 7 Etzaretela bada hekin parzoner.
- 8 Ezen noizpait ilhunbe zineten, baina orain argi zarete *gure* Iaunean: argizko haur anzo ebil zaitetzte:
- 9 (Ezen Espirituaren fruktua *konsistitzen da* ontasun eta iustitia eta egia guzitan)
- 10 Experimentatzen duzuelarik Iaunari plazent zaiona zer den.
- 11 Eta eztezazuela komunika ilhunbearen obra fruktu gabetan, baina aitzitik reprehendi ere itzazue.
- 12 Ezen hezaz ixilik egiten diraden gauzen erraitea ere deshonestate da.
- 13 Baina gauza guziak, kanporatzen diradenean argiaz, manifestatzen dirade: ezen guzia manifestatzen duena, argia da.
- 14 Halakotz erraiten du, Iratzar adi lo atzana, eta iaiki adi hiletarik, eta argituren au Kristek.
- 15 Gogoazue bada nola zuhurki ebil zaitetzketen, ez erho anzo, baina zuhur anzo:
- 16 Rekrubatzen duzuelarik denbora: ezen egunak gaitz dirade.
- 17 Halakotz, etzaretela zuhurtzia gabe, baina aditzale zerik den Iaunaren borondatea.

18 Eta etzaitzeta hordi mahatsarnoz, zeinetan disolucione baita: baina bethe zaitetzte Espirituaz:

19 Minzatzen zaretela zuen artean psalmuz, laudorioz eta kantu espiritualez: kantatzen eta resonatzen draukazuela Iaunari zuen bihotzean.

20 Gratiak ere rendatzen drautzazuela bethiere gauza guziez, Iesus Krist gure Iaunaren izenean, *gure* Iainko eta Aitari:

21 Elkarren suiet zaretelarik Iainkoaren beldurrekin.

22 Emazteak, zuen senharren zareten suiet, Iaunaren bezala:

23 Ezen senharra da emaztearen buru, Krist ere Elizaren buru den bezala, eta hura da gorputzaren salbadorea.

24 Bada, nola Eliza baita Kristen suiet, hala emazteak ere *diraden* bere senharren *suiet* gauza guzietan.

25 Senharrak, zuen emaztei on eriztezue, Kristek ere Elizari on eritzi draukan bezala, eta bere burua eman ukan baitu harengatik:

26 Hura sanktifikatza lezanzat, purifikaturik urezko ikutzez hitzaz.

27 Hura beretako Eliza glorioso egin lezanzat, makularik ez zimurduarik gabe, ez halako berze gauzarik: baina lizen saindu eta irreprensibile.

28 Hala senharrek on eritzi behar draueze bere emaztei nola bere gorputzei: bere emazteari on daritzanak, bere buruari on daritza.

29 Ezen nehork egundano bere haragiari eztrauka gaitz eritzi: baina hatzen eta entretenitzen du hura, Iaunak ere bere Eliza bezala:

30 Ezen haren gorputzeko membro gara, haren haragitik eta haren hezurretarik.

31 Halakotz, utziren ditu gizonak aita eta ama eta iunktaturen zaio bere emazteari: eta biak haragi bat izanen dirade.

32 Misterio haur handia da: baina ni Kristez minzo naiz eta Elizaz.

33 Hunegatik, zuek ere *egizue* zuen aldetik batbederak hala on daritzon bere emazteari nola bere buruari: eta emaztea bere senharraren beldur biz.

KAP. VI.

1 *Haurren instruktionea.* 4 *Aitez.* 5 *Zerbitzarietz.* 9 *Nabusiez.*
11 *Iainkoaren harmez beztitzeko.* 16 *Fidelen harmadurak.* 18
Ardura othoitz egiteko. 20 *Paul presoner.* 21 *Tikike Efesianoeta-*
ra igorri. 23 *Bake, karitate eta fede Efesianoei desiratzen.*

1 Haurrak, obeditzazue Iaunean zuen aita eta ama: ezen haur gauza iustoa da.

2 Ohoraitzak eure aita eta eure ama (zein baita lehen manamendua promesekin)

3 Ungi hel dakianzat eta bizitze luzetako aizenzat lurraren gainean.

4 Eta zuek aitek ez titzazuela proboka despitetara zuen haurrak, baina haz itzazue instruktionetan eta Iaunazko remonstratzen.

5 Zerbitzariak, obeditzazue haragiaren arauetz *zuen* nabusi diradenak, beldurrekin eta ikararekin, zuen bihotzeko sinplizitatekin, Krist bezala.

6 Ez begikotzat zerbitzatzen dituzuela, gizonen gogara egin nahi bazendute bezala, baina Kristen zerbitzari bezala, egiten duzuelarik Iainkoaren borondatea gogotik.

7 Afektione onekin zerbitzatzen duzuelarik Iauna, eta ez gizonak:

8 Dakizuelarik haur, ezen batbederak zerere ungi egin baituke, hura rezebituren dukeela, ala den esklabok ala librek.

9 Eta zuek nabusiek, hura bera egizue hetara, utzirik mehatxuak: dakizuelarik ezen haien eta zuen Iauna zeruetan dela, eta personeren akzeptatzerik ez telta hura baithan.

10 Gainerakoaz, ene anaieak, fortifika zaitezte *gure* Iaunean, eta haren indarraren botherean.

11 Iaunz ezazue Iainkoaren harmadura guzia, deabruaren zelaten kontra resisti ahal dezazuenzat.

12 Ezen ez tugu borroka odolaren eta haragiaren kontra, baina prinzipaltasunen kontra, puisanzen kontra, munduko iaunen, sekula hunetako ilhunbearen *gubernadore*n kontra, leku zelestialetan *diraden* malitia espiritualen kontra.

13 Harren, har ezazue Iaunaren harmadura guzia, resisti ahal dezazuenzat egun gaitzean, eta guziei garaithurik fermu zaudenten.

14 Zareten bada fermu, zuen gerrunzeak egiaz gerrikatuerik, eta iustitiazko halakreta iaunzirik:

15 Oinetan iaunzirik bakezko Ebanjelioaren preparationea.

16 Guzien gainetik fedezko brokela hartuerik, zeinez Gaixtoaren gezi suz eraixeki guziak iraungi ahal ditzazuen.

17 Salbamendutako kasketa ere har ezazue, eta Espirituaren ezpata, zein baita Iainkoaren hitza.

18 Oratione mota oroz eta suplikationez othoitz egiten duzuela denbora guzian espirituz, eta hartara iratzarri zaudentela perseberanza guzirekin eta suplikationerekin, saildu guziagatik,

19 Eta enegatik, minzatzea eman dakidanzat neure ahoaren irekiterik libertaterekin, notifika dezadanzat Ebanjelioaren misterioa,

20 Zeinen kausaz bainaiz enbaxadore kadenan, harzaz frangoki minza nadinzat, minzatu behar dudana bezala.

21 Eta dakizkizuenzat zuek ere ene egitekoak, *eta ni* zer ari naizen, Tikike gure anaie maiteak eta *gure* Iaunean ministre fidelak, gauza guziak notifikaturen drauzkizue:

22 Zein harengatik beragatik igorri ukan baitut zuetara, iakin ditzazuenzat gure egitekoak, eta konsola ditzazat zuen bihotzak.

23 Bakea *dela* anaieokin, eta karitatea federekin Iainko Aitaganik eta Iesus Krist Iaunaganik.

24 *Gratia dela* Iesus Krist gure Iaunari puritatetan on daritzaten guziakin.

Efesianoetara eskribatua Romarik Tikikerekin.

S. PAUL APOSTOLUAREN FILIPIANOETARATKO EPISTOLA

KAP. I.

1 *Eskerrak Paulek rendatzen.* 8 *Haren Filipianoetaratko afektioea.* 12, 20 *Haren enprisonamendua den fruktua.* 14 *Anbitz aldean Krist predikatzen.* 21 *Paulek Kristekin izatera desiratzen.* 27 *Ebanjelioaren araura bizitzera exhortatzen.*

1 Paulek eta Timotheok Iesus Kristen zerbitzariak Iesus Krist *Iaunean* Filipesen diraden saindu guziei Ipizpikuekin batean eta Diakrekin,

2 *Gratia dela* zuekin eta bakea Iainko Aitagarik, eta Iesus Krist Iaunaganik.

3 Eskerrak emaiten drauzkiot neure Iainkoari zuezazko orhoitzapen handirekin,

4 (Bethiere neure oratione guzietan zuen guziongatik bozkariorekin othoitze egiten dudala)

5 Zeren Ebanjelioaren komunioa ethorri izan zaretan, lehen egutetik oraindrano:

6 Hunezaz seguratzen naizela, ezen obra ona zuetan hasi ukan duenak akabaturen duela Iesus Kristen egunerano:

7 Nola razoina baita nik haur estima dezadan zuezaz guzioz, zeren bihotzean baitzadutzatet, eta ene estekaduretan, eta defensionean eta Ebanjelioaren konfirmationean zuek guziok enekin baitzaret partizipant ene gratian.

8 Ezen Iainkoa dut testimonio zein zinez desiratzen zaituztedan zuek guziok Iesus Kristen afektione kordialez:

9 Eta hunez othoitzez nago, zuen karitatea oraino gehiago eta gehiago abunda dadin ezagutzerekin eta iujemendu guzirekin:

10 Gauza kontrarioak diszerni ditzazuenat: pur eta trebuku gabe zaretentzat Iesus Kristen egunerano:

11 Iesus Kristez Iainkoaren gloriatan eta laudoriotan *diraden* fruktuz betheak zaretelarik.

12 Eta nahi dut dakizuen, anaeak, ezen niri *beldu zaizkidan* gauzak Ebanjelioaren abanzamendutarago ethorri izan diradela:

13 *Hanbat non* ene estekadurak famatu izan baitirade Krist *Iaunean* Pretorio guzian eta berze *leku* guzietan:

14 Eta anaietarik anhitz *gure* Iaunean ene estekadurez aseguratirik, ausartkiago hitzaz minzatzera hauzu baitirade.

15 Eta batzuk behinzat inbidiaz eta kontentionez, eta berzek borondate onez ere Krist predikatzen dute:

16 Batzuk, *diot*, kontentionez Krist denuntiatzen dute ez purki, ene estekadurak aflikzionez emendatu ustez:

17 Baina berzek karitatez, dakitelarik ezen Ebanjelioaren defensionetan ezarri izan naizela.

18 Zer bada? nola ere baita, bada fiktionez, bada egiaz, Krist predikatzen da: eta hunetan alegeratzen naiz, eta alegeraturen ere.

19 Zeren baitakit, ezen haur ethorriren zaitadala salbamendutara zuen orationez, eta Iesus Kristen Espirituaren aiutaz,

20 Ene igurikite fermuaren eta esperanzaren araura, ezen deusetan eznaizela konfus izanen, aitzitik libertate guzirekin bethiere bezala, orain ere magnifikaturen dela Krist ene gorputzean, bizitzez bada hiltzez bada.

21 Ezen niri Krist irabaizte zait bizitzera eta hiltzera.

22 Ala haragian bizitzera probetxu dudanez, eta zer hauta dezakedan, eztaikit.

23 Ezen hertsen naiz alde bietarik, desir dudalarik partitzera eta Kristekin izatera: ezen *haur* ungiz hobego dut:

24 Baina haragian egon nadin nezesarioago *da* zuengatik.

25 Eta haur seguratuki badakit, ezen egonen naizela eta perseberaturen dudala zuekin guziokin zuen abanzamendutan, eta *zuen* fedearan bozkariotan.

26 Abunda dadinzat zuen gloriationea Iesus Kristean nizaz, ene berriz zuetarako ethortez.

27 Solament Kristen Ebanjelioari dagokan bezala konbersa ezazue, bada ethor nadin eta ikus zaitzatedan, bada absent naizen, adi dezadan zuen egitekoetz, ezen perseberatzen duzuela espiritu batetan, gogo batez elkarrekin Ebanjelioaren fedez konbatitzen zaretelarik, eta kontrastez deusetan izitzen etzaretelarik:

28 Zein baita haien perditionetako seignale, eta zuen salbamendutako, eta haur Iainkoaganik.

29 Ezen zuei eman izan zaizue Kristgatik, ez solament hura baithan sinhestea, baina harengatik sufritzea ere:

30 Nitán ikusi duzuen, eta orain enzuten duzuen konbat bera duzuela.

KAP. II.

1 unionera eta karitatera exhortatzen, 12 Eta salbamenduan enplegatzen. 13 Borondatea eta egitea Iainkoaganik. 14 Murmurationei eta kestionei ibes egiteko. 19 Timotheo hetara igorri gogo. 25 Epafrodite Filipianoen Apostolu.

1 Bada baldin konsolationerik batre *bada* Kristean, baldin karitatezko solajeamendurik batre, baldin espirituzko komunierik batre, baldin afektione kordialik eta miserikordiarik batre *bada*,

2 Konpli ezazue ene bozkarioa, sendimendu ber bat duzuelarik, karitate ber bat duzuelarik, gogo ber batetako eta konsentimendu ber batetako zaretelarik.

3 Deus eztadila kontentionez edo bana gloriaz *egin*, baina bihotzetik humilitatez batak berzea bere burua baino exzellentago estima beza.

4 Etzaudetela batbedera zein zuen komoditatetara beha, baina bererenetara ere.

5 Bada biz zuetan Iesus Krist baithan ere izan den afektionea.

6 Zeinek Iainkoaren forman zelarik ezpaitu estimatu harrapatze Iainkoaren bardin izatea: 7 Badarik ere bere burua ezdeustu ukan du, zerbitzari forma harturik, gizonen irudiko egin izanik, eta formaz eriden izanik gizon bezala:

8 Bere burua beheratu ukan du obedient egin izanik heriorano, are herio krutzekorano.

9 Halakotz Iainkoak ere hura subiranoki goratu ukan du, eta izen bat eman ukan drauka izen guzien gaineko denik:

10 Iesusen izenean zeruetakoen eta lurrekoen eta lupekoen belhaun guzia gur dadinzat:

11 Eta mihi guziak konfesa dezan ezen Iaun *dela* Iesus Krist, Iainko Aitaren glorian.

12 Hunegatik, ene maiteak, bethiere obeditu ukan duzuen bezala, ez ene presentian bezala solament, baina orain ungiz gehiago ene absentian, beldurrekin eta ikararekin enplega zaitzte zuen salbamenduan.

13 Ezen Iainkoa da egiten duena zuetan eta nahi ukaitea eta egitea, bere plazer onaren araura.

14 Gauza guziak egin itzazue murmuratzerik eta kestionerik gabe:

15 Zaretenzat reprotxu bagetako eta simple, Iainkoaren haur irreprehensible, natione bihurriaren eta gaixtoaren artean, zeinen artean argi egizue torxok bezala munduan, bizitzetako hitza aitzinera ekarten dutenen anzora:

16 Gloria ahal nadinzat Kristen egunean, ezen eztudala alfer laster egin, ez alfer lan egin:

17 Eta baldin zuen fedearen sakrifizio eta zerbitzu gainera sakrifika banadi ere, alegera naiz eta zuen guzion onaz alegera naiz.

18 Zuek ere halaber zaretan alegera, eta alegera zaitzte ene onaz.

19 Eta esperanza dut Iesus Iaunean, Timotheo sarri igorriren drauzuedala, nik ere gogo on dudanzat zuen egitekoak ezagaturik.

20 Ezen eztut nehor hain gogo bardinetakorik, egiaz zuen egiteko ez arrangura dukeenik.

21 Ezen guziak bere gauzei iarreikiten zaitzte, ez Iesus Kristenei.

22 Baina harrazko experientia ezagutzen duzue, nola, semeak aita *zerbitzatzen duen* bezala, enekin zerbitzatzen ari izan den Ebanjelioan.

23 Hura bada esperanza dut igorriren drauzuedala, neure egitekoei drezu eman draukeedan sarrienaz.

24 Eta segurutzen naiz Iaunean, ezen neuror ere sarri ethorriren naitzela zuetara.

25 Baina nezesario zela estimatu ukan dut zuetara igortera Epafrodite anaiea eta aiutazalea eta gerlako neure laguna, zuen Apostolu ere dena, eta nik behar ukan dudanaren administrazalea.

26 Ezen *harke* zuek guziok desiratzen zentuzten, eta guziz desplazer zuen zeren eri izan zela aditu ukan baitzenduten.

27 Eta segur eri izan da hiltzeko estatuan: baina Iainkoak miseriordia egin ukan drauka, eta ez hari solament baina niri ere, tristitia tristitia-ren gainera eznuenzat.

28 Bada, *hanbat* afektione handizago hura igorri ukan dut, hura ikusirik berriz alegera zaiteztenzat, eta nik hanbat tristitia gutiago dudanzat.

29 Rezebi ezazue bada hura *gure* Iaunean bozkario guzirekin: eta halako diradenak estimatan edukitzazue.

30 Ezen Kristen obragatik heriorano hurbildu izan da, *bere* bizia abandonaturik, supli lezanzat zuen ene baitharako zerbitzu peitua.

KAP. III.

2 Induetarik begiratzera exhortatzen. 9 Iainkoaren eta Legearen iustitia. 11 Resurrektionera heltzera Paulek desiratzen. 16 Gogo batetako izatera exhortatzen. 18 Kristen krutzearen etsaiak. 20 Konbersionea zeruetan.

1 Gainerakoaz den bezenbatean, ene anaieak, alegera zaitezte Iaunean: Gauza beren zuei eskribatzera niri etzait herabe, eta zuen segurantzaz da.

2 Gogoia eiezue orei, gogoia eiezue obrero gaixtoei, gogoia emozue konzisioneari.

3 Ezen gu gara Zirkonzisionea, Iainkoa espirituz zerbitzatzen dugunok, eta gloriatzen garenok Iesus Kristean eta haragian konfidanzarik eztugunok:

4 Nik zerzaz haragian ere konfidanza dudan badut ere. Baldin zenbeit berzek uste badu konfidanzarik duela haragian, nik gehiago.

5 *Bainai* zortzi garreneko egunean zirkonziditua, *bainai* Israel arrazatik, Beniaminen leinutik, Hebraiko Hebraikoetarik, relijioez Fariseu:

6 Zeloz den bezenbatean Elizaren persekutazale: Legean den iustitiaz den bezenbatean, estakuru gabe.

7 Baina irabazitan nadutzan gauzak, kaltetako estimatu ukan ditut Kristen amorekatik.

8 Baieta segur gauza guziak kalte diradela estimatzen dut Iesus Krist neure Iaunaren ezagutzearen exzellentiagatik: zeinagatik gauza hauzaz guziozaz neure burua billuzi ukan baitut, *eta* gorotz bezala edukiten ditut, Krist irabaz dezadanzat.

9 Eta eriden nadin hartan, ez neure iustitia Legez dena dudalarik, baina Kristen fedez dena, zein baita, Iainkoaganik fedez den iustitia:

10 Eta ezagut dezadanzat, hura, eta haren resurrektionearen bertutea, eta haren afliktionen partizipationea, haren herioaren konforme egin izanik:

11 Eia zerbait maneraz hel ahal naitenez hilen resurrektionera:

12 Ez ia ardietsi dudalakotz, edo ia perfekt naizelakotz: baina banarreio, eia are ardietsi ahal dezakedanez, eta kausa hunegatik ardietsi izan naiz Iesus Kristez.

13 Anaieak, nizaz den bezenbatean eztut neure buruaz estimatzen oraino ardietsi ukan dudala.

14 Baina gauza bat *egiten dut* gibelatik diraden gauzak ahanzten ditudala, eta aitzinetik diraden gauzetara abanzatzen naizela, xedeari narraio, Iainkoaren garaitiko bokationearen prezioari, Iesus Krist *Iaunean*.

15 Bada, perfekt garen guziok dugun sendimendu haur: eta baldin zerbait berzela senditzen baduzue, hura ere Iainkoak rebelaturen drauzue.

16 Guziatik ere zertara heldu izan baikara, *hartan* regla ber batez eabil gaitezen, *eta* garen sendimendu ber batetako.

17 Anaieak, zaretan gogo batez ene imitazale, eta konsideraitzazue hala dabilzananak, nola gu baikaituzue exenplutan.

18 Ezen anhitz dirade dabilzananak zeinezaz anhitzetan erran ukan baitrauzuet, eta orain ere nigarrez nagoela erraiten, Kristen krutzearen etsai *diradela*:

19 Zeinen fina *baita* perditionea, zeinen Iainkoa, sabela, eta gloria haien konfusionearekin, pensatzen dutelarik lurreko gauzetan.

20 Baina gure konbersationea zeruetan da: nondik Salbadorearen ere begira baikaude, zein baita Iesus Krist Iauna,

21 Zeinek transformaturen baitu gure gorputz ezdeusa, haren gorputz gloriosoaren konforme egin dadinatz, gauza guziak ere bere suiet egin ahal ditzakeen berthutearen araura.

KAP. IIII.

1 Perseberatzera exhortatzen. 5 Modestia. 6 Othoitzza eta esker emaita. 7 Iainkoaren bakea. 8 Pensamendu sainduetan pensatzeko. 10 Paulen kontentamendua. 18 Elemosinak sakrifizio deitzen.

1 Halakotz, ene anaie maiteak, eta desiratuak *ene* bozkarioa eta koroa, hunela egon zaitezte *gure* Iaunean, *ene* maiteak.

2 Euodiari othoiztez nagoka, eta Sintikeri othoiztez nagoka diraden afektione ber batetako Iaunean.

3 Eta hiri ere othoitz egiten drauat, neure egiazko laguna, aiuta ditzan *emazte* enekin batean bataillatu diradenak Ebanjelioan, eta Klementekin eta ene berze aiutazalekin, zeinen izenak baitirade bizitzeko liburuan.

4 Alegera zaitezte Iaunean bethiere: berriz diot, alegera zaitezte.

5 Zuen modestia ezagut bedi gizon guziez: Iauna hurbil da.

6 Eztuzuela deusez ansiarik: baina gauza orotan othoitzaz eta suplikationez esker emaiterekin zuen rekestak notifika bekizkio Iainkoari.

7 Eta Iainkoaren bake adimendu guzia iragaiten duenak begiraturen ditu zuen bihotzak eta zuen adimenduak Iesus Kristean.

8 Gainerakoaz, anaieak, gauza egiazko diraden guziak gauza honest guziak, iustoak, purak, amoriotakoak, izen onetakoak, baldin edozein berthute *bada* eta edozein laudorio, gauza hautan pensa ezazue:

9 Zein ikasi ere baitituzue, eta rezebitu, eta enzun, eta ikusi ere nitan. Gauza hauk *bada* egin itzazue, eta bakezko Iainkoa izanen da zuekin.

10 Alegeratu izan naiz Iaunean hagitx, zeren ia azkenekotz arrafardatu zaretan zuen nizazko ansian: hartan pensatzen ere bazenduten, baina komoditaterik etzinduten

11 Eznaiz minzo deusen peitu izanez: ezen nik ikasi dut erideiten naizenaren araura kontent izaten.

12 Eta badakit behera izaten, badakit abundant izaten ere: leku guzietan eta gauza guzietan ikasi dut ase izaten eta gose izaten, eta abundant izaten eta peitu izaten.

13 Gauza guziak ahal ditzaket Krist fortifikatzen nauenez:

14 Badarik ere ungi egin duzue zeren elkarrekin ene afliktionera komunikatu ukan baituzue.

15 Eta zuek ere badakizue, Filipianoak, ezen Ebanjelioaren *predikatione* hatsean, Mazedoniarik partitu nintzanean, ezeinere Elizak etzarautala deus komunikatu har eta emanezko beharkian, zuek zeurok baizen.

16 Ezen Thesalonikan nintzanean, behin eta berriz, behar nuena igorri ukan drautazue.

17 Ez emaitzeren galdez nagoelakotz: baina galdegiten dut fruktua ezagut dakizuen kontura zuen abantailletan.

18 Bada rezebitu ukan ditut gauza guziak, eta abundantia dut: konplitu izan naizela, *diot*, Epafroditeganik rezebiturik zuegaz *igorriak*, urrin onetako usain anzo, Iainkoaren gogarako *eta* plazentiatako sakrifizio.

19 Ene Iainkoak ere suplituren du behar ukanen duzuen guzia, bere abrastasunaren araura gloriarekin Iesus Kristean.

20 Bada gure Iainko eta Aitari *dela* gloria sekula sekulakotz. Amen.

21 Salutaitzazue saildu guziak Iesus Kristean Salutatzan zaituztez enekin diraden anaiek.

22 Salutatzan zaituztez saildu guziak, eta prinzipalki Zesaren etxeok.

23 Iesus Krist gure Iaunaren gratia *dela* zuekin guziok. Amen.

Filipianoetara Romarik eskribatua Epafroditerekin.

S. PAUL APOSTOLUAREN KOLOSIANOETARATKO EPISTOLA

KAP. I.

4 Kolosianoen fedea. 7 Epafra baien ministre. 3, 9 Hekgatik Paulek othoitz egiten eta eskerrak emaiten. 14 Bekatuen barkamendua. 15 Krist Iainko Aitaren imajina, Elizaren buru. 20 Rekonziliationea Kristez. 24 Paul tribulationetan alegeratzen.

1 Paul Iainkoaren borondatez Iesus Kristen Apostoluak eta Timotheo *gure* anaiek,

2 Kolosen diraden saildu eta anaie fidelei Kristean: Gratia *dela* zuekin eta bakea gure Iainko Aitaganik, eta Iesus Krist Iaunaganik.

3 Eskerrak emaiten drautzagu Iainkoari, *zein* baita, Iesus Krist gure Iaunaren Aita bethi zuengatik othoitz egiten dugula,

4 Enzunik zuen fede Iesus Krist baithangoa eta saildu guzietara duzuen karitatea:

5 Zeruetan zuei begiratzan zaizuen esperanzagatik, zein Ebanjelioaren egiazko hitzaz lehen enzun ukan baituzue,

6 Zein heldu izan baita zuetara, mundu orotara ere bezala, eta fruktifikatzen baitu, zuek baithan ere bezala, Iainkoaren gratia egiazki enzun eta ezagutu ukan duzuen egunaz geroztik.

7 Nola ikasi ere baituzue Epafra gure lagun maite eta zerbitzari-kideaganik, zein baita Kristen ministre fidel zuendako:

8 Zeinek deklaratu ere baitrauku zuen Espirituazko karitatea.

9 Halakotz gu ere *haur* enzun ukan genduen egunaz geroztik, ezgara baratzen zuengatik othoitz egitetik eta galdegitetik betha zaitezten haren borondatearen ezagutzeaz, sapientia eta adimendu espiritual guzirekin:

10 Iaunari dagokan bezala ebil zaiteztenzat, gauza guzietan haren gogarako zaretentzat, obra on orotan fruktifikatzen duzuela, eta aitzinara-tzen zaretala Iainkoaren ezagutzean.

11 Indar orotan fortifikaturik, haren gloriaren berthutearen araeuz, sufrimendu eta espirituzko patientia orotara bozkarioekin:

12 Eskerrak emaiten drautzazuela Aitari, zeinek sufizient egin baikaitu sailduen heretajejan partizipant izateko argian:

13 Zeinek delibratu baikaitu ilhunbearen boheretik eta eraman bere Seme maitearen resumara.

14 Zeinetan baitugu redentpionea haren odolaz, baita, bekatuen barkamendua.

15 Zein baita Iainko inbisiblearen imajina, gauza kreatu guziak *baino* lehen iaioa.

16 Ezen hartan kreatu izan dirade zeruetan eta lurtean diraden gauza guziak, bisibleak eta inbisibleak, nahiz-biz Thronoak, nahiz Dominationeak, nahiz Prinzipaltasunak, nahiz Puisanzak, gauza guziak, *diot*, harraz eta harengatik, kreatu izan dirade.

17 Eta bera gauza guziak baino lehen da, eta gauza guziak harraz konsistitzen dirade.

18 Eta hura da Eliza gorputzaren burua, *eta* hatsea, eta hiletariko lehen iaioa: gauza guzietan lehen lekua eduki dezantat.

19 Ezen *Aitaren* plazer ona izan da konplimendu guzia hartan habita ledin:

20 Eta harraz rekonzilia litzan gauza guziak beregana, pazifikaturik haren krutzeko odolaz hanbat zeruan nola lurtean diraden gauzak.

21 Eta zuek noizpait harengatik urrundua eta etsai zinetelarik, pensamenduz obra gaixtotan:

22 Badarik ere orain rekonziliatu zaituzte bere haragiaren gorputzean, herioaz: zuek egin zintzatenzat saildu, eta atxakio gabe eta irrehensible bere aitzinean:

23 Bai baldin egoiten bazarete fedean fundatuak eta fermu, eta erautzen ezipazarete enzun ukan duzuen Ebanjelioko esperanzatik, zein *Eban-*

jelio zeruaren azpiko kreatura ororen artean predikatu izan baita, zeinetako ministre ni Paul egin izan bainaiz:

24 Orain alegeratzen naiz zuengatik sufritzen ditudan gauzez, eta Kristen afliktionen gainerakoak konplitzen ditut neure haragian, haren gorputzagatik, zein baita Eliza.

25 Zeinetako ministre egin izan bainaiz, Iainkoaren dispensationez, zein eman izan baitzait zuek baithara, Iainkoaren hitzaren konplitzeko:

26 *Zein baita*, sekula eta adin guziez geroztik estalirik egon izan den misterioa, baina orain manifestatu izan zaie haren sailduci.

27 Zeinei Iainkoak ezagut erazi nahi ukan baitraue, zerik den misterio hunetako gloriaren abastasuna Jentilen artean, zein baita Krist zuetan, gloriatzeko esperanza:

28 Zein guk predikatzen baitugu, admonestatzen dugularik gizon guzia, eta irakasten dugularik gizon guzia sapientia orotan: gizon guzia perfekt egin dezaguntat Jesus Krist *Iannean*.

29 Hartakotzat traillaillatzen ere naiz, konbatitzen naizela haren operatione nitan boheretsuki obratzen duenaren araura.

KAP. II.

2 Paulek fidelez duen artha. 3 Gizonen doktrinatik begiratzeru exhortatzen. 11 Zirkonzeditu Kristez. 12 Obortzi, resusxitatatu, bibifikatu eta delibratu Kristez. 16 Ordenanza humanoetan ez fundatzeko.

1 Ezen nahi dut dakizuen zein batailla handia dudan zuengatik eta Laodizeakoagatik, eta haragian ene presentia ikusi eztuten guziagatik:

2 Konsola ditezenzat haien bihotzak, elkarrekin karitatez iunktaturik, eta adimendu gerthuki seguratuaren abastasun guzian, *gure* Iainko eta Aitaren eta Kristen misterioaren ezagutzetan.

3 Zeinetan sapientiazko eta eszientiazko thesaur guziak gordeak baitirade.

4 Eta haur erraiten dut nehork goga eraziteko hitzez engana etzaitzatenzat.

5 Ezen gorputzez absent banaiz ere, espirituz ordea zuekin naiz, alegeratzen naizelarik eta ikusten dudalarik zuen regela, eta Krist baithan duzuen fedearen fermutasuna.

6 Beraz Iesus Krist Iauna rezebitu ukan duzuen bezala, hartan ebil zaitezte:

7 Erro eginak eta edifikatuak zaretelarik hartan, eta fedean konfirmatuak, irakatsi izan zareten bezala, abundos zaretelarik hartan remerziamendurekin

8 Begirauzue nehork pillá etzaitzaten filosofiaz eta enganio banoz, gizonen ordenanzen araura, munduko rudimenten araura, eta ez Kristen araura:

9 Ezen hartan habitatzen da dibinitatezko bethetasun guzia korporalki.

10 Eta zarete hartan konplituak, zein baita Prinzipaltasun eta Bot-here guziaren burua.

11 Zeinetan zirkonziditu ere izan baitzarete, eskurik gabe egiten den zirkonzisioez, haragiko bekatuen gorputzaz billuzirik, Kristen zirkonzisioez:

12 Harekin ohortze izanik Baptismoaz, zeinez harekin batean resus-zitatu ere baitzarete, Iainkoaren fede boheretsuki operatzen duenaz, zeinek hura hiletarik resuszitatu ukan baitu.

13 Eta zuek hilak zinetelarik bekatuetan eta zuen haragiaren preputioan, harekin batean bibifikatu ukan zaituzte, zuei bekatu guziak barkaturik,

14 *Eta* iraingirik ordenanzetan gure kontra *zen* obliganza, zein baitzen gure kontrario, baina *hark* kendu ukan du hura artetik, krutzeari eratxekirik:

15 *Eta* billuzirik Prinzipaltasunak, eta Bothereak monstranzatan eraman ukan ditu publikoki hezaz hartan triunfaturik.

16 Nehork bada etzaitzabela kondemna ianean, edo edanean, edo besta egunaren, edo ilhargi berriaren, edo Sabbathoen respetuz:

17 Zein baitirade ethorteko ziraden gauzen itzal, baina gorputza Kristena *da*.

18 Nehork eztezala zuen gainean seignoria bere plazerera humilitatez, eta Aingeruen zerbitzuz, ikusi eztituen gauzetara *bere* burua abantzuz, bere haragiaren adimenduz erhoki hanturik:

19 Eta ezatxekalarik buruari, zeinetarik gorputz guzia iunkturaz eta lothuraz furniturik eta elkarrekin iunktaturik Iainkoaren hazitez hatzen baita.

20 Bada baldin hil bazarete Kristekin munduko rudimentez den bezenbatean, zergatik nehork ordenanzaz kargatzen zaituzte, munduan bizi bazinete bezala?

21 *Hala nola*, Eztezala ian, Eztezala dasta, Eztezala hunki.

22 Gizonen manamenduen eta doktrinen arauetzko gauza hauk guziok usanza berez galdu doaza.

23 Badarik ere gauza hauk badute zerbait sapientia irudi bere borondatezko debotioean, eta espirituzko humilitatean, eta gorputza gupida ez tuten bezenbatean: ez tirade *ordea* ezeinere prezioetako, *zeren* haragia resasiatzen duten gauzetara *beba baitaude*.

KAP. III.

1 *Krist garaian bilhatzeko*. 5 *Bekatatuko menbroak mortifikatzeko*. 8 *Hira*. *Gaitzerraitea*. *Gezurra*. 9 *Gizon zaharra eta berria*. 12 *Karitatea eta bakea*. 18 *Instrukzione emazten, senbarren, haurren, aiten eta zerbitzarien*.

1 Bada baldin resuszitatu izan bazarete Kristekin, garaian diraden gauzak bilhaitzazue, non baita Krist Iainkoaren eskuinean iarria.

2 Garaiko gauzetan pensa ezazue, ez lurraren gainekoetan.

3 Ezen hil izan zarete, eta zuen bizitza gordea da Kristekin Iainkoa baithan.

4 Baina Krist ager dadinean *zein baita* gure bizia, orduan zuek ere agerturen zarete gloriatan.

5 Mortifikaitzazue bada zuen menbro lurraren gainekoak, paillardiza, zithalkeria, apetitu desordenatua, guthizia gaixtoa, eta abaritia, zein baita idolatria.

6 Gauza haukगतिक ethorten da Iainkoaren hira desobedientiazko haurren gainera.

7 Zeinetan zuek ere ebili izan baitzarete noizpait, hetan bizi zinetenean.

8 Baina orain ken itzazue zuek ere hek guziak, hira, kolera, malitia, gaitzerraitea, minzatze deshonesta zuen ahotik apart.

9 Gezurrik ezterrazuela batak berzearen kontra, eraunzirik gizon zaharra bere egitatekin,

10 Eta iaunzirik berria, zein arranberritzen baita ezagutzez, hura kreatu duenaren imajinaren araura.

11 Non ezpaita Grekik ez Iudurik, Zirkonzisionerik ez Preputiorik, Barbarorik ez Eszitherik, esklororik ez librerik: baina guzia eta guzietan Krist.

12 bezti zaitzte bada Iainkoaren elejitu, saindu eta maite anzo, miserikordiazko halsarrez, benignitatez, humilitatez, emetasunez, espiritu patientez:

13 Suportatzen duzuelarik batak berzea, eta barkatzen draukazueldarik elkarri, baldin zenbeitek berzeren kontra kereillarik badu: nola Kristek ere barkatu ukan baitrazue, hala zuek ere.

14 Eta hauen guzion gainera *bezti zaitzte* karitatez, zein baita perfektionezko lotgarria.

15 Eta Iainkoaren bakeak regna beza zuen bihotzetan, zeinetara deithuak ere baitzarete gorputz batetan, eta zaretan gratioso.

16 Kristen hitza habita bedi zuetan largoki sapientia guzirekin: iraksten eta admonestatzen duzuela elkar psalmuz, laudorioz, eta kantu espiritualez remerziamendurekin, kantatzen draukazueldu zuen bihotzean Iaunari.

17 Eta zerere egin baitezazue hitzez edo obraz, Jesus Iaunaren ize-
nean *egizue*, eskerrak emaiten drautzazueldu *gure* Iainko eta Aitari harzaz.

18 Emazteak, zaretan suiet zuen senharretara, bide den bezala *gure* Iauneari.

19 Senharrak, on eriztezue zuen emaztei, eta etzaitzela samint haien kontra.

20 Haurrak, obeditzazue aitak eta amak gauza guzietan: ezen haur Iaunari plazent zaio.

21 Aitak, eztitzazueldu tharrita zuen haurrak: gogoa gal eztezatentzat.

22 Zerbitzariak, obeditzazue gauza guzietan zuen nabusi karnalak, ez begiaren araura zerbitzatzen dituzuela, gizonen gogara egin nahi bazindute bezala, baina bihotzeko sinplizitaterekin, Iaunaren beldur zaretelarik.

23 Eta zerere baitagizue, gogotik egizue Iaunari anzo eta ez gizonei *anxo*.

24 Dakizuelarik ezen Iaunaganik rezebituren duzuela heretajeko alokairua, ezen Krist Iauna zerbitzatzen duzue.

25 Baina iniustoki egiten duenak, rezebituren du iniustoki egin dukeena: eta ezta personen akzeptionerik.

KAP. III.

1 *Nabusien eginbidea*. 2 *Orationetan perseberatzeko*. 6 *Kristinoen minzatzea nolako izateko*. 7 *Thikike*. 9 *Onesimo*. 10 *Aristarke*.

11 *Iesus Iusto deitzen dena*. 12 *Epafras*. 14. *Luk medikua*. 17 *Arkipe*.

1 Nabusiak egiezue zuzena eta eginbidea zerbitzariari, dakizuelarik ezen zuek ere baduzuela Iaun bat zeruetan.

2 Orationetan persebera ezazue, hartan beillatzen duzuelarik remerziamendurekin.

3 Othoitz egiten duzuelarik elkarrekin guregatik ere hitzaren bortha Iainkoak ireki diezagunzat, Kristen misterioaren denuntiatzeko, zeinagatik presoner ere bainaiz.

4 Hura manifesta dezadanzat, minzatu behar dudana bezala.

5 Zuhurki ebil zaitzte kanpokoetara, denbora rekrubatzen duzuelarik.

6 Zuen hitza bethiere *bi*z gatzez konfitua gratiarekin, batbederari nola ihardetsi behar draukazuen dakizuenzat.

7 Ene ekiteko guziak notifikaturen drauzkizue Tikike *gure* anaie maiteak, eta ministre fidelak, eta *gure* Iaunean ene zerbitzari kideak:

8 Zein igorri ukan baitut zuetara berariaz, ezagut ditzanzat zuen egitekoak, eta konsola ditzanzat zuen bihotzak,

9 Onesimo *gure* anaie fidelarekin eta maitearekin zein baita zueneta-rik, *beke* alde hunetako egiteko guziez abertituren zaituztez.

10 Salutatzen zaituztez Aristarke ene presoner kideak, eta Mark Barnabasen lehen gusuak (zeinez manamendu rezebitu baituzue, baldin zuetara ethor badadi, rezebi dezazuen)

11 Eta Iesus Iusto deitzen denak, zein baitirade zirkonzisionetik, hauk solament *ditut* aitazale Iainkoaren resuman, eta ene solajeamendutako izan dirade.

12 Salutatzen zaituzte Epafras zuenak, Kristen zerbitzariak, bethiere bataillatzen delarik zuengatik othoitzetan, zaudetzentz perfekto eta konplitu Iainkoaren borondate guzian:

13 Ezen haur harzaz testifikatzen dut, ezen zelo handia duela zuengatik eta Laodizean, eta Hierapolen diradenakgatik.

14 Salutatzen zaituztez Luk mediku maiteak, eta Demasek.

15 Salutaitzazue Laodizean diraden anaieak, eta Ninfa, eta haren etxean den Eliza.

16 Eta epistola haur zuek baithan irakurri datenean, egizue Laodizeakoen Elizan ere irakur dadin: eta Laodizeatik eskribatua, zuek ere irakur dezazuen.

17 Eta errozue Arkiperi, Gogoa ezak *gure* Iaunean rezebitu ukan duan administrationea konpli dezanzat.

18 Salutationea, ene Paulen eskuz. Zareten orhoit ene estekadurez. *Gratia dela* zuekin. Amen.

Romarik Kolosianoei eskribatua Tikikerekin eta Onesimorekin.

S. PAUL APOSTOLUAREN THESALONIZEANOETARATKO EPIST. LEHENA

KAP. I.

2 Esker emaita eta othoitzza 4 Thesalonizeanoen elektionea. 5 Paulek bai efikaziorekin hitza predikatu, 6 Haiiek hura tribulationerekin rezebitu 7 Haien fedea eta konbersationea.

1 Paulek eta Siluanok eta Timotheok Thesalonizeanoen Eliza, Iainko Aitan eta Iesus Krist *gure* Iaunean *denari*, *Gratia dela* zuekin eta bakea *gure* Iainko Aitagarik, eta Iesus Krist Iaunaganik.

2 Eskerrak emaiten drautzagu Iainkoari bethiere zuezaz guzior, memorio zuezaz egiten dugula *gure* othoitzetan:

3 Pausu gabe orhoitzen garelarik zuen fedearen berthuteaz, eta *zuen* karitatearen traillaiaz, eta *zuen* esperanzaren patientiaz Iesus Krist *gure* Iaunean, *gure* Iainko eta Aitaren aitzinean:

4 Dakigularik, anaie maiteak, zuek Iainkoaz elejitua *zaretela*:

5 Ezen *gure* Ebanjelioa konsistitu izan da zuek baithan ez hitzean solament, baina berthutean ere, eta Espiritu sainduan, eta seguranza handitan, dakizuen bezala nolako izan garen zuen artean zuengatik.

6 Zuek ere *gure* imitazale egin izan zarete eta Iaunaren, rezebiturik hitza anhitz tribulationerekin, Espiritu sainduaren bozkariorekin:

7 Hala non Mazedonian eta Akaian sinhesten duten guzien exenplu izan baitzarete.

8 Ezen zuetarik soinu egin ukan du Iainkoaren hitzak, ez solament Mazedonian eta Akaian, baina leku orotan ere zuen fede Iainkoa baithangoa dibulgatu izan da, hala non ezpaitugu mengoa deus erran dezagun:

9 Ezen berek guzaz kontatzen dute zer sartzea ukan dugun zuetara, eta nola konbertitu izan zaretan Iainkoagana idoletarik, zerbitza zinezatzen Iainko bizia eta egiazkoa:

10 Eta haren Seme Iesusen begira zinaudetentzat zeruetarik, zein resusztatatu ukan baitu hiletarik, *zein baita*, gu ethorteko den hiratik delibratzen gaituena.

KAP. II.

1 Paulen Thesalonizzeanoetarako sartzea. 2, 10 Haren puritatea ministerioan. 9 Predikatu langiten ari zela. 14 Persekutioe. 15 Iuduak persekutazale.

1 Ezen zeurok badakizue, anaieak, gure zuek baitharako sartzea nola ezten bano izan:

2 Baina are, dakizuen bezala, lehenetik aflijitu eta iniuriatu izan baginen ere Filipesen, hardieza hartu ukan dugu gure Iainkoan, zuei Iainkoaren Ebanjelioaren predikatzerara konbat handirekin.

3 Ezen gure exhortationea ezta abusioneaz, ez bilentiaz, ez enganiorekin izan:

4 Baina nola Iainkoaz aprobata izan baikara Ebanjelioaren predikationea eman lekigun, hala minzaten gara, ez gizonen gogara egin nahi bagendu bezala, baina Iainkoaren, zeinek gure bihotzak aprobatazen baititu.

5 Ezen behinere lausenguzko hitzez eztugu usatu ukan, dakizuen bezala: ezeta abaritiatako okasionez: Iainkoa *da* testimonio.

6 Eta gizonetarik eztugu gloriarik bilhatu ukan, ezeta zuetarik, ez berzetarik, grabitate eduki ahal gendukeelarik, Kristen Apostolu bezala.

7 Baina izan gara eme zuen artean, unhide batek bere haurrak delikatuki hatzen balitu bezala.

8 Hunela zuetara afektionatuak ginelarik, desir genduen zuei partitzerara ez solament Iainkoaren Ebanjelioa, baina gure arima propioak ere, zeren guzaz onhetsiak baitzineten.

9 Ezen orhoit zarete, anaieak, gure trabailluaz eta nekeaz: ezen gau eta egun langiten ari ginela, zuetarik nehoren forogu ezginezat, predikatu ukan dugu zuek baithan Iainkoaren Ebanjelioa.

10 Zuek testimonio *zarete* eta Iainkoa, nola sainduki eta iustoki, eta reprotxu gabe zuen, sinhetsi duzuenon artean konbersatu ukan dugun.

11 Dakizuen bezala, nola zuetarik batbedera, aita bere haurrak bezala, abertitzen genduen.

12 Eta konsolatzen eta rekeritzen, ebil zindeizten bere resumara eta gloriara deitzen zaituzten Iainkoari dagokan bezala.

13 Halakotz guk ere eskerrak emaiten drauzkiogu Iainkoari pausurik gabe, zeren Iainkoaren hitzaren predikationea gureganik rezebitu ukan duzuenan, rezebitu ukan baituzue, ez gizonen hitz bezala, baina (nola egiazki baita) Iainkoaren hitz bezala, zeinek obratzen ere baitu zuetan sinhesten duzuenotan.

14 Ezen zuek, anaieak, imitazale egin izan zarete Iainkoaren Eliza Iudean diradenen Iesus Kristean, nola gauza berak sufritu ukan baitituzue zuek ere zuen natione berekoetarik, hek ere Iuduetarik bezala:

15 Zeinek Iesus Iauna ere hil ukan baitute, eta beren Profeta propioak, gu ere persekutatu ukan gaituzte, eta eztirade Iainkoaren gogarako, eta gizon guzuen kontrario dirade:

16 Gu enpatxatzen gaituztelarik Jentilei minzatzetik salba ditezenat, bethi konpli ditzatenat bere bekatuak: ezen hetara heldu izan da hira finerano.

17 Eta gu, anaieak, zuetarik separaturik denbora apur batetakotz ikustez, ez bihotzez, hanbat zinezago enplegatu izan gara zuen begithartaren ikustera, desir handirekin.

18 Halakotz ethorri nahi izan gara zuetara (ni Paul behinatz) behin eta berriz, baina enpatxatu ukan gaitu Satanek.

19 Ezen zerik da gure esperanza, edo bozkarioa, edo gloriagarriko koroa? ala ez kuek ere Iesus Krist gure Iaunaren aitzinean haren adbenimenduan?

20 Segur zuek zarete gure gloria eta bozkarioa.

KAP. III.

1 *Paul Athenesen.* 3 *Nola afliktione sufritzeko ordenatuak garen.*
6 *Thesalonizanoen fedea.* 12 *Karitatean abundos diraden Paulek desiratzen.*

1 Halakotz gehiagorik ezin pairatuz, on irudi izan zaiku geurok Athenesen geldi gentezen.

2 Eta igorri ukan dugu Timotheo gure anaie eta Iainkoaren ministrea eta Kristen Ebanjelioan gure aiutazalea, zuen konfirmatzera eta exhortatzera zuen fedearen gaínean:

3 Nehor trubla eztadinzat afliktione hautan: ezen zeurok badakizue hartako ordenatuak garela.

4 Ezen zuek baithan ginenean aitzinetik erraiten gendrazuen ezen afliktione iragan behar ukanen genduela, heldu ere izan den bezala, eta badakizue.

5 Halakotz nik ere gehiagorik ezin pairatuz, *hura* igorri ukan dut zuen fedea ezagutuz nezanat, tentazaleak nolazpeit tentatu zentukezten beldurrez, eta ezdeustu ezlizen gure trailla.

6 Eta heuragirik eztuela ethorri zenean Timotheo zuetarik guregana, eta deklaratu zerazkigunean zuen fedea eta karitatea, eta nola duzuen guzaz memorio ona bethiere, desiratzen gaituzuelarik ikustera, guk ere zuek bezala:

7 Halakotz izan gara konsolatu, anaieak, zuetan, gure afliktione eta tribulatione orotan, zuen fedez.

8 Ezen orain gara bizi, baldin zuek fermu bazaudete Iaunean.

9 Ezen zer remerziamendu Iainkoari renda ahal dezakeogu zuezaz, gure Iainkoaren aitzinean zuen kausaz alegeratzen garen aleganza guziagatik?

10 Gau eta egun abundantkiago othoitz egiten dugula ikus dezagun zuen begithartea, eta konpli dezagun zuen fedean peitu dena.

11 Bada, gure Iainko eta Aitak, eta Iesus Krist gure Iaunak xuxent dezala gure zuetarato bidea.

12 Eta zuek Iaunak multiplika eta abunda erazi zaitzatela elkargana-ko eta guzietarako karitatean, gu ere zuetara bezala:

13 Konfirma ditzanzat zuen bihotzak reprotxu gabe saindutasunean gure Iainko eta Aitaren aitzinean, Iesus Krist gure Iaunaren bere saindu guziakilako adbenimenduko.

KAP. IIII.

1 *Perseberatzeraz exhortatzen.* 3 *Paillardizari ihes egiteko.* 5 *Jentilen guthizja.* 6 *Iainkoa mendekios.* 8 *Ministreak ez menospreziatzeke.* 9 *Thesalonizanoen karitatea.* 12 *Konbersatione honesta.* 13, 17 *Resurrektionea.* 17 *Kristen azken adbenimendua.*

1 Gainerakoaz bada anaieak, othoizten zaituztegu, eta rekeritzen Iesus Iaunaz, gureganik rezebitu ukan duzuen bezala, nola ebili behar zaretan eta Iainkoaren gogarako izan, gerotik gerora abanzago zaitetzen.

2 Ezen badakizue zer manamenduak eman drauzkizuegun Iesus Iaunaren partez.

3 Ezen haur da Iainkoaren borondatea, zuen sanktifikationea, paillardizatarik begira zaitetzen:

4 *Eta* iakin dezan zuetarik batbederak bere unziaren poseditzen sanktifikationerekin eta ohoreekin:

5 Ez guthiziatako afektionerekin, Jentil Iainkoa ezagutzen ez tutenen anzora.

6 Nehork eztezala aurizki edo engana bere anaiea ezeinere egitekotan: ezen Iauna gauza hauen guzien mendekazale da, nola lehen ere erran eta testifikatu baitrauzuegu.

7 Ezen ezgaitu deithu ukan Iainkoak zithalkeriatara, baina sanktifikationetara.

8 Bada *ganza hank* arbuiatzen dituenak, ezta gizon bat arbuiatzen, baina Iainko, zeinek bere Espiritu saindua gutan ezarri ere ukan baitu.

9 Anaietasunezko karitateaz den bezenbatean, eztuzue mengoarik eskriba diezazuedan ezen zeurok Iainkoaz irakatsiak zarete, elkar onhets dezazuen.

10 Ezen egiten ere baduzue haur Maeedonia guzian diraden anaie orotara: baina othoizten zaituztegu, anaieak, gerotik gerora abanzago zaitetzten,

11 Eta pena ezar dezazuen bakez izatera, eta zuen egiteko proprien egitera, eta zuen esku propioez langitera, manatu zaituztegun bezala:

12 Kanpotik diradenetara honestki perporta zaitetztenzat, eta deusen beharrik eztuzuenzat.

13 Eta eztut nahi zuek ignorant zareten, anaieak, lo daunzanez den bezenbatean, kontrista etzaitetztenzat, berze goitiko esperanzarik eztutena ere bezala.

14 Ezen baldin sinhesten badugu Iesus hil eta resusztatatu dela, halaber Iesus *Iaunean* lo daunzanak ere Iainkoak erekarriren ditu harekin.

15 Ezen haur erraiten drauzuegu Iaunaren hitzez ezen gu bizirik goitiko garatenok Iaunaren adbenimenduan ezgaitzaitzela aitzinduren lo daunzateni.

16 Ezen Iauna bera exhortationezko oihurekin, eta Arkanjelu boze-kin, eta Iainkoaren tronpetarekin iauntsiren da zerutik: eta Kristean hilak resusztaturen dirade lehenik:

17 Gero gu bizirik goitiko garatenok, harrapaturen garate hekin batean hodeietan Iaunaren aitzinera airetan: eta halaz bethi Iaunarekin izanen gara.

18 Bada, konsola ezazue elkar hitz hauzaz.

KAP. V.

*2 Kristen adbenimenduan. 4 Argiko eta ilhunbeko haurrez. 6 Beil-
llatzeko eta sobre izateko. 8 Fidelen harmak. 10 Kristekin biz-
itzeko. 11 Elkar exhortatzeko. 14 Obra karitatezkoak. 19
Espirituaren dobainak ez iraungiteko. 21 Gauza guztiak experi-
mentatzeko, on dena edukiteko.*

1 Denborez eta momentez den bezenbatean, anaieak, ezta mengoarik eskriba diezazuedan.

2 Ezen zeurok badakizue ungi ezen Iaunaren eguna ethorriren dela, ohoina gauaz bezala.

3 Ezen erran dezatenean, Bake eta seguranza: orduan gainera ethorriren zaie ustegaberiko destrukzioea, izorra denari mina bezala, eta eztrade itzuriren.

4 Baina zuek, anaieak, etzarete ilhunbean, non egun hark, ohoinak *egiten duen* bezala, ardiets zaitzaten.

5 Zuek guziok argiaren haur zarete, eta egunaren haur: ezgara gauaren edo ilhunbearen *haur*.

6 Ezgaunzala bada lo berzeak bezala, baina gauden iratzarri eta garen sobre.

7 Ezen lo daunzanak, gauaz lo daunza: eta horditzen diradenak, gauaz dirade hordi.

8 Baina gu egunaren garenok, garen sobre, fedezko eta karitatezko halakretaz bezituak, eta kasket orde, salbamendutako esperanzaz.

9 Ezen ezgaitu ordenatu Iainkoak hirakotzat, baina salbamenduaren ukaitekotzat Iesus Krist gure Iaunaz,

10 Zein guregatik hil izan baita: bagaude iratzarri, ala bagaunza lo, harekin batean bizi garen.

11 Harren, exhorta ezazue elkar, eta edifika ezazue batak berzea, egiten ere duzuen bezala.

12 Halaber othoizten zaituztegu, anaieak, ezagut ditzazuen zuen artean traillaizen diradenak, eta zuen gaineko diradenak *gure* Iaunean, eta zuen admonestazaleak:

13 Eta amorio handitan eduki ditzazuen, egiten duten obragatik. Auzue bake elkarren artean.

14 Halaber othoitz egiten drauzuegu, anaieak, admonesta ditzazuen bizitze desordenatutakoak, konsola ditzazuen gogo xipitakoak, sustenga ditzazuen flakuak, zareten espirituz patient guzietara.

15 Begirauzue nehork eztiezon gaitza gaitzagatik nehori renda: baina ungiari bethi zarreitzate, bata berzeagana eta guzietara.

16 Bethiere zareten alegera.

17 Pausu gabe othoitz egizue.

18 Gauza guzietan eskerrak emainzkizue: ezen haur da Iainkoaren zuetarako borondatea Iesus Kristez.

19 Espiritua eztezazuela iraungi:

20 Profetiak eztizazuela menosprezia.

21 Gauza guziak experimentaitzazue: on denari zatsetzate:

22 Gaizkiaren irudi orotarik begira zaitzte.

23 Bada Iainko bakezkoak osoki sanktifikatzen zaitzate: eta zuen espiritua guzia eta arima eta gorputza hogen gabe, Iesus Krist gure Iaunaren adbenimenduko begira ditezela.

24 Fidel da zuek deithu zaituztena, eginen ere badu.

25 Anaieak, othoitz egizue guregatik.

26 Salutaitzazue anaie guziak pot saildurekin.

27 Rekeritzen zaituztet Iaunaren partez irakur dakien epistola haur anaie saildu guziei.

28 Iesus Krist gure Iaunaren gratia *dela* zuekin. Amen.

Thesalonizeanoetarako lehen Athenestik eskribatu.

S. PAUL APOSTOLUAREN THESALONIZEANOETARATKO EPISTOLA BIGARRENA

KAP. I.

*3 Thesalonizeanoen fedea eta karitatea. 5 Paulek bek konsolatu-
tzen. 8 Ianna infidelez mendekaturen. 11 Thesalonizeanoak
Paulek othoitz egiten.*

1 Paulek eta Siluanok eta Timotheok gure Iainko Aitan eta Iesus Krist gure Iaunaren Thesalonizeanoen *den* Elizari:

2 Gratia *dela* zuekin eta bakea gure Iainko Aitagatik eta Iesus Krist Iaunagatik.

3 Eskerrak eman behar drauzkiogu Iainkoari bethiere zuengatik, anaieak, razoina den bezala, zeren hagitz handitzen den zuen fedea eta *zeren* abundatzen den zuen guzietatik batbederaren elkarganako karitatea:

4 Hala non geuror zuengatik gloriatzen baikara Iainkoaren Elizetan, zuen persekutione eta iragaiten dituzuen afliktione guzietako patientiaz eta fedez:

5 Zein baitirade Iainkoaren iujemendu iustoaren seignale, Iainkoaren resumaren digne egin zaitzetzat, zeinagatik sufritzen ere baituzue:

6 Ezen gauza iustoa da Iainkoa baithan, zuek aflijitzen zaituztenei, afliktione renda diezen

7 Eta zuei aflijitzen zaretenoi solajeamendu gurekin, ager dadinean Iesus Iauna zerutik bere puisanziako Aingeruekin,

8 Suzko garrekin, mendekatzen delarik Iainkoa ezagutzen ez tutenez, eta Iesus Krist gure Iaunaren Ebanjelioari behatzen etzaizkionez:

9 Zein punituren baitirade punitione eternelaz, *kondemnaturik* Iaunaren presentiaz eta haren botherearen gloriaz:

10 Dathorrenean glorifikatu denzat bere sainduetan, eta miragarri egin dadinatz sinhesten duten guzietan (zeren gure zuek baitharako testi-moniajeara sinhetsi izan baita) egun hartan:

11 Kausa hunegatik ere othoitz egiten dugu bethiere zuengatik, zuek bokationearen digne gure Iainkoak egin zaitzatenzat, eta konpli dezan *bere* ontasunaren plazer on guzia, eta fedearen obra botheretsuki:

12 Glorifika dadinatz Iesus Krist gure Iaunaren izena zuetan, eta zuek hartan, gure Iainkoaren eta Iesus Krist Iaunaren gratiaren araura.

KAP. II.

2 Perseberatzeko fedean. 4 Kristen adbenimenduaren signoak. 5 Antekristen deskriptioea. 10 Inkredulen kondemnationea. 13 Thesalonizetanoak salbamendutara elejitu.

1 Othoitz egiten drauzuegu bada, anaeak, Iesus Krist gure Iaunaren adbenimenduaz eta gure harenganako biltzarreaz.

2 Etzaitzeten bertan adimenduz erauz, eta etzaitzeten trubla ez espirituz, ez hitzez, ez epistolaz, guzaz eskribatua baliz bezala, Kristen eguna bertan baliz bezala.

3 Nehork etzaitzatela seduzi ezeinere maneraz: ezen *egun hura ezta ethorriren* non reboltamendua lehen ethor eztadin, eta manifesta eztadin bekatutako gizona, perditionezko semea,

4 Zein oposatzen eta alxatzen baita Iainko erraiten eta adoratzen den guziren kontra: hala non hura iainko bezala, Iainkoaren tenplean iarten baita, bere burua erakusten duela ezen iainko dela.

5 Ala etzarete orhoit ezen oraino zuekin ninzela, gauza hauk erraiten nerauzkizuela?

6 Eta orain zerk dadukan badakizue, hura manifesta dadinatz bere denboran.

7 Ezen ia egiten da inikitatzeko misterioa: solament orain dadukanak, *edukiren du* ken daiteno artetik.

8 Eta orduan manifestaturen da gaixtoa, zein Iaunak deseginen baitu bere ahoko Espirituaz, eta bere adbenimenduko klaretateaz abolituren.

9 *Hura diot* zeinen ethorteia baita Satanen operationearen araura, pui-sanza guzirekin eta signorekin eta gezurrezko mirakulurekin:

10 Eta inikitatzeko abusioe guzirekin galtzen diradenetan, zerengiarene amorioa ezpaitute rezebitu ukan salbatu izateko.

11 Eta halakotz igorriren draue Iainkoak abusioezko operationea, gezurra sinhets dezatenzat:

12 Kondemna ditezenzat egia sinhetsi ukan eztuten guziak, baina inikitatean plazer hartu ukan dutenak.

13 Baina guk, Iaunaz onhetsi anaeak, behar drauzkiogu bethi esker-rrak eman Iainkoari zuezaz, zereng hatseandanik elejitu baitzaituzte Iainkoak salbamendutara Espirituaren sanktifikationez, eta egiazko fedear:

14 Zeinetara deithu ukan baitzaituzte gure Ebanjelioaz Iesus Krist gure Iaunaren gloriaren akisionetakotz.

15 Halakotz, anaeak, zaudete fermu eta edukazue ikasi duzuen doktrina, bada *gure* hitzez bada epistolaz.

16 Bada Iesus Krist gure Iaun berak, eta gure Iainko eta Aita onhetsi gaituenak, eta eman konsolatione eternala eta esperanza ona gratiaz,

17 Konsola ditzala zuen bihotzak, eta konfirma zaitzatela hitz eta obra on orotan.

KAP. III.

1 Othoitz egiteko Iaunaren hitzak laster dagianzat. 2. Fedea. 6, 10 Traballatu nabi eziradenez. 8. Paul langiten ari izan. 14 Exkomunikationea.

1 Gainerakoaz, anaeak, othoitz egizue guregatik, Iaunaren hitzak laster dagianzat, eta glorifika dadin zuek baithan ere bezala:

2 Eta gu delibra gaitezen jende desordenatu eta gaixto hautarik: ezen fedea ezta guzien.

3 Baina fidel da Iauna, zeinek konfirmaturen baitzaituzte eta begiraturen gaixtoaganik.

4 Asegurazten ere bagara Iaunean zuegaz, ezen denuntiatzen drauzkizuegun gauzak egiten ere badituzuela eta eginen.

5 Bada Iaunak xuxent ditzala zuen bihotzak Iainkoaren amoriora, eta Kristen begira egoitera.

6 Anaieak, denuntiatzen drauzuegu halaber Iesus Krist gure Iaunaren izenean, separa zaitezten anaie desordenatuki eta ez gureganik rezebitu duen doktrinaren araura ebiltzen den orotarik.

7 Ezen zeurok badakizue nola imitatu behar gaituzuen: ezen ezgara desordenatuki maneiatu izan zuen artean.

8 Eta eztugu nehoren ogia dohainik ian: baina traillairekin eta nekerekin gau eta egun langiten ari ginadela, zuetarik nehoren forogu ez ginadenzat.

9 Ez bothere eztugunez, baina gure buruen zuei exenplutan emaitagatik, imita gaitzazuenzat.

10 Ezen zuekin ginadenean ere haur denuntiatzen gendrauzuen, ezen baldin zenbeit traillaatu nahi ezpada, ian ere eztezan.

11 Ezen enzuten dugu zuen artean badiradela batzu desordenatuki dabilzanik, deus ari ez tiradelarik, baina kurioski bizi diradelarik.

12 Bada halako diradenei denuntiatzen drauegu, eta othoitz egiten Iesus Krist gure Iaunaz sosegurekin traillaatzen ari diradela bere ogia ian dezaten.

13 Eta zuek, anaieak, etzaitzeltela enoia ungi egitez.

14 Eta baldin zenbeitek gure hitza obeditzen ezpadu, epistolaz hura nota ezazue: eta eztezazuela konbersa harekin, ahalke duenzat:

15 Guziagatik ere etsai bezala eztezazuela eduki, baina admonesta ezazue anaie anzo.

16 Bada Iaun bakezkoak bethiere dizuela bakea manera guzian. Iauna dela zuekin guziokin.

17 Salutationea, ene Paulen eskuz, baita seignale *ene* epistola guzietan: hunela eskribatzen dut.

18 Iesus Krist gure Iaunaren gratia *dela* zuekin.

Thesalonizanoetarako bigarrena Athenestik eskribatua.

S. PAUL APOSTOLUAREN TIMOTHEOGANATKO EPISTOLA LEHENA

KAP. I.

4 *Jenealojiak. Kestioneak. Iainkoaren edifikatonea.* 5 *Karitatea.*
7 *Legeko doktorak.* 12 *Paulek eskerrak Iainkoari emaiten.* 15
19 *Fedea. Konszientia ona.* 20
Himeneo eta Alexandre Satani liuratu.

1 Paulek, Iainko gure Salbadorearen eta gure esperanza Iesus Krist Iaunaren manamenduz Iesus Kristen Apostolu denak,

2 Timotheo *neure* egiazko semeari fedean, *Gratia dela birekin*, miseri-kordia *eta* bakea Iainko gure Aitaganik, eta Iesus Krist gure Iaunaganik.

3 Othoitz egin drauadan bezala Efesen egon andin, Mazedoniarat ioaiten ninzenean, *egin ezak*, denuntia diezeanzat batzuei eztezaten berzelako doktrinarik irakats.

4 Eta ezтитеzen beha elhe zarretara eta jenealojia fin gabetara, zeinek lehen, kestioneak enjendratzen baitituzte *ezen ez* Iainkoaren edifikatone fedez dena.

5 Bada manamenduaren fina duk karitate bihotz xahutik eta konszientia onetik *dena* eta fikzione gaberiko fedetik.

6 Gauza hautarik batzu erauzirik konbertitu izan dituk elhe banotara:

7 Legeko doktor izan nahi diradelarik eta aditzen eztituztelarik erraiten eta aseguratzen dituzten gauzak.

8 Eta bazeakiagu *ezen ona dela* Legea, baldin nehork harzaz bidezki usatzen badu.

9 Dakigularik *ezen* Legea ezteza iustoagatik iarri, baina gaixtoakgatik eta desobedientakgatik: Iainkoaren menospreziazealekgatik eta bizitze gaixtotakoakgatik, relijionerik ezteadukatenakgatik eta profanoakgatik, aita-amen hiltzealekgatik eta gizerhaileakgatik:

10 Paillartakgatik, bugreakgatik, giza ebatsleakgatik, gezurtiakgatik, desperiuruakgatik, eta baldin deus berzerik doktrina sanoaren kontratakorik bada.

11 *Zein doktrina baita* Iainko benedikatuaren Ebanjelio gloriazko niri kargutan eman izan zaitadanaren araura.

12 Eta esker emaiten diarokat ni fortifikatu nauenari, *zein baita*, Iesus Krist gure Iauna: zeinek fidel estimatu ukan bainau, *bere* zerbitzuan ezarrik:

13 Ni, lehen baininzen blasfemazale eta persekutazale eta iniuriazale: baina miseri-kordia egin izan ziaitadak: *ezen* ignorantiaz egin ukan diat, fedea eznuelarik.

14 Baina garaitu izan duk gure Iaunaren *gratia* federekin eta dilektionerekin *zein baita* Iesus Kristean.

15 *Haur duk* hitz segura, eta rezebi dezagun guziz dignea, *ezen* Iesus Krist ethorri izan dela mundura bekatoren salbatzera, zeinetariko lehena bainauz ni.

16 Baina hunegatik miseri-kordia egin izan ziaitadak, nitan lehenik erakuts lezanzat Iesus Kristek klementia guzia, *exenplu* ninzenzat hura baithan bizitze eternalerakotzat sinhetsiren zutenen.

17 Bada Rege eternalari, inmortalari, inbisibleari, Iainko zuhur berari *dela* ohore eta gloria sekula sekulakotz. Amen.

18 Manamendu haur gomendatzen drauat, Timotheo *ene* seme, aitzinetik hizaz izan diraden profetien araura, hezaz bataillatze onez batailla adinzat:

19 Dualarik fede eta konszientia ona: hura batzuk iraitzirik, fedez galtze egin ukan die.

20 Zeinetarik baitirade Himeneo eta Alexander: hek Satani eman dirautzat, ikas dezatenkat *gehiagorik ez* blasfematzen.

KAP. II.

1 *Gizon guziakgatik othoitz egiteko.* 4 *Iainkoak nahi guziak salba ditezten.* 5. *Ararteakoa Krist.* 7. *Paul Jentilen Apostolu eta Doktor.* 8 *Leku guzietan othoitz egiteko.* 9 *Emazten abillamenduaz eta eginbidez.* 15 *Nola hek salbatzen.*

1 Exhortatzen aut bada gauza guzien aitzinetik egin ditezten rekes-tak, othoitzek, suplikationeak, *eta* remerziamenduak gizon guziakgatik:

2 Regeakgatik, eta dignitatetan diraden guziakgatik, bizitze bakezkoa eta emea eraman dezagunzat pietate eta honestate guzirekin.

3 Ezen haur gauza ona eta atseginetako duk Iainko gure Salbado-rearen aitzinean,

4 Zeinek nahi baitu jende guziak salba ditezten, eta egiaren ezagutzera ethor ditezten.

5 Ezen Iainko bat *duk* eta ararteko bat Iainkoaren eta gizonen artean, Iesus Krist gizon *eginik*:

6 Zeinek bere burua eman ukan baitu ranzoinetan guziakgatik: testimonijae izateko bere denboran:

7 Zeinen publikazale eta Apostolu ni ordenatu izan bainaiz (egiazioat Kristean etzioat gezurrik) Jentilen Doktor federekin eta egiarekin.

8 Nahi diat bada gizonek othoitz dagiten leku orotan eskuak xahurrik altxatzen dituztelarik hira eta kestione gabarik.

9 Halaber emazteak ere abillamendu honestez ahalkerekin eta modestiarekin akotra ditezten, ez bilo izurtzez, edo urhez edo perlaz, edo abillamendu soberanziatakoz:

10 Baina (emazte Iainkoaren zerbitzatzez profesione egiten dutenei dagoten bezala) obra onez.

11 Emazteak silentiorekin ikas beza suiiektion guzirekin.

12 Ezen emazteari irakastea, eztiarokat permetitzen, ezeta gizonaren gainean autoritatez usatzea, baina den silentiotan.

13 Ezen Adam lehenik formatu izan duk, gero Eba.

14 Eta Adam eztuk seduzitu izan, baina emaztea reduzitu izanik, transgresionearen kausa izan duk.

15 Baina salbatua izanen duk haur enjendratzez, baldin egon badadi fedean, eta dilektionean, eta sanktifikationean modestiarekin.

KAP. III.

1 *Ipizpikuen ofizioa.* 11 *Haien emaztez.* 12 *diakrez.* 15 *Iainkoaren etxea.* 16 *Pietatearen misterioa.*

1 Hitz segura *duk haur*, Baldin nehork, Ipizpiku izatera desiratzen badu, obra exzellent bat desiratzen dik:

2 Baina behar dik Ipizpikuak izan irreprensible, emazte bakoitz baten senhar, bijilant, sobre, modest, estranjereren ostatur gogotik rezebilzale, irakasteko karazko:

3 Ez mahatsarnoari emana, ez ukaldikari, ez irabazte deshonestaren guthizioso, baina benigno, ez reboltari, ez abaritoso:

4 Bere familia honestki gobernatzan duelarik, bere haurrak suiiektionetan edukiten dituelarik honestate guzirekin:

5 (Ezen baldin edozeinek bere etxearen gobernatzan ezpadaki, nolatan Iainkoaren Elizari gogoia emanen drauka?)

6 Ez aprendiz berri, urguluz hanturik deabruaren kondemnationera eror eztadinzat.

7 Behar dik are hark duen testimonijae ona kanpokoetarik ere: reprotxutara eta deabruen lazora eror eztadinzat.

8 Diakrek halaber *behar die izan* honest, ez bi hitzetako, ez mahatsarno anhitzari emanak, ez irabazte deshonestaren guthizioso:

9 Edukiten dutelarik fedearen misterioa konszientia xahurekin.

10 Eta hek ere foroga ditezten lehen, gero zerbitza dezaten, baldin reprotxu gabetako badirade.

11 Halaber haien emazteak *diraden* honest, ez gaitzerraile, *baina* sobre, leial gauza guzietan.

12 Diakreak diraden emazte bederaren senhar, gobernatzen dituztelarik honestki *bere* haurrak eta bere etxeak.

13 Ezen ungi zerbitzatu dukeitenek grado ona akisitzen die beretzat, eta libertate handia Iesus Krist baithango fedean.

14 Gauza hauk eskribatzen drauzkiat, esperanza dudalarik ezen sarri hiregana ethorriren naizela:

15 Eta baldin beranzen badut, dakianzat nola behar den Iainkoaren etxean konbersatu, zein baita Iainko biziaren Eliza, egiaren habea eta sustengua.

16 Eta duda gabe, handi duk pietatearen misterioa: ezen Iainkoa manifestatu izan dela haragian, iustificatu dela Espirituan, ikusi izan dela Aingeruez, predikatu izan zaiela Jentilei, sinhetsi izan dela munduan, goiti rezebitu izan dela gloriara.

KAP. III.

1 *Azken denborez*. 2 *Deabruen doktrina*. 3 *Ezkonzaren eta bianden defendatzeaz*. 7 *Elbe profanoei ibes egiteko*. 8 *Pietatea*.
10 *Esperanza Iainkoa baithan*.

1 Bada Espirituak klaroki erraiten dik ezen azkeneko denboretan reboltaturen diradela batzu fedetik espiritu abusariei behatzen zaiztela, eta deabruen doktrinei,

2 Hipokrisiaz gezurrak irakasten dituztenen *doktrinei*, zeinen konszientia kauterizatua baita,

3 Defendatzen dutelarik ezkonzea *eta biandetaryk* itatea, zein Iainkoak kreatu baitrauzte usatzeko remerziamendurekin fidelei, eta egia ezagutu ukan dutenei.

4 Ezen Iainkoaren kreatura guzia *duk* on, eta deus ez irazituko, baldin remerziamendurekin rezebitzen bada.

5 Ezen *kreatura* sanktifikatu dihoak Iainkoaren hitzaz eta orationez.

6 Gauza hauk baldin proposa badietzek anaiei Iesus Kristen minis-tre on aizate, hazi izanik fedearen, eta dilijentki iarreiki atzaion doktrina onaren hitzetan.

7 Baina irazkik fable profanoak eta atsoenak irudiak: eta exerzi ezak eure burua pietatean.

8 Ezen exerzitatione korporala probetxu gutitako duk: baina pieta-tea gauza guzietara probetxutako duk, presenteko bizitzearen eta ethor-tekoaren promesa duelarik.

9 Hitz segura *duk* haur, eta guziz rezebi dadin dignea.

10 Ezen halakotz traillaillen ere gaituk, eta eskarniatzen, zeren esperanza baitugu Iainko bizian, zein baita gizon guzien Salbadore, *eta* prinzipalki fidelen.

11 Gauza hauk denuntiaitzak eta irakats.

12 Nehork hire gaztetasuna eztezala menosprezia: baina aizen fide-len exenplu hitzean, konbersationean, karitatean, espirituan, fedean, puritatean.

13 Ethor nadin artean, akio irakurtzeari, exhortatzeari, doktrinari.

14 Eztezala menosprezia hitan den dohaina, zein eman izan baitzaik profetiaz, Anzianoen konpainiaren eskuen inpositionearekin.

15 Gauza hauk praktikaitzak, *eta* aizen gauza hautan atento: hire aban-zamendua ageri denzat guzien artean.

16 Gogoia emok eure buruari eta doktrinari: persebera ezak gauza hautan: ezen baldin haur badagik, eure burua duk salbaturen eta hiri behatzen zaizkianak.

KAP. V.

1 *Batbedera bere kalitatearen araura reprehenditzeko eta admo-nestatzeke*. 3 *Albargunez*. 17 *Anzianoez*. 24 *Bekatuez*. 25 *Obra-
onez*.

1 Gizon anzianoa eztezala dorpeki reprehendi, baina ezhorta ezak aita bezala: gazteak, anaiek bezala:

2 Emazte zaharrak, amak bezala: gazteak, arrebak bezala kastitate guzirekin.

3 *Emazte* alhargunak ohoraitzak, egiazki alhargun diradenak.

4 Baina baldin zenbeit *emazte* alhargunek haurrik, edo ilobasorik badu, ikas bezate lehenik *beren* etxe proprira pietateren erakusten, eta burhasoetara ordainaren rendatzen: ezen haur *duk* on eta plazent Iainkoaren aitzinean.

5 Bada egiazki alhargun denak eta bera azkendu izan denak esperanza dik Iainkoa baithan, eta perseberatzen dik othoitzetan eta orationetan gau eta egun.

6 Baina delizioski bizi dena, bizirik hila duk. 7 Gauza hauk bada denuntiaitzak, irreprensibile diradenzat.

8 Eta baldin edozeinek berez eta prinzipalki etxekoez artharik ezpada, fedeaz ukatu dik, eta duk infidela baino gaixtoago.

9 *Emazte* alharguna hauta bedi ez hirurogei urthe baino gutiagotakoa, senhar baten emazte izana:

10 Obra onetan testimoniaje duena: eia haurrak hazi dituenez, eia estranjerak alojeatu dituenez, eia sainduen oinak ikuzi dituenez, eia afljituak aiutatu dituenez, eia obra on orori ardura iarreiki izan zaionez.

11 Baina alhargun gazteagoak refusaitzak: ezen brida largatu dutenean Kristen kontra, ezkondu nahi dituk:

12 Bere kondemnationea dutelarik, zeren bere lehen fedea iraitzi ukan baitute.

13 Eta gehiago, alfer egoile ere diradelarik ikasten die etxez etxe ebilen: eta eztituk solament alfer egoile, baina edasle ere, eta kurioso, behar eztiraden gauzez dadasatelarik.

14 Nahi diat bada gazteak ezkon ditezen, haur dagiten, etxea goberna dezaten, okasionerik batre etsaiari eztemoten gaizki erraiteko.

15 Ezen ia baztu itzuli izan dituk Satanen ondoan.

16 Baldin edozein fidelek edo zenbeit fidelsak baditu *emazte* alhargunak, aiuta bitza hek, eta eztadin karga Eliza, egiazki alhargun diradenen asko denzat.

17 Ungi presiditzen duten Anzianoak ohore doblaren digne estima bitez: prinzipalki hitzean eta doktrinan travaillatzen diradenak.

18 Ezen Eskripturak erraiten dik, Idi bihitzen ari denari eztraukak ahoa lothuren. Eta, Langilea bere sariaren digne da.

19 Anzianoaren kontra akusationerik eztezala rezebi biga edo hirur testimonioaren azpian baizen.

20 Bekatu egiten dutenak, guzien aitzinean reprehenditzak, berzeak ere baldur diradenzat.

21 Rekeritzen aut Iainkoaren eta Iesus Krist Iaunaren eta Aingeru elejituen aitzinean, gauza hauk begira ditzan, bata berzeari preferitu gabe: deus egiten ezuala alde batera makurtuz.

22 Eskuak eztietsuala nehorri bertan ezar, eta eztezala komunika berzeren bekatuetan, eure burua pur begirezak.

23 Hemendik harat eztezala urik edan, baina mahatsarno guti batez usat ezak, eure estomakagatik, eta eure eritasun usuakgatik.

24 Gizon batzuen bekatuak aitzinean ageri dituk, eta aitzinean dihoazak kondemnationetan: eta batzuei ondoan ere iarreikiten ziaiztek.

25 Halaber obra onak ere aitzinean ageri dituk: eta berzelako diraden *obrak*, ezin estal daitezkek.

KAP. VI.

1 *Zerbitzarietz*. 4. 20 *Kestione banoei ihes egiteko*. 6 *Pietatea*. 8 *Kontentamendua*. 10 *Abaritia*. 11 *Perseberanza*. 13 *Kristen adbenimendua*. 17 *Munduko abratsak*.

1 Uztarriren azpian diraden zerbitzari guziek, bere nabusiak ohore ororen digne estima bitzate: Iainkoaren izena eta doktrina blasfema ezтитеzenzat.

2 Eta nabusi fidelak dituztenek, ez titzatela menosprezia zeren anaie diraden: baina aitzitik zerbitza bitzate, zeren fidelak eta onhetsiak diraden, ontasunean partizipant diradelarik. Gauza hauk irakats itzak eta exhorta.

3 Baldin nehorik berze doktrinarik irakasten badu, eta konsentitzen ezpadu Iesus Krist gure Iaunaren hitz sanoetan, eta pietatearen araezko doktrinan,

4 *Hura* hantua duk, deus ez takialarik, baina erhotzen delarik kestionen eta hitzezko kontentionen ondoan, hetarik sortzen dituk inbidia, gudu, iniuriak, suspizione gaixtoak,

5 Gizon adimenduz korrumpituen eta egiatik pribatu diradenen disputatione banoak, estimatzen dutelarik pietatea irabazte dela: retiradi halakoetarik.

6 Segur, irabazte handia duk pietatea kontentamendurekin.

7 Ezen deus ez tiagu ekarri mundura: segura duk eraman ere deus ezin dezakegula.

8 Baina bitanza dugularik eta zerzaz estal ahal gaitezen, hezaz kontent izanen gaituk.

9 Ezen abrastu nahi diradenak, erorten dituk tentationetara eta lazora, eta anhitz desir erhotara eta kaltetakotara, zeinek hundatzen baitituzte gizonak destruktionetara eta perditionetara.

10 Ezen gaitz guzien erroa abaritia duk, zein desiratzen dutelarik batzu erauzi izan baitirade fedetik, eta bere buruak anhitz doloretan nahaspilatu ukan baitituzte.

11 Baina hik, Iainkoaren gizona, gauza haie ihes egiek, eta iarreiki akie iustitiari, pietateari, fedeari, karitateari, patientiari, emetasunari.

12 Fedearen konbat ona konbati ezak, lot akio bizitze eternalari, zeinetera deithu ere baitaiz, eta konfesionen ona anhitz testimonioren aitzinean egin ukan duk.

13 Denuntiatzen drauat gauza guziak bibifikatzen dituen Iainkoaren, eta Iesus Kristen aitzinean, zeinek testifikatu ukan baitu Pontio Pilatereren azpian konfesionen ona:

14 Manamendu haur begira dezan makula eta reprotxu gabe, Iesus Krist gure Iaunaren adbenimendurano:

15 Zein erakutsiren baitu bere denboran Prinze benedikatuak eta bakoitzak, regen Regeak eta iaunen Iaunak:

16 Zeinek berak baitu inmortalitate, nehor hurbil ezin daiten argian habitatzen delarik, zein ezpaitu gizonek batek ere ikusi, ez ezin ikus baitezake: zeini ohore eta indar sekulakotz. Amen.

17 Mundu hunetan abrats diradenei denuntia izek, ez tiraden arrogant, eta eztezaten *bere esperanza* ezar fermutate gabeko abrastasunetan, baina Iainko bizian, zeinek emaiten baitrauzkigu abundoski gauza guziak, usatzeko:

18 Ungi egin dezaten, obra onez abrats diraden, emaile on *eta* konpункide onetako *diraden*.

19 Thesaurizatzen dutelarik beretako fundament on bat ethorkizunera, ardiets dezatenzat bizitze eternala.

20 O Timotheo, deposita begirezak, ihes egiten drauecalarik oihu banoeci *eta* profanoeci, eta falsuki hala deitzen den eszientiako kontradiktioeci:

21 Zein *eszientiaz* profesione egiten zutelarik batzu fedetik erauzi izan baitirade. Gratia *dela* hirekin. Amen.

Timotheoganatko lehen eskribatu Laodizeatik, zein baita Frjia Pakatianoko hiri prinzipala.

S. PAUL APOSTOLUAREN TIMOTHEOGANATKO EPISTOLA BIGARRENA

KAP. I.

1 Paulek Iesus Kristen Apostolu Iainkoaren borondatez *denak*, Iesus Krist baithan den bizitzearen promesaren araura,

2 Timotheo *neure* seme maiteari: gratia, miseriakordia *eta* bakea Iainko Aitagani, eta Iesus Krist gure Iaunagani.

3 Esker diarokat Iainkoari, zein zerbitzatzen baitut *neure* aitzineko-akdanik konszientia purekin, nola pausu gabe baitut memoria hizaz *neure* orationetan gau *eta* egun:

4 Hire ikusteko desir dudalarik, hire nigar xortez orhoitik, bozkarioz bethe nadinza:

5 Orhoitzen naizela hitan den fikzione gabeko fedez, zein lehenik habitatu izan baita hire amaso Loida baithan, *eta* hire ama Eunika baitan: *eta* segur nauk ezen hi baithan ere *habitatzzen dela*.

6 Kausa hunegatik abisatzen aut bitz dezan ene eskuen inpositionez hitan den Iainkoaren dohaina.

7 Ezen eztraukuk eman Iainkoak iziapenetako espiritu bat, baina berthutetako, *eta* dilektionetako, *eta* adimendu sanotako *espiritu bat*.

8 Ezaizela bada ahalke gure Iaunaren testimoniajeaz, ezeta nizaz, bainaiz haren presoner: baina aizen partizipant Ebanjelioko afliktionetan, Iainkoaren puisanzaren araura:

9 Zeinek salbatu ukan baikaitu, *eta bere* bokatione sainduaz deithu: ez gure obren kausaz, baina bere ordenanzaren *eta* denbora eternalak baino lehen Iesus Krist baithan eman izan zaikun gratiaren kausaz.

10 Eta manifestatu izan duk orain Iesus Krist gure Salbadorearen ethorteaz, zeinek herioa ere desegin ukan baitu, *eta* argira eman bizitzea *eta* inmortalitatea Ebanjelioaz:

11 Zeinen publikazale ni ordenatu izan bainaiz, *eta* Apostolu *eta* Jentilen doktor.

12 Halakotz gauza hauk ere sufritzen zitiat: guziagatik ere eznauk ahalke: ezen bazeakiat nor sinhetsi dudana: *eta* segur nauk ezen hura bot-heretsu dela ene depositaren begiratzeko egun hartarano.

13 Edukak eneganik enzun ukan dituan hitz sanoen egiazko forma, federekin *eta* Iesus Krist baithan den karitaterekin.

14 Deposit ona begirezak Espiritu sainduaz, zein habitatzen baita gutan.

15 Badakik haur, ezen aldaratu izan diradela eneganik Asian diraden guziak: zeinetarik baitirade Fijello *eta* Hermojenes.

16 Iaunak miseriakordia dagiola Onesiforen etxeari: ezen anhitzetan rekreatu ukan nik, *eta* ene kadenaz eztuk ahalketu izan:

17 Aitzitik Roman izan denean guziz afektionatuki bilhatu ukan niauk *eta* eriden:

18 Demola hari *othoi* Iaunak eriden dezan miseriakordia Iauna baithan egun hartan: *eta* zenbat anhitz zerbitzu Efesen ere egin drautan, hik guziz ungi dakik.

KAP. II.

3 *Kristen jendarmes.* 9 *Paulen estekaduren kausa.* 16 *Oihu banoei ibes egiteko.*
20 *Unzi oboretakoak eta desoboretakoak.* 23 *Kestione erboei ibes egiteko.* 24
Ministrearen eginbidea.

1 Hi bada, ene seme, fortifikadi Iesus Krist baithan den gratian:

2 Eta anhitz testimonioren artean eneganik enzun dituan gauzak, irakats ietzek jende fidelei, zein berzen ere irakasteko sufizient izanen baitirade.

- 3 Hik bada travaillu sufri ezak Iesus Kristen jendarmes on anzo.
- 4 Eztuk nehork gerlan enpatxatzen bizitzeko egitekoetz, gerla egiteko hautatu duenaren gogarako denzat.
- 5 Halaber baldin nehork konbatik egiten badu, eztuk koroatzen baldin bidezki konbatitu ezpada.
- 6 Laborariak travaillatu behar dik frukturik rezebi dezan baino lehen.
- 7 Konsideraitzak erraiten ditudan gauzak: Iaunak bada eman diezala adimendu gauza guzietan.
- 8 Aizen orhoit Iesus Krist resusztatuta izan dela hiletarik, Dabid-en hazitik *zelarik*, ene Ebanjelioaren araura:
- 9 Zeinetan, gaizkigile anzo, aflijitzen bainaiz estekailluetarano: baina Iaunaren hitza eztuk estekatua.
- 10 Halakotz gauza guziak sufritzen zitiat elejituakgatik, hek ere obte-ni dezatenzat Iesus Krist *Iaunean* den salbamendua, gloria eternalarekin.
- 11 Hitz segura *duk* haur: Ezen baldin harekin hil izan bagara, harekin biziko ere garela.
- 12 Baldin sufritzen badugu, regnaturen ere harekin diagu: baldin ukatzen badugu, hark ere gu ukaturen gaitik:
- 13 Baldin desleial bagara, hura *ordea* fidel diagok, uka bere burua ezin zezakek.
- 14 Arranberritzak gauza hauk, protestatzen dualarik Iaunaren aitzinean eztezan nehork hitzez iharduki, *baita* probetxurik batre ekarten eztuen gauza, *aitzitik* enzuleak erautzen dituen.
- 15 Dilijentadi eure buruaren Iainkoari aprobatu presentatzera, konfusione gabeko obrero, artezki egiaren hitza ebakiten duala.
- 16 Oihu banoak eta profanoak reprimitzak: zeren inpietate handiagotara abanzaturen baitirade.
- 17 Eta haien hitza gangrena bezala alhako duk, zeinetarik baitirade Himeneo eta Fileto:
- 18 Zein egiatik erauzi izan baitirade, erraiten dutela ia resurrektioeana egin izan dela, eta erautzen die edozein batzuen fedea.

19 Alabaina Iainkoaren fundamenta fermu diagok, zigulu haur due-larik, Ezagutzen ditu Iaunak zein diraden harenak: eta, Retira bedi iniustitiatarik Kristen izena inbokatzen duen guzia.

20 Eta etxe handi batetan eztuk solament urhezko eta zilharrezko unzirik, baina zurezkorik eta lurrezkorik ere: eta batzu ohoretakotz, eta berzeak desohoretakotz.

21 Bada nehork baldin bere burua hautarik xahu badeza, izanen duk unzi ohoretakotz sanktifikatua, eta Iaunaren usejetakotz karazkoa, eta Iaunaren obra on orotara apaindua.

22 Gaztetasunaren guthiziei ere ihes egiek, eta iarreiki akio iustitiari, fedeari, karitateari, bakeari bihotz purez Iauna inbokatzen dutenekin.

23 Eta kestione erhoak, eta instruktione gabetakoak irazkik, daki-larik ezen hek gudu enjendratzen dutela.

24 Bada Iaunaren zerbitzariak eztik reboltari izan behar, baina eme guzietara, irakasteko karazko, patientki gaixtoak suportatzen dituelarik:

25 Emetasunekin irakasten dituelarik opinione kontrariotako diradenak: eia noizpait Iainkoak urrikimendu eman diezakeenez egiaren ezagutzeko,

26 Eta emenda ditezen, haren borondatearen *egiteko*, *itzuririk* deabruaren lazotik, zeinez hatzamanak baitaude.

KAP. III.

1 *Azken denborez*. 10 *Paulen persekutioeana*. 14 *Doktrinan perseberatzeko*. 16 *Eskripturez den probetxua*.

1 Haur bada iakik, ezen azken egunetan izanen dela denbora perilosik.

2 Ezen izanen dituk gizonak bere buruentar, abaritoso, bantari, urgulutsu, disfamazale, aita-ametara desobedient, ingrat, Iainkoaren menospreziatzale,

3 Afektione natural gabe, leialtate gabe, kalumniazale, moderamen-du gabe, krudel, on diradenean gaitzetsle,

- 4 Traidore, temerario, hantuak, Iainkoari baino boluptatei hobe erizle.
- 5 Pietatearen irudia dutelarik, baina haren berthutea ukatzen dutelarik: aparta adi bada hetarik.
- 6 Ezen hautarik dituk etxetara forratzen diradenak, eta gathibu dadutzatenak emazteto bekatuz kargatuak, guthizia dibersez erabiliak,
- 7 Bethiere ikasten dutelarik, eta behinere egiaren ezagutzera hel ezin daitezkelarik.
- 8 Eta hala nola Ianesek eta Ianbresek resistitu baitraukate Moisesi: halaber hauk ere egjari resistitzen dirauko: gizon adimenduz korrunpi-tuak, fedez den bezenbatean reprotoak.
- 9 Baina ez tie gehiagorik abanzaturen: ezen hauen erhogoa klaro izanen duk guzietara, haiena ere izan den bezala.
- 10 Baina hik konplituki ezagutu ukan duk ene doktrina, gobernua, intentionea, fedea, emetasuna, karitatea, patientia:
- 11 Persekutioneak, afliktioneak, zein niri heldu izan baitzaizkit Antiokian, Ikonian, Listrian: nolako persekutioneak sufritu ukan ditudan *ziat*, eta guzietarik idoki ukan niauk Iaunak.
- 12 Eta Iainkoaren beldurrean Iesus Kristean bizi nahi diraden guziek ere persekutione sufrituren die.
- 13 Baina gizon gaixtoak eta abusariak abanzaturen ditut gaizkiagora seduzitzen dutelarik eta seduzituak diradelarik.
- 14 Bada hi egon adi ikasi dituan eta eman izan zaizkian gauzetan, dakialarik norenganik ikasi ukan dituan:
- 15 Eta nola haurra-danik letra sainduak ezagutu ukan dituan, zeinek zuhur ahal baihezakete salbamendutakotz Iesus Krist baithan den fedez.
- 16 Eskriptura guzia *duke* dibinoki inspiratua, eta probetxable doktrinatzeko, redargitzeko, korrejitzeko *eta* instruitzeko iustitiatan:
- 17 Konpli dadinzat Iainkoaren gizona, obra on orotara konplituki instruiturik.

KAP. IIII.

1, 5 *Paulek exhortatze*, 6 *Bere berioa aitzinetik erraiten*. 8 *Fidelen iustitiazko koroa*. 16 *Paul guziez abandonatu*, 17 *Eta Iainkoaz aiutatu*.

- 1 Rekeritzen aut bada nik Iainkoaren eta Iesus Krist Iaunaren aitzi-nean, zeinek bere adbenimenduan eta resuman biziak eta hilak iujeaturen baititu:
- 2 Predika ezak hitza, persebera ezak orduz eta orduz lekora: ari adi redargitzen, mehatxatzen, exhortatzen, emetasun eta doktrina guzirekin:
- 3 Ezen izanen duk denbora bat ezpaitute doktrina sanoa sufrituren: baina beharri killikorrak dituztelarik, berek bere desiren araezko irakastunak bilduren baitituzte:
- 4 Eta egiatik beharriak itzuliren baitituzte, eta fabletara emanak izanen baitirade.
- 5 Baina hik beilla ezak gauza guzietan, sufritzak afliktioneak, egin ezak ebanjelistaren obra, egik hire administrationea aprobatua den.
- 6 Ezen ni ia sakrifikatu izatera nihoak, eta ene partitzeko denbora hulbil duk.
- 7 Konbat ona konbatitu diat, *neure* kursua akabatu diat, fedea begiratu diat.
- 8 Gainerakoaz, begiratua diagotak iustitiazko koroa, zein rendaturen baitraut Iaunak egun hartan, iuje iusto hark: eta ez niri solament, baina haren adbenimendua desiratu ukan dukeiten guzici ere *bai*.
- 9 Dilijentadi enegana ethortera sarri.
- 10 Ezen Demasek abandonatu niauk, presenteko sekula haur onhetsirik, eta Thesalonizerat ioan izan duk: Kreszens Galatiarat, Tite Dalmatiarat.
- 11 Luk bera duk enekin. Mark harturik erekarrak eurekin: ezen probetxable diat zerbitzukotz.
- 12 Tikike ere igorri diat Efesera.

13 Troasen Karpo baitan utzi ukan dudan mantelina, ethor adinean ekarrak eurekin, eta liburuak, *baina* prinzipalki pergamioak.

14 Alexandre kobre-arotzak anhitz gaitz egin dirautak: Iaunak bere eginen arauz renda diezola.

15 Harenganik hi ere begiradi: ezen hagitz gure hitzei resistitu ukan dirauek.

16 Nehor etziaitadak asistitu, neure lehen defensan, aitzitik guziek abandonatu ukan niaue: inputa eztakiela.

17 Baina Iauna asistitu izan ziaitadak, eta fortifikatu ukan niauk, nizaz predikationea konpli dadinzat, eta hura enzun dezatenzat Jentil guziek: eta delibratu izan nauk lehoinaren ahotik.

18 Eta delibraturen niauk Iaunak obra gaixto guzitarik eta enparaturen bere resuma zelestialeko: hari *dela* gloria sekula sekulakotz. Amen.

19 Salutaitzak Priska eta Akila, eta Onesiforeoren familia.

20 Erasto gelditu izan duk Korinthen: eta Trofimo Miletan utzi diat eria.

21 Dilijentadi negu aitzinean ethortera. Salututzen aute Eubulok eta Pudensek eta Linok eta Klaudiak eta anaie guziek.

22 Iesus Krist Iauna *dela* hire espirituarekin. *Haren gratia dela* zuekin. Amen.

Timotheo Efeseko Elizako lehen Ipizpiku ordenatuaganatko bigarrena Romarik eskribatu, Paul berriz Zesar Neronen aitzinean presentatu izan zenean.

S. PAUL APOSTOLUAREN TITEGANATKO EPISTOLA

KAP. I.

1 Egiaren ezagutzera. 2 Esperanza. 3 Predikationea. 5 Tite zergatik Kretan utzi. 7 Ipizpiku egiazkoaren ofizioa. 10 Zirkonzi-sionekoez. 11 Irabaziatatik, behar ez tiraden gauzak irakasten dituztenez. 15 Deus ez satsurik xahuendako. 16. Obrak gaberiko fedea.

1 Paulek Iainkoaren zerbitzari eta Iesus Kristen Apostolu *denak*, Iainkoaren elejituen fedearan eta pietatearen tenorez den egiaren araura,

2 Bizitze eternalaren esperanzakotzat, zein prometatu ukan baitu Iainko gezurti eztenak denbora eternalen altzinetik, eta manifestatu bere denboretan:

3 *Diot* bere hitza, Iainko *gure* Salbadorearen ordenanzaren tenorez niri kargutan eman izan zaitadan predikationeaz: Tite *neure* seme egiazkari *gure artean* komun den fedearan arauz.

4 *Gratia dela hirekin* miseriordia *eta* bakea Iainko Aitagarik, eta Iesus Krist Iaun *gure* Salbadoreaganik.

5 Kausa hunegatik utzi ukan aut Kretan goitiko diraden gauzen korrijitzen kontinua dezanzat, eta ordena ditzan hiriz hiri Anzianoak, nik ordenatu drauadan bezala:

6 Baldin zenbeit bada irreprensiblerik emazte bakoitz baten senhar, haur fidelak dituelarik, ez disolutionez akusatuak, edo ranjea ezin daitezkenak.

7 Ezen Ipizpikuak behar dik izan irreprensibile, Iainkoaren etxearen gobernari anzo, ezten porfidioso, ez kolerik, ez mahatsarnoari emana, ez ukaldikari, ez irabazte deshonestaren guthizioso:

8 Baina estranjereren ostatur gogotik rezebizale, onen onhetsle, zuhur, iusto, saindu, moderatu:

9 Instruktionearen araura den hitz fidelaren edukile, doktrina sanoz exhorta ere ahal dezantat, eta kontrastatzen diradenak benzut.

10 Ezen baduk anhitz ranjea ezin daitenik eta banoki minzazalerik, eta adimenduen seduzizalerik, prinsipalki Zirkonzisionetik diradenak: haei ahoa bozatu behar ziaiek:

11 Hek etxeak osoki erautzen zitie, behar ez tiraden gauzak irakasten dituztela irabazte deshonestaren kausaz.

12 Erran dik haien arteko zenbeitek, haien profeta propioiak, Kretatarrak bethi gezurti, bestia gaitzak, sabel nagiak.

13 Testimoniaje haur egiazkoa duk: kausa hunegatik reprehenditzak hek biziki, fedean sano diradenzat:

14 Behatzen eztutelarik Iuduen fabletara, eta egiatik aldaratzen diraden gizonen manuetara.

15 Gauza guziak xahuendako xahu dituk baina satsuendako eta infidelendako eztuk deus, xahurik, aitzitik dituk satsu haien adimendua eta konszientia.

16 Profesione egiten die Iainkoa ezagutzen dutela, baina obraz ukatzen die, abominable diradelarik eta desobedient eta obra on orotara reprobatuak.

KAP. II.

2 Zaharrez. 6 Gaztez. 7 Exenplu ona. 9 Zerbitzaries. 11 Iainkoaren gratiaz. 13 Esperanzaz. 14 Zer finetara Iesus Kristek guregatik bere burua eman.

1 Baina hik denuntiaitzak doktrina sainduari dagozkan gauzak.

2 Gizon zaharrak sobre diraden, graue, moderatu, sano fedean, karitatean *eta* patientian.

3 Emazte zaharrak halaber *diraden* saindutasunari dagokan kontinentiatako, ez gaitzerraile, ez mahatsarno anhitzari emanak, gauza honesten irakatsle:

4 Emazte gazteak instrui ditzatenzat moderatu izaten, bere senharren onhetsten, bere haurren maite ukaiten:

5 Zuhur izaten, xahu, etxean egoile, on, bere senharren suiet: Iainkoaren hitza blasfema eztadinzat.

6 Gizon gazteak halaber exhortaitzak moderatu diraden.

7 Gauza guzietan erakusten dualarik eure burua obra onen exenplu, doktrinan *erakusten dualarik* integritate, grabitate,

8 Hitza sano, *eta* kondemna ezin daiten *bezalako*: kontrastatzen dena konfundi dadinzat, zuezaz gaizkirik zer erran ez ukanez.

9 Zerbitzariak bere nabusien suiet diraden, gauza guzietan haien gogara egiten dutelarik, kontradizale ez tiradelarik:

10 Deus apartatzen eztutelarik, baina leialtate on guzia erakusten dutelarik, gauza guzietan Iainko gure Salbadorearen doktrina orna dezatenzat.

11 Ezen agertu izan ziaiek gizon guziei Iainkoaren gratia salbagarria.

12 Irakasten gaituela, infidelitateaz eta munduko desirez renuntiatu-rik, sobreki, iustoki, eta relijioski bizi garen presenteko sekula hunetan:

13 Dohain onetako esperanzaren eta gure Iainko handi eta Salbadore Iesus Kristen gloriatako adbenimendu exzellentaren begira gaudelarik:

14 Zeinek eman baitu bere burua guregatik, gu redemi genzanzat inikitate guzitarik, eta purifika genzanzat bere populu partikular, obra onetara afektionatu izateko.

15 Gauza hauk denuntiaitzak, eta ari adi exhortatzen eta reprehenditzen autoritate guzirekin: nehork ezezala hi menosprezia.

KAP. III.

2 Prinziei eta gebientasuna dutenei obedientia ekarteko. 4, 5 Iainkoaren miseriakordiaz salbatzen. 7. Gratiaz iustificatzen. 9 Kes-tionei ihes egiteko. 10 Heretiko denaz. 14 Obra onez.

1 Admonestaitzak Prinzipaltasunen eta Potestaten suiet diraden, Gobernadoreak obedi ditzaten, obra on orotara prest diraden: 2 Nehorzaz gaizkirik ezterraten, diraden gudu gabe, moderatu, emetasun guzia erakusten dutelarik gizon guzietara.

3 Ezen gu ere noizpait adimendu gabe gentuan, desobedient, abusatua, anhitz moldetako desirak eta boluptateak zerbitzatzen gentuela, malitiatan eta inbidiatan bizi ginela, gaitzetsiak ginela: *eta* elkarri gaitz erizle.

4 Baina Iainko gure Salbadorearen benignitatea eta gizonetarako amorioa agertu izan denean,

5 Ez egin ukan ditugun obra iustoez, baina bere miseriakoz salbatu ukan gaiatik rejenerazionezko garbitzez, eta Espiritu sailduazko arranberritzez:

6 Zein eraitsi ukan baitu gutara abundoski Iesus Krist gure Salbadoreaz:

7 Haren gratiaz iustificaturik heredero egin gentezengat bizitze eternalerako esperanzaren araura.

8 Hitz segura *duke* haur, eta gauza hauk nahi diat afirma ditzan, artha dutengat obra onen entretenitzera Iainkoa sinhetsi dutenek: huna, gizonen on eta probetxutako *diraden* gauzak.

9 Baina kestione erhoak eta jenealojiak eta kontentioneak eta Legezko ihardukiteak enpatxaitzak: ezen probetxu gabetako dituk eta bano.

10 Gizon heretikoa behingo eta berrizko adbertimenduaren ondoan iraitzak:

11 Dakialarik ezen erauzia dela halakoa eta huts egiten duela, bere buru beraz kondemnatua delarik.

12 Igor dezadanean Artemas hiregana edo Tikike, dilijenta albeiten-di enegana ethortera Nikapolisera: ezen han neguaren iragaitera deliberatu diat.

13 Zeno Legeko doktora eta Apollo dilijentki gidaitzak, deusen faltarik ez tuten.

14 Bada ikas bezate gurek ere obre onetan enplegatzen nezesario diraden gauzetako, fruktu gabe ez tiradengat.

15 Salututzen aute enekin diraden guziek. Salutaitzak fedez on darizkutenak. *Iainkoaren gratia dela* zuekin guziokin, Amen.

*Tite Kretakoan Elizako lehen Ipizpiku ordenatugana Nikapolis
Mazedoniakotik eskribatua.*

S. PAUL APOSTOLUAREN FILEMONGANATKO EPISTOLA

KAP. I.

1, 9 *Paul presoner.* 5 *Filemonen fedea eta karitatea.* 10 *Onesimo Filemonen zerbitzaria Paulen moienez Kristinotu.* 24 *Paulen aituriak.*

1 Paulek Iesus Kristen presonerak, eta anaie Timotheok, Filemon gure maiteari eta lagunari,

2 Eta Afia maiteari, eta Arkipe gure soldado-kideari, eta hire etheko Elizari:

3 Gratia *dela* zuekin eta bakea gure Iainko Aitagarik eta Iesus Krist Iaunaganik.

4 Eskerrak emaiten dirautzat neure Iainkoari, bethiere hizaz memorio egiten dudalarik neure orationetan,

5 Zeren baitantzut hire karitatea, eta fedea zein baituk Iesus Iauna baithara, eta saindu guziak baithara:

6 Hire fedearen komunikationea botheretsu denzat, ezagut dadinzat zuetan den on guzia Iesus Kristez.

7 Ezen bozkario handi diagu eta konsolatione hire karitateaz, zeren sailduen halsarrak hizaz rekreatu izen baitirade, anaie.

8 Halakotz, Iesus Kristean libertate handi badut ere hiri eginbide duanaren manatzeko:

9 *Badere* karitateagatik lehen othoitzez niagok, hunelako banaiz ere, bainaiz Paul anzianoa, eta orain presoner ere Iesus Kristgatik.

10 Othoitzen aut *bada* neure seme Onesimo estekailluetan enjendratu ukan dudaganatik:

11 Berze orduz ez hire probetxutako izan denagatik, baina orain hire eta ene probetxutako denagatik: zein igorten baitrauat.

12 Hik bada hori, erran nahi baita, ene halsarrak, rezebi ezak.

13 Zein nik nahi bainuen neurekin eduki, hire orde zerbitza nenzat Ebanjelioaren estekailluetan:

14 Baina hire borondatea gabe eztiat deus egin nahi ukan bortxaz bezala ezlizenzat hire ungia, baina gogo onezko.

15 Ezen agian halakotz hireganik partitu izan duk apur batetakotz, bethierekotz rezebi ezanzat:

16 Ez engoitik esklabotan, baina esklabo baino konditione hobegotan, anaie maitetan, prinzipalki ene: zenbatez bada gehiago eure, eta haragiaren arauz eta Iaunaren arauz?

17 Bada baldin lagunetan banadukak, rezebi ezak ni bezala.

18 Eta baldin zerbait bidegabe egin badrauk, edo zor bahau, hura niri inputa iezadak.

19 Nik Paulek eskribatu diat *haur* neure eskuz, nik pagaturen diat: eztarradan ezen are eure burua ere niri zor drautadala.

20 Bai, anaie, plazer *haur* nik hireganik rezebi dezadan Iaunean, rekreatzak ene halsarrak Iaunean.

21 Hire obedientiaz segur izanez eskribatu drauat, dakidalarik ezen erraiten dudan baino gehiago ere eginen duala.

22 Baina are bertarik ostatu apain iezadak: ezen esperanza diat zuen orationez emanen natzaizuela:

23 Epafras ene presoner kideak Iesus Kristean,

24 Mark-ek, Aristarkek, Demasek *eta* Luk-ek, ene aiutariak, salutatzen aute.

25 Iesus Krist gure Iaunaren gratia *dela* zuen espirituarekin. Amen.

Filemongana Romarik Onesimo esklaboarekin eskribatua.

APOSTOLUAREN HEBRAIKOETARATKO EPISTOLA.

KAP. I.

2 Iainkoa minzatu izan zaiku bere Semeaz, zein baita haren berederoa, 3 Eta imajina, haren eskuinean iarria, 4 Exzellentago Aingeruak baino, zein baitirade Iainkoaren ministre. 8 Krist Iainko.

1 Anhitzetan eta anhitz manieraz lehenago Iainkoa minzaturik *gure* Aitei Profetez, azkeneko egun hautan minzatu izan zaiku *guri bere* Semeaz,

2 Zein ezarri ukan baitu gauza guzien heredero, zeinez mundua ere egin ukan baitu:

3 Zein, gloriaren klaretate eta haren personaren imajina propria delarik eta sustengatzen dituelarik gauza guziak bere hitz botheretsuaz, *gure* bekatuen purgationea bere buruaz eginik, iarri izan baita haren maiestatearen eskuinean leku goretan.

4 Zenbatenaz Aingeruak baino exzellentago egin izan baita, hanbatenaz hek baino izen exzellentago bat akisitu ukan du hetarik abantail.

5 Ezen egundano Aingeruetarik zeini erran ukan drauka, Ene Semea aiz hi, nik egun enjendratu aut hi? Eta berriz, Ni izanen natzaio hari Aita, eta hura izanen zait niri Seme?

6 Eta berriz *bere* Seme lehen iaioa mundura aitzinaratzen duenean, dio Eta adora bezate hura Iainkoaren Aingeru guziek.

7 Eta Aingeruez den bezenbatean dio, zeinek bere Aingeruak egiten baititu haize, eta bere ministreak, su flama:

8 Baina Semeaz den bezenbatean *dio* O Iainkoa, hire thronoa sekula sekulakotz duk: eta hire Resumako eszeptrea *duk*, zuzenezko eszeptrea.

9 On eritzi draukak iustitiari, eta gaitz eritzi draukak inikitateari: halakotz unktatu ukan au Iainkoak, eure Iainkoak bozkariotako olio, eure lagunetarik abantail.

10 Eta, Hik hatseandantik, Iauna, lurra fundatu ukan duk, eta zeruak hire eskuen obrak dituk:

11 Hek deseginen dituk, bailla hi permanent aiz: eta guziak beztidura bezala zaharturen dituk:

12 Eta estalki baten anzora *bik* dituk hek biribilgaturen, eta muthatzeko diaudek: baina hi hura bera aiz, eta hire urtheak eztituk faltaturen.

13 Eta Aingeruetarik zeini erran ukan drauka egundano, Iar adi ene eskuinean, ezar ditzakedano hire etsaiak hire oinen eskabella?

14 Eztirade guziak espiritu zerbitzu egiten dutenak, zerbitzuko igorren diradelarik salbamenduko heredero izanen diradenakgatik.

KAP. II.

1 Ebanjelioaren obedientian egoitea. 9 Iesus herioko pasioneagatik gloriaz koroatu. 12 Kristen anaie. 14 Herioaren iaurgoa. 17 Krist sakrifikadore subirano.

1 Halakotz behar dugu hobeki gogoia eman enzun ukan ditugun gauzetara, iragaitera utzi ezitzagunzat.

2 Ezen baldin Aingeruez erran izan zen hitza fermu izan bada, eta transgresione eta desobedientia guziak rekompensa bidezkoa rezebitu ukan badu,

3 Nolatan gu itzuriren giazkio baldin hain salbamendu handiaz konturik ezpadagigu? zein lehenik Iaunaz beraz deklaritzen hasirik, hura enzun ukan zutenez konfirmatu ikan baitzaiku:

4 Testimoniaje rendatzen zerauelarik Iainkoak signoz eta mirakuluz, eta berthute dibersez, eta Espiritu sainduaren distributionez bere borondatearen araura,

5 Ezen eztu Aingeruen suiet egin ethorteko den mundua, zeinez minzo baikara:

6 Eta testifikatu ukan du nonbeit zenbeitek, dioela, Zer da gizona, harzaz orhoit aizen? edo *zer da gizonaren semea*, hura bisita dezan?

7 Egin ukan duk hura xipixiago Aingeruak baino: gloriáz eta ohorez koroatu ukan duk hura, eta ordenatu ukan duk hura eure eskuezko obren gaineko.

8 Gauza guziak suiet egin ukan dituk haren oinen azpiko. Eta gauza guziak haren suiet egin dituenaz geroz, eztu deus utzi haren suiet ezten: baina eztakusagu oraino gauza guziak haren suiet diradela.

9 Baina Aingeruak baino xipixiago egin izan zena, ikusten dugu zein baita Iesus, *bere* herioko pasioneagatik, gloriáz eta ohorez koroatu izan dela: Iainkoaren gratiaz guziakgatik herioa dasta lezanzat.

10 Ezen konbenable *zen* hark, zeinegatik *baitirade* gauza hauk guziok, eta zeinez *baitirade* gauza hauk guziok, anhitz haur gloriara eramaiten zuenaz geroz, haien salbamenduaren Prinzea afliktioenez konsekra lezan.

11 Ezen bai sanktifikazalea, bai sanktifikatzen diradenak, batganik dirade guziak, kausa hunegatik ezta ahalke haien anaie deitzera,

12 Dioela, Denuntiatuaren diraueat hire izena neure anaiei, *eta* Elizaren erdian laudaturen aut hi.

13 Eta berriz, Ni fida izanen naiz hartan. Eta berriz, Huna ni eta Iainkoak niri eman drauzkidan haurrak.

14 Zeren bada haurrak partizipant baitirade haragian eta odolean, hura ere halaber partizipant egin izan da hetan beretan, herioaz desegin lezanzat herioaren iaurogoa zuena, zein baita deabrua:

15 Eta delibra litzanzat herioaren beldurrez, *bere* bizi guzian esklabo izatera suiet ziraden guziak.

16 Ezen segur eztitu Aingeruak hartu ukan, baina Abrahamen hazia hartu ukan du.

17 Halakotz behar zen gauza guzietan anaieak irudi lizen, misericordioso lizenzat eta Sakrifikadore subirano fidel Iainkoa baitharatrok gazetan, populuaren bekatuen pagamenduaren egiteko.

18 Ezen sufritu ukan duenaren gainean tentatu izanik tentatzen diradenen ere aiutatzeke botheretsu da.

KAP. III.

1 Krist Apostolu eta Sakrifikadore. 2 Fidel Iainkoagana. 5 Moises. 6 Iainkoaren etxea. 7. Kristen fedean egoitea. 19 Inkredulitate.

1 Bada, anaie sainduak, bokatione zelestialen partizipant zaretenak, konsidera ezazue gure konfesioeko Apostolua eta Sakrifikadore subiranoa, *zein baita*, Iesus Krist,

2 Ordenatu ukan duenarenzat fidel dena: Moises ere haren etxe guzian bezala.

3 Ezen *hanbatez* haur Moises baino gloria handiagoren digne estimatu izan da, zenbatez ohore handiagotan baita etxea edifizatu duena, ezen ez etxea bera.

4 Ezen etxe oro norbeitez edifikatzen da: eta gauza hauk guziak edifikatu dituen, Iainkoa da.

5 Eta segur Moises fidel izan da haren etxe guzian zerbitzari bezala, gero erraiteko ziraden gauzen testifikatzeko:

6 Baina Krist seme bezala da bere etxean: zeinen etxea baikara gu, baldin konfidanza eta gloriatzen garen esperanza finerano fermu eduki baditragu.

7 Halakotz Espiritu sainduak erraiten duen bezala, Egun baldin haren boza enzun badezazue

8 Eztitzazuela gogor zuen bihotzak, tharritamenduan bezala, tentationeko egunean desertuan:

9 Non tentatu ukan bainaute zuen aitek, experimentatu ukan bainaute- eta ikusi baitituzte ene obrak berrogei urthez.

10 Halakotz enoiatu izan naiz jeneratione hunez, eta erran ukan dut, Bethiere huts egiten dute bihotzez, eta eztituzte ezagutu ukan ene bideak.

11 Bada zin egin ukan dut neure hiran, Baldin *sekulan* sarthuren badirade ene reposean

12 Gogoazue, anaieak, zuetarik zenbeitetan ezten bihotz sinheste gabetako gaixtoa, Iainko biziaganik reboltagarri:

13 Baina exhorta ezazue elkar egun oroz, egungo egun deitzen deno, zuetarik nehor gogor eztadinzat bekatuaren enganioz.

14 Ezen Kristen partizipant egin izan gara, bai baldin hatse hura, zeinez sustengatzen baikara, fermu eduki badezagu finerano.

15 Erraiten deno, Egun baldin haren boza enzun badezazue, ezitazuela gogor zuen bihotzak tharritamenduan bezala.

16 Ezen batzuk enzun ukan zutenean, tharrita zezaten *Ianna*: baina ez Egiptetik Moisesez ilki izan ziraden guziek.

27 Baina zeinez enoiatu izan da berrogei urthez? ala ez bekatu egin ukan zutenez, zeinen gorputzak erori izan baitirade desertuan?

18 Eta zeini zin egin zerauen, haren reposean etziradela sarthuren, obeditu ukan etzutenei baizen?

19 Eta badakusagu inkredulitatearen kausaz ezin sarthu izan diradela.

KAP. III.

1 *Hitza fede gabe alfer.* 4, 9 *Sabbath egiazkoa.* 6 *Inkredulitatea.*

12 *Hitzaren efikazioa.* 14 *Sakrifikadore handia, Jesus.* 16 *Gratiazko thronoa.*

1 Garen bada beldur gertha eztadin zuetarik zenbeit haren reposean sartzeko promesa utzirik, pribatua eriden eztadin.

2 Ezen guri ere ebanjelizatu izan zaiku haiei ere bezala: baina etzaie deus probetxatu predikationeko hitza, zeren ezpaizten fedearekin nahasia enzun ukan zutenetan.

3 Ezen sarthuren gara reposean gu, sinhetsi ukan dugunok, erran duen bezala, Bada zin egin ukan dut neure hiran, Baldin *sekulan* sarthuren

badirade ene reposean: munduaren hatsean danik *haren* obrak akabatu izan baziraden ere.

4 Ezen nonbeit hunela erran ukan du zazpigarren egunaz den bezenbatean, Eta reposa zedin Iainkoa zazpigarren egunean bere obra guzietarik.

5 Eta hunetan berriz, Baldin *sekulan* sarthuren badirade ene reposean.

6 Ikusirik bada oraino batzu sartzen diradela hartan, eta lehenik denuntiatu izan zauenak ezitradela sarthu izan *bere* inkredulitatearen kausaz:

7 Berriz determinatzen du egun iakin bat, Egun, Dabid baithan erraiten duela hanbat denboraren buruan (nola erran izan baita) Egun baldin haren boza enzun badezazue, ezitazuela gogor zuen bihotzak.

8 Ezen baldin Iosuek haiei eman balaraue reposik, etzatekeen gehiagorik berze egunez minzatu.

9 Halakotz, gelditzen zaio sabbathgoa bat Iainkoaren populuari.

10 Ezen Iainkoaren reposean sarthu izan dena, reposatu izan da hura ere bere obretarik, Iainkoa beretarik bezala.

11 Dagitun bada dilijentia repos hartan sartzera: nehor eztadin eror desobedientiazko exenplu berera.

12 Ezen Iainkoaren hitza bizi *da* eta efikaziotako, eta den ezpata bi ahotakorik baino penetrantago: eta ardiesten du arimaren eta espirituaren, baieta iunkturen eta hunen dibisionerano: eta da pensamenduen eta bihotzeko intentionen iuje

13 Eta ezta kreaturarik batre haren aitzinean ageri eztenik: aitzitik gauza guziak dirade billuziak eta irekiak haren begietan zeinekin baitugu gure egitekoa.

14 Bada sakrifikadore subiranoa *eta* handia Jesus, Iainkoaren Semea, zeruak penetratu dituen dugunaz geroz, dadukagun konfesione *haur*.

15 Ezen eztugu Sakrifikadore subirano gure infirmitatez konpasionerik ezin dukeen bat, baina *dugu* manera berean gauza guzietan tentatu izan dena, salbu bekatuan.

16 Goazen bada seguranzarekin gratiazko thronora, miserikordia ardiets eta gratia eriden dezagunzat aiuta behar denborako.

KAP. V.

1 *Sakrifikadore handiaren ofizioa.* 5 *Krist Sakrifikadore,* 9 *Eta obeditzen dutenen salbamendu eternal.* 12 *Iainkoaren hitzaren elementak.* 13 *Eznea, eta bianda.*

1 Ezen Sakrifikadore subirano guzia gizonetarik hartzen da, eta gizonengatik ordenatzen da Iainkoa baitharako gauzetan: ofrenda ditzan-zat donoak eta sakrifizioak bekatuakgatik:

2 Zeinek behar den bezenbat ignorantez eta falta egiten dutenez pietate ahal baituke: zeren bera ere infirmitatez inguratua baita:

3 Eta *infirmitate* haren kausaz behar baitu nola populuagatik, hala bere buruagatik-erk ofrendatu *sakrifizio* bekatuakgatik.

4 Eta nehork eztrauka emaiten bere buruari ohore haur, baina Iainkoaz deitzen denak, Aaron bezala.

5 Hala Kristek ere eztrauka bere buruari ohore haur eman ukan Sakrifikadore subirano egin ledin, baina hari erran ukan draukanak, Ene Semea aiz hi, nik egun enjendratu aut hi.

6 Berzetan ere erraiten duen bezala, Hi aiz Sakrifikadore eternalki Melkisedek-en fazoinera.

7 Zeinek bere haragiaren egunetan heriotarik enpara ahal zezakena-ri othoitzak eta suplikationeak oi-hu handirekin eta nigar urirekin ofrendatu zerautzanean, eta beldur zenetik enzun izan zenean,

8 Seme bazen ere ikasi ukan baitu obedientia sufritu ukan dituen gauzetarik:

9 Eta sanktifikatu izanik, egin izan zaie hura obeditzen duten guziei salbamendu eternalaren author:

10 Iainkoaz izendatu izanik Sakrifikadore subirano Melkisedek-en fazoinera.

11 Zeinez propos luzea baitugu erraiteko, eta deklaratzeko difizila: zeren enzutera nagitu izan baitzarete:

12 Zereneta denboraren arauz irakatsle izan behar zinetelarik, berriz irakatsi behar baitzarete zer diraden Iainkoaren hitzetako lehen hatseko elementak: eta halako egin zarete non ezne behar baituzue, eta ez bianda zerraturik.

13 Ezen norik ere eznez usatzen baitu, hark iustitiazko hitzaren experientiarik ez-tu: ezen haur da:

14 Baina handituentzat da bianda zerratua, *bala nola* kostumatu izanez sensuak exerzitatua dituztenen onaren eta gaitzaren beretzeko.

KAP. VI.

1 *Perfektionetara abantzatzea.* 7 *Lur fruktu ekarten duena eta ez-tuena.* 10 *Fidelen obrak.* 16 *Iuramenduaren fina.* 18 *Esperanza fermua.* 20 *Krist Sakrifikadore subirano.*

1 Bada, utzirik Kristez hatse emaiten duen hitza, abanza gaitezen perfektionera: berriz ezarten eztugularik obra hiletariko penitentiaren, eta Iainkoa baitharako fedearen fundamenta,

2 Baptismoen doktrinazko eta eskuen inpositionezko, eta hilen resurrektionezko, eta iudizio eternalenezko *fundamenta.*

3 Eta haur eginen dugu baldin behin-zat permeti badeza Iainkoak.

4 Ezen ez-ta posible behin illuminatu izan diradenak, eta dohain zelestiala dastatu ukan dutenak, eta Espiritu sainduan partizipant egin izan diradenak,

5 Eta dastatu ukan dutenak Iainkoaren hitz ona, eta ethorteko den sekularen berthuteak:

6 Baldin eror baditez, berriz arranberri ditezen penitentiatar, ikusirik ezen Iainkoaren Semea berriz kruzifikatzen dutela hetan den bezenbategan, eta eskarniotara emaiten dutela.

7 Ezen gainera ethortzen zaion uria maiz edaten duen lurrak eta lanzen dutenei belhar sasoinzkorik ekarten drauenak, rezebitzen du benediktionetara Iainkoaganik:

KAP. VII.

8 Baina elhorri eta kardu ekarten duena, reprobata *da* eta maledik-tionearen hurbil, zeinen fina erre izatera *beba baitago*.

9 Baina segurutzen gara zuegaz den bezenbatean, maiteak, gauza hobez, eta salbamenduarekin egitenago denez: hunela minzo bagara ere.

10 Ezen Iainkoa ezta iniusto, ahanz dakion zuen obra eta haren ize-nera erakutsi ukan duzuen trabailluzko karitatea, sainduei aiuta egin eta egiten drauezuen bezenbatean.

11 Baina desir dugu zuetarik batbederak artha bera erakutsi dezan, esperanzaren seguranza bethekotzat finerano:

12 Notxalent egin etzaiteztenzat, baina fedez eta patientiaz prome-sak heretatzen dituztenen imitazale.

13 Ezen Abrahami promes egin zeraukanean Iainkoak, zeren berze handiagoz ezin iura baitzezakeen, iura *zezan* berarazaz,

14 Zioela, Segur benedikaturuz benedikaturen aut, eta multiplikaturuz multiplikaturen aut.

15 Eta hala patientki igurikirik rezebitu ukan du promesa.

16 Ezen gizonek berak baino handiagoz iurutzen dute. eta konfir-mationetako iuramendua, diferentia guziaren finetan edukiten dute.

17 Gauza hunetan Iainkoak abundoskiago promeseko herederoei bere konseilluaren fermetate mutha ezin daitekena erakutsi nahiz, iura-menduz seguratu ukan du:

18 Bi gauza mutha ezin daitezkenez (zeinetan imposible baita Iain-koak gezurrik erran duen) konsolatione segura dugunzat, rekursa dugu-nok proposatu izan zaikun esperanzaren ukaitera:

19 Zein baitadukagu arimaren angura segur bat eta fermu bat beza-la, eta bela barnean diradenetarano sartzen den bat *bezala*.

20 Non Iesus aitzindari guregatik sarthu izan baita Melkisedek-en fazoinera Sakrifikadore subirano eternalki egin izanik.

1, 15 *Melkisedek Kristen figura*. 11, 18 *sakrifikadoregoa Lebiti-koa abolitu eta kendu*. 21 *Krist Sakrifikadore eta alianzaren fia-dore*. 24, 28 *Eta ararteko fidelen salbatzeko*.

1 Ezen Melkisedek haur *zen* Salengo rege, Iainko subiranoaren Sakrifikadore, zein bidera ilki izan baitzaion Abrahami haur regen desegi-tetik itzultzen zela, eta hark *zezan* benedikata:

2 Hari hamarrena ere gauza guzietarik parti ziezon Abrahamek: eta lehenik *hura* da interpretatzen iustitiazko rege, eta gero Salengo rege ere: zein erran nahi baita bakezko rege:

3 Aita gabe, ama gabe, leinu gabe: eztuelarik egunen hatsarik, ez bizitzearen finik: baina Iainkoaren Semearen irudiko egin izanik, dago Sakrifikadore eternalki.

4 Konsidera ezazue bada zein handi egin izan den haur, zeini Abra-ham patriarkak despuilletako hamarrena ere eman baitziezon.

5 Eta Lebiren semetarik diradenez Sakrifikadoregoa dutelarik, manua badute populuaganik hamarrenaren hartzeko Legearen araez, erran nahi baita, bere anaietarik, Abrahamen gerrunzetik ilki izan badira-de ere.

6 Baina hek *diraden* leinu bereko kontatzen eztenak, hamarrena hartu ukan du Abrahamganik, eta promesak zituena benedikatu ukan du.

7 Eta kontradiktionetik batre gabe xipien dena gehien denaz bene-dikatzen da.

8 Eta hemen hiltzen diraden gizonek hamarrenak hartzen dituzte: baina han bizi dela testimoniaje duenak *hartzen ditu*.

9 Eta (hunela minza nadin) Abrahamtan detxematu izan da Lebi bera ere, zeinek hamarrenak hartzen ohi baititu.

10 Ezen hura oraino *bere* aitaren gerrunzean zen, Melkisedek Abra-hami bidera ilki izan zaionean.

11 Beraz baldin perfekzionea Sakrifikadoregoa Lebitikoan izan baliz (ezen populuak Legea haren azpian rezebitu ukan du) zer behar zen goi-

tirik berze Sakrifikadore bat Melkisedek-en fazoinera altxa ledin, eta ezladin Aaronen fazoinera erran?

12 Ezen Sakrifikadoregoaren ofizioa kanbiatu izanik, nezesario da Legearen kanbioa ere egin dadin.

13 Ezen gauza hauk norzaz erraiten baitirade *hura* berze leinuri apartenitzen zaio, zein *leinutarik* nehork ezpaitu aldarea zerbitzatu ukan.

14 Ezen klaro da Iudaren leinutik ilki izan dela gure Iauna, zein leinutan ezpaitu Moisesek Sakrifikadoregoaz deus erran.

15 Eta are *haur da* klaroago, zeren Melkisedek-en fazoinera ilkiten baita berze Sakrifikadore bat:

16 Zein ezpaita *Sakrifikadore* egin izan manamendu karnaleko Legearen arauetz, baina bizitze inmortalako puisanzaren arauetz.

17 Ezen testifikatzen du hunela, Hi *aiç* Sakrifikadore eternalki Melkisedek-en fazoinera.

18 Ezen aitzineko manamendua abolitzen da bere debilitateagatik eta probetxu gabeagatik.

19 Ezen eztu deus perfektionetara eraman ukan Legeak: baina *izan da esperanza* hobegoren preparatione bat zeinez hurbiltzen baikara Iainkoagana.

20 Eta iuramendu gabe *izan* ezten bezenbatean (ezen berzeak iuramendu gabe Sakrifikadore egin izan dirade.

21 Baina haur iuramendurekin, hari erran ukan draukanaz, Iuratu ukan dik Iaunak, eta etziaiok doluturen, Hi *aiç* Sakrifikadore eternalki Melkisedek-en fazoinera)

22 Hanbatenez alianza hobegoren fiadore egin izan da Iesus.

23 Eta Sakrifikadorez den bezenbatean, anhitz egin izan dirade, zeren herioaz enpatxatzen baitziraden egoitera.

24 Baina hunek, zeren eternalki egoiten baita, Sakrifikadoregoa perpetual bat du.

25 Eta halakotz salba ere perfektoki ahal ditzake, harzaz Iainkoagana hurbiltzen diradenak, bethi bizi delarik hekgatik ararteko izateko.

26 Ezen beharra genduen halako Sakrifikadore subirano bat genduen, saindua, inozenta, makularik gabea, bekatoretarik separatua, zeruak baino gorago altxatua:

27 Zeinek ezluen beharrik egun oroz, berze Sakrifikadore subiranoek bezala, lehenik bere bekatuakgatik sakrifiziorik ofrendatu, gero populuarenakgatik: ezen *haur* behingoaz egin ukan du bere burua ofrendaturik.

28 Ezen Legeak Sakrifikadore subirano ordenatzen ditu gizon infirmoak: baina iuramenduko hitz Legearen ondokoak, *ordenatzen du* Seme eternalki sanktifikatua.

KAP. VIII.

1 *Krist Sakrifikadore subirano*, 6 *Ararteko*. 8 *Allianza berria*.
10 *Lege bihotzetan eskribatua*. 12 *Bekatuak edeki*. 13 *Allianza zaharra abolitu*.

1 Bada erraiten ditugun gauzen somarioa *haur da*, Halako sakrifikadore subirano bat dugula, zein iarria baita *Iainkoaren* maiestateko thronoaren eskuinean, zeruetan:

2 Sanktuarioko ministre eta egiazko Tabernakleko, zein finkatu baitu Iaunak, eta ez gizonak.

3 Ezen Sakrifikadore subirano guzia donoan eta sakrifizioen ofrendatzeko ordenatzen da: bada, nezesario da hunek ere duen zerbeit zer ofrenda.

4 Ezen baldin lurrean baliz, Sakrifikadore ere ezlizateke, Legearen arauetz donoak ofrendatzen dituzten Sakrifikadoreak irauten lukeiteno.

5 Zeinek gauza zelestialen patroina eta itzala zerbitzatzan baitute, Moisesi dibinoki ihardetsi izan zaion bezala Tabernaklea akabatu behar zuenean, Bada ikusak (dio) egin ditzan gauza guziak mendian erakutsi izan zaian patroinaren araura.

6 Baina orain *gure Sakrifikadore subiranoak* ministerio exzellentagoa obtenitu ukan du, zenbatenez Alianza hobego baten ararteko baita, zein promes hobegoan gainean ordenatu izan baita.

7 Ezen baldin lehen hura deusen falta izan ezpaliz, bigarrenari etzaikeon bilhatu lekurik.

8 Ezen hek reprehenditzen dituelarik, dioste, Huna, ethorri dirade egunak, dio Iaunak, konplituren baitut Allianz berri bat Israeleko etxearen gainean eta Iudako etxearen gainean.

9 Ez haien aitekin egin ukan nuen Allianzaren araura, haien eskua hartu nuen egunean Egipteko lurretik idoki nitzanzat, zeren ezpaitirade hek ene Allianz egon, eta nik menospreziatu ukan ditut hek, dio Iaunak.

10 Ezen haur da egun haien ondoan Israeleko etxearekin eginen dudun Allianz, dio Iaunak, Ezarriren ditut neure Legeak haien adimenduan, eta haien bihotzean ditut eskribaturen: eta izanen naiz haien Iainko, eta hek izanen dirade ene populu.

11 Eta eztu irakatsiren batbederak bere hurkoa, ez batbederak bere anaiea, dioela, Ezagut ezak Iauna: ezen ezaguturen naute xipienetik haien arteko handieneranoko guziek.

12 Ezen amatigatua izanen naiz haien inikitatetara eta haien bekatuetara, eta eznaiz gehiagorik orhoit izanen haien inikitatez.

13 Berri bat erraiten duenean, zahartzen du lehena: eta zahartzen eta anzianotzen dena abolitu izateari hurbil dagoka.

KAP. IX.

1 *Bi Tabernakle. 9 Legeko sakrifizioak denboratako. 12 Krist leku sainduetan behin sartu. 14 Haren odolak xabutzen. 15 Krist Allianz berriaren arartekoa. 24 Hark Iaunaren aitziñean guregatik konparitzen. 26 Krist behin ofrendatu.*

1 Beraz bazituen lehen *Allianzak ere* zerbitzu dibinoaren ordenanak, eta santuario mundanoa.

2 Ezen Tabernaklea edifikatu izan da, *diot*, lehena zeinetan *baitziraden* kandelera, eta mahaina, eta propositioneko ogiak, zein deitzen baita *Leku* sainduak.

3 Eta bigarren belaren ondoan *zen* Tabernaklea, Sainduen sainduak deitzen dena:

4 Urhezko enzenser bat zuelarik, eta Allianzako Arka osoki urhez inguru estalia: zeinetan baitzen urhezko pegar bat, non baitzen Mana, eta Aaronen zihor lilitu izan zena: eta Allianzako Taulak.

5 Eta haren gainean gloriako Kerubinak *ziraden* Propitiatorioari itzal egiten zeraukatela, ezta gauza hauzaz orain partikulari minzatzeko mengoarik.

6 Eta gauza hauk hunela ordenatuak izanik, lehen Tabernaklean bethiere sartzen ziraden Sakrifikadoreak zerbitzuaren kollplitzeagatik.

7 Baina bigarrenean, urthean behin Sakrifikadore subiranoa bera *sartzen zen*, ez odol gabarik, zein ofrendatzen baitzuen bere buruagatik eta populuaren faltakgatik:

8 Harzaz deklaritzen zuela Espiritu sainduak, oraino etzela ireki santuarioko bidea, lehen tabernaklea oraino zutik egoiten zeno, zein *baitzen* denbora present hartako figura:

9 Zeinetan donoak eta sakrifizioak ofrendatzen baitziraden, zerbitzua egiten zuenaren konszientia, ezin sanktifikatzea zezaketelarik.

10 Solament ianharitan, eta edaritan, eta ikutze dibersetan, eta zere monia karnaletan, haur korreji zaitekeen denborarano ordenatuak:

11 Baina Krist izateko ziraden onen Sakrifikadore subirano ethorri-rik, Tabernakle handiago eta perfektoago batez, ez eskuz eginaz, erran nahi baita, ez kreatione hunetakoz:

12 Eta ez akere edo aretze odolez, baina *bere* odol propiaz behin sartu izan da *leku* sainduetan redentione eternala obteniturik.

13 Ezen baldin zezenen eta akarren odolak, eta bigaren hauts barreiatuak, satsuak sanktifikatzen baditu haragiaren puritateaz den bezenbatean:

14 Zenbatez areago Kristen odolak, zeinek Espiritu eternalaz bere burua makularik gabe Iainkoari ofrendatu baitrauka, xahuturen du obra hiletarik zuen konszientia Iainko biziaren zerbitzatzeko?

15 Eta halakotz da Testamentu berriaren ararteko, herioa artean iarririk, leheneko Testamentuaren azpian ziraden transgresionen redentionetan, deithuek heretaje eternalako promesa rezebi dezatenzat.

16 Ezen testamenturik den lekuan, nezesario da testamentu egilearen herioa den.

17 Ezen testamentua hiletan konfirmatu da, ikusirik ezen oraino eztuela balio testamentu egilea bizi deno.

18 Bada, lehena ere ezta odolik gabe dedikatu izan.

19 Ezen irakurri zerautzanean manamendu guziak Legearen araeuz Moisesek populu guziari, harturik aretzen eta akerreren odola urarekin, eta eskarlatan tintatu ilerekin eta hisoparekin bai liburuia bai populu guzia ihizta zitzan:

20 Zioela, Haur da Iainkoak zuei ordenatu drauzuen Testamentuko odola.

21 Gero Tabernaklea ere halaber, eta zerbitzuko unzi guziak, odolez ihizta zitzan.

22 Eta kuasi gauza guziak Legearen araeuz odolez purifikatzen dira, eta odol isurtze gabe barkamendurik ezta egiten.

23 Behar izan da beraz zeruetan diraden gauzen figurak, hunelako gauza hauzaz purifika litezen, baina zelestial berak *purifika ditzen* hauk diraden baino sakrifizio hobez.

24 Ezen Iesus ezta *leku* saildu eskuz eginetan sarthu, zein baitziraden egiazkoei ihardesten zerauezen figurak: baina zeruan berean, orain Iainkoaren begitharte aitzinean guregatik konparitzeko.

25 Baina ez anhitzetan bere burua ofrenda dezantat, Sakrifikadore subiranoa *leku* sailduetan urthe guziaz berzeren odolekin sartzen zen bezala.

26 (Berzela sufritu behar ukan zukeen anhitzetan munduaren fundationeaz geroztik) baina orain behin sekulen konsumationean, bekatuaren destruktionetan, bere buruazko sakrifizioaz konparitu izan da.

27 Eta hala nola ordenatu baitzaie gizonei behin hiltzera, eta gero iujemendua:

28 Halaber Krist ere behin ofrendatu izanik anhitzen bekatuak aboli litzantat, berrizko aldian bekatu gabe agerturen zaie haren begira daudenei salbamendutakotz.

KAP. X.

1 *Legeak ez sanktifikatzen. 6 Iainkoa zeren eskeez egon. 10 Sanktifikatzen. 12 Krist Iainkoaren eskuinean. 14 Oblatione bakoitz bat. 16 Allianzua. 18 Bekatuen barkamendua. 22 Krist-gana ioaitea. 23 Esperanzazko konfesioa. 24 Karitatea. 26 Espiritu sailduaren kontra den bekatua. 30 Mendekioa defendatzen. 32 Afliktioak. 36 Patientia. 38 Fedea.*

1 Ezen Legeak ethorteko ziraden onen itzala zuelarik, ez gauzen imajina bizia, urthe oroz ardura ofrendatzen zituzten sakrifizio hezaz berez, ethorten ziradenak iagoitik ezin sanktifikatu zitzaizkeen.

2 Berzela ala etziratekeen gelditu ofrendatu izatetik, ikusirik ezen sakrifikatzen zutenek behin purifikatu izanik, bekatutako konszientiarik batre gehiagorik etzukeitela ukan?

3 Bada *sakrifizio* hetan bazen urthe oroz bekatuen konmemoracione arranberritu bat.

4 Ezen inposible zen zezenen eta akerreren odolaz bekatuen kentzea.

5 Halakotz, munduan sartzean, dio, Sakrifiziorik ez ofrendarik eztuk nahi ukan, baina gorputz bat apropiatu ukan drautak niri.

6 Halaber holokaustak ez oblatione bekatuagatik etzazkik plazent izan:

7 Orduan erran ukan dut, Huna, ethorten nauk (liburuaren hatsean eskribatua da nizaz) egin dezadan, o Iainkoa hire borondatea:

8 Lehen erran zuenaren gainean. Sakrifiziorik ez ofrendarik, ez holokaustik ez oblationerik bekatuagatik eztuk nahi ukan ez eztituk aprobatu: (zein Legearen araeuz ofrendatzen baitirade) orduan erran ukan du, Huna, ethorten nauk egin dezadan, o Iainkoa, hire borondatea.

9 Kentzen du *beraz* lehena, gerokoa ezar dezantat.

10 Zein borondatez sanktifikatu izan baikara, Iesus Kristen gorputzaren behingo oblationeaz.

11 Sakrifikadore orok bada asistitzen zuen egun oroz administratzen eta maiz sakrifizio berak ofrendatzen zituela, zeinek iagoitik bekatuak ezin ken baitzitzakeizten:

12 Baina haur sakrifizio bakoitz bat bekatuakgatik ofrendaturik, eternalki iarria da Iainkoaren eskuinean.

13 Goitiko denaren begira dagoelarik, haren etsaiak haren oinen eskabella ezar diteno.

14 Ezen oblatione bakoitz batez konsekratu ukan ditu sekulakotz santifikatzen diradenak.

15 Eta testifikatzen drauku Espiritu sainduak berak ere: ezen aitzinetik erran duenaz geroz,

16 Haur da egun haien ondoan hekin eginen dudan alianza, dio Iau-nak, Emanen ditut neure Legeak haien bihotzetan, eta haien adimenduetan hek ditut eskribaturen:

17 Eta haien bekatuez eta inikitatez ez naiz gehiagorik orhoit izanen.

18 Bada gauza hauen barkamendua den lekuan, ezta gehiago oblationerik bekatuagatik.

19 Ikusirik bada, anaicak, badugula libertate leku sainduetan sartze-ko Iesusen odolaz,

20 Deditu draukun bide freskoan eta bizian gaindi, belaz, erran nahi baita, bere haragiaz:

21 Eta *badugula* Sakrifikadore handi bat Iainkoaren etxearen kargua duenik:

22 Goazen egiazko bihotzekin eta fedezko seguranzarekin, konszientia gaixtotarik bihotzak xahuturik:

23 Eta ikuzirik gorputza ur xahuz, dadukagun *gure* esperanzaren konfesionea bariatu gabe (ezen fidel *da* prometatu duena)

24 Eta gogoa demogun elkarri karitatera eta obra onetara inzitatzeko:

25 Utziten eztugularik gure kongregationea, batzuk kostuma duten bezala, baina exhortatzen dugularik *elkar*: eta haur hanbatenez gehiago zenbatenez baitakusazue hurbiltzen dela egun hura.

26 Ezen baldin iakiara bekatu badagigu egiaren ezagutzea rezebituz geroztik, ezta gehiago sakrifiziorik bekatuakgatik gelditzen:

27 Baina iudizioaren begira egoite terrible bat, eta suaren furia adbersarioak iretsiren dituen bat.

28 Baldin zenbeitek menospreziatu balu Moisesen Legea, miserikor-diarik batre gabe, bigen edo hiruren testimoniajetik hiltzen zen.

29 Zenbatez uste duzue tormenta borthitzagoa merezitu dukeela, Iainkoaren Semea oinen azpian ezarri ukan dukeenak, eta alianzako odola, zeinez santifikatu baitzen, profanotan estimatu dukeenak: eta gratiazko Espirituari iniuria egin draukeonak?

30 Ezen badazagugu erran duena, Ene da mendekatzea, nik rendaturen dut, dio Iaunak. Eta berriz, Iaunak iujeaturen du bere populua.

31 Gauza horriblea da Iainko biziaren eskuetara erortea.

32 Orhoit zaitezte aitzineko egunez, zeinetan illuminatu izan zinetenaz geroztik, afikzionezko konbat handi sufritu ukan baituzue:

33 Alde batetik guzien monstanzatan eskarnioz eta tribulationez ezarri izan zarete: eta berze aldetik estatu hartan erabilten ziradenenen lagun egin izan zaretenean.

34 Ezen ene estekaduretako aflikzionean ere partizipant egin izan zarete, eta zuen onen galtzea bozkariorekin rezebitu ukan duzue: zinakitelarik zeurok baithan onhasun hobe bat duzuela zeruetan, eta permanent denik.

35 Eztezazuela bada iraitz zuen konfidanza, zeinek baitu rekonpen-sa handia.

36 Ezen patientia behar duzue, Iainkoaren borondatea egin duke-zuenean promesa rezebi dezazuenzat.

37 Ezen oraino denbora apurto apurto bat, eta ethorteko dena ethor-riren da, eta eztu beranthuren .

38 Eta iustoa fedez biziko da: baina baldin *zenbeit* aparta badadi, eztu ene arimak hartan plazerik hartzen.

39 Baina gu ezgara perditionetara apartatzen garenak, baina fedeari iarrekiten giaizkionak arimaren salbamendutan.

KAP. XI.

2 Fedearen *exzellentia* eta *fruktuak*. 6 Fedea gabe ezin izan Iainkoaren gogarako. 16 Iainkoaren zibitate. Promesak Aitetarik *ethorri*.

1 Bada, fedea da nehor esperanzatan den gauzen fundamenta, eta ikusten ez tiraden gauzak erakusten dituen.

2 Ezen harraz aitzinekoek testimoniaje ukan dute.

3 Fedez aditzen dugu Iainkoaren hitzaz mundua egin izan dela: gauza inbisiblen demonstratione egin ledinatz.

4 Abelek fedez Kainek baino sakrifizio exzellentagoa Iainkoari ofrendatu ukan drauka: zein fedez testimoniaje obtenitu ukan baitu iusto zela, zeren Iainkoak haren donoez testifikatzen baitzuen: eta oraino fede harraz hil delarik minzo da.

5 Fedez Henok eraman izan da, herioa ikus ezlezanzat: eta ezta eriden izan, zeren eraman baitzuen Iainkoak: ezen eraman zedin baino lehen, testimoniaje ukan zezan Iainkoaren gogarako izan zela:

6 Bada imposible da fede gabe haren gogarako izatea: ezen Iainkoagana ethorten denak, behar da sinhets dezan ezen Iainkoa badela, eta hura bilhatzen dutenen rekonpensazale dela.

7 Fedez Noek, dibinoki abertitu izanik oraino ikusten etziraden gauzez, beldurturik, apresta zezan arka bere familiaren salbatzeko: zein arkaz kondemna baitzezan mundua: eta egin zedin fedearen arauz den iustitiaren heredero.

8 Fedez Abrahamek deithu zenean obedi zezan Iainkoa, heretajetan hartu behar zuen lekura ioan ledinatz, eta parti zedin norat ioaiten zen etzakialarik.

9 Fedez egon zedin prometatu izan zaion lurrean berzerenean bezala, tabernakletan egoiten zela Isaak-ekin eta Iakob-ekin promes beraren herederokidekin.

10 Ezen zibitate fundament-dunaren begira zegoen zeinen egilea eta fundazalea baita Iainkoa.

11 Fedez Sarak ere haziaren konzebitzeko indarra rezebi zezan, eta adinetik lekora erdi zedin, zeren estima baitzezan hari promes egin zeraukana fidel zela.

12 Eta halakotz batetarik (etare ia hilaganik) sorthu izan da jende bandi zeruko izarrak bezala, eta itsas kostako konta ezin daiten sablea bezala.

13 Fedean hauk guziok hil izan dirade promesak rezebitu gabe: baina urrundarik hek ikusirik eta sinhetsirik eta salutaturik, eta aithorturik ezen arrotz eta estranjer ziradela lurrean.

14 Ezen gauza hauk erraiten dituztenek, klaroki erakusten dute ezen bere herriaren ondoan dabilzala.

15 Eta segur, baldin harraz orhoit izan balirade zeinetarik ilki izan baitziraden, itzultzeko denbora bazuten:

16 Baina orain hobeago bat desiratzen dute, erran nahi baita zelestiala: hunegatik Iainkoari berari ere etzaio laido haien Iainko deitzera, ezen preparatu zerauen zibitate bat.

17 Fedez ofrenda zezan Abrahamek Isaak, enseiatu izan zenean, eta seme bakoitza ofrenda zezan, promesak rezebitu ukan zituenak:

18 (Zeini erran izan baitzaion, Isaaktan deithuren zaik hazia)

19 Estimaturik ezen Iainkoak hiletarik ere resuszita ahal lezakela: nondik are hura konformitatez rekruba baitzezan.

20 Fedez, ethorteko ziraden gauzez benedikita zitzan Isaak-ek Iakob eta Esau.

21 Fedez, Iakob-ek hiltzean Iosefen semetarik batbedera benedikita zezan: eta adora zezan bere makila buru gainean bermaturik.

22 Fedez, Iosefek hiltzean egin zezan mentione Israeleko haurren ilkitez: eta bere hezurrez manamendu eman zezan.

23 Fedez, Moises sorthu izan zenean, gorde izan zen bere ahaidez hirur hilebethez, zeren haur ederra baitzakusaten, eta ezpaitziraden beldur Regeren ordenanzaren.

24 Fedez, Moisesek ia handiturik refusa zezan Faraoren alabaren seme deithu izatera:

25 Hautatzenago zuela Iainkoaren populuarekin aflijitu izatera, ezen ez denbora guti batetakotz bekatuzko atseginen ukaitera:

26 Abrastasun handiago estimaturik Kristen iniuria, ezen ez Egipten ziraden thesaurak, ezen rekonpensara beha zegoen.

27 Fedez utzi zezan Egipte, Regeren hiraren beldurrik gabe: ezen inbisible dena ikusten balu bezala, fermu eduki zezan.

28 Fedez egin zitzan Bazkoa eta odol isurtzea: lehen sorthuak desegiten zituenak, hek hunki ezlitzanzat.

29 Fedez iragan zezaten itsas gorria leihorrez bezala: zein gauza enseiatuak, Egiptianoak hundatu izan baitziraden.

30 Fedez Ierikoko murrak eror zitezen, zazpi egunez inguratuak egonik.

31 Fedez, Rahab paillarda etzedin gal inkredulekin batean, espiak bakerekin *ostatu*z rezebitu ukan zituenean.

32 Eta zer erranen dut gehiago? ezen denbora faltaturen zait, kon-tatu nahi badut Jedeonez, eta Barak-ez, eta Samsonez, eta Iefthez, eta Dabid-ez, eta Samuelez, eta Profetez:

33 Zeinek fedez konbatitu ukan baitituzte resumak, *fedez* egin ukan dute iustitia obtenitu ukan dituzte promesak, bozatu lehoinen ahoak,

34 Iraungi suaren indarra, itzuri izan zaizte ezpata ahoei, sendo egin izan dirade erietarik, borthitz egin izan dirade gerlan, estranjereren kanpo-ak ihesitan irion dituzte,

35 Emaztek rezebitu ukan dituzte resurrekzioez bere hilak: eta batzu hedatu izan dirade, delibratu izatera konturik egiten etzutelarik resurrekzioe hobe bat obteni lezatenzat.

36 Eta berzeak forogatu izan dirade eskarnioz eta ukaldiz, baieta gehiago estekaduraz eta presoindegiz:

37 Lapidatu izan dirade, segatu izan dirade, tentatu izan dirade, ezpata herioz hil izan dirade: hara huna ebili izan dirade ardi eta ahunz larruz beztiturik, abandonaturik, aflijiturik, tormentaturik.

38 *Eta* ezpaitzen mundua haien digne: desertuetan errebelatuak zabiltzala eta mendietan eta lezetan eta lur zulhoetan.

39 Eta hauk guziek fedez testimoniaje obteniturik, eztute rezebitu ukan promesa:

40 Iainkoak zerbait hoberik guretako probediturik, gu gabe perfek-tionetara ethor ezlitzenzat.

KAP. XII.

1 Afliktione sufritzera exhortatzen. 2 Krist fedearen kapitaina. 9 Espirituen Aita. 14 Bakea. 22 Iainkoaren zibitatea. 24 Iesus ararteko. 28 Reberentia eta beldurra.

1 Gu ere bada, hain testimoniozko hodei handiak inguratzen gaitue-naz geroz, karga guzia, eta gu erraxki tratatzen gaituen bekatua egotzirik, konstantki garreitzan proposatu izan zaikun lasterrari:

2 Beha gaudelarik fedearen kapitainagana eta, konplizaleagana, Iesusgana: zeinek eskutan zuen bozkarioaren orde sufritu ukan baitu kru-tzea, ahalkea menospreziaturik, eta Iainkoaren thronoaren eskuinean iarri izan da.

3 Konsidera ezazue bada dilijentki nor den halako kontradikzioea bere buruaren kontra bekatoretarik sufritu ukan duena, *zuen* gogoetan fal-taturik akit etzaitzetzat.

4 Oraino eztuzue odolerano resistitu ukan, bekatuaren kontra kon-batitzen zaretela:

5 Eta ahanzi zaiuzue exhortationea, zeinek zuei haurrei bezala errai-ten baitrauzue, Ene haurra, eztezala menosprezia Iaunaren gaztigua, eta eztakiala gogoa falta harzaz korrejitzen aizenean.

6 Ezen maite duena Iaunak gaztigatzen dik, eta rezebitzen duen haur guzia zehatzen dik.

7 Baldin gaztigamendurik sufritzen baduzue, Iainkoa *bere* haurrei anzo presentatzen zaiuzue: ezen zein da haurra aitak gaztigatzen eztuena?

8 Bada baldin gaztigamendu gabe bazarete, zeinetan partizipant bai-tirade guziak, beraz bastard zarete eta ez seme.

9 Eta gure gorputzen aitak gaztigari ukan ditugu, eta reberentiatan eduki ditugu: ezgaitzaitza espirituen Aitari ungiz suietago izanen, eta biziko baikara?

10 Ezen hek egun gutitakotz, berei irudi zaien bezala, gaztigatzen gentuzten: baina hunek gure probetxutan, haren saindutasunean partizipant garentzat.

11 Bada gaztigu guziak ordu berean eztirudi bozkariotako dela, aitzitik tristitiatako: baina gero iustitiazko fruktu bakezkoa rendatzen draue harzaz exerzitatatu diratenei.

12 Goititzazue bada *zuen* esku laxoak, eta *zuen* belhaun iunktura partituak xuxent itzazue:

13 Eta bideska xuxenak egin ietzezue zuen oinei: maingu *den* gauza bidetik aldara eztadinzat, bainaitzitik sendo dadin.

14 Bakeari zarreitzate guziekin, eta saindutasunari, zein gabe nehork ezpaitu Iauna ikusiren.

15 Gogoatzen duzuelarik nehor aldara eztadin Iainkoaren gratiatik: zenbeit erro karmin goiti ialgiten denek trubla etzaitzatenzat: eta anhitz harzaz satsu eztitezenzat.

16 Ezten nehor paillard edo profano, Esau bezala, zeinek bianda batetan sal baitzezan bere lehen sortzezko primeza.

17 Ezen badakizue are gero heretatzeko benediktionea desiratzen zuelarik, refusatu izan dela: ezen etzezan eriden penitentiatako lekurik, nigar urirekin *benediktionearen* eskatu izan bazen ere.

18 Ezen etzarete ethorri eskuz hunki ahal daitekeen mendi batetara, ez erratzen den sura, ez haize buhunbara, ez lanhora eta tenpestatara,

19 Eta tronpeta soinura eta hitzen bozera, zein enzun ukan zutenek, rekeri baitzezatzen gehiagorik ezlakien dreza hitza.

20 (Ezen manatzen zena ezin sufri zezaketen, zein baitzen, Baldin abre batek ere mendia hunki badeza, lapidaturen da edo geziaz iraganen da.

21 Eta Moisesek (hanbat zen terrible erakusten zena) erran zezan, Izitu naiz eta ikaratu)

22 Baina ethorri izan zarete Siongo mendira, eta Iainko biziaren zibitatera, Ierusalem zelestialera, eta Aingeruen anhitz millatako konpainiara,

23 Eta zeruetan eskribatuak diraden lehen sorthuen kongregationera, eta guzien iuje den Iainkoagana, eta iusto sanktifikatuen espirituetera:

24 Eta Iesusgana allianza berriko Arartekoagana, eta Abelenak baino gauza hobeak erraiten dituen odol isurira.

25 Begirauzue refusa eztezazuen minzo dena: ezen baldin itzuri izan ezpadirade Iainkoaren izenean minzo zena menospreziatzen zutenak lurrean, gu anhitzez gehiago punituren gara, baldin zerutik minzo denaganik erauz bagaitz.

26 Zeinen bozak orduan higi baitzezan lurra: baina orain denuntiatu ukan du, dioela, Oraino behin nik higituren dut ez solament lurra, baina zerua ere.

27 Eta *hitz* hunek Oraino behin, deklaritzen du fermu eztiraden gauzen, hala nola eskuz egin diradenen desegitea: fermu diradenak daudezenzat.

28 Hunegatik higi ezin daitekeen resuma hartzen dugularik, dadukagun gratia, zeinez hala zerbitza baitezakegu Iainkoa non haren gogarako baikirate, reberentiarekin eta beldurrekin.

29 Ezen gure Iainkoa su konsumitzen duen bat da.

KAP. XIII.

1 *Karitatea, Hospitalitatea.* 4 *Ezkonza.* 5 *Abaritia gaberiko konditioneak.* 8 *Krist eternal.* 9 *Doktrina estranjerak.* 13 *Kristen ignominia.* 15 *Iainkoaren gogarako sakrifizioak.* 18 *Orationea.*
20 *Krist pastor.*

1 Karitate fraternala egon bedi.

2 Hospitalitatea eztakizuela ahanz: ezen harzaz batzuk etzakitelarik ostatuz rezebitu ukan dituzte Aingeruak.

3 Zareten orhoit presonerez, hekin presoner bazinete bezala: afljitzzen diradenez, zeurok ere gorputzez *afljitzzen* bazinete bezala.

4 Honorable *da* guzien artean ezkonza, eta ohe makula gabea: baina paillartak eta adulteroak iujeaturen ditu Iainkoak.

5 *Zuen* konditioneak bire abaritia gabe, *zaretan* kontent presentekoez: ezen erran ukan du berak, Ezaut utziren, eta ezaut abandonaturen.

6 Hala non seguranzarekin erran ahal baitezakegu, Iauna ene aiutazale, eznaiz beldur izanen gizonak ahal daididan gauzaren.

7 Zareten orhoit *zuen* gidazalez, Iainkoaren hitza deklaratu ukan drauzuenez, zeinen fedea imitatzen baituzue, konsideratzen duzuelarik zerik izan den haien konbersationearen fina.

8 Iesus Krist atzo *izan dena* eta egun, hura bera *da* eternalki ere.

9 Doktrina dibersez eta estranjerez etzaitzeltela hara huna erabil: ezen on da bihotza gratiaz konfirma dadin, ez biandez, *zeinetan* ezpaitute probetxurik ukan aplikatu izan diradenez.

10 Badugu aldare bat zeinetarik iateko zuzenik ezpaitute Tabernaklea zerbitzatzen dutenek.

11 Ezen abren gorputzak, zeinen odola ekarten baita bekatuagatik santuariora Sakrifkadore subiranoaz, erratzen dirade tendetarik lekora.

12 Halakotz Iesusek ere, sanktifica lezanzat populua bere-odolaz, sufritu ukan du portalez kanpotik.

13 Ilki gaitzen bada harengana tendetarik lekora haren ignominia ekarten dugula.

14 Ezen eztugu hemen zibitate permanentik: baina ethorteko denaren ondoan gabiltza.

15 Harzaz bada ofrenda diezogun ardura Iainkoari, laudoriozko sakrifizio, erran nahi baita, haren izena konfesatzen duten ezpainen fruktua.

16 Bada benefizientia eta komunikationea eztakizkizuela ahanz: ezen halako sakrifzioez plazer hartzen du Iainkoak.

17 Obeditzazue *zuen* gidazaleak, eta susmeti zakiztez ezen hek beilatzen dute *zuen* arimakgatik, kontu rendatu behar dutenek bezala: egiten dutena alegeraki egin dezatenzat, eta ez gogoz garaitik: ezen hura ezlizateke *zuen* probetxutan.

18 Othoitz egizue guregatik: ezen aseguratzen gara konszientia ona dugula, desiratzen dugularik gauza guzietan honestki konbersatzera.

19 Eta hanbatez gehiago othoitz egiten drauzuet haur dagizuen, sarriago restitui nakizuenzat.

20 Iainko bakezkoak bada (zeinek hiletarik itzul erazi baitu ardien Artzain handia allianza eternalezko odolaz, Iesus Krist gure Iauna)

21 Konfirma zaitzatela obra on orotan, bere borondatearen egitera, egiten duelarik zuetan haren aitzinean plazent datenik, Iesus Kristez, zeini gloria sekula sekulakotz. Amen.

22 Halaber othoitz egiten drauzuet, anaieak, sufri ezazue exhortationetako hitza: ezen hitz gutitan eskribatu drauzuet.

23 Iakizue *gure* anaie Timotheo largatu izan dela, zeinekin (baldin sarri badator) ikusiren baitzaituztet.

24 Salutaitzazue *zuen* gidazale guziak, eta saildu guziak. Salututzen zaituztez Italiakoek.

25 Gratia *dela* zuekin guziokin. Amen.

Hebraikoetara eskribatu izan da Italiarik Timotheorekin.

S. IAKES APOSTOLUAREN EPISTOLA KATHOLIKOA

KAP. I.

2 *Tentationea*. 3 *Patientia*. 5 *Sapientia*. 8 *Gogo doblea*. 12 *Bizitzeko koroa*. 14 *Guthizia*. 18 *Hitzaz enjendratu izan gara*. 20 *Iainkoaren iustitia*. 22 *Legearen enzuleak*. 26 *Mihiaren bridatzea*. 27 *Relijione egiazkoa*.

1 Iakes Iainkoaren eta Iesus Krist Iaunaren zerbitzariak, hamabi leinu barreiatuei, salutatione.

2 Ene anaieak, bozkario perfektotan edukazue tentatione dibersetara eror zaiteztenean:

3 Dakizuelarik ezen zuen fedearen foroganzak patientia enjendratzen duela.

4 Baina patientiak obra perfektoa biu, perfekt eta integro zaretenzat, deusen falta etzaretelarik.

5 Eta baldin zuetarik zenbeitek sapientia faltarik badu, eska bekio Iainkoari, zeinek emaiten baitraue guziciei benignoki, eta ez reprotxatzen: eta emanen zaio.

6 Baina federekin eska bedi, batre dudatzen eztuela: ezen dudatzen duena, haizeaz erabilten eta tormentatzen den itsas bagaren pare da.

7 Etzezala bada estima gizon hark deus Iaunaganik rezebituren duela:

8 Gizon gogo doblatakoa, inkonstant da bere bide guzietan.

9 Gloria bedi bada anaie konditione baxotakoa bere goratasunean:

10 Baina abrats dena, *gloria bedi* bere baxotasunean: ezen belhar lilia bezala iraganen da.

11 Ezen *nola* iguzkia beroarekin goratu eta, erre baita belharra, eta haren lilia erori, eta haren irudi ederra galdu: hala abratsa ere bere bide guzietan ximalduren da.

12 Dahatsu *da* tentatione sufritzen duen gizona: ezen forogatu date-nean rezebituren duke, Iaunak hura maite dutenei prometatu drauen bizitzeko koroa.

13 Nehork, tentatzen denean, ezterrala Iainkoaz tentatzen dela: ezen Iainkoa ezin tenta daite gaizkiz, eta nehor eztu tentatzen.

14 Baina batbedera tentatzen da bere guthizia propioaz tiratzen eta bazkatzen denean.

15 Gero guthizia, konzebitu duenean, ertzen da bekatuz: eta bekatuak akabatu denean, herio enjendratzen du.

16 Etzaitetzela abusa, ene anaie maiteak.

17 Donatione on oro, eta dohain perfekt oro garaitik da argien Aita-ganik iausten dela, zein baithan ezpaita kanbiamendurik, ez aldizkazko itzalik.

18 *Hark* bere borondatez enjendratu ukan gaitu egiazko hitzaz, haren kreaturetako primitiak bezala ginenzat.

19 Halakotz, ene anaie maiteak, biz gizon guzia enzutera lehiati, berantkor minzatzera, eta berantkor aserretzera.

20 Ezen gizonaren aserreak Iainkoaren iustitia eztu konplitzen.

21 Halakotz, iraitzirik zithalkeria guzia eta malitiazko superfluitatea, emetasunekin rezebi ezazue, *zuetan* landatu hitza, zeinek salba ahal baititzake zuen arimak.

22 Eta zareten hitzaren egile eta ez solament enzule, zeuron buruak enganatzen dituzuela.

23 Ezen baldin norbeit hitzaren enzule bada eta ez egile, hura mirailan bere begitharte naturala konsideratzen duen gizonaren pare da.

24 Ezen konsideratu ukan du bere burua, eta ioan izan da, eta bertan ahanze zaio nolako zen.

25 Baina miratu datena Lege perfektoan, *zein baita* libertatezkoa, eta hartan perseberatu dukeena, zeren ezpaitate enzule ahanzkor izan, baina obraren egile: hura dohatsu izanen da bere eginean.

26 Baldin zenbeitetik uste badu erlijioso dela zuen artean, bridatzen eztuelarik bere mihia, baina bere bihotza enganatzen duelarik, halakoaren erlijioa bano da.

27 Erlijioa pura eta makula gabea Iainko eta Aita baithan, haur da, zurtzen eta *emazte* alhargunen bisitatzea bere tribulationetan: eta makula gabe bere buruaren begiratzea mundu hunetarik.

KAP. II.

2, 9 *Akzeptioe pertonez egitea.* 8 *Legearen konplitzea.* 13 *Miserikordia gaberiko kondemnationea.* 14 *Fedea obrak gabe ez deus.* 17, 20 26. *Hila.*

1 Ene anaieak, eztuzuela Iesus Krist gure Iaun gloriakoaren fedea, pertonen akzeptioerekin.

2 Ezen baldin sar badadi zuen kongregationera gizon bat urhezko erhaztun bat duela, prezioski beztiturik: eta sar dadin halaber edozein paubre xarki beztiturik,

3 Eta ikartze duzuen prezioski beztitua denagana, eta erran diezozuen hari, Hi iar adi hemen honestki: eta paubreari derrozuen, Hi ago zutik han, edo iar adi hemen ene eskabella azpian:

4 Eztuzue diferentia egin ukan zeurok baithan, eta egin izan baitzarete pensamendu gaixtoezko iuje?

5 Enzuzue, ene anaie maiteak, eztitu Iainkoak elejitu mundu hunetako paubre fedez abrats *izateko*, eta hura maite dutenei prometatu drauen resumako heredero?

6 Baina zuek desohoratu ukan duzue paubrea. Ala abratsek etzaituztez tiranizatzen, eta etzaituzte gortetara erekartzen?

7 Eztute hek blasfematzen zuen gainean inbokatu izan den Izen ona?

8 Badarik ere baldin Lege reala konplitzen baduzue Eskripturaren aurara, *zein baita*, On eritziren draukak eure hurkoari eure buruari bezala, ungi egiten duzue:

9 Baina baldin pertonen akzeptioerik baduzue, bekatu egiten duzue, eta reprehenditzen zarete Legeaz transgredizale bezala.

10 Ezen norik ere Lege guzia begiraturen baitu, eta *puntu* batetan faltaturen, guzietan hogendun da.

11 Ezen erran duenak, Eztuk adulteraturen, erran du halaber, Eztuk hilen. Bada baldin adulteratzen ezpaduk, baina hiltzen bai, Legearen transgredizale egin aiz.

12 Hala minza zaitezte eta hala egizue nola libertatezko Legeaz iujeatu behar diradene.

13 Ezen kondemnatione miserikordia gabe egiten zaio miserikordia egin eztukeenari: eta gloriatzen da miserikordia kondemnationearen kontra.

14 Ene anaieak, zer probetxu, baldin norbeitetik badarra fede badue, eta obrak eztituen? ala fede hark hura salba ahal dezake?

15 Eta baldin anaiea edo arreba billuziak badirade, eta peitu eguneko bitanzaren:

16 Eta zuetarik zenbeitetik haie erran diezen, Zoazte bakerekin, bero zaitezte eta ase zaitezte: eta etzinguztezen gorputzaren nezesario diraden gauzak, zer probetxu dukeite?

17 Hala fedea ere, baldin obrak ezpaditu, hila da bere berez.

18 Baina are erranen du edozeinek, Hik fedea duk, eta nik obrak zitiat, erakutsiezadak eure fedea eure obrak gabe, eta nik erakutsiren drauat hiri neure obretarik neure fedea.

19 Hik sinhesten duk ezen Iainko bat dela: ungi egiten duk: deabruet ere sinhesten die, eta ikara diabilzak.

20 Baina nahi duk iakin, o gizon banoa, ezen fedea obrak gabe hila dela?

21 Gure aita Abraham ezta obretarik iustificatu izan, Isaak bere semea aldare gainean ofrendatu zuenean?

22 Badakusak nola fedea obratzen zuen haren obretan, eta obretarik fedea akabatu izan dela?

23 Eta konplitu izan dela Eskriptura dioela, Sinhetsi ukan du Abrahamek Iainkoa, eta inputatu izan zaio iustitiatara, eta Iainkoaren adiskide deithu izan da.

24 Badakusazue bada ezen obretarik iustificatzen dela gizona, eta ez fedetik solament?

25 Halaber Rahab paillarda ere ala ezta obretarik iustificatu izan, rezebitu zituenean mandatariak, eta berze bidez idoki zituenean?

26 Ezen nola gorputza espiritu gabe hila baita, hala fedea ere obrak gabe hila da.

KAP. III.

3 Mibiaren deskriptioea. 13 Konbersatione ona. 14 Inbidia eta tharritamendua. 15 Lurreko sapientia eta garaikoa. 18 Iustitiazko fruktua.

1 Ene anaieak, etzaretela majistru anhitz: dakigularik ezen kondemnatione handiagoa rezebituren dugula.

2 Ezen anhitz gauzatan huts egiten dugu guziek Baldin zenbeitek hitzean huts egiten ezpadu, hura gizon perfektoa da, eta bridatan eduki ahal dezake gorputz guzia ere.

3 Huna, zamariei bridak ahoetara emaiten drauztegu obedi gaitzatenzat, eta haien gorputz guzia hara huna drabilagu:

4 Huna, barkak ere, hain handi diradelarik, eta haize borthitzez erabilten diradelarik, hara huna erabilten dirade gobernail xipito batez, norat ere gobernazalearen plazerak nahi baituke.

5 Hala mihia ere menbro tipito bat da, eta gauza handiz bantatzen da: huna, su xipito batek zein egurtze handia iraxekiten duen.

6 Mihia ere su bat *da*, eta inikitatezko mundu bat: hala *diot* mihia ezarria dela gure menbroen artean, zeinek makulatzen baitu gorputz guzia, eta iraxekiten gure naturaren kursua, eta iraxekia da gehennaz.

7 Ezen bestien, eta xorien, eta sugen, eta itsasoko arrainen natura guzia hetzen da, eta hezi izan da natura humanoaz:

8 Baina mihia ezinere gizonek ezin hez dezake: zeba ezin daiten gaitz bat *da* pozoin mortalez bethea.

9 Harzaz benedikatzten dugu *gure* Iainko eta Aita: eta harzaz maradiatzten ditugu Iainkoaren irudira eginiko gizonak.

10 Aho ber batetarik ilkiten da benediktiona eta malediktiona: Ezta behar, ene anaieak, hauk hunela egin ditezen.

11 Ala ithurri batek zulho beretik emaiten du dulzea eta mina?

12 Ala fikotze batek olibarik ekar ahal dezake, edo aihenak fikorik? hala ezin ekar dezake ithurri batek ere ur gazi eta geza.

13 Nor *da* zuhur eta iakinsu zuen artean? erakuts bitza konbersatione onez bere obrak, zuhurtziazko emetasunekin.

14 Eta baldin inbidia saminik baduzue, eta tharritamendurik zuen bihotzetan, etzaitzela gloria, eta gezurrik ezterrazuela egiaren kontra.

15 *Ezen* zuhurtzia haur ezta garaitik iausten dena, baina *da* lurrekoa, sensuala eta deabruetzkoa.

16 Ezen non *baita* inbidiarik eta tharritamendurik, han nahastekamendu eta obra gaixto guzia.

17 Baina garaitiko zuhurtzia, lehenik da pur, gero bakezko, moderatu, mancioso, miserikordiaz eta fruktu onez bethea, distinktionerik gabea, hipokrisia gabea.

18 Eta iustitiazko fruktua bakerekin ereiten zaie bakezkoei.

KAP. IIII.

1 Gerlak. 2 Guthizjak. 4 Munduko adiskidetasuna. 6 Iainkoak resistitzen urgulutsuei. 10 Humilitatea. 11 Gaitzerraileak. 12 Lege ezarle bat. 16 Bantatzea ez on.

1 Nondik gerlak eta guduak zuen artean? eza hemendik, *diot*, zuen boluptate zuen menbroetan gerla egiten dutenatarik?

2 Desiratzen duzue eta eztuzue ukaiten, inbidioso zarete eta bekaitez, eta ezin ardiets dezakezue: konbatitzen zarete eta gerla egiten duzue, baina eztuzue *desiratzen duzuen*, zeren ezpaitzarete eskatzen.

3 Eskatzen zarete eta eztuzue rezebitzen: zeren gaizki eskatzen baitzarete, zuen boluptatetan despenda dezazuenzat.

4 Adulteroak eta adulterak, eztakizue ezen munduaren adiskidetasuna, Iainkoaren etsaitasun dela? nor ere bada nahi izanen baita munduarekin adiskide, Iainkoaren etsai iartenda.

5 Ala uste duzue ezen Eskripturak alferretan erraiten duela, Inbidia-tara aurthiten du zuetan habitatzen den espirituak?

6 Aitzitik du gratia handiagoa emaiten, halakotz dio, Iainkoak urgulutsuei resisitzen draue, eta humilei gratia emaiten.

7 Zareten bada suiet Iainkoaren, resisti iezozue deabruari, eta ihes egingen du zuetarik.

8 Hurbil zakitzate Iainkoari, eta hurbilduren zaizue: garbitzazue eskuak, o bekatoreak, eta purifikaitzazue bihotzak, o gogo doblatakoak.

9 Afliji zaitezte eta egizue lamentatione eta nigar: zuen irria nigarretara konberti bedi, eta *zuen* alegranza tristitiatara.

10 Humilia zaitezte Iaunaren aitzinean, eta goraturen zaituzte.

11 Elkarren kontra etzaitezte gaizki minza, anaieak: anaiearen kontra minzo denak, eta bere anaiea kondenatzen duenak, Legearen kontra gaizki erraiten du, eta Legea kondenatzen du: eta baldin Legea kondenatzen baduk, ezaiz Legearen egile, baina iuje.

12 Lege ezarlea bat da salba eta gal ahal dezakena: hi nor aiz berzea iujeatzen duana?

13 Eia orain erraiten duzuenak, Egun edo bihar ioanen gara hiri batetara, eta egonen gara han urthe bat, eta merkatalgoa egingen dugu, eta irabaziren dugu:

14 Eztakizuelarik biharamunean zer *izanen den*: ezen zer da zuen bizia? ezen apur batetakotz agertzen eta gero desegiten den bapore bat da.

15 Erran behar zindutenaren lekuan, Baldin Iaunak nahi badu, eta bizi bagara, egingen dugu haur edo hura.

16 Baina orain gloriatzen zarete zuen banterietan: horlako gloriatze guzia gaixto da.

17 Bada ungi egiten dakianak eta ez egiten, bekatu egiten du.

KAP. V.

1 *Abratsak adbertitzen zer egiteko duten.* 7 *Patientia.* 10 *Exemplu Profetetan hartzeko.* 12 *Ez iuratzeko.* 13 *Orationea.* 14 *Eriez.* 16 *Elkarganako rekonziliationea.*

1 Eia orain abratsak, nigar egizue, urhubi egiten duzuela zuen miseria helduren zaizkizuenakgatik.

2 Zuen abastasunak usteldu dirade, zuen abillamenduak zerrenez betheak dirade.

3 Zuen urhea eta *zuen* zilharra herdoildu da, eta haien herdoildurak testifikaturen du zuen kontra, eta *hark* ditu ianen zuen haragiak suak bezala: thesaurizatu duzue azken egunetako.

4 Huna, zuen landak errekeiatu dituzten langilen alokairu zuezaz defraudatu izan dena, oihuz dago, eta errekeitazalen oihuak armaden Iaunaren beharrietan sarthu dirade.

5 Deliziotan bizi izan zarete lurraren gainean eta zuen atseginak hartu ukan dituzue, *eta* zuen bihotzak resasiatu ukan dituzue sakrifiziota-ko egunean bezala.

6 Kondemnatu *eta* hil ukan duzue iustoa: eta eztrauzue resisitzen.

7 Zareten bada patient, anaieak, Iaunaren adbenimendurano. Huna, laboraria lurreko fruktu preziosoaren begira egoiten da, patientki haren begira dagoela goizeko eta arratseko uria rezebi dezakeno.

8 Zareten patient zuek ere *eta* konfirmaitzazue zuen bihotzak: ezen Iaunaren adbenimendua hurbil da.

9 Etzaitzeta elkarren kontra, anaiek, kondemna etzaitzetzat: huna, iujea borthaitzinean dago.

10 Ene anaiek, har-itzazue afliktionetako eta patientiatako exenplutan Profetak, zein minzatu baitirade Iaunaren izenean.

11 Huna, dohatsu edukiten ditugu *aflikzione* sufritzen dutenak: Ioben patientia enzun ukan duzue, eta Iaunaren fina ikusi duzue, nola guziz miserikordioso den Iauna eta gogabera.

21 Bada gauza ororen aitzinetik, ene anaiek, iura eztezazuela ez zeruaz, ez lurraz, ez edozein berze iuramenduz: baina biz zuen baia, Bai: eta zuen eza, Ez: kondemnationetara eror etzaitzetzat.

13 Aflijitzen da zenbeit zuen artean? othoitz begi: bihotz alegeratako da zenbeit? kanta beza.

14 Eri da zenbeit zuen artean? erekar bitza Elizako anzianoak, eta othoitz begite harengatik, unktatzen dutela hura olioz Iaunaren izenean.

15 Eta fedezko orationeak salbaturen du eria, eta eraikiren du hura Iaunak: eta baldin bekaturik egin badu barkaturen zaizkio.

16 Konfesa ietozue batak berzeari zuen faltak, eta othoitz egizue batak berzeagatik, senda zaitzetzat: *ezen* anhitz balio du iustoaren efikaziorekin *den* orationeak.

17 Elias zen gu bai pasionen suiektionetako gizona, eta othoitzez othoitz egin zezan, ezlagian uririk, eta etzezan egin uririk lurraren gainean hirur urthez eta sei hilebethez.

18 Eta berriz othoitz egin zezan, eta zeruak uri eman zezan, eta lurak bere fruktua ekar zezan.

19 Anaiek, baldin zuetarik zenbeit egiatik errebela badadi, eta hura konberti badeza zenbeitetik,

20 Iakin beza ezen konberti erazi dukeenak bekatore bat bere bideko errebelamendutik, salbaturen dukeela arima bat heriotarik, eta bekatu mulzoa estaliren dukeela.

S. PIERRIS APOSTOLUAREN LEHEN EPISTOLA KATHOLIKOA

KAP. I.

2 Iainkoaren elektioea. 3 Haren miserikordia. 4 Heretaje inkorruptiblea. 5 Salbamendua. 6 Bozkariora. 7 Fedearen foroganza eta fina. 10 Profetak. 12 Ebanjelioa. 14 Obedientia. 15 Konbersatione saindua. 17 Personen akzeptatione ez Iainkoak. 19 Kristen odola, 20 Mundua baino leben ordenatu. 21 Iainkoa baitango fedea eta esperanza. 22 Karitate anaietasuneko. 25 Iaunaren hitz bizia.

1 Pierrisek, Iesus Kristen Apostoluak, Ponten, Galatian, Kapadonian, Asian, eta Bithinian gandi barreiatuak zaretan estranjerei.

2 Iainko Aitaren probidentiaaren arauz Espirituaren sanktifikationetan elejituei, obeditzeko eta Iesus Kristen odolaz ihiztatu izateko: Gratia eta bake multiplika dakizuela.

3 Laudatu *del*a Iainkoa *zein baita* Iesus Krist gure Iaunaren Aita, zeinek bere miserikordia handiaz rejeneratu ukan baikaitu esperanza bizitara, Iesus Kristen hiletariko resurrektioneez,

4 Heretaje korrunki ezin daitenera, ez makula, ez ximal, zeruetan zuenzat konserbatura,

5 Iainkoaren berthutean fedez begiratzen zaretenez, azken denboran rebelatu izateko prest den salbamendutakotz.

6 Zein gauzatan alegeratzen baitzarete, denbora apur bat orain (baldin behar bada) tristetuak zaretelarik tentatione dibersetan:

7 Zuen fedearen foroganza ungiz preziosoagoa ezen ez urhearena (zein galtzen baita eta halere suz forogatzen) eriden dadinzat, *zein* laudoriotan eta gloriatan eta ohoretan *del*a, Iesus Krist ager dadinean:

8 Zein ikusi eztuzelarik maite baituzue: zeinetan orain ikusten eztuzelarik, baina sinhesten duzularik, alegranza erran ezin daitenez eta gloriosoz alegeratzen baitzarete.

9 Eramaiten duzularik zuen fedearen fina, *zein baita*, arimen salbamendua.

10 Salbamendu hunez informatu izan dirade, eta *haur* dilijentki bilhatu ukan dute, zuetara *ethorteko zein* gratiaz profetizatu ukan duten Profetek.

11 Informatzen ziradelarik noizko edo zer denboratako Kristen Espiritu profetiazko hetan zenak deklaritzen zituen Kristi *ethorteko zaitzkan* sufranzak eta haien ondoko gloriak:

12 Eta rebelatu izan zaie, ez bere buruei, baina guri administratzen zerauzkigutela orain zuei denuntiatu izan zaizkizuen gauzak zuei Ebanjelioa predikatu drauzuezatenez, zerutik igorritako Espiritu sailduaz, zein gauzen kontenplatzeko desira baitute Aingeruek.

13 Halakotz zuen adimenduko gerrunzea gerrikaturik, sobrietaterekin, auzue perfektoki esperanza zuei presentatzen zaizuen gratian Iesus Krist ager daiteno.

14 Eta *haur*, haur obedientek bezala, zuen buruak konformatzen eztituzelarik lehenago zuen ignorantian *zentuzjen* desiretara:

15 Baina zuek deithu zaituztena saildu den bezala, zuek ere zaretan saildu *zein* konbersatione orotan.

16 Halakotz da eskribatua, Zaretan saildu: ezen ni saildu naiz.

17 Eta baldin Aitatan inbokatzen baduzue, personen akzeptionerik gabe batbederaren obraren arauz iujeatzen duena, beldurrekin konbersa zaitezte zuen egoitza hunetako denboran.

18 Dakizularik ezen redemitu izan zaretela zuen konbersatione bano aiten ordenanzetarik hartutik: ez gauza korruptiblez, nola baita, zilharrez edo urhez:

19 Baina Kristen odol preziosoaz, bildots makula eta satsutasun gabe batenaz bezala:

20 Ia munduaren fundationea baino lehen ordenatuarenaz, baina azken denbora hautan manifestatuarenaz, zuengatik,

21 Eta harraz sinhesten duzue hura hiletarik resusztatatu duen eta hari gloria eman draukan Iainkoa baithan, zuen fedea eta esperanza Iainkoa baithan lizenzat.

22 *Bada* zuen arimak purifikatu izanik, obeditzen duzuela egia Espirituaz, anaietasuneko karitate fiktiona gabekorekin, bihotz xahuz elkarri on eritozue afektionatuki:

23 Rejeneraturik ez hazi korruptibleaz, baina inkorruptibleaz, Iainkoaren hitz biziaz, eta eternalki egoiten denaz.

24 Zeren haragi guzia *baita* belharra bezala, eta gizonaren gloria guzia belhar lilia bezala: eihartu da belharra, eta haren lilia erori:

25 Baina Iaunaren hitza badago eternalki: eta haur da zuei ebanjelizatatu izan zaizuen hitza.

KAP. II.

2 Adimenduzko eznea. 4, 6 Krist harri bizia. 5 Sakrifizio espiritualak. 8 Behaztopamendutako harria. 9 Sakrifikadoregoa reala. 11 Haragiaren gutbizjak. 12 Konbersatione honesta. 13 Majistratuei obedientia ekarteko. 16 Libertatea. 18 Zerbitzarien eginbidia. 20 Afliktioez. 21 Krist gure exenplu. 24 Kristek gure bekatuak egari. 25 Arimen Artzaina eta Ipizpikua Krist.

1 Beraz utzirik malitia guzia, eta enganio guzia, eta hipokrisiak, eta inbidia, eta gaitzerraite guziak,

2 Desira ezazue, haur heuragirik eztuela sorthuen anzora, adimenduzko eta enganio gabeko eznea, harraz haz zaiteztenzat.

3 Baldin dastatu baduzue ezen benigno dela Iauna.

4 Harengana hurbiltzen zaretelarik zein baita harri bizia, gizonez arbuatua, baina Iainkoa baithan elejitua eta preziosoa.

5 Zuek ere harri bizi anzo edifika zaitezte, etxe espiritual, Sakrifikadoregoa saildu, Iesus Kristez Iainkoaren gogarako sakrifizio espiritual ofrendatzeko.

6 Halakotz kontenitzen ere da Eskripturan, Huna, ezarten dut Sionen, har kantoin prinzipala, elejitua *eta* preziosoa: eta hartan sinhesten duena ezta konfus izanen.

7 Hura da bada ohore zuen sinhesten duzuenon: baina sinhesten ez tutenen, harri edifikazalek arbuia ukan dutena kantoineko prinzipal egin izan da, eta behaztopamendutako harri, eta trebukamendutako harri.

8 Zein trebukatzen baitirade hitzaren kontra desobedient diradelarik: hartako ordenatu ere dirade.

9 Baina zuek *zarete* jeneratione elejitua, Sakrifikadoregoa reala, jende saindua, populu akisitua: ilhunbetik bere miragarritzko argira deithu ukan zaituztenaren berthuteak denuntia ditzazuenzat.

10 Noizpait zinetenak ez populu, orain *zarete* Iainkoaren populu: zuek miserikordia obtenitu etzendutenok, orain miserikordia obtenitu ukan duzue.

11 Maiteak, othoitz egiten drauzuet, estranjeren eta bidezkoen anzora, begira zaitetzen haragiaren guthizietarik, zeinek gerla egiten baitute arimen kontra:

12 Zuen konbersationea duzuelarik honest Jentillen artean zuezag gaizkigilez bezala minzo diraden gauzetan, ikusi ditukeizten obra onetarik glorifika dezatenzat Iainkoa bisitationeko egunean.

13 Zareten bada suiet gobernamentu humano guziaren Iaunagatik: edo regeren, superioraren bezala:

14 Edo gobernadoreen, harzaz igorri izan diradenen bezala, gaizkigilen mendekiotan eta unigigilen laudoriotan.

15 Ezen hunela da Iainkoaren borondatea, ungi egitez, gizon erhoen ignorantiari ahoa boza diezozuen:

16 Libertatetan zaretenek bezala, eta ez libertatea malitiaren estalkitan bazendute bezala, aitzitik Iainkoaren zerbitzariak bezala.

17 Guziak ohoraitzazue: anaietasunari on eritsozue. Zareten Iainkoaren beldur. Rege ohora ezazue.

18 Zerbitzariak, zareten beldur guzirekin nabusien suiet, ez solament onen eta humanoen, baina dorpen ere.

19 Ezen haur da gogarako, baldin norbeitek Iainkoaganako konszientiatatik faskeriarik sufritzen badu, iniustoki sufritzen duelarik:

20 Ezen zer laudorio da, baldin falta eginik bufetatzen zaretenean pairatzen baduzue? baina baldin ungi egiten duzuelarik eta afljitzen zaretelarik pairatzen baduzue, haur da Iainkoaren gogarako.

21 Ezen hunetakotzat deithu izan zarete: ezen Kristek ere sufritu ukan du guregatik, guri exenplu utziten draukula, haren oin hatzei iarreiki zakiztenzat:

22 Zeinek ezpaitu bekatuak egin ukan, eta ez einere enganiorik ezta eriden izan haren ahoan.

23 Zeinek iniuriatzen zenean, ezpaitzuen iniuriatzen: gaizki egiten zeraukatenean, ezpaitzuen mehatxurik egiten: baina remetitzen zen iustoki iujeatzen duenagana.

24 Zeinek gure bekatuak ekarri ukan baititu bere gorputzean zur gaínean: bekatuei hilik, iustitiari bizi gaizkionzat: zeinen ukalduraz sendatu izan baitzarete.

25 Ezen ardi errebelatuak bezala zineten, baina orain konbertitu izan zarete zuen arimen Artzainagana eta Ipizpikuagana.

KAP. III.

1 Emazten eginbidea. 7 Senbarrena. 8 Guziak gogo batetako izateko. 9 Mendekioari eta gaitzerraiteari ibes egiteko. 14 Ungi egi-teagatik sufritzea. 16 Konszientia ona. 18 Krist pasionaturik, 22 Iainkoaren eskuinean.

1 Halaber emazteak suiet *diraden* bere senharren, baldineta batzu hitzaren desobedient badirade, emazten konbersationeaz hitza gabe irabaz ditezenzat,

2 Ikusi dukeitenean zuen konbersatione kaste beldurrekin dena:

3 Zeinen ornamendua ezten lekoreko bilo izurduratan, edo urhezko paramendutan, edo abillamenduetako habitutan:

4 Baina bihotzeko gizon gordea, espiritu eme eta sosegu batetako inkorruptionean konsistitzen dena, zein baita Iainkoaren aitzinean prezioso.

5 Ezen hunela lehenago emazte saila Iainkoa baithan esperanza zutenak ere apainzen ziraden, suiet ziradelarik bere senharren:

6 Sarak Abraham obeditzen zuen bezala, hura iaun deitzen zuela, zeinen alaba egin izan baitzarete, ungi egiten duzuela, eta ezeinere iziapienen beldur etzaretela.

7 Senharrak, halaber konbersa ezazue hekin diskretki emazteko unzi frajilagoarekin bezala, ohore emaiten draukazuela, elkarrekin bizitzeko gratiaren heredero kide ere zaretenok bezala, zuen orationeak enpatxa eztezenzat.

8 Eta finalki guziak *zaretan* konsentimendu batetako eta konpasiōe batetako, fraternalki onhetsle zaretelarik miserikordioso, gratioso:

9 Gaitza gaitzagatik rendatzen eztuzuela edo iniuria iniuriagatik, baina kontrariora, benedikatzen duzuela: dakizuelarik ezen hartara deituaak zaretela, benediktionezko heretajea posedi dezazuzentzat.

10 Ezen nahi duenak onhetsi bizia, eta ikusi egun onak, begira beza bere mihia gaitzetarik, eta bere ezpainak enganioren pronuntiatzetik:

11 Itzul bedi gaizkitik, eta begi ungi: bilha beza bakea, eta iarreiki bekio hari.

12 Ezen Iaunaren begiak iustoen gainera *beha daude*, eta haren beharriak haien othoitzetara, eta Iaunaren begihartea *da* gaizkiak egiten dituztenen gainean.

13 Eta nor da zuei kalterik eginen drauzuena, baldin ungiari bazarreitzate?

14 Baina baldin zerbait sufritzen baduzue ungi eginagatik, dohatsu *zarete*. Baina haien beldurrez izit etzaitzetzela, ezeta trubla:

15 Aitzitik Iainko Iauna santifika ezazue zuen bihotzetan: eta *zaretan* bethi prest ihardestera zuetan den esperanzaz *razoin* galde egiten duen guziari, emetasunekin eta reberentiarekin,

16 Konszientia ona duzuelarik: zuen kontra gaizkigilez bezala minzo diraden gauzan, konfus diradentzat, zuen konbersatione Krist baithango ona kalumniatzen dutenak.

17 Ezen hobe *da* ungi egiten duzuela afliji zaitzeten, baldin Iainkoaren borondateak hala nahi badu, ezen ez gaizki egiten duzuela.

18 Ezen Kristek ere behin bekatuagatik sufritu ukan du, iustoak iniustoakgatik: gu Iainkoagana eraman genzantat, haragiz mortifikaturik, baina bibifikaturik Espirituaz.

19 Zein Espirituaz karzeleko espirituei ere partiturik predikatu ukan baitraue,

20 Lehenago desobedient ziradenei, behin beha zegoenean Iainkoaren patientia Noeren egunetan, apainzen zenean arka: zeinetan gutiak, da iakiteko, zortzi arima salba baitzitezzen urez:

21 Zeini orain ihardesten draukan baptismoaren figurak gu ere salbatzen gaitu: ez haragiko satsutasunak xahutzen dituenak, baina konszientia onaren atestationeak Iainkoaren aitzinean Iesus Kristen resurrektionez:

22 Zein baita Iainkoaren eskuinean, zerurat ioanik, zeini suiet egin baitzaitza Aingeruak, eta puisanzak eta berthuteak.

KAP. III.

2 Iainkoaren borondatearen araura bizitzeko. 6 Hilei ebanjelizatu. 7 Beillatzeko eta othoitz egiteko. 8 Karitate afektionezkoa. 9 Hospitalitate. 10 Iainkoaren anbitz aldezko gratia. 12 Forogantza. 14 Gloriaren eta Iainkoaren Espiritua. 17 Iainkoaren etxea.

1 Bada Kristek guregatik sufritu ukan duenaz geroz haragian, zuek ere pensatze hunez beraz harma zaitzete, nola haragian sufritu duena bekatutarik zesatu den,

2 Gehiagorik ez gizonen guthizien araura, baina Iainkoaren borondatearen araura goitiko haragian den denboran bizi denzat.

3 Ezen asko izateko zaiku zeren *gure* biziko denbora iraganean Jentilen borondatea konplitu dugun, konbersatzen genduenean insolentietan, guthizietan, hordikerietan, gormandizetan, edatetan, eta idolatria abominabletan.

4 Halakotz bere buruak estranjer iruditzen zaizte disoluzioezko inso-
lentia berera hekin laster egiten eztuzuenean, zuek gaitzerraiten zaituztela.

5 Zeinek kontu rendaturen baitraukate bizien eta hilen iujeatzeko
prest dagoenari.

6 Ezen hunetakotz hilei ere ebanjelizatu izan zaie: kondemna litezen-
zat gizonen araeuz, haragiz: eta bizi liraden Iainkoaren araeuz espirituz.

7 Bada gauza guzieren fina hurbiltzen da. Zareten beraz sobre eta ira-
tzarri othoitz egitera:

8 Eta gauza guzieren gainetik zuen artean karitate afektioezkoa
duzuelarik: ezen karitateak estaliren du bekatuen anhitzasuna.

9 Zareten elkarren ostatur ezerebizale, murmuratzerik gabe.

10 Batbederak dohaina rezebitu duenaren araeuz berzei administra-
tze, Iainkoaren anhitz aldeko gratiaren dispensazale onek bezala.

11 Baldin norbeit minzo bada, *minza bedi* Iainkoaren hitzez bezala:
baldin norbeit administratzen ari bada, *administra beza* Iainkoak adminis-
tratzen duen puisanzaren araura: gauza guzietan glorifika dadinzat Iain-
koa Iesus Kristez, zeini gloria eta indar sekula sekulakotz. Amen.

12 Guzikiko maiteak, ezteazuela estranio eriden, labean bezala zare-
tenean zuen forogatzegatik, zerbait gauza uste gaberik ethorten balitzei-
zue bezala:

13 Aitzitik Kristen aflikzionetan komunikatzen duzuen bezenbatean,
alegera zaitezte: haren gloriaren rebelationean ere, atsegin hartzen duzue-
la alegera zaiteztenzat.

14 Baldin Kristen izenean iniuriatzen bazarete, dohatsu *zarete* ezen
zuen gainean reposatzen da gloriaren eta Iainkoaren Espiritua, hezaz den
bezenbatean blasfematzen dena, baina zuegaz den bezenbatean glorifika-
tzen dena.

15 Bada zuetarik nehor eztadila aflijit gizerhaile, edo ohoin, edo gaiz-
kigile, edo berzeren onen guthizioso bezala:

16 Baina baldin Kristino bezala *aflijitzen bada* etzaiola laido, aitzitik
glorifika beza Iainkoa alde harzaz.

17 Ezen ordu da has dadin iujemendua Iainkoaren etxetik: eta bal-
din lehenik gureganik *batsen bada*, zerik izanen da Iainkoaren Ebanjelioa
obeditzen eztutenen fina?

18 Eta baldin iustoa nekez salbatzen bada, infidela eta bekatorea
non konparituren da?

19 Halakotz bada Iainkoaren borondatez aflijitzen diradenek, krea-
zale fidelari bezala bere arimak gomenda bietzote ungi eginez.

KAP. V.

*2 Ministreak bere egintzaren egitera exhortatzen. 5 Gazteak
instruitzen. 8 Sobre eta iratzarri izateko. 9 Fedearen fermetatea
19 Kristean deituenak. 12 Iainkoaren gratia. 14 Karitatezko pota.*

1 Zuen artean diraden Anzianoei othoitz egiten drauet nik, *bainaz*
haien Anzianokide: eta Kristen aflikzionen testimonio, eta manifestatze-
ko den glorian partizipant:

2 Bazka ezazue Iainkoaren arthalde kargutan eman zaizuen, harzaz
artha duzuelarik, ez gogoz garaitik, baina gogotik: ez irabazte deshones-
tagatik, baina gogo prest batez.

3 Eta ez *Iaunaren* heretajen gainean seignoriatzen bazendute bezala,
baina arthaldearen exemplu zaratezten bezala.

4 Eta ager dadinean Pastor prinzipala rezebituren dukezue gloriako
koroa inkorruptiblea.

5 Halaber gazteak, zareten zaharren suiet, eta guziak zareten bata
berzearen suiet: zareten humilitatez barnetik apainduak: ezen Iainkoak
urgulutsuei resistitzen draue, eta humilei gratia egiten.

6 Humilia zaitezte bada Iainkoaren esku botheretsuaren azpian,
ordu datenean goiti zaitzatenzat:

7 Zuen artha guzia haren gainera egoitzen duzuela: ezen hark artha
du zuegaz.

8 Zareten sobre, eta beilla ezazue, ezen zuen etsai deabrua, lehoi marrumalari bat bezala, zuen inguru dabila, zein irets dezakeen bilha:

9 Resisti ieozue fedez fermu *zaretelarik*: dakizuelarik ezen afliktione berak zuen anaien konpainia mundukoan konplitzen diradela.

10 Baina gratia guziaren Iainkoak, zeinek deithu baikaitu bere gloria eternalera Iesus Krist *Iaunean*, apur bat sufritu dugunean, konpli konfirma, fortifika eta finka zaitzatela.

11 Hari gloria eta indar sekula sekulakotz. Amen.

12 Siluano *gure* anaie, uste dudan bezenbatean, fidelarekin, laburki eskribatu drauzuet: exhortatzen zaituztedalarik, eta testifikatzen dudalarik haur dela Iainkoaren gratia egiazkoa, zeineten baitzaudete.

13 Salutatzen zaituzte Babiloneko *Eliza* zuekin batean elejituak, eta ene seme Mark-ek.

14 Saluta ezazue elkar karitatezko potez. Bakea *dela* zuekin guziokin, zein baitzarete Iesus Kristean, Amen.

S. PIERRIS APOSTOLUAREN BIGARREN EPISTOLA KATHOLIKOA

KAP. I.

1 Iainkoaren iustitia eta ezagutzeta. 4 Promesak. 5 Fedea. berthutea. Eszientia. 6 Tenperantia. Patientia. 7 Iainkoaren beldurra. Karitatea. 10 bokationea eta elektioea. 11 Kristen resuma. 14 Aitzinetik Pierrisek bere berioa ikusten. 19 Profeten hitzak. 21 Profetia.

1 Simeon Pierrisek Iesus Kristen zerbitzari eta Apostoluak, prezio bereko fedea gure Iainkoaren eta Iesus Krist Salbadorearen iustitiaz gurekin obtenitu dutenei:

2 Gratia eta bake multiplika dakizuela Iainkoaren eta Iesus gure Iau-naren ezagutzeaz:

3 Nola haren puisanza dibinoak eman baitrauzkigu bizitzeko eta pietatezko *diraden* gauza guziak, gu bere gloriara eta berthutera deithu gaituenaren ezagutzeaz:

4 Zeinez promes handiak eta preziosoak eman izan baitzaizkigu, hezaz natura dibinoan partizipant egin zaiteztenzat, munduan guthiziamenduz den korruptionetik.

5 *Zuek ere* bada hunetara berera dilijentia guzia ekarten duzuelarik eratxeki ieozue gainera zuen fedeari berthute, eta berthuteari eszientia:

6 Eta eszientiari tenperantia, eta tenperantiari patientia, eta patientiari pietatea:

7 Eta pietateari anaietasunezko onheriztea, eta anaietasunezko onherizteari karitatea.

8 Ezen baldin gauza hauk zuetan badirade, eta abundatzen badirade etzaituzte laxo ez fruktu gabe utziren Iesus Krist gure Iau-naren ezagutzean.

9 Baina gauza hauk eztituena itsu da, deus urrundarik ezta kusalarik, ahanzik bere bekatu zaharretarik purifikatu izan dela.

10 Halakotz, anaieak, enplega zaitezte afektionatuki zuen bokationearen eta elekctionearen fermu egiten, ezen gauza hauk egiten dituzuela, etzarete nehoiz ere eroriren.

11 Ezen hunela Iesus Krist gure Iaunaren eta Salbadorearen resuma eternaleratko sartzea abundoski administraturen zaizue.

12 Bada, eznaiz nagi izanen gauza hauzaz bethiere zuen orhoit ezaizterea, iakinsu eta konfirmatuak bazarete ere egia hunetan.

13 Ezen gauza iustoa estimatzen dut, tabernakle hunetan naizeno, adbertimenduz zuen iratzartzea:

14 Dakidalarik ezen ene tabernakle hunen utzitea sarri izanen dela, Iesus Krist gure Iaunak deklaratu ere drautan bezala.

15 Baina pena ere ezarriren dut zuek ene parti ondoan gauza hauzaz mentione egin ahal dezazuen.

16 Ezen eztrauzuegu ezagutzera eman Iesus Krist gure Iaunaren botherea eta adbenimendua, fable artez desgisatuei iarreikiz: baina gure begiez haren maiestatea ikusi dugunok bezala:

17 Ezen rezebitu ukan zuen Iainko Aitaganik ohore eta gloria, hune-lako boz bat hari igorri izanik gloria magnifikotik, Haur da ene Seme mai-tea, zeinetan neure atsegin ona hartzen baitut:

18 Eta guk boz zerutik igorri haur enzun ukan dugu, harekin batean ginadela mendi sainduan.

19 Eta badugu Profeten hitz guzizko fermua, zeini behatzeaz ungi egiten baituzue, leku ilhunetan argitzen duen kandela bati bezala, egunak argitzen has dezakeno, eta artizarra ilki daiteno zuen bihotzetan.

20 Baldin lehenik aditzen baduzue haur, ezen Eskripturako profetiari batre eztela deklaratione partikularetarik.

21 Ezen profetia ezta gizonen borondatez ekarria izan lehenago: baina Espiritu sainduaz inspiraturik minzatu izan dirade Iainkoaren gizon sainduak.

KAP. II.

1 Profeta falsuak. Perditionetako sektak. 2 Egiazko bidea blasfematzen. 5 Noe. 6 Sodoma eta Gomorba. 7 Lot. 15 Balaam. 19 Libertatea. Suiektionea.

1 Baina profeta falsuak ere izan dirade populuaren artean, zuen artean ere doktor falsuak izanen diraden bezala, zeinek sekretuki sar eraziren baitituzte perditionetako sektak: eta hek redemitu dituen Iauna ukaturen baitute, bere buruen gainera perditione lasterra erekartzen dukeitelarik.

2 Eta anhitz iarreikiren zaie haien insolentici: zeinezaz egiazko bidea blasfematuren baita.

3 Halako maneraz non abarritiaz enganiotako hitzez merkatalgoa zuezaz egingen baitukeite: zeinen gainera kondemnationeak ia aspaldidantik ezpaitu beranzen, eta zeinen perditionea ezpaitatza lo.

4 Ezen baldin Iainkoak Aingeru bekatu egin ukan dutenak gupida ukan ezpaditu: baina ilhunduratako kadenez abismaturik liuratu ukan ditu, iudizioko reserbatuak.

5 Eta lehenagoko mundua ezta gupida ukan, baina Noe, iustitia tronpetaria bera zortzigarren begiratu ukan du, dilubioa gaixtoen mundura erekarririk.

6 Eta Sodomako eta Gomorhako zibitateak ilhaundurik subuersionetara kondemnatu ukan ditu, eta egin ukan du enxenplu liraden gaixtoki bizi liradenean.

7 Eta Lot iustoa abominablen konbersatione disolutionezkoaz fatigatua delibratu ukan du.

8 (Ezen iusto hunek haien artean habitatzen zelarik ikustez eta enzutez egunetik egunera tormentatzen zuen *bere* bihotz iustoa, *haien* obra gaixtoen kausaz)

9 Badaki Iaunak fidelen tentationetarik delibratzen: eta iniustoen iudizioko eguneko tormentatu diradenzat reserbatzen:

10 Eta prinzipalki haragiari darreitzala, guthizia satsutara erorten diradenen eta gehientasuna menospreziatzen dutenen: *hek* audazioso eta bere buruez pagu *izanez*, ez tirade beldur dignitatez gaizki minzatzera.

11 Aingeruek, indarrez eta puisanzaz handiago badirade ere, ez tute haien kontra Iaunaren aitzinean gaitzerraitezko sententiarik emaiten.

12 Baina hauk, animal brutal bere sensualitateari darreitzanak bezala, hatzamaiteko eta desegiteko eginak dirade, aditzen ez tuztuzten gauzak bituperatzen dituztela, bere korrupzione beraz deseginen dirade:

13 Rezebitzen dutela iniustitiazko saria, boluptatetan estimatzen dituztela egun orozko delizioak, thatxak eta makulak, dostatzen diradela bere enganoetan zuekin banketatuz.

14 Begiak adulterioz betheak dituztela, eta bekatu egitetik gelditzen ez takitela, arima inkonstantak bazkatzen dituztela, bihotza abaritiatara exerzitatua dutela, malediktioezko haur diradela:

15 Bide zuzena utzirik errebelatu izan dirade, Balaam Bosoren *semearen* bideari iarreiki izanik, zeinek inikitatezko sariari on eritzi baitzaraukan: eta bere inikitateaz benzutu izan zen:

16 *Ezen* asto eme uztarriko batek boz humanoz minzaturik reprimi zezan Profetaren frenesia.

17 Hauk dirade ithurri ur gabeak, hodei haize buhunbaz erabiliak, eta ilhunbezko lanhoa sekulakotz begiratzen zaie.

18 Ezen banitatezko propos guziz arrogantak pronuntiatzen dituztela bazkatzen dituzte haragiaren guthiziez eta insolentiez, erroretan konbersatzen dutenatarik egiazki ihes egin zutenak:

19 Libertate haie prometatuz berak korrupzioaren esklabo diradela-rik, ezen norzaz nehor benzutu izan baita, hura haren esklabo egin izan da.

20 Ezen baldin munduko satsutasunetarik retiratu diraden ondoan Iesus Krist Iaunaren eta Salbadorearen ezagutzeaz, guziagatik ere berriz hetan nahasirik benzut baditez, haien azken konditionea lehena baino gaixtoago egin izan da.

21 Ezen hobe ukan zukeiten iustitiazko bidea ez luten ezagutu, ezen ez ezaguturik *hura*, eman izan zaien manamendu saindutik gibeleratzea:

22 Baina haie heldu izan zaie proberbio egiazkoz erraiten ohi dena, Ora itzuli izan da bere isurtze proprira: eta, Ahardi ikuziaitzi *izan da* istilera iraulkatzera.

KAP. III.

3 *Azken denboretako trufariez*; 7 *Zeruak suko reserbatu*. 9 *Iauna patient*. 12 *Haren eguna*. 13 *Zeru berriak eta lur berria*. 15 *S. Paulen epistolez*.

1 Maiteak, ia bigarren epistola haur eskribatzen drauzuet, zeinez irartzartzen baitut adbertimenduz zuen adimendu xahua.

2 Orhoit karetenkat Profeta sainduz aitzinetik erran izan diraden, hitzez, eta gure manamenduaz, zein baikara Iaunaren eta Salbadorearen Apostolu.

3 Haur lehenik dakizuelarik: ezen ethorriren diradela azkeneko egunetan trufariak, bere guthizia proprien araura ebiltzen diradela.

4 Eta dioitela, Non da haren adbenimenduko promesa? ezen Aitak lokartu izan diradenaz geroztik, gauza guziek hunela kontinuatzen dute kreazionearen hatseandantik.

5 Ezen haur bere nahiz ignoratzen dute, nola zeruek lehenagodanik bere izatea ukan duten, eta lurrak konsistitzen zelarik ur barnean eta ur artean, Iainkoaren hitzaz.

6 Halakotz orduko mundua ur dilubio batez estali izanik galdu izan da.

7 Baina orain diraden zeruak eta lurra hitz beraz reserbatu-rik suko begiratzen dirade iudizioaren eta gizon gaixtoen destruktioaren eguneko.

8 Baina hunez etzaretela ignorant, maiteak, ezen egun bat Iauna beithan milla urthe bezala, eta milla urthe egun bat bezala *diradela*.

9 Eztu beranzen prometatu duen Iaunak (batzuk beranze estimatzen duten bezala) baina patient da guregana, ez nahiz nehor gal dadin, baina guziak emendamendutara datozen.

10 Baina ethorriren da Iaunaren eguna, ohoina gauaz bezala, zeinetan zeruak habarrotsekin iraganen baitirade: eta elementak beroz deseginen dirade, eta lurra, eta hartako obra guziak xoil erreren dirade.

11 Beraz gauza hauk guziak desegin behar diradenaren gainean, nolako behar duzue izan konbersatione saindutan eta pietatezko obratan?

12 Begira zaudetela, eta lehiatzen zaretela Iainkoaren egunaren adbenimendura, zeinetan zeruak iraxekirik deseginen baitirade, eta elementak beroz urthuren?

13 Baina promesaren araura zeru berrien eta lur berriaren begira gaude zeinetan iustitia habitatzen baita.

14 Halakotz, maiteak, gauza hauen begira zaudetela, dilijentia ezar-zue makula gabe eta reprotxu gabe harzaz eriden zaitezten bakerekin.

15 Eta gure Iaunaren patientia salbamendu estima ezazue: Paul gure anaie maiteak ere hari eman izan zaion sapientiaren araura eskribatu ukan drauzuen bezala:

16 Kuasi bere epistola guzietan nola puntu hauzaz minzo baita: zeinetan baitirade batzu aditzeko gaitzik, ignorantek eta fermetate gabek makurtzen dituztenik, berze Eskripturak ere bezala, bere buruen destruktionetan.

17 Zuek beraz, maiteak, engoitik adbertituak zaretenez geroztik, begirauzue abominablen enganioz berzekin eraman izanik, zuen fermetatik eror etzaitezten.

18 Baina abanza zaitezte Iesus Krist gure Iaunaren eta Salbadorearen gratian eta ezagutzean: zeini *dela* gloria orain eta eternitateko egunerano. Amen.

S. IOAN APOSTOLUAREN

LEHEN EPISTOLA KATHOLIKOA

KAP. I.

1 *Bizitzeko hitza.* 3 *Komunione Iainkoarekin eta Iesus Kristekin.*
7 *Argian ebiltzea. Kristen odola.* 8 *Guziak bekatore.*

1 Hatsean-danik zena, enzun ukan duguna, gure begiez ikusi ukan duguna, kontenplatu ukan duguna, eta gure eskuek hunki ukan dutena bizitzeko Hitzaz.

2 (Ezen bizitzea manifestatu izan da, eta ikusi ukan dugu, eta testifikatzen dugu eta denuntiatzen drauzuegu bizitze eternala, zein baitzen Aita baithan, eta agertu izan baitzaiku.)

3 Eta ikusi eta enzun ukan duguna, *diot*, denuntiatzen drauzuegula, kuek ere komunione duzuenzat gurekin, eta gure komunioea *da* Aitarekin eta Iesus Krist haren Semearekin.

4 Eta gauza hauk eskribatzen drauzkizuegu zuen bozkarioa konplidadinzat.

5 Haur da bada hareganik enzun ukan dugun mandatalgoa eta denuntiatzen drauzueguna, Ezen Iainkoa dela argia, eta ilhunberik batre hura baithan ezteela.

6 Baldin erran badezagu ezen komunione dugula harekin, eta ilhunbean bagabiltza, gezurra erraiten dugu, eta eztugu egiten egia.

7 Baina baldin argian bagabiltza, hura argian den bezala, komunione dugu elkarrekin harekin batean, eta Iesus Krist haren Semearen odolak purgatzen gaitu bekatu orotarik.

8 Baldin erran badezagu ezen bekatu-rik eztugula, gure buruak seduzitzen ditugu, eta egia gutan ezta.

9 Baldin konfesa baditzagu gure bekatuak, fidel da eta iusto, guri gure bekatuen barkatzeko, eta inikitate orotarik gure purgatzeko.

10 Baldin erran badezagu ezen eztugula bekatuak egin: gezurti egiten dugu hura, eta haren hitza ezta gutan.

KAP. II.

1 Gure adokata Krist. 3 Iainkoaren ezagutzea. 5 Haren hitzaren begiratzea. 7 Manamendu zabarra eta berria. 11 Bere anaieri gaitz eritzitea. 12 Bekatuak nola barkatzen. 15 Munduari ez on eritziteko. 16 Guthizja. 17 Iainkoaren borondatea. 18 Antekrist. 20 unktionea. 22 Gezurti nor. 23 Bizitze eternala. 29 Iainkoagatik iaioa zein.

1 Ene haurtoak, gauza hauk eskribatzen drauzkizuet, bekatuak ezta-gizuenzat: eta baldin zenbeitek egin badu bekatuak, badugu adokat bat Aita baithara, Iesus Krist iustoa.

2 Eta hura da apointamendua gure bekatuakgatik, eta ez gureakgatik solament, baina mundu guziarenakgatik ere

3 Eta hunetan dakigu ezen hura ezagutu dugula, baldin haren manamenduak begira baditzagu.

4 Nork erraiten baitu, Ezagutu dut hura: eta haren manamenduak ezpaitutu begiraten, gezurti da, eta egia ezta hura baithan:

5 Baina nork begiraten baitu haren hitza egiazki hura baithan Iainkoaren amorioa konplitu da: hunezaz dakigu ezen hura baithan garela.

6 Nork erraiten baitu hura baithan dagoela, behar du, nola hura ebili baita, hala hainak ere ebili

7 Anaieak, eztrauzuet manamendu berri bat eskribatzen, baina manamendu zahar hatseandanik ukan duzuen: manamendu zaharra hatseandanik enzun ukan duzuen hitza da.

8 Berzalde manamendu berri bat eskribatzen drauzuet, zein baita egiazko hartan eta zuetan: zeren ilhunbea iragan baita, eta egiazko argiak ia egiten baitu argi.

9 Nork erraiten baitu ezen argian dela, eta bere anaieri gaitz baitaritzta hura ilhunbean da oraindrano .

10 Bere anaieri on daritzana argian dago, eta eskandalorik ezta hura baithan.

11 Baina bere anaieri gaitz daritzana, ilhunbean da, eta ilhunbean dabila, eta eztaki norat ioaiten den: ezen ilhunbeak haren begiak itsutu ukan ditu.

12 Eskribatzen drauzuet, haurtoak, zeren zuen bekatuak barkatu baitzaizkizue haren izenagatik.

13 Eskribatzen drauzuet, aitag, zeren ezagutu baituzue hatseandanik dena. Eskribatzen drauzuet, gazteak, zeren gaixtoari garaihu baitzaizkiote. Eskribatzen drauzuet, haur xipiak, zeren ezagutu ukan baituzue Aita.

14 Eskribatu ukan drauzuet, aitag, zeren ezagutu baituzue hatseandanik dena. Eskribatu drauzuet, gazteak, zeren borthitz baitzarete, eta Iainkoaren hitza zuetan egoiten baita, eta gaixtoari garaihu baitzaizkiote.

15 Eztuzuela maite mundua, ez munduko gauzak: baldin zenbeitek maite badu mundua, ezta Aitaren amorioa hura baithan.

16 Ezen munduan den gauza guzia (*bala nola*, haragiaren guthizia, eta begien guthizia, eta bizitzearen arrogantia) ezta Aitaganik baina da munduaganik.

17 Eta mundua iragaiten da, eta haren guthizia, baina Iainkoaren borondatea egiten duena dago sekulakotz.

18 Haurtoak, azken denbora da: eta nola enzun ukan baituzue ezen Antekrist ethorteko dela, oraindanik ere Antekristak anhitz dirade: nondik baitakigu ezen azken denbora dela.

19 Gure artetik ilki izan dirade baina etziraden gutarik: ezen baldin gutarik izan balirade, gurekin egon ziratekeen: baina *haur egin izan da* manifesta ledinzat ezen guziak eztiradela gutarik.

20 Baina zuek baduzue unktionea Sainduaganik, eta ezagutzen dituzue gauza guziak.

21 Eztrauzet eskribatu ukan, egia ezagutzen eztuzuelakotz: aitzitik zeren hura ezagutzen duzuen, eta gezurrik batre ezpaita egiatik.

22 Nor da gezurti, Iesus dela Krist ukatzen duena baizen? hura da Antekrist, zeinek Aita eta Semea ukatzen baititu.

23 Nork ere ukatzen baitu Semea, hark Aita ere eztu: nork ere aihortzen baitu Semea, hark Aita ere badu.

24 Beraz hatsean-danik enzun ukan duzuen zuetan hego: ezen baldin zuetan badago hatseandanik enzun ukan duzuen, zuek ere Semea baithan eta Aita baithan egonen zarete.

25 Eta haur da berak guri prometatu draukun promesa, *baita*, bizitze eternala.

26 Gauza hauk eskribatzen drauzkizuet, zuek seduzitzen zaituztenez.

27 Baina harenganik rezebitu ukan duzuen unktionea dago zuetan, eta eztuzue mengoarik nehork irakats zaitzaten: baina unktionea berak gauza guziez irakasten zaituzten bezala, eta egiati da, eta ezta gezurti: eta *unktionek* irakatsi zaituzten bezala, hartan egonen zarete.

28 Orain bada, *ene* haurtoak, zaudete hartan: ager dadinean aseguranza dugunzat, eta haren aitzinean konfus ezgarenzat haren adbenimenduan.

29 Baldin badakizue ezen hura iusto dela, iakizue ezen nork ere iustitia egiten baitu, *hura* harenganik iaio dela.

KAP. III.

1, 16 *Iainkoaren eta Kristen karitatea*. 2 *Iainkoaren haur*. 3 *Esperanza duena*. 4 *Bekatua*. Iusto nor. 9 *Iainkoaren hazia*. 10 *Deabruaren haurrak*. 11 *Elkarganako amorioa*. 12 *Kain*. 15 *Gizerhaile nor*. 17 *Hurkoaganako amorioa*. 19 *Bibotzeko seguranza*. 23 *Iainkoaren manamendua eta Espiritua*.

1 Ikusazue nolako karitatea guri eman draukun Aitak, *baita*, Iainkoaren haur deitha gaitzen: halakotz munduak ezgaitu ezagutzen, zeren ezpaitu hura ezagutzen.

2 Maiteak, orain Iainkoaren haur gara, baina oraino ezta agertu izanen garena: badakigu ordea ezen *hura* ager dadinean, hura irudiko dugula: ezen den bezala ikusiren dukegu hura.

3 Eta nork ere esperanza haur baitu hura baithan, purifikatzen du bere burua, hura ere pur den bezala.

4 Nork ere bekatu egiten baitu, Legearen kontra ere egiten du: eta bekatua da Legearen kontra dena.

5 Eta badakizue ezen hura agertu izan dela gure bekatuak ken litzanzat, eta bekatuak hura baithan eztela.

6 Hura baithan egoiten denek eztu bekatuak egiten: nork ere bekatu egiten baitu, eztu ikusi hura, eta eztu ezagutu hura.

7 Haurtoak, nehork seduzi etzaitzate: iustitia egiten duena, iusto da, hura iusto den bezala.

8 Bekatu egiten duena, deabruaganik da: ezen hatseandanik deabruak bekatu egiten du: hunetakotz agertu izan da Iainkoaren Semea, desegin litzanzat deabruaren obrak.

9 Nor ere iaio izan baita Iainkoaganik, *hark* bekatuak eztu egiten: ezen haren hazia haina baithan dago, eta ezin daidi bekatuak, zeren Iainkoaganik iaio izan baita.

10 Hunetan ageri dirade Iainkoaren haurrak eta deabruaren haurrak: nork ere iustitia ezpaitu egiten, eta ezpaitu bere anaiea onhesten *hura* ezta Iainkoaganik.

11 Ezen haur da hatseandanik enzun ukan duzuen mandatalgoa, Elkarki on eritzi diezogun.

12 Ez Kainek bezala, zein baitzen Gaixtoaganik, eta *zeinek* hil baitzuen bere anaiea. Eta zergatik hil ukan zuen? zeren haren obrak gaixto baitziraden, eta haren anaiearenak iusto.

13 Ene anaieak, eztezazuela mirets baldin zuei gaitz badaritzue munduak.

14 Guk badakigu ezen iragan garela heriotik bizitzera, ezen on daritzue anaiei: anaieari on ezdaritzana, herioan dago.

15 Nork ere gaitz baitaritzana bere anaieri *hura* gizerhaile da: eta badakizue gizerhailek batek ere eztuela bizitze eternal bere baithan dagoena.

16 Hunetan ezagutu ukan dugu karitatea, zeren hark bere bizia gure-gatik ezarri ukan baitu, guk ere beraz *gure* biziak anaieakgatik ezarri behar ditugu.

17 Bada nork ukanen baituke munduko onetarik, eta ikusiren baituke haren anaieak nezesitate dukeela eta ertsiren baitrautza bere halsarrak, nolatan Iainkoaren karitatea egoiten da hura baithan?

18 Ene haurtoak, eztezagula on eritzi hitzez ezeta mihiz, baina obraz eta egiaz:

19 Eta hunetan ezagutzen dugu ezen egiatik garela, eta haren aitzinean seguraturen ditugu gure bihotzak.

20 Ezen baldin kondemna bagitza gure bihotzak, handiago da Iainkoa gure bihotza baino, eta ezagutzen ditu gauza guziak.

21 Maiteak, baldin gure bihotzak kondemnatzen ezpagaitu, seguranza dugu Iainkoa baithan.

22 Eta zeren ere eska bagaitetz, rezebitzen dugu harenganik: ezen haren manamenduak begiratzin ditugu, eta haren aitzinean plazent diraden gauzak egiten ditugu.

23 Eta haur da haren manamendua, Sinhets dezagun Jesus Krist haren Semearen izenean, eta elkarri on daritzogun, manamendu eman drakun bezala.

24 Eta haren manamenduak begiratzin dituen, hura baithan egoiten da, eta hura haina baithan: eta hunezaz ezagutzen dugu ezen hura egoiten dela gutan, *da iakiteko*, eman ukan draukun Espirituaz.

KAP. IIII.

1 *Espirituak nola ditugun forogatzeko.* 2 *Iainkoaren Espiritua, eta Antekristena: egiazkoa, eta errorezkoa.* 10 *Iainkoaren gureganako karitatea.* 14 *Krist munduaren Salbadore.* 15 *Iainkoaren Semea.* 16 *Iainkoa karitate.* 20 *Anaietasunezko onheriztea.*

1 Maiteak, espiritu guzia eztezagula sinhets, baina forogaitzazue espirituak eia Iainkoaganik diradenez: ezen anhitz profeta falsu ethorri izan dirade mundura.

2 Hunetan ezagut ezazue Iainkoaren Espiritua. Jesus Krist haragitarra ethorri dela konfesatzen duen espiritu guzia, Iainkoaganik da.

3 Eta zein ere espirituk ezpaitu konfesatzen Jesus Krist haragitarra ethorri izan dela *hura* ezta Iainkoaganik: eta halako *espiritua* Antekristena da, zeinez minzatzin enzun ukan baituzue, ezen ethorteko dela, eta ia orain munduan da.

4 Haurtoak, zuek Iainkoaganik zarete, eta garaithu zaizte haiei: ezen handiago da zuetan dena, ezen ez munduan dena.

5 Hek mundutik dirade, halakotz munduaz minzo dirade, eta mundua haiei behatzen zaie.

6 Gu Iainkoaganik gara: Iainkoa ezagutzen duena, guri behatzen zaiku: Iainkoaganik eztena guri etzaiku behatzen: hunetan ezagutzen dugu egiazko Espiritua, eta errorezko espirtua.

7 Maiteak, elkarri on eritzi diezogun: ezen karitatea Iainkoaganik da: eta nork ere onhesten baitu, *hura* Iainkoagoik iaio da, eta ezagutzen du Iainkoa.

8 Onhesten eztuenak, ezta ezagutzen Iainkoa: ezen Iainkoa karitate da.

9 Hunetan manifestatu izan da Iainkoaren gureganako karitatea, zeren bere Seme bakoitza igorri ukan baitu Iainkoak mundura, harzaz bizi garenzat.

10 Hunetan da karitatea, ez zeren guk onhetsi dugun Iainkoa, baina zeren hark onhetsi baikaitu gu, eta igorri ukan baitu bere Semea gure bekatuakgatik apointamendu lizenzat.

11 Maiteak, baldin hunela Iainkoak onhetsi baikaitu, guk ere behar dugu elkar onhetsi.

12 Iainkoa ezta nehork ikusi egundano: baldin elkar maite badugu Iainkoa gutan dago, eta haren karitatea konplitu da gutan.

13 Hunetan ezagutzen dugu ezen hartan egoiten garela, eta hura gutan, zeren bere Espiritutik eman baitrauku.

14 Eta guk ikusi ukan dugu, eta testifikatzen dugu ezen Aitak igorri ukan duela Semea munduaren Salbadore *izateko*.

15 Nork ere konfesaturen baitu ezen Iesus dela Iainkoaren Semea, Iainkoa hura baithan dago, eta hura Iainkoa baithan.

16 Eta guk ezagutu eta sinhetsi dugu Iainkoak guregana duen karitatea. Iainkoa karitate da: eta karitatean egoiten dena, Iainko baithan egoiten da, eta Iainkoa hura baithan.

17 Hunezaz konplitu izan da karitatea guregana, iudizioko egunean seguranza dugunzat, zeren hura den bezalako baikara gu ere mundu hunetan.

18 Beldurrik ezta karitatean: aitzitik karitate perfektuak kanpora egoizten du beldurra: ezen beldurak tormenta du: eta beldur dena ezta konplitu karitatean.

19 Guk hari on daritzagu, zeren hark lehenik onhetsi baikaitu gu.

20 Baldin nehork erran badeza, Maite dut Iainkoa: eta bere anaieari gaitz badaritzta: gezurti da: ezen bere anaie dakusana maite eztuenak, ikusten eztuen Iainkoa nola maite ahal duke?

21 Eta manamendu haur dugu harenganik, Iainkoa maite duenak, maite duen bere anaiea ere.

KAP. V.

*1 Iainkoaganik iaioa zein. 3 Iainkoaren manamenduak. 4 Bikto-
ria. 5 Fedea. 7 Iainkoaren testifikatzea eta gizonena. 10 Iainko-
aren Semea baithan sinbestea. 11 Bizitze eternala Iainkoaren
Semean. 14 Fedezko othoitzia. 16 Heriotara den bekatua. 18
Bekaturik egiten eztena zein. 20 Krist Iainko egiazko.
21 Idolak.*

1 Nork ere sinhesten baitu ezen Iesus dela Krist *hura* Iainkoaganik iaioa da: eta nork ere on baitaritzta enjendratu duenari, on daritzta haren-
ganik enjendratu izan denari ere.

2 Hunetan ezagutzen dugu ezen on daritztegula Iainkoaren hurrei, Iainkoari on daritzagunean, eta haren manamenduak begiratzen ditugunean.

3 Ezen haur da Iainkoaren karitatea, haren manamenduak begira ditzagun, eta haren manamenduak gaitzak ez tirade.

4 Ezen zer ere Iainkoaganik iaio baita, garaitzen zaio munduari: eta haur da biktozia munduari garaithu zaiona, gure fedea.

5 Nor da munduari garaitzen zaiona, Iesus dela Iainkoaren Semea sinhesten duena baizen?

6 Haur da Iesus Krist urez eta odolez ethorri izan dena: ez urez solalment, baina urez eta odolez: eta Espiritua da testifikatzen duena ezen Espiritua egia dela.

7 Ezen hirur dirade testifikatzen dutenak zeruan, Aita, Hitza, eta Espiritu saindua: eta hauk hirurak bat dirade.

8 Eta hirur dirade testifikatzen dutenak lurrean, Espiritua eta ura eta odola: eta hirur hauk batetan dirade.

9 Baldin gizonen testifikatzea rezebitzen badugu Iainkoaren testifikatzea handiago da: ezen haur da Iainkoaren testifikatzea, zein testifikatu ukan baitu bere Semeaz.

10 Iainkoaren Semea baithan sinhesten duenak, badu Iainkoaren testifikatzea bere baithan: Iainkoa sinhesten eztuenak, gezurti egiten du hura: ezen ezta sinhetsi ukan. Iainkoak bere Semeaz testifikatu ukan duen testifikatzea.

11 Eta haur da testifikatzea, ezen bizitze eternala eman draukula Iainkoak: eta bizitze haur haren Semean da.

12 Semea duenak, badu bizitza: Iainkoaren Semea eztuenak, ezta bizitza.

13 Gauza hauk eskribatu ukan draukizuet zuei, Iainkoaren Semean izena baithan sinhesten duzuenoi: dakizuenzat ezen baduzuela bizitze eternala, eta sinhets dezazuenzat Iainkoaren Semean izena baithan.

14 Eta haur da Iainkoa baithan dugun konfidanza, ezen baldin zer-
bait eska bagaitz haren borondatearen araura, enzuten gaituela.

15 Eta baldin badakigu ezen hark enzuten gaituela, zer ere eska bagaitz: badakigu ezen baditugula galdegiten drauzkiogun eskeak.

16 Baldin zenbeitek ikusten badu bere anaie bekatu egiten duela heriora ezten bekatuz, eskaturen zaio *Iainkoari*, eta emanen drauka hari bizitze: bekatu egiten dutenei *diot* ez heriora. Bekatua denean heriora, eztiat erraiten harengatik othoitz dagian.

17 Inikitate guzia bekatu da: baina bada bekatu heriora eztenik.

18 Badakigu ezen nor ere Iainkoaganik iaio baita, *hark* eztuela bekatu egiten: baina Iainkoaganik enjendratu izan denak, begiratzten du bere burua, eta Gaixtoak eztu hunkitzen hura.

19 Badakigu ezen Iainkoaganik garella: eta mundu guzia gaixtoan datzala.

20 Baina badakigu ezen Iainkoaren Semea ethorri izan dela, eta eman draukula adimendu egiasi denaren ezagutzeko: eta gara egiatian, Iesus Krist haren Semean: haur da egiazko Iainkoa, eta bizitze eternala.

21 Haurtoak, begira zaitetzte idoletarik. Amen.

S. IOANEN BIGARREN EPISTOLA

5 Elkarganako amorioa. 6 Iainkoaren manamendua. 7 Antekrist. 9 Kristen doktrina. 10 Heretikoekin ez komunizatzeke.

1 Anzianoak andre elejituari, eta haren haurrei, zein nik egiaz maite baititut, eta ez nik neurorrek *solament*, baina egia ezagutu ukan duten guziek ere:

2 Gutan dagoen eta sekulakotz gurekin izanen den egiaren kausaz:

3 Gratia, miserikordia, bakea dela zuekin Iainko Aitaganik, eta Aitarren Seme Iesus Krist Iaunaganik, egiarekin eta karitaterekin.

4 Alegeratu izan naun hagitz, zeren eriden dudan hire haurretarik egian dabiltzala, manamendu rezebitu ukan dugun bezala Aitaganik.

5 Eta orain othoitz egiten draunat, andrea, ez manamendu berrikeri eskribatzen banaraun bezala, baina hatseandanik ukan duguna, elkarri on daritzogun.

6 Eta haur da karitatea, ebil gaitezen haren manamenduen araura: haur da manamendua hatseandanik enzun ukan duzuen bezala, hartan ebil zaitetzten.

7 Ezen anhitz abusari sarthu izan da mundura, zeinek ezpaitute konfesatzen Iesus Krist haragitan ethorri izan dela: halakoa abusari da eta Antekrist.

8 Gogoauzue zuen buruetara, gal eztitzagunkat egin ditugun gauzak, baina sari bethea rezebi dezagunzat.

9 Nork ere iragaiten baitu, eta ezpaita egoiten Kristen doktrinan, Iainkoa eztu: Kristen doktrinan egoiten denak Aita eta Semea baditu.

10 Baldin zenbeit ethortzen bada zuetara, eta doktrina haur ezpaitu ekarten, hura eztezazuela rezebi etxera, ezeta saluta.

12 Anhitz gauza banuen ere zuei eskribatzekorik, eztitut paperez eta tintaz eskribatu nahi ukan, baina esperanza dut ethorriren naizela zuetara eta ahoz aho minzaturen, gure bozkarioa konplitua denzat. 13 Hire ahizpa elejituaren haurrek salutatzten aute.

S. IOANEN HIRURGARREN EPISTOLA

4 *Integroki ebiltea.* 8 *Afljituak rezebitzeko.* 9 *Diotrefes.* 11 *Ungi egiten duena Iainkoaganik.* 12 *Demetrius.*

1 Anzianoak Gaio maite nik egiazki on daritzadanari.

2 Maitea, desiratzen diat gauza guzietan prospera dezan, eta sendo aizen, hire arima prospero den bezala.

3 Ezen alegeratu izan nauk hagitz ethorri izan diradenean anaieak eta testifikatu ukan dutenean hire integritateaz, nola integroki ebiltzen baitaiz.

4 Haur baino bozkario handiagorik eztiat, *zein baita*, enzuten dudanean ene haurrak integroki dabiltzala.

5 Maitea, fidelki egiten duk zer ere egiten baituk anaietara eta estranjeretara.

6 Zeinek testifikatu ukan baitute hire karitateaz Elizaren presentian: hek baldin gida baditzak Iainkoari dagokan bezala, ungi daidikek.

7 Ezen haren izenagatik partitu izan dituk, deus hartzen etzutela Jentiletarik.

8 Guk beraz behar zitiagu rezebitu halakoak, egia aiuta dezagunzat.

9 Eskribatu diarokat Elizari: baina haien artean lehen izan aiher denak, Diotrefesek ezgaitik rezebitzen.

10 Halakotz, baldin ethor banadi aipaturen zitiat hark egiten dituen obrak, elhe gaixtoz dadasala gure kontra: eta hauzaz ez kontentez, ezütik berak anaieak rezebitzen, eta *rezebitu* nahi dituztenak enpatxatzen zitik eta Elizatik egoizten.

11 Maitea, eztezala imita gaitza, baina ona: ungi egiten duena, Iainkoaganik duk: baina gaizki egiten duenak ezitik ikusi Iainkoa.

12 Demetriozen guziek testifikatzen die, eta egiak berak ere: baina guk ere testifikatzen diagu, eta ezagutu ukan duzue ezen gure testifikatonea egiazko dela.

13 Banian anhitz gauza eskribatzekorik, baina eztrauat tintaz eta hegatsez eskribatu nahi.

14 Baina esperanza diat sarri ikusiren audala, eta ahoz aho minzaturen garela.

15 Bakea *dela* hirekin. Salututzen aute adiskidek. Salutaitzak adiskideak izengilatuki.

S. IUDA APOSTOLUAREN EPISTOLA KATHOLIKOA

1 *Sanktifikatuak Iainko Aita Iaunean.* 3 *Bihotz hartzeko fedegatik.* 4 *Iainkoa eta Krist renuntiatzen dituztenak.* 11 *Kain, Balaam, Kore.* 17 *Apostoluen bitzez orhoit izateko.* 20 *fedea eta orationea.* 23 *Gaizki doazenak harrapatzeko.*

1 Iuda Iesus Kristen zerbitzari eta Iakesen anaieak, Iainko Aitaz santifikatu, eta Iesus Kristez konserbatu diraden deithuei,

2 Miserikordia eta bake eta karitate multiplika dakizuela.

3 Maiteak, artha handi dudalarik zuei eskribatzera salbamendu komunaz, nezesario izan zait zuei eskribatzera, exhorta zaitzatedanzat bihotz hartzera behin sailduci eman izan zaien fedegatik.

4 Ezen ixilik sarthu izan dirade gizon batzu, lehen ia aspaldian damnatione hunetakotz enrolatuak, jende Iainkoaren beldur gabeak, gure Iainkoaren gratia kanbiatzen dutela disolutionetara, eta Iainko Iabe bakoi-tza, eta Iesus Krist gure Iauna renuntiatzen dituztela.

5 Bada *gauza hank* aipatu nahi drauzkizuet, ikusirik ezen haur behin badakizuela, ezen Iaunak populua Egiptetik delibratu zuenean, sinhetsi ukan etzutenak gero desegin ukan zituela.

6 Eta Aingeru bere hatsea begiratu ukan etzutenak, baina bere prinzipaltasuna utzi ukan zutenak, ilhunbe azpian sekulako estekaduretan egun handiko iudiziorano reserbatu ukan dituela.

7 Sodoma eta Gomorra, eta haien aldirietako hiri haien moldera pailardatu zutenak, eta berze haragiaren ondoan ioan ziradenak, exenplutan proposatu izan diraden bezala, su eternaleko pena sufritzen dutela.

8 Halaber ordeak hauk ere lokarturik bere haragia satsutzen dute eta seignoria menospreziatzen eta dignitatez gaizki erraiten dute.

9 Guziagatik ere Mikel Arkanjelua, deabruaren kontra zihardukanean disputatzen zela Moisesen gorputzaz, etzedin bentura malediktio-nezko sententiaren emaitera, baina erran zezan, Iaunak mehatxazala.

10 Baina hauk, aditzen eztituzten gauza guziez gaizki erraiten ari dirade, eta naturalki abre brutalek bezala ezagutzen dituzten gauza guzie-tan korrunpitzen dirade.

11 Malediktione haien gainean: ezen Kainen bideari iarreiki izan zaizkio, eta Balaam enganatu izan den alokairuaren enganioz abandonnatu izan dirade, eta Kore eren kontradiktioaren araura desegin izan dirade

12 Hauk dirade zuen karitatezko othorezetako makulak, zuekin banketatuz, nehoren beldur gabe bere buruak bazkatzen dituztela: hodei ur gabe haizez hara huna erabiliak: arbore zumel fruktu gabeak, bigetan hilak, erroetarik ilkiak:

13 Itsasoko baga dorpeak, bere bileniez hagin egiten dutela, izar errebelatuak, zeinei aprestatua baitaie tenebretako ilhumhea eternalki.

14 Eta profetizatu ukan du hauzaz ere Adamen ondoko zazpigarren gizonak, Enok-ek, zioela,

15 Huna, ethorri izan da Iauna bere millioezko saildukin, guzien kontra iujemendu emaitera, eta haien arteko gaixto guzien benutzera obra gaixto gaixtoki egin dituzten guziez, eta bekatore gaixtoek haren kontra erran dituzten hitz gogor guziez.

16 Hauk dirade murmurazale, reboltari, bere guthizietan dabilzatanak, eta haien ahoa propos guzizko hantuz minzo da, personak admira-tionetan dituztela *bere* probetxuagatik.

17 Baina zuek, maiteak, zaretan orhoit Iesus Krist gure Iaunaren Apostoluez aitzinetik erran izan diraden hitzez:

18 Ezen erran ukan drauzuela, nola azken denboretan izanen diraden abusariak, *bere* gaixtakerietako guthizien araura ebiliren diradenak.

19 Hauk dirade bere buruak separatzen dituztenak, jende animalak, Espiritua ezituztenak.

20 Baina zuek, maiteak zuen fede guzizko sailduaren gainera zuen buruak edifikatzen dituzuela, eta Espiritu sailduaz othoitz egiten duzuela,

21 Elkar Iainkoaren karitatean konserba ezazue, Iesus Krist gure Iaunaren miserikordiaren begira zaudetela bizitze eternalekotzat.

22 Eta auzue batzuez pietate, diskretionez usatzen duzuela.

23 Eta berzeak iziduraz salbaitzazue, sutik arrapatzen dituzuela, haragiaz makulatu arropari ere gaitz daritzozuela.

24 Gainerakoaz, trebukatu gabe begira, eta bozkariorekin irreprensible bere gloria aitzinera eraman ahal zaitzaizketen Iainko zuhur bakoitzari, *eta* gure Salbadoreari, *dela* gloria eta magnifizentia eta indar eta puisanza, eta orain eta sekula guzietakotz. Amen.

IOANES THEOLOJIANOAREN APOKALIPSEA EDO REBELATIONEA

KAP. I.

4 Ioanesez zazpi Elizei eskribatzen. 5, 8, 11, 17 Krist da batsea eta fina. 16 Bi abotako espata. 18 Ifernuaaren eta herioaren gakoak.

1 Iesus Kristen Apokalipsea, zein eman ukan baitrauka hari Iainkoak, deklaratu dietzenat bere zerbitzariari sarri egin behar diraden gauzak: eta *hark* bere Aingeruarekin igorritik Ioanes bere zerbitzariari signifikatu ukan drautza.

2 Zeinek testifikatu ukan baitu Iainkoaren hitzaz eta Iesus Kristen testimonioajeaz eta ikusi ukan dituen gauza guziez.

3 Dohatsu *da* irakurtzen duena, eta *dohatsu dirade* profetia hunetako hitzak enzuten, eta hartan eskribatuak diraden gauzak begiratzen dituztenak: ezen denbora sarri da.

4 Ioanesez Asian diraden zazpi Elizei, Gratia *dela* eta bakea zuekin Denaren eta Zenaten eta Ethortekoaren partez: eta haren throno aitzi-nean diraden zazpi espirituen partez,

5 Eta Iesus Kristen partez, *zein* baita testimonio fidela, hiletariko lehen iaioa, eta lurreko regen Prinzea,

6 Zeinek onhetsi baikaitu eta ikuzi gure bekatuetarik bere odolaz: eta egin baikrauzkio Rege eta Sakrifikadore Iainko bere Aitari: hari *bada* dela gloria eta indar sekula sekulakotz. Amen.

7 Huna, ethorten da hodeiekin eta ikusiren du hura begi orok, hura zulhatu ukan dutenek ere: eta plagnituren dirade haren aitzinean lurreko leinu guziak: bai, Amen.

8 Ni naiz a eta w, *erran nabi baita*, hatsea eta fina, dio Iaunak, Denak, eta Zenak, eta Ethorteko denak, *diot*, Bothere guzitakoak.

9 Ni Ioanes, eta Iesus Kristen affliktionean eta resuman eta patientian zuen anaiea eta laguna, Patmos deitzen den Islan ninzen, Iainkoaren hitzagatik, eta Iesus Kristen testimoniajagatik:

10 Ninzen Espiritutan Igande egun batez, eta enzun nezan neure giblean boz handi bat tronpeta batena bezala, zioela,

11 Ni nauk a eta w, lehena eta azkena, eta Ikusten duana eskribezak liburu batetan, eta igor ezak Asian diraden zazpi Elizetara, *zein baitirade*, Efesen eta Esmirnen, eta Pergamen, eta Thiatiren, eta Sarden, eta Fildelfian eta Laodizean.

12 Orduan itzul nendin enekin minzatu izan zen bozaren ikustera: eta itzulirik ikus nitzan zazpi kandelur urhezkorik:

13 Eta zazpi urhezko kandeluren artean gizonaren Semea irudi zuen bat, *arropa* luze batez beztitua, eta urhezko gerriko batez ugatzen aldean gerrikatua.

14 Eta haren burua eta biloak *ziraden* xuri, ille xuria bezala, eta elhurraren bezala: eta haren begiak suaren garra bezala:

15 Eta haren oinak kobre fina bezalako, labean bezala zaxetela: eta haren boza ur handien hotsa bezala.

16 Eta zituen bere esku eskuinean zazpi izar, eta haren ahotik bi ahotako ezpata zorrotz bat ilkiten zen: eta haren begithartea *zen argi* iguzkiak bere indarrean argi egiten duen bezala.

17 Eta hura ikusi ukan nuenean, eror nendin haren oinetara hila bezala: eta ezar zezan bere esku eskuina ene gainean, zioetala, Eztua beldurrik: ni nauk lehena eta azkena, eta bizi naizena:

18 Baina hil izan nauk, eta huna, bizi nauk sekula sekulakotz, Amen: eta zitiat ifernuaren eta herioaren gakoak.

19 Eskribaitzak ikusi ukan dituan gauzak, eta diradenak eta hauen ondoan egin behar diradenak:

20 Ene esku eskuinean ikusi ukan dituan zazpi izarren misterioa, eta zazpi kandelur urhezkoak. Zazpi izarrak, zazpi Elizetako Aingeruak dituk eta ikusi dituan zazpi kandelurak, zazpi Elizak dituk.

KAP. II.

2 *Apostolu falsuak*. 5 *Penitentia*. 6 *Nikolaitak*. 7 *Bizitzeko arborea*. 11 *Bigarren herioa*. 13 *Antipas*. 14 *Balaam*. 16. *Ezpatu*. 20 *Iesabel*. 28 *Artizarra*.

1 Efesen *den* Elizako Aingeruari eskriba iezok, Zazpi izarrek bere esku eskuinean dadutzanak, zazpi kandelur urhezkoen artean dabilanak, gauza hauk erraiten zitik:

2 Bazeakizkiat hire obrak, eta hire trailla, eta hire patientia eta nola gaixtoak ezin sufri ditzakean, eta experimentatu dituan Apostolu erraiten diradenak eta ezpaitirade: eta eriden duk hek *diradela* gezurti.

3 Eta sufritu ukan duk, eta patientia duk, eta traillatu izan aiz ene izenagatik, eta ezaiz enoiatu izan.

4 Baina badiat *zerbait* hire kontra, zeren eure leheneko karitatea utzi ukan baituk.

5 Bada orhoit adi nondik erori aizen, eta dolu bekik, eta leheneko obrak egin itzak: ezpere ethorriren nauk hire kontra sarri, eta kenduren diat hire kandelera bere lekutik, baldin dolu ezpadakik.

6 Baina haur baduk, Nikolaiten obrei gaitz baitariztek, haie nik ere gaitz diarizteat.

7 Beharrik duenak enzun beza zer Espirituak erraiten drauen Elizei, Biktoriosoari emanen draukat iatera bizitzeko arboretik zein baita Iainkoaren paradisoaren erdian.

8 Esmirnen *den* Elizako Aingeruari ere eskriba iezok, Lehenak eta azkenak, hil izan denak eta biztu izan denak, gauza hauk erraiten zitik:

9 Bazeakizkiat hire obrak, eta tribulationea, eta paubrezia (baina abrats aiz) eta bere buruak Iudu egiten dituztenen blasfemia, eta ezpaitirade, baina *dituk* Satanen sinagoga.

10 Ezaizela sufritzeko dituan gauzen beldur: huna, deabruak zuetarrik batzu presoinean ezarteko zitik foroga zaiteztenzat, eta ukanen duzek

tribulatione hamar egunez: aizen fidel heriorano, eta emanen drauat bizitzeko koroa.

11 Beharririk duenak enzun beza zer Espirituak erraiten drauen Elizei, Biktoriosoari etzaio kalterik eginen bigarren herioaz.

12 Pergamen *den* Elizako Aingeruari ere eskriba iezok, Bi ahotako ezpata zorrotza duenak, gauza hauk erraiten zitik,

13 Bazeakizkiat hire obrak, eta non habitatzen aizen, Satanen thronoa den lekuan: eta ene izena badadukak, eztuk renuntiatu ukan ene fedea: Are Antipas ene martir fidela heriotara eman izan den egunean ere zuen artean, non habitatzen baita Satan.

14 Baina zerbait gauza apur badiat hire kontra, ezen baduala hor Balaamen doktrina edukiten dutenetarik, zeinek irakasten baitzuen Balak Israeleko haurren aitzinean eskandalo ezartera, idolei sakrifikatzen zaizten gauzetarik iatera, eta paillardatzera.

15 Halaber baduk *hik* Nikolaiten doktrina dadukatenetarik ere, zein baita nik gaitz daritzadan gauza.

16 Dolu bekik: *ezpere*, ethorriren nauk hire kontra sarri, eta bataillaturen nauk haien kontra neure ahoko ezpataz.

17 Beharririk duenak enzun beza zer Espirituak erraiten drauen Elizei, Biktoriosoari emanen draukat iatera gordea dagoen Mannatik, eta emanen draukat harri xuri bat: eta harrian izen berri bat eskribaturik, zein nehork ezpaitu ezagutzen, rezebitzen duenak baizen:

18 Thiatiren *den* Elizako Aingeruari ere eskriba iezok, Iainkoaren Semeak, zeinek baititu begiak suaren garra bezala, eta zeinen oinek kobre fina irudi baitute, gauza hauk erraiten zitik,

19 Bazeakizkiat hire obrak eta hire karitatea eta zerbitzua eta fedea eta hire patientia eta hire obrak: eta hire azken obrak lehenak baino gehiago *dituk*.

20 Baina zerbait gauza apur badiat hire kontra: zeren permetitzen baituk Iezabel emazteak (zeinek egiten baitu bere burua profetes) irakats dezan, eta ene zerbitzariak seduzi ditzan, paillardatzera, eta idolei sakrifikatzen diradenetarik iatera.

21 Eta eman diarokat denbora, bere paillardizatik emenda ledinzat: eta eztuk emendatu.

22 Huna, nik diat hura ezarten ohean: eta harekin adulteratzen dutenak guzizko tribulatione handitan, baldin bere obretarik emenda ezpaditez.

23 Eta haren haurrak herioz hilen zitiat, eta iakinen die Eliza guziek ezen ni naizela gelzurrunak eta bihotzak examinatzen ditudana: eta zue-tarik batbederari emanen diarokat bere obren araura.

24 Baina zuei goitiko Thiatiren zaretanoi erraiten drauzuet, Nor ere *baitirade* doktrina haur eztutenak, eta Satanen barnatasunak ezagutu ez-tuztenak, dioiten bezala: eztut zuen gainera berze kargarik ezarriren.

25 Baina duzuen, edukazue ethor nadino.

26 Ezen biktoria ukan dukeenari, eta ene obrak finerano begiratu ditukeenari, emanen draukat bothere Jentilen gainean.

27 Eta gobernaturen dituke burdinazko zihorrez: eta xehekaturen dirade lurrezko unziak bezala, nik ere Aitaganik rezebitu ukan dudana bezala:

28 Eta emanen draukat hari artizarra.

29 Beharririk duenak, enzun beza zer Espirituak erraiten drauen Elizei.

KAP. III.

1 *Iainkoaren zazpi espirituak.* 5 *Bizitzeko liburua.* 7 *Dabid-en gakoa.* 12 *Promesak.* 15 *Epel.* 19 *Iainkoaren gaiztigamendua.* 21 *Krist Aitaren Thronoan.*

1 Sarden *den* Elizako Aingeruari ere eskriba iezok, Iainkoaren zazpi espirituak eta zazpi izarrak dituenak gauka hauk erraiten zitik. Bazeakizkiat hire obrak, ezen izena duk bizi aizela, eta hila baitaiz.

2 Aizen iratzarri eta konfirmaitzak goitiko hiltzera doazenak: ezen hire obrak eztiat perfekt eriden Iainkoaren aitzinean.

3 Aizen bada orhoit nola rezebitu eta enzun ukan duan: eta begirezak, eta dolu bekik. Bada baldin beilla ezpadezak ethorriren nauk hiregana ohoina bezala, eta eztuk iakinen zer orenez ethorriren naizen hiregana.

4 Zenbeit persona ere badituk *bik* Sarden bere abillamenduak satsutu ezituztenik, eta ebiliren baitirade enekin abillamendu xuritan: ezen digne dituk.

5 Garaita ukanen duena hala beztituren datek abillamendu xuriz, eta eztiat haren izena iraungiren bizitzeko liburutik, eta aithorturen diat haren izena neure Aitaren aitzinean, eta haren Aingeruen aitzinean.

6 Beharririk duenak enzun beza zer Espirituak erraiten drauen Elizei.

7 Eta Filadelfian *den* Elizako Aingeruari eskriba iezok, Sainduak eta Egiaziak, zeinek baitu Dabid-en gako, zeinek irekiten baitu, eta nehork ez ersten: eta ersten baitu, eta nehork ez irekiten, gauza hauk erraiten zitik:

8 Bazeakizkiat hire obrak: huna, eman ukan drauat eure aitzinera bortha irekia, eta nehork ezin erts zezakek hura: zeren indar guti bat baituk *bik*, eta begiratu baituk ene hitza, eta ezpaituk renuntiatu ene izena.

9 Huna, ezarriren zitiat Satanen sinagogatik diradenak, bere buruak Iudu egiten baitituzte eta ezpaitirade, aitzitik gezurra zioe: huna *bada*, eginen diat ethor ditezen, eta adora dezaten hire oinen aitzinean, eta ezagut dezaten, ezen nik maite audala:

10 Zeren *bik* begiratu ukan baituk ene patientiazko hitza, nik ere hi begiraturen aut tentationeko oren mundu guziaren gainera ethorteko denetik, lurreko habitanten forogatzera.

11 Huna, baniatorkek sarri: edukak duana, nehork har eztezanat hire koroa.

12 Garaita ukanen duena, neure Iainkoaren tenplean habe eginen diat, eta eztuk gehiagorik kanporat ilkiren, eta eskribaturen diat haren gainean neure Iainkoaren izena, eta neure Iainkoaren zibitatearen izena, *zen baita*, Ierusalem berria, ene Iainkoaganik zerutik iaustia, eta neure izen berria.

13 Beharririk duenak enzun beza zer Espirituak erraiten drauen Elizei.

14 Laodizean *den* Elizako Aingeruari ere eskriba iezok, Gauza hauk erraiten zitik Amenek, testimonio fidelak eta egiaziak, Iainkoaren kreaturaren hatseak:

15 Bazeakizkiat hire obrak, ezen ezaizela ez hotz ez erakin: aihinz hotz edo erakin.

16 Baina zeren epel baitaiz, eta ezpaitaiz hotz ez erakin, bomituren aut neure ahotik.

17 Ezen badiok, Abrats naiz, eta abrastu naiz, eta eztut deusen beharrik: eta eztuk ezagutzen ezen dohakabe eta gaixo eta paubre eta itsu eta billuzgorri aizela.

18 Konseillatzen aut eros dezan eneganik urhe suz forogatutik, abrats adinzat: eta abillamendu xurririk, bezi adinzat, aggeri eztenzat hire billuzgorritasunaren laidoa: eta kollirioz unka ditzan eure begiak, ikus dezantat.

19 Nik maite ditudan guziak reprehenditzen eta gatzigatzen zitiat: har ezak beraz zelo, eta dolu bekik.

20 Huna, borthan niagok, eta bulkatzen diat: baldin zenbeitek enzun badeza ene boza, eta bortha ireki badiezat, sarthuren nauk harengana eta afalduren nauk harekin eta hura enekin.

21 Garaita ukanen duena iar eraziren diat neurekin, neure thronoan: nola nik ere garaitu ukan baitut eta iarria bainago Aitarekin haren thronoan.

22 Beharririk duenak enzun beza zer Espirituak erraiten drauen Elizei.

KAP. III.

1 Bortha irekia zeruan. 2 Krist bere thronoan iarririk. 4 Hogeia eta laur Anziano. 6 Laur animal.

1 Gauza hauen buruan beha nezan, eta huna, bortha bat irekia zeruan: eta lehen enzun ukan nuen boza, *zen* enekin minzo lizaten tronpeta batena bezalako, zioela, Igan adi huna, eta erakutsiren drauat zer gauza egin behar diraden hemendik harat:

2 Eta bertan ninzen espiritutan: eta huna, throno bat zen ezarria zeruan: eta *norbeit* throno gainean iarririk.

3 Eta iarririk zegoenak beth-ikartzez iaspe eta sardoin harria zirudien: eta zen thronoaren inguruan orzadarra esmarauda zirudiela.

4 Eta thronoaren inguruan ziraden hogeï eta laur alki: eta alki gaineretan ikus nitzan hogeï eta laur Anziano iarririk abillamendu xuriz bezitua: eta zituztela bere buru gaineretan urhezko koroak.

5 Eta thronotik ilkiten ziraden xistmistak: eta *ziraden zazpi* lanpa suz zaxetenik throno aitzinean, zein baitirade Iainkoaren zazpi espirituak.

6 Eta zen throno aitzinean beirazko itsaso kristala irudi zuen bat: eta thronoaren erdian, eta thronoaren inguruan laur animal begiz betheak aitzinean eta giblean.

7 Eta lehen animalak lehoia irudi zuen, eta bigarren animalak aretzea irudi zuen, eta hirugarren antmalak, zuen gizonak bezalako begituartea, eta laugarren animala hegaldaz dabilan arranoa bezalako zen.

8 Eta laur animalek zuten batbederak zeinek bere alde seira hegaltzen inguruan, eta barnean begiz betheak ziraden eta etzuten pausurik egun ez gau, zioitela, Saindu, saindu, saindu, Iainko Iaun bothereguzitakoa, Zena, eta Dena, eta Ethorteko dena.

9 Eta animal hek emaiten zeraukatenean gloria eta ohore eta remerziamendu thronoan iarria zenari, sekula sekulakotz bizi denari:

10 Egoizten zituzten bere buruak hogeï eta laur Anzianoek thronoan iarria zenaren aitzinera, eta adoratzten zuten bizi dena sekula sekulakotz, eta ezarten zituzten bere koroak throno aitzinean, erraiten zutela,

11 Digne aiz Iauna rezebi dekan gloria eta ohore eta puisanza: ezen hik kreatu dituk gauza guziak, eta hire borondateagatik dituk, eta kreatu izan dituk.

KAP. V.

1 *Liburu eskribatua.* 5 *Iudaren leinutiko lehoia.* 6 *Bildotsa hil.*

8 *Sainduen orationeak.* 9 *Kantu berria.* 12 *Laudorio Kristi.*

1 Gero ikus nezan thronoan iarririk zegoenaren esku eskuinean liburu barnetik eta kanpotik eskribatu bat, zazpi ziguluz zigilatua.

2 Eta ikus nezan Aingeru borthitz bat predikatzen zuela ozengi, Nor da digne ireki dezan liburua, eta laxa ditzan haren zigulua?

3 Eta nehork, ez zeruan, ez lurrean, ez lurraren azpian ezin ireki zezakeen liburua, ezeta hartara beha.

4 Eta nik anhitz nigar egiten nuen, zeren ezpaitzen nehor dignerik eriden izan liburuaren irekitek, ez irakurtzeko, ez hartara behatzeko

5 Eta Anzianoetarik batek erran ziezadan, Eztagiala nigarririk: huna, garaita dik Iudaren leinutiko Lehoinak, Dabid-en zainak, liburuaren irekitek, eta haren zazpi ziguluen laxatzeko.

6 Eta beha nezan, eta huna thronoaren eta laur animalen artean, eta Anzianoen artean Bildots bat zegoela *nehork* hila bezala, zituela zazpi adar eta zazpi begi: zein baitirade Iainkoaren zazpi espiritu lur guzira igorriak.

7 Eta ethor zedin eta har zezan liburua thronoan iarririk zegoenaren esku eskuinetik.

8 Eta liburua hartu zuenean, laur animalek eta hogeï eta laur Anzianoek bere buruak egotz zituzten Bildotsaren aitzinera, zituztela zeinek bere gitarrak eta urhezko anpolak perfumez betheak, zein baitirade sainduen orationeak:

9 Eta kantatzen zuten kantu berri bat, zioitela, Digne aiz liburuaren hartzeko, eta haren ziguluen irekitek: ezen sakrifikatu izan aiz, eta redemitu garauzkak Iainkoari eure odolaz, leinu, eta mihi, eta populu, eta natione orotarik.

10 Eta egin gerauzkak gure Iainkoari rege eta sakrifikadore: eta regnaturen diagu lurraren gainean.

11 Orduan ikus nezan, eta enzun nezan thronoaren eta animalen eta Anzianoen inguruan, anhitz Aingeruren boza, eta zen haien kontua hamar millatan hamar milla, eta millatan milla:

12 Zioitela ozengi, Digne da sakrifikatu izan den Bildotsa har dezan puisanza, eta abrstasun, eta sapientia, eta indar, eta ohore, eta gloria, eta laudorio.

13 Eta zeruan den kreatura guzia, eta lurraren gainean, eta lurraren azpian, eta itsasoan, eta hetan diraden gauza guziak enzun nitzan, erraiten zutela, Thronoan iarria denari eta Bildotsari laudorio, eta ohore, eta gloria, eta puisanza, sekula sekulakotz.

14 Eta laur animalek erraiten zuten, Amen: eta hogei eta laur Anzia-noek egotz zitzaten bere buruak bere begitharten gainera, eta adora zeza-ten bizi dena sekula sekulakotz.

KAP. VI.

1 Ziguluetarik bat ireki. 2 Zaldi xuria. 4 Gorbatsa. 5 Beltza. 8 Ferdatsa. Herioa. 9 Martirioen arimak. 15 Lurreko regen iziape-na.

1 Gero beha nezan, ireki ukan zuenean Bildotsak ziguluetarik lehe-na, eta enzun nezan laur animaletarik bat, zioela, igorziri boz anzo, Athor eta ikusak.

2 Eta beha nezan, eta huna, zaldi xuri bat: eta haren gainean iarririk zegoenak zuen fletxa bat, eta eman zekion hari koroa bat, eta ilki zedin garaitzen zuela, eta garaita luenzat.

3 Eta ireki ukan zuenean bigarren zigulua, enzun nezan bigarren ani-mala, zioela, Athor eta ikusak.

4 Eta ilki zedin berze zaldi gorhats bat, eta haren gainean iarria zena-ri eman zekion lurretik bakea ken ahal lezan, eta elkar hil lezaten: eta eman zekion hari ezpata handi bat.

5 Eta ireki ukan zuenean hirugarren zigulua, enzun nezan hirurga-rran animala, zioela, Athor eta ikusak. Eta beha nezan, eta huna, zaldi beltz bat: eta haren gainean iarririk zegoenak, zuen balenza bat bere eskuan.

6 Eta enzun nezan boz bat laur animalen artean, zioela, Xenika bat ogi bihi dinero batetan, eta hirur xenika garagar dinero batetan: eta maha-tsarnoari eta olioari eztiezeala kalterik egin.

7 Eta ireki ukan zuenean laugarren zigulua, enzun nezan laugarren animalaren boza, zioela, Athor eta ikusak.

8 Eta beha nezan, eta huna, zaldi ferdats bat, eta haren gainean iarririk zegoenaren izena zen Herioa: eta Ifernua zarraion hari, eta haei eman zekien bothere lurraren laurdenaren gainean, hiltzeko ezpataz, eta gose-tez, eta heriotzez, eta lurreko basa bestiez.

9 Eta ireki ukan zuenean borzgarren zigulua, ikus nitzan aldare azpian, Iainkoaren hitzagatik eta mantenitzen zuten testimoniajegatik heriotara eman izan ziradenen arimak:

10 Eta zeuden oihuz ozengi, zioitela, Noiz artean, Iaun saindua eta egiatia, eztuk iujeatzen eta mendekatzen gure odola lurrean habitatzen diradenetarik?

11 Eta eman zekizten batbederari arropa xuriak, eta erran zekien reposa litezen oraino denbora apur bat, haien zerbitzari kideak, eta haien anaie hek ere bezala heriotara eman behar ziradenak konpli litezkeno.

12 Gero beha nezan ireki ukan zuenean seigarren zigulua, eta huna, lur ikaratze handi bat egin zedin, eta iguzkia beltz zedin bilozko zaku bat bezala, eta ilhargi guzia odola bezalaka zedin.

13 Eta izarrak zerutik eror zitezen lurrera, fikotzeak bere fiko xima-lak iraitzen dituen bezala haize handiz erabilten denean.

14 Eta zerua retira zedin liburu itzultzen den bat bezala: eta mendi eta isla guziak bere lekuetarik alda zitezen.

15 Eta lurreko regeak, eta prinzeak, eta abratsak, eta kapitainak, eta potentak, eta esklabo guziak, eta libre guziak gorde zitezen lezetan eta mendietako hartoketan:

16 Eta erraiten zerauezen mendiei eta harriei, Eror zaitezte gure gai-nera eta estal gaitzazue throno gainean iarria denaren begithartetik, eta Bildotsaren hiratik.

17 Ezen ethorri da haren hiraren egun handia: eta nor da igurikiren ahal duena?

KAP. VII.

1 Aingeruek baižeak edukiten. 3 Iainkoaren zerbitzariak seignalatu. 14 Bildotsaren odolean arropen ikutzeta. 17 Iainkoak bere haurren nigarra ixukatzzen.

1 Eta gauza hauen ondoan ikus nitzan laur Aingeru zeudela lurraren laur korneretan, zadutzatela lurreko laur haizeak, haizerik ezlagianzat lurraren gainean, ez itsasoaren gainean, ez arbore baten ere gainean.

2 Gero ikus nezan berze Aingeru bat igaiten zela iguzki ialgitetik Iainko biziaren zigulua zuela: eta oihu egin ziezen ozengi laur Aingeru lurrari eta itsasoari kalte egitea eman izan zaienei,

3 Zioela, Eztagiezuela kalterik lurrari, ez itsasoari, ez arborei, gure Iainkoaren zerbitzariak bere belarretan seignala ditzakeguno.

4 Eta enzun nezan seignalatu izan ziradenen kontua, ehun berrogei eta laur milla seignalaturik Israeleko haurren leinu guzietarik:

5 Iudaren leinutik, hamabi milla seignalaturik: Rubenen leinutik, hamabi milla seignalaturik: Gad-en leinutik, hamabi milla seignalaturik:

6 Aser-en leinutik, hamabi milla seignalaturik: Nefthaliren leinutik, hamabi milla seignalaturik: Manaseren leinutik, hamabi milla seignalaturik:

7 Simeonen leinutik, hamabi milla seignalaturik: Lebiren leinutik, hamabi milla seignalaturik: Isakaren leinutik, hamabi milla seignalaturik:

8 Zabulon-en leinutik, hamabi milla seignalaturik: Iosef-en leinutik, hamabi milla seignalaturik: Beniaminen leinutik, hamabi milla seignalaturik:

9 Gauza hauen ondoan beha nezan, eta huna, tropela handi nehork kontu ezin zezakeen bat, jende eta leinu eta populu eta mihi guzietarik, throno aitzinean eta Bildotsaren presentian zeudela, arropa luze xuriz beztituak, eta palmak bere eskuetan:

10 Eta oihuz zeuden ozengi, zioitela, Salbamendua gure Iainko throno gainean iarria denaganik eta Bildotsaganik.

11 Eta Aingeru guziek asistitzen zuten thronoaren, eta Anzianoen eta laur animalen inguruan: eta bere buruak egotz zitzaizen throno aitzinera bere begiharten gainera, eta adora zezaten Iainkoa,

12 Zioitela, Amen: laudorio, eta gloria, eta sapientia, eta esker, eta ohore, eta puisanza, eta indar gure Iainkoari sekula sekulakotz. Amen.

13 Orduan har zezan hitza Anzianoetarik batek, zioitela, Arropa luze xuriz beztitu hauk nor dirade, eta nondik ethorri dirade?

14 Eta erran niezon, Iauna, hik badakik. Eta erran ziezadan, Hauk dituk afliktione handitarik ethorri izan diradenak: eta ikuzi ukan zitie bere arropa luzeak eta xuritu Bildotsaren odolean.

15 Halakotz dituk Iainkoaren throno aitzinean, eta hura zerbitzatzan die egun eta gau haren tenplean: eta thronoan iarria dena habitaturen duk horiekin.

16 Eztitik goseturen ez egarrituren gehiagorik, ez horien gainera ezтик ioren iguzkiak, ez berok batek ere.

17 Ezen thronoaren erdian den Bildotsak bazkaturen zitik eta gidaturen uretako ithurri bizietara: eta ixukaturen dik Iainkoak nigar ur guzia horien begietarik.

KAP. VIII.

3 Sainduen orationeak. 6 Zazpi Aingeruek tronpetak ioiten.

1 Eta ireki ukan zuenean zazpigarren zigulua, silentio egin zedin zeruan oren erditsu bat.

2 Eta ikus nitzan zazpi Aingeru Iainkoaren aitzinean asistitzen dute-nak, eta eman zekizten zazpi tronpeta.

3 Eta berze Aingeru bat ethor zedin eta egon zedin aldare aitzinean, urhezko enzenser bat zuela: eta eman zekion anhitz perfum, Saindu guzien orationekin ofrenda litzanzat, throno aitzinean den aldare urhezkoaren gainean.

4 Eta igan zedin perfumen kea, Sainduen orationekin, Aingeruaren eskutik Iainkoaren aitzinera.

5 Eta har zezan Aingeruak enzensera, eta bethe zezan hura aldareko sutik, eta egotz zezan lurrera: eta egin zitezen igorziriak eta bozak eta xistmistak eta lur ikaratzte.

6 Eta zazpi tronpetak zituzten zazpi Aingeruak prepara zitezen tronpetaz ioitera.

7 Eta lehen Aingeruak io zezan tronpetaz, eta egin zezan babazuza eta su odol nahasteka, eta egotz zitezen lurrera, eta arboren heren partea, erre zedin, eta belhar ferde guzia erre zedin.

8 Eta bigarren Aingeruak io zezan tronpetaz, eta mendi handi suz erratzen zen bat bezala egotz zedin itsasora: eta itsasoaren heren partea odol egin zedin.

9 Eta hil zedin itsasoa ziraden kreatura bizitze zutenen heren partea: eta unzien heren partea desegin zedin.

10 Gero heren Aingeruak io zezan tronpetaz, eta eror zedin zerutik izar handi iraxekei bat, zuzi bat bezala, eta eror zedin flubioen heren partera, eta ithur uretara.

11 Eta izarraren izena erraiten da, Absinthio: eta uren heren partea Absinthio bilha zedin: eta anhitz gizon hil zedin uretarik, zeren karmindu izan baitziraden *urak*.

12 Gero Laugarren Aingeruak io zezan tronpetaz, eta io zedin iguzkiaren heren partea, eta ilhargiaren heren partea, eta izarren heren partea: hala non haien heren partea ilhun baitzedin, eta egunaren heren parteak etzuen argirik egiten, ez gauarenak halaber.

13 Orduan ikus eta enzun nezan Aingeru bat hegaldatzen zela zeruaren erdiaz, zioela ozengi, Malediktione, malediktione, malediktione lurreko habitantei, berze hirur Aingeruek ioren dituzten tronpeta soinuakgatik.

KAP. IX.

2 *Abismeko putzua*. 3 *Othiak*. 14 *Aingeruak laxatu*. 16 *Zamaldunak gaixtoen punitzera igorri*. 17 *Zaldia eta haien punitzera*.

1 Orduan borzgarren Aingeruak tronpetaz io zezan, eta ikus nezan izar bat zerutik lurrera eroria, eta eman zekion abismeko putzuaren gakoa.

2 Eta ireki zezan abismeko putzua, eta altxa zedin putzuko kea, labe handi batetako kea bezala: eta ilhund zedin iguzkia eta airea putzuko ketik.

3 Eta ketik ilki zitezen othiak lurrera, eta bothere eman zekien lurreko eskorpionek duten bezalako botherea.

4 Eta erran zekien ezlagioten kalterik lurreko belharrari ez ezeinere ferderi, ez ezeinere arboreri: baina solament Iainkoaren signalea bere belarretan etzuten gizonei.

5 Eta eman zekien ez hek hil litzaten, baina tormenta litzaten borz hilebethez, eta haien tormenta *lizzen* eskorpionezko tormenta gizona io dukeeneko bezala.

6 Eta egun hetan gizonek herioa bilhaturen dute, eta eztute eridene: eta desiraturen dute hiltzera, eta herioak ihes egingen du hetarik.

7 Eta othien forma *zen* zaldi bataillara aprestatuen irudiko, eta *ziraden* haien buru gainetan urhea ziruditen koroak bezalakoak: eta haien begitharteak *ziraden* gizonen begitharteak bezala.

8 Eta zituzten biloak, emazten biloak bezala: eta haien hortzak ziraden lehoinenak bezala.

9 Eta zituzten halakretak burdin halakretak bezala: eta haien hegallen hotsa, anhitz, zaldik konbatera laster egiten duteneko karreta hotsa bezala.

10 Eta zituzten buztanak eskorpionenak irudi: eta zituzten eztenak bere buztanetan: eta haien botherea *zen* gizonei kalte egitea borz hilebethez.

11 Eta zuten bere gaineko regetzat abismeko Aingerua, zeinek baitu izen Hebraikoz, Abadon, eta Grek-ez Apollion *erran nabi baita desegilea*.

12 Malediktione bat iragan da, eta huna, ethorten dirade oraino bi malediktione gero.

13 Orduan seigarren Aingeruak io zezan tronpetaz, eta enzun nezan boz bat Iainkoaren begien aitzinean den aldare urhezkoaren laur adarretarik *prozeditzen zenik*,

14 Ziotsala seigarren Aingeru tronpeta zuenari, Lakaitzak laur Aingeru Eufrateko flubio handi gainean estekatuak diradenak.

15 Laxa zitezen bada laur Aingeruak, baitziraden apainduak orenekotz eta egunekotz eta hilebethekotz eta urthekotz, hil dezatenzat gizonen heren partea.

16 Eta zaldizko armadaren kontua zen hoge millatan hamar milla: eta enzun nezan haien kontua.

17 Eta hunela ikus nitzan zaldiak bisionean: eta haien gainetan iarriak ziradenek, zituztela suzko eta hiazinthezko eta sufrezko halakretak: eta zaldien buruak ziraden lehoinen buruak bezala: eta haien ahoetarik ilkiten zen su, eta ke eta sufre.

10 Eta hirur gauza hauzaz hil izan zen gizonen heren partea, *diot*, suaz, eta keaz, eta haien ahotik ilkiten zen sufrez.

19 Ezen haien botherea zen haien ahoan eta haien buztanetan: ezen haien buztanak sugeak irudi ziraden, zituztela buruak, zeinez kalte egiten baitzuten.

20 Eta goitiko gizon plaga hauzaz hil etziradenak bere eskuezko obretarik etzitezen emenda, adora ezlitzatenzat deabruak eta urhezko eta zilharrezko eta kobrezko eta harrizko eta zurezko idolak, zeinek ezin ikus baitezakete ez enzun, eta ezin ebil baititezke:

21 Eta etzitezen emenda bere giza-erhaiteketarik, ez bere pozoinkerietarik, ez bere paillardizetarik, ez bere ohoinkerietarik.

KAP. X.

Ioaneseke iretsi ukan zuen liburua zadukan Aingeruaz minzaturik, nola munduaren fina izanen den erakusten, eta nola zazpi igorzarrien hotsak zigilatatu izan diraden deklaratzan.

1 Orduan ikus nezan berze Aingeru borthitz bat zerutik iausten zela, hodei batez inguratua zeinen buruan baitzen orzadarra: eta haren begit-hartea *zen* iguzkia bezala, eta haren oinak suzko habeak bezala. Eta zuen

bere eskuan liburutxo ireki bat: eta ezar zezan bere oin eskuina itsas gainean, eta ezkerre lur gainean.

2 Eta oiuhu egin zezan ozengi, lehoin batek orroa egiten duenean bezala: eta oiuhu egin ukan zuenean, zazpi igorzariek bere bozak pronuntia zitzaten.

3 Eta zazpi igorzariek bere bozak pronuntiatu ukan zituztenean, nik nahi nituen eskribatu: baina enzun nezan boz bat zerutik ziostala, Seignalaizak zazpi igorzariek pronuntiatu dituzten gauzak, eta hek eztiztala eskriba.

4 Eta itsasoaren gainean eta lurraren gainean zegoela ikusi ukan nuen Aingeruak, altxa zezan bere eskua zerura,

5 Eta iura zezan sekula sekulakotz bizi denaz, zeinek kreatu baititu zerua eta hartan diraden gauzak, eta lurra eta hartan diraden gauzak, eta itsasoa eta hartan diraden gauzak, ezen gehiago denborarik ez telta izanen:

6 Baina zazpigarren Aingeruaren bozeko egunetan tronpetaz ioiten hasiren denean akabaturen datela Iainkoaren misterioa, bere zerbitzari Profetei deklaratu ukan drauen bezala.

7 Eta zerutik enzun ukan nuen boza, berriz minza zedin enekin, eta erran zezan, Habil, eta har ezak itsasoaren gainean eta lurraren gainean dagoen Aingeruaren eskuko liburutxo irekia.

8 Eta ioan nendin Aingeruagana niotsala lidan liburutxoa. Eta erran ziezadan, Har ezak, eta irets ezak: eta hire sabela karminduren dik: baina hire ahoan ezti izanen duk ezti bezala.

9 Har nezan bada liburutxoa Aingeruaren eskutik, eta irets nezan: eta zen ene ahoan ezti bezala ezti: baina iretsi ukan nuenean, ene sabela karmin zedin.

10 Orduan erran ziezadan, Profetizatu behar drauek berriz anhitz populuri, eta jenderi, eta mihiri, eta regeri.

KAP. XI.

1, 19 *Iainkoaren tenplea ireki.* 3, 7 *Iaunarenik bi testimonio bestiak hil,* 11 *Gero resusçitatu izan dirade.* 8 *Sodoma eta Egipte.*
12 *Resumak Kristendu.* 16 *Anzianoek Iainkoa laudatzen.*

1 Eta eman zekidan kanabera bat berga bat irudirik, eta presenta zedin Aingeru bat, zioztala, Iaiki adi, eta neurt itzak Iainkoaren tenplea eta aldarea, eta hartan adoratzan dutenak.

2 Baina iraitzak kanpora tenple lekoretik den sala, eta eztezala hura neurt: ezen eman izan ziaiek Jentilei, eta Zibitate saindua ohondikaturen die berrogei eta bi hilebethez.

3 Baina emanen diraueat hura neurerik bi testimoniari, zeinek, profetizaturen baitute milla *eta* ber-ehun *eta* hirurogei egunez, zakuz beztituak diradela.

4 Hauk dituk bi olibak eta bi kandler lurreko Iaunaren presentian daudenak.

5 Eta baldin nehork haei gaizkirik egin nahi badraue, sua ilkiten duk haien ahotik, eta iresten zitik haien etsaiak: ezen baldin nehork gaizkirik egin nahi badraue, hark hunela heriotara eman behar dik.

6 Hauk die bothere zeruaren ersteko, uririk eztagian haien profetiazko egunetan: eta die bothere uren gainean, haien odoletara konbertitzeko, eta lurraren azotatzeko plaga oroz noizere nahi baitukeite.

7 Eta akabatu dukeitenean bere testimoniajea abismetik igaiten den bestiak, gerla eginen dik haien kontra, eta garaithuren zitik eta hilen:

8 Eta haien gorputzak etzanen dituk Zibitate handiko plazetan, zein deitzen baita espiritualki Sodoma eta Egipte, non gure Iauna ere kruzifikatu izan baita.

9 Eta ikusiren zitie leinuetakoek, eta populetakoek, eta mihietakoek, eta nationetakoek, haien gorputzak hirur egun eta erdiz, eta eztikeen peremituren haien gorputzak ezar ditezen sepulturatan.

10 Eta lurreko habitantek bozkario ukanen die haien gainean, eta atsegin harturen die: eta presentak igorriren diraueze elkarri: zeren bi Profeta hauk tormentatu ditukeizten lurrean habitant diradenak.

11 Baina hirur egun eta erdiren buruan bizitzeko espiritu Iainkoagantikoa hetara sarthuren datek, eta egonen diratek bere oinen gainean, eta iziapien handi eroriren datek hek ikusiren ditukeiztenen gainera.

12 Gero enzun die boz handi bat zerutik, haei diostela, Igan zaitzez huna: eta igan dituk zerura hodei batetan: eta ikusi zitie bere etsaiek.

13 Eta oren hartan lur ikaratze handi egin izan duk: eta Zibitatearen hamargarren partea erori izan duk, eta hil izan dituk lur ikaratze hartan zazpi milla gizon, eta berzeak izitu izan dituk, eta eman diraukoe gloria zeruko Iainkoari.

14 Bigarren malediktionea iragan izan da: eta huna hirugarren malediktionea ethorriren da sarri.

15 Eta zazpigarren Aingeruak io zezan tronpetaz, eta boz handiak egin zitezzen zeruan, zioitela, Egin izan dirade mundu hunetako resumak, gure Iaunaren eta Krist harenaren *resuma*, eta regnaturen du sekula sekulakotz.

16 Orduan hoge *eta* laur Anziano Iainkoaren aitzinean bere alkietan iarririk zeudenek, egotz zitzaten bere buruak bere begitharten gainera, eta adora zezaten Iainkoa,

17 Zioitela, Eskerrak drauzkiagu hiri Iainko Iaun bothere-guzitakoa, Zein baitaiz, eta Baihinzen, eta Ethorteko baitaiz, zeren hartu duan eure puisanza handia, eta *zeren* hasi duan *eure* resuma:

18 Eta aserretu izan dituk Jentilak, eta ethorri izan duk hire hira, eta hilen denbora, iujea ditezenzat, eta eman diezeanzat saria eure zerbitzari Profetei, eta sainduei, eta hire izenaren beldur diraden xipiei eta handiei: eta desegin ditzanzat lurra desegiten dutenak.

19 Orduan ireki zedin Iainkoaren tenplea zeruan, eta ikus zedin haren allianzazko Arka haren tenplean: eta egin zedin xistmist eta hots eta lur ikaratze, eta babazuza handi.

KAP. XII.

Emazte ertzen zenaren zelatan zegoen dragoinaren kontra Mikele biktoria irabazi fidelen probetxutan.

1 Eta ikus zedin signo handi bat zeruan, Emazte iguzkiaz inguratu bat, zeinen oinen azpian baitzen ilhargia, eta buruan hamabi izarrezko koroa bat.

2 Eta izorra izanez heiagoraz zegoen erdi beharrezko minez, eta tormenta iragaiten zuen erdi zedinat.

3 Ikus zedin berze signo bat ere zeruan, eta huna, dragoin gorharats handi bat, zazpi buru zituenik eta hamar adar: eta bere buruetan zazpi diadema.

4 Eta haren buztanak tiratzen zuen zeruko izarren heren partea, eta egotz zitzan hek lurrera: eta geldit zedin dragoina emazte erdi behar zuenaren aitzinean, erdi zatenean, haren haurra irets lezanzat.

5 Eta erd zedin seme ar batez zeinek gobernatu behar baitzuten nazione guziak burdinazko berga batez: eta harrapa zedin haren haurra Iainkoagana eta haren thronora.

6 Eta emazteak ihes zegan deserta batetara, non baitu lekua Iainkoaz apaindurik, han hura haz dezatenzat milla eta ber-ehun eta hirurogei egunez.

7 Eta egin zedin batailla bat zeruan: Mikele eta haren Aingeruak bataillatzen ziraden dragoinaren kontra, eta dragoina konbatitzen zen eta haren Aingeruak:

8 Baina etziraden borthitzenak izan, eta haien lekua etzedin gehiagorik eriden zeruan.

9 Eta iraitz zedin dragoin handia, suge zahar hura, Deabru eta Satan deitzen dena, zeinek mundu guzia seduzitzen baitu: iraitzi izan da bada lurrera, eta haren Aingeruak harekin iraitz zitezen.

10 Eta enzun nezan boz handi bat zioela zeruan, Orain egin da salbamendua, eta indarra, eta gure Iainkoren resuma, eta Krist harenaren

botherea: ezen gure anaien akusazalea iraitzi izan da, zeinek akusatzen baitzuten gure Iainkoaren aitzinean egun eta gau.

11 Baina hek garaithu izan zaizkio Bildotsaren odolaren kausaz eta bere testimoniajeko hitzaren kausaz, eta bere biziak ezituzte gupida ukan heriorano.

12 Halakotz zaitezte alegera, zeruak eta hetan habitatzen zaretenak. Malediktione lurreko eta itsasoko habitantei: ezen iausti da deabrua zue-tara, hira handiz betherik, nola baitaki ezen denbora apur bat baduela.

13 Ikusi ukan zuenean bada dragoinak ezen iraitzi izan zela lurrera, persekuta zezan arraz erdi izan zen emaztea.

14 Baina eman izan zaizkan emazteari arrano handi batenik bi hegald, hegald ledinat sugearen aitzinetik desertura, bere lekura, non hatzen baita denbora batetaketz eta denboretaketz eta denboraren erditaketz.

15 Eta iraitz zezan sugeak emaztearen ondoan bere ahotik ur flubio bat bezala, hura harrapa erazi lezanzat flubioaz.

16 Baina aiuta zezan lurra emaztea, eta ireki zezan lurra bere ahoa, eta hurrupa zezan dragoinak bere ahotik iraitzi ukan zuen flubioa

17 Orduan aserre zedin dragoina emaztearen kontra, eta ioan zedin gerla egitera haren haziko goitikoan, Iainkoaren manamenduak begiratzten dituztenen eta Iesus Kristen testimoniajea dutenen kontra.

18 Eta geldit nendin itsasoko sable gainean.

KAP. XIII.

1 Antekristen gebientasuna. 7 Baina ezitit elejitua seduzituren.

13 Haren signoak eta autoritatea. 18 Gauza banen deklarationea.

1 Orduan ikus nezan bestia bat itsasotik igaiten zela, zazpi buru eta hamar adar zituenik, eta bere adar gainetan hamar diadema: eta bere buru gainetan basfemiotako izen bat.

2 Eta *nik* ikusi ukan nuen bestiak Leoparta irudi zuen, eta haren oinak *ziraden* hartzarenak bezalako: eta haren ahoa lehoinaren ahoa bezalako: eta eman ziezon hari dragoinak bere puisanza, eta thronoa, eta bothere handi.

3 Eta ikus nezan haren buruetarik bat heriotara zauria bezala, baina haren heriotarako zauria sendatu izan zen: eta mirakuluz zegoela lur guzia iarreiki zekion bestiari.

4 Eta adora zezaten, bestiari bothere eman zeraukan dragoina, eta adora zezaten bestia, zioitela, Nor da bestia irudi duenik? haren kontra nor konbati ahal daite?

5 Eta eman zekion aho gauza handiak eta blasfemioak pronuntiatzen zituen, eta eman zekion bothere berrogei *eta* bi hilebetheren konplitzeko.

6 Eta ireki zezan bere ahoa blasfematzera Iainkoaren kontra, blasfema litzanzat haren izena, eta haren tabernaklea, eta zeruan diradenak.

7 Eta eman zekion sainduen kontra ere gerla egitea, eta haei garaitzea: eta eman zekion bothere leinu, eta mihi, eta natione ororen gainean.

8 Eta adoratzen zuten hura lurreko habitant guziek, zeinen izenak ezpaitirade eskribatuak, munduaren foundationetik hil izan den Bildotsaren bizitzeko liburuan

9 Baldin nehork beharirik badu, enzun beza. 10 Baldin nehork kapitibitatera eramaiten badu, kapitibitatera eramanen da *bera*: baldin nehork ezpataz hil badeza, behar da hura ezpataz hil dadin: hemen da sainduen patientia eta fedea.

11 Gero ikus nezan, berze bestia bat igaiten zela lurretik, eta zituen bi adar Bildotsarenak irudi: baina dragoina bezala minzo zen.

12 Eta hark lehen bestiaren bothere guzia exerzitzen zuen haren presentian: eta egiten zuen, lurra eta hartako habitantek adora lezaten leheneko bestia hura, zeinen heriotarako zauria sendatu izan baitzen.

13 Eta signo handiak egiten zituen, hanbat non sua zerutik lurrera eraits eraziten baitzuen gizonen aitzinean.

14 Eta seduzitzen zituen lurreko habitantak signoen kausaz, zeinen egitea eman izan baitzaion bestiaren aitzinean: zioitela lurreko habitantei, egin liezoten imajina bat bestia hari, zein ezpataz zauri izan baitzen, baina biztu izan da.

15 Eta hari eman zekion, bestiaren imajinari espiritu eman liezoin, eta bestiaren imajina minza ledin, eta egin lezan, bestiaren imajina adoratzen ezluten guziak, hil litezen.

16 Eta egiten zuen, guziek, xipiek eta handiek, abratsek eta paubrek, librek eta esklaboek hartzen baitzuten merka bat bere esku eskuinean, edo bere belarretan.

17 Eta nehork ezin eros lezan edo sal merka luenek baizen, edo bestiaren izena, edo haren izenaren kontua.

18 Hemen da sapientia: adimendurik duenak konta beza bestiaren izena: ezen kontua gizonarena da, eta haren kontua, sei ehun *eta* hirurogei eta sei.

KAP. XIII.

3 Iainkoaren haurren konsolationea. 8 Babiloneren erortea. 9 Bestiaren bandakoen punitionea. 13 Fidele herioa dohatsu. 15 Uzta errekeitatzea, eta mendematzea.

1 Orduan beha nezan, eta huna, Bildotsa zegoen Siongo mendigainean, eta harekin ehun *eta* berrogei *eta* laur milla, zutela haren Aitaren izena eskribatua bere belarretan.

2 Eta enzun nezan boz bat zerutik ur handien hotsa bezala, eta igorziri handi baten hotsa bezala: eta enzun nezan bere gitarrak ioiten zituzten gitarrarien soinu bat:

3 Eta kantatzen zuten kuasi kantu berri bat throno aitzinean, eta laur animalen, eta Anzianoen aitzinean: eta nehork ezin ikas zezakeen kantua ehun *eta* berrogei *eta* laur millek baizen, zein baitirade lurretik erosiak:

4 Hauk dirade emaztekin satsutu ez tiradenak: ezen birjina dirade: hauk dirade Bildotsari darreitzanak norat ere ioan baitadi: hauk dirade gizonen artetik erosiak, primitia Iainkoari eta Bildotsari *sanktifikatuak*.

5 Eta haien ahoan ezta eriden enganiorik: ezen makula gabe dirade Iainkoaren throno aitzinean.

6 Gero ikus nezan berze Aingeru bat zeruaren arteaz hegaldatzen zela, Ebanjelio eternala zuela, ebanjeliza liezenzat lurreko habitantei, eta nazione, eta leinu, eta mihi, eta populu guziari:

7 Zioela ozengi, Zareten beldur Iainkoaren, eta hari gloria emozue: ezen ethorri da haren iujemenduaren ordua: eta adora ezazue zerua eta lurra eta itsasoa eta ur ithurriak egin dituena.

8 Eta berze Aingeru bat iarreiki zekion, zioela, Erori da erori Babilon, zibitate handi hura, zeren bere paillardizaren hiratako mahatsarnoaz nazione guziak edaran ukan baititu.

9 Eta heren Aingerua iarreiki zekien, zioela ozengi, Baldin nehork adora badeza bestia eta haren imajina, eta har badeza haren merza bere belarrean edo bere eskuan,

10 Hark ere edanen du Iainkoaren hirako mahatsarnotik, *bai*, mahatsarno pur haren hirako kopara hustutik: eta tormentaturen da suz eta sufrez Aingeru sailduen aitzinean eta Bildotsaren aitzinean.

11 Eta haien tormentako kea altxaturen da sekula sekulakotz: eta eztute ukanen pausurik ez egun ez gau adoratzen dutenek bestia eta haren imajina, eta baldin nehork har badeza haren izenaren merka.

12 Hemen da sailduen patientia: hemen *dirade* Iainkoaren manamenduak eta Iesusen fedea begiratzen dituztenak.

13 Orduan enzun nezan boz bat zerutik, zioetala, Eskriba ezak, Dohatsu *dirade* Iaunean hiltzen diraden hilak hemendik harat. Bai, dio Espirituak: ezen reposatzen dirade bere neketarik, eta bere obrak iarreikiten zaizte.

14 Eta beha nezan, eta huna hodei xuri bat: eta hodei gainean *norbeit* zegoen iarririk gizona irudi zuenik, zuela bere buru gainean urhezko koroa bat, eta bere eskuan igitei zorrotz bat.

15 Eta berze Aingeru bat ilki zedin tenpletik, oihuz zaiola ozengi, hodei gainean iarririk zegoenari, Ezarrak eure igiteia, eta uzta errekeita ezak: ezen ethorri zaik errekeitatzeke ordua: ezen lurreko uzta zorhitu duk.

16 Orduan ezar zezan hodei gainean iarririk zegoenak, bere igiteia lurrera: eta errekeita zedin lurra.

17 Eta berze Aingeru bat ilki zedin zeruko tenpletik, zuela hark ere igitei zorrotz bat. 18 Eta berze Aingeru bat ilki zedin aldairetik, zuela bothere suaren gainean, eta ozengi oihu egin ziezon igitei zorrotza zuenari, zioela, Ezarrak eure igitei zorrotza, eta mendemaitzak lurreko mahastiko mulkoak: ezen hartango mahatsak onthu dituk.

19 Eta ezar zezan Aingeruak bere igitei zorrotza lurrera, eta mendema zezan lurreko mahastia, eta igor zezan Iainkoaren hiraren lako handira.

20 Eta lakoa aurizki zedin Zibatetik kanpoan: eta ilki zedin odol lakotik zamarien bridetarano, milla *eta* sei ehun estadiotan.

KAP. XV.

1 Iainkoaren hiraren plagak. 2 Bestiaren abominationetarik preserbatu izan diradenen esker emaita. 6 Zazpi Aingeru, zazpi plaga, zazpi anpola.

1 Gero ikus nezan berze signo bat zeruan handirik eta mirakuluzkorik, Zazpi Aingeru, zituztela azken zazpi plagak ezen hezaz da Iainkoaren hira konplitu.

2 Eta ikus nezan beirazko itsaso bat bezala suz nahastekatua: eta biktoria eraman ukan zutenak bestiaganik, eta haren imajinaganik, eta haren merkaganik, eta haren izenaren kontuaganik, zeudela itsaso beirazko *irudian*, eta zituztela Iainkoaren gitarrak:

3 Eta kantatzen zuten Iainkoaren zerbitzari Moisesen kantikoa, eta Bildotsaren kantikoa, zioitela, Handi eta mirakuluzko dituk hire obrak, Iainko Iaun bothere guzitakoa: iusto eta egiazko dituk hire bideak, sailduen Regea.

4 Nor ezta hire beldur izanzen, Iauna, eta *norke* ezta glorifikaturen hire izena? ezen saildu bakoitza *aiç hi*: ezen jende guziak ethorriren dituk, eta adoraturen die hire aitzinean: zeren hire iujemenduak manifestatu izan baitirade.

5 Eta gauza hauen buruan beha nezan, eta huna, ireki zedin testimoniajeko Tabernaklearen tenplea zeruan.

6 Eta ilki zitezen tenpletik zazpi plagak zituzten zazpi Aingeruak, beztuturik liho purez eta xuriz, urhezko gerrikoez bulhar inguruetan gerrikatuak.

7 Eta laur animaletarik batek eman zietzen zazpi Aingeruei zazpi anpola urhezkorik, Iainko sekula sekulakotz biziaren hiraz betheak.

8 Eta bethe zedin tenplea Iainkoaren maiestatetik: eta haren puisan-zatik *ilkaiten zen* keaz: eta nehor ezin sar zeiten tenplean zazpi Aingeruen zazpi plagak konpli litezkeno.

KAP. XVI.

2 Zazpi Aingeruak, eta Iainkoaren hirazko zazpi anpolak. 5 Iainkoaren haurren erbailen gainean Iainkoaren iujemendua. 9 Infidelen blasfemia. 10 Bestiaren thronoa ilbundu. 13 Prinzak seduzitzen dituzten espirituak. 17 Hirien eta herrien obstinationea eta sunsimendua. 18 Xistmist, igorziri, lur-ikaratze eta babaazua infidelen gainera, 19 Eta prinsipalki Babiloneren gainera mendekiorekin.

1 Orduan enzun nezan boz handi bat tenpletik, zioetela zazpi Aingeruei, Zoazte eta isuritzazue Iainkoaren hiraren zazpi anpolak.

2 Ioan zedin bada lehen *Aingerua*, eta isur zezan bere anpola lurrera, eta egin zedin plaga bat gaitzik eta damutakorik bestiaren merka zuten gizonen kontra, eta haren imajina adoratzen zutenen kontra.

3 Eta bigarren Aingeruak isur zezan bere anpola itsasora, eta sarras-ki baten odola bezalaka zedin eta itsasoko arima bizi guzia hil zedin.

4 Eta heren Aingeruak isur zezan bere anpola flubioetara eta ur ithurrietara, eta odol bilha zitezen.

5 Eta enzun nezan uretako Aingerua, zioela, Iusto aiz Iauna, Aizena eta Inzena eta Saindua: zeren gauza hauk iujeatu baitituk:

6 Zeren Sainduen eta Profeten odola isuri ukan baitute, *bik ere* odol eman ukan drauek edatera: ezen digne dituk.

7 Eta enzun nezan berze bat Sainktuariotik, zioela, Segurki, Iainko Iaun bothere guzitakoa, egiazko eta iusto dituk hire iujemenduak.

8 Gero laugarren Aingeruak isur zezan bere anpola iguzkira, eta hari eman zekion gizonen suz erratzea.

9 Eta erre zitezen gizonak bero handiz, eta blasfema zezaten, plaga hauen gainean bothere duen Iainkoaren izena: eta etzitezen emenda hari gloria eman liezotenzat.

10 Gero borzgarren Aingeruak isur zezan bere anpola, bestiaren throno gainera: eta egin zedin haren resuma ilhunbezu: eta mastakatzen zituzten bere mihiak dolorearen handiz.

11 Eta blasfema zezaten Iainko zerukoa bere doloreakgatik eta zau-riakgatik: eta etzitezen emenda bere obretarik.

12 Gero seigarren Aingeruak isur zezan bere anpola Eufratesko flubio handira: eta agor zedin hartako ura, apain ledinzat iguzki ilkite aldeko Regen bidea.

13 Eta ikus nitzan *ilkaiten* dragoinaren ahotik, eta bestiaren ahotik, eta profeta falsuen ahotik, hirur espiritu satsu igelen irudikorik:

14 Ezen badirade deabruen espiritu, signoak egiten dituztenak, eta lurreko eta mundu orotako regetera ioaiten diradenak hek bil ditzatenkat Iainko bothere guzitakoaren egun handi hartako bataillara.

15 (Huna, ethorten naiz ohoina bezala: dohatsu *da* iratzarri dagoe-na, eta bere abillamenduak begiratzen dituena, billuzgorririk ebil eztadin-zat, eta nehork haren laidoa ikus eztezanat)

16 Eta bil zitzaten, Hebraikoz Arma-jedon deitzen den lekura.

17 Gero zazpigarren Aingeruak isur zezan bere anpola airera: eta ilki zedin boz handi bat zeruko tenpletik throno aldetik, zioela, Egin da.

18 Orduan egin zedin xistmist eta hots eta igorziri: eta lur ikaratze handia egin zedin, nolakorik ezpaita izan gizonak lurraren gainera dirade-naz geroztik, lur ikaraterik *diot* hain handirik.

19 Eta egin zedin zibitate handi hura hirur partetara, eta Jentilen zibitateak eror zitezen, eta Babilon handia ethor zedin memoriotara Iainkoaren aitzinean, hari bere hiraren indignationezko mahatsarno koparen emateko.

20 Eta isla orok ihes egin zezan, eta mendiak etzitezen gehiagorik eriden.

21 Eta harriabar handirik talent bat bezalakorik iauts zedin zerutik gizonetara. eta blasfema zekaten Iainkoa gikonek harriabarrezko plagaren kausaz: ezen hark egin zuen plaga guzizko handia izan da.

KAP. XVII.

1 Paillarda handiaren deskriptioea eta abominationea. 7 Haren deklarationea, eta nola desegin izan den. 13 Lurreko rege, hura abrastu, zutenez.

1 Orduan ethor zedin zazpi anpolak zituzten zazpi Aingeruetarik bat, eta minza zedin enekin, zioztala, Athor, erakutsiren drauat anhitz uren gainean iarririk dagoen paillarda handiaren damnationea:

2 Zeinekin paillardatu baitute lurreko regek, eta haren paillardizazko mahatsarnoaz horditu izan baitirade lurreko habitantak.

3 Eta espirituz desertu batetara eraman nenzan: eta ikus nezan emazte bat, bestia eskarlata koloretako, blasfemiotako izenez bethe, zazpi buru eta hamar adar zituen baten gainean iarria.

4 Eta emaztea *zen* abillatua purpraz eta eskarlataz, eta urhestatua urhez, eta *apaindua* harri preziatuz eta perlaz, kopa urhezko bat bere paillardizako abominationez eta satsutasunez bethea bere eskuan zuela.

5 Eta bere belarrean izen bat eskribaturik, Misterio, Babilon handia, lurreko paillardizen eta abominationen ama.

6 Eta ikus nezan emaztea sainduen odolaz, eta Iesusen martiroen odolaz horditua, eta hura ikusirik, mireste handiz mirets nezan.

7 Eta erran ziezadan Aingeruak, Zergatik miresten duk? nik erranen drauat emaztearen, eta hura ekarten duen bestia zazpi burutakoaren eta hamar adarretakoaren misterioa.

8 Ikusi ukan duan bestia, izan duk, eta eztuk *gehiagorik*: eta igaiteko duk abismetik, eta perditionetara ioaiteko: eta miretsiren die lurreko habi-

tantek (zeinen izenak ezpaitirade eskribatuak bizitzeko liburuan munduaren hatseandanik) dakusatenean bestia, zein baitzen, eta ezpaita, eta alabaina baita.

9 Hemen da adimendu sapientia duena. Zazpi buruak, zazpi mendiak dirade zeinen gainean emaztea iarria baita.

10 Eta regeak zazpi dirade: borzak erori dirade, eta bat bada, berzea ezta oraino ethorri: eta dathorreanean behar du hark *denbora* apur bat egon.

11 Eta bestia zein baitzen, eta ezpaita, hura zortzigarren *regea* da, eta zazpietarik da, eta galtzera doa.

12 Eta hamar adar ikusi dituanak, hamar rege dituk zeinek resuma ezpaitute oraino hartu, baina bothere rege bezala oren batez harturen die bestiarekin.

13 Hauk konseillu ber bat die, eta bere puisanza eta autoritatea bestiari emanen diarakoe.

14 Hauk bildotsaren kontra konbatituren dituk, eta Bildotsa garaituren ziaiek: ezen iaunen Iaun duk, eta regen Rege: eta harekin diradenak dituk deithuak eta elejituak eta fidelak.

16 Gero erran ziezadan, Ikusi dituan urak, non paillarda iarria baita, dituk populuak, eta tropelak, eta jendeak, eta mihiak.

16 Eta bestian ikusi dituan hamar adarrak dituk paillardari gaitz eritziren draukatenak, eta hura desolaturen die eta haren haragia ianen eta bera, suan erreren die.

17 Ezen Iainkoak ezarri dik haien bihotzetan, egin dezaten hark plazer duena, eta konsenti ditezen, eta eman diezoten bere resuma bestiari Iainkoaren hitzak konpli daitezkeno.

18 Eta ikusi ukan duan emaztea duk Zibitate handi hura zeinek baitu bere resuma lurreko regen gainean.

KAP. XVIII.

2 Babiloneren erortea eta desegitea. 9 Infidelen barzazko urthueria, 15 Prinzipalki hark abrastu ditukeenena. 20 Baina fidelak

alegeraturen dirate. 21 Haren desegitea nolako izanen. 24 Hartan eridenen beriotara eman diratenen odola.

1 Eta gauza hauen ondoan ikus nezan berze Aingeru bat iausten zela zerutik, bothere handia zuela: eta argi zedin lurra haren gloriatz:

2 Eta oihuz iar zedin botheretsuki boz handiz, zioela, Erori da, erori da Babilon handi hura, eta egin izan da deabruen habitatione, eta espiritu satsu ooren eta hegatzina satsu eta exekrable ooren retiragune:

3 Ezen haren paillardizaren hirazko mahatsarnotik edan ukan dute jende guziek, eta lurreko regek harekin paillardatu ukan dute: eta lurreko merkatariak haren delizietako abrstasunetik abrastu izan dirade.

4 Eta enzun nezan berze boz bat zerutik, zioela, Ilki zaitezte hartarik ene populua, haren bekatuetan partizipant etzaretzat, eta haren plagarik rezebi etzezazuenzat.

5 Ezen haren bekatuak elkarri iarreiki izan zaizka zerurano, eta orhoit izan da Iainkoa haren inikitatez.

6 Renda iezozue hark egin ukan drauzuen bezala: eta paga iezozue doblea bere obren araura: hark erautsi ukan drauzuen kopan eman iezozue doblea.

7 Zenbat bere burua glorifikatu ukan baitu, eta deliziotan izan baita, emozue hanbat tormenta eta nigar: ezen bere bihotzean erraiten du, Iarria nago regina, eta eznaiz alhargun, eta urthueriarik eztakusket.

8 Halakotz egun batez ethorriren dirade haren plagak, herio eta urthueria eta gosete: eta suz erreren da: ezen Iainko Iauna borthitz da, zeinek iujeaturen baitu hura.

9 Eta nigar eginen dute harzaz eta deithore haren gainean lurreko regek, harekin paillardatu dutenek eta delizioski bizi izan diradenek, dakuskeitenean haren erratzeko kea:

10 Urrun daudela haren tormentaren beldurrez, dioitela, Elas, elas, Babilon zibitate handia, zibitate borthitza nola hire kondemnationea oren batez ethorri izan den!

11 Lurreko merkatariak ere nigar eginen dute eta deithore haren gainean, zeren nehork ezpaitu haien marxandizatik erosten gehiagorik:

12 Marxandiza urhezkorik, eta zilharrezkorik, eta harri preziatuzkorik, eta perlazkorik, eta krespazkorik, eta purprezkorik, eta zetazkorik, eta eskarlatazkorik, eta usain onetako zur mota guzitakorik, eta iboirezko unzi guzitakorik, eta unzi guzizko zur preziatuzkorik, eta kobrezkorik, eta burdinazkorik, eta marbrezkorik:

13 Eta kanela, eta usain on, eta ungentu, eta enzenu, eta mahatsarno, eta olio, eta irin flore fin, eta ogi bihi, eta behor eta ardi, eta zaldi, eta karriot, eta esklabo, eta gizonen arima.

14 (Hire arimaren desirezko fruktuak ioan ditun hireganik, eta gauza delikatu eta ezellent guziak galdu izan zaizkin: eta eztitun gehiagorik gauza hek eridenen)

15 Gauza hauen merkatariak *bada* abrastu izanik urrun harenganik egonen dirate haren tormentaren beldurrez, nigarrez eta deithorez daudela.

16 Eta dioitela, Elas, elas, Zibitate handia, zein baitzen krespaz bezitua, eta purpaz, eta eskarlataz, eta baitzen urhestatua urhez, eta apaindua harri preziatuz eta perlaz; nola oren batez desolatu izan dirade hain abrstasun handiak?

17 Unzi pilotu guziak ere, eta unzietako konpainia guzia, eta marinerak eta zenbatek ere itsasoan baitihardukate, urrun egonen dirade.

18 Eta haren erratzeko kea dakusatenean, heiagoraz iarriren dirate, dioitela, Zein *zibitate zen* zibitate handi hunen parerik?

19 Eta erhauts egotziren dukeite bere buru gainetara, eta heiagora eginen dukeite nigarrez eta deithorez daudela, eta dioitela, Elas, elas, zibitate handia, zeinetan abrastu izan baitziraden itsasoan unzirik zuten guziak, haren magnifizentia handitik, nola oren batez desegin izan den!

20 Alegeradi haren gainean zerua, eta *zuek* Apostolu eta Profeta sainduak: ezen Iainkoak iujeatu ukan du zuen kausa, harzaz den bezenbatean.

21 Gero har zezan Aingeru borthitz batek harri bat, errota harri handi bat bezalakorik, eta iraitz zezan itsasora, zioela, Hunelako indarrez iraitziren da Babilone zibitate handia, eta ezta gehiagorik eridenen.

22 Eta gitarrarien, eta musizianoen, eta xirula, eta tronpeta soinuarien bozik ezteatek hitan gehiagorik enzunen: ez zer ere ofiziotako den ofi-

zierik batre eztatek gehiagorik hitan eridenen: eta errota harriaren hotsa eztatek gehiagorik hitan enzunen:

23 Eta kandela argiak eztik argirik eginen hitan gehiagorik, eta espo-soaren eta esposaren boza eztuk hitan gehiagorik enzunen, zeren hire merkatariak lurreko prinze baitziraden, zeren hire pozoinkeriez seduzitu izan baitirade natione guziak.

24 Baina hartan Profeten eta Sainduen odola eriden izan da, eta lurraren gainean heriotara eman izan diraden guzienena.

KAP. XIX.

*1 Laudorio Iainkoari. 7 Elejituen bozkariora eta dohaintasuna.
10 Aingeruak adoratu izatea refusatzen. 11 Kristen gloria eta maiestatea. 17 Iainkoaren banket handiratko deia. 20 Bestiaren eta harenen desegitea.*

1 Gauza hauen ondoan enzun nezan tropel anhitzen boz handi bat zeruan, zioela, Halleluia: salbatione, eta gloria, eta ohore, eta puisanza gure Iainko Iaunari dagoka.

2 Ezen egiazko dirade eta iusto haren iujemenduak: zeren bere paillardizaz lurra korrumpitu ukan duen paillarda handiaz iustitia egin ukan baitu, eta bere zerbitzarien odola haren eskuetan mendekatu ukan baitu.

3 Eta berriz erran zezaten Halleluia: eta haren kea igan zedin sekula sekulakotz.

4 Eta hogeï eta laur Anzianoek eta laur animalek egotz zitzaten bere buruak bere begitharten gainera, eta adora zezaten throno gainean iarririk dagoen Iainkoa, zioitela, Amen, Halleluia.

5 Eta boz bat thronotik ilki zedin, zioela, Lauda ezazue gure Iainkoa haren zerbitzari guziek, eta haren beldur zaretan xipiek eta handiek.

6 Gero enzun nezan tropel handi baten hotsa bezala, eta ur handien hotsa bezala, eta igorziri handien hotsa bezala, zioitela, Halleluia, ezen regnatu ukan du gure Iainko Iaun bothere guzitakoak.

7 Boz eta alegera gaitezen, eta demogun hari gloria: ezen ethorri dirade Bildotsaren ezteiak, eta haren emaztea apaindu da.

8 Eta eman izan zaio krespe purez eta argitzen duenez bezi ledin: ezen krespa, Sainduen iustificacioneak dirade.

9 Orduan erran ziezadan, Eskriba ezak, Dohatsu dirade Bildotsaren ezteietako afarira deithuak. Erran ziezadan halaber, Iainkoaren hitz hauk egiazko dituk.

10 Eta egotz nezan neure burua haren oinen aitzinera hura adora nezanat: eta erran ziezadan, Begirauk eztagian: hire zerbitzari kide nauk, eta hire anaïen, zeinek baitute Iesusen testimoniajea. Iainkoa adora ezak: ezen Iesusen testimoniajea duk profetiatzko Espiritua.

11 Gero ikus nezan zerua irekirik, eta huna, zaldi xuri bat, eta haren gainean iarririk zegoena deitzen zen Fidela eta Egiatia, eta iustoki iudikatzen duena eta konbatitzen dena.

12 Eta haren begiak *ziraden* su-garra bezala, eta haren buru gainean zen anhitz diadema, eta *zuen* eskribuz izena hark berak baizen ezagutu ukan eztuena:

13 Eta zen odolez tintatu arropa batez beztitua: eta haren izena deitzen da IAINKOAREN HITZA.

14 Eta zeruan diraden armadak iarrekiten zaizkion zaldi xuriz, beztiturik krespa xuriz eta purez.

15 Eta haren ahotik ilkiten zen ezpata zorrotz bat, harzaz io ditzan-zat nationeak: ezen hark gobernaturen ditu hek burdin berga batez: eta hura da Iainko bothere guzitakoaren hisizko eta hirazko mahatsarno lakoa aurizkiren duena.

16 Eta zuen bere beztiduran eta ixterrean eskribuz izen haur, REGEN REGEA, ETA IAUNEN IAUNA.

17 Gero ikus nezan Aingeru bat iguzkian barna zegoela, zeinek oiheu egin baitzezan ozengi, zioitela zeruaren arteaz hegaldatzen ziraden xori guzici, Zatozte, eta bil zaitezte Iainko handiaren afarira,

18 Ian dezazuenzat regen haragia, eta kapitainen haragia, eta borthitzen haragia, eta zaldien haragia, eta haien gainean iarririk daudenena, eta libre eta esklabo, xipi eta handi guzien haragia,

19 Gero ikus nitzan bestia eta lurreko regeak eta haien armadak bildurik gerla egitera zaldi gainean iarririk zegoenaren kontra eta haren armadaren kontra.

20 Eta bestia hatzaman zedin, eta profeta falsu haren aitzinean signoak egin zituenarekin, zeinez seduzitu baitzuten bestiaren merka hartu ukan zutenak, eta haren imajina adoratu ukan zutenak: bizirik iraitzi izan dirade bi hauk suzko estang sufrez zaxekan batetara:

21 Eta goitikoak hil izan ziraden zaldi gainean iarririk zegoenaren ahotik ilkiten zen ezpataz: eta xori guziak ase zitezen haien haragietarik.

KAP. XX.

1 Satan estekatu. 7 Gero laxatu. 4 Iainkoaren hitzagatik hil izan diradenen arimak. 12 Bizitzeko liburua. 13 Iudizioa.

1 Gero ikus nezan Aingeru bat iausten zela zerutik abismeko gakoak zuela, eta kadena handi bat bere eskuan.

2 Eta hatzaman zezan dragoina, suge zaharra, zein baita deabrua eta Satan, eta esteka zezan hura milla urthetaketz.

3 Eta irion zezan hura abismera, eta erts zezan hura, eta zigila zezan haren gainean, jendeak gehiagorik seduzi ez titzanzat, milla urtheak konpli daitezkeno: eta gero behar da laxa dadin denbora guti batetaketz.

4 Gero ikus nitzan alkiak, eta iar zitezen haien gainetan *jendeak*, eta iujemendua eman zekien: eta Iesusen testimoniajegatik, eta Iainkoaren hitzagatik buruak edeki izan zaiztenen arimak, eta zeinek ezpaitzuten adoratu bestia ez haren imajina, eta ezpaitzuten hartu ukan haren merka bere belarretan edo bere eskuetan, eta biziko dirade eta regnaturen dute Kristekin milla urthez.

5 Baina goitiko hilak eztirade resusziaturen milla urthe konpli daitezkeno: haur da lehen resurrekzioea.

6 Dohatsu eta saindu da lehen resurrekzioean parte duena, haien gainean bigarren herioak eztu bothererik: baina izanen dirade Iainkoaren eta Kristen sakrifikadore, eta regnaturen dute harekin milla urthez.

7 Eta konplitu diratenean milla urtheak laxaturen date Satan bere presoindegitik.

8 Eta ilkiren date seduzi ditzanzat lurraren laur korneretan diraden nationeak, Gog eta Magog, hek kongrega ditzanzat bataillara: zeinen kon-tua baita itsasoko sablea bezala.

9 Eta igan zitezen lurraren zabaltasunera, eta ingura zezaten Sainduen kanpoa, eta Zibitate maitea: baina iauts zedin sua Iainkoaganik zerutik, eta irets zitzan hek.

10 Eta hek seduzitzen zituen deabrua, iraitz zedin suzko eta sufrezko estagnera, non *baitirade* bestia eta profeta falsua: eta tormentaturen baitirade egun eta gau sekula sekulaketz.

11 Gero ikus nezan throno handi xuri bat, eta norbeit haren gainean iarria, zeinen aitzinetik ihes egin baitzezaten lurak eta zeruak, eta etzedin haiendako lekurik eriden.

12 Eta ikus nitzan hilak xipiak eta handiak Iainkoaren aitzinean zeudela, eta liburuak ireki zitezen: eta berze liburu bat ireki zedin, zein baita bizitzeko *liburua*: eta iujea zitezen hilak liburuetan eskribatuak ziraden gauzetarik, bere obren araura.

13 Eta renda zitzan itsasoak hartan ziraden hilak: herioak ere eta ifernuak renda zitzaten hetan ziraden hilak: eta iujemendua egin zedin batbederaren obren araura:

14 Eta ifernua eta herioa egotzi izan ziraden suzko estagnera: haur da bigarren herioa.

15 Eta nor ere ezpaitzedin eriden bizitzeko liburuan eskribaturik, suzko estagnera iraitz zedin.

KAP. XXI.

3 Salbatuen dohaintasuna. 7 Fidelei egiten zaizten promesak. 8 Gaixtoei egiten zaizen mehatxua. 9 Bildotsaren esposa. 11, 16 Zibitate sainduaren deskriptioea eta neurria: 22 Hartako ten-plea, argia, gloria eta habitantak.

1 Gero ikus nezan zeru berri bat eta lur berri bat: ezen lehen zerua eta lehen lurra ioan izan zen: eta itsasoa etzen gehiagorik.

2 Eta nik Ioanesek ikus nezan Ierusalemeko Zibitate saindua iausten zela Iainkoaganik zerutik, apaindua esposa bere senharrarenzat apaindu bat bezala.

3 Eta enzun nezan boz handi bat zerutik, zioela, Huna, Iainkoaren tabernaklea gizonekin *da*, eta habitaturen da hekin, eta hek haren populu izanen dirade, eta Iainkoa bera hekin izanen da haien Iainko.

4 Eta ixukaturen du Iainkoak nigar xorta guzia haien begietarik: eta herioa gehiagorik ezta izanen ez urthueriarik, ez hegiagorarik, ez nekerik: ezen leheneko gauzak iragan dirade.

5 Eta erran zezan throno gainean iarria zenak, Huna, gauza guziak berri egiten ditut. Eta erran ziezadan, Eskriba ezak: ezen hitz haue fide-lak dituk eta egiazkoak.

6 Eta erran ziezadan, Egin da: ni naiz *a* eta *w*, hatsea eta fina. Nik egarri denari emanen draukat bizitzeko ithur uretik, dohainik.

7 Garaithuren duenak, heretaturen ditu gauza guziak: eta izanen nantzai hari Iainko, eta hura izanen zait niri seme.

8 Baina beldurtiei, eta inkredulei, eta exekrablei, eta giza-erhailei, eta paillartei, eta pozoazalei, eta idolatrei, eta gezurti guziei partea *asignatua* dagote suz eta sufrez daxekan estagnean, zein baita bigarren herioa.

9 Orduan ethor zedin enegana zazpi anpola azken zazpi plagez betheak ukan zituzten zazpi Aingeruetarik bat, eta minza zedin enekin, zioela, Athor, erakutsiren drauat Bildotsaren emazte esposa.

10 Eta eraman nenzan espiritutan mendi handi eta gora batetara, eta erakuts ziezadan Ierusalemeko Zibitate saindu handia, iausten zela zerutik Iainkoaganik:

11 Iainkoaren gloria zuela: eta haren argia *zen* harri guzizko prezia-tua irudi, iaspe harri kristalera tiratzen duena bezala.

12 Eta zuen murraila handi bat eta gora bat, zituela hamabi bortha, eta borthetan hamabi Aingeru: eta izenak eskribatuak: zein baitirade Israeleko hamabi leinuetako haurren izenak

13 Orient aldetik, hirur bortha: Akilonetik hirur bortha: Egu-erditik hirur boltha: eta Okzidentetik, hirur bortha.

14 Eta Zibitatearen murrailak zituen hamabi fundament, eta hetan Bildotsaren hamabi Apostoluen izenak.

15 Eta enekin minzo zenak zuen urhezko kanabera bat, Zibitatearen eta haren borthen eta haren murrailaren neurtzeko.

16 Eta Zibitate bera zen karratua, eta haren luzetasuna *zen* hanbat nola zabaltasuna: eta neurt zezan Zibitate *urhezko* kanaberaz, hamabi milla estadiotako, eta ziraden haren luzetasuna, eta zabaltasuna eta goratasuna bardin.

17 Gero neurt zezan haren murraila ehun *eta* berrogei *eta* laur besotako, gizonaren neurritz, zein baita Aingeruarena.

18 Eta zen haren murrailako bastimendua iaspez: baina Zibitate bera zen urhe purez, beira pura irudi.

19 Eta Zibitatearen murrailako fundamentak ziraden harri preziatu guziaz ornatuak: lehen fundamenta *zen* iaspez: bigarrena, sapfirez: herena, xalzedonez: laurgarrena, esmaraudez:

20 Borzgarrena, sardonixez: seigarrena, sardoinez: zazpigarrena, krisolitez: zortzigarrena, beriliez: bedratzigarrena, topazez: hamargarrena, krisoprabez: hamekagarrena, hiazinthez: hamabigarrena, amethystez.

21 Eta hamabi borthak *ziraden*, hamabi perla, batbederatan bat: eta borthetarik batbedera zen perla bederaz. Eta Zibitateko plaza *zen* urhe purez, beira guzizko argia bezala.

22 Eta eznezan tenplerik ikus hartan: ezen Iainko Iaun bothere guzita-koa da hartako tenplea, eta Bildotsa.

23 Eta Zibitateak eztu iguzkiren edo ilhargiren beharrik, hartan argitzez: ezen Iainkoaren gloriak argitu du hura, eta haren argia da Bildotsa.

24 Eta salbatu izan diraten nazioneak haren argian ebiliren dirade: eta lurreko regek bere gloria eta ohorea hartara ekarriren dute.

25 Eta hartako borthak eztirade ertsiren egunaz: ezen ezta gabik han izanen.

26 Eta ekarriren da Jentilen gloria eta ohorea hartara.

27 Ezta sarthuren hartara gauza satsutzen duenik batre, edo abominatonek eta falseriarik egiten duenik: baina solament Bildotsaren bizitzeko liburuan eskribaturik daudenak.

KAP. XXII.

1 *Ur bizizko flubioa. 2, 14 Bizitzeko arborea. 8 Aingeruak adoratu izatea refusatzen. 14 Fidelityn dohainotasuna, eta infidelityn iraitzea. 18 Profetia huni deus eratzeki ezta kion defendatzen.*

1 Gero erran ziezadan ur bizizko flubio pur bat, kristalak bezala argitzen zuenik, Iainkoaren eta Bildotsaren thronotik heldu zela.

2 Eta haren plazaren erdian eta flubioaren alde bietarik *zen* bizitzeko arborea ekarten zituela hamabi fruktu, hilebethe oroz emaiten zuela bere fruktua, eta arborearen hostoak Jentilen osasunetakotz.

3 Eta gauza maradikaturik batre ezta izanen gehiagorik: baina Iainkoaren eta Bildotsaren thronoa hartan izanen da, eta bere zerbitzariek zerbitzaturen dute hura.

4 Eta ikusiren dute haren begithartea, eta haren izena haien belarretan *izanen da*.

5 Eta gabik han ezta izanen, eta kandela argiren, ez iguzki argiren beharrik eztute: ezen Iainko Iaunak argitzen ditu hek: eta regnaturen dute sekula sekulakotz.

6 Gero erran ziezadan, Hitz hauk fidelak *dituk* eta egiazkoak: eta Profeta sainduen Iainko Iaunak igorri ukan dik bere Aingerua, bere zerbitzariei erakuts dietzenzat sarri egin behar diraden gauzak.

7 Huna, heldu naiz sarri: dohatsu da liburu hunetako profetiazko hitzak begiratzen dituen.

8 Eta ni *naiz* Ioanes gauza hauk enzun eta ikusi ditudana. Eta enzun eta ikusi ondoan egotz nezan neure burua gauza hauk erakusten zerauzkidan Aingeruaren oinen aitzinera adora nezanat:

9 Eta erran ziezadan, Begirauk eztagian: ezen zerbitzarikide nauk hire, eta hire anaie Profeten, eta liburu hunetako hitzak begiratzen dituztenen: Iainkoa adora ezak.

10 Gero erran ziezadan, Eztitzala zigila liburu hunetako profetiazko hitzak: ezen denbora hurbil duk.

11 Iniusto dena biz iniusto oraino: eta satsu dena satsu biz oraino: eta iusto dena iustifika bedi oraino: eta saindu dena santifika bedi oraino.

12 Eta huna, ethorten naiz sarri: eta ene alokairua enekin da, renda diezodanzat batbederari haren obra izanen den bezala.

13 Ni naiz a eta w, hatsea eta fina, lehena eta azkena,

14 Dohatsu *dirade* haren manamenduak begiratzen dituztenak: zuzen dutenzat bizitzeko arborean, eta borthetarik sar ditezenzat Zibitatera.

15 Baina kanpoan *izanen dirade* orak, eta pozoazaleak, eta paillartak, eta giza-erhaileak, eta idolatreak, eta nork ere maite baitu eta egiten falseria.

16 Nik Iesusek igorri ukan dut neure Aingerua gauza haur testifika lietzuenzat Elizetan. Ni naiz Dabid-en zaina eta jenerationea, Izar argitzen duena eta goizekoa.

17 Eta Espirituak eta Esposak erraiten dute, Athor. Eta enzuten duenak, erran beza, Athor. Eta egarri dena, bethor: eta nahi duenak har beza, bizitzeko uretik dohainik.

18 Ezen protestatzen draukat liburu hunetako profetiaren hitzak enzuten dituen guziari, Baldin nehork gauza hauei eratzeki badieze, eratzekiren drautza hari Iainkoak liburu hunetan eskribatuak diraden plagak.

19 Eta baldin nehork ken badeza *deus* profetia hunen liburu hitzetarik, kenduren du Iainkoak haren parte bizitzeko liburutik, eta Zibitate saindutik, eta liburu hunetan eskribatuak diraden gauzetarik.

20 Gauza hauzaz testifikatzen duenak dio, Segur banatorke sarri: Amen. Bai, athor Iesus Iauna.

21 Iesus Krist gure Iaunaren gratia dela zuekin guziokin. Amen.

Testamentu berriaren fina.

TESTAMENTU BERRIAN

diraden izen propri Hebraiko eta Greko batzuen deklarationea

A

Aaron, *mendia, edo mendiko gizona.*

Abel, *be, duenean, Adamen semea, banitatea.*

Abraham, *anbitzen aita.*

Adam, *gizona, edo lurrezkoa, edo kanabera.*

Agabus, *otbia.*

Agar, *estranjer.*

Alexandre, *aiutazale, berthutetsu.*

Amen, *halabiz, den, edo egin dadila.*

Ananias, *Iaunaren bodeia.*

Andriu, *guzizko borthitza.*

Ana, *gratiatsua, miserikordiosoa.*

Apostolua, *igorria, enbaxadorea.*

Areopajita, *mendiko dena, Marsen kosta.*

Athenes, *mola gabea.*

B

Baal, *Idola, seignoriazalea.*

Bar-iona, *kolumba-semea.*

Barnabas, *konsolationezko semea.*

Barsabas, *konbertimenduko semea.*

Bartholome, *urak hartzen dituenaren semea.*

Bartimeo, *seme itsua.*

Ben-iamin *eskuinaren semea.*

Beth-ania, *obedientiazko edo afliktioezko semea.*

Beth-lehem, *ogi-etxe.*

Beth-faje, *haran aboko etxea.*

Beth-saida, *fruktu-etxea.*

Boanerjes, *igorziri semea.*

Booz, *indarrez.*

D

Dabid, *maitea.*

Deabrua, *hogen emalea, kalumniazalea.*

Dekapolis, *bamar hiritako frontera.*

E

Eba, *bizi dena.*

Egipte, *herstura, tribulatione.*

Eleazar, *Iainkoaren ainta.*

Elias, *Iainkoa, Iauna.*

Elizabeth, *iuramenduzko Iainkoa.*

Emmanuel, *Iainkoa gurekin*

Emmaus, *konseillu beldur.*

Eneas, *laudatua.*

Enok, *jigant, kadena.*

Esau, *egilea, obrazalea.*

Esaie, *Iainkoaren salbamendua.*

Esteben, *koroa.*

F

Fanuel, *Iainkoaren ikuslea*.
 Farao, *disipazalea*.
 Fares, *dibisionea, Iudako semea*.
 Fariseuak, *zathituak*.
 Filemon, *pot-gilea*.

G

Gabriel, *gizon Iainkoa edo Iainkoarena*.
 Gad, *dobatsu, prest*.
 Galatia, *ezezko*.
 Galilea, *ingurazalea*.
 Gehenna, *miseriazko barana*.
 Gog, *atharbea*.
 Golgota, *bur-bezur lekua*.
 Gomorra, *populu desobedienta*.
 Grekoak, *dezebizaleak*.

H

Hebraikoa, *iragaiten dena*.

I

Iakob, *enganadora*.
 Iason, *sendazalea*.
 Iekonias, *Iaunaren preparationea*.
 Ieriko, *ilhargia, hilebetbea*.
 Ierusalem, *bakezko bisionea, bisione perfektua*.
 Iese, *delarik izateko dena*.

Iesus, *Salbazalea*.

Ioakim, *Iaunaren preparationea*.

Ioazim, *Iaunaren resurrekzionea*.

Ioanes, *gratiatsu, saildu, miserikordioso*.

Ionas, *kolonba*.

Ioram, *altxatua*.

Iordana, *injemenduzko flubioa*.

Iosef, *abanzamendua, augmentationea*.

Isaak, *irria*.

Iskariot, *heriotako gizona*.

Israel, *Iainkoak garaita*.

Iudas, *landorio*.

K

Kana, *zelo, inbia*.

Kananeano, *kana Galilea hirikoa*.

Kapernaum, *penitentiazko landa*.

Kanaam, *marxand, trafikari*.

Kerubin, *kuasi nabusi*.

Kleofas, *gloria guzua*.

Kolosianoak, *berioaz punituak*.

Korazin, *huna misterioa*.

L

Lazaro, *Iainkoaren ainta*.

Lithostratos, *bide harriz pabatua*.

M

Madian, *injemendua, debatiçalea.*
 Magdalena, *magnifikoa.*
 Malkus, *rege.*
 Mamona, *dirua, abراساتuna.*
 Maria, *exaltatua, karmintasunezko itsasoa.*
 Martha, *inçitazalea, probokazalea.*
 Mattheu, *emana.*
 Melkisedek, *institiaçko regea.*
 Mesopotamia, *inguratua çeren hala inguratua baita Eufratesez eta Tigroaz.*
 Moises, *retiratua uretarik.*

N

Nazareth, *sanktifikatua, separatua.*
 Nazareno, *halaber.*
 Neftali, *konparationea.*
 Niniba, *ederra.*

O

Onesimo, *probetçutako.*

P

Palestina, *ereina, edo estalia hautsez.*
 Pierris, *barria.*
 Probatika, *ardi-plaza.*

R

Roma, *altçatua, gora.*

S

Salem, *bakea.*
 Salmon, *bakeçkoa.*
 Salomon, *halaber.*
 Samaria, *diamant, goarda.*
 Sara, *andrea, Abrahamen emaztea.*
 Satan, *adbersarioa.*
 Saul, *galdegina, prestatua*
 Simeon, *beha egoilea.*
 Simon, *obediçalea.*

T

Tarse, *begal edo luma-duna.*
 Thabor, *elektionea, pura.*
 Thadec, *laudazalea.*
 Thamar, *palma, daktiera.*
 Thomas, *abismea, biritçia.*
 Timeo, *itsua edo itsutasuna.*
 Timotheo, *Iainkoaren oborea.*
 Tite, *honorablea.*

Z

Zabulon, *egoitça.*
 Zakarias, *Iaunaren memoria.*
 Zakee, *pur.*

Zebedeo, *dotatua, dotea.*

Zedron, *beltztua, tristea.*

Zipre, *ederra.*

Zorobabel, *konfusioneari kontrastazalea.*

TESTAMENTU BERRIKO HITZ ETA MINZATZEKO MANERA

difizil bakoitz batzu bere deklarationekin.

ADBERTIMENDUA

Zeren baitirade Testamentu berrian zenbeit hitz eta minzatzeko manera, usanzatan komunzki ez izanez, guziez adi ezlitakenik, hetango difizilenetarik batzu bildu ukan ditugu, eta hemen zein bere deklarationekin ezarri: ez jende iakinsuen artean trakta ahal litezken punktuen goraki deklaratzeko, ez luzaki erran ahal litezken razoin guzien emaiteko intentionez: baina hek aditu faltaz irakurtzean enpatxu ahal lukeitenek adi ditzatzenat.

A

Abba, da hitz bat, Iesus Kristen denboran populu Hebraikoaren artean lengoaje komunean usanzatan zenik, eta heldu da Hebraikoaren egiazko lengoajetik, zein erran nahi baita hanbat nola, Aita.

Adarra, hartzen da indarragatik eta berthuteagatik. Luk 1. 69.

Aingerua, erran nahi da hanbat nola, Mandataria: baina komunzki hartzen da espiritu zelestialakgatik, zeinek Iainkoa bere borondatearen egitera eta exekutatzera zerbitzatzen baitute.

Anaie, deitzen dirade Hebraikoz, ez haurride diradenak solament, baina ahaide guziak ere: eta jeneralki hartzen denean, erran nahi da hanbat anaie nola arreba, eta ez mundu hunetako, aita-amen respektuz, baina Iainkoaren respektuz.

Anzianoa, zaharra erran nahi da, baina Anziano deitzen dirade Elizako administrationearen kargua dutenak. 1. Tim. 5. 17. eta berzetan ageri den bezala.

Ametsak, erran nahi dirade Iainkoak bere Profetei eta berze plazer zuenei lo zeunzala egiten zerauzten rebelationeak. akt. 2. 17. eta berzetan.

Arima, hartzen da batzutan biziagatik, hala nola, math. 2. 20. ioan. 13. 37 eta 15.13. Batzutan, hats hartzeagatik, hala nola. akt. 20. 10. Batzu-

tan, gogoagatik edo afektioneagatik, hala nola, matth. 26. 38. mark. 14. 34. ioan. 12. 27. luk. 1. 46, eta. 2. 35. Batzutan, nehor bizi den espirituagatik, hala nola, mat. 10. 28. akt. 15. 24: 2. kor. 1. 23: 1. pier. 1. 9, 22. Batzutan, adimenduarekin den borondateagatik eta orduan espirituaz signifika-tzen eta deklaratzeko da.

Arkanjelua, da hitz konpausatua bat, eta erran nahi da prinzipal, edo exzellent Aingeruen artean.

Arnoa, hartzen da hordi ahal dezaken edari guziagatik.

Augusto, hartzen da ez solament lehen enperadore hala deitzen zena-gatik, baina haren ondoan enperadoregoan sukzeditu dutenagatik ere bai. akt. 25 21.

B

Baptista da, batheiatzen ari denaren ofizioaren izena, eta atribuitzen zaio izen haur Zakariasen seme Ioanesi, zeren hura lehenik batheiatzen hasi izan baitzen.

Bazkoa da, hitz Hebraiko bat, eta erran nahi da pasajea edo iragai-tzea: baina hartzen da hanbat Israeleko populuari Iainkoak Egipteko kap-tibitatek retiratuz egin ukan zeraukan delibrantzaren konmemoratione-tan iaten zen Bazko-bildotsagatik, nola urthe orozko besta solenellagatik.

Beelzebub Idola izen bat da, eta bere fundamenta ulietarik du, razoi-na zergatik, ezta orain zergai luzakiago hemen erran dadin. Baina zeren fama handitako idola bat baitzen, deabruagatik hartzen da idolazko has-tioaren handiz.

Beilla, hartzen da kostuma anzianoaren araura: ezen lehenago, iguz-kia sar zedinetik ilki arterano, gaua laur parte bardinetara partitzen zuten.

Bekatore, hitz hunen lekuan ezarri ukan dugu anhitzaten, bizitze gaix-totako, nehor engana eztadintzat, integroki iusto eztradenagatik hartuz: eta orduan hartzen da gaixtakeria orotara emanak diraden jendeagatik.

Bekatua, signifika-tione komunaz berzalde, hartzen da gizonaren naturan regnatzen duen gaixtakeriaren erroagatik: eta sensu hunetara aditu behar da Rom. seigarrenean eta zazpigarrenean. Batzutan hartzen da halaber, bekatuen satisfak-tionetan ofrendatzen zen sakrifizioagatik, zeren Iainkoaren iujemenduen maledik-tionea hartan ezarten baitzen,

bekatorea xahu lizenzat. Eta halakotz Iesus Krist, zeren molde hartara guregatik ofrendatu izan baita, deitzen da bekatu. Rom. 8, 3: 2. kor. 5. 21.

Benedikatzea, erran nahi da laudatzea, hala nola erraiten dugunean, Benedika dezagun Iainkoa. Batzutan, hartzen da esker eta remerziamen-du emateagatik. Eta batzutan sanktifikatzeagatik edo konsekratzeagatik. 1. kor. 10. 16

Berthuteak edo *puisanzak*, mirakuluagatik hartzen dirade: zeren hezaz Iainkoak extraordinarioki deklaratzeko baitu bere berthutea, ezen ez naturaren kursuaren araura egiten diraden gauzez: matt. 13. 58.

Bide Sabbathokoa, zen Sabbathoan ioaitera sori zen bezenbat, baitzen bi milla urhets, Franziako lekoatxo bat baino gutxiago.

Blasfemia, da hitz Grek bat, eta erran nahi da, iniuria edo gaitze-rraitea. Baina partikularki hartzen da Iainkoari egiten zaion iniuria eta oprobrioagatik.

Borthak, ifernuko borthak hartzen dirade fortalezagatik edo muni-tioneagatik: zeren hirietako fortaleza baita borthetan prinzipalki.

Bur-bezur edo *Kalbaria* hartzen da hilaren burhezur haragirik eztue-nagatik. Eta halakotz Iesus Iaunaren kruzifika lekua deitzen zen bur-hezur, edo bur-hezur Kalbaria, edo Kalbaria, zeren hilen hezur anhitz baitzen leku hartan.

K

Krist, erran nahi da hanbat nola unktatua, baina haur da Iesus Krist Iaunaren titre propria, zeren unktionen espiritualez, erran nahi baita, Espi-ritu sainduaren gratiaz konsekratu izan baita bere Aita Iainko Iaunaz, Sakrifikadore subirano, Rege, eta Profeta izateko.

Kolonia, akt. 16. 12. mentione egiten den bezala, lehenago deitzen zen hala zenbeit hiri konkestatu berririk, eta hartara igorten zen habita-tzera, edozein hiri handitarik idokiriko jendalde bat, eta hek bethiere usa-tzen zuten bere lehen zeuden hiriko legez, zuzenez eta pribilejioez.

Komun, erran nahi da polluitua edo satsua, zeren satsutze baitzen Iuduen Jentilekin nahastekatzea eta hekin komunikatzea.

Kopa, hartzen da zer ere formatako nahi den edal unziagatik, zeren hitz Grekoek ezpaitute forma berezirik exprimitzen.

Batzutan hartzen da krutze edo tribulationeagatik zeren Iainkoak bere fidelei, zeni bere afliktione partea, edal unzia bezala distribuitzen eta partitzen baitraue, behar dela dakusanaren araura.

D

Deskriptioea, hartzen da personen kontuagatik, hala nola prinze batek bere suieten kontua iakin nahiz, hek enrolla eraziten balitu.

Dineroa zen moneda mota bat hamalaur ardit Franziaikorik balio zituenik: baina batzutan hartzen da dinero tornes batagatik ere.

Drukma zen dineroak bezenbat balio zuen peza bat, eta *didrakmak*, doblea.

E

Ebanjelioa, hitz haur erran nahi da hanbat nola berri ona: baina espezialki hitz hunez signifikatzen da Iesus Kristez manifestatu izan zaikun gratiaren eta miserikordiaren predikationea.

Ebanjelioaren sakrifikatzea, da Ebanjelioaren predikationez sakrifizio egitea, arimak Iainkoari ofrendatuz. Rom. 15. 16.

Eliza, hitzez hitz erran nahi da kongregationea, edo biltzarrea: baina Testamentu berrian hartzen da Iesus Kristen izenean, berak ordenatu duen ordenanzaren araura biltzen diraden fidelen konpainiagatik.

Erhia, Iainkoaren erhia erran nahi da, Iainkoaren berthutea zeinez obratzen baitu.

Eskandaloa, erran nahi da trebukamendua edo behaztopea, nehor bidean edo zerbait berze gauzatan trebukatzen baliz bezala.

Eskandalizatzea, erran nahi da trebukatzeko edo behaztobatzeko okasione norbeiti emaita. Eta zeren Iainkoaren hitza bide bat bezala baita, eskandalizatze hitz haur hartzen da, hartan bide bezala ioaitetik nehor enpatxa ahal lezakeen gauzaren ezarteagatik.

Eskarlata hitz haur batzutan hartzen da purprearen lekuan, zeren purprearen usajea gure artean ezpaita komun, batetik berzera diferentia handia bada ere.

Eskeiba erran nahi da hanbat nola doktor, ezen hala deitzen ziraden Iuduen artean iakinsu estimatzen ziraden guziak.

Eskua, batzutan hitz haur hartzen da indarragatik: baina signifika-tzen du halaber ministerioa eta zerbitzua, hala nola, erraiten denean ezen Iainkoak delibratu duela bere populua, eta eman duela bere Legea Moise-sen eskuz.

Espiritua, batzutan erran nahi da gizonaren arima, batzutan berze kreatura inbisiblerik eta gorputz gaberik, hala nola, Aingeruak, Deabruak. Batzutan esentia espirituala sinpleki, hala nola, ioan. 4. 24. Batzutan Iainkoaren Espiritu saindua, zein baita Iainkoaren berthute esentia, hura baithan residitzen delarik. Batzutan hartzen da harengatik prozeditzen diraden gratiakgatik, eta espezialki fidelek rezebitzen duten rejeneratio-nezko dohainagatik: eta manera hunetan, espiritua haragiarekin konpara-tzen denean, gizonaren parte rejeneratuaz hartu behar da hala nola. rom. 7. 6: eta 8. 4 Gal. 5. 16. Batzutan adimenduagatik edo razoinagatik ere bai. 1. Thes: 5. 23.

Estadia, zen espatio lasterkako xedatu bat: orain nehork barran artzeko egin baleza bezala: eta espatio hura zen luze seiogei eta borz urhets, baitirade 625 oin.

Exorzista, erran nahi da deabruen koniurazalea, nola lehenago bai-tzen hautarik populu Iudaikoan. akt. 19. 13.

F

Fedea, hartzen da ordinarioki, fidelek Iainkoa baithan duten sinhes-teagatik, edo haren miserikordiaz eta egiaz duten persuasioneagatik eta seguranzagatik: eta singulari Ebanjelioko promesaren araura Kristinoek Iesus Kristen gratiaz eta egiaz behar duten seguranzagatik. Iainkoaren fedea erraiten denean, batzutan erran nahi da egia bera, edo Iainkoak bere erranen konplitzez begiratzen duen fidelitate, hala nola, Rom. 3. 3. Batzutan fedea hartzen da gaixtoek eta menospreziatzalek Iainkoaz duten ezagutze arin batagatik. iak. 3. 17. Baieta mirakulu egiteko dohainagatik. 1. kor. 12. 9. eta 13. 2.

G

Gertha zedin, ezarri dugun lekuan, Grekak emaiten du, egin zedin: baina minzatzeko manera hunez usatu ukan dugu, ez hala erraiten dugunean, ignorantak minzo diraden bezala, benturazko edo tropuzko gauza dela erran nahi dugulakotz, baina lengoajean moldezkoago itzeukiz, eta Franzesari iarreikiz.

Gertha ezadila erraiten denean, hartzeko da, ez gauzak hala heltzeko perilik balu bezala, baina neholere ezin hel daitelako repostatan.

Gizona, Eskripturan hartzen da, gizon eta emazte, xipi eta handi guziakgatik.

Gizon zaharra, erran nahi da gutarik eta gure naturatik heldu den konditionea, zeren guk Adamganik dugun guzia korrupcionetara ari baita. Ezen arima kotsatu eta pozoatu izan da bekatu orijinalaz: eta halakotz da gorpuzta herioaren eta usteldu izatearen suiet. Eta kontrariora, *Gizon berria* erran nahi da, Espiritu sainduaren gratiaz rejeneratu eta arranberri-tu dena. *Kanpoko gizona*, edo *exteriora* S. Paul baithan hartzen da munduari apertenitzen zaion gauza guziagatik, hala nola, ohore, osasun, abrastasun, kredit guziagatik. Eta *barneko gizona* edo *interiora*, erran nahi da, Iainkoaren resuman sekulakotz bizitzeko guk dugun arranberrimendua: eta labur erraitera, arimari hunkitzen zaion gauza guzia.

Grek, bere gaineko populu bat hala deitzen denik izanagatik, S. Paulen epistoletan hartzen da jeneralki Jentilakgatik, zeren natione haur baitzen famatuena Iuduen artean.

H

Hallelu-ia, bi hitz Hebraiko dirade, eta hanbat balio dute nola, Lauda ezazue Iainkoa: berehala utzi ukan dugu kanbiatu gabe: zeren S. Ioanek Grekez eskribatu badu ere, hitz Hebraikoa expresuki eduki nahi ukan baitu.

Haragia, batzutan hartzen da sinpleki berze konsiderationerik gabe, gikonagatik. Batzutan, eta prinzipalki S. Paul baithan, guk gure lehen aita-ganik dugun natura korrupituagatik, eta signifikazione hunetan gizona guzia konprehenditzen da rejenera dadin baino lehen: baina rejeneratu ondoan, haren natura karnalaren relikiakgatik hartzen da.

Heresia, erran nahi da sekta. Heretikoa da sekta berezirik apart egiten duena ezpa dadukana, Kristinoen unionetik eta batasunetik lekora.

Hira, hartzen da, Iainkoak bekatoreak punitzen dituen iujemenduatik eta mendekioagatik: ez Iainkoak hisirik ahal dukeelakotz, baina zeren gizonek, zehatzen diradenean, aserre baliz bezala hura senditzen baitute.

Holokausta zen, halako sakrifizio, non guzia erratzen baitzen, eta handik du izena ere: baina hartzen da berzen gainetik exzellent eta singular den sakrifizioagatik.

I

Idola, hanbat erran nahi da nola imajina, edo zerbait representatzen duen figura: baina Eskripturan hitz haur hartzen da, debotioez egin izan den eta nehork saindu edukiten duen imajinagatik. Idolatreak dirade, hek ohoratzen dituztenak. Idolatria da nehork idoletara duen debotioea eta reberentia. Eta idola hartzen den signifikazione berean, hartzen da imajina ere.

Ipizpikua, erran nahi da hanbat nola Surveillant, edo Superintendent: baina komuzki Elizaren gobernatzeko ordenatzen den Pastoragatik hartzen da.

Isasoa, ezta bethi guk lengoaje komunean hartzen dugun bezala hartzen baina Iudeako herrian zen Jenezaretheko lak-agatik ere bai.

Iustificatzea, komunzki hartzen da iustotzat edukiteagatik: eta S. Paul lek erraiten duenean, iustificatzen dela gizona Iainkoaren aitzinean, manera hunetara aditzen du, ezen erran nahi da, iusto estimatzen dela: eta erraiten duenean ezen fedez gizona iustificatzen dela, erran nahi da, ezen Iainkoaren gogarako dela, ez bere iustitia propriz, baina Jesus Kristen kausaz, zeinen gratiaz bere bekatuen barkamendua fidelari egiten baitzaio, iusto baliz bezala ezagut eta rezebi dadinzat. Iainkoaren, edo haren zuhurtziaren iustificatzea da, haren aprobatazea eta laudatzea, gloria eman dakionzat. matt. 11. 19. eta luk 7 29. Legearen iustificazioneak edo ordenanzak. luk. 1. 6: dirade, hark eman dituen manamenduak: zeren hura baita iustitiazko regla egiazkoa. S. Paulek razoin beragatik Legearen iustifikazione deitzen ditu: zeren hartan irakasten baitzaiku iustoki eta sainduki bizitzeko forma zein den.

J

Jendarmeria. Zeruko jendarmeria, hartzen da Aingeruen konpaniagatik, zeren baitirade Iainkoaren jendarmes bezala, eta haren puisanzaren ministre bezala. Baina akt. 7. 42. hartzen da zeruko iguzki, ilhargi eta izar guziakgatik: zeren baitirade armada ordenanzen iarri bat bezala.

Jenerationea, signifikazione komunaz berzalde hartzen da, adinagatik eta mendeagatik. matth. 24. 34. Luk 1. 48.

L

Lejioea, zen jendarmeseko banda bat, ordinarioki hamar milla oinezkoren eta borz ehun zamarizkoren kontukorik: eta batzutan gutiagi edo gehiagi: batzutan hartzen da, armada erraiten bagendu bezala.

Letra, hartzen da S. Paul baithan, bihotzerano hunkizten eztuen predikationeagatik, Iainkoak hura bere espirituaz balia eraziten eztuenean. 2. kor. 3. 6. Edo Sakramenduetako signo exterioragatik, egia signoarekin batean ezteanean. rom. 2. 27. 29.

Lokartzea batzutan erran nahi da hiltzea: eta lo daunzanak, hilak: baina haur gorputzaz aditu behar da eta ez arimaz: zeren gorputz hil bat baita higitzerik ez maneiurik batre gabe, lo datzan bat bezala.

M

Mendekoste erran nahi da berrogei eta hamargarrena, eta hura zen fruktuen primitien ofrendatzeko besta bat, baieta Espiritu saindua Apostoluen gainera iaitsi izan zen eguna.

Monument, hitz hunen signifikazione aitzinago latinaren araura hedatzen bada ere: sepulkreagatik hartzen da Eskripturan.

O

Ogi propositionekoak, ziraden, hamabi ogi aste oroz tenplean hartakotzat ordenatu zen taula gain batetara presentatzen ziradenik, eta han utziten ziraden ondoko astean nehork ezar lezakeno berzerik: nola baita eskribatua. Lebitik. 24. 5.

Orena ezta Eskripturan orain usatzen dugun manerara hartzen, ezen lehenago eguna luze bazen labur bazen, iguzkiaren ilkitetik sartzerano partitzen zen hamabi orenetara, eta orenak luze-laburrean ziraden egunaren araura.

Osanna, edo (hobeki eskribatzera) *Hosiah-na*, Hebraikoazko sententia bat da, eta hanbat erran nahi da nola, Othoi, salba, begira eta mainteni ezak: eta othoitzte bat da. psal. 118 25 hartua, eta populuaz aplikatu izan zaio Iesus Iaunari, bere azken Ierusalemekin egin zuen sartzean, nola respektu hartara Dabid-ek egin ere izan baitzen.

P

Patriarka, erran nahi da, aiten artean prinzipal. Eta halakotz Iakob-hamabi haurrak, (zein izan baitirade populuko hamabi ondoak ezpa erroak bezala) Patriarka deitzen dirade, eta prinzipalki Dabid.

Persona Eskripturan maiz erran nahi da, nehor munduaren arauetara edo menosprezia eraziten duen kanpotiko aparentia, hala nola, abrats edo paubre: noble edo bilaun, nabusi edo muthil, Iudu edo Jentil, edo zerbait berzerik izatea. ma. 22. 16: akt. 10. 34

Premitiak ziraden, hetarik ian gabe, Iainkoari ofrendatzen zaizkion lehen frukuak, eta hura zen sanktifikazione mota bat, geroko usajea saindu eta pur lizenzat. Hitz haur lehen hatseagatik ere hartzen da batzutan, hala nola. rom. 8. 22.

Preputioa da, Zirkonziditzean edekiten zen larru xapoa, baina hartzen da Zirkonzisionearen kontrarioagatik ere, hala nola erraiten denean ezen gizona preputioan dela, zirkonziditu gabea dela erran nahi da. Batzutan Jentilakgatik ere hartzen da, hala nola. rom. 2. 27.

Pretorioa, erran nahi zen lehenago, hanbat prinzearen edo Gobernadorearen palatioa, nola iudikatze leku: eta Testamentu berrian hartzen da hanbat signifikazione batean nola berzean.

Profeta, da propriki hura, zeini Iainkoak ethorteko diraden gauza estalien rebelationea deklaratzeko bothererekin eta kargurekin eman baitrauka: baina S. Paul baithan hartzen da berzetarik abantail Iainkoaren borondatearen deklaratzeko dohain singulara duena: eta Profetia da hala egiteko gratia eta ofizioa.

Prokonsul, erran nahi da Probinziako gobernadore dignitate prinzipalean den bat, eta da Romako enparadoregoaren ordenanzatik eta kostumatik hartua den izen bat.

Propitiatoria, Legean zen bi Kerubinen hegalez estalia zen arkaren baldia: eta zeren baitzen Iainkoaren presentia signoa, propitio, amatigatu eta aserre gabe, bere populua baithara erakusteko, hura zen Jesus Kristen figura. Eta Halakotz deitzen da Propitiatorio. rom. 3. 25. zeinen amorekatik Iainkoa amatigatu izan baita, eta fabore bere fidelei ekarten baitraue.

Proselitoa, hanbat erran nahi da nola nobitioa edo berrizki konpainia bati eratzekia: baina hartzen da Iuduen relijionera konbertitu berri ziradenakgatik.

R

Raka, da hitz bat signifikatone berezirik ez tuenik faskeria edo menosprezio erakusteko baizen, nehor hurkoaren kontra despitzatzen edo aserretzen denean.

Redemitzea erran nahi da ranzoinaren prezioz berzeren eskuan zena-
ren derdemiatzea, idokitea eta delibratzea.

Repos, ikus *Sabbathoa*

Resuma, Zeruetako resuma da Iainkoak bere populua ganean duen gobernamentu espirituala, zeinez hatsen baita bizitze zelestiala Espiritu sainduaz arranberritu diradenetan. Eta zeren Iainkoak bere Semearen personan regnatu nahi baitu, eta hura mundu hunetara igorri ukan baitu gauza guziak haren suiktione egin litezenat: kausa hunegatik Jesus Kristen ethortea eta haren mundurako manifestatonea deitzen da zeruetako Resuma. matt. 3. 2. Eta zeren Jesus Kristek bere Resuma dispausatzen eta gobernatzen baitu bere Ebanjelioaren predikationearen moienez, maiz zeruetako resuma hartzen da Ebanjelioaren predikationeagatik. matt. 13. 24. Batzutan resurrektionen ondoan izanen den Iainkoaren Resumaren konplimentuagatik eta perfektioneagatik. matt. 7. 21.

S

Sabbathoa, erran nahi da reposa, eta berehala hitz bera eduki ukan dugu, zeren Ebanjelistek Grekez eskribatzean, lengoaje hartako ezipazen

ere ezipaitute kanbiatu uka. Eta hura zen asteko zazpigarren eta azken eguna, orain batek laranbate, berzek egiakoitz eta berzek nesken egun deitzen duguna: baina batzutan hartzen da aste guziagatik ere, eta halakotz erraiten da Sabbathoaren lehena, bigarrena, herena.

Saindu, erran nahi da Iainkoari dedikatua, konsekratua eta sakrifikatua: eta hunen kontrarioa da profano. Baina fidel guziak saindu deitzen dirade, zeren Iainkoak bere Espirituaz santifikatu baititu, mundu hunetako satsutasunetarik eta korrupzionetik retiratzeko. Iainkoa bera ere Saindu deitzen da baieta haren Aingeruak: eta erran nahi da Exzellent, guzizko estimatione handitan eduki behar den gauza bat bezala.

Sakrifikadorea, erran nahi da, Iainkoaren populua rekonziliagarri sakrifizio ofrendatzeko ofizioa. Eta ofizio haur zen populu Iudaikoa Jesus Krist ethor zedin baino lehen: baina hark ethorri izan denean fin eman ukan draue Moisesen Legeko figura guziei. Eta Sakrifikadoretan batetik berzera bazen diferentia, ezen batzuek aldarera hurbiltzen ziraden Iainkoari ofrendatzera, eta hek deitzen ziraden prinzipal, Lebiten respetuz: eta Lebitak ziraden mendreago eta zerbitzu beheragotara deithuak. Baina bazen guzien gaineko gehien bat, zein subirano deitzen baitzen, eta hunek representatzen zuen Jesus Krist berzek baino espezialkiago.

Sandaleak, ziraden abarka edo berze oinetako arin eta aisit batzuek.

Semea, *Gizonaren Semea* hartzen da Kristegatik, haren natura humanoaren egia expresukiago erakuts dadinatzat.

Signoak, hitz haur maiz hartzen da mirakuluagatik, zeren hezaz erakusten baitu Iainkoak bere puisanza mirakuluzkoa, irakatsi nahi duenaren aditzera gizonak iratzar ditzanzat. Zenbeit ordu hartzen da zerbeit signifikatone ekarten duen gauza usatu ezten batagatik ere.

Sinagoga erran nahi da hanbat nola kongregatonea: baina hartzen da partikularki Iuduen konpainiagatik, guk Kristinoen artean Eliza hartzen dugun bezala.

T

Talenta, zen pizu mota bat, eta hirien eta lekuen araura anhitz moldekotarik zen, baina gehien balio zuena zen sei milla drakmatiko, baitirade Franziko kontura hamekatan ehun liberaren ingurua.

Testamentua, komunzki hartzen da alianza solenelagatik, hala nola, Iainkoak lehenik Abrahamekin eta gero Israeleko populuarekin egin zue-nagatik, zein gero konfirmatu ukan baitu guregatik Jesus Krist gure Iau-narekin. Baina zeren Alianza haur bethiere sakrifiziotako odolekin egin izan baita, Apostoluak erraiten du, ezen hura dela, egiten duenaren herio-az baizen ratifikatzen eta konfirmatzen ezten Testamentu bat. Heb. 9. 16.

Thesaureria, zen Ierusalemeko tenplean ofrendak egiten eta ezarten ziraden lekua, errana zen usajeko begira litezenzat: komunzki deitzen da Elizako Tronkoa.

U

Ungentua, ezta erran nahi orain nehork unktatzeko usatzen duen ungentu mota: baina olio klaroa edo ur usain onetakoak: eta harienez anzianoki usatzen zuten, orain nehork perfumez edo ur usain onetako usatzen balu bezala.

Unzia, ezta solament komunzki kostumatzen den bezala hartzen: baina nehor deusetan instrument bezala zerbitzatzten den guziagatik ere bai.

Z

Zesar, hartzen da enperadore Romano guziagatik, hala nola, akt. 25. 12, Klaudegatik, eta Filip. 4. 22. Nerongatik.

Zeta, hitz hunez usatu ukan dugu zenbeitorduz, Grek-ez *Bisos* errai-ten denaren signifiktzeko, zein erran nahi baita liho fin krespa irudi duen bat: eta harzaz usatzen zuten, orain tafetasaz usatzen den bezala.

Zigilatzea hartzen da aprobatzeagatik eta laudatzeagatik. ioan. 3. 33: eta 6. 27.

ZUBEROAKO HERRIAN USANZATAN EZTIRADEN

hitz bakoitz batzu hango anzora itzuliak

A

Abolitzea *kenzia*.

Arbuiatzea, *refusatzia*.

arraxki *ibiki*

artha, *ansia, axola, arrangura*.

aserretzea, *samurtzia, azkanzia*.

auhena, *marraska*,

aurkan, *artezean, beinean, eretzian*.

azkendu, *zupertu*.

azpian, *pian*.

B

Behazuna, *gibelmina*.

babazuza, *xixerra*

behatztea, *so egitia*.

berariaz *expresuki*

E

Elemosina, *aumoina*.

errota, *eibera*.

eskobatzea *ekortzia*

eskobakinak, *ekorkinak*.

ei, *er*, datibo singularian *ari*, erraiten dena, Kuberoan eta aldirietan pluralean erraiten da, *er*, eta berzetan guzietan ei: hala nola batez minzatzera erraiten da heuskalerrri guzian, gizonari, emazteari, haurrari: eta anhitzez minzatzera, Kuberoan eta aldirietan gizoner, emazter, haurer, eta berzetan, guk heuskarazko translatione hunetan usatu ukan dugun bezala gizonei, emaztei, haurrei, &k.

F

Fiadorea, *bermea*.

fitsa, *buska*.

florea, *lilia*.

G

Gaixtagina, *briganta*.

gakoa, *giltza*.

garastia, *kario*.

guthiziatzea, *desiratzea*.

H

Hagitz, *guziz, xit*.

haguna, *grama*.

harana, *sakana*.

hotsa, *ažanza*,

hurbil, *hurren*.

hurkoa, *proximoa*.

I

Iaio, *sortbu*.

igorzeria, *durunda*.

iguzkia, *ekia*.

ihardukitea, *debatitzia*.

ilhargia, *argizagia*.

iraulzkatzea, *itzulerauzkatzia*.

iraungitea, *erhaitia*.

ixterra, *azpia*.

K

Kadena, *kathina*.

karmin, *mingatz*.

kaltea, *damuia*.

L

Lazoa, *laxera*.

landa, *elgia*.

larraina, *ežkaratza*.

lekorea, *elgoria*.

libre, *franko*.

lotzea, *estekatzia*.

M

Maiz, *nabaro*.

mendematzea, *berunatzia*.

mugarria, *zedarria*.

N

Neurria, *izaria*.

neurtzea, *izartzia*.

nokua, edo hebaina, *ženbeit menbroz, inpotenta*.

O

Ordaina, *ordaria*.
othoranza *apairuia*

zigilatzea, *sajeratzia*.

zigulua, *sajeta*.

zikotza, *xekena*.

P

Pedazua, *bethatxua*.
peskadore, *arranzale*. Gehienzi lekuetan arranzale erraitenagatik, heuskaldun anhitzi, ma. 4. 19 eta mark, 1. 17. Nik eginen zaituztet giza peskadore hobeki itzeukiz, ezen-ez. Nik eginen zaituztet gizarranzale: hala usatu ukan dugu.

pitina, *abugna*.

R

Resuma, *retatua*.
reboltari, *kereillos*

U

Umunzia, *haurboia*.
urriki, *dolu*.

X

Xarthatzea, *enpeldatzia*.
xistmista, *xasta*.
xitoa, *xitxa*.

Z

Zama, *karga, haxia*.
zerua, *zelua*.

TESTAMENTU BERRIKO MATERIEN ERIDEITEKO TAULA

Lehen kontuak kapitulua
erakusten du, eta berzeak
berseta

A

- Aaron Sakrifikadore izatera nola deithu. heb. 5. 4.
- Abandonatzeko aita eta ama Kristgatik. matth. 19. 29.
- Abandonatzen ez Iainkoak bereak. heb. 13. 5.
- Abaritia gaitz guziaren erroa 1. tim. 6. 10, eta aipatzeko ere eztena, ef. 5. 3
- Abaritia idolatria, kolos. 3. 5
- Abaritari ihes egiteko, luk 12. 15: heb. 13. 5
- Abba, aita. mark. 14. 36, rom. 8. 15: gal. 4, 6.
- Abelek fedez ofrandatu sakrifizioa. heb. 11. 4.
- Abiathar. mark. 2. 26.
- Abillamendu zaharra. matth. 9. 16: mark. 2. 21: luk. 5. 36. Kristen abillamenduez. mark. 15. 24, ioan, 19: 23.
- Abominableak. 2. pier. 3. 17.
- Abominatione desolationezkoa. matt. 14. 15. mark 13. 14
- Abortoin bat bezala Paul, 1. kor. 15. 8, eta Apostoluetako mendrena, 1. kor. 15. 9: ef. 3. 8
- Abraham deitzen sinhesten dutenen aita. rom, 4, 11.
- Abrahamek fedez Isaak ofrendatu. heb. 11. 17.
- Abrahamen haur, zein. rom. 9, 7: gala. 3. 7
- Abrastasuren enganioak Iainkoaren hitza ithotzen. matt 13. 22: mark 4. 19.
- Abrastasuretan esperanzarik ez ezarteko. 1. tim. 6. 17: iak. 5. 2.
- Abrats gaixtoa ifernuan, luk 16. 23.
- Abrats izatea Iainkoa baithan luk. 12. 21.
- Abratsa nekez Resuman sarthuren, matth. 19. 23.
- Abratsak, nigar egizue. iak. 5. 1.
- Abratsaren konparationea. luk. 12. 16: eta 16. 19.
- Abratsei egiten zaien exhortationea. 1. tim. 6. 17,
- Abratsei malediktione. luk 6. 24.
- Absent haragiz, present espirituz. kol. 2. 5.
- Absent Iaunaganik. 2. kor. 5. 6.
- Adam Kristen figura, rom. 5. 14.
- Adam lehena, Adam azkena 1. kor. 15. 45.
- Adam lehenik formatu, eta gero Eba, 1. tim. 2. 23.
- Adam-etan guziak hiltzen, 1. kor. 15. 22.
- Adar salbamendutakoa, luk. 1. 69.
- Adarrak saildu, rom. 11. 16.
- Adbenimendua azken iudiziora, matt. 24. 5: mark. 13. 26 1. thes 5, 1: 2. pier. 3. 12.
- Adbenimenduaren aitzineko signoak, luk- 21. 8. 25: 2. thes. 2. 3. 8.
- Adbersarioa, Antekrist eta Deabrua, 2. thes. 2. 4: 1. pier 5. 8.
- Adbokata eta Arartekoa, Iesus Krist, gala. 3. 19: 1. tim. 2. 5: heb, 7. 25, eta 8. 6: 1. ioan. 2. 1.
- Adimendu ber-batetako izateko, 1. kor. 1, 10.
- Adimendu gabe Krist bere ahaidek estimatzen, mark. 3. 21.
- Adimendu reprobaturara abandonatuen merkak. rom 1. 28.
- Adimenduaren irekita. luk 24. 45.

Adimenduz ez haur izateko baina malitiaz, 1. kor. 14. 20.
 Adiskidetasun mundukoa Iainkoaren etsaitasun. iak 4. 4.
 Administrationetako zorthea akt. 1. 25.
 Adoptionea, rom. 8. 15: eta 9. 4. galat. 4. 5: efes 1. 5.
 Adoratu Kuhurrek Krist. matth. 2. 11.
 Adoratzeko eta zerbitzatzeko Iainko bat bera, matth. 4 10: luk 4. 8:
 apok. 5.14: eta 14 7: eta 22. 9.
 Adoratzeko manera, ioan. 4. 24: akt. 17. 24.
 Adoratzeko nehor ez, Iainkoa baizen, akt, 10. 26: apok. 9. 20.
 Adulterioaz, matth. 5. 27, 28, 32: eta 19. 9: mark 10.19: rom 7. 3, eta
 13. 9: heb. 13. 4: iak, 4. 4.
 Afektione satsuak, rom, 1. 26. bekatutakoak, rom. 7. 5. haragiaren
 afektionea, herio: eta Espirituarena, bizitze, rom, 8. 6.
 Aflijituak garen ungi eginez. 1. pier. 3. 17, eta Kristino bezala, 1. pier.
 4. 15.
 Aflijituak othoitz begi, iak. 5. 13.
 Aflijituak rezebitzeko, 3. ioan. 1. 8.
 Aflijituei pausu asignatzen, 2. thes. 1. 7.
 Afliktione iragaiteko ordenatuak gara, 1. thes. 3. 3, eta hartara exhor-
 tatzen, heb. 12. 1.
 Afliktione ukanen afliktione emaiten dutenek, 2. thes. 1. 6.
 Afliktione ukanen munduan, ioan. 16. 33: 1 kor. 4. 11.
 Agabusek profetizatzen goseteaz, akt. 11. 28.
 Agar, galat. 4. 25.
 Ahaide egiazkoak nor Kristek, matt, 12. 48: mark 3, 35: luk 8. 21.
 Ahaidei gibela emaiteko Kristgatik, luk 14. 26.
 Ahaidetasun guzia Iainko Aitaganik, efes 3. 15.
 Ahalke ez izateko Ebanjelioaz, rom. 1. 16: 2. tim. 1. 8.
 Ahalke izatea Kristez, mark 8. 38: luk 9 26.

Ahoa, luk 21. 15: tit. 1. 10: iak 3. 10.
 Aingeru haurrenak, matth. 18. 10: Deabruenak, matth, 25. 41: apok.
 12. 9.
 Aingeru uztabiltzaleak, mat. 13. 39.
 Aingerua ezta adoratu nahi, apok. 19. 10. eta 22. 9.
 Aingeruak eta haien kreationea, kolos. 1. 16.
 Aingeruak guk iujeaturen, 1. kor. 6. 3.
 Aingeruak Krist konfortatzen, luk 22. 43.
 Aingeruek zerbitzaten Krist, matt. 4. 11: mark 1. 13
 Aingeruekin Krist ethorriren. mat. 16. 27, eta 25, 31.
 Aita bat, mat. 23. 9.
 Aita deitzen gure lehenagokoak, rom. 9. 5.
 Aita familia Krist, mat. 10. 25
 Aita Krist baithan eta Krist Aita baithan, ioan. 10. 38: Kristen Aita
 gure Aita, ioan. 20. 17
 Aita saildua, Iainko Aita, ioan 17. 11.
 Aita, Iainkoa, 1. kor. 8. 6: fidel guzien. 2. kor, 6. 18.
 Aitafamiliaren konparationea, matt, 20. 1: luk 13, 25.
 Aitak baizen Semea ez ezagutzen, matt. 11. 27: luk 10. 22
 Aitaren probidentia, luk 12. 6. 24.
 Aitek biltzen haurrenako, 2. kor. 12. 14.
 Aithorturen edo ukaturen dutenek Krist, zer ukanen, mat. 10. 32:
 luk 12. 8: filip, 2. 11
 Aitzinaramendua Iainkoaganik heldu, 1. kor. 3. 6
 Aizkora arboren errora, mat. 3. 10: luk 3. 9
 Aker deitzen gaixtoak, mat. 25. 32.
 Akerrak ezkerreko aldean, eta ardiak eskuinekoan, mat. 25. 33
 Akisitione salbamendutakoa. 1. thes. 5. 9 gloriatzkoa, 2. thes. 2.14.

- Akuloaren kontra ostiko egitea gogor, akt. 9. 5
- Akusazalea iraitzi. ap. 12. 10.
- Akzeptione pertsonetarako ez Iainkoa baithan. akt. 10. 34: rom. 2. 11: galat. 2. 6: 1. pier. 1. 17.
- Alaba. Siongo Alaba, mat. 21. 5. Abrahamen alaba deitzen etxea luk 19, 9. Kananearen alaba sendatu, matt. 15. 28. mark. 7. 29. Sararen alabak zein eta nola, 1. pier. 3. 6
- Aldaratu eta alfertu guziak, rom. 3. 12.
- Aldarea. Kristinoen aldarea Krist, heb. 13. 10. Enzensamenduko aldarea, luk 1. 11
- Aldarean partzipatzea, 1. kor. 9. 13, eta 10. 18.
- Alegera Apostoluak azotatu izanaz, akt. 5. 40
- Alegera dena alegera ezpaliz bezala izateko, 1. kor. 7. 30
- Alegera izateko esperantzaz, rom. 12. 12 :1. thes 5. 16
- Aleganza zeruan bekatore baten konbertituaz, luk 15. 7
- Alegurea izanen mundua Iainkoaren haurren tristitiaz, ioan. 16. 20
- Alhargun delizioski bizi dena, bizi dela da hila, 1. tim. 5. 6
- Alhargun gazteak, 1. tim. 5. 11
- Alhargun ohoratzeak zein 1. tim. 5. 3
- Alhargun paubreak gehiago emaiten, ezen ez abratsek, luk. 21. 2
- Alhargun Sarephakoa, luk 4. 26.
- Alhargunaren semea resusizatu, luk 7. 14
- Allianza Zirkonzisionezkoa, akt. 3. 25, eta 7. 8. Iainkoaren allianza, luk 1. 72: rom. 11. 27.
- Alokairu inikitatezkoa, akt. 1. 18
- Alokairua da zor den gaukaz rom. 4, 4
- Alokairua lanaren arauz, 1. kor. 3. 8
- Alokairua mahastizainei emaiten, mat. 20. 8
- Altxagarri guti batek orhe guzia korrupitzen, 1. kor. 5. 6: galat. 5. 9
- Altxagarri zaharra purgatu behar, 1. kor. 5. 7
- Altxagarriaren konparationea, mat. 13. 33: luk 13. 21
- Amen, 1. kor. 14.16: 2. kor. 1. 20
- Anaie falsuak, galat. 2. 4
- Anaie gara guziak, mat. 23. 8
- Anaieak anaiea tradituren, mat. 10. 21: mark 13. 12: luk 21. 16
- Anaieari gaitz daritzana, gizerhaile, 1. ioan. 3. 15
- Ananias diszipulua. akt. 9. 10.
- Ananias eta Safira haren emaztea gezurratik subitoki hiltzen: akt. 5. 5. 10
- Ananias sakrifikadorea, akt. 24. 1
- Andriu Pierrisen anaie, matt. 4. 18, eta 10. 2
- Ansia kenzeko, matth. 6. 25: luk 12. 22, eta 21. 34, eta Iainkoa baithan ezarteko eta humiliatzeko, 1. pier. 5. 6
- Ansia mundukoak zer egiten, mat. 13. 22
- Antekrist anhitz eta zein, 2. thes. 2. 3: 1. ioan. 2. 18. 22, eta 4. 3
- Antekrist eta seduzizale, 2. ioan. 1. 7
- Anzianoak ordenatu Elizan. akt. 14. 23, eta 20. 17: 1. tim. 5. 17: tit. 1. 5
- Anzianoek ez seignoriatzeko fidelen gainean, 1. pier. 5. 3
- Anzianoek nolako izan behar duten, tit. 1. 6
- Anzianoen eskuen inposicioneaz, 1. tim. 4. 14
- Anzianoen kontretako akusationea. 1. tim. 5. 19
- Apokriptamendua Krist, 1. ioan, 2. 2, eta 4. 10
- Apokriptatzeko nor bere partidarekin, matth. 5. 24: luk 12. 58
- Apostoluak Kristen testimonio, akt. 1. 8, eta 10, 42
- Apostoluak zehatu izan eta azotatu, akt. 5. 40, eta 6. 22: 2. korin. 11. 25
- Apostoluak, mat. 10. 2: luk 6. 13: 1. kor. 12. 28: efes. 4. 11, Krist gure konfesionaren Apostolu, heb. 3. 1

Apostoluek iharduki zein gehien izanen den: matth. 18. 1: mark 9. 33: luk 9. 46

Apostoluen eta Profeten fundamenta, ef. 2, 20

Apostoluen hitzez orhoit izateko, iud. 1. 17

Arartekoa bat, I. tim. 2. 5

Ardi erauzia, mat, 18, 12

Ardi eroria, mat. 12. 11

Ardi harakinzakoen pare Iainkoaren zerbitzariak, rom. 8. 35

Ardiak ezpa bildotsak otsoen artera bezala igorri Apostoluak, matt. 10. 16; luk 10. 3

Ardien Artzaina Iesus Krist ioan. 10. 11. 14: heb. 13. 20, eta haren ardiek haren boza enzuten, ioan. 10. 27

Argi egiten dute fidelek kandelen anzora, filip. 2. 15

Argi egiten Iainkoak bihotzetan, 2. kor. 4. 6

Argi Jentilei emana Krist luk 2, 32: akt. 13. 47

Argi munduarena Krist, ioan. 1. 5. 9, eta 8.12, eta 9. 5 eta 12. 35. 46

Argiaren haurrak, ioan. 12. 36

Arima, Kristen arima triste, matt. 26. 38: mark 14. 34. Nehorzaz hil izan diradenen arimak, apo. 6. 9, eta 20. 4

Arka allianzazkoa, heb. 9 4: apok. 11. 19, Noeren arka, heb. 11. 7.: 1. pier. 3. 20

Armada zelesialak, luk 2. 13

Armada zerukoan Iauna, rom. 9. 29: apok. 19. 14

Arnegatu Pierrisek Kristez matth. 26. 70: mark 14. 68: luk 22. 58: ioan. 8. 25

Arranberritu behar gara Espirituaz, ef. 4. 23: tit, 3. 5

Arranoak gorputza izanen den lekura bilduren, mat. 24. 28 luk 17. 37

Arrogantiari ihes egiteko, rom. 12. 3: heb. 13, 2: 1. pier. 4. 9

Artha du Iainkoak guzaz, 1 pi. 5. 7

Artharik ez tuena bere familiaz, infidela baino gaixtoago, 1. tim. 5. 8

Artharik haragiaren guthizietara ez ukaiteko, rom. 13. 14

Artzain eta Ipizpiku gure arimen Krist, I. pier. 2. 25

Artzain ona, ioan. 10. 2: heb. 13 20: 1. pier. 2. 25, eta 5. 4

Artzainak Bethlemera. luk 2. 15

Aseak diradenei malediktio- luk 6. 25

Aserrea, Gizon aserrea, iak. 1. 20

Aserretu Krist, mark 3. 5

Aserretzea, matt. 5. 22

Aserretzeko bekaturik egin gabe, ef. 4. 26

Asmatzeko espiritua zuen neskatosa, akt. 16. 16

Astoa eta asto umea, mat, 21. 2: ioan. 12. 14

Atsegin bekatutakoez zein guti kontu egiteko, heb. 11. 25

Atzo eta egun zena da Krist eternalki, heb. 13. 8

Augmenta iezaguk fedea, luk 17. 5

Authoritate deabruen gainean Apostoluek, mat. 10. 1. mark 3. 15: luk 9. 1

Authoritaterekin Kristek irakasten, mat: 7. 29: mark. 1. 22: luk: 4. 32.

Auzi egitea edo replikatzea Iainkoaren kontra, rom, 9. 20

Auzirik ez ukaiteko fidelek, 1 kor. 6. 7

Azeri deitzen Kristek Herodes. luk. 13. 32.

Azeriek zulhuak ukan eta xoriek ohatzeak. matth. 8. 20: luk. 9. 58.

Azkenak lehen eta lehenak azken, mat. 19. 30, eta 20. 16: mark. 10. 31: luk 13. 30.

Azkeneko denborez, 1. tim. 4.1: 1 pier, 1. 5: 1. ioan. 2. 18: iud. 18.

Azotatu izanaz Apostoluak alegera. akt. 5. 40.

Azotatu Krist. matth. 27. 26: mark 15. 15: ioan. 19. 1.

B

- Babiloneko Eliza, 1 pier. 5.
- Babilonetik ilkitea, apok. 17: 5. eta 18. 4
- Bai eta amen Kristez, 2. kor 1. 20
- Bai, bai: ez, ez, mat. 5. 37
- Bake eta seguranza dela erran dadinean, destruktione. heldu, 1. thes. 5. 3
- Bake ukaiteko guziekin, rom. 12. 18
- Bakea Elizetan, akt. 9. 31
- Bakea Krist baithan, hura munduari garaithurik, ioan 16, 33
- Bakea lurrekoei denuntiatzen, luk. 2. 14
- Bakea, Krist, ef. 2. 14
- Bakea. Apostoluen rezebizalen, mat. 10. 13
- Bakeari iarreikiteko, rom. 12. 18: heb: 12. 14
- Bakez izateko elkarrekin, mark 9. 50: 2. kor. 13. 11
- Bakezkoak dohatsu, mat. 5. 9
- Balaamen bidea, alokairua eta doktrina, 2 pier. 2. 15: iud. 11: apok. 2. 4
- Banitatara kreatura suiet, rom. 8. 20
- Banotu pensamenduetan, rom 1. 21: 1. kor. 3. 20
- Bantatzea ez on, iak. 4. 16
- Baptismo bat, ef. 4. 5: 1 pier 3. 21
- Barabbas, matt. 27. 21: mark. 15 7: luk. 23. 18: ioan. 18, 40
- Barkamendurik ez odol isurtze gabe, heb. 9. 22
- Barkatzeko batak berzeari, matth. 6. 14: mark. 11. 25
- Barkatzeko gogotik, matth. 18, 35: ef. 4. 32: kolos. 3.13 eta zenbategian, matth. 18 22. luk: 17. 4
- Barkatzen Kristek bekatuak mat. 9. 2: mark. 2. 5: luk. 5. 20
- Barnabas populuak deitzen Iupiter, eta Paul Merkurio, akt. 14. 12
- Barne harrapakieriaz betheak. matth. 23. 25: luk. 11. 39
- Barur eta oratione, mat 17. 21 mar. 9. 29: luk. 2. 37: akt. 13. 3. 1. kor. 7. 5
- Barura: matth. 6. 16
- Basa olibatzea, rom. 11. 24
- Bastard, zein. heb. 12.8
- Bat nola izateko garen, ef. 4. 3
- Bataillatzea Ebanjelioan, filip. 4. 3: 2 tim. 4. 7
- Batak berzea gogoatzeko obra onetara inzitatzegatik heb. 10. 24
- Batheiatu diradenak Kristen herioan, rom. 6. 3: Kristez beztitu: gala. 3. 27
- Batheiatuak Moisestan, 1. kor 10. 2
- Batheiatzea Iesusen izenean akt. 2. 38, eta. 8. 16, eta 19. 4.
- Batheiatzen ari Ioanes penitentiatara eta emendamendutara, mat. 3. 2: mark. 1. 4 luk. 3. 3: ioan. 1. 26: akt. 1. 5, eta 19. 3
- Batheiatzen Iesus bera etzen ari, ioan. 4. 2.
- Batheiatzen Kristek Espiritu sainduan eta suan, mat. 3 11: ioan. 1. 33: akt. 1. 5
- Bazko, mat. 26. 2: mark. 14. 12 luk: 22. 7.
- Beelzebub, mat. 10. 25, eta 12. 24: luk. 11. 15
- Begi eskuinekoaren idokitea, mat. 5. 29
- Begi ona edo gaixtoa, mat. 6. 22: luk. 11. 34
- Begia gorputzaren argia, mat. 6. 22
- Begithartez begitharte ikusiren, 1 kor. 13. 12
- Beharrari aiuta egiten draukanak, Kristi egiten, mat. 25. 35, eta 36
- Beharri enzute gabeak eta begi ikusten ez tutenak, rom 11. 8
- Beharri eta begi dohatsuak mat. 13. 16
- Beharri killikorak, 2. tim. 4. 3

- Beharriak prest Iaunak iustoen othoitzetara, 1. pier. 3. 12
- Behatzera Kristi manatuak gara, mat. 17. 5: mark. 9. 7: luk. 9. 35: akt. 3. 22
- Beillatu Kistek gau guzian orationetan, luk 6. 12
- Beillatzeko denbora guzian, luk. 21. 36: ef. 6. 18
- Beillatzeko eta fedean fermu egoiteko, 1. kor. 16. 13
- Beillatzeko eta othoitz egiteko, mat. 26. 41: mark 13. 33 eta 14. 38: kolos. 4. 2: 1. pier. 4. 7
- Beillatzeko, ezen nehork eztaki eguna ez orena, mat. 24. 42, eta 26. 13: 1. pier. 5. 8
- Bekatore gara guziak, 1. ioan. 1.8
- Bekatore konbertitzen denaz zer bozkario zeruan, luk. 15. 7
- Bekatoreak kaptibo, rom. 7. 23
- Bekatorek Krist enzuten, luk 15. 1
- Bekatoren deitzera Krist ethorri, mat. 9. 13: mark. 2. 17: luk. 5. 32, eta hek deitzen Ebanjelioaz. 2. thes. 2. 14
- Bekatu berzereneta ez komunikatzeko, 1. tim. 5. 22.
- Bekatu da, fedez eztena, rom 14. 23
- Bekatu egitea anaieren kontra, 1. kor. 8. 12
- Bekatu egitea, iakiara, heb. 10. 26
- Bekatu egiten duena deabruaganik da, 1. ioan. 3. 8, eta bekatuaren esklabo, ioan. 8. 34: rom. 6. 20: 2 pier. 2. 19
- Bekatu gabe Krist, ioan. 8. 46 1. pier. 2. 22
- Bekatua gizon batez, rom. 5. 12.
- Bekatua herioaren eztena, 1 kor: 15. 56
- Bekatua Legeak ezagut eraziten, rom. 3. 20, eta 7. 7
- Bekatuak eztezan gutan regna, manua, rom. 6. 12: gure bekatuakgatik hil izan Krist, rom. 4. 25
- Bekatuaren azfian guziak, rom. 3. 9, 23: gala. 3. 22
- Bekatuaren gainetik gratiak abondatu, rom. 5. 20
- Bekatuaren barkamendua Kristez, luk. 24. 47: akt. 5. 31, eta 10. 43, eta 13. 38: kolos. 1. 14
- Bekatuaren konfesatzea, matt. 3. 6. mark. 1. 5: akt. 9. 18: 1. ioan. 1. 9.
- Bekatuaren laxatzea eta lotzea, mat. 18. 18: ioan. 20. 23
- Bekatuaren purgationea Kristez egin izan, heb. 1. 3
- Bekatutako gizona, 2. thes. 2. 3.
- Bekatutarik Kristek delibratu, luk. 1. 74
- Bekatutarik retiratuaren konditionea, gaixtoago berriz eror badadi, 2. pier. 2. 20
- Bela tenplekoa hautsi, matt. 27. 51: mark 15. 38: luk 23. 45.
- Beldur izateko Iainkoaren, mat. 10. 28 luk. 12. 5: 1. pier. 2. 17: apok. 14. 7
- Beldurra ezta karitatean, 1. ioan. 4. 18
- Belhaun guzia gurthuren, rom. 14. 11: filip. 2. 10
- Belhaun iunktura partituak, heb. 12. 12
- Belial, 2. kor. 6. 15
- Benedikatuak edo maradikatuak zein, gala. 3. 9. 10
- Benedikatuak gizonez diradenak, dirade maradikatuak, luk. 6. 26
- Benedikatuak hazian, akt. 3. 25
- Benedikatuak, mat. 25. 34, ardi deitzen, mat. 25. 33
- Benedikatzen eta maradikatzen mihi beraz, iak. 3. 9
- Benediktionearen heretajez poseditzera deithuak, 1. pier. 3. 9
- Berriz erorten diradenak ezin arranberri, heb. 6. 4
- Berroari suz iexeki, akt. 7. 30
- Berthute espiritu sainduaganik, akt. 1. 8.
- Berthute Kristen izenean, mark 9. 39: akt. 19. 11
- Berthute Kristganik ilki, mark. 5. 30: luk. 6. 19, eta 8. 46

- Berthuteak Elizan, 1. kor. 12. 28
- Bestia abismekoa, apo. 11. 7
- Beztitu behar gara Iaunaz, rom. 13. 14: gizon berriaz, kolos. 3. 10: karitatez kolos. 3. 14: humilitatez, 1 pie. 5. 5
- Bi gogotakoa, iak. 1. 8, eta 4. 8
- Bianda bethi irauten duenari iarreikiteko, ioan. 6. 27
- Bianda espiritual, 1. kor. 10, 3
- Bianda fermua perfektoendako, 1. kor. 3. 1: heb. 5. 14.
- Bianda. Kristen bianda zein, ioan. 4. 34
- Biandak ezgaitu Iainkoaren gogarakotzen, 1. kor. 8. 8
- Bibifikatu izatekotz hil behar 1. kor. 15. 36
- Bibifikaturen guziak Kristekin, 1. kor. 15. 22
- Bibifikatzen Iainkoak gauza guziak, 1. tim, 6. 13
- Bide hersiak bizitzera eta zabalak perdicionera irioiten mat. 7. 13. 14
- Bidea xuxen egiteko, ioan. 1. 23
- Bidea, Egia, eta Bizitza Krist, ioan. 14. 6: Iainkoaren bidea, mat. 22. 16: mark. 12. 14, preparatu behar, mat. 3. 3, Iainkoaren bideak erideiteko inposible, rom. 11. 33
- Biga izanen haragi bat, 1. kor. 6. 16: ef. 5. 31
- Bigek konsentitzen badute lurraren gainean, Iainkoak enzunen, mat. 18. 19
- Bihi bide bazterrean ereina, mat. 13. 19
- Bihiaren biltzea granerera, mat. 13. 30
- Bihotz onetik gauza onak heldu eta gaixtotik gaixtoak, mat. 12. 35: luk. 6. 45
- Bihotz purifikatuak fedez, akt 15. 9
- Bihotz xahuz eta afektionatuki elkarri on eritziteko 1. pier. 1. 22
- Bihotz ximiko hartzea, akt. 2. 37
- Bihotzean dena Iaunak ikusten, rom, 8. 27
- Bihotzetik heldu pensamendu gaixtoak, mat. 15. 19
- Bihotzez sinhesten eta ahoz aithortzen, rom 10.10
- Bihotzez xahu diradenak dohatsu, mat. 5. 8
- Bildotsa. Iainkoaren Bildotsa Iesus Krist. ioan. 1. 29, makula gabea. 1. pier. 1. 19
- Bilo burukoak kontatuak, mat 10. 30: luk. 12. 17, eta hetarik bat ez galduren, luk. 12. 18
- Binagrez eta behazunez Iesus Krist edaran, matt. 27. 34
- Biperen jeneratione Fariseuak eta Saduzeuak, matth. 3. 7, eta, 12. 34, eta 23. 33 luk. 3. 7
- Birjina kastea, 2. kor. 11. 2
- Birjinei konseillu emaiten Paulek, 1. kor. 7. 25
- Birjinen konparationea, mat. 25. 1
- Bisione manifesta, akt, 10. 3
- Bisitationezko denbora ezagutu gabez Ierusalemese desegin, luk. 19. 44
- Bisitationezko eguna, 1. pier. 2. 12
- Bizi izatea eternalki, ioan. 6, 51: Bizi izatea Iainkoaren hitzetik, mat 4. 4: luk 4. 4. Bizi izatea fedez, rom 1. 17: gal. 3. 11: bakez, 2. kor. 13. 11 Bizi izatea Iainkoagana, rom. 6. 11, eta 14. 8: 2. kor. 5. 15: galat. 2. 19: Kristekin, rom. 6. 8: haragian, filip. 1. 22: haragiaren araura, rom. 8. 13
- Bizitze bakezkoa, 1. tim. 2. 2
- Bizitze eternala du Iainkoaren Semea baithan sinhesten duenak, eta sinhesten eztenak, kondemnationea, ioan. 3, 36: 1. ioan. 5. 10
- Bizitze eternala Krist, ioan. 14. 6: kolos. 3. 4
- Bizitze eternala zer, ioan. 17. 3.
- Bizitze eternala, matth. 25. 46: luk 18. 30: ioan. 17. 2: rom. 2. 7
- Bizitze eternaleko heredero, tit. 3. 7

Bizitze eternalekotzat ordenatuek sinhesten, akt. 13. 48

Bizitze Kristekin gordea Iainko Iaunean, kolos. 3. 3

Bizitzea eta hats hartzea Iainkoaganik, akt. 17. 25

Bizitzea prometatut egundanoz geroztik, tit. 1. 2: gero manifestatu izan zaiku, 1. ioan. 1. 2

Bizitzean sarthu nahi denak zer egiteko, matt. 19. 17

Bizitzearen begiratzea edo galtzea, maite edo hiragun ukaitea, matt. 10. 39, eta 16. 25: mark 8. 39: luk 9. 24, eta 17. 33: ioan. 12. 25

Bizitzearen promesa Krist Iaunean, 2. tim. 1. 1

Bizitzeko liburua, filip. 4. 3: apok. 20. 12

Blasfematzen Krist, mark. 15. 29

Blasfemazale izan Paul 1. tim. 1. 13

Blasfemio Espiritu sainduaren kontra denaz, mat. 12. 31 mark. 3. 28. 29: luk. 12. 10: 1. ioan. 5. 16

Boanerjes deithu izan Iakes eta Ioanes, eta zer erran nahi den, mark. 3. 17

Bokatione espiritual Iainkoazkoa, filip. 3. 14: 2. timot. 1. 9

Bokatione Iainkoazkoaren digne, 2. thes. 1. 11

Bokationean batbedera egoiteko, 1. korinth. 7. 20: ef. 4. 1

Bokationearen eta elektionearen fermu egitea, 2. pier. 1. 10

Borondatea eta egitea Iainkoaganik, filip. 2. 13.

Borondatea. Iainkoaren borondatea, rom. 12. 2: ef. 5. 17: 1. thesal. 4. 3. Iainko Aitarean borondatea eginen duena haren resuman sarthuren, matth. 7. 21: rom. 2. 13: iak. 1. 22

Borroka dugu deabruaren prinzipaltasunen eta botheren kontra, ef. 6. 12

Bortha hersiak bizitzera irioiten eta largoak perditionera, mat. 7. 13: luk. 13. 24

Bortha ifernukoak, mat. 16. 18

Bortha, Iesus Krist, ioan. 10. 7. 9.

Borz ogiezko mirakulua, mat. 14. 17: mark. 6. 38: luk. 9. 13: ioan. 6. 9

Bothere guzia Iainkoaganik, rom. 13. 1

Bothere guzia Kristi eman, mat. 28. 18

Botheretsua, luk. 1. 49

Boza zerutik Kristez, matth. 3. 17, eta 17. 5: mark 9. 7: luk 9. 35: 2. pier. 1. 18. Oihuz dagoenaren boza, matth. 3. 3: mark. 1. 3: luk. 3. 4: ioan. 1. 23. Esposaren boza, ioan. 3. 29. Iaunaren boza, akt. 7. 31. Iaunaren boza egundano ez enzun ez haren irudia ikurri, ioan. 5. 37

Burjeskide sainduekin, ef. 2. 19

Burlakeriak ere defendatu, ef. 5. 4

Burua. Iainkoa, Kristen Buruz: Krist, gizonaren: gizona, emaztearen, 1. kor. 11. 3: Elizaren Burua, Krist ef. 5. 23

D

Dabid gure aita. mark. 11. 10

Deabrua aireko eta munduko prinze, ioan. 12. 31: ef. 2. 2: eta 6. 12: fidelen akusazale, apok. 12. 10: gure kontrast eta etsai, mat. 13. 39 :1. pier. 5. 8: ef. 6, 12

Deabrua gizerhaile eta gezurti, ioan. 8. 44: 1. ioan. 3. 8

Deabrua Iuduen aita, ioan, 8. 44

Deabrua urdetara ere konjit gabe ezin ioan. matt. 8. 31: mark. 5. 12. luk, 8. 32.

Deabruak konfesatzen, ezagutzen dituela Krist eta Paul. akt. 19. 15

Deabruaren gezi enflamatuak nola iraungiteko, ef. 6. 16

Deabruari lekurik ez emaitzeko, ef. 4. 27

Deabruak Krist ezagutzen, mat. 8. 29: mark. 1. 34, eta 5. 7 luk 4. 41: iak. 2. 19

Deabruen lazoak eta latxerak, 1. tim. 3. 7: 2. tim. 2. 26

Deabruen prinzea, matt. 9. 34: mark. 3. 25: luk. 11. 15
 Deithu gara saildu izatera, 1. kor. 1. 2: 1. thes. 4. 7: heretajera, ef. 1. 11
 Deithuak anhitz, elejituak guti, mat. 20. 16, eta 22. 14
 Deithuak Kristez, rom. 1. 6, eta 8. 28, 30: 1. tim. 6. 12: 2. tim. 1, 9
 Delibranza Kristen odolaz, luk. 1. 68, eta 2. 38, eta 4. 19, eta 24. 21:
     kolos. 1.14: 1. thes 1. 10
 Demetriusek abaritiagatik idolatria sustengatzen, akt. 19, 24
 Denbora atseginetakoa, 2. kor. 6. 2
 Denbora azkenekoak, 1. tim 4. 1: 1. pier. 1. 5: 1. ioan. 2. 18: iud. 18:
     Kristen denbora, ioan. 7. 6
 Denbora determinatuak, akt. 17. 26
 Denbora eternalak, rom. 16. 25: 2. tim. 1. 9: tit. 1. 2
 Denbora konplitu, mark. 1. 15: galat. 4. 4: ef. 1. 10
 Denbora laburra, 1. kor. 7. 29
 Denbora perilosoa, 2. tim. 3. 1
 Denbora rekrubatzeko, ef. 5. 16: kolos. 4. 5
 Denbora zerbitzatzeko, rom 12. 11
 Denboren finak, 1. kor. 10. 11.
 Denis Areopajitak eta Damarisek sinhesten, akt. 17. 34
 Desertuan dela Krist erran badakigu, hara ez ioiteko, mat. 24. 26
 Desertuan Ioanes, luk. 3. 2
 Desertuan Krist, matth. 4, 1: mark 1. 12: luk. 4. 1
 Desir mundanoez renuntiatzeko, tit. 2. 12
 Desordenatuki dabilzanetarik apartatzeko, 2. thes. 3. 6
 Dispenser leiala, luk. 12. 42, eta desleiala, luk. 16. 1
 Dispenser onen anzora batbederak egiteko, 1. pier. 4. 10
 Dibisione izanen etxekoen artean, luk. 12. 52
 Dibisioean Korinthianoen artean, 1. kor. 11. 18

Digne Iainkoaren resumako izateaz, 2. thes. 1. 5
 Digne nor ezten Kristen, mat. 10. 37
 Dilubioa gaixtoen mundura 2. pier. 2. 5
 Disensioe Fariseuen eta Saduzeuen artean, akt. 23. 7
 Disensioe Kristgatik populuaren artean, ioan. 7. 43
 Dispensatione Pauli emana, ebanjelizatzea, 1. kor. 9. 17
 Dispensazale fidela, 1. kor. 4. 2. Iainkoaren sekretuen dispensazale,
     1. kor. 4. 1
 Disputa Estebenekin, akt. 6. 9
 Disputa eta seditione, akt. 15. 2
 Disputatione banoak, 1. tim. 6. 5
 Disputatione banoei ihes egiteko, tit. 3. 9
 Diszipulu ixilezkoa ioan 19. 38
 Diszipulu Kristenak zertan ezagun, ioan. 8. 31, eta 13. 3
 Diszipulua nabusia bezala bada, asko, mat 10. 25: luk 6. 40
 Diszipuluak hamabi, mat. 10. 1: luk 6. 13
 Dohain espiritualak, 1. kor. 12. 1
 Dohain Iainkoaz emana, zeren salbatzen garen, ef. 2. 8: Iainkoaren
     dohaina, ioan. 4. 10: 2. timot. 1. 6: haren dohainak
     eta bokationea urrikimendu gabe, rom. 11. 29
 Dohainak anhitz moldetako, rom. 12. 6: 1. kor. 12. 4
 Dohatsu afljitzzen diradenak iak. 5. 11
 Dohatsu Iainkoaren gauzak aditzen eta egiten dituen, ioan. 13. 17
 Dohatsu Iaunean hiltzen diradenak, apok. 14. 13
 Dohatsu Kristen izenean iniuriatzen diradenak, 1. pier 4. 14
 Dohatsu Kristgatik iraitziak, luk. 6. 22: ioan. 16. 2
 Dohatsu nor, mat. 5. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10: luk 6. 20, eta 11. 28
 Doktor falsuak izanen, 2. pier 2. 1: zertan eta nork ezagutzeko hek,
     matt. 7. 15. 16

Doktor, Elizan, 1. kor. 12. 28: ef. 4. 11. Fidelen doktora Espiritu
saindua, ioan. 14. 26

Doktoren artean Jesus, luk. 2. 46

Doktrina berria, mark. 1. 27: akt. 17. 19: Kristen doktrina ioan. 7. 16:
gizonena, mark 7. 7, 13. Deabruena, 1. tim. 4. 1

Doktrina dibersak eta estranjerak. heb. 13. 9

Doktrina gaixtoa, 1. tim. 4. 2.

Doktrina sanao rezebituren ezten denborarik izanen, 2. tim. 4, 3

Doktrina sanao, 1. tim. 1. 10: tit 2. 1

Domestiko Iainkoaren, ef. 2 19, eta fedearen, galat. 6. 10

Donoak eta sakrifizioak bekatuagatik, heb. 5. 1

Dragoina, Suge zarra, Deabrua, Satan, apok. 20, 2

Drakma galdua eriden, luk. 15. 8

Duenak eztuenari demon, luk. 3. 11: iaq. 2. 15 : 1. ioan. 3. 17

Duenari emanen zaio, mat. 13. 12: eta 25. 29: mark. 4. 25: luk, 8. 18:
eta 19. 26

E

Ebaisteko ez, baina trabailatzeko, rom, 13. 9: ef. 4, 28

Ebanjelioa galtzen diradenetara estalia, 2. kor: 4. 3

Ebanjelioa lehendanik prometatu, rom. 1. 2

Ebanjelioa mihi guziei ebanjelizatzeko, apok. 14. 6

Ebanjelioa sinhesten eztutenez zer izanen den, 2. thes. 2. 12: 1. pier:
4. 17

Ebanjelioa zer, rom. 1. 16. Resumako Ebanjelioa, mat. 9. 35: eta 24.
14: mark. 1. 14

Ebanjelioa zerbitzatzen duenak Ebanjeliotik bizi behar. I. kor. 9. 14

Ebanjelioa zerutik Espiritu sainduaz igorri, 1. pier. 1. 12

Ebanjelioaren ezagutzea nondik, 2, kor. 4. 6

Ebanjelioaren obedientian egoiteko, heb. 2. 1

Ebanjelioaren predikationea munduaren fina baino lehen izanen.
mat. 24. 14

Ebanjelistak Elizan. ef. 4. 11

Ebiltea egunaz edo gauaz. ioan. 11. 9: rom. 13. 12

Ebilteko espirituaren araura gala. 5. 16: eta Iaunaren gogara, kolos.
1. 10

Edari espirituala, 1. kor. 10. 4

Edifikatuak eta erro eginak Iaunean, kolos. 2, 7

Edifikatzea berzeren fundament gainean. rom. 15. 20: 1. kor. 3. 10

Edifikatzea Krist Iaunean, ef. 2. 22

Edifikatzeko elkar. 1. thes. 5. 11

Egarri Krist, ioan. 19. 28

Egarriak Kristek beregana edatera deitzen, ioan. 7. 37. apok. 22. 17

Egia Jesus Iaunean, ef. 4. 21

Egia sinhetsi nahi ukan eztukeiten guziak kondemnatoren. 2. thes. 2. 12

Egiak libre nehor egiten, ioan. 8. 32

Egiaren egitea, ioan. 3. 21

Egiaren ezagutzea, ioan. 8. 32

Egiari resistitzen draukatenak. 2. tim. 3. 8

Egiati Iainkoa, ioan. 3. 33

Egiatik nola anhitz aldaraturen eta elhe zarrei behaturen. 2. tim. 4, 4

Egile izateko hitzaren, eta ez enzule solament, mat. 7. 21. rom. 2. 13:
iaq. 1. 22

Egiteko nehork nehorri berak nahi lukeen bezala, mat. 7. 12: luk. 6. 31

Egiten duena hitza eta eztuena, luk. 6. 47

Egoiteko Krist Iaunean eta zer moldez. ioan, 6. 56: eta 15. 4 : 1.
ioan. 2. 24

Egoiten noiz Iainkoa gutan, 1. ioan. 3. 24

- Egoitza anhitz Iainkoaren etxean. ioan. 14. 2
- Egu erdi aldeko regina, luk. 11. 31
- Egun azkenekoak, 2. tim. 3, 1 heb. 1. 2: 2, pier. 3. 3: Iaunaren eguna, akt. 2. 20: 1, kor. 1. 8, eta 5. 5: 2, thes. 1.7: 1. tim. 4. 8 2. tim. 1. 12: Kristena, ioan. 8. 56. nolako izanzen, luk: 7, 24
- Egun bat Iauna baithan, milla urthe bezala, eta milla urthe egun bat bezala, 2 pier. 3. 8.
- Egun gaitzak, ef. 5. 16, eta 6. 13
- Egunaren haurrak, 1. thes: 5, 5
- Egunaz anzo ebiltako, rom. 13. 13
- Egunen diferentiarik ez, rom. 14. 5
- Egunen eta denboren obserbatzea, rom, 14. 6: gala. 4. 10
- Ehunetan doblaturik rezebituren Kristgatik onik utziren duenak, mat: 19. 29
- Ekar dezan batbederak bere krutzea, mat. 10. 38, eta 16 24: mark. 8. 34, luk: 14. 27: ardura, luk, 9. 23
- Elejituak guti, math, 20. 16, eta 22. 14
- Elejituak nola bilduren, mat 24. 31: mark. 13. 27: 1 thes: 4. 14
- Elejituak, mat. 24. 31: mark. 13 20, ioan, 13. 18, elejitu izan mundua fundatu baino lehen eternalki, ef. 1. 4: 2 thes. 2, 13
- Elektioea gratiaz Iainkoaganik, rom. 9. 11, eta 11, 5: 1. thes. 1. 4
- Elementak deseginen eta urthuren 2. pier. 3. 10
- Elemosina benedikzione deitzen, 2 kor. 9. 5
- Elemosina egiteko eta nola matth. 6. 2: luk. 11. 41, eta 12. 33: akt. 2. 45: 2 kor. 8. 4
- Elhe zarretan ez amusatze 1. tim. 1. 4, eta 4. 7: tit. 1. 14
- Elias ethortekoa Ioanes ethori, mat. 11. 14: eta 17. 11: mark. 9. 13
- Elika Harriaren gainean fundatu, matt. 16. 18, eta Harria, Krist, 1. kor. 10. 4
- Elimas enkantadorea. akt. 13. 8
- Eliza Kristen gorputza ef. 1. 23, eta Iainkoaren etxea, 1. tim, 3.15: heb. 3. 6: 1, pier. 2. 5, Iainkoaren Eliza ezta kontentionetako, 1. kor. 11. 16
- Eliza nola Kristez sanktifikatu eta makula gabetu, ef. 5. 25, 26, 27
- Eliza odolez akisitu, akt. 2 28
- Eliza, egiaren habea eta sustengua, 1. tim. 3. 15
- Elizabeth Zakariasen emazte, luk. 1. 5
- Elizaren fundamenta Krist, 1 kor. 3. 11
- Elizari erraitea, mat. 18. 17
- Elkar fiktione gabe onhesteko, ioan: 13. 34, eta 15. 12: 1, thes. 4. 9: 1, pier. 1. 22: l, ioan. 3. 11, eta 4. 20
- Elkar gogoatzeko eta obra onetera inzitatzeko, heb. 10, 24
- Elkar irakasteko eta admonestatzeko, kolos, 3. 16: l. the. 5. 11: 2, tim. 2. 2, eta 4. 2
- Elkar karitatez zerbitzatzeko, gala. 5. 13
- Elkar onhesteko, ioan: 13. 34, eta 15. 12: 1, thes.: 4. 9
- Elkarren kontra ez gaizki minzatzeko, iak: 4. 11, ezeta arranguratzeko, iak: 5. 9
- Elkarren suiet izateko, l, pier 5, 5
- Elkarri on badaritzagu Iainkoa gurekin, 1. ioan, 4. 12
- Emaita hartzea baino dohain hobetako, akt. 20. 35
- Emaiteko alegeraki, 2 kor. 9. 7
- Emaiteko eskatzen denari, mat 5. 42: luk. 6. 30
- Emaiten duenari emanen zaio, luk. 6. 38
- Emazte adulterioan hatzamana, ioan, 8. 4
- Emazte bakoitz bati Kristek predikatu, ioan. 4. 7
- Emazte bekatoresa, luk, 7, 37
- Emazte diacrenak nolako behar diraden, 2. tim 3. 11

- Emazte kroatua sendatu, luk 13. 13
- Emazte odol iariatzez eri izana, matt. 9. 22: mark 5. 24: luk, 8. 43
- Emazte zaharrak eta gazteak nolako izateko, tit. 2. 3
- Emaztea gizonetik, eta gizonagatik, 1. kor. 11. 8. 9: Batbederak bere emaztea biu eta batbederak bere senharra, 1. kor. 7. 2
- Emaztea ixilik egoiteko Elizan, 1. kor. 14. 34: baina suiekctionetan ikasteko, 1. tim. 2. 11
- Emazteak senharren suiet izateko, ef. 5. 22: kolos. 3.18: tit 2. 5: pier. 3. 1
- Emaztei Paulek predikatzen akt. 16. 13
- Emaztek Apostoluei lehen berriak Kristen resurrekzioneaz ekarten, luk 24. 9. ioan. 20. 18
- Emaztek Kristi zerbitzu egiten, luk. 8. 3
- Emazten abillamenduaz eta senharretarako eginbidez, efes. 5. 22: kolos, 3 18: 1. tim. 2. 9: tit, 2. 4, 1, pier 3. 1
- Emendatzeko eta konbertitzeko, mark. 1. 15: akt. 3. 19
- Emendatzeko Iaunaren gratian eta ezagutzean, kolos. 1, 10: 2. pier. 3. 18
- Enbaxadore, predikariak, 2. kor. 5. 20
- Enok fedez transportatu, heb, 11. 5
- Enplagatzeko batbedera obra onetan, tit. 3. 14
- Enzenser urhezkoa, heb. 9, 4: apok. 8. 3
- Enzutea gogorki, akt. 28. 27
- Enzutea Iainkoaren hitzetik, rom. 10. 17
- Enzuteaz Legeak ez iustificatzen, rom. 2. 13
- Enzuteko Krist, matth. 17. 5: mark. 9. 7: luk 9. 35: akt. 3. 22
- Enzuteko Moises eta Profetak, luk. 16. 29
- Enzutekoago Iainkoa ezen ez gizonak, akt. 4, 19
- Enzuten eta begiratzen dutenak Iainkoaren hitza, dohatsu. luk. 11. 28
- Enzutera prest izateko, minzatzera eta aserretzera berantior, iak. 1. 19
- Ereillearen konparationea, mat. 13, 3: mark. 4. 3: luk. 8. 5
- Ereinen duguna bilduren ere, gala. 6. 7
- Ereitea edo biltzea haragian edo espirituau, gala. 6. 8
- Ereitea xekenki edo largoki, 2. kor. 9. 6
- Erhautsaren oinetarik eragoiztea, mat. 10. 14: luk. 9, 5 eta, 10. 10
- Erho eta itsu Eskribak eta Fariseuak. mat. 23. 17
- Erho Kristgatik. 1. kor. 4. 10
- Erho norbeiten deitzea. mat, 5. 22
- Erhoak eta sinhestera berantiorrak, luk. 24. 25
- Eriak bisitatzen dituenak Krist bisitatzen, mat. 25. 36
- Eriek Anzianoak nola deitzeko. iak. 5. 4. 14
- Eritasunak gure bekatuakgatik, mat. 9. 2: ioan. 5. 14: baieta Iainkoaren obrak manifesta ditezenezat. ioan. 9. 3
- Erosten dutenak diraden poseditzen ezpalute bezala, 1. kor. 7. 30
- Eska bagaitz Iesus Kristen izenean, rezebituren, ioan. 14. 13
- Eskandalizatu hitzaz, ioan. 6. 60
- Eskandalizaturen eztena Krist Iaunean, dohatsu, mat. 11. 6
- Eskandalo krutzeazkoa, galat. 5. 11.
- Eskandaloa, mat. 18. 7: mark. 9. 42: luk. 17. 1
- Eskandaloak bilduren, mat 13. 41
- Eskandaloeci ihes egiteko, rom. 14. 13: eta 16, 17: 1. kor. 8. 9
- Eskatzen denak rezebitzen, mat. 7. 8: mark, 11. 24: luk. 11, 10 ioan. 14. 13: iaq. 1. 5
- Eskriba bat Kristi iarreiki nahi, mat. 8. 19
- Eskriba instruitua nolako, mat. 13. 52
- Eskribak eta Fariseuak nolako, mat. 23. 6: mark, 12. 38: luk. 11. 43, eta 20. 46

- Eskribatzen Kristek erhiaz lurrean, ioan. 8. 6
- Eskriptura saildua zertako on, 2. tim. 3. 16
- Eskriptura sinhetsi diszipuluek, ioan. 2. 22
- Eskripturak bilhatzeko, ioan. 5. 39
- Eskripturak gure doktrinagarri, rom. 15. 4
- Eskripturak konplitu, luk. 24. 44: ioan. 19. 28
- Eskripturaren somarioa, mat, 7. 12: luk. 6. 31
- Eskripturen aditza Iainkoaren dohain emana, luk. 24. 45
- Eskrupulu egiten duena, rom. 14. 23
- Esku eiharduna sendatu mat. 12. 13, mark. 3. 5: luk. 6. 10
- Esku eskuina noiz nehork trenkatzeko, mat. 5. 30. eta 18. 8: mark. 9. 43
- Esku lagunzazkoak, gala. 2. 9.
- Esku laxoen goititza, heb. 12. 12
- Eskua goldean duela gibelerat begira dagoena, luk. 9. 6 2
- Eskuak ezarten Kristek haurren gainean. matt. 19. 5. eta erien gainean, luk. 4. 40
- Eskuen inpositionea, akt. 6. 6. eta 13. 3, eta 19. 6: 1. tim. 5. 22: 2, tim. 1. 6
- Eskuina. Iainkoaren eskuina, akt. 2. 33. Iainkoaren eskuinean Krist iari, mark. 16. 19: rom. 8, 34: ef. 1. 20: heb. 1. 3. eta 8. 1, eta 12. 2: 1. pier 3. 22
- Esperanza Israelekoa, akt. 28. 20
- Esperanza Jentilena Krist, matt. 12. 21: rom. 15. 12
- Esperanza ukaiteko perfektoki, 1. pier. 1. 13
- Esperanzak ez konfunditzen, rom. 5. 5
- Esperanzaz salbatu rom. 8. 24
- Espiritu abusariak eta deabruen doktrinak izanen, 1. tim. 4. 1: 2. tim. 3. 1: 2. pier. 3. 3
- Espiritu adoptionezkoa, rom, 8. 15
- Espiritu egiatakoa, ioan. 14. 17, eta 15. 26
- Espiritu gaixtoa eta satsua, matth. 12. 43: mark 1. 23. 27: luk 11. 24
- Espiritu guzia ez sinhesteko, baina forogatzeko, 1. ioan 4. 1
- Espiritu Iainkoa, ioan. 4. 24: 2. kor. 3. 17
- Espiritu saildua Kristen gainera, mat. 3. 16: luk 3. 22: ioan 1. 32
- Espiritu sailduaren fruktuak, galat. 5. 22
- Espiritu santifikatzenetakoa, rom. 1. 4
- Espiritu satsua haurraganik ilki, luk. 9. 42
- Espiritu suiekionetakoa, rom. 8. 15: Iainkoaren Espiritua, matt. 12. 28
- Espiritua ez iraungiteko, 1. thes. 5. 19
- Espiritua ez kontristatzeko, ef. 4. 30
- Espiritua Iesusek nola rendatu, matt. 27. 50: mark 15. 37: luk 23. 46: ioan 19. 30
- Espirituak bibifikatzen, ioan. 6. 63: 2. kor. 3. 6
- Espirituaren araura ebilteko, galat. 5. 16
- Espirituen Aitaren suiet izateko, heb. 12. 9
- Espirituz othoitz egitea, 1. kor 14. 15
- Espirituz patient izateko guzietara, 1. thes. 5. 14
- Estebenek hiltzerakoan Iainkoari espiritua gomendatzen era etsauakgatik othoitz egiten, akt. 7. 59. 60
- Estebenekilako disputa, akt. 6. 9
- Estekadurak eta tribulationeak Paulen begira egon, akt. 20. 23: filip. 1. 7: filem. 13
- Estekatu Iesus, matth. 27. 2: mark. 15. 1
- Estekatu Paul. baina ez hitza, kolos. 4. 3: 2. tim. 2. 9: filem 9
- Estekatua Espirituz, akt. 20. 22
- Etsaiakgatik othoitz egin Kristek, luk 23. 34: Estebenek ere, akt. 7. 60

Etsaiakgatik othoitz egiteko, mat. 5, 44
 Etsai ei on eritziteko, eta ungi egiteko, matt. 5. 44: luk 6. 35: rom. 12. 20
 Etxe eternala zeruetan, 2. kor. 5. 1: Iainkoaren etxea luk 6. 4: 1. pier. 4. 17. Orationetako etxea, mat. 21. 13: mark. 11. 17: luk. 19. 46
 Etxe zathitua, matth. 12. 25: mark. 3. 25. luk. 11. 17
 Etxetan ere Apostoluek irakatsi. akt. 5. 42, eta 20. 20, eta 28. 23
 Eutixe predikuan eroririk hila, resusztatua, akt. 20. 9
 Exauditu izatea denbora gogarakoan, 2. kor. 6. 2
 Exenplu eman guri Kristek ioan. 13. 15: 1. pier. 2. 25
 Exenplutan Paul. filip. 3. 17: 2, thes. 3. 9: 1. tim. 1. 16
 Exkomiku, Kristi on eztaritzatenak, 1. kor. 16. 22
 Exkomunikatione egiazkoa eta bidezkoa, mat. 18. 17: 1. kor. 5. 4: 2. thes. 2. 12: 1. tim. 1. 20: iniustoa eta bidegabekoa, ioan. 9. 22
 Experimentatzeko gauza guziak eta on denari iarreikiteko. 1. thes. 5. 20
 Experimentatzeko nork bere burua eia fedea duenez. 2. kor. 13. 5
 Ez, ez: bai, bai, mat. 5. 37
 Ezagutzeak hanzen, 1. kor. 8. 1
 Ezagutzen ditu Iaunak bereak, 2. tim. 2. 19
 Ezkondua ezkondu ezpaliz bezala izateko, 1. kor. 7. 29
 Ezkonka defendatzen dutenak abusari, 1. tim. 4. 3
 Ezkonka honorable, heb. 13. 4
 Ezkonza, 1. kor. 1. 7
 Ezkonzeko da konteni ezin daitena, 1. kor. 7. 9
 Ezne adimenduzkoa eta enganio gabetakoa desiratzeko, 1. pier. 2. 2
 Eznea haurren, 1. kor. 3. 2 heb. 5. 13
 Ezpata bi, luk. 22. 38: Espirituaren ezpata, ef. 6. 17: majistratuarena, rom, 13. 4

Ezpataren lurrean ezartera Krist ethorri, mat. 10. 34
 Ezpataz hiltzalea, ezpataz hiltzeko, mat. 26. 52. apok. 13. 10
 Eztei egiten rege batek, mat. 22. 2
 Ezteiak Kanan-en, ioan. 2. 1
 Ezteietako banketa, apok. 19. 9: 17

F

Fableak eta atsoen elhe irudiak irazteko, 1. tim. 4. 7
 Fariseu glorioso, luk. 18. 10
 Fariseu Paul, akt. 23. 6: filip. 3. 5
 Fariseuak eta Saduzeuak bipera jeneratione, mat. 3, 7: Suge, matt. 23. 33: ohoin eta gaixtagin, ioan. 10. 8
 Fariseuek barur egiten. mat. 9. 14
 Fariseuek emazte alhargunen etxeak iaten, mat. 23. 14: mark. 12. 40: luk. 20. 47
 Fede gabe Iainkoaren gogarako ezin izan, heb. 11. 6
 Fede handia Kananeak, mat. 15. 28, eta Zentenerak, mat. 8. 10: luk. 7. 9
 Fede karitatez obratzen duena, galat. 5. 6: iak. 2. 17. 18
 Fede xipitako, mat. 14. 31, eta 16. 8: luk. 12. 28
 Fedea augmenta dakien Apostoluek othoitz egiten, luk 17. 5
 Fedea dudarik gabe izateko, mat. 21. 21
 Fedea enzutetik, eta enzutea Iainkoaren hitzetik, rom. 10. 17
 Fedea ez karitatea gabe, gala. 5. 6: 1. tim. 1. 5
 Fedea ezta guzien, 2. thes. 3. 2
 Fedea Iainkoaren dohain emana, mat. 16. 17: filip. 1. 18: 2. pier. 1. 3
 Fedea Iesus baithan, akt. 20. 21: eta 24. 25
 Fedea iustitiatan inputatzen eta kontatzen, rom. 4. 22

Fedea obrak gabe hila, iaq, 2. 17. tit. 1. 16
 Fedea zer, heb. 11. 1
 Fedeak sendatzen, luk. 8. 48: eta 17. 19: eta 18. 42
 Fedean perseberatzeko, kolos. 1. 23
 Fedean sano izateko, tit. 1. 13: eta 2. 2
 Fedearen berthutea, mat. 17. 20: luk. 17. 6
 Fedearen exzellentia, heb. 11. 2
 Fedearen fina arimen salbamendua, 1. pier. 1. 9
 Fedearen Kapitaina Krist, heb. 12. 2
 Fedeaz iustitia, rom. 3. 22: eta bakea, rom. 5. 1
 Fedeaz razoin emaiten iakin behar, 1. pier, 3. 15
 Fedeko domestikoak, gala. 6. 10
 Fedez bekatuen barkamendua Kristen izenean, akt. 10. 43
 Fedez bihotzak purifikatzen, akt. 15. 9
 Fedez deabruari resistitzeko, 1. pier. 5. 9
 Fedez eztena bekatu da, rom 14. 23
 Fedez fermu izatea, rom. 11. 20, eta 14. 4, 2. kor. 2. 24: 1. pier. 5. 9
 Fedez flaku diradenak suportatzeko, rom. 15. 1 :1. the 5. 14
 Fedezko seguranzarekin Iainkoagana retiratzeko, heb 10. 22
 Festusek Paul sobera iakinez erho estimatzen, akt. 26. 24
 Fidel da Iauna, 2. thes 3. 3: 2. tim. 2. 13
 Fidel izan Abraham, gala. 3. 9
 Fidelak Abrahamen haur, rom. 9. 7, 8
 Fidelak ez kondemnationetara ethorriko, ioan. 5. 24
 Fidelak fidelen exenplu eta patroin izateko, 1. tim. 4. 12 tit. 2. 7
 Fidelak gaitzetsiak eta persekutatuak izanen. ioan, 5. 8: eta 15. 18: eta 16. 2: 2. tim. 3. 12
 Fidelak, Iainkoaren populua, 1. pier. 2. 9

Fidelek mundua iujeaturen, 1. kor. 6. 2
 Fidelen harmadurak, ef. 6. 16: 1. thes. 5. 8
 Fidelen herioa dohain onezko apok. 14. 13
 Fidelen hiltzalek uste Iainkoari zerbitzu egiten draukatela, ioan. 16. 2
 Fidelen konbersationea, 2. kor. 6. 4
 Fidelen libertatea. rom. 8. 1
 Fidelen minzatzea nolako izateko, kolos. 4. 6
 Fidelen obrak Iainkoari ez ahanziren, heb, 6. 10
 Fikotze bat maradikatu Kristek, mat. 21. 19: mark, 11. 14
 Fikotzearen konparationea, mat. 24. 32: mark 13. 28
 Filosofia eta dezeptione banoa kolos. 2. 8
 Fineziaz ez ebiltzeko, 2. kor. 4. 2
 Fitsaren berzeren begitik kenzea, mat. 7. 5: luk. 6. 42
 Forogatzeko nork bere burua, 1. kor. 11. 28
 Frukto ezpainezkoa, heb. 13. 15
 Frukto ona edo gaixtoa, mat 7. 17: luk. 6. 43
 Frukto penitentiaren digneak egiteko, mat. 3. 8: luk. 3. 8
 Fruktoa bizitze eternaletan, ioan. 4. 36: Espirituaren fruktuak, gala. 5. 22: ef. 5. 9
 Fruktoak eginen dituenari Iainkoaren Resuma emanen zaio, mat. 21. 43
 Frukutik arborea ezagutzen, mat. 7. 16

G

Gabriel, luk. 1. 19
 Gadarenoek Krist refusatzen. luk. 8. 37
 Gaitz eritzi munduak Kristi ioan. 7. 7, eta 15. 17
 Gaitza gaitzagatik ez rendatzeko, mat. 5. 39: rom. 12. 17: 1. thes. 5. 15: 1. pier. 3. 9

Gaitzerizterik duena gizerhaile, 1. ioan. 3. 15, eta ilhunbean ebili, 1. ioan. 2. 11

Gaitzerrailek Iainkoaren resuma ez heretaturen, 1. kor. 6. 10

Gaitzerraiteko ez elkar, iak. 4. 11

Gaitzerraiten gaituztenez ungi mintzatzeko eta hekgatik othoitz egiteko, mat. 5. 44. luk 6. 28: rom. 12. 14

Gaitzesteko aita eta ama baieta goitiko ahaideak Kristgatik, luk 14. 26

Gaitzetsiak izanen Kristekin eduki nahi dutenak. mat. 10. 22, eta 24. 9: mark 13 13: luk 6. 22, eta 21. 17

Gaixtagin batak krutzean Krist blasfematzen, luk 23. 39. eta berzeak Krist baithan bere konfidanza ezarten, luk 23. 42

Gaixto gara naturaz eta hiraren haur, mat. 7. 11: ef. 2. 3

Gaixtoa kendu behar berzen artetik, 1. kor. 5. 13

Gaixtoekin ez nahastekatzeko: 1. kor. 5. 11

Gaizki egile Krist estimatu, ioan. 18. 30

Gaizkia dirudienetik ere begiratzeko. 1. thes. 5 22

Gaizkiagatik ungi rendatzeko, mat. 5. 44: rom. 12. 14

Gaizkiari gaitz eritziteko, rom. 12. 9

Gaizkirik nehorzaz ez erraiteko, tit. 3. 2

Gaizkitik itzulirik ungi egiteko, 1. pier. 3. 11

Gakoa. Ezagutzearen gakoa, luk 11. 52. Resumaren gakoa mat. 16. 18. Ifernuaren eta herioaren gakoa, apo. 1. 18

Galdu zenaren ondoan Krist ethorri, luk. 19. 10

Galileanoak, luk. 13. 1

Gamaliel doktoraren konseillua, akt. 5. 34

Gapirioa begian, matth. 7. 5: luk. 6. 41

Gaua iragan, rom. 13. 12

Gauaz lo etzatea, 1. thes. 5. 7

Gauza guzia egiteko Iaunaren gloriatan, 1. kor. 10. 31, eta Iaunaren izenean, kolos. 3. 17

Gauza guziaren fina hurbiltzen, 1. pier. 4. 7

Gazteak zaharren suiet izateko, 1. pier. 5. 5

Gazten eginbidea, tit. 2. 6

Gaztetasunaren guthiziei ihes egiteko, 2. tim. 2. 22

Gaztigamenduan guziak partizipant, heb. 12. 8

Gaztigatzen gaitu Iainkoak haren saildutasunean partizipant garenkat, beb. 12. 10

Gaztigatzen Iainkoak maite dituenak, heb. 12. 6: apok. 3. 19, eta hark gaztigatzen ezituenak bastard, heb. 12. 8

Gehenna, mat. 5. 22. 29, eta 18. 9

Geltzurrunak eta bihotzak examinatzen dituena, Iainkoa, apok. 2. 23

Gerla eta seditione izanen munduaren finerat, baina halakotz ez izitzeko, luk 21. 9

Gerlak nondik heldu, iak, 4. 1

Gezurra kenzeko, eta egiaz minzatzeko, ep. 4. 25: kol, 3. 9

Gezurragatik Ananias eta Sapphira haren emaztea subitoki hil, akt, 5. 10

Gezuraren aita, deabrua, ioan. 8. 44

Gibel min karminduran izatea, akt. 8. 23

Gizon barnekoa, rom. 7. 22

Gizon bekatutakoa, 2. the. 2. 3

Gizon bi gogotakoa, inkonstant, iak. 1. 8

Gizon bihotzekoa. 1. pier. 3. 4

Gizon eta emazte gaztek nolako izan behar. tti. 2. 6.

Gizon etsaia, mat. 13. 28

Gizon guziagatik othoitz egiteko, 1. tim. 2. 1

Gizon kanpokoa edo barnekoa, 2. kor. 4. 16

- Gizon korrupituak, 2. tim. 3. 8
- Gizon marxantaren konparationea, mat. 13. 44
- Gizon naturalak ez ditu konprehenditzen Iainkoaren Espirituaren gauzak, 1. kor. 2. 14.
- Gizon perfektoa, ef. 4. 13
- Gizon regearen konparationea, mat. 22. 2
- Gizon tentatione iragaiten duena dohatsu, iak. 1. 12
- Gizon zaharra eta berria, ef. 4. 22, 24: kol. 3. 9. 10
- Gizon, gaixtaginen artera eroria, luk. 10. 30
- Gizona gezurti, rom. 3. 4
- Gizona Iainkoaren imajina eta gloria, 1. kor. 11. 7
- Gizona satsutzen duten gauzak zein, mat. 15. 11: mark. 7. 15, 21
- Gizonak naturaz hiraren ume, efes. 2. 3
- Gizonak nolako izanen azkeneko denboretan, 2. tim. 3. 2
- Gizonaren bizia lanho baizen ez, iak. 4. 1
- Gizonen doktrinari ihes egiteko, kolos. 2. 8. 16
- Gizonen gogarako ez izateko, galat. 1. 10
- Gloria Iainkoari Elizan, ef. 3. 21: Kristi, hebr. 13. 21: 2. pier. 3. 18: Iainkoaren gloria, ioan. 11. 4: rom. 1. 23: Krist bere Aitaren glorian ethorriren, mat. 16. 27: Paulen gloria, 1. kor. 9. 15: Gizonen gloria, florea bezala doa, 1. pier. 1. 24
- Gloriatzea nor bere goratasunean edo beheratasunean, iak. 1. 9
- Gloriatzea tribulationetan, rom. 5. 3: galat. 6. 14
- Gloriatzeko ez nor bere berthutean, 1. kor. 4. 7
- Glorifikatu Iainko Aitaren izena, ioan. 12. 18
- Glorifikatu Iainkoa Krist Iaunean, ioan. 13. 32, eta 15. 18
- Glorifikatzen Aita Semean, ioan. 14. 13
- Glorifikatzen Aitak Krist, ioan. 8. 54, eta 11. 4
- Glorifikatzen Iainkoa, luk. 7. 16, eta 17. 15, eta 18. 43
- Glorifikatzen Jentilek hitza. akt. 13. 48
- Gobernamenduak Elikan, 1. kor. 12. 28
- Gogo batez eta aho batez glorifikatzeko Iainkoa, rom. 15. 6
- Gogo eta konsentimendu batetako izateko, filip. 2. 16
- Gogoatzeko Iainkoaren gratiatik nehor aldara ezta din, heb. 12. 15
- Gogortzen Iainkoak plazer duenaren bihotza, rom. 9. 18
- Gogotik egiteko eginen dena Iaunari anzo, kol. 3. 23
- Gomitatuak ezteietara, matt. 22. 3
- Gorde Krist, ioan. 8. 59
- Gormandizari ihes egiteko, luk. 21. 34: rom. 13. 13
- Gormant eta hordi Krist estimatu, mat. 11. 19: luk. 7. 34
- Gorpurz sensuala, 1. kor. 15. 44
- Gorputz bat gara anhitz garelarik, eta bata berzearen membro, rom. 12. 5: 1. kor. 12. 12
- Gorputz bekatutakoa, rom. 6. 6.
- Gorputza. Iesus Kristen gorgutza, matt. 26. 26: mark. 14. 22: luk. 22. 19: 1. kor. 11. 24: Kristen gorputzaren komunioa, 1. korin. 10. 16: Eliza Kristen gorputz, ef. 1. 23, eta gure gorputzak Kristen membro, 1 kor. 6. 15: Kristi Konsekratuak, 1. kor. 6. 13, 19: Lurrezko unzi, 2. kor. 4. 7
- Gorputzak etxe deitzen, 2. kor. 5. 1
- Gorputzaren suiekctionetara, erekartea, 1. kor. 9. 27
- Gorputzez eta espirituz Iainkoa glorifikatzeko. 1. kor. 6. 20
- Gose eta egarri diradenak iustitiaz, dohatsu, matth. 5. 6: luk. 6. 21
- Gose Iesus, matt. 4. 2, eta 21. 18, eta 25. 35: luk. 4. 2
- Gose ziradenak konplitu Iainkoak, luk. 1. 53
- Gratia bekatua baino abondosago, rom. 5. 20

Gratia dohainaren neurriaren araura. ef. 4. 7
 Gratia eta bake, rom. 1. 7: 1 kor. 1. 22: kor. 1. 2
 Gratia eta egia Kristez, 1. ioan, 1. 17: 1. kor. 1. 4: Iainkoaren gratia,
 luk. 2 40. akt. 11. 23 guziei agertu, tit. 2, 11
 Gratiak eta eskerrak bethi rendatzeko, ef. 5, 20
 Gratiatsu izateko, kol. 3. 15
 Gratiar salbatzen gara, ef. 2. 5
 Gratiar rendatzea, matt. 26. 27 luk. 17. 16: ioan. 6, 11: rom. 1 8: ef.
 5. 20: kolos 3. 17: 1. the 5. 18: 2. thes. 1. 3
 Guduak eta kestioneak ilhunbearen obra, rom. 13. 12: 1 kor. 1. 10:
 eta 11. 16
 Guduak eta inbidiei ihes egiteko, rom. 13, 13
 Gudurik ez ukaiteko, tit, 3. 2
 Guthizia gaixtoek arimen kontra gerla egiten, 1. Pier. 2. 11
 Guthizia, gaitz guziaren erroa, 1. tim. 6. 10
 Guthiziatzea emaztez, matt 5. 28
 Guthiziatzeko ez, rom. 13. 9: 1 kor. 10. 6
 Guthun persekutionetakoak, akt. 9. 2
 Guthun separationezkoa, mat 19. 7: mark 10. 4
 Guziak ohoratzeke 2. pie. 2. 17
 Guziei ungi egiteko, baina prinzipalki fedeko domestikoei, gala. 6. 10

H

Haize doktrinatakoak, ep. 4. 14
 Haizea eta itsasoa mehatxatzen Kristek, mat. 8. 26: luk 8. 24
 Haizea kontra, mark 6. 48. Laur haizeak, mat. 24. 31
 Haizek eta itsasoak Krist obeditzen, mat. 8. 27: luk 8. 25
 Halakret iustitiazkoa, efe. 6. 14. Fedezkoa, 1. thes. 5. 8

Hameka diszipuluak, matt. 28. 16: luk 24. 33
 Handi nor Iainkoaren resuman, mat. 18. 1
 Handiena den xipien, matth. 20. 26: luk 22. 26
 Haragi bekatutakoa, rom. 8. 3
 Haragi guzia belharraren pare, 1. pier. 1. 24
 Haragia eta odola, gizona erran nahi, matt. 16. 17: 1. kor. 15. 50: gal.
 1.16. Kristen haragia fedez iaten, ioan. 6. 54
 Haragiak espirituaren kontra desiratzen, gala. 5. 17
 Haragiaren afektioa, herio, rom. 8 6
 Haragiaren arauzkoak haragiaren gauzetara afektionatu, rom. 8. 5
 Haragiaren araura bizi diradenak, hilen, rom. 8. 13
 Haragiaren desiretarik begiratzeko. rom. 13. 14: galat, 5. 17: 1. pier.
 2. 11
 Haragiaren obrak zerik, gal. 5. 19
 Haragiaren satsutasunetarik xahutzeko, 2. kor. 7. 1
 Haragirik ez iatea, 1. kor. 8. 13
 Harrapatzeko gaizki doazenak, iud. 1. 23
 Harri arbuiatua Krist, matt. 21. 42: mark 12. 10: 1. pi. 2. 4. 6
 Harri bizia krist, 1. pier. 2. 4. 6
 Haur izateko malitiaz eta ez adimenduz, 1. kor. 14. 20. Iainkoaren
 haur izateko moiena, Krist, ioan. 1. 12: Fedez, gal. 3.
 26: zein diraden mat. 5. 9: ioan. 1. 12, eta 8. 42: rom.
 8. 14, eta 9. 8: 1. ioan, 3. 1 Deabruarenak, ioan. 8. 44:
 1 ioan. 3. 8
 Haurrak aitamen kontra altxaturen, matt. 10. 21; mark 13. 12
 Haurrak Kristgana ekarten mat. 19. 13: mark. 10. 13: luk. 18. 15
 Haurrak saindu aitama fidelenak, 1. kor. 7. 14
 Haurrek obeditzeko aitamak ef. 6. 1: kolos. 3. 20
 Hazi ona landan erein, matth. 13. 24, 37

Hazia Isaak-etan, rom. 9. 7: Abrahamen hazia, ioan. 8. 33: akt. 7. 6: rom. 9. 7

Heredero bagara Aitaren, Kristen herederokide, ro. 8. 17

Heredero gauza guzien Krist heb. 1. 2

Heretaje zelestiala promesaren kausaz emaiten, mat. 25. 34: gala. 3. 17: tit. 3. 7: 1.pier. 1. 3: Iainkoaren heretajea sainduetan, ef. 1. 18: kolos. 1. 12: 1, pier. 1. 4

Heretikoari nola ihes egiteko. tit. 3. 10

Herioa iretsi izan Kristez, 1. kor. 15. 54: 2. kor. 5. 4

Herioan dago haurrideari on eztaritzana, 1. ioan. 3. 14

Herodes harabartu, akt. 12. 23

Herodes Ioanesen beldur, mark. 6. 20

Herodes Kristek azeri deitzen, luk. 13. 32

Herodes rege. luk. 3. 1

Herodesek bere iaia egunaz besta egiten, mark, 6. 21

Herodesek burua edeki erazi Ioanesi, mat. 14. 9: mark, 6. 27

Herodesek Iakes hil, akt 12. 2

Herodesek Krist adoratu nahi duela irudi egiten eta haurrak hiltzen, mat. 2. 3, 16

Herodesek zer opinione Kristez, mat. 14. 1

Hil bagaitz Iaunarekin, biziko ere harekin. 2. tim. 2. 11

Hil behar behin, heb. 9. 27

Hil gara Kristekin bekatuaz den bezenbatean, rom. 62, 8: kol. 2. 20: 2 tim. 2. 11: 1. pier. 2. 24

Hil izan da Jesus, ioan. 19. 33. gugatik, rom. 5. 6: 1. kor. 15. 3: 1. thes. 5. 10: heb. 2. 9

Hilak resusztatzen, matth. 11. 5

Hilitzera Paulek desiratzen, filip. 1. 23

Hipokritak, mat. 23. 13: mark, 7 6: luk, 11. 44

Hira ethortekoaz, mat, 3. 7: luk 3. 7: rom. 2. 5: 1.thes. 1. 10: Iainkoaren hira, ioan, 3. 36

Hirari leku emaiteko. rom. 12 19: ef. 4. 31

Hitz edifikazionezko minzatzeko, efes. 4. 29

Hitz Espiritu sainduaren kontra dena, ez barkaturen, matt. 12. 32: mark, 3. 29: luk, 12. 10: 1 ioan, 5. 16

Hitz onak eta alferrak, mat. 12. 35, 36

Hitz salbamendutakoa, akt, 13. 26: eta gratiazkoa, akt, 14. 3: fedezkoa, rom. 10. 8: rekonziliationezkoa, 2. kor, 5. 19: krutzezkoa erhogoa zaie galtzen diradenei, 1. kor, 1. 18

Hitza enzun nahi eztutenak, ez Iainkoazko: ioan, 8. 47: 1. ioan, 4. 6

Hitzak bere kursua duen othoitz egiteko, 2. thes. 3. 1

Hitzaren predikationea alfer fedea ezten lekuan, heb. 4. 2

Hitzari deus ez edekiteko ez eratzekiteko, mat. 28. 20: apok, 22. 18

Hodeiaren azpian izan dirade gure aitak, 1. kor. 10. 1

Hodeietan Krist ikusiren datorkela, mat. 24. 30

Hogenik ez Krist baithan erideiten Pilatek: luk. 23. 14

Hordikeriari ihes egiteko: luk, 21. 34: rom, 13. 13: ef. 5. 18

Hotz edo erakin izateko, eta ez epel, apok, 3. 15

Humiliatu ukan du Kristek bere burua filip. 2. 8

Humiliaturen dena, exaltaturen, mat. 23. 12: luk 14. 11, eta 18.14: filip, 2. 8: iak. 4.10

Humilitatea, matth. 11. 29: luk, 14. 11: ef, 4. 2

Hurko da gure aiutaren behar den guzia, luk 10. 29

Hurkoa onhesteko, nork bere burua bezala, matth. 22. 39: mark, 12. 31: rom. 13. 9: galat, 5. 14: iak, 2. 8

I

Iainko Aita ezagutzen, Krist ezagutzen duenak, ioan. 14 7

- Iainko bat da eta Ararteko bat 1. tim. 2. 5
- Iainko eta iaun anhitz, izenez, 1. kor. 8. 5
- Iainkoa Espiritu, ioan. 4. 24
- Iainkoa eta guzien Aita, bat, 1. kor. 8. 6: gala, 3. 20: 1. tim, 2. 5
- Iainkoa eternal, rom, 16. 26, eta ezta habitatzen eskuz egin tenpletan, akt. 7. 48: eta, 17. 24
- Iainkoa gurekin, mat. 1. 23
- Iainkoa inmortal, 1, tim. 1. 17
- Iainkoa nola onhesteko, mat. 22. 37: mark, 12. 30: luk, 10. 27: 1. kor. 8. 3
- Iainkoa sinhesten eztuenak gezurti egiten hura, 1. ioan 5. 10
- Iainkoa unguigile, guzietara akt. 14. 17
- Iainkoak eztu nehor egundano ikusi, ioan. 1. 18: 1. tim, 6. 16: 1. ioan, 4. 12
- Iainkoak nahi badu, erraiteko. akt, 18. 21: 1 kor. 4. 19: iak. 4. 15
- Iainkoak zer gureganik nahi: heb. 10. 8
- Iainkoaren borondatea, luk 2. 14
- Iainkoaren erhogoa gizonak baino zuhurrago, 1 kor. 1. 25
- Iainkoaren ielosgoa, 2. kor. 11. 2
- Iainkoaren igurikite luzea, rom. 2. 4: 2. pier. 3. 15
- Iainkoaz abandonatuen obrak rom. 1. 28
- Iainkoazkoek Iainkoaren hitza enzuten, ioan. 8. 47: 1. ioan. 4. 6
- Iairus sinagogako nabusia Iesusgana ethorten, mat. 9. 18: mark, 5. 22: luk, 8. 41
- Iakob Egipten. akt. 7. 15
- Iakob-i on eritzi Iainkoak eta Esauri gaitz, rom. 9. 13
- Ianesek eta Ianbresek Moisesi resititu, 2. tim. 3. 8
- Iareikiteko Apostoluei, eta nola, 2. thes. 3. 7
- Iarreikiteko Kristi, mat. 10. 38, eta 16. 24: mark 8. 34: luk, 9. 23: eta 14. 27: ioan, 8. 12: 1. pier 2. 21
- Iarteko zergatik nehor azken lekuan, luk. 14. 10
- Iatea edo ez iatea gure Iaunean, rom. 14. 6
- Iatea ogitik Resuman: luk 14. 15
- Iateko presentatzen denetik: luk, 10. 8
- Iaterakoan guzien aitzinean Paulek othoitz egin, akt. 27. 35
- Iauna bat, Iesus Krist, ioan, 13. 13: 1. kor, 8. 6, eta 12. 3
- Iaunen Iaun eta regen Rege 1. tim. 6. 15: apok. 17. 14: eta 19. 16: Dabid-en Iaun, matt. 22 43: guzien Iaun, akt. 10. 36: eta du signoria bizien eta hilen gainean. rom, 14. 9
- Idiot Apostoluak, akt. 4. 13
- Idola ezta deus munduan, 1. kor. 8. 4
- Idolatre Iuduak, akt. 7. 40
- Idolatreak ez salbaturen, 1. kor. 6. 9
- Idoletarik begiratzeko, 1. kor 10. 7: 1. ioan. 5. 21
- Ierusalem berria, apok. 21. 2
- Ierusalem gizerhaile, matt. 23, 37: luk. 13. 34
- Ierusalem Rege handiaren zibitatea, mat. 5. 35
- Ierusalem zelestiala libertatetan, gal. 4. 26: heb. 12. 22
- Ierusalem sarthu Krist, mat. 21. 10. mark 11. 11: ioan. 12. 12
- Ierusalemaren destrukzioea, matt. 23. 36
- Iesus deitzen Krist, matt. 1. 16, eta 27. 17: akt. 2. 36: 1. ioan. 5. 1, eta hark salbaturen bere populua, mat. 1. 21: lue. 1. 31: akt. 4. 10
- Iesus Ioaneseke batheiatzen, mat. 3. 13
- Iesus Krist da gure Adbokata, 1. ioan. 2. 1
- Iesus Kristez berze fundamentik nehor ezin ezar, 1. kor. 3. 11
- Iesus thustatzen eta bufetatzen, mat. 26. 67: mark. 14. 65

Iesus, mat, 1. 21, 25: luk 1. 31	Inbokatu behar Iaunaren izena, akt. 2. 21: rom. 10. 13
Iesusek aithortzen hura dela Krist matt. 26. 64: eta hura dela Iuduen rege, mark. 15. 2	Inbokatzeko ez nehork nor baithan sinhesten baitu, hura baizen, rom: 10. 14
Igan Iesus zerurat, eta nola, akt. 1. 10	Infidelak egur eihar deitzen, luk 23. 31
Ignoranta ignorant biz, 1. kor 14. 38	Infidelekin fidelek partizipationerik ez ukaiteko, 2. kor. 6. 14
Ignoranten ixiltzeko moiena ungi egitea, 1 pier. 2. 15	Infidelitateaz renuntiatzeko. tit. 2. 12
Ignorantiaz Krist heriotara eman Iuduek, akt. 3. 17	Infirmoak suportatzeko, rom 15, 1
Igorri izan Apostoluak eta Profetak. luk, 11. 49. ioan. 20. 21	Inikitate egiten dutenak, mat 7, 23, eta 25. 41: luk 13. 27
Igorriak Espiritu sainduaz, akt. 13. 4	Inikitatea abundaturen azkenzerat, eta karitatea hozturen, mat. 24. 12
Igorriak rezebitzeko, matt. 10 14: mark. 6. 11: luk. 9. 5	Inikitatean plazer hartzen dutenak kondemnatu, 2. thes. 2. 12
Iguzkia onen eta gaixtoen gainera. mat. 5, 45	Iniuria eta kalte sufritzeko, mat. 5. 39: 1. kor. 6. 7
Ihes egin Iosefek Egiptera Iesusekin, mat. 2. 13	Iniuriatu Krist, mat. 27. 39
Ihes egizue berze zibitatetara mat. 10. 23	Iniuriatzeko ez prinzipala, akt 23. 4
Ihiztatu Kristen odolaz, 1, pier. 1. 2	Iniustoek Resuma ez posedituren, 1. kor. 6. 9
Ihiztatzten Apollok, baina Iainkoak hazkurri emaiten, 1 kor. 3. 6	Inkredulen gainean Iainkoaren hira, kolos. 3. 6
Ikartzea gibelarar, luk. 9. 62	Inkredulitatea, mat. 17. 17, 20: mark. 6. 6, eta 16. 14: rom. 11. 20
Ikutze rejenerationezkoa, tit. 3. 5	Inkredulitatezko umeak, ef. 5. 6
Ikutze urezkoa. ef. 5. 26.	Ioana Kuzen emaztea, luk 8. 3, eta 24. 10
Ikutzen Iesusek apostoluen oinak, ioan. 13. 5.	Ioanes Baptista iaio, luk. 1, 57: haren izena, luk 1. 60. ofizioa, luk, 1. 76
Ikutzen Pilatek eskuak, mat. 27. 24	Ioanes Ebanjelista, Iakesen anaie, mat. 10. 2
Ikuzgarri Siloekoa, ioan. 5. 2, eta 9. 7	Ioanes presoinean, mat. 11. 2: luk. 3. 20
Ilhunbe genen noizpait, orain argi, ef. 5. 8	Ioanes profeta baino exzellentago, mat. 11. 9
Ilhunbe mundukoen rektorak zeim, ef. 6. 12	Ioanes zergatik hatzaman eta hil, mat. 14. 3: 10
Ilhunbearen botherea. kol. 1. 13	Ioanesek predikatzen, mat. 3. 1: luk, 3, 3
Ilhunbeari hobe eritzi ukan gizonek ezen ez argiari. ioan. 3. 19	Ioanesen abillamendua, mat. 3. 4: mark. 1. 6
Imitatzeko Krist eta Apostoluak. 1. kor. 11. 1. 2 thes. 3, 9	Ioanesen sepultura, mat. 14. 12
Inbidia irazitako, gala, 5. 26	Ioitea borthan, luk. 11. 9
Inbidia Korinthianoen artean 1. kor, 3. 8	Ionasen signoa, mat. 12. 39

- Iones dela Elias, mat. 11. 14: eta 17. 13
- Iosef Arimathea, mat. 27. 57: ioan. 19. 38
- Iosef Dabid-en reme, mat. 1. 20: Dabid-en etxetik. luk. 1. 27
- Ioses, Barnabas, akt. 4. 36
- Ipizpikuak dirade bere buruak eta kargutakoak goberna ditzatzenat, akt. 20. 28: 1. pier. 5. 1
- Ipizpikuaren ofizioaz, 1. tim. 3. 1: tit. 1. 7: haien emaztez, 1. tim. 3. 11
- Irabazi handia pietatea kontentamendurekin, 1. tim. 6. 6
- Irabaziagatik irakastea, tit. 1, 11: 1. pier. 5. 2
- Iragaita heriotarik bizitzetara, ioan. 5. 24
- Iragaita mundu hunetarik, ioan. 13. 1
- Irakasten Iesusek autoritaterekin, mat. 7. 29
- Irakasten Iesusek sinagogetan, mat. 9. 35
- Irakatsiak izanen Espiritu sainduaz, luk. 12. 12
- Irakatsiak izanen Iainkoaz, ioan. 16. 45: 1. thes. 4. 9
- Irria nigarretara eta alegranza tristitiatara konbertitzeko, iaq. 4. 9
- Irukasteko eta admonestatzeko batak berzea, kolos. 3. 16: behatzen eztiradenak ere, 2. tim. 2. 25
- Isaak gure aita, rom, 9. 10
- Israel exkusa gabe, rom, 10. 19
- Israel haragiaren araez. rom. 9. 6: 1. kor. 10. 18
- Israel salbatu, rom. 11. 26
- Israelita egiazkoa, ioan. 1. 47
- Itabaizte zaio Pauli Krist. filip. 1. 21
- Itsu bi sendatu, mat. 9. 30. eta 20. 34
- Itsu eta gor zena sendatu, mat. 12. 22
- Itsu eta haztamuka dabilana zein, 2. pier. 1. 9
- Itsu eta itsu gidari nor, mat. 15. 14: eta 23. 16: luk. 6. 39
- Itsu iaioa sendatu, ioan. 9. 1
- Itsutasuna Israelen, rom. 11. 25
- Itsutu Iainkoaz, ioan. 12. 40
- Itsutu Iuduak Iainkoaren borondatez. rom. 11. 8
- Itzultzeko gaizkitik, eta ungi egiteko, 1. pier. 3. 11
- Iudas Galileanoa seditioso, akt. 5. 37
- Iudas Iskariot ohoin, ioan. 12. 6: Deabru, ioan, 6. 70. traidore, ioan. 6. 71
- Iudasek bere burua urkatu mat. 27, 5. akt. 1. 18
- Iudasek Iesus traditu, mat. 26. 47. 48: ioan. 18. 2
- Iudasek Iesusi pot egin, mat. 26. 49. mark. 14. 45: luk. 22. 47
- Iudasek murmuratzen, ioan. 12. 5
- Iudikatzeko ez nehor, mat. 7. 1. rom. 14. 4, 13: 1 kor. 4. 5
- Iudizio ethortekoa, akt. 17. 31: eta 24. 15: heb. 9. 27
- Iudu egiazkoa zein, rom. 2. 29
- Iudu naturazkoak, gala. 2. 15
- Iuduak Moisesen diszipulu, ioan. 9. 28
- Iuduaren eta Jentilaren diferentia, rom. 3. 1
- Iuduek Krist lapidatu nahi, ioan. 8. 59: eta 10. 31
- Iuduen erortea Jentilen salbamandu, rom. 11. 11
- Iuje Iainkoaren beldur gabea, luk. 18. 2
- Iuje ordenatua Iainkoaz, akt. 10. 42
- Iujeak Elizan diferentia, 1. kor. 6. 4
- Iujeaturen Kristek eta biziak eta hilak, 2. tim. 4. 1
- Iujeatzeta haragiaren araez, ioan. 8. 15
- Iujeatzeko egiazki, 7. 24
- Iujeatzeko ez nehork nehor ianean edo edanean bestan, kolos. 2. 16
- Iujeatzeko iustoki, luk. 12. 57: ioan. 7. 8

Iujeatzeko nork bere burua, 1. kor. 11. 31

Iujemendu eta miseriakordia, mat. 23. 23: Iainkoaren iujemenduak inkonprehensible, rom. 11. 33

Iujemendu gehennakoa, mat. 23. 33

Iuramendua konfirmationetan egiten, heb. 6. 16: Iainkoaren iuramendua konplitu, luk. 1. 73

Iuramenduz usatu Paulek, 2. kor. 1. 23

Iuratzeko ez, mat. 5. 34: eta 23. 16: iak. 5. 12

Iuratzen du Iainkoak beraraz, heb. 6. 13

Iustificakionea ezta obretarik, gala. 2. 16

Iustificatu izatea zer erran nahi den, akt. 13. 38: 2. tim. 1. 9: tit. 3. 5

Iustificaturen edo kondemnaturen batbedera nor bere hitzetarik, mat. 12. 37

Iustificatzen Fariseuek bere, buruak, luk. 16. 15

Iustificatzen nehor ez Legez, rom. 3. 20

Iustificatzen sinhestez eta fedez, akt. 13. 39: rom. 3. 28: gala. 2. 16: gratiaz, tit. 3. 7

Iustitia, fedez, rom. 3. 22. gala. 5. 5: filip. 3. 9: heb. 11. 33: gure iustitia, Krist. 1. kor. 1. 30: 2. kor. 5. 21: Eskriba eta Fariseuen iustitia, mat. 5. 20

Iusto kanpotik, mat. 23. 28

Iustoa fedez bizi, rom. 1. 17: gala. 3. 11: heb. 10. 38

Iustoaren orationea balios, iak. 5. 16

Iustoek argi eginen dute, mat. 13. 43

Iustorik bere ethortez ez batre, rom. 3. 10

Ixilik egon Krist den ihardetsi gabe, mark. 14. 61: ioan. 19. 9

Izarra Jesus Krist iaio zenean matt. 2. 2, 7, 9

Izen guzien gaineko izen bat du Kristek, 1. filip. 2. 9: heb. 1. 4

Izidura izanen. luk. 21. 11

J

Jendarmeria zerukoa, akt. 7. 42

Jendarmesak Ioanesgana ethorten, luk. 3. 14

Jende fede xipitoak, mat. 8. 26, eta 16. 8

Jende saindua zein, 1. pier. 2. 9

Jenealojia fin gabeak, 1. tim. 1. 4: tit. 3. 9

Jeneratione elejitua, 1. pier. 2. 9

Jeneratione gaixtoa eta adulteroa, mat. 12. 39, eta 16. 4

Jentilak or Kristez deithu, matt. 15. 26: mark. 7. 27

Jentilek iustitia ardiesten eta rezebitzen, akt. 10. 44: rom. 9. 30, eta 11. 11

K

Kahagi zarrez eta berriez, mat. 9. 17. mark. 2. 22. Luk. 5. 37.

Kaharrak nola gaztigatzeko eta admonestatzeko. 1. tim. 5. 1: tit. 2. 2.

Kaifas eta haren eginak. mat. 26. 57. 63. 65: ioan. 11. 49.

Kain maligno. 1. ioan. 3. 12: iud. 11.

Kanabera haizeak darabilana. mat. 11. 7. Luk. 7. 24

Kanabera zarthatua. mat. 12. 20.

Kananea, mat. 15. 22

Kandela bitzen, kandelerean ezarteko. mat. 5. 15. luk. 11. 33.

Kandela iraxekia. ioan, 5. 35

Kanpokoetara nola nehor perportatzeko. kolos. 4. 5. 1. thes. 4. 12.

Kantatzeko espirituz eta adimenduz. 1. Kor. 14. 15.

Kantatzeko eta laudorio emaitako Iainkoari. ef. 5. 19. kolos. 3. 16.

Kantikoa erran. mat. 26. 30.

Kapernaum altxatu zerurano, baina ifernurano beheaturen. mat. 11. 23.

Kaptibitatea Kristek eraman. ef. 4. 8.
 Karga ekarteko batak berzearena. gala. 6. 2. nork bere karga ekarriren. gala. 6. 5.
 Karga ezin iasan daitezkenak emaiten Fariseuek. mat. 23. 4: luk. 11. 46.
 Kargatuak Kristek arinzera deitzen mat. 11. 28. Kristen karga arin. mat. 11. 30.
 Kargudunek gogoatzeko kontu rendatu behar anzo. heb. 13. 17.
 Karitate anaietasunezkoari fikzione gabe iarreikiteko, rom. 12. 10: 1. pier. 1. 22: 1. pier. 2. 17
 Karitate, Iainkoa, 1. ioan. 4. 8: Iainkoaren gureganako karitatea, rom. 5. 8: 2. kor. 13. 13
 Karitatea ezta bekaitz, 1. kor. 13. 4
 Karitatea gabe berthuterik batre ez probetxatzen. 1. kor, 13. 1
 Karitatea hozturen anhitz baithan, mat. 24. 12
 Karitatea manamenduaren fina, 1. tim. 1. 5
 Karitatea perfekzionezko lotgarria kolos. 3. 14
 Karnal, espiritual. rom. 7. 14: 1. kor. 3. 1.
 Kasket salbamendutakoa. ef, 6. 17: 1. thesa. 5. 8
 Kazpi ogiezko mirakulua, mat. 15. 36: mark. 8. 1
 Kerubin gloriatakoak, heb. 9. 5
 Kestione banoei eta erhoei ihes egiteko. 1. tim. 6. 4: 20: 2. tim. 2. 25: tit. 3. 9
 Kollektak paubrenzat nola egiteko, 1. kor. 16. 1
 Komisione Iainkoazkoa. rom. 16. 26: 1. tim. 1. 1
 Komun eskuz edo gauzez izatea zer, mark. 7. 2: akt. 2. 44. eta 4. 32: eta 10. 14
 Komunikatzeko sailduci, rom. 12. 13: eta 15. 26: heb. 13. 16
 Komunikatzen dugunean Kristen afliktionetan, alegeratzeko, 1. pier. 4. 13

Komunione Iainkoaren Semearekin, 1. kor. 1. 9
 Komunioean eta ogiaren haustean eta othoitzan perseberatu Apostoluek, akt. 2. 42
 Konbersationeaz. Gure konbersationea zeruan, filip. 3. 20. Jentilena nolako, 1. pier. 4. 3
 Konbersatzeko bidezki Ebanjelioaren araura, filip. 1. 27 1. thes 4, 12
 Konbertitzea Iaunagana, luk. 1.16: akt. 9. 35: eta 11. 21: eta 14. 15: eta 26. 20
 Kondemnatione eternalaren hogendun nor, mark. 3. 29
 Kondemnationerik ezta Kristekin dadukatenen, rom. 8. 1
 Kondemnatuak zein diraden eta zein ez, ioan. 3. 18
 Konditione onak propos gaixtoek korrumpitzen, 1. kor. 15. 33
 Konfesatzea Iesus dela Krist, Iainkoaren dohain emana, mat. 16. 17
 Konfesatzen bekatuak, mat. 3. 6: mark. 1. 5: akt. 19. 18: 1. ioan. 1. 9
 Konfesione esperanzazkoa bariatu gabe edukiteko, heb. 4. 14: eta 10. 23
 Konfidanza Iainkoa baithan ukaiteko eta ez geurok baithan. 2. kor. 1. 9
 Konfidanzarik haragian ez ukaiteko, filip. 3. 3
 Konfirmatzeko anaieak, luk. 22. 32: akt. 14. 22: eta 15. 4: eta 16. 5: kolos. 2. 7: 2. pier. 1. 12
 Konfirmatzen Iaunak hitza, mark, 16. 20
 Konparatione gabe etzaion Iesus populuari minzo, mat. 13. 34
 Konparituren guziek Kristen aitzinean, rom. 14. 10: 2. kor. 5. 10
 Konparitzen Kristek guregatik Iainkoaren aitzinean, heb. 9. 24
 Konpasionen du Kristek gure infirmitatez. heb. 4. 15
 Konplitzen Paulek Kristen aflikzioneak, haren menbro bezala, bere haragian. kolos. 1. 24
 Konseillu Kristen kontra, mat. 12. 14: eta 22. 15: eta 26. 4: eta 27. 1: mark, 15. 1: ioan. 11. 47

Konsektratu santifikatuak, oblatione bakoitz batez, heb. 10. 14
 Konsentimendu batetako eta bakez izateko, 2. kor. 13. 11: 1. pier. 3. 8
 Konsolacione Israelekoaren begira Simeon, luk. 2: 25
 Konsolatzeko elkar, 1. thes. 4. 18: eta 5. 14
 Konsolatzeko Iainkoak aflijituak, 2. kor. 1. 4: eta 7. 6
 Konsolazalea, ioan. 14. 16, eta 15. 26
 Konzientziak nehor akusatzen edo exkusatzeko, rom, 2 15: 2. kor. 1. 12
 Kontent izateko gauza presentekoez, heb. 13. 5: filip. 4. 11
 Kontent izateko zenbatez, 1. tim. 6. 8
 Kontentione Apostoluen artean, luk. 22. 24: akt. 15. 39
 Kontentione Korinthianoen artean, 1. kor. 1. 11
 Kontradiktiona sufritu Kristek bere kontra, heb. 12. 3
 Kontrastatzea Espiritu sainduari, akt. 7. 51
 Kontristatzeko ez Iainkoaren Espiritua, ef. 4. 30
 Kontu rendaturen batbederak, mat, 12. 36 : 1. pier. 4. 5
 Konzebitu Krist Espiritu sainduaganik, mat. 1. 20
 Korboan, mark. 7. 11
 Kornelio zentenera, akt. 10. 1
 Koroa inkorruptiblea rezebituren, 1. pier. 5. 4
 Koroa iustitiazkoa, 2. tim. 4. 8 apok. 2. 10
 Koroatu Krist elhorriz pasionean, mat. 27. 29: ioan. 19. 2: baina pasionatu ondoan gloriar eta ohorez, heb. 2. 9
 Kreatu gauza guziak Kristez kolos. 1. 16
 Kreatura berri gara Iesus Krist Iaunean, 2. kor. 5, 17: gala. 6. 15
 Kreatura orori Ebanjelioa predikatu, kolos. 1. 23. Iainkoaren kreatura guzia on, 1. tim, 4. 4
 Krist abandonatu bere Aitaz, mat. 27. 46
 Krist Abraham baino lehen ioan. 8. 58

Krist Apostolu eta Sakrifikadore, heb. 3. 1
 Krist baithan sinhetsiz, bekatuak barkatzen, akt. 10. 43
 Krist dabit-en Seme, mat. 9. 27: eta, 12. 23: dabit-en eta Abrahamen, mat. 1. 1
 Krist ezagutzen duenak Iainkoa ezagutzen ioan. 14. 7
 Krist falsuak. mat. 24. 24: mark. 13. 22: luk, 21. 8
 Krist gauza sainduen administrazale, heb. 8. 2
 Krist gure Bazkoa. 1. kor. 5. 7: eta gure aldea, heb 13. 10
 Krist hegiogorekin eta nigarrekin ofrendatu izan, heb. 5. 7
 Krist hersturatan izan, mark. 14. 33: luk. 22. 44
 Krist Iainko eternal, ioan. 1. 1, rom. 9, 5: eta Iainko egiazko, 1. ioan. 5. 20
 Krist Iainkoaren eskuinean iarria, mark. 16.19: heb. 1. 3: eta, 8. 1: eta. 12. 2
 Krist Iainkoaren puisanza eta sapientia, 1. kor. 1. 14
 Krist Iainkoaren Seme, mat. 8. 29: eta 14. 33: luk. 22. 70: ioan: 1.49: eta 10.36: rom. 1. 4: Seme maitea, mat. 3. 17. eta 17. 5: mark. 1. 11: eta 9. 7: 2. pier. 1. 17: Seme lehen iaioa, heb. 1. 5
 Krist ikusten duenak Aita ikusten, Ioan, 14. 9
 Krist Iuduen salbatzera igorri, mat. 15. 24
 Krist iusto eta bekatu gabe, 1. pier. 2. 22
 Krist Majistrua eta Iauna, ioan, 13. 13
 Krist nor den, ioan. 8. 25
 Krist zertara ethorri, mat. 18. 11: luk. 19. 10: 1. tim. 1. 15
 Kristek bere ama Ioanesi gomendatu, ioan. 19. 27
 Kristek bere burua ezdeus egin, filip: 2. 7
 Kristek bere burua zergatik gure kausaz eman, gala. 1. 4. tit. 2. 14

Kristek igorten duena enzuten eta rezebitzen duenak, Krist enzuten eta rezebitzen, mat. 10. 40: luk. 10. 16. ioan. 13. 20

Kristen adbenimendua eta ethortea iudiziora, mat. 24. 3: luk. 21. 27: 1.kor.15. 23: 2. thes. 2. 8

Kristen aithortzera ez ahalke izateko, 2. tim. 1, 8

Kristen haragia, bianda, ioan. 6. 55.

Kristen hitza ez faltaturen, mat. 24. 35: mark. 13. 31: luk. 21. 33

Kristen izenean biltzeaz, 1. kor. 5. 3

Kristen izenean eskatzeko, ioan. 14. 14: eta 16. 23

Kristen izenean iniuriatzen dena dohatsu, mat. 5, 10: 1. pier. 4. 14

Kristen Resuma, luk. 1, 33: 1. kor. 15. 25

Kristen suiet egin izan gauza guziak, 1. kor. 15. 27. ef. 1. 22: heb. 2. 8: 1. pier. 3. 22

Kristez baizen nehor Aitagana ezin ioan, ioan. 14. 6

Kristgana ioaitekotz zer konditioneak behar ditugun, heb. 10. 22

Kristi etzaio deus egin, Iainkoak lehen determinatu zuen gauzarik baizen akt. 4. 28

Kristino izena. akt. 11. 26: eta 26, 28: 1. pier, 4. 16

Kristinoak gorputz bat eta bata berzearen menbro rom. 12. 5 : 1. kor. 12. 13. ef. 4. 4

Kristinoak mundua fundatu baino lehen elejitu, ef. 1. 4: 1. pier. 1. 2

Kristinoak munduaz gaitzetsiak izanen. mat. 10. 22: luk. 21. 17

Kristinoaren eginbidea, rom. 12. 9: ef. 4. 31

Kristinoen regla, gala. 6. 15: 16.

Krutze gainean Kristen titulua, mat. 27. 37: mark. 15. 26: luk. 23. 38: ioan. 19. 19

Krutzea hartzeko eta nor bere buruaz renuntiatzeko, Kristi iarreikitekotz, mat. 10. 38: eta 16. 24: mark. 8. 34: luk, 9. 23

Krutzearen etsai nor, filip. 3, 18

Kruzifikatu Krist, mat. 27. 35. mark. 15. 24: luk. 23. 33: ioan. 19. 18

Kruzifikatzeko nor bere haragia bere guthiziek, gala, 5. 24

Kruzifikatzen nor berriz Iainkoaren Semea, heb. 6. 6

Kuharotz Krist, mark. 6. 3

Kuhur eta simple izateko mat. 10. 16: rom. 16. 19

Kuhurki ebiltzeko, kolos. 4. 5

Kuhurrak bere finezian hatzamaiten, 1. kor. 3. 9

Kuhurrak Orientetik Kristen adoratzera, mat. 2. 1: 11

Kutik dagoena erortetik begira dadin, 1. kor. 10. 12

L

Laborarien edo mahastizainen konparationea, mat. 21. 33. mark 12. 1: luk. 20. 9

Landare Aitaz landatu eztena idokiren, mat. 15. 13: ioan. 5. 2

Landatu Paulek, 1. kor. 3. 6

Langilea digne bere biziaren, mat. 10. 10

Langilekide Iainkoarekin, 1. kor. 3. 9

Langilen alokairu defraudatua Iainari oihuz euki, iak. 5. 4

Langiten eskuz artzeko eta traillaatzeko. 1. thes. 4. 11

Langiten eta eskuz traillaatzen ari izan Paul, akt. 20. 34: 1. kor. 4. 12: 1.thes. 2. 9: 2. thes. 3. 8

Lapidatu Esteben, akt. 7. 59

Lapidatu Paul, akt. 14. 19

Laudatzen Iainkoa, luk, 2. 28: eta 19. 37

Laudorio Iainkoari, luk. 18. 43: akt. 2. 47

Laur animal begiz betheak, apok. 4. 6

Lazaro Martharen anaiea eri, ioan. 11. l: hil. ioan. 11. 14: resusztatuta, ioan. 11. 44

Lazaro paubrea, luk. 16. 20	Libertate Krist Iaunean dugunaz, gala. 2. 4
Lebi publikanoa deithu, mark 2. 14: luk. 5. 27	Libertate, Espiritua den lekuan, 2. kor. 3. 17
Lege fidelen adimenduan ezarria eta haien bihotzean eskribatua, heb. 8. 10	Libertatea haragiari okasionetan ez izateko, gala. 5. 13
Lege guzia hitz batetan konplitzen. gal. 5. 14	Libertatea, rom. 8. 21
Legea eta Profetak Ioanesganano, mat, 11. 13: luk. 11. 16	Libertatezko Legea, iak. 1. 25: eta 2. 12
Legea eta Profetak, mat. 7. 12: eta 22. 40: mark. 12. 31: rom. 13. 9: gala. 5. 14: iak. 2. 8	Libre egin bekatuaren azpitik. ioan, 8. 32: rom. 6. 18: eta 8. 2: gala. 5. 1
Legea ez iustoagatik iarri baina iniustoagatik, 1. tim. 1. 9	Libre iustitiaz, rom. 6. 20
Legea Moisesez eman, ioan. 1. 17: Aingeruen dispositionez, akt. 7. 53. gala. 3. 19	Libre izatea, ioan. 8. 34
Legea saindu eta espiritual, rom. 7. 12: 1. tim. 1. 8	Liburu bizitzekoa, filip. 4. 3: apok. 3. 5: eta 13. 8: eta 20. 12
Legea uztarri deitzen, akt. 15. 10	Liburu bizitzekoan eskribatu izatea. filip. 4. 3
Legeak ez iustificatzen, akt. 13. 38: ez eta sanktifikatzen, heb. 10. 1	Liburu gaixtoak erre, akt. 19. 19
Legeak Kristgana bidaltzen, gala. 3. 24	Lo daunzanak Iesus Iaunean, 1. thes. 4. 14
Legean eskribatua den guzia begiratzen ez tuena maradikatu, gala. 3. 10	Lo etzan Krist unzian, mark. 4. 38
Legearen enzuteak ez iustificatzen, rom. 2. 13	Lo etzatea hil izateagatik, mat. 9. 24: mark. 5. 39: ioan. 11. 11: akt 7. 60: eta 13, 36: 1. thes. 4. 13
Legearen fina eta perfektioea Krist, rom. 10. 4	Lot iustoa delibrata. 2. pier. 2. 7
Legearen iragaiteaz Iainkoa desohoratzen, rom. 2. 23	Lotarik engoitik iaikiteko rom. 13. 11
Legearen konplitzera Krist ethorri, mat. 5. 17	Loten egunak, luk. 17. 28
Legeaz bekatuaren ezagutzea, rom. 3. 20: eta. 7. 7	Loten emaztea, luk. 17. 32
Lehoina Iudaren leinutik, apok. 5. 5	Lotgarri bakezkoa eta perfektioezkoa, ef. 4. 3: kolos. 3. 14
Lehoinaganik Panl delibratu 2. tim. 4. 17	Lotzea eta laxatzea zeruetan, mat. 16. 19: eta 18. 18: ioan. 20. 23
Lejione Aingeruezkoak, mat. 26. 53	Luk mediku, kolos. 4. 14
Lejioea, mark. 5. 9: luk. 8. 30	Lunatika sendatu, mat. 4. 24: eta 17. 18
Lengoaje arrotzez minzatzea, akt. 10. 46: 1. kor. 12. 28: eta 14. 2	Lur benedikatua edo maradikatua, heb. 6. 7
Lengoajen interpretationea, 1. kor. 12. 10	Lur berria, 2. pier. 3. 13: apok. 21. 1
Letrak hiltzen, Espirituak bibifikatzen, 2. kor. 3. 6.	Lur saindua, akt. 7. 33
	Lurra posedituren dutenak zein, mat. 5. 5

Lurra, Iaunarena, 1. kor. 10. 26

Lurretiko gizona, 1. kor. 15. 47

M

Magnifikatzen Iainkoa. luk. 1. 46. akt. 10. 46

Mahai Iainkoarena eta deabruarena, 1. kor. 10. 21

Mahasti egiatzkoa Krist iohan. 15. 1

Mahastiazko konparationea, matth. 20. 1: eta 21. 33: mark. 121: luk. 20. 9

Mahatsarno berria ez zahagi zarretan ezarten, mat. 9. 17: mark. 2. 22: luk. 5. 37

Mahatsarno emaiten Kristi mirharekin, mark. 15. 23

Mahatsarnoz ez horditzeko, ef. 5. 18

Maiestate Kristena, luk. 9. 26

Mainguak ebiltzen, mat. 11. 5: akt. 3. 8

Maite nork Krist, iohan. 14. 21

Majistratua, rom. 13. 1.

Majistrua, Krist, mat. 23. 8: iohan. 13. 13

Malediktione Krist egin izan guregatik. gala. 3. 13

Malediktione malediktioneagatik ez rendatzeko, 1. pier 3. 9

Mana, iohan. 6. 31: heb. 9. 4

Manamendu berria, iohan. 13. 34: 1. iohan. 2. 7

Manamendu handia, mat. 22. 36: luk. 10. 27: Iainkoaren manamendu bizitze eternal, iohan. 12. 50: Kristena, iohan. 15. 12: gikonen manamenduak, mat. 15. 9: tit. 1.14

Manamenduak begiratzen eztituenak Iainkoa ez ezagutzen, 1. iohan. 2. 3. 4. eta Iainkoari ez on eritzi, iohan. 14. 24

Manamenduen somarioa eta fina, rom. 13. 9: 1. tim. 1. 5.

Manifestaturen Iaunak bihotzetako sekretuak, 1. kor. 4. 5

Maradikatu berze Ebanjeliorik denuntiatzen duena, gala. 1. 8

Maradikatu Legea konplitzen ezteua, gala. 3. 10

Maradikatu zurean urkatua, gal. 3. 13

Maradikatuak, mat, 25. 41

Maria Iesusen ama, haragiaz den bezenbatean, mat. 1. 16: luk. 1. 31

Maria Martharen ahizpaz, luk. 10. 39

Mark Barnabasen lehen gusu kolos. 4. 10

Marthak Krist rezebitzen, luk. 10. 38

Martxandiza egitea Iainkoaren hitzaz, 2. kor. 2. 17: 2. pier. 2. 3

Martxantak Kristek tenpletik iraitzi, mat. 21. 12. mark. 11. 15. luk. 19. 45: iohan. 2. 15

Matheu deithu, mat. 9. 9

Medikua eriakgatik, mat. 9. 12

Medikua, senda ezak eure burua, luk. 4. 23

Mehatzatzeko Iainkoaren hitzaz. 2. tim. 4. 2

Melkisedek Kristen figura, heb. 7. 11. 14

Menbro gara batak berzen, rom. 12. 5: ef. 4. 25

Menbro gure gorputzak Kristen, 1. kor. 6. 15: eta 12 27: ef. 5. 30

Menbroak Iainkoaren zerbitzuan enplegatuzko ditugu, rom. 6. 19

Menbroak mortifikatu behar, kolos. 3. 5

Mendekaturen Iainkoa Ebanjelioari behatzen etzaizkionez, 2. thes. 1. 8

Mendekaturen Iainkoa elejituez, luk. 18. 7

Mendekatzea Iainkoari eman, rom. 12. 19: heb. 10. 30: 1. pier. 2. 23

Mendekoste eguna, akt. 2. 1

Mendi saindua, 2. pier. 1. 18

Mendian Iesusek irakasten, mat. 5. 1

Menospreziatzen dutenak Iainkoa, 2. tim, 3. 2

- Merzenario dena nolako, ioan 10. 12
- Mesias Krist erran nahi, ioan. 1. 41, eta 4. 25
- Mihia gaizkitarik begiratzeko, 1, pier. 3. 10:
- Mihiaz. iak. 3. 5
- Mikel Aingeru prinzipal, iud. 9
- Ministerioa, rom. 12. 7
- Ministrationen diferentia, 1. kor. 12. 5
- Ministratzeko nola, 1. pier. 4. 11
- Ministre fidel, kolos. 1. 7: gure Ministrea Krist, mat. 20. 28: heb. 8. 2
- Ministre Paul Ebanjelioko, ef. 3. 7: kolos. 1. 23, 25, Ministre eta testimonio, akt. 26. 16
- Ministre Satanenak, 2. kor. 11. 15
- Ministre, behar ez tiraden gauzak irakasten dituztenak zein, 2. tim. 3. 6: eta 4. 3: tit. 1. 10
- Ministreak berzen exenplu izateko, tit. 2. 7
- Ministrek entretenimendua behar, mat. 10. 10: rom. 15. 27: gala. 6. 6
- Ministren eginbidea, akt. 20. 28: 1. pier. 3. 15
- Mirailaz orain ikusten, 1. kor. 13. 12
- Mirakulu eginen Krist falsuek eta profeta falsuek, mark. 13. 22
- Mirakulu eskez egon Iuduak mat. 12. 38
- Miserikordia egiten duenak, alegeraki egiteko, rom. 12. 8
- Miserikordia egiten eztuenari miserikordia gabe kondemnatione eginen, iak. 2. 13
- Miserikordia egiten zaie miserikordioei, mat. 5. 7
- Miserikordia nahi Iainkoak eta ez sakrifizio, mat. 9. 13: eta 12. 7
- Miserikordia, mat, 23. 23. luk. 1. 50, 72
- Miserikordien Aita deitzen, Iainkoa, 2. kor. 1. 3
- Miserikordioso izateko. luk. 6. 36: 1. pier. 3. 8
- Miserikordiosoak dohatsu, rnat. 5. 7
- Miserziordia egiten Iainkoak plazer duenari, rom. 9. 15: tit. 3. 5: eta salbatzen bere miserikordiaren araura, tit. 3. 4
- Misteriotan Iainkoaren sapientia, 1. kor. 2. 7
- Modest izateko, filip, 4. 5: 1. pier. 3. 16
- Moises eta Elias, mat. 17. 3. luk. 9. 30
- Moisesek akusaturen Iuduak, ioan. 3. 45
- Moisesek eskribatu Kristez ioan. 1. 45
- Moisesen kadira, mat. 23. 2
- Monumentean Krist, mark. 15. 46
- Monumenten ornatzeta, mat. 23. 29
- Monumentetarik hilak ilki, mat. 27. 53
- Mortifikatonea gorputzean ekarteko. 2. kor. 4. 10
- Mortifikatzeko haragiaren egitateak, rom. 8. 13
- Mortifikatzeko nor bere menbroak, kolos. 3. 5
- Mulsa higatzen ez tiradenak egiteko, luk. 12. 33
- Mundu anzianoa ez gupida ukan Iainkoak. 2. pier. 2. 5
- Mundu hunen figura badoa, 1. kor. 7. 3: l. ioan, 2. 15
- Mundu hunetako zuhurtzia, erhogoa Iainkoaren aitzinean, l. kor. 3. 19
- Mundua ez onhesteko ez munduko gauzak, 1. ioan. 2. 15
- Mundua salbatzen Kristez, ioan. 3. 17: eta 12. 47: 1. ioan. 4. 14
- Munduak Iainkoa ez ezagutu, ioan. 17. 25
- Munduarekin adiskide nahi dena Iainkoarekin etsai iarten, iak. 4. 4
- Mundura eztugu deus ekarri ez mundutik eramanean, 1. tim. 6. 7
- Murmuratzeko ez, 1. kor. 10. 10: filip. 2. 14: 1. pier. 4. 9
- Mustarda bihia, mat, 13. 31

N

Naaman Sirianoa, luk, 4, 27
 Nabusibi nehork ezin zerbitza, mat. 6. 24: luk, 6. 13
 Nabusien eginbidea, ef. 6. 9: kolos. 4. 1
 Nahia eta egitea Iainkoak gutan egiten, filip. 2. 13
 Nahia ukanagatik ungiaren konplitzea ez gure eskuan, rom. 7. 18
 Nathanael, ioan. 1. 45
 Nazione gaixtoaren eta bihurriaren artean reprotxu gabe izateko, filip. 2. 15
 Nazareno deitzen Iesus, mat. 2. 23: eta 26. 71: mark. 1. 24: luk. 4. 34
 Nazarenoen sekta, akt. 24. 5
 Nazarethekoek Krist menospreziatzen, mat. 13. 54 eta mendia behe-
 ra egotzi nahi, luk. 4. 29
 Nazarethen Krist hazi, mat 2. 23
 Neurri egin dukeenaz batbederari neurthuren, luk. 6. 38: fedearen
 neurria, rom. 12. 3: ef. 4. 7
 Nigar egin fidel batzuek Estebengatik, eta hura ohortze, akt. 8. 2
 Nigar egin Kristek, luk. 19. 41. ioan. 11. 35
 Nigar egin Paulgatik anaiek, akt. 20. 37
 Nigar egin Pierrisek, mat. 26. 75: mark. 14, 72. luk. 22. 62
 Nigar eginen eta tristitia ukanen diszipuluek, ioan. 16. 20
 Nigar eta hortz garraskots izanen, mat, 8. 12: eta 13. 42, 50. eta 22.
 13: eta 24. 51: eta 25. 30: luk. 13. 28
 Nigarrez daudenak dohatsu, mat. 5. 4: luk. 6. 21
 Nigarrez daudenekin nigar egiteko, rom. 12. 15
 Nigarrez egon emazteak Kristen doluz, luk. 23. 27: eta Kristek hek
 beren eta bere haurren gainean nigar egitera mana-
 tzen, luk. 23. 28
 Nikodemo gauaz Iesusgana ethorten, ioan. 3. 1. eta 19. 39.

Nikolaitak, apok. 2. 6
 Ninibako gizonak, mat. 12. 41: luk, 11. 32
 Noe, mat. 24. 48: heb. 11. 7: 2. pier: 2. 5
 Nola nahi baitugu nehork egin diezagun hala guk ere berzeri egite-
 ko, ma. 7. 12: luk. 6. 31

O

Obedient izan Krist eta humiliatu heriorano, filip. 2. 8
 Obedientia, burhasoci. ef. 6. 1: kolos. 3. 20: gobernadorei, rom. 13.
 1: ti. 3. 1: nabusiei ef. 6. 5: kolos. 3. 22: tit. 2. 9: 1.
 pier. 2. 18
 Obeditzekoago Iainkoa ezen ez gizonak, akt. 5. 29
 Obeditzen fedea Sakrifikadore batzuk, akt. 6. 7
 Oblatione Kristek egin bakoitz eta betango batez sanktifikatzen
 gara, heb. 10. 10: 14
 Oblationea eta sakrifizioa Krist, ef. 5. 2. eta berze oblationerik ezta
 bekatuagatik, heb. 10. 18: Jentilen oblationea, rom.
 15. 16
 Obliganza gure kontra zena, iraungi, kolos. 2. 14
 Obra alferretan ez partizipatzeko, baina hek reprotxatzeko, ef. 5. 11
 Obra egin ditugunez ezgara salbatzen, tit. 3. 5: ef. 2. 8
 Obra ilhunbekoak, rom. 13. 12: haragiarenak, gala. 5. 19
 Obra miseriakordiazkoak, mat. 25. 35
 Obra on orotara prest izan behar, 2. tim. 3. 17
 Obra onetakotzat kreatuak gara, ef. 2. 10
 Obra onez abrats izan behar, 1. tim. 6. 18: tit. 3. 8. 14
 Obraren araez Iainkoak iujeatzen, 1. pier. 1. 17
 Obrek testifikatzen fedez. mat. 12. 35: filem, 1. 5. heb. 6. 10: 2. Pier.
 1. 5

Obren arauetz Iainkoak rendaturen, mat. 16. 27: rom. 2. 6

Odol eta ur Kristen seihetsetik ilki, ioan. 19. 34: Kristen odolaren edatea, ioan. 6. 53: komunioea, 1. kor. 10. 16: Kristen odolak xahutzen gaitu bekatu orotarik. heb. 9. 14: 1. ioan. 1. 7

Odol hogen gabea eta iustoa, mat. 23. 35: eta 27. 4, 25

Odol testamentu berrikoa, mark. 14. 24

Odol xortaz izertu Krist. luk. 22. 44

Odola Pilatek sakrifizioekin nahastekatu, luk. 13. 1

Ofizioa ohoratzen Paulek, rom. 11. 13

Ofrenda zezan Abrahamek Isaak fedez, heb. 11. 17

Ofrendatu izan da behin Krist, guregatik, heb. 7. 27: eta 9. 25, 26. eta 10. 12

Ofrendatzeko nor bere burua sakrifiziotan, rom. 12. 1

Ofrendatzen ditugu laudoriozko sakrifizioak Kristez heb. 13. 15.

Ogi altxagarri gabeak. mat. 26. 17: mark. 14. 1: luk. 22. 1: 1. kor. 5. 8

Ogi bat eta gorputz bat gara guziak, 1. kor. 10. 17

Ogi berez ez bizi gizana, baina Iainkoaganiko hitzaz, mat. 4. 4

Ogi bihia granererako eta lastoa surako, mat. 3. 12

Ogi bizitzetako, Kristen haragia, ioan. 6. 51

Ogi haurrendako dena orei ez emateko, mat. 15. 26: mark. 7. 27

Ogi propositionekoak, mat. 12. 4: mark. 2. 26: luk. 6. 4: heb. 9. 2

Ogi Zenakoa Kristen gorputzaren komunioea, 1. kor. 10. 16

Ogiaren haustea, mat. 26. 27: luk. 24. 30: akt. 20. 7

Ohoina gauaz bezala Iaunaren eguna ethorriren, mat. 24. 44: 1. thes. 5. 2: 2. pier. 3. 10: apok. 3. 3: eta 16. 15

Ohoratzeko aita eta ama, mat. 15. 4: eta 19. 19: mark. 7. 10: ef. 6. 2

Ohoratzeko Iainkoa gogo batez eta aho batez, rom. 15. 6

Ohoratzeko Semea Aita bezala, ioan. 5, 23

Ohoratzen dutenak Iainkoa ezpainez, mat. 15. 8: mark. 7. 6

Ohore bide duenari ohore ekarteko, rom. 13. 7

Ohore ekarteko guziei, 1. pier. 2. 17

Ohortze gara Kristekin, rom. 6, 4: kolos. 2. 12

Oihu eta edaste banoei ihes egiteko, ef. 4. 31: 2. tim. 2. 16

Oinak Kristek Apostoluei ikuzi, ioan. 13. 5

Oindogoraren altxatzea Kristen kontra, ioan. 13. 18

Olibatzetako mendia, mat. 24. 3: eta 26. 30: mark. 13. 3: luk. 22. 39: akt. 1. 12

On eritzi behar bataker berzeari, ioan. 13. 34: rom. 12. 10: eta 13. 8: 1. ioan. 3. 11: 1. thes. 4. 9: 1. pier. 1. 22

On eritzi drauku Iainkoak, guk hari baino lehen, 1. ioan. 4. 10. 19: apok. 1. 5

On eritziteko anaietasunari, 1. pier. 1. 22: eta 2. 17: eta 3. 8

On eritziteko Iainkoari, nola, mat. 22. 37: mark. 12. 30: luk. 10. 27: 1. kor. 8. 6: 1. ioan. 4. 21

On eritzitekoago Kristi ezen ez aitari eta amari, mat. 10. 37

On espirtualak eta karnalak, rom. 15. 27

Onherizte munduarena, etsaitasun Iainkoaren, iak. 4. 4

Onheriztea fiktionerik gabe izateko, rom. 12. 9

Onheriztea Legearen konplimeadua, rom. 13. 10

Onheriztean ebilteko eta kontinuatzeke. ef. 5. 2

Onheriztean eztabilanak Iainkoa ez ezagutzen, 1. ioan. 4. 8

Onik eta gaixtorik ezteietan, mat. 22. 10

Onik ez bat baizen, mat. 19. 17

Operationen diferentia, 1. kor. 12. 6

Opinione dibersak Kristez. mat. 16. 14: mark. 6. 14. 15. eta 8. 28: lnk 9. 7: ioan. 7. 12

Opinione Saduzeuek zadukatena, mat. 22. 23: akt. 23. 8

Oratione fedezkoak eria sendaturen, iak. 5. 15
 Oratione Pierrisgatik egiten Elizak, akt. 12. 5
 Orationea eta barura, mat. 17. 21: mark. 9. 29: luk. 2. 37: akt. 13. 3:
 1. kor. 7. 5
 Orationeak eta elemosinak igan Iainkoaren aitzinera. akt. 10. 4
 Orationean sinhestea nezesario, mark. 11. 24
 Orationetan perseberatzeko. kolos. 4. 2
 Ordenanza aitzinekoenak eta Fariseuenak, mat. 15. 2, 5
 Ordenanza Apostoluek emanak begiratzeko, 2. thes. 2. 15
 Ordenanzaz eta honestoki gauza guziak egiteko, 1. kor. 14. 40
 Orhe berri egin behar gara, 1. kor. 5. 7
 Orient garaikoa, luk. 1. 78
 Orientetik eta Okzidentetik anhitz ethorriren, mat. 8. 11
 Ostatur beharrak rezebitzeko, rom. 12. 13: heb. 13. 2: 1. pier. 4. 9
 Othoitz egitean hitz guti, mat. 6. 7
 Othoitz egitean Kristek begitharte gainera bere burua egotzi, begiak
 zerurat altxatu, belhaunak plegatu. mat. 26. 39: luk.
 22. 41: ioan. 17. 1
 Othoitz egiteko batak berzeagatik, iak. 5. 16
 Othoitz egiteko bethiere eta leku guzietan, luk. 18. 1. ef. 6. 18: kolos.
 4. 2: 1. thes. 5. 17: 1. tim. 2. 8
 Othoitz egiteko forma, mat. 6. 9: luk. 11. 2
 Othoitz egiteko Iainkoaren hitza abanza dadin. mat. 9. 38: 2. thes. 3. 1
 Othoitz egiteko persekutatzen gaituztenakgatik, mat. 5. 44
 Othoitz egiteko regeakgatik eta dignitatetan diradenakgatik, 1. tim.
 2. 2
 Othoitz egiten Espirituak guregatik, rom. 8. 26
 Othoitz egiten Kristek baratzean, mat. 26. 39: mark. 14. 35: luk. 22.
 42: desertuan, mark. 1. 35: luk. 5. 16: mendian, mat.

14. 23: gau guzian, luk. 6. 12: sinhesten dutenakga-
 tik, ioan. 17. 9, 20: rom. 8. 34: heb. 7. 25: eta 9. 24:
 Pierrisgatik, luk. 22. 32: bere etsaiakgatik, luk. 23. 34

Othoitz egiten Paulek iaterakoan, akt. 27. 35

Othoitzak nolatan enzun daitezkeen, ioan. 15. 7

Otso harrapariak, mat, 7. 15: ioan. 10. 12: akt 20. 29.

P

Paganotan eta Publikanotan nor noiz edukiteko, mat. 18. 17

Paillardiza aipatzeko ere ez ef. 5. 3

Paillardizari ihes egiteko, 1. kor. 5. 9: eta 6. 18: eta 10. 8: 1. thes. 4. 3:
 heb. 12. 6.

Paradisoa, luk. 23. 43

Paralitikoa sendatu, mat. 9. 6: mark. 2, 11: luk. 5. 24

Paret bien artekoa hautsi, ef. 2. 14

Paret xuritu, akt. 23. 3

Parra-xori bat ez erroriren, Aitaren borondatea gabe, mat. 10. 29

Partialitatei eta eskandaloei ihes egiteko, rom. 16. 17: 1. kor. 1. 10

Partida kontrastarekin apointatzeko, mat, 5. 25: luk. 12. 58

Partizipatzea aldarean, 1. kor. 9. 13

Partizipatzea bokatione zelestialean, heb. 3. 1, 14

Partizipatzea natura dibinoan, 2. pier. 1. 4

Partizipatzeko Ebanjelioko afliktionetan, 2. tim. 1. 8

Pasionaturen zela Kristek berak aitzinetik erran, mat. 20. 18: mark.
 10. 33: luk. 9 22: eta 18. 31

Pastorak eta doktorak Elikan. ef. 4. 11

Patient garen guzietara, 1. thes. 5. 14

Patient Iainkoa, rom. 15. 5: iak. 5. 7

Patientia nezesario, heb. 10. 36: 2. thes. 1, 4

Patientia, luk. 21. 19: Iainkoaren patientia, rom. 2. 4: eta 9. 22: 1. pier. 3. 20
 Patriarkak, akt. 2. 29: eta 7. 8
 Patroin eta exenplu izateko fidelen, 1. tim. 4. 12
 Paubre Krist, mat. 8. 20: luk. 9. 58. 2. kor. 8. 9
 Paubreak dohatsu, luk. 6. 20
 Paubrei emaiten edo egiten zaiena, Kristi egiten, mat. 25 40
 Paubrek Ebanjelioa rezebitzen, mat. 11. 5
 Paul Jentilen ministre eta doktor, rom. 15, 16: gala. 1. 14: 1. tim. 2. 7: Kristen enbaxadore, 2. kor. 5. 20: Fariseu, akt. 23. 6: Hebraiko, 2. kor. 11. 22: filip. 3. 5: bizitzetaz eta doktrinaz exenplu eta patroin, filip. 3. 17: lapida ledin beldurrez, ihesi, ioan. akt. 14. 6: lapidatu, akt. 14. 19: murrailatik itzuri izan, akt. 9. 25: azotatu, akt. 22. 24: zer periletan izan, akt. 27. 14: 2. kor. 11. 26: bere eskuz trabaillatu, akt. 18. 3: eta 20. 34: 1. kor. 4 12: 1. thes. 2. 9: 2. thes. 3. 8: ofizioz tabernaklegile izan, akt. 18. 3: gaitzerraiten zutenez ungi erraile izan, 1. kor. 4. 12: ez bere gloriari ez gizonen gogara egiteari iarreiki, 1. thes. 2. 4: sari gabe predikatzen ari izan, 2. kor. 11. 9: Thesalonizeanoetara ioaitetik satanez enpatxatu izan, 1. thes. 2. 18: Neronen aitzinean Iainkoaz aiutatu eta fortifikatu izan, 2. tim. 4. 16: konbertituz geroztik zer konbersationetako izan den, 1. kor. 1. 12: eta zer konbersationetako izan den, 1. kor. 1. 12: eta zer konbersationetako lehen. akt. 9. 1: gala. 1, 13: 1. tim. 1. 13: Paulek Kristekin izatera desiratzen, filip. 1. 23: haren partitzeko denbora. 2. tim. 4. 6
 Pausatzea esperanzatan, akt. 2. 26
 Pausu afljituen, 2. thes. 1. 7: heb. 4 3
 Pausu eridenen arimendako Kristgana retiratzen diradenean, mat. 11. 29
 Penitentia edo emendamendua, mat. 3, 2: 8. mark. 1. 15: eta 6. 12: luk. 3. 3: eta 24. 47: akt. 2. 38: eta 3. 19: eta 26. 20

Penitentia Iainkoaz emaiten. akt. 5. 31: eta 11. 18
 Penitentia zakutan eta hautsean, mat. 11. 21
 Pensamendu onak Iainkoaganik. 2. kor. 3, 5
 Pensatzeko garaiko gauzetan ez lurrekoetan, kolos. 3. 2
 Pensatzeko zertan, filip. 4. 8
 Perditione eternala inkredulen, 2. thes. 1. 9
 Perditionetara preparatuak, rom. 9. 22
 Perfekt izatea, mat. 19. 21
 Perfekt izatera exhortatzen. heb. 6. 1
 Perla preziosoa, mat. 13. 46
 Perseberaturen dutenak salbaturen, mat. 10. 22: eta 24. 13
 Perseberatzeko Iainkoaren gratian, akt. 13. 43
 Perseberatzeko orationetan, rom. 12. 12: kolos. 4. 2
 Perseberatzen dutenak Iainkoaren hitzean, Kristen egiazko diszipulu, ioan. 8. 31
 Persekutatuak dohatsu, mat. 5. 10
 Persekutione ukanen fidelki bizi nahi diraden guziek, 2. tim. 3. 12
 Personen akzeptionerik ez Iainkoa baithan, akt. 10. 34: rom. 2. 11: gala. 2. 6: 1. pier. 1. 17: ef. 6. 9: kolos. 3. 25
 Pierris eta Ioanes gizon letra gabeak eta idiotak, akt. 4. 13
 Pierris presoinean, akt. 12. 4
 Pierris urgainez ebili, mat. 14. 29
 Pierrisek ukatzen Kristez, mat. 26. 70: mark. 14. 68: luk. 22. 57: ioan. 18. 25
 Pierrisen itzala, akt. 5. 15
 Pietatea kontentamendurekin irabazi handia. 1. tim. 6. 6
 Pietatearen sekretua. 1. tim. 3. 16
 Pilatek bere burua inozent egiten Kristen odolean. mat. 27. 24

- Pilatek Iuduek baino hogen gutiago, ioan. 19. 11: akt. 3. 13
- Pilatek Krist kondenatzen, eta Barabbas largatzen, mat. 27. 26: mark. 15. 15: luk. 23. 25
- Pilatez eta haren eginez. ioan. 18. 29
- Posible gauza guziak Iainkoaren, ma. 19. 26: mark. 10. 27
- Predestinationeaz ezta zegei nehork debati dezan Iainkoarekin, rom. 9. 20
- Predestinatua deithu, rom. 8. 30: Iainkoaren propos deliberatuaren araura. ef. 1. 11
- Predika nehork ezin dezake igor ezpadadi, rom. 10. 15
- Predikariak langilekide Iainkoarekin, 1. kor. 3. 9
- Predikatu eta irakatsi Apostoluek etxetan ere, akt. 5. 42 eta 20. 20: eta 28. 23
- Predikatu eta irakatsi Kristek publikoki bethiere. ioan. 18. 20
- Predikatzeko Iainkoaren. hitza, 2. tim. 4. 2: 1. pier. 4. 10
- Predikatzeko Kristen izenean. luk. 24. 47
- Predikatzen Apostoluek penitentia, mark. 6. 12
- Predikatzen hasi Paul Kristez, akt. 9. 20
- Predikatzen populuari Kristek unzitik, mat. 13. 2
- Predikatzeraz eta batheiatzeraz Kristek diszipuluak igorri, mat. 28. 19: mark. 16. 15
- Predikatzeraz Krist ethorri, mark. 1. 14: eta predikatu Resumako Ebanjelioa, mat, 4. 23: eta 9. 35
- Preparatu behar Kristen bidea, mat. 3. 3: luk. 3. 4
- Preparatuak gloriakotzat, rom. 9. 23
- Preputioa, rom. 2. 26
- Presiditzeko dilijentiatan, rom. 12. 8
- Presoindegia, mat. 5. 25, eta 25. 36
- Presoindegian Apostoluak, akt. 4. 3. eta 5. 18
- Presoindegian Ioanes, mat. 14. 3
- Presoner Paul. akt. 23. 18: ef. 3, 1: 2. tim. 1. 8: filem. 1
- Presonerez orhoitzeko, heb. 13. 3
- Prest egoiteko, mat. 24. 44: luk. 12. 40
- Prestuz emaiteko nehork deus urte ez tuen lekura ere, luk. 6. 35
- Presumitzetik begiratzeko, 1. kor. 4. 6
- Prezioz erosiak gara, 1. kor. 6. 20: eta 7. 23: 1. pier. 1. 19
- Prinze mundukoa, ioan. 12. 31: eta 14. 30: eta 16. 11
- Prinzea eta Salbadorea Krist akt. 3. 15: eta 5. 31
- Prinzeak Iainkoaren ministre, rom, 13. 4. 6
- Prinzipaltasunak, kolos. 1. 16
- Prinzipaltasunen suiet izateko, tit 3. 1
- Prodigoa, luk. 15. 12
- Profeta baten rezebitzea, mat. 10. 41
- Profeta ez ohore gabe bere herrian baizen, mat. 13. 57
- Profeta falsuak, mat. 7. 15: eta 24. 24: 2. pier. 2. 1: ioan, 4. 1: haien ezagutzea, eta hetarik begiratzeko populuari eman, mat. 7. 15: 1. ioan. 4. 1
- Profeta, Krist, ioan. 6. 14
- Profetak Elizan, akt. 13. 1: 1. kor. 12. 28: ef. 4. 11
- Profetak eta Legea zer, mat, 7. 12
- Profetak patientiatako exenplu, iak. 5. 10
- Profetek Kristen ikustera desiratu, mat. 13. 17: luk. 10. 24
- Profetia, rom. 12. 6: 1. kor. 12. 10: Iainkoaren dohain emana, rom. 12. 6: desiratzeko. 1. kor. 14. 5
- Promesak aitei egin izan, rom. 9. 4. 5
- Promesak Kristez konfirmatu, rom. 15. 8
- Promesaren haurrak, rom. 9. 8

Psalmuz Iainkoaren laudoriotan minzatzeko, ef. 5. 19
 Publikanoak eta bekatoreak Kristekin, mat. 9. 10
 Publikanoak Ionesgana ethorten, luk. 3. 12
 Publikanoek eta paillartek Ioanes sinhetsi, mat. 21: 32: eta Iainkoa laudatzen, luk. 7. 29
 Purgationezko egunak, luk. 2. 22
 Purifikazionezko egunak, ioan, 3. 25: akt. 21. 26

R

Raka, mat. 5. 22
 Ranzoinetan eman Kristek bere burua, mat. 20. 28: 1. tim. 2. 6
 Redemitu gaitu Kristek, gala 3. 13: tit. 2.14: 1. pier. 1.18
 Redentionea gratiaz Kristen odolaz, ef. 1. 7: 1. pier. 1. 19: heb. 9. 14
 Redentioneko eguna, ef. 4. 30
 Redenptorea Krist, mark. 10. 45: 1. kor. 1. 30: heb. 9. 12
 Rege Israelekoa, ioan. 1. 49: eta 12. 13
 Rege Iuduen Krist, mat. 2. 2. eta 27. 11, 37: mark. 15. 2, 26: luk. 23. 3, 38: ioan. 18. 37: eta 19. 19
 Rege izateari Kristek ihes egin, ioan. 6. 15
 Regeakgatik othoitz egiteko, 1. tim. 2. 2
 Regen Regea, 1. tim. 6. 15
 Regeren eta gobernadore superioren suiet izateko. 1. Pier. 2 13
 Regeren konparationea, mat. 25. 34
 Reglaren araura ebilten diradenak, gala. 6. 16
 Rejenerationea, mat. 19. 28: tit. 3. 5
 Rejeneratuak esperanza bizitan hitzaz, 1. pier. 1. 3, 23
 Rekeritzea Iainkoaz, mat. 26. 63: edo Iainkoaren aitzinean. 1. tim. 5. 23: eta 6. 13: 2. tim. 4. 1

Rekesta eta oratione egiteko gizon guziakgatik, 1. tim. 2. 1
 Rekonziliationea nola egiteko, mat. 5. 23
 Rekonziliatu gaitu Iainkoak berekin Kristez, rom. 5. 11. 2: kor. 5. 18: 19
 Relijione pura. iak. 1. 27. Aingeruen relijionea, kolos. 2. 18
 Relijoski bizitzeko, tit. 2. 12
 Renuntiatzeko nork bere buruaz, mat. 16. 24: mark. 8. 34: luk. 9. 23: eta 14. 33
 Reprehendituren zerzaz mundua, ioan. 16. 8
 Reprehenditzeeo nor guzien aitzinean, 1. tim. 5. 20
 Reprehenditzeko biziki, tit, 1. 13: eta 2. 15
 Reprehenditzeko gaizki ari dena, mat. 18. 15: luk. 17. 3: eta zergatik eta zer moldez. 1. kor. 4. 14: gala. 6. 1
 Reprobatuak fedetik, nor, 2. tim. 3. 8
 Resistitu Paulek Pierrisi, gala. 2. 11
 Resistitzea odolerano, heb. 12. 4
 Resistitzeko fedez deabruari, iak. 4. 7: 1. pier. 5. 9
 Resuma haurrentako, mat. 19. 14: mark. 10. 14: luk. 18. 16: Iainkoaren resuma, mat. 21. 43: mark 1. 14: eta 9. 1: luk. 4. 43: rom. 14, 17: lehenik bilhatzeko, mat. 6. 33, eta 7. 7: luk. 12. 31: kolos. 3. 1: heb. 13. 14: Kristen resuma, luk. 23. 42: ioan.18. 36: 2. tim. 4. 1: zeruetako resuma hurbildu, mat. 3, 2: eta 4. 17, eta 10. 7: mark. 1. 15: luk. 21. 31
 Resuma zathitua, mat. 12. 25
 Resuma, Iainkoaren benedikatupei aprestatua, mat. 25 34
 Resumako semeak egotziren
 Resumako semeak egotziren kanpora, mat. 8. 12
 Resumaren erstea, mat, 23. 13
 Resurrektionea Krist, ioan. 11. 25: 1. kor. 15. 21
 Resurrektionea ukatzen dutenak, mat. 22. 23

Resurrekzionea zer moldez izanen, 1. kor. 15. 23: 1. thes. 4. 15
 Resurrekzioneaz, mat. 22. 31: mark. 12. 26: luk. 20. 37: akt. 4. 2: eta
 17. 18: eta 24. 15: 1. kor. 15. 12
 Resuszitatu gara Kristekin, ef. 2. 6: kolos. 2. 12, 13
 Resuszitatu Krist, mat. 28. 6: rom. 8. 34: 1. kor. 15. 4: gure iustifika-
 tionetan, rom. 4. 25
 Resuszitaturen guziak, 1. kor. 15. 22, 51: 2. kor. 4. 14
 Resuszitatzeko bethi bizitze berritara, rom. 6. 4
 Rezebituren batbederak egin dukeen ungia, ef. 6. 8
 Rezebitzeko batak berzea, rom. 15. 7
 Rezebitzeko igorriak, mat. 10. 14: mark. 6. 11: luk. 9. 5
 Rezebitzen nork Krist: mat. 10. 40: mark. 9. 37: luk. 9. 48: ioan. 13. 20
 Romako burjesia, akt. 22. 28
 Rudiment flakuetara ez itzultzeko, gala. 4. 9

S

Sabbathoa gizonagatik, eta ez gizona Sabbathoagatik, mark. 2. 27
 Saindu den gauka orei ez emaiteko, mat. 7. 6
 Saindu dena sanktifikat bedi oraino, apok. 22. 21
 Saindu eta anaie fidelei, kolos. 1. 2: 1. thes. 5. 27: heb. 3. 1
 Saindu Iesus Krist Iaunean filip. 1. 1: Iainkoaren sainduak, akt. 9, 13:
 2. kor. 13. 12
 Saindu izatera deithu. 1. kor. 1. 2: ef. 1. 4: 1. pier. 1. 15
 Saindua eta iustoa Krist, mark. 1. 24: luk. 1. 35: eta 4. 34: akt. 3. 4
 Sainduak mundua iujeaturen. 1. kor. 6. 2
 Saindutasunik eztenak Iainkoa ez ikusiren. heb. 12. 14
 Sakrifikadore handia eta subiranoa Krist, heb. 2. 17: eta 4. 14: eta 6.
 20: eta 8. 1
 Sakrifikadore handiaren ofizioa, heb. 5. 1

Sakrifikadoregoa reala. 1. pier. 2. 9
 Sakrifikadorek Krist hil nahi, luk. 20. 19: baieta Lazaro, ioan. 12. 10
 Sakrifikatu behin Krist. 1. kor. 5. 7: heb. 9. 26
 Sakrifizio bizia, rom. 12. 1
 Sakrifizio espiritualak eta Iainkoari plazentak. 1. pier. 2. 5
 Sakrifizio Iainkoaren gogarakoak, heb. 13. 16
 Sakrifizio Kristek egina bekatuaren destruktionetan, heb. 9. 26
 Sakrifizio laudoriozkoa, heb. 13. 15
 Salba ditezen guziak nahi Iainkoak, 1. tim. 2. 4: 2. pier. 3. 9
 Salba lezantat bekatutarik bere populua, Krist ethorri, mat. 1. 21:
 luk. 9. 50: ioan. 12. 47 eta galdu izana salba lezantat,
 ma. 18. 11: luk. 19, 10
 Salbadore Iainkoa, luk. 1. 47: 1. tim. 4. 10:
 Salbadore Krist. ioan. 4. 42: akt. 13. 23
 Salbamendua Iesus Krist Iaunean, akt. 4. 12: eta 13. 47
 Salbamendua Iuduetarik. ioan. 4. 22
 Salbamendua, fedearen fina. 1. pier. 1. 9:
 Salbamendurik ezta Iesus Iaunean baizen. akt. 4. 12
 Salbamendutako eguna. 2. kor. 6. 2
 Salbamendutara elejitu. 2. thes. 2. 13
 Salbatu eta deithu ez obrakgatik, 2. tim. 1. 9
 Salbatu izateko moien bakoitz bat baizen ez izan, akt. 4. 12: eta 16. 31
 Salbatzen esperanzaz, rom. 8. 23: Ebanjelioaz, 1. kor. 15. 2: miseri-
 kordiaz eta gratiaz, akt. 15. 11, ef. 1. 5: tit. 3. 5:
 fedeaz, ef. 2. 8
 Salutationei merkatuetan nork on eritzi, mat. 23. 7: luk. 20. 46
 Salutatzeko etxea, matth. 10. 12. elkar, 1. kor. 16. 20: 2. kor. 13. 12:
 1. pier. 5. 14
 Salututzen Eliza, akt. 18. 22: eta 21. 7

- Samaritanaz, ioan, 4. 9
- Samaritano Iduiek Iesus deithu, ioan, 8. 48
- Samaritano miseri-kordiosoa luk. 10. 33
- Samaritanoek Krist ez rezebitzen, luk. 9. 52, 53
- Samaritanoek Kristi othoitz egiten hekin egon ledin. ioan. 4. 40
- Samaritanoen hirietan sartzea Apostoluei Kristez defendatu, mat. 10, 5
- Sanktifikazionea Krist, 1. kor. 1. 30
- Sanktifikationetara deithu: 1. thes. 4. 7
- Sanktifikatu behar dugu Iainkoa gure bihotzetan, 1. pier, 3. 15
- Sanktifikatzen Krist baitharako fedez, akt. 26. 18: 1. kor. 1. 2: unzi
sanktifikatua nola nehor daten, 2. tim. 2. 21
- Sanktifikatzen Kristek Elik, ef. 5. 26
- Sanktuario mundanoa, heb. 9. 1
- Sano fedean izateko, tit. 1. 13: eta 2. 2
- Sapientia bilha ebili Grekoak, 1. kor. 1. 22
- Sapientia eskatzeko, baina sinhesterekin, iak. 1. 5
- Sapientia garaitik dena, iak. 3. 17: mundanoa. iak, 3. 15
- Sapientia. Iainkoaren sapientia, luk. 11. 49: misteriotan, 1. kor. 2. 7:
zuhurren sapientia reprobatu, 1. kor. 1. 19
- Saria Profetaren eta iustoaren saria rezebituren, mat. 10. 41: gure
saria zeruetan luk. 6. 23
- Saria trabailluaren araez rezebituren, 1. kor. 3. 8
- Sarthu Krist Ierusalem, mat. 21. 10: mark. 11. 11: ioan. 12. 12: eta
sarthu zeruan, heb. 4. 14: eta 9. 12
- Satan deithu Kristek Pierris, mat. 16. 23: mark. 8. 33
- Satan transfigurutzen argizko Aingerutara, 2. kor. 11. 14
- Satan zerutik erori, luk. 10. 18
- Satanen botheretik eta menetik konbertitzeko, akt. 26. 18
- Satani Apostoluak inbiatu, luk. 22. 31
- Satani emaita, 1. kor. 5. 5: 1. tim. 1. 20
- Satsu dena satsu biz oraino, apok. 22. 21
- Satsurik deus aipatzeko ere ez, ef. 5. 4
- Satsutasun guzitarik xahutu behar, 1. kor. 7. 1
- Seberitatea, rom. 11. 22
- Seditione eta disputa, akt. 15. 2
- Seduzizale Krist deithu, mat. 27. 63
- Seduzizaleak, rom. 16. 18: tit. 1. 10: 2. ioan. 1. 7
- Sekretu estaliaren rebelationea, rom. 16. 25
- Sekretu guzia iakinen, mat. 10. 26: mark. 4. 22: luk. 8. 17: eta 12. 2
- Sekretu Resumakoa, mark. 4. 11: Ebanjeliokoa. ef. 6. 19: Iainkoaren
borondatearena, ef. 1. 9: bethidanik estalirik egona,
kolos. 1, 26: eta 4. 3
- Sekretuak iujeatuak izanen, rom. 2. 16
- Sekta perditionetakoak, 2. pic. 2. 1
- Sektak behar da diraden, 1. kor. 11. 19
- Sekula ethortekoa, mat. 12. 32: luk. 18. 80: ef. 1. 21
- Sekuletako Regea, 1. tim. 1. 17
- Seme eginez obedienta, mat. 21. 29
- Seme hitzez obedienta, mat. 21. 30
- Senhar emazten instruktionea. 1. kor. 11. 3: ef. 5. 22: kolos. 3. 18: 1.
pier. 3. 1: 7
- Senharrek emazteak maite ukaiteko, ef. 5. 28: kolos. 3. 19
- Separationeko letra, mat. 5. 31: eta 19. 7: mark. 10. 4
- Separatzeko infideletarik, 2. kor. 6. 17: 2 thes. 3. 6: 1. tim. 6. 5
- Sepulkre xurituak, 23. 27
- Sepulkrean Krist, luk. 23. 53
- Signo eta mirakulu Apostoluek egiten, akt. 2. 43: eta 5. 12: eta 14. 3

Signoak iarreikiren sinhesten dutenei, mark. 16, r7
 Simon enkantadorea, akt. 8. 9
 Simon Fariseua, luk. 7. 36
 Simon Pierris eta Andriu haren anaiea Iesusek deithu, mat. 4. 18
 Simon sorhaioa, mat. 26. 6: mark. 14. 3
 Sinhestea duda gabe izateko, mat. 14. 31: eta 21. 21
 Sinhestea Iainkoaren dohain emana, mat. 13. 11: eta 16. 17: ioan. 6. 44
 Sinhesteko bihotzez, rom. 10. 10.
 Sinhesteko Iainkoa baithan eta Iesus Krist baithan, ioan. 11. 26, eta 12. 44, eta 14. 1: akt. 10. 43
 Sinhesten duena ez konfus izanen, rom. 10. 11.
 Sinhesten duena iustificatu, akt 13. 39: gal. 3. 6
 Sinhesten duenak Iesus Krist baithan, bizitze eternala, ioan. 3. 15
 Sinhesten eztena bere bekatuetan hilen, ioan. 3. 18, eta 8. 24
 Sinhetsi behar, mark. 1. 15: eta 5. 36: luk 8. 50: ioan 4.9, eta 16. 31
 Siple izateko gaitzean, rom. 16, 19
 Siple izateko uso kolunbak bezala, mat. 10. 16
 Siongo alaba, mat. 21. 5
 Soberatuak altxatzeko ian ondoan, matth. 14. 20: mark 6. 43: luk 9. 17: ioan. 6. 12
 Sobreki eta iustoki bizi behar, tit. 2. 12
 Sorhaio hamarrak sendatu, luk 17. 14
 Sorhaioa sendatu, matth, 8. 3: mark 1. 41: luk 5. 13
 Sorthu Iuduen Regea, matt. 2. 2
 Sorthu nola Krist, matth, 1. 18, 25, eta 2. 1: Luk 2. 7: Dabid-en fruktua, akt, 2. 30
 Sorthuak Iainkoaganik zein, ioan. 1. 13: 1. ioan. 2. 29
 Sortzea urez eta Espirituz, ioan 3. 5

Su eternala deabruarendako eta haren aingeruendako preparatua, mat. 25. 41
 Su konsumitzen duena Iainkoa da, heb. 12. 29
 Su sekulan hiltzen eztena, matth. 3, 12: mark, 9. 44: luk, 3. 17
 Suak obra forogaturen. 1. kor. 3. 13
 Suaren lurrean ezartera Krist ethorri, luk. 12. 49
 Sufrimenduak. rom. 8. 18: kolos. 1. 24
 Sufritu Kristek guregatik, 1. pier. 2. 21: eta, 3. 18
 Sufrituren zuela Kristek, Profeten ahoz Iainkoak aitzinetik erran, akt. 3. 18
 Sufritzeko Kristekin, rom, 8. 17. Iainkoagatik, 2. thes. 1. 5
 Suiektionetan ikasteko emazteak, 1. tim. 2. 11
 Suiet Eliza Kristen, efes. 5. 24
 Suiet izan bere aitzinekoen Krist, luk, 2. 51
 Suiet izateko batak berzen, ef. 5. 21: 1. pier. 5. 5
 Suiet izateko emazteak senharren. ef. 5. 22: kolos. 3. 18: tit, 2. 5: 1. pier. 3. 1
 Suportatzeko elkar, ef 4. 2. kolos. 3. 13

T

Tabernakle eternalak, luk. 16. 9
 Tabernaklea gorputzagatik ere hartzen, 2. pierr. 1. 13 Iainkoaren tabernaklea, fidelak, efes. 2. 22: testimoniajeko tabernaklea, akt, 7. 44
 Tabitha resusztatuta, aktu. 9. 36
 Talentak eman zerbitzariei, mat 25. 15
 Tenpestateak zesa eraziten Kristek, mat. 8. 26

- Tenplea, Kristen gorputzagatik, ioan, 2. 21. Iainkoaren tenplea fidelak. 1. korinth. 3. 16: 2. korinth. 6. 6. fidelen gorputza Espiritu sainduaren tenple, 1. korin. 6. 19
- Tentatione humanoa. 1. kor. 10. 13
- Tentationea bozkariotan estimatzeko, iak. 1. 2
- Tentationetan sar ezgaitzen othoitz egiteko, matth. 26. 41: mark, 14. 38: luk. 22. 40. 46
- Tentationetarik fidelen delibratzen badaki Iainkoak, 2 pier. 2. 9.
- Tentationezko denbora, luk, 8. 13: heb, 3. 8
- Tentatu izan gure aitez Iainkoa, heb. 3. 9
- Tentatu izan Krist, matt. 4. 1: mark, 1. 3: luk, 4. 2: ioan, 8. 6: gauza guzietan, bekatuan salbu, heb. 4. 15
- Tentatzeko ez Iainkoa, matt. 4. 7: luk. 4. 12: akt, 5. 9, eta 15. 10
- Tentatzen Fariseuek Krist: mat. 9. 3, eta 22. 18
- Testamentu berria, Kopa, luk. 22. 20
- Testamentu berriko Arartekoa Krist, heb. 9. 15, eta 12. 14
- Testamentu berriko odola, mark. 14. 24
- Testamentu edo alianka bi, gala. 4. 24
- Testamentu edo Alianza berria, mat. 26. 28: 1. kor. 11. 25: heb. 8. 8
- Testimoniajea ez rezebitzen ioan. 3. 11: bigen edo hiruren testimoniajea sinhesteko matth. 18. 16: ioan. 8. 17: 1. korin. 13.1: heb. 10. 28. Kristen testimoniajea konfirmatugutan, 1. korinth. 1. 6
- Testimonio falsuak, mat. 26. 60 akt. 6. 13
- Thesaur gordearen konparationea, mat. 13. 44.
- Thesaur lurrekoez, matth. 6. 19
- Thesaur sapientiazko guzia Krist Iaunean, kolos. 2. 3
- Thesaurak nola zeruan egiteko, matt, 6. 20: mark 10. 2: luk 12. 33, eta 18. 22
- Theudas eta Iudas Galileanoa seditioso, akt. 5. 36, 37
- Thomas inkredul, ioan. 20. 25
- Thustatu eta bufetatu Krist, matt. 26. 67: mark 14. 65
- Timotheo zirkonziditu, akt. 16. 3.
- Tite zergatik ez zirkonziditu, gala. 2. 3
- Titulua Kristen krutze gainean, matth. 27. 37: mark 15. 26: luk 23. 38: ioan. 19. 19
- Tormenta eternala, matth. 25. 46
- Trabailatu nahi ez tiradenez, 2. thes. 3. 6
- Trabailatzeko eskuz, 1. thes. 4. 11
- Trabailatzen eztenak ez iateko, 2. thes. 3. 10
- Traidore eta iustoaren erhaile, Iuduak, akt. 7. 52
- Transfiguratu Krist, matt. 17. 2: luk 9. 29
- Transfiguraturen Kristek gure gorputza, filip. 3. 21
- Transfiguratzen satan argizko Aingerutara, 2. kor. 11. 14
- Transgresionerik ez, legerik ezten lekuan, rom. 4. 15: gal. 3. 19
- Tribulatione anhitzez Resuman sarthu behar, akt. 14. 22
- Tribulationeak patientia enjendratzen, rom. 5. 3: 2. thes. 1. 4
- Tribulationez eta gaztigamenduez, rom. 8. 35: heb, 12. 6
- Tributa Kristek pagatu, mat. 17. 27
- Tributak pagatu behar, matth, 22. 17: mark 12. 14: rom, 13. 7.
- Triste Krist, mat. 26. 38: mark 14. 34
- Tristitia Iainkoazkoa eta munduaren arauzkoa, 2. kor, 7. 10.
- Tristitia sobera hilez ez hartzeko, 1. thes. 4. 13
- Tronpeta soinua, matth. 24. 31: 1. kor. 15. 52: 1. thesal. 4. 16
- Tropel xipia, luk 12. 32
- Trublatu diszipuluak, matt. 14. 26: mark 6. 50
- Trublatu Krist, ioan. 11. 33, eta 13. 2
- Tutoren azpiko haurra, gala. 4. 2

U

Uka badezagu Iauna hark ere gu ukaturen, matth. 10. 33: mark. 8. 38: 2. tim, 2. 12

Ungentu aromatikoak erosi emaztek, mark. 16. 1

Ungi eginez aflijitu izatea hobe gaizki eginez baino, 1 pier. 3. 17

Ungi egiteko guziei. luk. 6. 35

Ungi egiten dakianaren, ez egitea bekatu, iak. 4. 17

Ungi egiten duena, Iainkoaganik, 1. ioan. 1. 11

Ungi egitez ez enoiatzeko galat. 6. 9: 2. thesal. 3. 13

Unitate espirituzkoa, ef. 4. 3: Fedezkoa, ef. 4. 13

Unitate eta batasun, ioan, 17 11, 21: akt. 2. 44

Unktatu Iesus Iainkoaz, luk. 4. 18: akt. 4. 27

Unktatuak Kristekin Iainkoaz, 2. kor. 1. 21 unktatzen oinak Iesusi Mariak ioan. 12. 3

Unzi elejitua, Saul: akt. 9. 15

Unzi hiratakoak eta miserikordiatakoak, rom. 9. 22

Unzi ohoretakoa edo desohoretakoa, rom. 9. a21: 2 tim. 2. 20

Unzi santifikatua nola nehor daten, 2. tim, 2. 21

Unzia gorputzagatik erraiten 1. thes. 4. 4

Ur biziaz Espiritu saindua aditzen, ioan. 4. 14. eta 7. 38: apokal. 22. 17

Ur gainez Krist ebili, matth. 14. 25: mark. 6. 48: ioan. 6. 19

Ura mahatsarnotara muthatu, ioan. 2. 8

Urez populuak aditzen, apok. 17. 15

Urgulutsuei eta superboei Iainkoak resistitzen eta humilei gratia emaiten, iak. 4, 6.: 1. pier. 5. 9

Utziteko guzia Kristgatik, matt. 19. 29: mark. 10. 29.

Uzta handi, baina langile guti, matth. 9. 37: luk, 10. 2.

X

Xahu bihotzez, mat. 5. 8

Xahuen, xahu dirade gauza guziaz eta satsuen satsu, rom. 14. 20: tit. 1. 15

Xahutzea Kristen odolaz da, 1. ioan. 1. 7: heb. 9. 14

Xahutzeko nork bere burua haragiaren satsutasunetarik, 2. kor. 7. 1: 2. tim, 2. 21

Xikiratuez. mat. 19. 12

Xipiena izanen gehien, luk 9. 48

Xirmendua suko, ioan. 15. 6

Z

Zakarias Barakiaren semea, matth. 23. 35

Zakarias sakrifikadorea, luk. 1. 5: nola mutu egin izan zen, sinhetsi ukan gabez, luk, 1. 20

Zakeo publikanoa, luk. 19. 2.

Zebedeoren semen eta haien amaren rekesta, mat. 20. 20: mark, 10. 35

Zedron, ioan. 18. 1

Zekengi ereiten duenak zekengi bilduren, eta largoki ereiten duenak largoki bilduren, 2. kor. 9. 6

Zelo eszentia gaberikoa: rom. 10. 2: Iainkoaren etxeazko Zeloa: ioan. 2. 17. Legearen zeloa Iuduek, akt. 21. 20.

Zena, mat. 26. 26: mark. 14. 22 1. Kor. 11. 20: Kristen memoriotan egiteko. luk. 22. 19: 1. Kor. 11. 24

Zenaren indignei rezebitzea. 1.Kor. 11. 27: 29

Zentenerak Iainkoa glorifikatzen, luk. 23. 47

Zenteneraren fedea, mat. 8. 10. eta, 27. 34

Zerbitzari alfer nor deitzeko, luk. 17. 10

Zerbitzari borondatea dakiena puniturenago, luk. 12. 47
 Zerbitzari gaixtoa, mat. 24. 48: 25. 26
 Zerbitzari, Apostoluak, 1. Kor. 4. 5
 Zerbitzariak obedient eta suiet diraden nabusietara, ef. 6. 5: kolos. 3.
 22: tit. 2. 9: 1. pier. 2. 18
 Zerbitzatzeko elkar karitatez. gala. 5. 13
 Zerbitzatzeko ez begikotzat, ef. 6. 6: kolos. 3. 22
 Zerbitzatzeko ez bekatua gehiagorik, rom. 6. 6
 Zerbitzatzen dutenak sabela eta ez Iauna, rom. 16. 18
 Zerbitzatzera Krist ethorri, mat. 28. 20: filip. 2. 7
 Zerbitzu dibinoa Israelekoei eman ikan, rom. 9 4
 Zerbitzu razoinezkoa zein rom. 12. 1
 Zeru berriak eta lur berria, 2, pier, 3. 13
 Zeruak eta lurra suko reserbatuak, 2. pier. 3. 7
 Zerura nor igan, ioan. 3. 13
 Zibitate permanentik eztugu hemen, heb. 13. 14
 Zirkonziditu Krist eta Iesus deithu, luk. 2. 21
 Zirkonziditu Paulek Timotheo. akt. 16. 3: baina ez Tite, eta zergatik
 ez, gala. 2. 3: 4

IAINKOA DELA LAUDATU